AHMET ÜMİT

PATASANA

8. BASKI

DOĞAN KİTAP

"Kentin alanlarını boğazladığım insanların cesetleriyle doldurdum. Kenti ve evleri yaktım yıktım; temelinden çatısına kadar parçaladım. Tuğla ve kerpiçten tapınak kulelerini, tapmakları ve tannlan yerle bir ettim. Fırat'tan kentin ortasına kanallar kazdırıp kente sular akıttım. Gelecekte kentin, tapmakların, tanrıların yerlerini hiç kimsenin bulmaması için suda boğdum..."

Asıır Kralı Sanherib'in yazdırdığı bir tabletten.

Samuel Noah Kramer, Mesopotamien, s. 77, Rovvohft Verlag.

Birinci bölüm

Önce ışığı gördü. Ovaya ansızın çöken karanlığın içinde bir ateşböceği gibi parıldayıp duruyordu. Antik kentin taş duvarına yaslanmış, seçebildiği tek görüntü olan bu ateşböceğini izliyordu. Yorgundu, tek başınaydı ama tuhaftır arkadaşlarının nerede olduğunu merak etmiyordu, ince bir rüzgâr zakkumların baygın kokularını taşıyordu bir yerlerden. Teninde gezinen rüzgârı daha çok hissetmek için gözlerini kapadı. Gözlerini kapayınca esinti ani den kesildi. Uzaktan uzağa bir uğultu duydu, merakla gözlerim açtı. Ateşböceğinin çoğalmaya başladığını gördü; iki, beş, sekiz... Sayılan o kadar hızlı artıyordu ki, sayamaz oldu.

Ateşböceklerinin sayısı arttıkça karanlık daha da koyulaşıyordu. Karanlık koyulaştıkça uğultu da yaklaşıyordu. Sırtını duvardan kopararak, dikkat kesildi. Evet, yanılmamıştı, sesler ateşböceklerinden geliyordu. Gözleri, çoğalarak yaklaşan ışık kalabalığında, kulağı dalga dalga yükselen uğultuda, sabırla bekledi. Sesleri şimdi daha iyi duyabiliyordu. Hâlâ ne söylendiğini anlayamasa da aşina olduğu bir ezgi çalınır gibi oldu kulağına. Çok eski, çok bildik bir naka rat:

"Allahüekber, Allahüekber..."

Birden ateşböcekleri yok oldu. Karanlığın içinde ellerinde meşalelerle insanlar belirdi.

Meşalelerin ışığında adamların gökyüzüne uzanmış yumruklarım, karanlıkta dalgalanan yeşil bayraklarını gördü. Bütün bedeninin korkuyla gerildiğini hissetti. Panikleyerek geriledi. Ancak antik kentin yıkık surları onu durdurdu. Kalabalık ağır ama kararlı adımlarla yaklaşıyordu:

"Allahüekber, Allahüekber..."

Bütün kasaba halkı karşısındaydı. Sanki tek bir insanmış gibi gözlerini üzerine dikmiş onu izliyorlardı. Gölgeler içinde kıpırdayan ışık, tanıdığı bu insanların yüzüne tuhaf bir maske geçiriyor,

bu görüntü aklını başından alıyordu. Yüreği göğüs kafesini yırtıp çıkacakmış gibi, delice çarpıyordu. "Allahüekber, Allahüekber..."

"Kaçmam gerek" diye düşünüyor ama kaçamıyor, yapışıp kaldığı antik duvarda, gözlerini yaklaşan kalabalığa dikmiş, öylece duruyordu. Kalabalık öfkelenmeden, en küçük bir taşkınlık belirtisi göstermeden, adım adım yaklaşırken hep bir ağızdan haykırıyordu: "Allahüekber, Allahüekber..."

"Artık beni hiçbir şey kurtaramaz" diye düşündü dehşete kapılarak. Her an başına bir taş ya da bir yumruk inebilirdi. Başını elleriyle korumaya çalışarak, bedenine inecek ilk darbeyi korkuyla beklemeye başladı. Ancak darbe yerine bir ses geldi. Uzaktan, tekbiri bastıracak kadar güçlü bir ses. Başını kaldırdı, gözlerini kalabalığın arkasındaki karanlığa dikerek sesi anlamaya çalıştı. İki sözcüğü tekrarlıyordu sesin sahibi, çok iyi tanıdığı iki sözcüğü.

Sözcükleri duyuyor, tanıdığını biliyor ama yorumlayamıyordu. Büyülenmiş gibi, sesi dinleyip duruyordu. Bereket sesin sahibi inatçıydı. Kararlılıkla aynı sözcükleri tekrarlıyordu. Sonunda sözcükleri anlamayı başardı:

"Esra Hanım... Esra Hanım..."

Sözcükleri anlayınca odanın içi aydınlandı. Pencereden süzülen ışık, daha iki ay önce koridorlarını köy çocuklarının doldurduğu bu ilkokulun küçük odasındaki eşyalara kendi görünümlerini yeniden kazandırmaya başladı.

Hızla doğruldu yatakta. Odanın kapısına çılgınca vuruluyor, o ses durmadan adını yineliyordu:

"Esra Hanım... Esra Hanım..."

Neye uğradığını bilemeden, aceleyle kalktı yataktan. Hiçbir şey düşünmeden kapıya doğru atıldı. Odanın ortasına gelince, durdu. Sakin olmaya çalıştı. İşte o anda üzerinde bir tişörtten başka bir şey olmadığını fark etti. Kapıdakine:

"Bir dakika, geliyorum" diye seslendi. Sesinde hâlâ gördüğü düşün heyecanı vardı. Yatağın başucundaki iskemleye bıraktığı keten pantolona yöneldi. Kapıdaki duymuş olmalıydı ki, bir daha bağırmadı. Pantolonu giyerken sesin sahibini tanıdığını düşündü, ama uyku sersemi olduğu için kim olduğunu çıkaramıyordu. Kapıyı açıp, ürkek, kara gözlerini seçinceye kadar da bu sesin Yüzbaşı Eşrefe ait olduğunu anlayamadı.

Kapının bir adım gerisinde duruyordu Yüzbaşı Eşref. Onu görünce Esra'nın dudakları

kendiliğinden gülümsemeye başladı. Üniformaları oldu olası sevmezdi ama bu kaba, hakî

kumaş Eşrefin üzerinde sanki işlevini yitiriyor, doğal bir giysi gibi görünüyordu gözüne.

İstanbul'da kolejde okuduğu günler geldi aklına.

Askerî okulların öğrencileriyle çıkan kızları, "Salaklar, üniformaların havasına kapılıyorlar" diye küçümsediği günler. Şimdi o kızların düzeyine düşmüş olmak utandırmıyordu onu, hatta kazılarda bu tür ilişkilere girmenin çalışma verimini düşürdüğüne inanmasına karşın bu uzun boylu, sert görünümlü, utangaç Yüzbaşı'yla ilgilenmeyi sürdürüyordu.

Şaşkınlığını atlatan Esra, nasıl göründüğünü düşündü kaygıyla. Aynaya bakmadan, saçını

başını düzeltmeden dikilmişti adamın karşısına. Sabahlan genellikle yüzü şiş, gözleri kan çanağına dönmüş olurdu. Ama bu sabah, böyle düşünerek kendine haksızlık ediyordu. Alnına dökülen dağınık saçları yüzüne masum bir ifade veriyor, uyku mahmurluğuyla baygınlaşan iri ela gözleri tatlı tatlı ışıldıyordu.

îlk bakışta kendim ele vermeyen, ağır ağır keşfedilen bir güzelliği vardı Esra'nın; otuzlu yaşlarını sürmeye başlamasına karşın henüz kırışıklıkların görünmeyi göze alamadığı minyon bir yüz, kumral kaşların altından bakan iri bal rengi gözler, küçük burnuyla narin çenesinin arasına sağa doğru biraz çarpık olarak yerleşmiş ne kalın ne ince, öpüşmek kadar konuşmayı da bilen dudaklar. Konuşurken ağzındaki çarpıklık daha da belirginleşirdi ama bu kusur ciddi yüzüne, çocuksu bir anlam katar, onu daha sevimli hale getirirdi. Bunun farkında değildi Esra. Kendisini pek güzel bulmazdı.

Kapının önünde ezik bir gülümseyişle dikilen Yüzbaşı Eşref, Esra'yı selamladıktan sonra:

"Kusura bakmayın, sizi de uyandırdık" diyebildi. "Cep telefonunuza ulaşmaya çalıştım, kapalıydı."

"Geceleri kapatıyorum" dedi genç kadın. "Erken uyandırmanız önemli değil, zaten bu saatlerde kalkıyorduk." Sözlerini bitirirken Eşrefin yüzündeki tedirginliği fark etti. "Ne bu haliniz, ne oldu?"

Soru, Eşrefin huzursuzca kıpırdanan gözbebeklerini daha da hareketlendirmişti. Genç

kadının yüzüne bakmamaya çalışıyordu. Sonunda kötü haber dökülüverdi dudaklarından:

"Hacı Settar öldü."

Esra şiddetli bir darbe yemiş gibi sarsıldı. Hacı Settar'ın ak sakallı, güleç yüzü, ona binlerce yıl önce yaşamış Aramlı bir din adamı görünümü kazandıran başından eksik etmediği ponponlu başlığı canlandı gözlerinin Önünde.

"Öldü mü ?"

Aslında Yüzbaşı'nın söylediklerini çok iyi duymuştu, ama emin olmak istiyordu.

"Evet, bu sabah öldü."

14

Haberi vermiş olması Yüzbaşı'yı rahatlatmamıştı. Sesinde bir felaket haberinin çöküntüsünden daha fazlası vardı; uğursuz bir kehanetin gerçekleşmeye başladığını sezdiren tekinsiz bir tını:

"Minareden düşmüş. Her cuma yaptığı gibi bu sabah da ezan okumak için minareye çıkmış..."

Minareden mi düşmüş ? Demek bir kaza! Kederinin hafiflediğini hissetti Esra.

"O yaşta minareye çıkmamalıydı" diye mırıldandı.

Yüzbaşı sanki ne düşündüğünü anlamışçasına, başım üzüntüyle salladı:

"Olayın kaza olduğunu sanmıyoruz. Onu minareden atmışlar."

"Emin misiniz?" diye sordu genç kadın. Sesindeki kaygı hissedilmeyecek gibi değildi.

"Şerefenin duvarları oldukça yüksek, kendini kaybederek düşmesi imkânsız. Hacı Settar'ı, biri minareden atmış..."

"Ama bu sadece bir varsayım" diye itiraz edecek oldu.

"Keşke öyle olsaydı" dedi Yüzbaşı özür dilercesine. "Sabah namazına gidenler, camiden kaçan siyahlar giyinmiş bir keşiş görmüşler..."

Minareden atılan Hacı Settar, kaçan siyahlar giymiş keşiş... Kafası iyice karışmaya başlamıştı.

Neler olduğunu anlamakta güçlük çekiyordu.

"Bir dakika Eşref Bey" diyerek sözünü kesti, "böyle olmayacak. İçeri gelin de, her şeyi en başından konuşalım."

Yüzbaşı'nın esmer yüzünde bir anlığına beliren kararsızlık, yerini uysal bir ifadeye bırakmıştı. Az ileride cipinin başında bekleyen eli silahlı ere döndü.

"Bir yere ayrılma!" diye seslendi. "Hemen gideceğiz."

"Emredersiniz komutanım" diye gürledi esas duruşa geçen asker.

İçeri girmeden önce Esra'nın gözleri erin birkaç yüz metre gerisindeki Fırat'a takıldı. Sabah güneşinin altında laciverde yakın bir maviliğe bürünen nehir binlerce yıllık mecrasında sessizce akmayı sürdürüyordu.

içeri girip odanın dağınıklığını fark edince Yüzbaşı'yı çağırdığına pişman oldu ama sonra böyle düşündüğü için kendine kızdı. Ortalıkta belki de bütün kazıyı tehlikeye sokacak bir ölüm olayı

varken tutmuş odanın dağınıklığını düşünüyordu. Hâlâ olayın şokunu üzerinden atamamış olan Eşrefin de zaten dağınıklıkla ilgilenecek hali yoktu. Masanın yanındaki iskemleyi boşaltarak,

"Otursanıza" dedi.

Yüzbaşı iskemleye çöktü, Esra da karşısındakine. Eşrefin bakışları

masanın üzerindeki fotoğraflara kaymıştı. Bunlar, bulunan kil tabletlerin değişik açılardan çekilmiş fotoğraflarıydı. Yüzbaşı tabletin üzerindeki Akadca yazıyı okuyacakmış gibi ilgiyle bakıyordu. Ama Esra'nın şu anda onun merakını giderecek hali yoktu. Fotoğrafları hızla önüne çekti:

"Hacı Settar'ın öldürüldüğünden emin misiniz ?"

"Korkarım Öyle" dedi Yüzbaşı toparlanarak, "görgü tanıklarının söyledikleri, olay yerinde yaptığımız araştırmalar olayın cinayet olduğunu gösteriyor." Bunları anlatırken ürkek bakışlarını

Esra'nın yüzüne dikmişti. Bölgede süren savaşın ön saflarında yer almış, onlarca çatışmaya katılmış, yüzlerce ölü görmüş bir askerin bu ürkmüş tavrı Esra'yı hem şaşırtıyor, hem de moralini bozuyordu. Çünkü güvenebileceği insanların başında Yüzbaşı Eşref geliyordu. Başından beri kazı

ekibine destek olmuş, gereksinim duyduklarında hemen yardımlarına koşmuştu. Ama belki de yanılıyordu. Belki de Yüzbaşı korkmuyordu... Sadece bu gizemli ölüm bir an için kafasını

karıştırmış, ne yapacağını bilemez hale getirmişti onu...

"Bakın Eşref Bey" dedi olabildiğince güçlü görünmeye çalışarak. "Biliyorsunuz bu konu çok önemli. Hacı Settar'ın minareden atıldığı haberi, hele de bunu siyahlar giymiş bir keşişin yaptığı

yayılırsa..."

"Yayılmaya başladı zaten" dedi Yüzbaşı umutsuz bir sesle. "Caminin imamı Abid, 'Kara Kabir'i kazdılar böyle oldu' diye vaaz vermiş ölünün başında."

Esra ürperdiğini hissetti. Bu yöreye gelip, kazı bölgesinde ilk kez o yatın gördüğünde aklına gelenler, şimdi başına geliyordu,

"Çok saçma! Nasıl böyle bir şey düşünebiliyorlar?"

Yüzbaşı yanıt vermedi ama Esra onun "Kazı durursa işler yoluna girer" diye düşündüğünü, en azından bu olasılığa sıcak baktığını sanıyordu. Üstelik isterse kazıyı durdurabilirdi de. Bunu yapacak mıydı ?

"Suçluları bulmalısınız" dedi Esra kısa bir suskunluk anından sonra. Sesinin gerektiğinden daha yüksek çıktığını biliyordu ama susarsa Yüzbaşı'yı ele geçiren kararsızlığın kendisini de pençesine almasından çekiniyordu. "Suçluları bulmalısınız" diye tekrarladı kararlılıkla. "Suçlular bulunursa, bu işin bizim kazıyla ilgisi olmadığı ortaya çıkar."

Yüzbaşı Eşrefin ölgün gözbebeklerinde bir parıltı görür gibi oldu. Onu etkilemeye başladığım düşünerek inançla sürdürdü sözlerini:

"Burası küçük bir yer, katili bulmak o kadar zor olmasa gerek."

Bakışlarını kaçıran Eşref:

"Arkasında bölücü örgüt varsa, o kadar kolay olmayacak" diye mırıldandı sıkıntıyla.

"Bölücüler mi? Yani sizce Hacı Settar'ı onlar mı öldürdü?"

"Kesinlikle evet. Bu taraflara kaçtıklarını tahmin ediyorum. G öven köyü yakınlarında arazi taraması yaptık ama kimseyi bulamadık. Buraya kadar gelmişken size uğrayıp haber vereyim dedim."

"Haber verdiğiniz için teşekkür ederim" dedi Esra, "ama şu örgüt meselesi bana pek akla yakın gelmiyor. Hacı Settar'ı neden öldürsünler ki?"

"Huzursuzluk çıkarmak, anarşi yaratmak, devlete olan güveni sarsmak için."

Bu gerekçeler de Esra'yı ikna edememişti.

"Halkı kışkırtmak için kullanılacak o kadar çok sorun var ki, böyle bir cinayete gerek duyacaklarını sanmıyorum."

"Bu yörenin insanlarını hiç tanımıyorsunuz. Siz onların kutsal saydıkları yeri kazıyorsunuz. Bu da kasabada huzursuzluğa yol açtı. Bölücüler, huzursuzluğa yol açacak her olayı kullanmaktan çekinmezler. Hacı Settar'ı bu yüzden öldürdüler."

"Emin değilim, bu işin arkasında başkaları var gibi geliyor bana."

Söylenenlere katılmasa da Yüzbaşı anlamaya çalışır gibi dikkatle baktı genç kadına.

"Ben Hacı Settar'ı dinci fanatiklerin öldürdüğünü düşünüyorum" diye sürdürdü konuşmasını Esra.

"Siz söylediniz, Abid Hoca hemen başlamış hakkımızda konuşmaya. Sonra tehdit telefonları

aldığımı biliyorsunuz."

"Sizi tehdit edenlerin dinciler olduğunu bilmiyoruz ki."

"Bence onlardı. Üsluplarından tanıdım onları. Her cümlede Al ah sözcüğünü kullanıyorlardı. Ve onca tehdide karşın hiç küfretmiyorlardı."

Esra duraksadı. "Yine de kesin bir şey söylenemez tabiî" diye ekledi. "Ancak onları yakalarsanız her şey açığa çıkar. Halkla bizim aramızda da sorun kalmaz."

"Kalır, inanın bana katilleri bulsak bile kasabalılar yine de kazıyı suçlayacaklar. 'Kazı yapılmadan önce her şey yolundaydı. Bunlar geldi ağzımızın tadı kaçtı' diyecekler."

"Ama bu cehalet" diye itiraz edecek oldu.

"Cehalet mehalet, bu insanlar böyle yaşıyorlar" diye lafını sürdürdü Yüzbaşı.

"Peki ne yapacağız?" diye sordu gergin bir sesle. "Kazıyı yanda mı bırakacağız ?"

"Bilmiyorum, inanın bilmiyorum Esra Hanını."

Onun bu sinmiş hali, boyun eğmiş tavrı sinirine dokunmaya başlamıştı.

"Bakın Yüzbaşı" dedi. "Yüzbaşı" lafını üzerine basa basa söylemişti. "Siz ne yapacağınızı

bilmeyebilirsiniz ama ben bu kazıyı sonuna kadar sürdürmek zorundayım. Çok önemli bulgular elde ettik. Birtakım insanların batıl inançları yüzünden işi yanda bırakamam."

Yüzbaşı'nın koyu renkli gözlerindeki kararsızlık yerini kınayan bir ifadeye bırakmıştı.

"Bir insan öldü" dedi manidar bir ses tonuyla.

"işte bu yüzden kazıyı yarıda bırakmamalıyız" diye atıldı Esra. "Hacı Settar bizim tarafımızdaydı.

Kazı yapmanın yatıra saygısızlık olmadığını söylüyordu. Belki de bu yüzden öldürüldü. Kazıyı

yanda bırakırsak en başta Hacı Settar'ın anısına saygısızlık etmiş oluruz. Katillerinin amacına ulaşmaması için işi sürdürmeliyiz."

Konuşması bu defa işe yaramıştı. Yüzbaşı'nın öfkesi yumuşadı, yüzünde daha kararlı bir ifade belirdi. Ama tedirginliğini üstünden tümüyle attığı da söylenemezdi. Bir süre ikisi de hiç konuşmadan oturdular, sonra Yüzbaşı fotoğrafları göstererek:

"Kazıdan çıkanlar mı?" diye sordu.

Esra da fotoğraflara bakmaya başlamıştı:

"Evet, bulduğumuz ilk tabletler. Yaklaşık iki bin yedi yüz yıl önce yazılmış."

Yüzbaşı fotoğraflardan birini alıp tabletlerin üzerindeki kargacık burgacık yazıyı incelemeye başladı:

"Kimler yazmış bunu?"

"Hititler, daha doğrusu Geç Hititler..."

"Bu Geç Hititler, bizim Etiler adını verdiğimiz uygarlık değil mi?"

"Evet, Anadolu'da kurulan ilk büyük imparatorluk. Hint-Avrupa soyundan olmalarına karşın bizim Osmanlılara benziyorlar. Onlar gibi Anadolu'ya dışarıdan geliyorlar. Tıpkı Türk boylan gibi birkaç yüzyıl kadar Anadolu halkıyla birlikte yaşadıktan sonra onlarla kaynaşarak büyük bir imparatorluk kuruyorlar. Büyük dediysem gerçekten büyük. O tarihte Mısırlılardan sonra yeryüzünün ikinci büyük imparatorluğu."

"Gerçekten de büyük imparatorlukmuş" dedi Yüzbaşı hayretle. "Ne yazısı bunlar ?"

"Çivi yazısı. Aslında Geç Hititler, hiyeroglif kullanıyor. Daha dayanıklı olması için yazman, çivi yazısı kullanmış, üstelik tabletlerin daha geniş kesimlere ulaşması için Akkad dilinde yazmış.

Akkadca, o zamanların İngilizce'si gibi bir dil... Mezopotamya'da, Anadolu'da farklı ülkelerin anlaştığı yazı dili."

"Ne yazdıklarını anlayabiliyor musunuz bari?"

"Anlıyoruz tabiî... Timothy Hurley, şu bizim ölü diller uzmanı Amerikalı on bir tableti çözdü...

Aslına bakarsanız ilginç bir bulguyla karşı karşıyayız. Bunlar alıştığımız tabletlere pek benzemiyor."

Yüzbaşı'nın kalın ama biçimli kaşları hafifçe çatıldı:

"Nasıl yani ?"

"Tabletler kral vasiyetlerini, dinsel metinleri, ülkeler arasındaki antlaşmaları, toplumsal yasaları, sözleşmeleri, destanları konu edinir. Bunlarda çok farklı bir öykü anlatılıyor."

"öykü mü?" diye merakla sordu Yüzbaşı.

"Öykü lafı öylesine çıktı ağzımdan, belki de itiraflar demeliyim. Daha doğrusu yeryüzünün ilk resmî olmayan tarihi. Bu tabletler bir kral tarafından yazdırılmamış."

"Peki kim yazmış ?"

"Patasana adında biri. Saray'ın başyazmanıymış. Hititlerde başyazmanlık çok önemli bir devlet görevidir. Bu adamlar çok iyi yetiştirilirler. Birkaç dil bilirler. Kendi duygularını, düşüncelerini, anılarını değil, kralın yazmasını istediği konulan kaleme almakla görevlidirler. Ama Yazman Patasana kendi anılarını kaleme almaktan çekinmemiş. Bu yüzden tabletler çok önemli. Yakın zamanda bu keşfimizi tüm dünyaya açıklamayı düşünüyoruz."

"Gerçekten de o kadar önemli mi?"

"Çok önemli. Gılgamış destanını duydunuz mu?"

"Duymuştum ama okumadım."

"İnsanlığın ilk yazılı destanlarından biridir, işte bu tabletlerin de onun kadar önemli olduğunu düşünüyoruz, insanlığın resmî olmayan tarihinin ilk belgesiyle karşı karşıya olduğumuzu sanıyoruz. Önümüzdeki günlerde uluslararası bir basın toplantısı yapacağız. Alman Arkeoloji Enstitüsü tanıtım çalışmalarına başladı bile."

"Peki ne yazmış adam, bu kadar önemli olacak?"

"Antik kentin yok oluş tarihini anlattığını sanıyoruz. Kentin tarihiyle birlikte, kendi kişisel tarihini de anlatıyor. 'Ben zalimler çağında yaşayan bir alçaktım' diye başlıyor ilk tablet."

Yüzbaşı düşünceli düşün celi bir süre daha fotoğraflara baktıktan sonra
"Ben artık gitmeliyim"

diyerek sandalyesinden kalktı. Ayağa kalkınca bir an durdu, yeniden masanın üstündeki fotoğraflara baktı, sonra Esra'ya dönerek dudaklarında acı bir gülümsemeyle mırıldandı:

"Demek, 'Ben zalimler çağında yaşayan bir alçaktım' diyor ha!"

Birinci tablet

Ben zalimler çağında yaşayan bir alçaktım. Tanrıların korkak haline getirdiği bir alçak.

Alçakların en acınacak olanı, en tiksinti vereni. Yüreğini dalkavukluk, aklını düşmanlıkla besleyen sinsi bir saray yazmam.

Gerçek efendileri olan Gökyüzünün Fırtına Tanrısı Teşup ile karısı Güneş Tanrıçası Hepat'ın ve Tanrıçamız Kupaba'nın soluğuna üfledikleri büyüyle şiirler mırıldanacağı yerde, kralların çıkarları için antlaşmalar yazarak kendi yeteneğine bile ihanet etmekten çekinmeyen sabık bir ozan.

Bedenine sinmiş soylu nefretini, görkemli giysilerin yüzündeki derin acıyı, tunçtan daha katı

bir mutluluk maskesinin ardına gizleyerek Hatti kralının emrine koşan ikiyüzlü bir tören adamı.

Sevdiği kadın, askı uğruna ölürken, kralına bağlılığın vakarıyla ellerini göğsünde kavuşturarak sessiz kalmayı seçen, yeryüzünün en onursuz erkeği. Erkeklerin yüz karası. Aşkı

için ölmenin yüceliği yerine, sarayın taş duvarlarında büyüyen kendi değersiz varlığının görkemli gölgesine sığınmaktan çekinmeyen sefihlerin en rezili.

Ben Kral Pisiris'in danışmanı, Hitit sarayının başyazmanı, büyük meclis Panku'nun değerli üyesi, ben soyluların en soysuzu Patasana.

Ben ölüler içinde yüzen, ben, tanrılar tarafından alnına "Sonsuza kadar acılar içinde kıvranacaktır" yazılan saray başyazmanı Patasana.

Yazdığı antlaşmalarla, mektuplarla ülkesinin yazgısını değiştiren ama kendi yazgısına söz geçiremeyen zavallı Patasana. sana, bu tabletleri bulacak olana, derim ki: dikkat et. Benim yaşamımı çiçekli bir ağaçtan kuru bir dala çeviren

arasında gerçeği yansıtmayan bir tek sözcük yoktur. Gerçek olmayan sözcüklerimi Su Kapısı'ndaki duvara Kral Pisiris'i Övmek için kazıdım, Frigya Kralı Midas'ı kandırmak için mektuplara döşedim, Urartu Kralı Rusa'nın kafasını karıştırmak için sıraladım, Asur Kralı

Sargon'u kışkırtmak için harcadım. Abartılı, süslü, yalan sözcükleri, pohpohlandıkça koltuklan kabaran, adları büyük, kendileri küçük kralları birbirine düşürmek için kullandım. Senin okuyacağın tabletlere o yalan sözcüklerden bir tanesi bile girmemiştir.

Ey sırlarımın ortağı olacak yabancı. Soylu musun, dindar mısın, iyi yürekli misin; yoksa zalim misin, akıllı mısın; yoksa işe yaramaz bir aptal mısın, bilmiyorum. Umarım iyi bir insansındır. Umarım yüreğin sevgi ve cesaret

doludur. Umarım okuduklarını anlayacak, anladıklarından ders çıkaracak kadar akıllısındır. Ve umarım okuduklarını başkalarına anlatırsın, onlar da ötekilere. Umarım benim kara yazgım kulaktan kulağa fısıldanır, Fırat kıyısında konuşulan bütün dillere çevrilir, tabletlere yazılır, yaşlılardan gençlere aktarılır, çocuklar bu efsaneyle büyür. Belki böylece insanlar akıllanır, belki zalimlikten vazgeçerler, belki böylece daha az ölüm olur, belki daha az acı çekilir.

ikinci bölüm

Yüzü, aldığı acı haberle gölgelenen Esra kapının önünde dikilmiş, sarsılarak ilerleyen Yüzbaşının cipini izliyordu. Güneş gerince yükselmemişti ama sıcak bütün ovayı kaplamıştı.

Bu arada sabah serinliği bir kahvaltı suresi kadar çabuk geçiyordu. Gecenin insanın içini titreten ayazından sonra siyahtan kül rengine, kül renginden turuncuya dönüşen tanyerinin ucundan güneş burnunu gösterince yaşanan kısacık serinlik son bulur, aniden cehennemi bir sıcak başlardı. Ceviz, erik, kayısı, dut ağaçlarının gölgelendirdiği bahçeler, sınırları iri taşlarla çizilmiş

pamuk, mısır ekili tarlalar, kerpiçten evleriyle köyler, hâlâ zamana direnmeyi sürdüren sağlam kale burçlar, yıkılmış sarayı, tapmakları, kabartmaları ve nice sırlarıyla Güney doğu'da Hititlere yüzlerce yıl metropollük yapmış bu antik kent cayır cayır yanmaya başladı.

Sıcaktan korunmak için, güreş doğmadan, Fırat'tan yükselen hoş kokulu ince buğu henüz gökyüzünün uçsuz bucaksız maviliğine karışmadan başlıyorlardı kazıya. Gün öğleye değme&n, kuşluk vaktinde de bırakıyorlardı işi, ta ki ikindiden sonra güneş öfkesini indirip ufka çekilinceye kadar. O' zaman işi olan teologlar yeniden dönüyorlardı kazı yerine. Ama bugün cumamı, yani tatil günü. İşçiler, içlerinde en az dinoBar olanları bile, cura namazlarını kasabada kılmak istiyorlardı. Bu yüzden tatil cumaya alınmıştı. Kazı yeriyse eski kaçakçı, yaşlı Selo'yla, onun çift kırmalı av tüfeğine bırakılmıştı Yüzbaşı Eşrefin Esra'yı uykuda yakalamasının nedeni de buydu Başka bir gün olsa, bu saatten ancak kazı alanında bulabilirdi onu.

Yüzbaşı'nın cipini izlerken, "Keşke beni hiç bulmasaydı, keşke bu haberi hiç getirmeseydi"

diye düşünüyordu Esra. Düşündükçe Hacı Settar'ın öldürülmesinin yol açabileceği felaketin boyutlarını

daha iyi kavramaya başlamıştı. Ve aklına gelen her ayrıntı moralini biraz daha bozuyor, karamsarlığını biraz daha artırıyordu. Sanki Yüzbaşı Eşref, Esra'nın kendine duyduğu güveni de alıp götürmüştü yanında. Biraz önce onun karşısında gösterdiği kararlılık, cipin arkasından yükselen toz bulutu gibi bir anda uçup gitmişti. Hiç bilmediği bir ülkede, tek başına kalmış

küçük bir kız çocuğu gibi çaresiz hissediyordu kendini.

Eşref haklıydı, Esra'nın bu yörenin insanlarını tanıdığı pek söylenemezdi. Gerçi son on yıldır her yaz iki ya da üç ay süren kazılarda, Güneydoğu'nun farklı bölgelerinde yöre insanlarıyla birlikte olmuş, evlerine konuk gitmiş, kazılarda onları çalıştırmış, kadınların doğumlarına yardım etmiş, düğünlerine katılmıştı. Onların cehaletlerine, cömertliklerine, yoksulluklarına, küçük kurnazlıklarına, içtenliklerine, birbirlerini acımasızca yok edişlerine tanık olmuştu. Ama güneşin hoyratça yaktığı esmer yüzlerinden hiç eksik olmayan o katı

suskunluğun gizini hâlâ çözebilmiş değildi. Kadınından erkeğine, yaşlısından gencine, yüzlerinde katı bir maske gibi taşıdıkları bu bir parça ezik sessizliğin ardında cahilliklerini mi, yoksa kibirlerini mi gizliyorlardı, anlayamamıştı. Onların yaşama nasıl baktıklarını, davranışlarını yönlendiren gerçek nedenleri, düşünce sistemlerini bu on yıl boyunca kavrayamamıştı. Aynı ülkede yasamalarına karşın onlar hâlâ ne yapacaklarını bilemediği yabancı

insanlardı Esra için. Kara Kabir'le ilgili sorunlar çıkmaya başladığından beri tedirginliğini besleyen gerçek neden, işte bu bilînemezlikti. Yüzbaşı Eşrefin kararlı tutumu, Hacı Settar'ın yatıştırıcı lığıyla sorun tatlıya bağlanınca kaygıları yatışır gibi olmuştu. Ama şimdi, Hacı

Settar'ın ölüm haberiyle aynı endişe eskisinden daha güçlü bir biçimde yeniden kıpırdanmaya başlıyordu içinde. Nedense aklına hep en kötü

olasılıklar geliyordu. Bu gece gördüğü kâbustaki gibi olanlardan arkeologları sorumlu tutan köylülerin ayaklan dıklarım, ellerinde Hacı Settar'ın kanlı gömleği, dillerinde tekbirlerle kazı yerini taşlamalarından tutun da ekipteki herkesi yakalayıp Kara Kabir'in altındaki antik kalenin mahzenlerine diri diri gömmelerine kadar yaşanabilecek en korkunç sahneler birer birer geçiyordu gözlerinin önünden... Sanki kötü

görüntüleri kovmak istercesine sağ elini boşlukta savurarak, "Sakin olmalıyım, sakin olmalıyım" diye mırıldandı. Sonra böyle garip hareketler yaparak kendi kendine konuştuğunu görmelerinden korkarak aceleyle içeri girdi. Odaya girer girmez de pişman oldu. Neden olanı

biteni arkadaşlarına anlatmıyordu ki? Bir karar verilecekse bunu hep birlikte vermeliydiler.

Hem böylece sorumluluğu tek başına üstlenmekten de kurtulurdu. Rahatlatıcı bir düşünceydi ama bir ses bunun yanlış olduğunu söylüyordu. Kazı başkanı oydu, karan verecek kişi Esra Beyhan'dan başkası olamazdı. Aslında kazıyı durdurma kararını verebilecek kişi kazı yetkilisi olan arkeologdu. Yetkili arkeolog, kazı başkanından farklı olarak bir tür yasal gözetmen görevi görürdü. Buluntuların dökümünü, yabancı arkeologların denetlenmesi işini devlet adına yetkili olan bu kişi yapardı. Yetkili arkeolog herhangi bir olumsuzluk durumunda kazıyı da durdurabilirdi. Allahtan bu kazıda yetkili arkeolog Kemal olmuştu. Aslına bakarsanız bu bir rastlantı değildi. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde görev yapan Kemal, geçen kazıda tanıştığı ve büyük bir aşk yaşamaya başladığı fotoğrafçı Elifi yalnız bırakmamak için bakanlıktaki hatırlı

kişileri de araya sokarak yetkili arkeolog olmuştu. Doğrusu bu durum, Esra'nın da işine gelmiş, Kemal gibi uyum içinde çalışacağı, daha doğrusu işine hiç karışmayacak eski bir arkadaşının kazı yetkilisi olmasını büyük bir memnuniyetle karşılamıştı. Kemal'in yerinde çoğu bürokrat zihniyeti! yetkili arkeologlardan biri bulunsaydı, şimdi halleri ne olurdu?

Herhalde anında durdururdu kazıyı. Peki kazıyı durdurmamak ne kadar doğruydu? Bir cinayet işlenmişti, yalnızca kazının geleceği değil, ekiptekilerin yaşamı bile tehlikede olabilirdi.

Kazıdakilerin alınacak karara katılmaları, onların en doğal hakkıydı. Bu doğruydu, ama kazı

başkanı olarak önlerindeki seçenekleri saptayıp çalışma arkadaşlarına sunacak kişi de kendisiydi. Öte yandan bu davranışı bir zayıflık olarak algılanabilir, arkadaşlarının moralini bo-zabilirdi...

Ne yapacağım bilemeden odanın ortasında dikilirken yatağın başucundaki küçük sehpanın üzerinde duran sigara paketini gördü. Hiç düşünmeden pakete yöneldi. Aceleyle bir sigara çıkardı; dudağının kenarına yerleştirirken ellerinin titrediğini fark etti. O anda kafasının içinde uçuşan düşüncelerden, odanın ortasında böyle çaresizce dikilmesinden, ellerinin titremesinden nefret ettiğini fark etti. Sanki bütün bunların nedeniymiş gibi dudaklarındaki sigarayı sehpanın üzerine fırlattı. Ona gereken sigara değildi. Kendini toparlamalıydı, eğer paniklerse sorumluluğunu yürüttüğü bu ilk kazı fiyaskoyla sonuçlanacaktı. Başarısızlığı

yalnızca üniversitedeki kariyerini olumsuz yönde etkilemekle kalmayacak aynı zamanda bu kazıda onu yüreklendiren Behice Hanım gibi değerli hocalarını, Alman Arkeloji Enstitüsü'nün İstanbul şubesi başkanı Profesör Krencker gibi her zaman onu desteklemiş

bir meslektaşını da düş kırıklığına uğratacaktı. Sonra Elife, Teoman'a, Kemal'e ne diyecekti?

Çocuklar iki yıldır bu proje üzerinde onunla birlikte çalışmışlardı. Aylardır süren yazışmalar, izinler, sponsor bulma çabalan, yabancı arkeologlarla kurulan ilişkiler. Ya ekipteki yabancılar? Onlara durumu nasıl açıklayacaktı? Timothy ile Bernd'i karşısına alıp kusura bakmayın aptalca bir batıl inanç yüzünden, belki de yeryüzünün resmî olmayan tarihinin ilk belgelerini bulmuşken, işi bırakıyoruz mu, diyecekti? Görmüş geçirmiş Timothy belki bir yere kadar ona hak verebilirdi ama başından beri bu kazının sorumlusu olmak için çabalayan, bu amacı gerçekleşmediği için de Esra'dan hiç hoşlanmayan Bernd onunla dalga geçmez miydi ?

Bu kazının masraflarının büyük bölümünü karşılayan Alman Arkeoloji Enstitüsü'ne rapor yazarak, İstanbul Üniversitesinin seçtiği kazı başkanı her

şeyi eline yüzüne bulaştırdı demez miydi? Hayır hayır... Kazıyı yanda bırakamazdı. Aklım toplamalı, gerekeni yapmalıydı.

Ekiptekiler, bu kritik anda karşılarında kendinden emin bir kazı başkam görmeliydiler. Yoksa bütün çaba boşa giderdi. Öncelikle yitirdiği güveni yeniden kazanmalı, en azından dün gece yatağa girmeden önceki kadar sakin olmayı becerebilmeliydi...

Belki de hâlâ uykunun etkisinden kurtulamamıştı, aniden gelen kötü haber onu hazırlıksız yakalamış, şaşkına döndürmüştü. Bu yüzden ne yapacağını bilmeden böyle kıvranıp duruyordu. Daha yüzünü bile yıkamadığını hatırladı. Kararlı bir tavırla dışarı çıktı, küçük bahçedeki asmanın altındaki musluğa yöneldi. Suyu açıp yüzünü yıkamaya başladı. Gecenin ayazını yemiş olan su buz gibiydi. Soğuğa aldırmadan suyu yüzüne çarptı, kulaklarının arkasını, ensesini ıslattı. Ne yazık ki hiçbir yararı olmadı. Ne içinde büyüyen o uğursuz tedirginlik kayboldu, ne de kafasının içinde uğuldayan somlar azaldı. Aldırmadı, "İyisin iyisin"

diye söylenerek başını salladı. Ama iyi olmadığını biliyordu, üstelik bunun yüzüne de yansıdığının, dokunsalar ağlayacakmış gibi göründüğünün de farkındaydı. Yeniden odaya döndü. Bakışları fırlattığı sigaraya kaydı. Daha fazla direnmeden alıp dudaklarına yerleştirdi.

Sabırsızlıkla yaktığı sigaradan, gözlerini kapayarak derin derin birkaç nefes çekti. Odayı acı

tütün kokusu doldurdu. Gözlerini aralayınca tavana yükselen kül rengi dumanı gördü. Sanki duman boşa gidiyormuş gibi sigarasından birkaç nefes daha çekti. Bakışları ellerine kaydı, hâlâ

titriyorlardı ama kendini artık daha iyi hissediyordu. Az önce Yüzbaşı'nın kalktığı iskemleye oturarak düşünmeye başladı.

2.9

Settar, onları yöreden uzaklaştırmak için öldürülmüş olmalıydı Kasabadaki Kuran kursunun ayak işlerine bakan iri mavi gözlü seyrek sakallı, uzun boylu Fayat'ı anımsadı. Fayat, Hacı

Settar'ın kız kardeşinin oğluydu, ama dayısına hiç mi hiç benzemezdi. Yaz kış başında yeşil sarığı, sırtında kahverengi cüppesi, elinde bir asayla dolaşırdı. Hacı Settar, kazı ekibine ne kadar yakınsa Fayat da o kadar uzaktı. Ne zaman karşılaşsalar sanki şeytan görmüş gibi yüzünü

buruştururdu. Kazının ikinci haftası, onlar uyarmak için kasabadan buraya kadar yürümüştü.

Esra o günü unutamıyordu.

Yardımcısı Teoman, yetkili arkeolog Kemal, kazının fotoğrafçısı Elif ve öğrencilerden Murat, çardağın altında bir yandan çay içiyor, bir yandan da iki gün önce çekilen fotoğraflara bakıyorlardı. İşte Fayat tam o anda geldi. Onu önce Esra gördü. Sanki sıcağın içinden çıkıveren bir hayalet gibi dikilmişti karşılarına. Güneşin altında öylece durmuş, kin dolu mavi gözlerim üzerilerine çevirmişti. Bir süre hiçbir şey söylemeden, sanki başka bir dünyadan gelmişler gibi yaban gözlerle süzmüştü çardağın altındakileri. Çardaktakiler de ne istediğini kestiremedikleri bu tuhaf adama bakakalmışlardı. Esra'nın bakışları, Fayat'ın toza bulanmış lastik ayakkabılarıyla, siyah poturunun arasında görünen ince esmer bileklerine kaymıştı. Sanki kırılacakmış gibi görünen bu bileklerdeki zayıflıkla, adamın mavi gözlerindeki güçlü bakışlar tuhaf bir çelişki oluşturuyordu. Gerilime dayanamayan Esra, sonunda Fayat'a güneşte durmamasını, çardağın altına gelmesini söylemişti. En ufak bir küçümseme belirtisi olmayan sesi dostçaydı.

Arua Fayat'ın dudakları hafifçe yukarı kıvrılarak, bakışlarında kınayan bir ifade belirmiş, Kürtçe aksanlı bozuk bir Türkçe'yle, Kara Kabir'in çevresini kazmanın büyük günah olduğunu, bu işten vazgeçmezlerse, büyük belaya uğrayacaklarını söylemişti. Bardağın altındakiler bu tuhaf adama nasıl karşılık vereceklerini düşünmeden birbirlerine bakmaya başlarken, o anda mutfakta öğle yemeğinin bulaşıklarını yıkayan, kazının hem şoförü, hem de aşçısı olan Halaf üzerinde önlüğüyle dışarı fırlayıp, "Sen kimi tehdit ediyorsun lan?" diyerek Fayat'ın yakasına yapışmıştı. Esra ve arkadaşları araya girinceye kadar Halaf, Fayat'a okkalı iki tokat ATARAK

yere yıkmıştı bile. iriyarı gövdesiyle Teoman ve yerinde duramayan Murat araya girip Fayat'ı kurtarıncaya kadar Halaf adamakıllı hırpalamıştı. Yerde

yatan Fayat'ın dudağı patla sızan kan dişlerini kızıla boyamıştı. Teoman'ın yardım için

uzattığı elini reddeden Fayat kendi kendine kalkmıştı ayağa. Toza batmış poturunu silkelerken,

"Allah hepinizin belasını verecek" dönüştü nefret dolu bir sesle. "Bekleyin, Hak Teala belanızı verecek."

Sonra geldiği gibi kaybolmuştu sıcağın içinde. Fayat gidince Esra, Halaf ı çağırmış, görevinin yemek yapmak olduğunu ve bu işlere karışmaması gerektiğini söylemişti.

Arkeologları korumaktan, belki biraz da kendini göstermekten başka bir niyeti olmayan Halaf, Esra'nın tavrına hem şaşırmış, hem de bozulmuştu ama özür dilemekten de geri durmamıştı.

Bu olay Esra'yı çok etkilemişti. Ama Yüzbaşı'ya söylememişti. Olaya jandarmayı karıştırıp, işi büyütmek istemiyordu. Onun yerine Hacı Settar'la konuşmuştu. Fayat'ın yaptıklarını

öğrenen Hacı Settar küplere binmiş, hemen o gece gidip Fayat'ı bulup azarlamıştı. O günden sonra Fayat, kazı ekibini rahatsız etmemiş ama her karşılaştıklarında sanki pislik görmüş gibi suratını buruşturmaya devam etmişti.

Cinayeti Fayat işlemiş olabilir miydi ? Sanmıyordu. Fayat onlardan nefret etse bile dayısı

Hacı Settar'a saygısı büyüktü. İlk din eğitimini ondan aldığı söyleniyordu. Ama ya Fayat'ın ölmeyi, öldürülmeyi göze almış daha fanatik hocaları varsa? Cami imamı Abİd bile kazının lanetinden söz etmeye başlamıştı hemen. Özellikle Kürt nüfusun yoğun olduğu yerlerde Hizbullah adındaki radikal örgütün gizli faaliyetlerinden söz ediliyordu. Ya Hacı Settar'ı

arkeologlara yardım ettiği için onlar öldürdülerse ? Neden olmasındı ? Gerçi yörede herkes Hacı Settar'ı severdi. Halkın üzerinde etkisi büyüktü.

Belki de onu tam da bu yüzden, kendi tutucu görüşlerini halka yaymalarının önünde bir engel olarak gördükleri için öldürmüşlerdi.

Böylece kâfir arkeologlarla rahatça hesaplaşabilirlerdi. Üstelik Hacı Settar olmadan kasabadakileri yönlendirmek daha kolaydı.

Yöre halkının yüzyıllardır, kuraklık olduğunda, sel bastığında, hastalandıklarında, çocukları

olmadığında, kızları evde kaldığında sığındıkları, yardım diledikleri kutsal Kara Kabir'e el uzatmışlardı. Onlara bu dünyada ve ahi rette yardımcı olan yatın, Kara Kabir'i kazacaklardı.

Bunu inançlarına bir saldın, Fayat'ın deyimiyle, bir küfür olarak algılamaları çok doğaldı. Hacı

Settar da öldükten sonra bu sabah Abid Hoca'nın yaptığı gibi halkı kışkırtmalarının önünde hiçbir engel kalmıyordu...

Ama öte yandan yıllardır bu bölgede din nedeniyle cinayet işIenmemişti. İnsanlar inançlarına aykırı olan bir işe karşı çıksalar,

hatta tehditler savursalar bile bu yüzden kimseyi öldürmemişlerdi. Belki de yaralıyordu. Belki de cinayeti fanatik dinciler işlememişti. İyi de Hacı Settar'ı başka kim öldürmek isteyebilirdi ki?

Gözleri masanın üzerindeki tablet fotoğraflarına kayarken kafasında bir şimşek çaktı.

"Define avcıları" diye mırıldandı. Evet define avcıları... Onları niye düşünmemişti ki? Kentin son Hititli kralı Pisiris'in Asurlulardan gizlemeyi başardığı söylenen definenin peşinde olabilirlerdi. Böyle bir definenin var olup olmadığını araştırmaya bile gerek duymadan bu uğurda cinayet işleyebilirlerdi. Kazı ekibinin çalışmalarını görünce definenin varlığına her zamankinden daha fazla inanmış olmalıydılar. Böylesine acımasız ve kurnaz olan bu adamlar kimlerdi acaba? Daha önce de Kral Kapısı'ndan kesilmiş kabartmaları satarken yakalanan Çolak Memili geldi gözlerinin önüne. Hayır, Çolak Memili olamazdı. Arkalarından konuşan ama

karşılaştıklarında yalakalaşan bu kısa boylu, kavruk adamın, içinde cinayet de olan böylesi kapsamlı *bir* komployu düzenleyebileceği ihtimali hiç mantıklı değildi. Ama ondan başka da kimse aklına gelmiyordu.

Yüzbaşı, Hacı Settar'ı siyahlar giymiş bir keşişin ittiğini söylemişti. Katil kendini gizlemek için siyahlar giymiş olmalıydı. Belki de cinayetin Kara Kabir'le bağlantısını göstermek için özellikle siyahlar giyinmişti. Bu daha mantıklıydı. Böylece halk lanetlendiğini düşünerek kazıyı

sona erdirmeleri için baskı yapacaktı. Kazının sona ermesi hem fanatiklerin hem de define avcılarının işine geliyordu. Asıl yanıtlanması gereken soru, cinayetten kimin sorumlu olduğuydu.

ikinci tablet

Ben bütün cinayetlerin sorumlusu, ben bütün suçların zanlısı, ben hem katil, hem kurban olan. Ben Haiti'nin bin tanrısı tarafından lanetlenen zavallı kul. Ben sabık ozan, ben uğursuz âşık, ben kralın baş yardakçısı ve celladı, ben yediği ekmeğe, içtiği suya, soluduğu havaya, üzerinde yaşadığı toprağa ihanet eden yazman Patasana.

Bu tabletleri okuyacak olana derim ki:

Umarım tanrıların lanetli gölgesi senden uzak durur; umarım bal gibi tatlı, Fırat gibi uzun bir ömrün olur.

Bir zamanlar benim de böyle güzel bir yaşamım vardı. Hitit, ülkesinde pek çok insan talihli sayardı Patasana'nın ailesini. Atalarım, onların ataları ne köle oldular, ne de sıradan insanlar.

Onlar her zaman sarayda yaşmadılar. Şimdi tanrılaşmış olan büyük, kahraman Kral Şuppilulnuna zamanından beri onlar saray yazmanlığı yapmaktaydılar. Yüzyıllar önce denizden gemilerle ve karadan öküz arabalarıyla geleci barbarların saldırılarıyla, büyük ülkemiz küçük krallıklara bölündükten sonra da atalarım mesleklerini sürdürdüler. Çünkü

kralların bizim gibi iyi eğilim görmüş, devlet kurallarını bilen insanlara ihtiyaçları vardı. Bu yüzden atalarım her zaman kralın en yakınında yer

aldılar, Panku Soylular Meclisi'nin değerli birer üye^i olarak kaldılar. Nasıl ki krallık kan bağıyla babadan oğula geçerse, bizim ailede de yazmanlık babadan oğula geçiyordu. Yani ~b mesleği kendim istemedim, saray yazmanlığı

u

uğursuz bir kardeş gibi babamdan kan yoluyla kaldı bana.

Ben, yazman olan akalarımdan büyükbabanı Mitannuva ile babam Araras'ı bilirim yalnızca.

Ve babam Araras'tan çok, büyükbabam Mitannuva'yı sevelim. Mitannuva benim için yalnızca bir büyükbaba değildi; o öğretmenim, arkadaşım, Patasana'yı Patasana 34

yapan adamdı. Babam Araras ne kadar soğuk, katı bir adamsa büyükbabam Mitannuva da bir o kadar cana yakın, sıcak ve neşeli bir insandı. Böyle zıt yaradılışta iki kişinin baba oğul olduklarını

düşünmek bile tuhaf geliyor insana. Bana gelince, ben hem büyükbabama hem de babama benzerim. Duygularım büyükbabama çekmiştir, aklını babama. Bunun ne kadar korkunç bir şey olduğunu bilir misin ? Yüreğimin yap dediğini, aklım yapma der. Aklımın soylu bulduğu, yüreğimce dalkavukluktur; yüreğimin doğru bulduğuysa aklımca suç. Bir yanım bahar rüzgârı

gibi uçarı, tez canlıdır, öteki yanını kış soğuğu gibi katı, ağır kanlıdır. Bir yanını içimden gelen seslere kulak verir, Öteki yanım öğrendiklerime, bildiklerime.

Ben yıllarca bedenimde aynı yöne bakıp farklı şeyler gören iki insanı taşıdım, iki insanın isteklerini aynı anda yerine getirmeye çalıştım, işin kötüsü ne tümüyle biri, ne de öteki olabildim.

İkisi arasında bocalayıp durdum. Elimden gelse babamdan hemen kurtulur, tümüyle büyükbabanı

gibi olurdum. Anıa bunu yapamadım. Ne çare ki tanrılar, bu iki insanı aynı anda taşıyacaksın demişlerdi bana. istesem de buna karşı duramazdım. Bu yüzden onları barıştırmaya çalıştım. Bazen başardığımı da sandım ama sonuçta hep yanıldığımı anladım.

Büyükbabam Fırat'a baktığında, içimizdeki sevincin sırrını görürdü, babamsa Fırat'ta bizi düşmanlarımızdan daha üstün kılan gücü görürdü; zeytini, nohudu, buğdayı, kayısı ve üzümü

görürdü. Büyükbabama "Fırat nedir?" diye sorduğunuzda, "Gündüzleri sevgilinin gözlerine yansıyan ışıktır" derdi, "geceleriyse sevgilinin çözülmüş siyah saçları". Babama sorsanız alacağınız yanıt belliydi: "Düşmana kaptırılmaması gereken bereketli bir sudur Fırat."

Üçüncü bölüm

Güneşin parlak ışıkları Fırat'ın karanlık sularına dokundu. Nehrin kenarındaki ağaçlar en yaşlı

cevizinden en genç incirine kadar; köyler en zengininden en yoksuluna kadar; otlar en şifalısından en zehirlisine kadar; hayvanlar en uysalından en vahşisine kadar; insanlar en zengininden en yoksuluna kadar aydınlanmaya, ısınmaya, uyanmaya başladılar.

Kararlılıkla çıktı odasından Esra. Yeniden paniğe kapılmadan, duraksamadan, daha fazla zaman yitirmeden arkadaşlarıyla konuşmak niyetindeydi. Kapıya çıkınca, parlak ışık gözlerini aldı, başından eksik etmediği hasır şapkasını giymediğini fark etti ama dönüp almadı, okulun ön tarafındaki dersliklere yürüdü.

Teoman, Kemal ve Murat, aynı zamanda bilgisayarları da koydukları geniş bir derslikte kalıyorlardı. Aslında Kemal, sevgilisi Elifle aynı odayı istiyordu. Ama Esra'nın bunun yöre halkı

arasında yakışık almayacağını söylemesi ve Elifin de bu görüşü desteklemesiyle erkek arkadaşlarıyla aynı mekânı paylaşmak zorunda kalmıştı. Elif onların yanındaki küçük odada kalıyordu. Bernd tam

karşılarındaki dersliğe yerleşmiş, Timothy ise bahçeye bakan, aydınlık dersliği seçmişti.

Öncelikle kendi ekibiyle konuşmaya karar vermişti Esra. Her ne kadar yetkisi göstermelik gibi duruyorsa da kazı yetkilisi olarak Kemal'in bu durumu öğrenmeye hakkı vardı. Kendi aralarında tartıştıktan sonra Timothy Hurley ile Bernd Burns'a durumu anlatacaktı. Ama tam okulun kösesini dönerken, iri cüssesiyle Timothy karşısına çıkıverdi. Şalvara benzer ince kumaştan siyah bir pantolon giymişti, üstünde rengi solmuş bir tişört vardı. Elli bir yaşında olmasına karşın oldukça dinç görünüyordu.

"Günaydın" dedi neredeyse aksansız bir Türkçe'yle. Sağ elindekalınca bir dal parçasına geçirilmiş balıklan tutuyordu. Dalı havaya kaldırarak Esra'ya gösterdi. "Sapıt, Fırat'ın en lezzetli balığı. Antepli balıkçıların hediyesi..."

Güneşte pulları al al yanan balıklan ilgisizce süzen Esra'nın yüzündeki tedirgin ifade Timothy'nin gözünden kaçmamıştı. Balıklarla yüklü dalı indirirken, kaygıyla sordu:

"Ne var, ne oldu ?"

Sesinde öyle dostça, öyle içten bir tını vardı ki, aldığı karan unutan Esra çözülüverdi:

"Hacı Settar öldürülmüş."

Timothy'nin kadifemsi iri kara gözleri şaşkınlıkla büyüdü:

"Öldürülmüş mü?"

"Evet, hemen toplanıp konuşmamız lazım. Sen, Bernd'i uyandırır mısın, ben de Ötekileri kaldırayım."

Timothy daha fazla soru sormadı, Esra'yla birlikte okulun ön tarafına yürüdü.

Toplantı yeri olarak Teomanların kaldığı geniş dersliği seçmişlerdi. Derslikte sıralan yan yana koyup pencere kenarına birkaç metre arayla üç yatak yapmışlardı. Dört sırayı da sınıfın tam ortasına çekerek bilgisayar

masalarına dönüştürmüşlerdi. Kalan sıralarsa arka duvarın önünde istiflenmişti.

Ekip kısa sürede toplanmıştı ama Bernd'in bulunamaması nedeniyle toplantıya başlamak için on beş dakika kadar beklemeleri gerekti. Nihayet kapıda görünen Alman arkeolog, bisiklete binerek Fırat'ın kıyısına indiğini söylüyordu. Timothy şaşırmıştı.

"Neden karşılaşmadık öyleyse?"

"Normal" dedi Bernd, "Fırat uzun bir nehir."

Timothy üzerinde durmadı. Ekibin öbür üyeleri de soru sormayınca Esra, metin görünmeye çalışarak, Hacı Settar'ın öldüğünü söyledi. Önce inanmadılar. Sorular sordular. Olayın doğru olduğunu anlayınca herkesi derin bir üzüntü kapladı. Aralarında Hacı Settar'ı sevmeyen yoktu.

Yaşlı adam, Bernd dahil, hemen hepsinin kalbini kazanmayı bilmişti. Derslikteki sessizliği Teoman bozdu:

"Belki de Hacı Settar kalp krizi geçirerek, kendi kendine düşmüştür."

"Eski bir kan davası olmasın" dedi Kemal.

"Hacı'nın hiç düşmanı yoktu ki" diye karşı çıktı Murat. "Onu kini öldürmek ister?"

"Murat haklı" dedi Elif. "Bu yörede onu sevmeyen kimseye rastlamadım..."

Konuşulanları dinleyen Esra, bu cinayetin kazıyı engellemek

için işlendiğini söylemek üzereydi ki Halaf içeri girdi. Genç aşçı, acık kapıdan neler konuşulduğunu duymuştu. "Kahvaltıyı hazırlayayım mı?" demek için geldiğini unutarak, "Boş

yere kendinizi yormayın" dedi damdan düşer gibi, "onu kimin öldürdüğünü biliyorum."

Aynı anda bütün gözler Halaf a çevrildi. Neler söylüyordu bu adam? Dersliktekilerin kendisine bakmasıyla bir adım geriledi Halaf. Fayat'ı dövdüğünde Esra'nın gösterdiği tepkiyi anımsamıştı

"Kusura bakmayın Esra Hanım" dedi. "Konuşmalarınızı duydum da ağzımdan kaçıverdi."

"Hacı Settar'ın öldürüldüğünü nereden biliyorsun?" Esra'nın yüzü ciddi, sesi gergindi.

Biraz daha çekindi Halaf ama yanıt vermekte de gecikmedi:

"Yüzbaşı Eşref içerde sizinle konuşurken, cipin başındaki Ankaralı asker anlattı."

Esra'nın yüzündeki ciddiyet, meraka dönüştü:

"Asker, Hacı Settar'ı kimin öldürdüğünü biliyor muymuş?"

"Hayır, asker bilmiyor ama ben biliyorum."

Esra'nın kafası karışmıştı:

"Sen nereden biliyorsun?"

"Katil söyledi" dedi Halaf. Söylediklerinin önemini kavrayamamış bir adamın masumluğu vardı yüzünde.

Aşçının saçmaladığını düşünen Kemal, "Yani" dedi manidar bir gülümseyişle, "katil cinayeti işledikten sonra gelip sana mı anlattı?"

Halaf ters ters baktı. Bir türlü sevememişti bu ince uzun, İstanbullu oğlanı.

"Yav hiç öyle şey olur mu?" diyerek başını salladı. "Tabiî ki daha önceden anlatmıştı."

Ekibin en genci, en sabırsızı Murat atıldı:

"Peki kimmiş katil?"

Hiç duraksamadan yanıtladı Halaf:

"Şehmuz. Rojin'in emmioğlu Şehmuz."

Halafın olayları böyle parça parça anlatması Esra'yı sinirlendirmeye başlamıştı:

"Rojinde kim?"

"Rojin, Hacı Settar'ın son karısı..."

Esra'nın gözlerinin önünde, güleç yüzlü, elleri kırmızı nakışlı, şakağında üç noktalı dövme bulunan, balık etinde genç bir kadın canlandı. Hacı Settar evine davet ettiğinde karşılaşmışlardı. Rojin, yaşlı adamın neredeyse torunu yaşındaydı. Hacı Settar, "Bu da bizim üçüncü hanım" demese dünyada tahmin edemezlerdi bu

genç kızın, karısı olduğunu. İşin tuhafı kız hiç de mutsuz görünmüyordu. Öteki iki kadın yer sofrasını hazır ederken, Rojin de büyük bir istekle, enfes bir çiğköfte yoğurmuştu onlara.

"Şehmuz sevdalıymış Rojin'e. Ama emmisi, kızı onun yerine Hacı Settar'a vermiş."

Esra'nın Öfkesi geçmiş, sesi sakinleşmişti:

"Sen nereden biliyorsun bunları?"

' Antep'e gider gelirken birkaç kere bunların minibüsüne düştüm. Şehmuz anlattı."

"Minibüsçülük mü yapıyor Şehmuz?"

"Memili'nin minibüsünde muavin. Bana anlatmıyorlar ama başka pis işleri de var. Kazıyı

sorup duruyordu. Yok altın çıkmış mıymış, define var mıymış? Geçen sene de bahçesinde ot yetiştirmekten içerde yatmış."

"Ot mu?" diye sordu genç kadın merakla.

"Esrar" diye açıkladı Timothy, "bildiğiniz hintkeneviri."

Bernd sessizce güldü Timothy'nin sözlerine. Bernd'in gülüşüne Murat da katıldı. Esra ters ters baktı Murat'a. Arkeolog adayı bakışlarını kaçırdı. Aslında Murat'a değil de Bernd'in gülüşüne bozulmuştu.

"Evet esrar" diye anlatmasını sürdürdü Halaf. "Ne pislik ararsanız var herifte. Bence o Şehmuz puştu öldürmüştür hacı emmiyi."

"Şehmuz sana tam olarak ne söyledi *T* diyerek bu defa Elif atıldı. Yosun yeşili gözlerin üzerine dikildiğini fark eden Halaf m yüzü kıpkırmızı oldu. Kıza bakamadan yanıtladı soruyu:

"Fırsatını bulur bulmaz, geberteceğim bu yaşlı papazı deyip duruyordu."

"ilginç" dedi Esra. Rahatlamış gibiydi. Eğer bu varsayım doğruysa kazı tehlikede değildi.

Belki de Şehrnuz'u kışkırtan Memili'ydi. Böylece hem Şehmuz sevdiği kıza kavuşacak, hem de kazı alanının lanetlenmiş olduğu söylentisi yayılacaktı ortalığa. "Gerçekten ilginç" diye mırıldandı yeniden. Ela gözlerinde belli belirsiz bir umut ışıltısı parıldadı.

"Bunu Yüzbaşı'ya söylemeliyiz" dedi arkadaşlarına dönerek.

"Haklısın" diye onu destekledi Teoman. "Hemen yakalasınlar Şehmuz'u."

Bernd dışında herkes bu kanıdaydı. Alman arkeolog oturduğu sıranın üstünde kımıldayarak, sıkıntıyla söylendi:

"Biz bu olaya neden karışıyoruz? Bu, güvenlik kuvvetlerinin işi değil mi ?"

Esra sertçe yanıtladı:

"Aynı zamanda bizim de işimiz. Hacı Settar'ın minareden atıldığım öğrenen kasaba halkı daha şimdiden Kara Kabir'in laneti, diye konuşmaya başlamış."

"Ama bu çok saçma" diyecek oldu Bernd.

"Hiç de saçma değil" dedi Timothy, görmüş geçirmiş bir adamın kendinden emin ses tonuyla. "Onların inancı böyle. Biz onların konuğu olduğumuza göre saçma da gelse inançlarına saygı göstermeliyiz."

Sinirli sinirli güldü Bernd.

"Her kazı bölgesinde böyle söylentiler çıkar" diye mırıldandı. "Howard Carter, Krallar Vadisi'nde Tutankhamon'un mezarını bulduğunda da firavunun lanetinden bahsedilmişti. Ama söylentiler arkeologları yolundan çevirmedi."

Esra, "Anlamıyorsunuz" demek üzereydi ki lafa katışan Murat konuyu iyice karıştırdı:

"Öyle diyorsunuz ama mezarın açılmasından sonra, kazı sorumlularından Lord Carnarvon'un ölümüyle başlayan ve ekiptekilerin birer birer hayata veda etmeleriyle süren bu olay hâlâ tümüyle açıklanabilmiş değil. O günlerde Londra gazeteleri bu konuyu manşetlerinden indirmemişlerdi."

Doğaüstü güçlerin varlığına inanan, parapsikolojiye yatkın olan Murat'ın bu savı

Esra'nın derinden bir iç geçirmesine neden oldu. Timothy'mın dudaklarında alaycı

bir ifade belirmişti. Teoman'la Elif tartışmayı ilgiyle izliyorlardı, Kemal "Çattık"

dercesine sessizce başını sallıyordu, Halaf ise anlatılanlardan ürkmüş gibiydi.

"Bu tartışma çok önce bitti" dedi Bernd, küçümseyen bakışlarla genç öğrenciyi süzerek. "1933 yılında Profesör Steindorff söylentileri kesinlikle yalanladı. Gazeteler de cahil okurlarını eğlendirecek başka konulara yöneldiler. Sizin gibi parlak bir öğrencinin hâlâ bunlara inanıyor olması çok tuhaf!"

Murat yanıt vermeye hazırlanıyordu ki Esra araya girdi:

"Bunu başka zaman tartışırsınız. Önemli olan bu cinayetin kazı çalışmalarına zarar vermeden çözülmesi... Bence Halaf m söyledikleri çok önemli. Hacı Settar'ı

gerçekten de Şehmuz öldürmüş olabilir. Bunu Yüzbaşı'ya bildirmemizde büyük yarar var. Ama biz de dikkatli olmalıyız."

"Neden dikkatli olalım?" Karşı çıkan yine Bernd'di. "Biz burada kazı yapıyoruz.

Bizi ilgilendiren Geç Hititler, Hacı Settar'ın nasıl öldürüldüğü değil."

Esra kararlı bir tavırla Alman'a baktı:

40

"Bakın Herr Burns, siz kazı başkanı olduğunuzda, yerel halkla ilişkileri nasıl düzenlersiniz bilmiyorum Anıa ben, onlarla iyi geçinmekten yanayım. Ve bu ülkeyi de, insanlarını da sizden daha iyi tanıyorum. Siz dahil hepimizin can güvenliği için lütfen sözlerimi kesmeden dinleyin."

"Can güvenliği mi?" diye sordu Timothy. "Duyduğunuz bir şey mi var?"

Timothy'yi yanıtlamak yerine, hâlâ ayakta dikilmekte olan genç aşçıya döndü Esra.

"Sağ ol Halaf' dedi, "söylediklerin çok önemliydi, bu olayın çözülmesinde büyük yardımın dokunacak. Ama karakola gidip, bunları Yüzbaşı'ya da anlatmalısın."

Halaf in yüzü asıldı:

"Gitmemiz şart mı, telefonla söylesek..."

"Gitmeden önce telefon da ederiz. Şehmuz'u kaçırmasınlar. Ama ifadeni almak isteyeceklerdir" diye açıkladı Esra. Aşçının tedirginliğini fark edince, "Merak etme Yüzbaşı'ya birlikte gideceğiz" diye yatıştırmaya çalıştı.

Halaf m tedirginliği geçmemişti arna yazgısını kabul eden bir adam gibi boynunu büktü.

"O zaman ben gidip kahvaltıyı hazırlayayım" diyerek usulca çıktı odadan.

Genç aşçı uzaklaşınca, "Aslında somut bir tehlike yok" dedi Esra. Bakışlarını Timothy'e dikmişti ama herkese anlatıyor gibiydi. "Yine de şu 'Kara Kabir'in laneti' söylentisi, beni ciddi olarak kaygılandırıyor. Bu yörede dinî inançlar çok güçlü. Kazının inançlarına saygısızlık olmadığını, lanete yol açmayacağını halka anlatmamız lazım. Ve bunu kesinlikle jandarma aracılığıyla yapmamalıyız. Hacı Settar'ın varlığı bizim için çok önemliydi. O kasabadan biriydi, halk onu dinliyordu. Artık Hacı Settar yok. Kazıya karşı çıkan fanatikleri durduracak kişiyi kaybettik. Şimdi daha fazla sorumluluk almamız gerekiyor."

"Haklısın" dedi Timothy bir haftalık bakır rengi sakalını kaşıyarak. "Buna benzer bir olayı

Ninova yakınlarındaki bir kazıda yaşamıştık. Halkın kutsal saydığı çivi yazısı tabletlerini toplamak istedik. Ama yerliler, bu tabletlerin kendilerini beladan koruduğunu söyleyerek vermek istemediler. Kazı başkanı olan profesör Andre, hükümete başvurdu. Tatsız olaylar çıktı, bize ateş açıldı. Kazıyı bırakıp kaçmak zorunda kaldık. Üstelik tek bir tableti bile alamadan. Bizim işin en kötü yanı yöre halkına ters düşmektir. Bu duruma düştüğümüz an, eşyaları toplamaya

başlamak gerek, çünkü kazının sonu gelmiş demektir."

Bernd bu sözlere dudak bükerken, "Ama" diyerek Esra yeniden başlamıştı söze, "bu, kazıyı

yarıda bırakmamız anlamına da gelmiyor. İşçilere kaygılandığımızı belli etmemeliyiz. İşler devam etmeli. Kimse kazıdan ayrılmayı düşünmemeli."

"Ayrılmak da nereden çıktı?" diye sordu Bernd. "Alman Arkeoloji Enstitüsü basın toplantısı

için bütün gücüyle çalışıyor. Dün Herr Krencker'le konuştum. Ön hazırlıkların tamamlandığını

söyledi."

Esra rahatlamıştı.

"Bernd haklı" dedi, "'Kazıyı durduralım, kazıdan ayrılalım' laflarını unutalım artık."

"Başka seçeneğimiz yok" diye onu desteklemeyi sürdürdü Timothy. "Bu kadar önemli bir buluntuya ulaşmışken kazıyı bırakamayız. Sizi bilmem ama ben Patasana'nın yazdığı öteki tabletleri okumak için sabırsızlanıyorum."

Üçüncü tablet

Ey yazdıklarımı okuyacak kişi. Belki okuduklarının yetersiz olduğunu düşüneceksin, belki daha fazla bilgi isteyeceksin. Salları, sığırları, koyunları, insanları yutan Fırat'ın içindeki dipsiz kuyular gibi bilgiyi bir anda emmek, tüketmek isteyeceksin. Ama öğrenmek kolay değildir, bir kaplumbağa gibi sabırlı, başı göklere değen yalçın kayaları un ufak eden rüzgâr kadar inatçı

olmalısın.

Belki de sözlerimi *abartılı* bulacaksın, anlattıklarımın okuru kandıracak gizemli tuzaklarla dolu olduğunu düşüneceksin. Belki de "Böyle öyküleri çok duydum" diyeceksin. Ama inan bana duydukların, sislerle kaplanan Fırat'ın küçük bir kıyışıdır yalnızca. Oysa gerçek, koyu sisin sarmaladığı taşkın nehir gibi bütün acımasızlığı ve görkemiyle bu tabletlerin satırlarında gizlidir.

Sana önce yüce gönüllü büyükbabam, ozan Mitannuva'yı anlatacağım. Ozan diyorum, çünkü

o sarayın başyazmanlığına kadar çıkmış olmasına karşın ozan olarak anılmak isterdi. Bana yabancı dillerden sözcüklerin sıralandığı tabletleri

okuturken şunları söylerdi:

"Akkadca'yı, Luvice'yi, Hurrice'yi, Aramca'yı, bu yabancı dilleri yalnızca devlet yazışmaları için öğrenme. Antlaşmalar, yasalar, sözleşmeler bir şey söylemez insana. Onlar tanrıların, kralların, soyluların küçük çıkarlarını korurlar yalnızca. Anıa destanlar, efsaneler, şiirler insanın görüş

ufkunu genişletir. Dağların ardında ne var, Fırat'ın döküldüğü deniz nasıldır, ovaların tükendiği yerdeki ağaçlar neye benzer, hepsini öğretir insana. Daha önemlisi yeryüzünün bir parçası

olduğumuzu öğretir bize. Koyu gölgeli ceviz ağacının, bodur üzüm kütüğünün, dolgun sarı

başakların, kutüğünün otun, topraktaki karıncanın, kovuktaki yılanın, dağdaki karı

havadaki atmacanın kardeşimiz olduğunu öğretir. Bu yazılar

bize, bizi anlatır. Akkadca öğrenmenin nedeni; Gılgamış destanını, Sümerli ozan Ludingirra'nm şiirlerim, Hurrice öğrenmenin nedeni; Gurparanzah efsanesini kendi dilinden okumak olmalı. Ve tabiî Öteki destanları, efsaneleri ve sarkılan da öğrenmelisin. Kumarbi, Keşişi, Kötü ve İyi destanlarını, Gökten Düşen Ay efsanesini, Telipinu efsanesini yazıldıkları

dilde ezbere bilmelisin. Yoksa yaşamın sırrına eremezsin, yoksa her gün sabahtan akşama dek Fırat'tan su taşıyan boz eşeklerden farkın kalmaz, baban Araras gibi zamanını kralların çıkarı

için harcayan, gülmeyen, ağlamayan, öfkelenmeyen bir adara olur çıkarsın."

Onu dinler; dediklerini yapardım. Daha on beş yaşımdayken söylediği bütün efsaneleri ezberlemiştim. Babam zamanımın büyük bölümünü destanlara, efsanelere ayırmamı hoş

karşılamazdı ama büyükbabamla tartışmaktan kaçındığından olacak bana engel olmaya da kalkışmazdı. Ben de mümkün olduğunca onu

kızdırmamaya çalışırdım. Büyükbabam gibi asi biri değildim zaten. Yumuşak başlıydım, kavgayı sevmezdim, uzlaşmadan yanaydım. Babam egemenliği altında yaşadığımız Asur İmparatorluğu'na karşı çok dikkatli olmamız gerektiği konusunda uyarırdı beni; onlar, binlerce insanı bir anda öldürmekten çekinmeyecek kadar tehlikeli ve vahşi bir krallıktı. Kuzeydoğumuzdaki Urartuları da yabana atmamak lazımdı.

Bizi yıkmak için fırsat kolluyorlardı. Kuzeybatımızdaki Frigyalılara gelince onların derdi her geçen gün genişleyen Asurluları durdurmaktı.

Babam yalnızca siyasî konulardan bahsetmezdi, aynı zamanda yabancı bir metnin dilimize nasıl çevrileceğini de basit ama soğuk bir tarzda anlatırdı. Ayrıca fırsat buldukça beni saray kütüphanesine götürür, başyazmanın görevlerinden birinin de bu kütüphaneyi yönetmek olduğunu söyleyerek, tabletlerin korunmasından tutun da, raflara dizilme sıralarına kadar her şeyi titizlikle açıklardı. Açıklaması bitince de, anlayıp anlamadığımı öğrenmek için bir bir tekrarlattırıldı.

Yani büyükbabam Mitannuva ile babam Araras farklı konularda, farklı yöntemlerle eğittiler beni. Babamın anlattıklarını da ilgiyle dinlerdim ama büyükbabamın Fırat'a bakan evinde yaptığımız dersleri daha çok severdim.

Dördüncü bölüm

Fırat'ın kenarındaki yüksek tepelerden birinin üzerine kurulmuştu karakol. Tek katlı, sevimli bir binaydı. Kayısı, erik ve dut ağaçlarıyla gölgelenen bakımlı küçük bir bahçesi vardı. Bahçe taştan bir setle çevrelenmişti. Karakol binası büyükçe bir kareyi andıran bu setin tam ortasına düşüyordu. Kapıdaki iki eri saymazsak, setin her köşesine nöbetçi noktalan konulmuştu.

Askerler yazın sıcağa, kışın soğuğa aldırmadan gece gündüz bu noktalarda nöbet tutarlardı.

Karakolla nehrin arasında subay aileleri için yapılmış iki katlı, dört daireli bir lojman vardı.

Lojmanın bahçesi, karakolunkinden daha bakımlı, daha görkemliydi. Karakolun hemen yanından, kasabayı köylere bağlayan yer yer küçük çukurlarla kaplı, son seçimlerden beri bakımı yapılmamış asfalt bir yol geçiyordu. Kasabaya gelen köylüler nöbet noktalarının bir gün bile boş olduğunu görmediler. Oysa on altı yıldır süren çatışmalar bu bölgede kendini pek hissettirmemişti. Beş yıl önce Kürt gerillalar bir askerî konvoya saldırmış, ancak çoğu ölü

olarak ele geçirilmişti. Daha sonra da birkaç küçük eylem dışında bu yörede silahlı faaliyet gösterememişlerdi. Rahmetli Hacı Settar, bunu yörenin zengin olmasına bağlıyordu. Herkesin bakılacak bahçesi, ekilecek tarlası, bostanı vardı. Kim işini gücünü bırakıp da dağa Sakardı.

Yüzbaşı'ysa bu durumu gerillaların daha ilk saldırılarında gerekli cevabı almalarına yoruyordu.

Yine de Yüzbaşı'nın içinin Pek rahat olduğu söylenemezdi. Silahlı eyleme kalkışmasalar bile örgütün bölgede faaliyet yürüttüğünü sanıyordu. Herkesi örgüt üyesi olarak görmese de kasabada, yakın köylerde onlara sempati duyanlar, destekleyenler olduğunu biliyordu.

Özellikle

gencelilerden kuşkulanıyordu. İki büyük aşiretten biri olan Gen-Herin küçük oğlu Mahmut'un dağa çıkmış olması bu geniş 46

ailenin örgütle bağlantısı olduğu varsayımını artırıyordu. Kendileri Kürt olmalarına karşın Türkoğlu soyadını taşıyan öteki büyük aşiretse her zaman devletin yanında yer almıştı. Aslına bakarsanız Yüzbaşı onlardan da pek hoşlanmazdı. Türkoğlu aşiretinin koruculuktan elde ettikleri rant için devlet yanlısı göründüklerini düşünüyordu, dengeler değişse ellerindeki silahlarını askerlere çevirmeyeceklerinin hiçbir güvencesi yoktu.

Eşrefteki bu tedirginliği bölgeye ilk geldiklerinde fark etmişti Esra. Kazıya başladıkları

günlerde, Yüzbaşı yanlarına asker vermeyi önerince, hiç duraksamaksızın reddetmişti.

"Bize saldıracaklarını sanmıyorum" demişti. "Biz bilim insanlarıyız."

Yüzbaşı, dünyadan haberi olmayan saf bir kıza bakar gibi bakmıştı ona:

"Onları hiç tanımıyorsunuz. Onlar için önemli olan kargaşa çıkarmaktır. Bunun için ellerinden geleni yapmaktan çekinmezler. Sizin bilimle uğraşıyor olmanız umurlarında bile değildir."

Oysa onları tanıyordu Esra, iki yıl önce Malatya yakınlarında, Milidia antik kentinde çalışırken bir gece kazı bölgesini basmışlardı. Karanlıkta kaç kişi oldukları belli olmuyordu.

İçlerinden yalnızca biri yaklaşmıştı yanlarına. Adının Azad olduğunu söyleyen bu uzun boylu, gür sakallı, bakışları insanın içine işleyen zayıf adam, son derece düzgün bir Türkçe'yle erzak istemişti. Kazı başkanı Ertem Bey, ağırdan alınca Azad, tüfeğiyle mutfak olarak kullandıkları

kulübeyi göstererek, "Siz vermezseniz, biz alırız" demişti. Hiç tanımadıkları birinin erzakları

koydukları yere kadar kampı tanıyor olması, kazı başkanını ürkütmüş, hemen istediklerinin hazırlanmasını söylemişti. Erzaklar hazırlanırken Azad'ın dikkatini, kazıdan çıkartılan buluntular çekmişti. Hiyeroglif yazılarının yer aldığı taşlan, tanrı, tanrıça heykellerini, eşyaları

ilgiyle süzdükten sonra, "Bütün bunlar çok mu önemli ?" diye sormuştu.

"Evet, çok önemli" demişti Esra. "Binlerce yıl öncesi hakkında bilgi veriyor. Bir anlamda geçmişi karanlıktan kurtarmış oluyoruz."

Tüfeğim bir elinden ötekine geçiren Azad, "Güzel bir uğraş" diye mırıldanmış, sonra gözlerini Esra'ya dikerek eklemişti:

"Ama asıl bugünü karanlıktan kurtarmak gerek. Bir halk karanlık ve zulüm içinde yaşarken, yalnızca geçmişi aydınlığa çıkarmak için uğraşmak yeterli değil."

Esra bu düşünceye katılmadığını, bilimle politikanın ayrı şeyler olduğunu, dahası terörle hiçbir yere varılamayacağını söylemek

istemiş, ama suskunluğu elindeki silahla daha bir ürkütücülük kazanan Azad'dan korkmuş, sesini çıkarmamıştı. Hazırlanan erzakları götürürken Azad, "Eğer jandarmaya haber verirseniz, bunun hesabını sizden sorarız" diye onları uyardıktan sonra arkadaşlarıyla birlikte karanlığa karışıp gitmişti.

Jandarmaya haber vermemişlerdi. Durduk yerde başlarına iş almanın âlemi yoktu.

Bu olayı Eşrefe anlatmamıştı Esra. Yüzbaşı'ya ne kadar güvense de onun bu savaşın bir parçası olduğunu düşünüyor, yaşanan her olayı bölgedeki çatışmaya bağlayacağından çekiniyordu.

Minibüs karakolun önüne yanaşırken, bir anda geçmişti bütün bunlar Esra'nın aklından.

Yüzbaşı Eşref bahçede yaşlı bir kayısı ağacının altındaki masada bekliyordu onları. Masanın üzerine mavi zemini siyah çizgilerle bölünmüş kareli bir bez örtülmüştü. Örtünün üzerinde de hantal bir telsiz cızırdayıp duruyordu. Konuklarının karakolun kapısından içeri girdiklerini görünce Eşref gülümseyerek ayağa kalktı. Başında kepi yoktu, kısa saçları geniş alnını olduğu gibi açığa çıkarmıştı, çıkık elmacıkkemikleriyle, kalın kaşların altındaki koyu renk gözleri arasındaki uyumu güçlü çenesi tamamlıyor, güneş yanığı teni ona erkeksi bir çekicilik katıyordu.

Ne kadar tatlı gülüyor bu adam, diye düşündü Esra. Onun da kendisi gibi evlenip boşandığını, bir kızı olduğunu duymuştu.

"Hoş geldiniz" diyen Eşrefin sesiyle toparladı kendini. Masanın yanındaki boş iskemleleri gösteren Yüzbaşı sabahki tedirginliğinden kurtulmuş gibiydi. Onun bu halini fark eden Esra iskemleye otururken umutla sordu:

"Yoksa yakaladınız mı Şehmuz'u?"

Yüzbaşı ciddileşerek açıkladı:

"Henüz değil. Telefonunuzdan sonra evine bir ekip yolladım. Evde bulamamışlar. Garaja gittiler. Orada *olmasını* umuyoruz."

Esra kendi aceleciliğine kızarak dinlemişti Yüzbaşı'yı. Hasır şapkasını, güneş gözlüklerini çıkarıp masanın üzerine, cızırdayan telsizin yanına koyarken aralarında bir suskunluk oluşmuştu.

"Gerçekten o mu öldürmüş Hacı Settar'ı ?" diye sordu Yüzbaşı.

Eşrefin ses tonundan bu olasılığa kuşkuyla yaklaştığını anladı ariya "Neden inanmıyorsunuz ?" diye sormak yerine, "Halaf a öyle söylemiş" dedi. Sonra bakışlarını hâlâ

ayakta dikilmekte olan genç aşçıya çevirerek ekledi:

"Otursana. Otur da anlat Yüzbaşı'ya."

Halaf önündeki iskemleye çekingen bir tavırla yerleşirken,

Yüzbaşı çayları söyledi. Bir er anında yetiştirdi çayları.

"Sen hangi köydensin ?" diye sordu Yüzbaşı çayından bir yudum aldıktan sonra.

"Alagöz'denim" dedi Halaf, eliyle ilerideki tepeyi göstererek, "şunun ardında. Buraya on kilometre kadar var."

"Kürt müsün?"

Halaf tedirgin oldu, yanıt vermekte zorlandı. Soruyu Esra da garipsemişti.

"Şöyle sorayım" dedi Yüzbaşı. "Kürtçe biliyor musun?"

Halaf m güneşte kavrulmuş yüzü yumuşadı.

"Biliyorum komutanım" dedi. "Bizim köyde herkes bilir."

Yüzbaşı'nın bakışlarındaki kuşkulu ifade değişmedi:

"Peki, bu Şehmuz'u ne zamandır tanıyorsun?"

"Çok eskiden tanırım, köyden kasabaya geldiğimizde görürdüm."

"O da Kürtçe bilir mi?"

"Bilir komutanım. Burada insanların çoğu bilir."

"Aranız nasıldır Şehrnuz'la?"

"Aramız yoktur, merhaba merhaba, hepsi o kadar."

"Arkadaşın olmadığı halde Hacı Settar'ı öldüreceğini sana neden anlattı?"

Suçlandığını sanan Halaf m benzi atmıştı:

"Bilmiyorum komutanını. Minibüsteydik. Yeni hareket etmiştik. Ben arka koltukta oturuyordum. Yanım boştu. Bu Şehmuz da yanıma geldi. Zaten kazıda çalışmaya başladıktan sonra benimle arayı sıcak tutmaya çalışıyordu. Garajın önünde Hacı Settar'ı gördük. Onu görünce küfretti Şehmuz. Ben de, 'Niye küfrediyorsun mübarek adama?' dedim. O da bana yol boyunca Rojin'i ne kadar sevdiğini anlattı. Hacı Settar'ı bir gün Öldüreceğini söyledi."

Genç aşçının yüzündeki tek bir mimiği, ses tonundaki en küçük bir titremeyi bile kaçırmaktan korkuyormuşçasına dikkatle dinlemişti Yüzbaşı.

"Tamam" dedi soracakları bitince, "yardım ettiğin için sağ ol. Hadi şimdi çayını iç. Bak, olduğu gibi duruyor. Çayını iç de bizim çocuklar yazılı ifadeni alsın,"

Halaf buz gibi olmuş çayından içtikten sonra, "Şey komutanım" dedi ürkmüş bir sesle.

"Onu ihbar ettiğimi Şehmuz değil mi ?"

Eşref sert bir bakışla süzdü Halaf in endişeli yüzünü:

"Bilse ne olacak?"

"Bir şey olmayacak komutanım" dedi yutkunarak. "Ama bunlarböğür iti gibidir hiç beklemediğin anda, arkadan ısırırlar adamı."

Yüzbaşının kalın kaşları kuşkuyla çatıldı:

"Bunlar dediğin kim?"

"Çolak Memili'yle adamları. Şehmuz onların çakalı."

"Çolak Memili tarihî eser kaçakçılığı da yapıyor" diyerek açıklama gereği duydu Esra.

Yüzbaşının Halaf ı sıkıştırmasına bozulmuş gibiydi:

"Şehmuz'u o kışkırtmış olabilir."

"Olabilir" dedi Eşref başını sallayarak, sonra Halaf a dönüp babacan bir gülümseyişle ekledi:

"Boş yere kaygılanma, ifadenden kimsenin haberi olmayacak."

Kalan çayım bir yudumda bitiren Halaf ı, Yüzbaşı içeri götürdü. Masada tek başına kalan Esra aşağıda kendi halinde akmakta olan Fırat'a çevirdi bakışlarını. Günlerdir burada olmasına, daha önceden de defalarca Fırat'ı görmesine karşın ilk kez İstanbul Boğazı'na benzetti nehri.

Sanki binlerce yıl öncesine gitmiş, tepelerden birine oturmuş Boğaz'a bakıyordu. Eski ahşap yalılar, beton villalar, restoranlar, kafeler, her zaman araçlarla tıklım tıklım dolu olan asfalt yol, hiçbiri yoktu. İki yanında ağaçlardan yemyeşil bir şerit bırakarak akan mavi bir su vardı

yalnızca. Bir de bu yeşilliklerin içerisinde kaç bin yıldır kurulup yıkılan, yıkılıp kurulan uygarlıklar...

"Dalmışsınız?" diyen Eşrefin sesiyle kendine geldi. "Ne düşünüyorsunuz ?"

"Hiç" dedi toparlanan Esra. "Fırat bir an İstanbul Boğazı'ymış gibi göründü gözüme."

"İstanbul Boğazı mı?"

Eşref de nehre bakmaya başlamıştı.

Tabiî yüzlerce, belki de binlerce yıl önceki Boğaz."

İstanbul’u özlemişsiniz. Benim de burnumda tütüyor."

Sonra Esra'nın bardağının boşaldığını fark etti:

“Bir çay daha?"

“isterim" dedi Esra içten bir gülümseyişle, yüzbaşı birkaç metre ileride esas duruşta bekleyen askere iki çay getirmesini işaret etti. Asker zıpkın gibi fırladı.

"İstanbul’da kimseniz varmı?” diye sordu Esra.

"Annemle kızım var" dedi Eşref. Dalgınlaşmıştı. "Annem Üsküdar’da başın oturuyor, iyice yaşlandı, basına bir şey gelecek diye çok korkuyorum Kızım karımla birlikte yaşıyor."

İstanbul’a dönmeyi düşünmüyor musunuz ?"

Eşref bakışlarını Esra'ya çevirdi. Bugüne kadar hiç bakmadığı

gibi, sanki bir sır verecekmiş gibi derin derin baktı. Önemli bir şeyler söyleyeceğim hissetmişti Esra, dikkat kesilerek dinlemeye hazırlandı ama Eşref işlediği suçun açığa çıkmasından çekinen bir çocuk gibi bakışlarını aniden kaçırdı.

"Düşünmüyorum" dedi kaçamak bir yanıtla. "Peki sizin kiminiz var İstanbul’da."

"Annemle babam."

"Siz onların yanında mı kalıyorsunuz?"

Esra gülmeye başladı:

"Yapmayın Yüzbaşı, siz beni üniversiteyi yeni bitirmiş genç bir kız sandınız galiba. Ailemden ayrılalı yıllar oldu. Üniversiteyi bitirdiğim yıl, yani bundan on yıl önce evlenip kendi evime taşınmıştım. O gün bugündür, Küçük Çamlıca'da bir dairede oturuyorum,"

Eşrefin yüzünü mahcup bir ifade kapladı. Ama belli etmemeye çalışarak başıyla Esra'nın sol elini gösterdi:

"Nikâh yüzüğünü göremeyince sizi bekâr sanmıştım."

"Boşandım... iki yıl önce ayrıldık."

O sırada asker yeni çayları getirip eski bardakları topladı. Esra çantasından sigara paketini çıkardı, Eşrefe uzattı. Pakete uzaktan şöyle bir baktı Yüzbaşı. Esra almayacak sandı ama uzanıp bir tane çekti.

"Bir tane içersem kıyamet kopmaz herhalde" diyerek sigarayı dudaklarının arasına yerleştirdi.

"Hiç içmediniz mi ?" diye sordu Esra, kendisi de paketten bir sigara çıkarırken.

Eşref anlamlı anlamlı gülümsedi:

"Bir yıl öncesine kadar sıkı tiryakiydim. Sonra doktorlar yasakladı."

Sigaraları yakarken sordu Esra:

"Doktorlar mı? Önemli bir rahatsızlığınız yoktur umarım."

"Yok yok" dedi, "doktorları bilirsiniz."

Esra'nın ilgiyle kendisine baktığını fark edince hemen değiştirdi konuyu:

"Aslında bu sigarayı ilk bırakışım değil. Kuleli Askeri Lisesi'ne girmemle birlikte sigaraya da başlamıştım. Bilirsiniz, büyük görünme hevesi. Ama şansızlığım mı diyeyim yoksa şansım mı, bir gün, bütün öğrencilerin hayran olduğu okul komutanımız Kurmay Albay Salih Sorgun'a yakalandım. Bizim için bir efsaneydi Albay Salih. Uzun boyluydu, Mustafa Kemal gibi sarışın,

mavi gözlüydü, çok heybetli bir adamdı. Hareketlerinde en küçük bir yapaylık göremezdiniz. Bakışı, davranışları, sözleri, üniformasıylatam bir askerdi. O yanımızdan geçerken, anında esas duruşa geçer, soluklarımızı bile tutardık. Düşünün, ben o adama yakalandım. Aslında buna yakalanma da denmez, yalnızca gördü beni. Öfkelenmedi, kınayan bakışlarla süzerek, 'At onu elinden' dedi sertçe. Hemen attım. Çok utanmıştım.

Disipline verileceğim, diye korktum. Verilmedim, kimse uyamadı bile ama ben bir daha sigaraya el sürmedim. Ta ki 91'de Şırnak'a gidinceye kadar." Yeniden sustu Yüzbaşı.

Sigaranın ateşine dalıp gitmişti. "Şırnak'tan sonra yeniden mi başladınız ?" diye sordu Esra, varlığım hatırlatmak istercesine.

"Dağda" dedi Eşref. Sanki rüyada konuşur gibiydi: "Aslında biz arazi derdik, dağ diyen teröristlerdi." Sessizce gülmeye başladı, basını sallayarak sürdürdü sözlerini: "Savaş uzun sürünce insan düşmanına benziyor. Onlar gibi konuşuyor, onlar gibi düşünüyor, onlar gibi davranıyor."

Birden tedirginleşti, henüz yansı bile içilmemiş sigarayı yere atarak mırıldandı:

"Kusura bakmayın anılarımla canınızı sıktım." "Hayır, hiç de canımı sıkmadınız. Lütfen devam edin" dedi Esra ama çok geçti, aralarında yine suskunluk başlamıştı. Soru dolu bakışlarını

Eşrefin yüzüne diken Esra sonunda sıkılarak Fırat'a bakmaya başladı. Suskunluğu Yüzbaşı

bozdu.

"Size bir şey söyleyeyim mi Esra Hanım" dedi ciddi, duygudan yoksun bir sesle. "Ben bu işi Şehmuz'un yaptığına pek ihtimal vermiyorum."

Yüzbaşı'nın bu tuhaf ruh hali, anlamlandırmakta güçlük çektiği davranışları, sinirlendirmeye başlamıştı Esra'yı: "Neden ?"

Sesini Yüzbaşı'nınki gibi duygudan yoksun bırakmaya çalışmıştı: "Neden inanmıyorsunuz Halaf a ?"

"Halaf' a inanıyorum" diye düzeltti Yüzbaşı sözünü. "Ama bunlar Şehmuz'un kızgınlıkla söylediği şeyler. Ne Şehmuz ne de Memili, Hacı Settar'ı öldürmeye cesaret edemez.

Bunlar küçük adam. Cinayetlerinin sonucunu kaldıracak tipler değiller."

"Kıskançlık çok güçlü bir duygudur Yüzbaşı" diye karşı çıktı Esra. Kollarını kavuşturmuş, kendinden emin bir tavırla bakmaya başlamıştı Yüzbaşıya:

"Kıskanç insan çoğunlukla sonucunu düşünmeden hareket eder."

"Haklı olabilirsiniz ama Şehmuz gibi birinin o kadar güçlü kıskançlık duyabileceğini de sanmıyorum. Onun duyabileceği

kıskançlık, Hacı Settar'a arkadan küfredecek kadardır ancak."

Eşrefin böyle bilgiç bilgiç konuşmasıyla iyice öfkelenen Esra, "Şehmuz'u bu kadar iyi mi tanıyorsunuz?" diye soracaktı ki, telsizin cızırtıları artmaya başladı.

"Bizim çocuklar olabilir" diyerek telsizi aldı Eşref.

' Burası karakol, evet sizi dinliyorum."

Cızırtıların arasından ince bir erkek sesi yükseldi:

"Ben Hasan Başçavuş, komutanım."

"Evet İhsan, yakaladınız mı zanlıyı?"

"Yakaladık komutanım. Şu anda Antep yolundayız."

"Antep yolunda ne işiniz var?"

"Zanlıyı, Antep'e kaçarken yakaladık komutanım. Dönüyoruz."

Eşrefin bakışları bir an Esra'ya kaydı, genç kadın haklı çıkmanın gururuyla gülümsüyordu.

Yüzbaşı, "Tamam îhsan, sizi bekliyorum" diyerek masanın üzerine bıraktı telsizi.

"Görüyorsunuz" dedi Esra kinayeli bir sesle. "Siz inanmadınız ama adam kaçmaya çalışıyormuş."

"Anlayacağız Esra Hanım" dedi Eşref de gülümsemeye çalışarak.

O anda Halafın karakol binasından çıkarak masaya yaklaştığını gördü Esra. Toparlanmaya başladı.

"Gidiyor musunuz?" dedi Eşref, üzülmüş gibiydi.

"Yapılacak işler var" dedi Esra, gözlüğünü şapkanın içine atarken. "Hem kalsam da beni sorguya sokmazsınız."

"Ne yazık ki hayır, ama size sonucu bildireceğim."

"Çok sevinirim" dedi Esra, sonra masaya yaklaşmış olan Halaf a dönerek sordu:

"Tamam mı, gidelim mi?"

"Tamam Esra Hanım" dedi Halaf. Bunları söylerken, tıpkı çayları getiren asker gibi esas duruşa geçmişti.

"O zaman eve dönebiliriz."

Esra da doğrulmuştu.

"Kasabaya uğrayıp biraz erzak almamız lazım" dedi Halaf.

"Bugün kasabaya inmeseniz iyi olur" diyerek araya girdi Eşref. O da ayağa kalkmıştı. "Olay henüz çok sıcak. Kendini bilmezin biri, size zarar verebilir."

Halaf in uysal yüzünde kararlı bir ifade belirdi:

"Siz merak etmeyin komutanım. Evvel Allah ben yanında olduktan sonra Esra Hanım'a kimse bir şey yapamaz."

Esra yanında eski zaman kabadayısı gibi kabarıp duran Halaf’ı

tatlı bir gülümsemeyle süzerek:

"Kasabaya inmemiz şart mı?" diye sordu.

"Şart değil ama hani buraya kadar gelmişken..."

"Şart değilse gitmeyelim, boş yere ortamı gerginleştirmenin anlamı yok." Sonra Eşrefe dönerek kaygı yüklü bir ifadeyle sordu:

"Peki ne zaman bitecek bu?"

"Keşke bilseydim" dedi Eşref. "Şu cenaze bir kalksın, bakalım."

Esra tümüyle unutmuştu cenaze törenini.

"Sahi ne zaman kalkıyor cenaze ?"

"Yarından önce kalkacağını sanmıyorum. Savcı cesedi otopsi için Antep'e yolladı."

"Cenazeye ben de katılmak istiyorum."

"Üzgünüm ama bu imkânsız. Kadınların cenazeye katılmasını pek hoş karşılamıyorlar. Daha sonra eve taziyeye gidersiniz. Buralarda yas uzun sürer."

Dördüncü tablet

Ey uzun süren yasımın tanığı olan kişi! Ey yaşananların arkasındaki sırlan aralamaya çalışan sabırlı okur! Sana damarlarında aynı kanı taşıyan iki

insanın, birbirlerine duydukları

derin nefreti anlatacağım. Benzer iki bedenin birbirine hiç benzemeyen ruhlarım anlatacağım.

Sana bir babayla oğulun dinmek bilmeyen düşmanlıklarını anlatacağım. Sana, Fırtına Tanrısı

Teşup'un beni lanetlemesine neden olan ailemin içindeki büyük huzursuzluktan söz edeceğim.

Büyükbabam Mitannuva, öz oğlu Araras'ı en kötü düşmanı kadar bile sevmezdi. Oysa babam bu ülkede kraldan sonra ulaşılabilecek en yüksek mevkiye gelmişti. Yaşlı olmamasına karşın soylular meclisinde sözü en çok dinlenilen kişiydi. Ama bunların hiçbiri büyükbabanı

Mitannuva'nın umurunda değildi. Oğlunu sevmiyordu. Bunu açıkça dile getirmekten de çekinmiyordu. Baş başa kaldıklarında ya da herkesin içinde, öz oğlunu aşağılayıp dururdu.

Babam Araras ise duygularını öyle uluorta göstermemesine karşın o da yaşlı Mitannuva'dan hiç

hoşlanmazdı.

Babamın anlattıklarına göre, daha doğar doğmaz ona düşman olmuştu büyükbabanı. Çünkü

büyükbabamın ilk karısı Tyınnavi babamı doğururken ölmüştü.

Tunnavi, büyükbabamın gözdesi, en büyük askeriymiş. Orta "Kalbimin sevgilisi" diye hitap edermiş. Tunnavi de büyükbabamı sever bir dediğini iki etmezmiş. Tunnavi babama hamile kaldığı günlerde büyükbabam Fırat'ta irice bir sazan balığı tutmuş. Sazan balığının karnını

açtıklarında nehirde hiç rastlamadıktan türen kara bir balık çıkmış. Büyükbabam bunu uğursuzluk sayıp falcıya koşmuş. Falcı da bunun kötü bir alamet olduğunu söyleyerek balığı

tekrar Fırat'a atmasını söylemiş. Büyükbabam,

56

falcının dediklerini anında yerine getirmiş. Ama bu önlem

işe yaramamış, Fırtına Tanrısı Teşup güzel Tunnavi'yi büyük

bamdan daha çok sevmiş olacak ki yanına almış.

Tunnavi'nin öldüğünü duyan büyükbabam yemeden içmeden kesilmiş, saraya günlerce gidememiş, asıl önemlisi yeni doğarı oğlunun yüzüne bile bakmamış. Ancak günler sonra oğlunu kucağına almış ama karısının ölümünden hep babamı sorumlu tutmuş. "O beni hiç bağışlamadı"

diye anlatırdı babam. "Bir gün olsun sevgiyle yüzüme baktığım görmedim, şefkatle elime dokunduğunu hissetmedim. Ben onun için bir oğul değil, karısının ölümüne neden olan kişiydim.

Çocukluğumdan yetişkinliğime kadar böyle davrandı bana. Tanrılara şükür ki kralımızın babası

Kamanas beni himayesine aldı, oğluyla bir tuttu. Bu yüzden babamın daha fazla kötülüğü

dokunamadı bana. Babama kalsa beni bir yazman değil de çoban olarak yetiştirirdi ama şimdi tanrı olan kudretli eski kral Kamanas, oğlu Astarus gibi benim eğitimimi de üstüne aldı. Beni Mitannuva'ya karşı korudu. Babam, benden intikamını alamadığı için aramızda yaşadığı

müddetçe bana düşman olmayı sürdürdü. Bir oğul olarak babamı hiçbir zaman ba-

ğışlamayacağım."

Babam Araras bunları anlatırken ince uzun yüzündeki kanın çekildiğini görür, kısılmış

gözlerinde alev alev yanan derin nefretten ürkerdim. Ama bazen de babamın kederlendiğini fark ederdim. Sarayda en önemli görevlerin üstesinden gelen bu kendinden emin adamın yüzüne, öz babası tarafından sevilmeyen öksüz bir çocuğun mahzunluğu çökerdi. Büyükbabam Mitannuva'yı

çok sevmeme karşın böyle zamanlarda ona kızmaktan kendimi alamazdım. Fırat kıyılarının en bilge adamı öz oğluna karşı nasıl b kadar acımasız olabilirdi, anlayamazdım.

Beşinci bölüm

Fırat'ın bereketli sularına koşut akan asfalt yolda sarsılarak ilerleyen minibüs, kampa vardığında vakit öğleyi bulmuştu. Ortalık cayır cayır yanıyordu. Okulun önündeki küçük koruda ince dallan, tiril tiril yapraklarıyla sanki birbirleriyle yarışırcasına gökyüzüne uzanan kavak ağaçlarından gelen cırcır böceklerinin inatçı şarkılarını da saymazsak ortalık sıcak bir sessizlikle kaplanmıştı.

Belki bir parça serinlik gelir diye pencereleri ardına kadar açık olan dersliğe girdiğinde Esra'nın gördüğü manzara memnuniyet

vericiydi. Kemal'le Teoman bilgisayarların başına geçmiş hani harıl çalışıyorlardı. Teoman antik kentin çizimleriyle uğraşıyor, Kamal kazıda bulunanların dökümünü yapıyordu. Arkadaşlarını

bir şey olmamış gibi böyle işbaşında görünce, "Yoksa ben mi

"abartıyorum?" diye düşünmekten kendini alamadı. Bir cinayet işlenmişti ama bu yörede o kadar çok insan öldürülüyordu ki.Hacı settar'ın yüzü geldi yeniden gözlerinin önüne. Evet, üzüntü verici bir

olaydı ama Bernd'in de söylediği gibi onlarla ne ilgisi vardı bunun nasıl olmuştu da bu olay, onu bu kadar huzursuz edebilmişti.?

Bunun için Yüzbaşı'yı suçladı. Sabahleyin daha güneş doğmadan haberi getirmesi, o ürkmüş tavırları, ister istemez onuda etkilemişti Yüzbaşı'ya uyduğu için kendine kızdı.

Ondan hoşlanabilirdi ama düşüncelerini bu kadar kolay etkilemesine izin vermemeliydi

“selam Esra" dedi içeri girdiğini fark eden Teoman. "Nasıl geçti”

”iyi “Esra şapkasıyla gözlüğünü çıkarırken. "Çok iyi, Şehmuz kaçarken yakalandı. Bir de cinayeti işlediğini itiraf ederse kurtulmuş oluruz."

58

Güzlerini bilgisayar ekranından bir süreliğine ayıran Kemal eliyle Esra'yı selamladıktan sonra, "îşler yoluna giriyor ha" diye' mırıldandı.

Esra ona yanıt vermek yerine, "Ötekiler nerede ?" diye sordu Kemal'in suratı asıldı, soruyu Teoman yanıtladı:

"Tim, Elif ve Murat'la birlikte Yazır köyüne gitti. Kitabı için köylülerle konuşacakmış. Elif fotoğraf çekecek. Murat da peşlerine takıldı."

"Tim'in tablet çevireceğini sanıyordum" dedi Esra. Düş kırıklığına uğramış gibiydi. Ellerinde çözülmesi gereken üç tablet daha vardı.

Esra'nın sesindeki tınıyı alan Kemal bilgisayarla ilgilenmeyi bıraktı.

"Ben bu Tim'i pek anlamadım zaten" dedi kızgınlığını gizlemeye gerek duymadan. "Adam arkeolog mu, sosyolog mu, belli değil. Kazı yerinde hiç durmuyor. Sürekli çevreyi dolaşıp duruyor. Fırat kenarında bilmediği köy, ahbap olmadığı köylü yok."

"Esra adanı beş yıldır burada" diye açıkladı Teoman. "O kadar yıl gelip gitseydik biz de onun kadar iyi tanırdık yöreyi."

"Elifi de anlamıyorum" diye yakınmayı sürdürdü Kemal. "Niye takılıyor ki bu herifin peşine ?"

Kemal'in Amerikalı'yı kıskandığını bilen Teoman bıyık altından gülerek kışkırttı arkadaşını:

"Eee adam yakışıklı oğlum, üstelik yabancı. Bizim kızlar bayılır yabancı erkeklere."

"Bayılırmış" diye köpürdü Kemal. "Ulan, herif Elif in babası yaşında."

"Rahmetli Freud boşuna mı Elektra kompleksi üzerine kafa patlatmış oğlum."

"Başlarım ulan şimdi Freud'una da, Elektra kompleksine de.

"Yapmayın çocuklar" dedi Esra. Sabahki gerginlikten kurtulmanın verdiği rahatlıkla o da gülüyordu. "Tim'le Elif arasında bu" şey yok."

Kahkahalarını koyveren Teoman eliyle Kemal'in basma dostça vurdu:

"Bence de yok, ama bu salak, kıza kör kütük âşık olduğu için var zannediyor." '

"Salak sensin lan" diyerek başını geri çekti Kemal. "Benim yerimde sen olsan, ne yapardın acaba ?"

"Şaka bir yana Tim'in bizimle çalışması büyük şans" diyerek ciddileşti Esra:

“Düşünsenize Tim olmasaydı, tabletler üniversiteye gidecek de oradaki Akkadca bilen biri tarafından çözülecek de... Bulduğumuz metinleri günü gününe öğrenebilmek büyük bir ayrıcalık, her gün kazının başına gelmesini bekleyemeyiz. O bir uzman Biraz duraksadıktan sonra önemli bir fırsat kaçıyormuş gibi başını sallayarak ekledi:

"Ama bugün tabletleri çözse iyi olacaktı... Tatil gününde kitabı alışmak istedi anlaşılan.

Neyse, adamın bu kadarcık lüksü olsun."

"Olsun tabiî" diye iğneleyici bir tavırla söylendi Kemal. "Biz tatil matil demeyip, ekran karşısında kafa patlatalım, beyefendi de cipe atladığı gibi köy köy gezsin."

"Hadi hadi bırakın şikâyeti de işinize dönün" diyerek Kemal'i yatıştırmaya çalıştı Esra. "Peki, Bernd nerede?"

"Nereden bilelim " dedi Teoman, "odasında değilse bisiklete biliniyordur... Tenezzül edip bizimle konuşmuyor ki... Ne yapacaksın o kendini beğenmiş herifi?"

Aslında Esra'nın da Benıd'e karsı duyguları Teoman'ın kinden farklı değildi. Ama belli etmek istemedi: "Bakıyorum da ekipte yabancı düşmanlığı başlamış." "Yapma Esra" diye isyan etti Teoman. "O Nazi suratlı heriften sen de hoşlanmıyorsun."

"Böyle konuşmamalısın... O kötü biri değil. Sadece tarzı farklı." Tarzını değiştirse iyi olacak" diye homurdandı Teoman. "Bütün ekip ona uyamaz."

Bence sen sakin olsan daha iyi olacak" diye azarladı Esra. ı bizim ülkemizde, bizim sorumluluğumuzda yapılıyor." üstelik parasını da Almanlar veriyor" diye iğneledi Teoman.

da var. Evet, parayı Almanlar veriyor ama Bernd'e bunun katlanmıyoruz. O ekipten biri. Ve ben ekipten kimsenin dışlanmasını istemiyorum."

Teomanın sıkıntıyla Esra'ya baktı ama bir şey söylemedi. Suskunluğu söylediklerinin kabul edilmesi olarak yorumlayan Esra, fazla konuşmaya gerek duymadan toparlandı, ihtiyacınız yoksa gidip ona bir bakayım." Kapıya yaklaşırken döndü "Yemekte görüşürüz"

dedi arkadaşlarının gönlünü

almak istediğini belli eden yumuşak bir sesle. "Halaf, enfes bir mücver yapıyor, yanında da halis tereyağından bulgur pilavı ve bol salata

Duvarında ince çatlaklar oluşmuş, sıvalan dökülmüş koridorda ilerlerken Teoman'ın haklı olduğunu düşünüyordu. Buğüne

60

ne kadar katıldığı kazılarda Bernd'den daha sevimsiz birini görmemişti. Soğuk, hırslı, geçimsiz... Bisiklet tutkusu da olmasa adamın sıradan

yaşamla hiçbir ilgisi yok denebilirdi. Boş

zamanlarında ekiptekilere katılmaz, ya odasına kapanıp çalışır ya da bisiklete atlayıp çevre köylerde geziye çıkardı. Ama Bernd ne kadar uzak durmaya çalışırsa çalışsın onu kazanmak, aradaki soğukluğu gidermek Esra'nın göreviydi. Arkeologlar, öteki bilim adamları

gibi yalnızca kendi konusu olan şeylerle ilgilenmek durumunda değillerdi, onlar aynı

zamanda usta bir organizatör, insanlarla iyi ilişkiler kurabilen bir psikolog da olmak zorundaydılar. Bernd'le iyi geçinmekten başka çaresi yoktu. En azından elinden geleni yapmalıydı...

Alman arkeologun aralık kapısını bu duygularla tıklattı. "Girin" sesini duyunca gülümseyerek başını uzattı:

"Vaktiniz var mı ?"

Eşyaların düzenli olarak yerleştirildiği derslikte Bernd oturduğu sıradan başını kaldırmış

kapıya bakıyordu. Elinde bir tüken-mezkalem, önünde kâğıtlar vardı.

"Buyrun, buyrun lütfen" dedi koyu Alman aksanlı Türkçe'siyle.

"Çalışıyor muydunuz ?" diye sordu Esra kapının Önünde.

"Mektup yazıyordum" dedi Bernd yuvarlak camlı gözlüklerini geriye iterek, böylece çelik mavisi gözbebekleri iyice ortaya çıktı.

"Özür dilerini, o zaman daha sonra geleyim."

"Hayır, gitmeyin. Lütfen girin, mektup bitti." Bernd eliyle yanındaki sırayı gösteriyordu.

"Gelin, şöyle oturun."

Sabahki tartışmayı unutmuş gibiydi. Gösterilen sıraya oturdu Esra. Gözleri Bernd'in önündeki kâğıtlara kaymıştı. "Yoksa Alman Arkeoloji Enstitüsü'ne rapor mu yolluyor?" diye düşündü

kaygıyla.

"Mektup" diye açıkladı Bernd sanki genç kadının aklından geçenleri okumuş gibi. İnce uzun yüzündeki keskin çizgiler gevşemiş, çelik mavisi gözlerindeki sert ifade yumuşamıştı. "Karım Vartuhi'ye yazıyorum. Almanya'ya."

İsmi garip bulmuştu Esra.

"Vartuhimi?"

"Evet, Ermeni dilinde 'gül' demek" diye açıkladı Bernd, tatlı bir sesle.

Karısını çok seviyor diye düşündü Esra. Eski kocası Orhan geldi aklına nedense.

"Haçik, yani benim kayınpeder Türkiye'de doğmuş" diyen Bernd'in, söylediklerinin anlamını biraz geç de olsa sonunda kavradı. "Türkçe'yi ilk onlardan öğrendim."

"Ciddi misiniz?" diye sordu ilgiyle. "Ne zaman ayrılmışlar Türkiye'den?"

"Çok önce" dedi Bernd. Açık renk gözlerindeki parıltı donuklaşmıştı "Çok önce... Savaş

zamanı. Kötü günler... Kötü olaylar yaşamışlar Türkler acımasız davranmış onlara.

Erkeklerini öldürmüş, kadınlara tecavüz etmiş, yaşlı çocuk demeden halkı sürmüşler."

Az önceki samimi Bernd gitmiş, Esra'nın alışık olduğu, o eski suratsız Alman gelmişti.

"Bu tür olaylar ne yazık ki her ülkenin tarihinde var" diye kendim savunma gereği duydu Esra.

"Ama çok kötü" diye yüzünü buruşturarak devam etti Bernd. "Benim kayınpederin babası

ölmüş, annesini yanma almış, güçlükle Fransa'ya kaçmışlar. Ama bir türlü alışamamış,

'Vatanım, vatanım...' der durur. Bir yandan da Türklere lanet okur."

"Kolay değil tabiî" diye alttan aldı Esra. "Ama bu olaylar çok tartışmalı."

"Tartışacak bir şey yok" dedi Bernd kendinden emin bir tavırla. "Bu bir soykırım. Dünya böyle kabul ediyor. Bir tek Türk hükümeti inkâr ediyor."

Esra kendini kontrol etmeye çalışıyordu:

"Sizin de sabahleyin söylediğiniz gibi bu bizim konumuz değil. İsterseniz gerçeğin araştırılmasını tarihçilere bırakalım da biz kazımıza dönelim."

Bernd sanki Esra'yı duymamış gibi sözlerini sürdürdü:

"Onca vahşete karşın yine de bu ülkeyi çok seviyorlar. Geçen yıla kadar Vartuhi'yle birlikte geliyorduk. Kayınpeder de çok merak ediyordu buraları. Her Türkiye dönüşü, bizi som yağmuruna tutar."

"Karınız bu yıl gelmedi mi?"

"Gelmedi. Hamile."

"Keşke gelseydi" dedi bir uzlaşma kapısı bulduğuna inanarak. "Kaç aylık hamile?"

"Altı aylık" dedi Alman. Sesi yine yumuşamış, bakışlarındaki donukluk kaybolmuş, mavi gözleri ikindi güneşinin altındaki Fırat'ın rengi gibi tatlı bir ışıltıya boğulmuştu.

"Bebeği eylül başında bekliyoruz."

"Cinsiyeti belli mi ?"

"Kız" dedi Bernd, "benim istediğim gibi. Kız çocuklarına bayılırım."

"Ben de, daha sevimli, daha güzel oluyorlar."

"Sizin çocuğunuz var mı?"

Esra bakışlarını kaçırdı.

"Yok" dedi. Bir an beş aylık hamileyken düşürdüğü kız çocuğunu anlatmak istedi, sonra vazgeçti. "Hayır, çocuğum yok."

Esra'nın kederlendiği Bemd'in gözünden kaçmamıştı:

"Üzülmeyin, daha gençsiniz, bir gün olur."

"Hiç olmayacak" diye geçirdi içinden Esra ama bunu da söylemedi Bernd'e.

"Beni bırakalım" diye mırıldandı gülümseyerek. "Ne isim vereceksiniz kızınıza."

"Mayreni" dedi Bernd. "Vartuhi öyle istiyor. Büyükannesinin adıymış."

"Umarım Mayreni sağlıklı ve uzun ömürlü olur."

"Umarım. İyi dilekleriniz için teşekkürler."

Bundan daha uygun bir zaman bulamayacağını düşünen Esra "Sabah size biraz sert davrandım" dedi ezik ama kendinden emin bir tavırla. "Kırdıysam özür dilerim."

Bernd dikkatle baktı. Sonra başını salladı:

"Hayır hayır. Özür dilemenize gerek yok. Sizin göreviniz. Ben düşüncemi söyledim, siz de söylediniz. Hiç sorun yok."

Esra rahatlamıştı. Alman arkeologun sabahki tartışmanın rövanşını almak isteyeceğini, hırçınlaşacağını, bu yüzden anlaşamayacaklarını düşünüyordu.

Karşısındaki Timothy olsa, anlaşmak çok kolaydı. Timothy sağduyuluydu, çok iyi bir eğitim görmüştü, deneyimliydi.

Arkeolog olmak henüz Esra'nın aklının ucundan bile geçmezken o, Mezopotamya'nın kumla örtülü höyüklerinden çıkan tabletleri çözüyordu. Ama bu niteliklerini hiçbir zaman üstünlük sağlamak için kullanmamıştı. Tabletlere dokunmak, yazılan çözmek, ekipteki/erle yan yana, omuz omuza olmak ona yetiyordu. Esra, bazen onun bir şeyler gizlediğini düşünmesine karşın şu ana kadar hiçbir olumsuzluğunu görmemiş^ Kendini öne çıkarmak, ne kadar bilgili, ne kadar deneyimli olduğunu göstermek gibi bir derdi yoktu. Belki de bu yüzden hariç ekipteki herkesin sevgisini kazanmıştı. Aynı şeyler arkeolog için söylenemezdi. O da çok iyi bir eğitim almıştı, suna hâkimdi ama başından beri gereksiz yere titizlik gösteriyor her fırsatta sorun çıkarmaktan çekinmiyordu. Sürekli eksik adam gibi bir hali vardı. Onun içtenliğinden emin olamamıştı Esra. bir kez "Keşke Bernd'i ekibe almasaydık" diye geçirmişti aklından Ama Türkiye'deki üniversitelerde Alman arkeologların yadsınmayacak bir etkisi vardı. Hititoloji Bölümü'nü Hitler'den kaçan Alman bilim adamları kurmuştu. Türkler, Almanların çalışma yöntemini benimsemişlerdi.

Bu durumda Bernd gibi birini ekibe kolay değildi. Ona katlanmaktan başka çaresi olmadığı-Esra çatışmaya girmekten kaçınarak, kazıyı sürdürüyordu. Ama Bernd'in şu an gösterdiği davranış onu şaşırttı Demek ki Alman hakkında yanılmışım" diye düşünmekten kendini alamadı.

Belki de Bernd'i bu kadar huysuzlaştıran şey, sevdiği Vartuhi'sinden ayrı düşmüş olmasıydı.

Ona daha anlayışlı davranmalıydı. Minnettar bir bakışla Bernd'i süzerek "Böyle düşünmenize sevindim" dedi.

"Başka nasıl olabilir?" dedi Bernd, Esra'nın davranışını duygusal bulduğunu gizlemeye gerek duymadan. "Biz burada dünyanın en zor işini yapıyoruz. Tartışma olacak ama hepsinden önce disiplin olacak. Sabah söylediğiniz gibi buranın sorumlusu sizsiniz."

Bu sözlerde de yukarıdan bakan bir hava sezdi Esra ama aldırmadı. Kazı başladığından bu yana Bernd'le *ilk kez* olumlu bir diyalog kurmuştu. Çok

farklı yapıda iki insan olduklarını

biliyordu ama bugünkü konuşma aralarındaki buzlan kırmış, onları yakınlaştırmıştı.

Beşinci tablet

Büyükbabam Mitannuva ile babam Araras'ın yakınlaştıklarını hiç görmedim. Aralarındaki düşmanlık konusunda da farklı şeyler anlatırlardı. Büyükbabama göre babam Asurlu bir tüccardan çok daha kurnaz, çok daha yalancıydı. Ona göre babam uğursuz bir tohum, vefasız bir evlat olmanın ötesinde Fırat kıyılarının en iyi eğitilmiş alçağıydı.

Babanım anlatıklarının ilk kısmını o da doğruluyordu. "Kalbimin sevgilisi Tunnavf yi tanrılar elimden çekip alınca, karaya vurmuş yayınbalığı gibi ne yapacağımı bilemez olmuştum" diye anlatırdı büyükbabam. "Değil baba olduğumu, kendimi bile unutmuştum, Tunnuvai benim çocukluk aşkımdı, onunla birlikte büyümüş o benim her şeyimdi. O ölünce hiçbir şeyin anlamı kalmadı iyi yürekli kralımız Kamanas dahil kimseyle karşılaşmak, konuşmak içimden gelmiyordu. Fırtına Tanrısı'nın yeryüzündeki -si, kahraman kralımız, efendimiz Kamanas'ın da izniyle kölelerimden ikisini yanıma alıp Fırat'ın ortasındaki küçük gittim. Kölelerim beni, salla adaya bırakıp geri döndüler. üç gece o küçük adada deliler gibi dolandım, üç gün üç gece köpekler gibi uludum, üç gün üç gece yaslı kadınlar gibi ağladım. Birinci gecenin sonunda sesim kısıldı ikinci gecenin sonunda

göz pınarlarım kurudu, üçüncü gecenin sonunda takatim tükendi Dördüncü gün güneş

doğarken ışığı yitirdim. Işığı yeniden gördüğümde evimde, yatağımdaydım. Ellerim, yatağımı şenlendiren kalbimin sevgilisi güzel Tunnavi'yi boşuna aradı hoş kokulu serin çarşafların arasında. Yas gecesinin kara tülleri yüreğimi yeniden sarmalayacakken, hiç

olmayacak bir şey oldu. Merhametli kral Kamanas evime geldi. Düşünebiliyor musun, büyük insan kahraman kral, tanrıların yeryüzündeki temsilcisi Kral Kamanas 66

bana bahşettiği topraklar üzerinde, onun emriyle yanıma evime geldi. Bebeği kucağına aldı,

'Bak' dedi, 'bu senin oğlun, Bak, ne güzel bir çocuk. Ona babamın adını vereceğim. Onun art bundan sonra Araras olacak.' Sonra bebeği bana uzattı. Şaşkınlık ve utanç içinde kucağıma aldım. Masumluğundan, öksüzlüğünden haberi olmayan yavrumu acıyla, sevgiyle bağrıma bastım

Oğlum büyüdükçe onu daha çok sevmeye başladım. Her gittiğim yere onu götürüyor, becerilerini göğsüm kabararak izliyordum. Fırsat buldukça oğlumu, efendimiz, kahraman kral Kamanas’ın huzuruna çıkarıyordum.

Büyük kral Kamanas, küçük Araras'ı o kadar çok sevmişti ki onun kendi oğlu Astarus'la birlikte eğitilmesi onurunu bağışladı bize. Bu haberi duyduğumda başım göklere erdi, gözyaşlarını sevinç içinde çağladı. Kralımızın aileme bahşettiği bu onurla günlerce sarhoş

gezdim. Ama uğrayacağım kara ihanet, nasıl ahmakça bir yanılgı içinde olduğumu bana gösterecekti.

Oğlum büyüdükçe bana daha çok benziyordu ama bedenindeki benzerlik davranışlarına hiç

yansımıyordu. Bir rahip kadar saygılıydı, bir köle kadar çalışkandı, iyi bir yazman gibi zekiydi.

Fırtına Tanrısı Teşup, bir babanın evladında görmek isteyebileceği bütün iyi nitelikleri vermişti ona. Söylediklerime hiç karşı çıktığını görmemiştim. Ne kadar sert konuşursam konuşayım. Beni sonuna kadar dinlerdi ama oğlumun bakışlarında öyle bir gölge, davranışlarında öyle bir sinsilik vardı ki işte beni bu çok korkutuyordu. Onun gözlerinde çocuksu bir bakış, dudaklarında saf bir gülümseyiş hiç görmedim. Davranışları, sözleri, gülümseyişi daha o günlerde bile her gün kralın peşi sıra dolaşan bir yazman gibi kontrollü ve ölçülüydü. Dostlarım oğlumun niteliklerinden övgüyle söz ediyorlardı. Bense kaygı duyuyordum. Kaygılan111 haksız olmadığını çok geçmeden öğrenecektim.

Kudretli kralımız Kamanas aslan avında, attan düşerek ölüne oğluma ve onun dediğinden çıkmayan genç kral Astarus doğdu. Kahraman kral Kamanas'ın on dört gün süren ölüm töreninin ardından, daha külleri konulduğu kaba yerleşmeden bu entrikayı başlattılar. Öz oğlum Araras genç kral Astarus'u yaş dan kurtulması gerektiği konusunda ikna etmişti. Beni görevden den aldılar, onuruma gölge düşürmek istediler. Ama buna güçleri yetmedi. Onlar yalnızca Krallık'ın bana verdiği adı, gücü, elimden aldılar. Özgürlüğüme ve saygınlığıma ilişemediler.

Büyükbabanı Mitannuva'nın öfkeyle anlattığı olayları söylerken, söylediklerinin ne kadarının gerçek, ne kadarının abartılı

olduğunu düşünürdüm. Büyükbabam saman alevi gibiydi; çabuk PARLAR ÇABUK sönerdi. Bir kere parlayınca da kendini kaybeder, ağzına ne gelirse söylemekten çekinmezdi. Bu yüzden onun babam hakkında söylediklerini dinlerken karşımda öfkesine yenik bir delikanlı varmış

gibi dikkat kesilirdim, ona inanmadan önce

defalarca düşünürdüm.

Altıncı bölüm

Yemekten sonra çardağın gölgesinde oturup, olanları düşünerek zaman geçirmeye çalışmıştı Esra. Ama bir noktadan sonra düşünceleri ilerlememeye başlamış, hep aynı yerde, Şehmuz'un neler anlatacağına takılıp kalmıştı. Acaba suçunu itiraf etmiş miydi ? İtiraf ettiyse işin arkasında başka kimler vardı ? Onun söyleyeceklerini bilmeden olayları

yorumlamak olanaksızdı. Bu yüzden sorgunun sonucunu beklemek zorundaydı. Ama saatler geçiyor, Eşreften ses seda çıkmıyordu. Bekledikçe iyimserliğini yitirmeye, sabahki tedirgin ruh halini yeniden kazanmaya başladı.

Yakıcı sıcağa karşın, "Keşke kazı bekçisi Selo'ya yemek götüren Halaf la birlikte gitseydim"

diye düşündü. Belki kazı yerinde vakit daha kolay geçerdi. Ama geçmiş olsun, Halaf çoktan kazı yerine varmış olmalıydı. Hatta yaslı Selo yemeğini yemiş

tabakasındaki kaçak tütünden iki sigara sarmış, Kral Kapısı'ndaki incir ağacının gölgesine uzanıp karşılıklı tüttürmeye başlamış bile olabilirdi. Şu anda onların yanında bulunmayı, bu yıl toplanacak hasat ya da Fırat'a kurulan barajlar nedeniyle oluşan yapay göller yüzünden değişen iklim üzerine yaptıkları sohbeti dinlemeyi istedi Sonunda odasına çekildi, sıkıntıyla yatağına uzanarak, ne zamandır bitirmek için uğraştığı tarih romanını okumaya çalıştı.

Dikkatini veremeyince, kitabı bıraktı, kalktı; ön tarafa, bilgisayarların bulunduğu odaya yöneldi.

Odada yalnızca Kemal vardı; Teoman, Hattuç Nine'nin nar bahçesindeki koyu gölgeli cevizin altına kurulan hamakta Uyumaya gitmişti. Beklemenin gerilimini azaltmak için bilgisayarının başına oturarak çalışmaya başladı. Çıkarılan çömlekler, çömlek parçacıkları, sayısız mühür, Asur etkisi taşıyan iki bakır, bir gümüş

heykelcik, Aram tarzında işlenmiş bir gerdanlık, bir vazo ve tabletlerin dökümünü yapıyordu.

Sarayın altındaki kütüphanenin küçük odasından şu ana kadar yirmi dört tablet çıkarmışlardı. Tabletlerden on tanesi Gılgamış destanını anlatan metnin parçalarıydı, on dört, tanesiyse Patasana'nın yazdıkları. Gılgamış destanını anlatan tabletlerin tersine Patasana'nın yazdıkları fazla zarar görmemişti. Saray çökünce yazmanın tabletleri sakladığı oda, taş

yığınları ve molozlar altında kalmıştı. Ama Patasana tabletleri pişirildikleri için dayanıklı

çıkmış, daha önce defalarca karşılaştıkları gibi gün ışığına çıkar çıkmaz dağılmamışlardı. Yine de onların hemen kâğıt kopyalarını almışlar, ayrıntılı

fotoğraflarını çekmişlerdi Üçüncü, dördüncü ve yedinci tabletlerde çatlaklar vardı, ama parçalanma! n ıslardı.

Esra, bu bilgileri kaydederken kulağı cep telefonunun zilindeydi. Ama telefon bir türlü

çalmıyordu. Bir sorgu bu kadar uzun sürer miydi? Belki de sorgu çoktan bitmişti de Yüzbaşı

ona haber vermeye gerek duymuyordu. Ben arasam, diye düşündü bir an. Sonra vazgeçti; ya sorgu devanı ediyorsa? Onları rahat bırakmalıydı, Yüzbaşı nasıl olsa arardı. Arar mıydı ?

Sabahın köründe cinayet haberini veren adam, katilin itiraf edip etmediğini bildirmekten çekinmezdi herhalde... Sahi Yüzbaşı, onun hakkında ne düşünüyordu acaba? Birkaç kez yüzünde gezinen tutkulu bakışlarını yakalamıştı. Ama bu kaçamak bakışları doğru yorumlamak çok zordu. Uzun süredir kadınsız olan bir erkeğin açlığını ele veren işaretlerdi o bakışlar. Eh, ilişkilerde bu da küçümsenmeyecek bir şeydi. Ama Esra'nın istediği bundan fazlasıydı.

Orhan'dan ayrıldıktan sonra onun da düzenli bir ilişkisi olmamıştı. Bir ara üniversitede Prehistorya Bölümü'nden Haluk'la çıkmıştı. Yakışıklı adamdı, ama o kadar gevezeydi ki ancak bir ay katlanabilmişti. Peki Yüzbaşı'da ne buluyordu ? Bunu kendi de bilmiyordu. Tek ortak yanlan ikisinin de İstanbul’la oluşuydu. Aldıkları eğitim, yaşama bakış açıları o kadar farklıydı

ki... Karakolun bahçesinde yaptıkları konuşmayı anımsadı. Yüzbaşı'nın her olayın arkasında örgüt aramasının ne kadar saçma olduğunu düşündü bir kez daha. Esra'yı asıl öfkelendirense, Yüzbaşı'nın bir an içten görünüp yakınlaşmaya çalışması, sonra aniden geri çekilmesiydi. "Ne istediğini bilmiyor" diye mırıldandı.

"Efendim" dedi, en az Esra kadar huzursuz olan Kemal, "bir şey mi söyledin ?"

"Hayır, sana değil." Bakışlarını pencerenin önünde dikilen Kemal'e çevirmişti. "Kendi kendime konuşuyordum." Konuyu

değiştirmek

71

için, "Hâlâ yoklar değil mi?" diye sordu.

"Yoklar" diye söylendi Kemal sıkıntıyla. "Galiba akşama kadar da dönmeyecekler."

Timothy ile Elif yemeğe de gelmeyince Kemal'in bütün dikkati dağılmıştı, önce çizimlere devam etmeye çalışmış, olmayınca bilgisayarda biraz tedris oynamış, sonra amaçsızca odada bir ileri bir geri dolaşmış, bundan da sıkılarak yeniden tetrise dönmüş, nihayet pencere önünde dikilerek sevdiği kızı beklemeye başlamıştı. En az bir saattir orada duruyordu.

"istersen çıkıp dolaşalım biraz" dedi Esra dostça bir tavırla. "Güneş etkisini yitirdi."

Kemal iç geçirdi:

"Fırat'a yüzmeye gidecektik. Gelir de beni bulamazsa..."

"Ama gecikti,"

Genç adanı çaresizce boynunu büktü.

"Öyle" dedi, "ama onu beklemek zorundayım."

Kemal'in kararsızlığı canını sıkmıştı Esra'nın.

"Sen bilirsin" dedi, bilgisayarı kapatırken, "ben sıkıldım, biraz dolaşacağım."

Koridora çıkınca bir müzik sesi çalındı kulağına. Bir viyolonsel derin derin inliyordu, arkada belli belirsiz bir piyano sesi. Ses Bernd'in odasından

geliyordu. Kapısını kapatmıştı, önünden geçerken yavaşladı. Duygusal bir ezgiydi, müziği anımsıyordu ama bestecisini çıkaramadı.

Bernd'in bu müziğin eşliğinde, karısına yazdığı mektubu özlemle, yüreği tatlı tatlı burkularak yeniden okuduğunu düşündü. Orhan'la evliyken, kazıya gittiğinde o da böyle olmaz mıydı?

Antik kentlerin binlerce yıllık ıssızlığı ona da bulaşır, içini tuhaf bir hüzün kaplardı. Özellikle de işlerin sona erdiği boş zamanlarda, hele yıldızların çakmaktaşı gibi gökyüzünde yanıp söndüğü

gecelerde... Bu çakmaktaşı lafı da Halefindi. Nereden takılmıştı şimdi aklına? Ne oluyordu ona böyle. Başlarında bunca bela varken bir duygusallığı eksikti. "Aklını başına topla Esra"

diyerek çıktı okulun kapısından.

Çardağın yanına gelince, kazı yerinden dönmüş olan Halaf'ı gördü. Elinde bir hortumla sıcaktan çatlamış toprağı ıslatıyor, açmaya hazırlanan mor gecesefalarına, kırmızı sardunyalara su veriyordu. Sardunyaların acı kokusunu içine çekerek, "Kolay gelsin" dedi.

"Sağ olun, etrafı serinleteyim, dedim."

"iyi yapmışsın, ortalık mis gibi kokuyor. Kazı yerinde ne var ne yok?"

"Her zamanki gibi" dedikten sonra duraksadı. "Ama Selo dayı'yı iyi görmedim."

"Hayrola, hasta filan değil ya ?"

"Yok, hasta değil de. Ne bileyim, eskiden gözümün içine içine bakan adam, şimdi ayağıma bakıyordu."

"Bir şey mi söylemek istiyorsun ?" dedi Esra, aşçıyı dikkatle süzerek.

"Bir şey yok da bu Selo Dayı'ya dikkat etmek lazım. Sınıra mayın döşenmeden önce kardeşiyle birlikte kaçakçılık yapardı bunlar. Kolay paraya alışıklar..."

"Ne demek kolay paraya alışıklar?" dedi Esra sert bir ses tonuyla. "Daha açık konuş.

Bildiğin bir şey varsa söyle."

"Yok" dedi Halaf, "yukarıda Allah var, Selo Dayı'nın bir hayınlığını, çalıp çırpmasını

görmedim ama ne bileyim bugün bir tuhaftı. Hiç sormazdı, sizleri sordu. Yüzbaşının sabah okula geldiğini söyleyince de yüzü kireç gibi bembeyaz oldu."

"Canım bunda ne var? Adamcağız, bizi merak etmiş olamaz ren? Hem Yüzbaşı'dan söz edilince senin de belin benzin atmıyormu? Ben Selo'ya güveniyorum. Onu bize Hacı Settar bulmuştu. Şu ana kadar da görevini en iyi biçimde yerine getirdi. Dürüst bir adam o."

"Herhalde sizin söylediğiniz gibidir" diyerek geri adım attı Halaf, "ama sarımsağı gelin etmişler kırk gün kokusu çıkmamış" elemekten de kendini alamadı.

"Merak etme, Selo'dan bize kötülük gelmez. Bırak bu kuruntuları da akşama ne yemek var, sen onu söyle."

"Timothy'nin getirdiği şapıtları yapıyorum11 dedi Halaf, sonra yüzünü ekşiterek söylendi:

"Kemal Bey 'Salça, sarımsak koyma' diyor ama, bu balıklar başka türlü lezzetli olmaz.

Onun aklı deniz balığına gidiyor."

Daha önce de bu tartışmalara tanık olan Esra bıkmıştı Ke mal'in mızmızlığından. Salçalı

sos kullanılması başta Esra'yı da yadırgatmıştı ama balığı yiyip, lezzetinin farkına varınca, kesinlikle Halaf a hak vermişti. Ama Kemal, "Balığı salçasız pişir" diye ısrar edip duruyordu.

"Sen bizimkileri salçalı pişir, onunkini de ayır. Nasıl istiyorsa öyle pişirsin."

Halaf sonuçtan hoşnut mutfağa yollanırken çardağın dalma asılı duran radyoda haberler başlamıştı. Van'daki çatışmalarda beş güvenlik görevlisinin şehit düştüğünü, otuz iki teröristin öldürüldüğünü, operasyonların aralıksız sürdüğünü söylüyordu, tok sesli erkek spiker. Esra artık kanıksamıştı bu haberleri. Yinede

"yazık, çok yazık" demekten kendini alamayarak yürüdü.

Sıcak kırılmaya başlamışü, ortalık birkaç saat içinde serinlerdi. Esran'ın en çok sevdiği saatlerdi bunlar. Ne şapkasını almış, ne de gözlüğünü takmıştı. Gözlerini kısarak ufka baktı.

Parlaklığını yitiren ışıklar, altın sarısından bal rengine dönüşerek ağır ağır sönüyordu.

Nehre ulaşabilmesi için nar bahçesini enlemesine geçmesi, suyun kenarına kadar inen, bir yanı kuru otlar, bir yanı eflatun çiçekli dikenlerle kaplı patikaya ulaşması gerekiyordu.

Hamakta uyumaya giden Teoman'ı görebilir miyim, diye nar bahçesine baktı çiçeklenmiş

nar ağaçlarının arasında tek tük kayısı ve erik ağacı çarptı gözüne. Kayısılar henüz olgunlaşmamıştı arna dalları basan erikler yerlere dökülmeye başlamıştı. Teoman'ın yerine bahçenin sahibesi çıktı karşına. Yüzü kırış kırış olmasına rağmen yeryüzünün en sevimli ihtiyarı olan Hattuç Nine. Esra'nın kendisine baktığını sanıp, "Buyur kızım. Bir şey mi istedin?" dedi konuksever tavrıyla.

“sağol nine. Dolaşıyordum da bizim Teoman uyandı mı, diye baktım”

ilk geldiklerinde biraz yadırgamıştı yaşlı kadın onları. Bahçemi rezil eder, bana zarar verirler diye düşünmüş, kazı ekibindekilere yakın durmamaya çalışmıştı. Ama bir kötülüklerini görmeyince uzak durmaktan vazgeçmiş, özellikle de bahçenin önünden Her geçişinde hatırını soran Teoman'ın tatlı diline, sevimliliğine dayanamayarak kısa sürede içlidışlı olmuştu onlarla. Şimdi ne zaman ekipten birini görse çene çalmak için hemen yanlarına geliyor

Antep'te oturan oğlundan ya da köydeki deli gelininden dert yanmaya başlıyordu.

“Teoman oğlum bahçenin alt başında” dedi yaşlı kadın dişsiz ağzına çok yakışan bir gülümsemeyle. “Mişmiş ağacının altına gönderdim onu. Cevizin gölgesinde uyumak iyi değildir. Hasta eder adamı.” “bu kadar çok uyursa zaten hasta olacak” diye sevecen bir tavırla söyledi Esra. birşey olmaz. Bir şey olmaz az sonra uyandırırım onu. Gel sende bir soluk al, çay yapayım, birlikte içeriz.” “Teşekkür ederim. Başka zaman içeriz. Şimdi arkadaşlar bekliyor.”

“sen bilirsin” dedi Hattunç nine “uzat bakalım elini." Yaşlı kadın eteğinde topladığı eriklerden avuçlayarak Esra'ya uzattı, “bunlar çok" dedi tatlı bir şaşkınlıkla.

74 Al kızım, al, benim gibi ağzında dişin mi yok ki kaygılanıyorsun. Ben sizin yaşınızdayken yer yer doymazdım bunlardan."

Esra gömleğinin eteğine doldurdu erikleri. Böyle kucağında eriklerle nehre inemezdi artık.

Hattuç Nine'ye "Hoşça kal" deyip okula yürümeye başlamıştı ki bir motor sesi duydu. Yüreği sevinçle kıpırdadı. Yüzbaşı olabilir miydi? Yolun kenarına çekilip, merakla beklemeye başladı.

Motor sesleri arttı, az sonra da küçük tepeceğin ardından eski model Land Rover çıkıverdi.

Cipi Murat kullanıyordu. Timothy ile Elif arkadaydılar. Kız neşe içinde Amerikalıya bir şeyler anlatıyordu. O kadar mutlu görünüyordu ki, "Yoksa

Kemal haklı mı? Elif ona âşık mı oldu?"

diye düşünmekten kendini alamadı Esra. Ciptekiler de onu görmüşlerdi. Yanında durdular.

"Nerdesiniz ?" diye sordu Esra. Gözlerini Murat'a dikmişti ve sesi gerektiğinden yüksek çıkmıştı.

Murat ürktü.

"Timothy'yle birlikteydik" diye kekeledi.

Elif ise Esra'nın bozulduğunu anlamadan heyecanla atıldı:

"Köyler çok ilginç yaa. Misafire bayılıyorlar."

Sesi neşeliydi, pürüzsüzdü, sorumluluklarının farkında olmayan bir çocuğunki gibi uçarıydı.

"Kemal'le yüzmeye gidecekmişsiniz?" dedi Esra.

Elifin yüzünde bıkkın bir ifade belirdi:

"Canım hiç yüzmek istemiyordu."

Esra onun bu tavrını şımarıkça buldu. Aynı anda "Bundan bana ne" diye geçirdi içinden ama yine de, "Keşke bunu sabah ayrılırken söyleseydin" demekten kendini alamadı, "meraktan öldü çocuk,"

"Merak edecek ne var! Kasabadaki fotoğrafçıya uğradık."

"Ne? Kasabaya mı indiniz?"

"Evet" dedi Elif, arkadaşının tepkisine anlam veremeden. "Ne var bunda?"

"Durum karışık. Keşke inmeseydiniz."

"Kasaba çok sakindi" dedi Timothy. Esra'nın yüzünü görmek için başını öne eğerek bakıyordu pencereden. "Konuştuğumuz insanlar da bize çok nazik

davrandılar.'1

"Kimse bizi felaket getiren insanlar gibi görmüyor" dedi Elif. "Bernd haklı galiba, biz bu işi biraz abartıyoruz."

"Abartmıyoruz" dedi Esra kızgınlıkla. "Bir kişi Öldü. Cep telefonuma her gün tehdit mesajları geliyor... Hem kasabaya inmememizi ben değil, Yüzbaşı söyledi."

75

"Eşref Bey mi?" dedi Timothy. "Onu da gördük."

"Gördünüz mü?"

"Evet, kasabadan dönüşte karakolun önünden geçerken bizi durdurdu."

"Şebmuz'la ilgili bir şey söyledi mi? İtiraf etmiş mi?" "Bilmiyorum. Şehmuz'dan bahsetmedi ama akşam bizi ziyarete geleceğini söyledi."

"Biz de onu yemeğe davet ettik" dedi Elif,

"Bu akşam için mi?"

Yeşil gözlerini masumca kırptı Elif:

"Evet, yemekte sapıt olduğunu duyanca nazlanmadı."

Esra şaşırmıştı, bir süre öylece dikildi cipin yanında.

"Atla da gidelim" dedi Murat.

"Siz gidin, ben yürüyerek gelirim. Zaten iki adımlık yer."

Israr etmeyen Murat, cipi bereket ettirdi, ince bir toz bulutu kalktı toprak yolda. Tozdan sakınmak için biraz geriye çekildi Esra. Demek Eşref geleceği için aramamıştı. Bunu katilin yakalanıp, sorunun çözüldüğüne mi yormalıydı, yoksa sorgudan bir sonuç çıkmadığına mı?

Neyse birkaç saat içinde öğrenecekti gerçeği nasıl olsa.

Altıncı tablet

Büyükbabası ile babası arasında kalan bir çocuk gerçeği nasıl anlayabilir; kavgalı iki tanrı

arasında kalmış zavallı bir kul gibi bir onu, bir ötekini dinlemekten başka elinden ne gelir?

Büyükbabam Mitannuva, babamla aralarındaki kavgayı anlatmaya başlayınca, kendini kaybeder, durmadan konuşurdu.

"Böyle iş görülmüş müdür?" diye gürlerdi. "Can verdiğin, kanını taşıyan, soyunun sürdürücüsü olan insan sana ihanet etsin!"

Mitannuva'ya göre babamın gözünü öyle dizginsiz bir hırs bürümüştü ki başyazman olmak için genç kral Astarus'u bile kullanmaktan çekinmemişti.

Mitannuva, karısı Tunnavi'nin ölümünden sonra uzun yıllar kimseyle evlenmemişti ama yaşlılık günleri başlarken Tanrıça Kupaba ona yeniden âşık olma fırsatını verdi. Saçları

kırlaşmaya, beli bükülmeye, sarayın merdivenlerini çıkarken soluk soluğa kalmaya başlayan büyükbabam, kıvırcık saçlı, iri gözlü, bir kısrak gibi çevik, bir kısrak kadar güzel kölesi Maştigga'ya gönlünü kaptırdı.

Büyükbabam istese her gece yatağını onunla ısıtabilirdi. Anla bu onun soylu karakterine uymazdı. Mastigga'yla evlenmek istedi- Hitit yasalarına göre özgür bir insanın bir köleyle evlenmesinde hiçbir sakınca yoktu. Ne var ki bu kişi saray başyazmanı olunca durum değişti.

Meclisteki birçok soylu, büyükbabamı bu davranışından ötürü kınadı. Ama kudretli kralımız Kamanas sağ olduğu için büyükbabam karlı bir dağ gibi onu ardına alarak kendisine karşı

çıkanları etkisiz hale getirdi. Ama Fırtına Tanrısı Teşup'un isteğine karşı gelemedi. Kamanas, büyükbabamın dünya evine girdiği o günlerin ardından atından düşüp öldü.

Büyükbabama göre, bunu fırsat bilen babanı, sessiz bir darbe

7 H

düzenleyerek, onu görevinden aldırmış, yerine kendisini seçtirmişti. Kararı öğrenen büyükbabam hiç itiraz etmeden, herkese küserek evine çekilmişti. Aileden yalnızca benimle görüşüyordu. Annemle karşılaşmaktan kaçınıyor, babamınsa adını bile duymak istemiyordu.

Onu avutan tek şey genç karısı Maştigga'ydı. Gerçi yıllarca büyük bir saygınlıkla yerine getirdiği yazmanlık görevinden alınmıştı ama ne gamdı, onun yıllar sonra yeniden bulduğu aşkı, kalbinin yeni sevgilisi Maştigga vardı. Genç kadına her gün bir şiir yazıyordu. Maştigga'nın asi bir sarmaşığı andıran dalgalı saçları, Maştigga'nın üzüm karası gözleri, Maştigga'nın al yanakları, Maştigga'nın selvi boyu... Mastigga Mastigga... Yalnızca Mastigga.

Bir yıl kadar eski kölesi, yeni karısıyla evine kapanarak yaşadı. Ama sonra kimsenin beklemediği bir felaket oldu. Uğruna mesleğini kaybettiği, tabletler dolusu şiirler yazdığı

güzel kansı Maştigga, dedeme konuk olarak gelen Aramlı genç bir ozanla kaçtı. Büyükbabam yaralı bir aslan gibi çılgınca bir öfkeye kapılmıştı. Evde ne kadar kadın varsa hepsini kovdu, Mastigga için yazdığı bütün şiirleri, kadının eşyalarıyla birlikte Fırat'a attı. Günlerce insan içine çıkmadı. Kimsenin kendisini görmesine izin vermedi. Beni bile kabul etmedi. Günler sonra sakinleşmiş olarak, çıktı evinden. Ama eski coşkusunu, sevincini, öfkesini yitirmiş gibiydi. Yaz sonu durgunlaşan Fırat gibi cansız gözlerle bakıyordu insanın yüzüne.

Yakın arkadaşı Baş rahip Valvaziti, ona "temiz uyku"ya yatmasını önerdi. Belki tanrıların bir söyleyeceği vardı. Büyükbabam, Baş rahip Valvaziti'nin öğüdünü tuttu. Bir törene hazırlanır gibi temiz uykuya hazırlandı ve yatağına yattı. Gerçekten de rüyasında Fırtına Tanrısı Teşup ona göründü. Başında çift boynuzlu ucu sivri başlığı, sağ elinde mızrağı, belinde kılıcı, sol elinde üçlü şimşek demetiyle karanlığın içinden ansızın karşısına çıkan Teşup, büyükbabama, vefasız bir kadının özlemiyle günlerini zehir edeceğine, genç torunuyla ilgilenmesini söylemişti.

Temiz uyku büyükbabamı değiştirmişti. Beni yanına çağırarak şöyle dedi:

"Artık seninle ben ilgileneceğim. Eğitimini ben üzerime alıyorum Babam bu haberi temkinli karşıladı. Büyükbabama hiç güvenmiyor, bana bir kötülük yapmasından çekiniyordu. Ben onun gibi düşünmüyordum. Büyükbabam bütün delidoluluğuna karşın, bırakın torununu, düşmanına bile kötülük edecek biri değildi. Birkaç ay sonra yakalanan karısı Mastigga'yla âşığını bağışlayarak

nasıl yüce gönüllü bir insan olduğunu bir kez daha göstermişti zaten. Büyükbabamın önerisini annem de destekleyince derslere başladık.

Artık gündoğumundan günbatımına kadar büyükbabamın yanında kalıyordum. Beni din adamlarının, ozanların, yontucuların yanına götürdü. Onların sohbetlerine kattı. Bu arada yazdığım dörtlükleri ona gösterdim. Şiir yazdığımı öğrenince çok sevindi. Artık yazdığım şiirler üzerinde çalışıyorduk. Büyükbabamla birlikte olmak çok keyifliydi, bir de babam hakkında kötü sözler söylemeyi bıraksaydı. Ama bırakmadı, beni iyice yetiştirdiğine emin olduktan sonra kimseye haber vermeden, ırmak kıyısındaki bu kentten çekip gidene kadar babama lanetler yağdırıp durdu.

Bîr sabah iki katlı evine geldiğimde kapılan açık buldum. İçerde kimse yoktu. Birlikte ders çalıştığımız geniş odada bana bir tablet bırakmıştı. Şöyle yazıyordu:

"Sevgili oğlum Patasana, artık vaktim doldu. Tanrıların beni yakında çağıracaklarım hissediyorum. Zaten ben de bu kentten, bu insanlardan bıktım. Sen de yetişkin biri olduğuna göre yapacak işim de kalmadı. Burada ölmek istemiyorum. Ölüm törenimde beni sevmeyen bir sürü sahtekârın, yalancı gözyaşlarıyla arkamdan ağlamasını, övücü sözler söylemesini istemiyorum. Bir sürü alçağın içten olmayan üzüntüleriyle ölümümü kirletmesine gönlüm razı

olmuyor.

Sen iyi bir gençsin. İyi bir eğitim aldın. Yapman gereken tek şey babanı gözlemlemek ve onun gibi olmamak. İnan bana oğlum, mutlu olman için babanın yaptıklarım yapmaman yeterli.

Çivi yazısını öğrenmekten daha kolaydır bu. Ama başarabilecek misin bilmiyorum. Çünkü

bazen senin gözlerinde onun bakışlarındaki donuk anlamın aynısını görür gibi oluyorum.

Umarım taunlar beni yanıltıyordur. Umarım sandığım gibi değildir. Umarım ömrünü kralların anlamsız çıkarları için harcamayacak kadar akıllığındır. Umarım günlerini anlamlı kılacak uğraşlar bulursun. Hoşça kal benim sevgili oğlum. Fırtına Tanrısı Teşup, karısı Güneş Tanrıçası

Hepat, oğullan Tanrı Şarruma ve Tanrıça Kupaba seni iyilik ve güzellikle kutsasın. Sana mutlu ve uzun bir ömür versin."

Tableti bitirince ne yapacağımı bilemeden, öylece kalakaldım. Gerçi büyükbabam hep beklenmedik davranışlarla bizi şaşırtırdı, arna bu kadarı fazlaydı. Artık yaşlanmıştı, son günlerini saygın bir adam olarak rahat içinde geçirmek varken kendini anlamsız bir serüvene sürüklemesinin ne anlamı vardı ? Tableti alarak evden

çıktım. Pazaryerinde büyükbabamın köleleriyle karşılaştım. Efendilerinin kendilerini serbest bırakarak kentten ayrıldığım söylediler, Saraya koştum, babamın huzuruna çıktım. Durumu anlattım. Önemsemedi, "Aldırma çıkıp gelir" dedi. Tanrılar biliyor ya ben de öyle düşündüm.

Ama büyükbabam gelmedi.

Yedinci bölüm

Yüzbaşı söz verdiği halde gelmemişti. Kazı ekibi her akşam olduğu gibi yemek için çardağın altındaki uzun ahşap masada toplanmış, yaklaşık bir saattir onu bekliyordu. Çardağın tepesine yerleştirilmiş san bir ampulle aydınlanan masaya sekiz kişilik servis açmıştı Halaf. Balığın yanına sebzeli bir pilav hazırlayan genç aşçı, Fırat kenarında yetişen gümrah marullardan

bolca salata da yapmıştı. Balıklan pişirmek içinse konuğun gelmesini bekliyordu.

"Biz yiyelim bari' dedi Esra sonunda, "Anlaşılan Yüzbaşı'nın Önemli bir işi çıktı."

"İnsan bir telefon eder yahu!" diyerek öfkeyle söylendi Kemal. "Bu kadar insan onu bekliyoruz."

"Sanırım Yüzbaşı için yoğun bir gündü'1 diyerek onu savunmaya kalktı Timothy.

"Karşılaştığımızda bir yerlere gitmeye hazırlanıyordu."

Kemal'in tepkisi dinecek gibi değildi:

"Ne olursa olsun, bir telefon edebilirdi."

Göz ucuyla Elife bakarak manalı bir ses tonuyla ekledi:

"Gerçi insanları bekletmek bizde de alışkanlık haline geldi ama.'"

Masada buz gibi bir rüzgâr esti. Döndüklerinde Kemal, Elifi bir kenara çekerek azarlamaya kalkmış, genç kız da, "Ne istersem yaparını, bana karışamazsın" diyerek terslemişti onu.

Anlaşılan Kemal tartışmayı yeniden açmak istiyordu. Bunu fark ede Elif erkek arkadaşının sözlerini duymazdan gelerek Halaf a yardım etmek bahanesiyle mutfağın yolunu tuttu.

Bugün Gâvur Nadide adında yaşlı bir kadına gittik" dedi Murat masadaki tatsızlığı gidermek umuduyla.

"Gâvur Nadide mi?" diye ilgiyle sordu Teoman. "Niye gâvur?"

"Kadın hem Hıristiyan hem de Müslüman. Hem İsa’ya inanıyor hem de Muhammed'e. Bir elinde İncil, bir elinde Kuran."

Anlatılanlar Teoman'ın tuhafına gitmişti:

"öyle bir mezhep mi var burada?"

"Nadide aslında Hıristiyan'mış" diye açıkladı Timothy. " Annesi, babası Gregoryen Kilisesi'ne bağlıymış."

"O halde Ermeni olmalı bu kadın" dedi Bernd. "Benim karım da Gregoryen."

Timothy başını salladı:

"Doğru, Ermeni. Savaştan sonra Ermeniler aceleyle kaçarken, küçük kızlarını yakın komşularına teslim etmişler."

"Eyvah, şimdi Bernd nutuk çekmeye başlayacak" diye geçirdi aklından Esra, ama konuşmaya da müdahale etmedi. Onun yerine kocaman dirseklerini masaya dayayarak, anlatılanları merakla dinleyen Teoman sordu:

"Bu bölgede Ermeniler var mıymış?"

"Pes Teoman Abi!" diye söylendi Murat. "Kasabadaki camiyi görmedin mi ?"

"Gördüm, ne olacak?"

"Ne olacağı var mı, orası eskiden kiliseymiş."

"Nereden bileyim kilise olduğunu?"

"Mimarîsine dikkat etseydin bilirdin" dedi Alman. "Kemerleri, kubbesi, kirişleri buradaki camilere benziyor mu?"

"Yani Hacı Settar'ın atıldığı minareyi sonradan mı oturtmuş bizimkiler."

"Evet" diye atıldı Bernd. "Türkler bunu alışkanlık haline getirmişler. Gaziantep'te de camiye çevrilen büyük bir kilise var. 1876 yılında İstanbul'un ünlü mimarlarından Sarkis Balyan'ın çizimlerini yaptığı bu kilise de, Türk hükümeti tarafından uzun yıllar hapishane olarak

kullanıldıktan sonra geçen yıllarda boşaltılıp, üzerine bir minare inşa edilerek cami olarak ibadete sunulmuş."

Esra lafı değiştirmek için fırsat kolluyordu ki Murat'ın sorusuyla konu biraz daha derinleşti:

"Eski Mezopotamya'da din savaşları yokmuş değil mi?"

"Ermeni tehcirinin dinle ilgisi yoktu" diye kendince yanıtladı onu Bernd. "ittihat ve Terakki Partisi'nin yöneticileri Ermenileri Anadolu'nun Türkleştirilmesi için sürdüler."

"îlginç görüşleriniz var" dedi Timothy. Bakışları Bernd'in üzerinde toplanmıştı. "Bu konuya ilginiz nereden kaynaklanıyor?"

" 'Uygarlığın Yol Açtığı Yıkımlar' adlı bir tez hazırlıyorum" diye açıkladı sıkıntılı bir tavırla. "Doğal olarak büyük katliamları incelemek durumundayım."

"yeryüzündeki katliamların hiçbiri Hitler'inki kadar örgütlü ve yayg"1 olmamıştır" dedi Teoman. Ne yüzünde, ne sesinde en ufak bir serzeniş yoktu. Son derece doğal bir tavırla dökülmüştü sözcükler ağzından.

"Amerikalıların Hiroşima ve Nagasaki'ye attıkları atom bombalarını da unutmamak gerekir"

diye ekledi, konuşmanın başından beri Timothy'e diş bileyen Kemal. "Yüz binlerce masum insanın bir anda yok edilmesinin Hitler'in vahşetinden pek de geri kalır yanı yok."

"Bence her katliam kendi içinde incelenmeli" diyerek bir uzlaşma yolu aradı Esra. "Daha korkunç bir katliam ötekileri unutturmamalı."

"Buna hiçbir itirazım yok" dedi Timothy. Bakışlarını Murat'a çevirerek konuyu Mezopotamya'ya getirdi.

"Az Önce yerinde bir soru sordun. Çoktanrılılık varken, yani bizim Hititler henüz yeryüzünden silinmemişken din yüzünden savaşlar olmuyordu. Hatta bir ülkeyi ele geçiren kavim, o ülkedeki tanrı heykellerini de alıp kendi

tapmağına götürüyor, böylece daha çok ve daha kudretli tanrılara sahip olduğunu düşünüyordu, inançla ilgili çatışmalar tektanrılı

dinlerin ortaya çıkmasıyla başlıyor."

Bernd karşılık vermeye hazırlanıyordu ki, "Gâvur Nadide'ye ne oldu Tim?" diye sordu Teoman. "Onu anlatıyordun."

"Evet Gâvur Nadide" diye anımsadı Timothy gülerek. "Kadının asıl adı Nadya. O zamanlar on yaşındaymış. Nadya'yı komşuları büyütmüş. Adını da Nadide olarak değiştirmişler. Nadide bir Müslüman gibi yetişmeye başlamış. Ama küçükken öğrendiklerini de unutmamış. Bir yandan Müslümanlığı öğrenirken, bir yandan da gizlice İsa'ya yakarmayı sürdürmüş. Aradan yıllar geçmiş, evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış. Gelini bir gün, Nadide'nin başucundan eksik etmediği Kuran'ın yanında bir haç bulmuş. Kaynanasından pek de hoşlanmayan gelin bunu köye yaymış. Böylece Nadide'nin yıllardır gizlediği sırrın ortaya çıkmış, o günden sonra Gâvur Nadide' diye çağırmışlar onu."

"Aşağılamışlar yani" dedi Bernd, açık mavi gözlerinde suçlayıcı bir ifadeyle,

"Onu aşağıladıklarını sanmıyorum" dedi Timothy. Böylece Esra'nın bir kez daha takdirini topladı. "Bakmayın gâvur dediklerine, köylü onu olduğu gibi kabul etmiş. Bir iki kendini bilmez dışında

kimse de dinine karışmamış. O da büyük bir samimiyetle hem İsa'ya, hem Muhammed'e inanmayı sürdürmüş, ikisi de Allah'ın peygamberi değil mi ? ikisi de insanların koruyucusu değil mi? Allah'a inanır, ikisi için de dua ederim' dedi bize."

"Çok sevimli bir kadın" diye atıldı Murat yeniden. "Sekiz çocuğu, yirmi dört torunu varmış. En az seksen yaşında, ama hâlâ saçlarına kına yakıyor, kadifemsi kara gözleri dipdiri bakıyor insana."

Murat'ın böyle kendini kaptırıp, heyecanla anlatmasına bozulan Kemal müdahale etmekten kendini alamadı:

"Oğlum sen yanlış meslek seçmişsin. Sen sosyolog olmalıymışsın, böylece memleketimizin güzel insanlarıyla daha sık bir arada olurdun."

"Sosyolog olmaya gerek yok. Arkeologlar da yeteri kadar insanla ilişkide bulunuyorlar."

Kazı başladığından beri ilk kez sesi böyle tok, böyle dik çıkıyordu Murat; Kemal'e meydan okur gibiydi. Esra'nın dikkatinden kaçmadı bu. Göz ucuyla Murat'a baktı. Uzun kıvırcık saçlarını

geriye savurmuş, tıpkı Asurlu bir din adamı gibi bıyıksız yüzündeki gür sakalını sıvazlayarak, gözlerini Kemal'e dikmişti. "Bizim oğlan çömezlikten kurtuluyor" diye geçirdi içinden Esra, gurura benzer bir duyguyla.

İyi öğrencilerinden biriydi. Yalnızca çalışkan değil, oldukça da zekiydi, daha da önemlisi arkeolojiyi deli gibi seviyordu. Tek kusuru aklını biraz parapsikolojiyle bozmuş olmasıydı. "Bu kadar kusur kadı kızında da olur" diyerek kazıya katılmasında sakınca görmemişti Esra.

Murat, hocasının önerisini duyduğunda kulaklarına inanamamış, bütün gün sevinç içinde dolaşmıştı. Ama düşündükçe ya başarılı olamazsam diye içten içe kaygılanmaya başlamıştı.

Kazıda-kileri gözünde çok büyütüyordu, hemen hepsi ondan daha bilgili, daha deneyimliydiler, üstelik yanlarında iki de yabancı arkeolog olacaktı. Ama birlikte geçen birkaç

hafta kimsenin mükemmel olmadığını öğretmişti bu zeki delikanlıya. Büyük saygı duyduğu Esra dahil herkesin kusurlu olduğunu, hatta ona aptalca gelebilecek davranışlar içinde bulunduklarını görmüştü. Kazıda dikkat etmesi gereken iki nokta vardı; ilki kendi işini en iyi biçimde yapmak, ikincisi birlikte yaşamaya, ortak çalışmaya uyum sağlamak. Kazıda geçirdiği günler ikincisinin daha zor olduğunu göstermişti. Herkes üzerine düşen görevi en iyi biçimde yapmaya çalışıyordu. Ama iş birlikte yaşamaya gelince, farklı kişilikler hemen kendini belli ediyor, yemek seçiminden tutun da, duş kuyruğunda

sıranın kimde olduğuna kadar en basit konularda bile büyük tartışmalar çıkıyordu. Tartışmanın önüne geçmek olanaksızdı önemli olan bunun kırgınlıklara yol açmadan yapılabilmesiydi Bunlara karşın kazı yaşamını düşündüğünden çok daha güzel, güzelden öte büyüleyici bulmuştu Murat. Binlerce yıllık geçmişin kendine özgü kokusunun, solgun ama kalıcı

renklerinin, titrek ama derin çizgilerinin sindiği bu toprağa dokunan, tozunu yutan kişinin yüreğini, aklını, bütün bedenini derin bir merak duygusunun sarması kaçınılmazdı. Kişi istese bile bundan kurtulamıyor, tıpkı bir dedektif gibi yüzyılların ardında kalmış gerçeğe ulaşmak için minicik izlerin, deforme olmuş kanıtların peşi sıra, şu kazı senin, bu kazı benim koşturup duruyordu ömrü boyunca.

Murat'ın yanıtından sonra Kemal ters ters bakmış ama karşılık vermemişti.

"Balığın yanında içki yok mu ?" diye soran Timothy'nin kalın sesiyle bozuldu masadaki sıkıcı sessizlik.

"Bu akşam içmesek iyi olacak" dedi Esra anlayış bekleyen bir yüz ifadesiyle. "Yarın işgünü.

Kazıda akşamdan kalma adamlar görmek istemiyorum."

"Birer kadehten bir şeycik olmaz" diye Timothy'e destek çıktı Teoman.

"Ben bilirim senin bir kadehini" dedi Esra, sonra rica edercesine ekledi:

"Gerçekten bu gece içmesek iyi olacak."

Başka zaman olsa Teoman ağzından girer burnundan çıkar kazı başkanını ikna ederdi ama bu gece keyifsiz olduğunu görüyor, sağı solu pek belli olmayan Esra'yla tartışmayı göze alamıyordu.

"Tamam, biz de başka zaman içeriz" dedi yazgısına boyun eğen bir adamın metaneti içinde.

"Önündeki ekmekleri uzat da keseyim."

Elif kızarmış balık kokularının yayılmaya başladığı mutfaktan çıkarak, elinde bir bardak limon suyuyla masaya yaklaştı. Aldığı ekmekleri ince dilimler halinde doğrayan Teoman,

"Nerde kaldı balıklar ya?" diye sırnaştı Elife.

"Patlama" dedi genç kız inci gibi düzgün dişlerini gösteren bir gülümsemeyle. "Daha yeni koyduk tavaya."

Kemal'in ısırır gibi bakan gözleri genç kızın üzerindeydi. Elif ise onu umursamadan elindeki bardağı masaya koydu.

"Bir de başımıza bu iş çıktı" diye düşündü Esra sıkıntıyla. "Bu Kemal salağı bunalıma girer şimdi. Umarım yanılıyordur, umarım kızın Tim'e ilgisi filan yoktur."

Bunları düşünürken bir araba gürültüsü duyuldu. Masadakiler yola baktılar. Önce yalnızca bir çift far görüldü.

"Yüzbaşı'nın cipi" diye akıl yürüttü Teoman.

Yolun sağında çardağın yirmi metre berisinde durdu cip. önce Yüzbaşı indi, ardından bir başçavuşla iki asker.

"Yuh ulan!" dedi abartılı bir öfkeyle Teoman. "Dört kişi gelmişler be! Gitti bizim akşam yemeği."

Esra, Teoman'ı kınayan bakışlarla süzdükten sonra ayağa kalkarak cipe yaklaştı. Yüzü

ciddiydi, ela gözbebeklerinde kırgın parıltılar dolaşıyordu.

"Özür dilerim, geciktim" dedi Yüzbaşı. Özür diliyordu ama beklenmedik bir basan kazanan zeki bir çocuğun muzip neşesi vardı tavırlarında. Aynı afacan neşeyle sürdürdü sözlerini:

"Ama elini boş gelmek istemedim. Cipte size ait bir şeyler var."

Esra'nın yüzü karıştı, neyi kastettiğini anlamamıştı.

"Gelin" dedi Yüzbaşı Esra'nın elini sıktıktan sonra, "sanırım aralarında sizin saray yazmanının tabletleri de bulunuyor, adı neydi adamın ?"

"Patasana mı?" diye mırıldandı olanları anlamaya çalışan Esra.

"Evet, evet İşte onun yazdıkları. Daha doğrusu öyle olduklarını sanıyorum. Ayrıca altından bir kadeh, gümüş bir geyik heykelciği, tunçtan bir kadın heykeli ile bir gerdanlık da ele geçirdik."

Esra merakla Yüzbaşı'nın yanı sıra ilerlerken, "Nerede buldunuz onları?" diye sordu.

"Çolak Mehili'nin bağ evinde" diye açıkladı Yüzbaşı. Bu arada cipin ortadaki açık kapısına yaklaşmışlardı. "Bakın işte bunlar" diye eliyle zemindeki eşyaları gösterdi.

Önce kadın heykelciği çarptı gözüne Esra'nın, ardından, geyiği, kadehi ve gerdanlığı gördü.

Hemen onların yanında yere uzatılmış biri kırık iki tablet duruyordu. Önce üstteki sağlam tableti alarak minibüsün cılız ışığında incelemeye başladı. Tıpkı Patasana'nın kiler gibi 18'e 27

boyutlarında, önü arkası yazılmış altı sütunlu kil tabletlerdi bunlar, arkalarında o tablette yazılanların özetinin yer aldığı bir kolon bulunuyordu. Bakışları aşağıdaki mühürlere kayınca Yüzbaşı'nın haklı olduğunu anladı; Patasana'nın tabletiydi bunlar.

"Anlamıyorum! Ne zaman çalmışlar bunları?"

"Dün gece" diye açıkladı Yüzbaşı, genç kadını şaşırtmış olmanın verdiği kıvançla. "Az sonra her şeyi anlatacağım. Bunları görmeniz için getirdim. Ama kanıt oldukları için götürmem gerekecek."

"Ama tabletleri çözmemiz gerek" diye kaygıyla mırıldandı Esra. "Diğer buluntuların fotoğrafım çekmemiz yeterli ama tabletlerin kopyasını çıkarmamıza izin verin."

"Ne kadar zaman alır bu kopya işi ?"

"Bir gün yeter."

"Daha fazla gecikmesin, savcılık benden kanıtları isteyecektir."

"Tamam" dedi rahat bir soluk alarak, "bir gün sonra ben ellerimle teslim edeceğim bunları

size."

Neler olup bittiğini merak eden Timothy, Murat ve Teoman da yaklaşmışlardı yanlarına.

Üçünün de gözleri Esra'nın elindeki tabletteydi.

"Patasana'nın tabletleri" dedi Esra yenilmiş bir ifadeyle. "Ve ruhumuz duymadan çalınan dört önemli buluntu."

Arkeologlar şaşkınlıkla cipteki buluntulara bakarken, "Erler bunları nereye taşısınlar?" diye sordu Yüzbaşı.

"Hayır hayır, biz taşırız" dedi Esra. Askerlere zahmet olmasın, diye mi söylemişti bunu, yoksa buluntulara zarar gelmesinden korktuğu için mi, Yüzbaşı kestiremedi. Ama ısrar etmedi. Zaten Murat ile Teoman tabletleri kucaklamışlardı bile. Murat'ın gözü minibüsün içindeki çuvala takıldı

"Bu çuvalı da götürecek miyiz ?"

"O size ait değil" dedi Yüzbaşı "Onda esrar var."

"Esrar mı ?" diye şaşkınlıkla sordu Esra.

"Evet, o da Çolak'ın evinden çıktı."

On dakika sonra Yüzbaşı Eşref masada oturmuş olanları anlatıyordu. Teoman'ın korkulan boşa çıkmış, başçavuş ve askerler yemeğe kalmamıştı. Yemek geç kaldığı için tedirgin olan Halaf ve açlıktan midesine sancılar giren Teoman dahil masadaki herkes ilgiyle dinliyordu Yüzbaşı'nın anlattıklarını:

"Sorguya aldığımız Şehnıuz, kaçmadığını, minibüsle her günkü seferlerini yaptıklarını

söyledi. Onu yakalayan ihsan Başçavuş da, 'Adamın kaçar gibi bir hali yoktu komutanım'

diyerek doğruladı. Hacı Settar'ı sordum. Hacı Settar lafını duyar duymaz Şehmuz'un çopur yüzündeki kan çekildi.

'Onu ben öldürmedim' dedi.

'Sen öldürmüşsün' dedim. 'Görgü tanıkları var.'

'Yalan' diye uludu Şehmuz, Valla yalan kumandan.'

'Yalan değil' dedim. 'Hiç inkâr etme, Hacı Settar'ı senin öldürdüğünü biliyoruz.'

'Gözünün yağını yiyeyim' diyerek ayağıma sarılmaya kalktı.

"Teşekkür ederiz. Yarın çözeriz bekçi sorununu" dedi. Ama aklı hâlâ sorgudaydı. "Bu durumda, Hacı Settar'ın katili Sertimiz değilmiş, öyle mi?" diye sordu.

"Öyle görünüyor" dedi Yüzbaşı. Geldiğinden beri süren neşesi gölgelenir gibi olmuştu.

"Bence yanılıyorsunuz" diyerek karşı çıktı Kemal, "anlattıklarınız Şehmuz'un katil olmadığını

kanıtlamıyor. Çaldıklarını bağ evine sakladıktan sonra camiye gidip Hacı Settar'ı öldürmüş

olabilir."

"Emin olmak zor" dedi Yüzbaşı sakin bir tavırla. "Yarın Antep'ten teknik ekip gelecek.

Parmak izi alacaklar. Ancak o zaman kesin olarak bir şeyler söylenebilir."

"Şu halde yemeğimize dönebiliriz" dedi açlıktan ölmek üzere olan Teoman. "Aç kalmamızın daha çabuk öğrenmemize bir faydası yok nasıl olsa."

Yedinci tablet

Büyükbabam Mitannuva'ya ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemedik. Onu bulmak için yolladığımız ulaklar elleri boş döndüler. Onu bulmaktan umudumuz kesilince Babam Araras benimle daha çok ilgilenmeye başladı. Mitannuva'nm kaybolmasına sevindi diyemeyeceğim ama onun yokluğuyla doğan bu fırsattan yararlanmak istedi. Saraydan arta kalan zamanının büyük bölümünü bana ayırmaya başladı. Şiir yazmamı hoş görmüyor, resmî tabletler üzerinde çalışmaya zorluyordu. Babamın söylediklerini yaptım ama gizliden gizliye de şiir yazmayı

sürdürdüm. Tuhaftır ama babama hiç kızmıyordum, tersine, gün geçtikçe onu daha iyi anlıyordum.

Mitannuva, babamın kralın yardakçısı olduğunu söylerdi. Böyle olmadığını, onun sadece görevine bağlı bir devlet adamı olduğunu, yaşadıkça öğrendim.

O yıl bağ bozumu mevsiminde kralımız, bacağının kasılmasıyla başlayıp ağır sancılarla süren ve nihayet bir hafta içinde ölümle sonuçlanan bir hastalığa yakalanmıştı. Kralımızın iyileşmesi için Fırtına Tanrısı Teşup'a, karısı Güneş Tanrıçası Hepat'a, oğullan Sanrıma ve Tanrıça Kupaba'ya kurbanlar, armağanlar sunuldu. Kralımızın başında dolanan kötülük bulutlarının nasıl dağıtılacağının belirlenmesi için iki nehir arasındaki toprakların en iyi falcıları kentimize getirildi.

Falcılar kesilmiş bir koyunun karaciğerine baktılar. Ciğerin kalınlaşan bölümünün aşağıya mı, yukarıya mı geldiğini saptadılar ve umutsuzca başlarım salladılar.

Falcılar bir dişi kartal ile bir erkek kartalı Fırat'ın altındaki ovada uçurdular. Ama kuşlar havada karşılaşmadılar, ters yönlerde uçtular.

Falcılar bir havuza iki yılanbalığı koydular ama yılanbalıkları

farklı yönlere giderek kralımızın yeryüzünden ayrılma vaktinin geldiğini söylediler.

Falcıların söyledikleri doğru çıktı, Kral Astarus yedi gün içinde eriyip bitti, yedinci günün sonunda tanrıların katına yükseldi. da babası Kamanas gibi on dört gün, on dört gece süren bir tören yapıldı. Bedeni yakılarak ateşi tanrılara savruldu. Külleriyse toprak bir kapta saklandı.

Kral Astarus'un yerine yeni efendimiz, tanrıların yeni gözdesi pişiriş geçti. Pişiriş tahta geçtiğinde Astarus gibi gençti. Ama Astarus'a hiç benzemiyordu. Astarus kendine güveni olmayan bir kraldı. Biraz da bu nedenle Soylular Meclisi'ne danışmadan iş yapmazdı. Pişiriş

ise çok hırslı, acımasız ve kendine sonsuz güveni olan bir kişiydi. Tahta oturduğunun üçüncü

ayında Soylular meclisi'ni işlemez hale getirdi. Mecliste alınan kararlan uygulanamaya başladı.

Babam ona karşı çıkmaya çalıştı ama kral onu alıkça tehdit etti. "Ya benden yana olursun ya da yıllardır sizin sülalenizin elinde olan saray yazmanlığı geleneğine son veririm" dedi.

Babam, kralın yanlış yaptığını biliyordu ama ona karşı çıkabilecek yapıda bir insan değildi.

Korkaktı diyemeyeceğim ama böyle yetiştirilmişti. Kralının çıkarlarını korumak için yabancı

hüküm-darlara, hatta kendi meclisimizdeki soylulara karşı akla hayale gelmeyecek incelikte entrikalar çevirebilirdi ama Pisiris'e karşı bunu yapamazdı.

Pisirisin yönetimde uyguladığı despotluk bir yana, kafasında çok daha tehlikeli düşünceler taşıyordu. O kendini büyük krallık zamanındaki gibi bir Hitit imparatoru olarak görmek istiyordu. Küçük krallığımızın cılız gücünü göz Önüne almadan, egemenliği altında yaşadığımız Asur imparatorluğuma karşı alttan alta planlar kurmaya başladı. Babam, genç kralı bu konularda da uygun bir dille uyanyor, ona bu tehlikeli amaçtan vazgeçmesi için sü rekli telkinlerde bulunuyordu. Ama Pişiriş gerçekleri göremeyecek kadar gençti, bilgisizdi, gözünü

hırs bürümüştü. Babamın telkinlerine kulak asmadı. Babanınsa sonunda her ikisinin de Ölümüne yol açacak olan bu genç kralın aşırılıklarına boyun eğerek, onunla uyum içinde yaşamaya başladı. Ne de olsa Pişiriş onun kralı, tanrıların yeryüzündeki temsilcisiydi. Ona karşı gelmek tanrıların öfkesini uyandırmak, büyük uğursuzluk demekti.

Sekizinci bölüm

Yemek boyunca, başlarında dolaşan uğursuzluğu düşündü Esra. Herkes iştahla tabaklarındaki balıkları temizlerken, Teoman bir yandan ağzındaki lokmaları aceleyle yutup, bir yandan Murat'la çene çalarken, Kemal somurtmayı sürdürürken, Elif yapay bir neşeyle kahkahalar atarken, konuşmalara uzak duramayan Timothy, Yüzbaşı'ya askerî konularla ilgili sorular yöneltirken, Bernd içe dönük bir gülümseyişle anlatılanları dinlerken, masanın iki adım gerisinde bekleyen Halaf yemeğin lezzeti hakkında övgü dolu sözcükleri kabul ederken ve Amerikalının sorularından bunalan Eşrefin kaçamak bakışlarını yüzünde daha sık his -

sederken, Hacı Settar'ın öldürülmesi üzerine defalarca düşündü Esra. Ama hiçbir sonuca ulaşamadı. Artık Şehmuz'un katil olabileceğine pek ihtimal vermiyordu. Yine de belki o çıkar diye ummaktan kendini alamıyordu. Şehmuz'un katil olması bütün sorunlarını çözer, kazı

çalışmalarının üstüne bir karabasan gibi çöken bu cinayetin uğursuz gölgesinden kurtarırdı

onları. Fakat bir gecede böyle peş peşe iki suçu neden işlesindi Şehmuz? Üstelik cinayetin işleniş biçimi Şehmuz'a hiç uymuyordu. Yani sabah karanlığında minareye çıkıp Hacı Settar'ı

beklemek, o gelince de aşağı itmek, üstelik kimliği belli olmasın diye siyahlar giymek...

Nedense bunları Şehmuz'un kişiliğiyle bağdaştıramıyordu. Bunları yapacak kişi "Hacı Settar'ı

öldüreceğim" diye uluorta konuşur muydu?

"Çok dalgınsınız Esra Hanım" dedi Yüzbaşı çaylar içilirken. "Tabletleri bulduğumuz için mutlu olacağınızı sanıyordum."

Dalgınlığından sıyrıldı Esra:

"Bunun için size minnettarım. O tabletleri yakalamasaydınız belki de Patasana'nın öyküsü eksik kalacaktı... Ama..."

Sitemi Yüzbaşı'yı kırmamıştı, aksine böyle kırk yıllık dostmuş gibi davranması hoşuna gitmişti.

"Gerçekten öğrenmek istiyorsan anlatırım" dedi Yüzbaşı, sonra eliyle sazlıkların sona erdiği sol tarafı göstererek, "Bak şurada bir kaya var. Gel oraya gidelim" diye ekledi.

Yan yana oturdular. Bütün gün güneş altında yanan parlak kaya hâlâ ılıktı. Kıpırdandıkça Yüzbaşı'nın sağ kolu, Esra'nın sol omzuna dokunuyordu. İkisi de farkındaydı ama kimse geri çekilmeyi düşünmüyordu.

"Şırnak'a gidişimin altıncı ayıydı" diye başladı Yüzbaşı anlatmaya. "O sıralar henüz üsteğmendim. Dağdaydık. Operasyonlar peş peşe sürüyordu. Sözünü ettiğim gece, sabaha doğru uyuyup kalmışım. Sesler duydum. Uzaktan uzağa, kesik kesik insan sesleri. Gözlerimi açtım. Nerede olduğumu unutmuşum. Bakışlarım ağır ağır aydınlanan gökyüzüne kaydı.

Kara bulutlar kül rengi gökyüzünde ardı ardına devriliyordu. Birden dağda olduğumuzu hatırladım.

Toprağın nemiyle uyuşan bedenimi güç bela kıpırdatarak, uyku tulumunda doğruldum. Birkaç

metre ötemde iki kişinin tartıştığım gördüm, iri cüssesiyle Reşit Çavuş hemen seçiliyordu ama yanındakini çıkaramıyordum.

'Ne oluyor orda?' diye seslendim öfkelenerek.

Anında esas duruşa geçen Reşit Çavuş:

'Seyithan, sizinle konuşacakmış, üsteğmenim' dedi, sesi tekmil verir gibi toktu.

'Uyuduğunuzu söyledim. Beni dinlemedi...'

Bakışlarım Resifin karşısında dikilen Seyithan'a kaydı. Yüzünü göremesem de dudaklarındaki o aşağılayıcı gülümsemeyi hissedebiliyordum. Çavuşa aldırmadan yanıma yaklaştı.

'Kalk komutan' dedi, Vakit gelmiştir.'

Reşit neler olup bittiğini anlamak için şaşkınlıkla bakınırken, Seyithan sözlerini sürdürdü:

'Onları bulmuşam. Bir sığınaktalar. Bedirhan, birkaç kişi daha... Yarım saatlik yoldalar.'

Yanıt vermem gecikince pervasızlığı küçümsemeye dönüştü:

'Gelmeyecekmisen yoksa? Hani söz vermiştin...'

Tamam, geleceğim' diyerek sertçe kestim sözünü uyku tulumundan çıkarken.

Anlamamış gözlere beni süzen Reşit Çavuş, 'Takımı uyandırayım mı komutanım?' diye sordu.

'Hayır' dedim, parkamı sırtıma geçirirken. 'Göreve Seyithan'la ikimiz gideceğiz.'

'Ama komutanım' diyecek oldu.

97

'Aması yok' dedim, sert bir tonla. 'Ben yokken komuta sende olacak. Tamamım?'

'Emredersiniz komutanım' dedi esas duruşunu bozmadan.

Beş dakika sonra yoldaydık. Bir yanı yalçın kayalıklar, bir yanı gür çalılarla kaplı, bir patikada yan yana ilerliyorduk. Sırtımdaki kalın parkaya karşın sabahın serinliği iliklerime işliyor, elimdeki tüfek giderek ağırlaşıyordu. Göz ucuyla Seyithan'a baktım. Ne karardık, ne soğuk umurunda, küçük taşların üzerinden bir dağkeçisi gibi sekerek yürüyordu. Az sonra yol, iyice daraldı. Seyithan'ın önünden yürümek istemiyordum. Duraksadığımı fark etti, tek söz söylemeden öne geçti. Bir şey söylemiyordu ama dudaklanndaki o pis gülümseme çok şey anlatıyordu.

Asker değildi Seyithan, korucuydu. Zerkul aşiretinin vurucu adamlarından. Yöredeki büyük çatışmaların neredeyse tümüne katılmış, birkaç kez askerleri pusudan kurtarmıştı. Resmî

kaydı olmamasına karşın ordudan sayılıyordu. Dağlarda tek başına dolaşır dururdu, herkes vuruldu vurulacak diye kaygılanırdı, ama bugüne kadar bir kez bile yaralanmamıştı.

Onun belki de doğuştan gelen bu savaşçılığı saygıdan çok korku uyandırıyordu bende.

Sanırım bu korku, katıldığım ilk çatışmada, paniğe kapılıp gerilerde kalmamdan, bunu da Seyithan'ın fark etmesinden kaynaklanıyordu. O gün çatışmadan hemen sonra yanıma gelmiş,

'Ne o komutan çatışma sırasında arkada kalıp mıntıka temizliği mi yapıyordun ?' diyerek beni açıkça iğnelemekten çekinmemişti. Beni

askerlerimin önünde küçük düşürmüştü ama haklıydı, ürkmüş, geride kalmıştım. Komutanlar, askerlerim bu konuda beni eleştirmediler. Evet onlar da benim gibi çok iyi komando eğitimi almışlardı, çok sıkı tatbikatlara katılmışlardı. Ama tatbikat başkaydı, gerçek başka. Ne kadar iyi eğitim almış olurlarsa olsunlar çoğunun başına gelmişti bu. İlk sıcak temasta aynı tepkiyi göstermiş; çekinmiş, geride kalmışlardı. Vurulma-yanlar zamanla bu sert koşullara alışmış, savaşmayı öğrenmeye başlamışlardı. Birkaç

operasyondan sonra ben de korkuyu attım. Ama Seyithan, her fırsatta korktuğumu ima etmekten, herkesin içinde bana bulaşmaktan vazgeçmedi.

iki ay sonra başarılı bir operasyonun ardından karakola döndüğümüzde, Tine arka bölgeleri kolaçan etmekten mi geliyorsun komutan?..' deyince kendimi kaybettim. Dönüp, suratının ortasına okkalı bir yumruk indirdim. Sırtüstü yıkıldı yere, ben de üzerine atladım. Askerler zor aldılar elimden. Bir ara kalabalığın arasından kana bulanmış yüzünü gördüm, gözlerinde acının kırıntısı

yoktu, dudaklarında o aşağılayıcı gülümsemeyle süzmeye devam ediyordu beni. Akşam, Yüzbaşı beni yanına çağırdı, Seyithan'ın cahil biri olduğunu, ama bizim için yararlı işler yatığını, ondan vazgeçemeyeceğimizi, onunla dost olmam gerektiğini söyledi. Bu, hiç hoşuma gitmedi ama emir demiri keserdi.

Aradan iki hafta geçmişti. Sıcak bir öğleden sonra Seyithan'ı karakolun arka bahçesindeki dut ağacının eğri gövdesine yaslanmış otururken gördüm. Yanına yaklaştım. Beni görünce kaş

altından şöyle bir baktı yüzüme.

'Biz neden dost olamıyoruz Seyithan?' dedim.

'Biz dost olamayız komutan' dedi.

'Niye ?' diye sordum.

'Çünkü sen korkaksın' dedi sakin bir tonla.

Kan tepeme sıçramıştı, herif gözlerimin içine baka, baka bana hakaret ediyordu; ama kendimi tuttum.

'Ben korkak değilim' dedim, en az onunki kadar soğukkanlı bir tavırla. 'Doğru, ilk çatışmada duraksadım. Ama sonra operasyonlarda benim nasıl biri olduğumu gördün.'

Bir şey söylemedi, dudaklarında o pis gülümsemeyle elini cebine sokup, kapağı nakışlı gümüş bir tabaka çıkardı. Tabakanın içinde elle sarılmış, kaçak tütünden yapılma kalın sigarlar vardı. Daha önceden de görmüştüm, Seyithan boş zamanlarında hep sigara sarardı. Bana ikram edeceğini sandım, ama sardığı sigarayı yakıp içmeye başladı. Sanki ben yanında yokmuşum gibi bir nefes çektikten sonra:

'Senin nasıl dövüştüğünü görmüşüm' dedi.Yinede güvenemem m sana, ya bir gün gene ne yapacağını bilemezsen ya bizi ortalıkta koyup kaçarsan?'

'Kaçmam. Kaçmayacağımı sen de biliyorsun.

'Bilmem' dedi. 'Nerden bileyim?'

Peki Seyithan, senin güvenini nasıl kazanırım diye sordum.

Dikkatle yüzüme baktı, gözlerinde ilk kez içten bir ifade görüyordum.

'Bir yolu vardır' dedi. 'Ama sen istemezsin.'

'Niye istemeyeyim, sen bir söyle.'

'Bedirhan'ı bulduğumda benimle gelirmisen a?'

'Gelirim tabiî. Bütün takım gelir.'

'Ötekileri istemem, sadece ikimiz...'

'İkimiz mi? İyi ama neden?'

'Gardaşımı benim Öldürmem lazım.'

'Ya onlar kalabalık olursa?'

99

'Merak etme onu yalnızken kıstıracağım.'

duraksadım. Ona güvenebilir miydim?

'Gelmeyeceksen değil mi?' diye sordu ümitsizce.

'Hayır geleceğim' dedim. 'Ama benim de şartım var. Onu neden Öldürmek istiyorsun bana anlatacaksın.'

'Kabul' dedi, başladı anlatmaya:

'Bedirhan benim ikizimdir. Bir elmanın iki yansı gibi benzeriz birbirimize. Bizim babo, aşiret reisinin kan gardaşıdır. Onun için adam vurmuş, mapuslara düşmüştür. Bizim çocukluğumuz da aşiret reisinin sofrasında geçmiştir. Bedirhan benden daha akıllıdır. Okumaya meraklıdır.

Aşiret reisimiz, onu kente yollamıştır. 'Bedirhan okuyacak bizim davalarımıza bakacak, sen de yanımızda kalıp bizi koruyacaksan' demiştir. Hepimiz sevinmişizdir, Bedirhan okuyacak, avukat olacak diye. Ama Bedirhan şehre gidince aşiretini unutmuş, gidip örgüte katılmıştır.

Töreyi hiçe saymıştır. Bu da yetmezmiş gibi kalkmış bölgeye gelmiş, aşirete, devlete, kurşun sıkmıştır. Bu yüzden katli vaciptir.'

O konuşurken yüzünü inceliyordum; kalın kaşları çatılıyor, gözleri ateşteki kömür parçaları

gibi parlıyordu. Söyledikleri inandırıcıydı ama yine de gizlediği bir şeyler var gibi geldi bana.

'Hepsi bu mu ?' diye sordum.

'Ne demek hepsi bu mu?' diyerek yüzüme baktı, sonra başını salladı:

'Anlamışam, benimle gelmeyeceksen.'

'Hayır geleceğim.'

'Sahi mi ?' dedi, sigaradan sararmış dişlerini göstererek.

'Sahi' dedim. 'Ama artık olur olmaz yerde bana takılmak yok.'

'Yok' dedi. Takılmak yok ama bu işi tamamına erdirmeden dostluk bekleme benden.'

İşte böyle demişti bana Seyithan. Bu yüzden o gece birlikte düştük kardeşi Bedirhan'ın peşine. Yürüdüğümüz patika bir meşelikte son buldu. Yine yan yana yürümeye başladık.

inleri meşeliğin sonunda' dedi Seyithan.

'Dikkatli olalım' diye fısıldadım, parmağım kendiliğinden tüfeğin tetiğine uzanmıştı. 'Nöbetçi bırakmışlardır.'

'Bırakmışlardı, ama ben hallettim' dedi, cebinden çıkardığı elini açıp bana uzatırken. Eline baktım; kanlan henüz kurumuş, irice bir kulak duruyor avucunda.

'Ne zaman öldürdün onu.'

'Bir saat Önce.'

'Ya arkadaşları farkına vardılarsa?'

100

'Mümkünatsız' dedi, elindeki kanlı kulağa bakarak. 'Bu bahtsız nöbeti yeni devralmıştı.'

Meşeliğe girince serinliğin arttığım fark ettim. Neredeyse titremeye başlayacaktım, arna kendime hâkim olmalıydım Seyithan korktuğumu sanabilirdi. Az sonra sığınağın ağzına geldik.

Sık çalılıklarla örtülmüş bir kovuk, altında sığınak olduğunu anlamak çok zor.

'El bombasını atalım, çıkanı vururuz' dedim, fısıldayarak.

'Sığınağın başka bir girişi daha var' dedi; artık o da fısıltıyla konuşuyordu. 'Sen çalılığın altından el bombasını salla, ben arkadaki çıkışı tutayım.'

'Olmaz' dedim kesin bir ifadeyle. 'Yine beni çatışmadan kaçtı, korkak diye suçlarsın.'

'Yok komutan, demem, tövbe valla' diye yemin etti.

'Dersin' diye üsteledim. 'Artık sana güvenemem.'

'Güven. Biliyorsun Bedirhan'ı ben vurmalıyam. Ben vurmazsam, bir işe yaramaz.'

Gözlerim çalılıkların kapattığı sığınağa kaydı, yaptığımız tartışmanın ne kadar tehlikeli ve saçma olduğunu fark ederek vazgeçtim.

Teki' dedim, 'içimden yüze kadar sayacağım, sonra bombayı atacağım içeri.'

Tamam' dedi, demesiyle birlikte gölge gibi kaydı sığınağın öte tarafına. Ben de sığınağın ağzına yaklaşarak, usulca çalılıkları kaldırdım. Belimdeki el bombasını çıkarıp, içimden yüze kadar saymaya başladım. Sonra pimi çekip sığınağın içine fırlattım. Hızla geriye koşup bir tümseğin ardına attım kendimi. Yere uzandıktan hemen sonra büyük bir gürültüyle patladı el bombası. Sığınağın ağzından kesif bir duman yükseldi. Aynı anda Seyithan'ın kalaşnikovu konuşmaya başladı. Vurulan bir adamın acıyla haykırışını duydum. Yine de temkinliliği elden bırakmadım, bir süre daha olduğum yerde kaldım. Meşeliği bir ölüm sessizliği sarmıştı.

Seyithan'a seslenmeyi düşünürken, kalaşnikovun sesi yeniden duyuldu, ona bir tabanca karşılık verdi. Sesler boğuk boğuk geliyordu. Seyithan sığınağa girmiş olmalıydı. Yeniden sessizlik kapladı ortalığı. Gözlerim sığınağın girişinde Seyithan'ın zafer narasıyla çıkmasını

bekliyordum ama saniyeler geçiyor o görünmüyordu. Sonunda dayanamadım, sürünerek sığınağın ağzına yaklaştım. Dikkat kesilerek, içeriyi dinledim. Birinin inlediğini duyar gibi oldum. Hayır, bu bir inleme değil, sanırım biri ağlıyordu. Merakla, girişten süzüldüm. Tuhaf, içerisi sandığım kadar karanlık

değildi el bombası tavanda bir delik açmıştı, kuru dalların ara sından sabahın ilk ışıkları

sızıyordu. Elim tüfeğimin tetiğinde, sırtımı duvara vererek ilerledim; önümde sığınağı adeta ikiye bölen kava duruyordu. Ancak bir kişinin geçebileceği aralıktan sığınağın öteki bölümüne baktım. Mağaranın girişine yakın bir yerde

iki kişi hareketsiz olarak yatıyordu. Seyithan'ın gölgeler içindeki bedeni kayanın hemen arkasındaydı; kardeşi olduğunu tahmin ettiğim, yerdeki üçüncü

kişinin başucuna çökmüş ağlıyordu. Ağlamasını bedeninin sarsılmasından anlıyordum. 'Bizim taş kalpli savaşçı yumuşamış' diye düşündüm. Usulca yaklaştım yanına. Birkaç adım sonra beni fark ederek, hızla ayağa kalktı, elindeki tabancayı bana doğrulttu. O anda Seyithan olmadığını anladım. Ben de tüfeğimi ona doğrulttum. Benim elimde tüfek olduğu için kendimi biraz daha avantajlı sayabilirdim ama Bedirhan'nın da kardeşi gibi yaman bir atıcı olduğunu duyduğumdan, bu üstünlüğüme fazla güvenemiyordum. Düşmanım da duraksamıştı, ne yapacağını bilemeden yüzüme bakıyordu. Birkaç adım yaklaşmaya çalıştım.

'Olduğun yerde kal' dedi. Yalnızca boyu boşu, kıvırcık saçları değil, sesi de Seyithan'ınkine çok benziyordu.

'Hiç şansın yok' dedim. 'Çevre sarıldı.'

'Sanmam' dedi, yorgun bir sesle. 'Seyithan, beni kendisi vurmak ister. Yanında fazla kimse getirmez.'

Tahminindeki doğruluk beni şaşırttı:

'Kardeşini bu kadar iyi tanıdığını mı sanıyorsun?'

'Sanmıyorum. Onu iyi tanıyorum' dedi ağlamaklı bir sesle. Onunla sadece bedenimiz değil, duygularımız, davranışlarımız da benzer.'

'Onun için üzülüyor musun, yoksa bana mı öyle geliyor ?' diye sordum, alaycı bir tavırla.

'Üzülüyorum' dedi.

'O zaman niye öldürdün onu?' dedim.

'Karanlıktı, tanıyamadım' diye açıkladı.

'Tanısaydın vurmaz miydin?' diye sordum.

'Vurmazdım' dedi kesin bir ifadeyle.

'Ama o, seni öldürecekti' dedim, ona biraz daha acı çektirip dikkatini dağıtmak için. 'O, seni öldürmek için yaşıyordu.'

'Biliyorum' dedi, 'o buna mecburdu.'

'Mecbur değildi, o vatanını, milletini sevdiği için kardeşini bile öldürmeyi göze alacak kadar kararlı bir insandı.'

'Bunlara gerçekten inanıyor musun?' diye sordu, sesinde belli *102*

belirsiz bir alaycılık vardı.

'Elbette inanıyorum, aylardır dağlarda onunla birlikteydim. Bana her şeyi anlattı' dedim.

'Her şeyi anlatmamış' dedi.

'Ne demek istiyorsun?' diye sordum merakla. 'Seyithan eğer beni öldürmeseydi, ailemiz dışlanacaktı. Belki de aşiret tarafından öldürülecekti.

Bizim yedi kardeşimiz daha var.

Anamın, babamın, kardeşlerimin hayatı için Seyithan beni öldürmeye mecburdu.1

'Yalan söylüyorsun' diye bağırdım, bu kadar öfkelenmeme kendim de şaşarak. 'O vatanı

parçalanmasın, milleti güçsüz düşmesin diye seni öldürmeye ant içmişti.'

'Bahsettiğin kişi benim. Kendi halkım özgürlüğüne kavuşsun diye, ailesini reddeden, aşirete karşı koyan benim. Ailesinin yaşaması için ödenen bedel de Seyithan...'

Göz ucuyla yerde yatan Seyithan'a baktım. Parkasının göğsünde küçük bir pınar gibi çağıldayan iki koyu leke vardı.

'O benim düşmanım değildi' diye sürdürdü sözlerini Bedirhan. 'O benim kardeşimdi, keşke o beni vursaydı.'

'Yalan söylüyorsun' diye yineledim.

'Yalan söylemiyorum' dedi kendinden emin, soğukkanlı bir tavırla. 'Ben kıstırılmış

durumdayım, bugün olmazsa yarın vuracaklardı beni. ila başkaları, ha ikiz kardeşim, benim İçin fark etmezdi. Ama eğer beni Seyithan vurmuş olsaydı ailem, kardeşlerim kurtulmuş

olurlardı. Üstelik Seyithan da yaşamını yitirmezdi.'

Seyithan'ın tuhaf davranışlarını anımsadım. Karşımdaki teröristin söyledikleri mantıklı

gelmeye başladı. Yüzüne baktım. Tıpkı anlaşmaya vardığımız günde Seyithan'ın gözlerindekine benzer içten bir anlam vardı bakışlarında. Tuhaf bir fikir geldi aklıma. Bir an yalnızca bir an, onu Seyithan'ın yerine geçirsem, kimse anlamaz, diye düşündüm. Bedirhan sanki düşündüklerimi anlamış gibi. Umutla mırıldandı:

'Eğer yeniden şansım olsaydı...'

'Şimdi mi aklına geliyor bu?' diye kestim sözünü.

'Bazı şeyleri yasamadan anlayamazsın' dedi.

İçimden bir ses ona güvenemeyeceğimi söylüyordu, onu bıraktığım an, belki de gidip aşiret reisim öldürürdü. Bütün sorumluluk da benim üzerime yıkılırdı.

'Ben de Ölürsem ailem iki oğlunu birden yitirmiş olacak...' diye mırıldandı. 'bu kanı

durdurmak lazım.'

'Böyle konuşma!' diye bağırdım çaresizlik içinde. 'Sana güven *l* 03

Diyorum.

'Güvenmelisin' dedi teslim olmuş bir sesle. 'Birbirimize güvenmeliyiz. Ben sana güveniyorum, istersen al tabancamı.'

'Hayır' dedim. 'Hayır seni bırakamam.'

Hiçbir şey söylemeden, ölümünü bekleyen bir insanın çaresizliği içinde yüzüme baktı.

Kafam karmakarışık olmuştu. Onu bıraksam kimse anlamazdı Bedirhan olduğunu, belki yalnızca annesi çıkarabilirdi. Ö da kimseye söylemez... Hiç değilse bir kişi, sadece bir kişi mi, bir aile... Tüfeğimin namlusunun inmeye başladığını fark ettim. Çıldırmış olmalıydım. Neden onu bırakmak istiyordum ? Aylardır süren kanlı çatışmalardan sonra şimdi nereden çıkmıştı bu yufka yüreklilik. Ama nedense kendime engel olamıyordum... Belki onu bırakırsam, kardeşleri, çocukları düşmanca bakmayacaklardı askerlere. Emin olamazdım, olamazdım ama... O anda bir silah sesi sığınakta yankılandı, hemen tüfeğin tetiğine asılarak kendimi yere attım. Bedirhan'nın bedeni kurşunlarımın altında fırtınaya tutulmuş yaprak gibi titriyordu.

'Vurmuşum, onu ben vurmuşum' diyen bir ses duydum. Başımı çevirdim. Yattığı yerden son bir gayretle tüfeğini ateşlemiş olan Seyithan'ı gördüm, 'Onu vurmuşum kumandan, unutma onu ben vurmuşum' dedikten sonra başı düştü. Yanına yaklaştım. Gözleri kaymıştı, elimi atardamarına bastırdım; atmıyordu. Bu kez Ölmüştü. Onu bırakıp kardeşine döndüm. Sanki sırtını duvara verip oturmuş gibi öylece dingin bir ifadeyle yüzüme bakıyordu. Göğ sü delik deşikti. Ağzını açtıkça kan geliyordu ama aldırmadan bana bir şeyler söylemeye çalışıyordu.

Kulağımı dudaklarına yaklaştırdım.

'Beni Seyithan'ın vurduğunu söyle' dedi. 'Bunu yap, beni Seyithan'ın vurduğunu söyle.'

Ona yanıt vermedim, bedeni kasılmaya başlarken, kalkıp sığınağın çıkışma yöneldim.

Dışarısı iyice aydınlanmıştı, telsizimin mandalını açarken, pis bir yağmur başladı. Reşit Çavuş'a yerimi bildirdikten sonra, içeri girip Seyithan'ın cebinden tabakasını aldım?

Şanslıydım, kan tabakaya ulaşmamıştı. Bir sigara yakıp içmeye başladım, işte benim ikinci tiryakiliğimin başlaması böyle oldu."

Esra etkilenmişti, ama belli etmemeye çalışıyordu, yine de sormadan edemedi:

"Bedirhan ile Seyithan'ın cesetlerini sen mi teslim ettin ailesine ?"

"Ben teslim ettim. Seyithan'ın cesedini kutsal bir ölüymüş gibi *104*

saygıyla kabul ettiler, Bedirhan'ı ise islemediler. Seyithan askerî örenle, tabutu bayrağa sarılarak verildi toprağa. Bedirhan hocasız, törensiz dağ başına gömüldü."

Yüzbaşı derinden iç geçirerek. "Ne yazık ki böyle Binlerce olay var. Ama ateş düştüğü

yeri yakıyor. Bir sürü insan sürmekte olan lavaşın farkında bile değil. Ancak oğullarını, eşlerini, kardeşlerini kaybedenler, bir de savaşanlar her şeyin farkında. Kar, kış yağmur çamur demeden o her kovuğu, her ağaç arkası, her çukuru pusu kokan dağlarda, ovalarda, dere boylarında dolaşanlar, Sakat kalanlar, aklını yitirenler, sağ ama yüreğinde acıyla dönenler. İşte onlar hiçbir zaman unutmayacaklar yaşananları. Unutmaya kalksa bile yaşadıkları belleklerinin bir yerin-sızıp geçmişi yeniden anımsatacak onlara. Olayları televizyon haberlerinden izleyenler, gazete köşelerinden okuyanlar, Köşelerinden savaş hakkında ahkâm kesenler bunu bilemez."

yüzbaşı'nın serzenişini fark etmemişti Esra. Çok tuhaf' dedi. " Dikkat ettim, anlatırken Seyithan ile Bedir-han ı ayıkmıyorsun Oysa birisi sizin safınızdaydı, öteki karşı tarafta. bir sigara daha versene" dedi Yüzbaşı. Sigarayı yakıp ardı ardına iki derin nefes çektikten sonra açıklamaya çalıştı:

haklisin Bedir han’dan nefret etmedim. Seyithan'dan da etmiyordum, ikisine de acıyordum."

sanki biraz da saygı duyuyorsun?"

ona duyduğum saygı, avcının avına duyduğu saygı.'1 "Avcı mı?"

tek taraflı alma bunu. Bazen, belki de çoğu zaman av biz oluruz. Yaptığımız iş ne kadar acımasız, korkunç, katlanılmaz olsa da karşınızdaki insanlar onlar. Onların karşısındakiler de biziz. iki tarafda da canını koyuyor ortaya. Bazen telsizde şefleriyle konuşurduk."

Teslim olun çağrısı mı yapardınız?"

hayır sohbet ederdik. Küfür etmeden, hakaret etmeden tehdit etmeden. Havadan sudan, futbol maçlarından konuşurduk.

çok saçma gelebilir ama adamın sesinden bana ya-

anlık duyduğunu hissederdim, sanırım ben de ona yakınlık duyardım. O anlarda, beni öldürmek için fırsat kollayan ve benim öldürmek için fırsat

kolladığım o teröristi, savaşın uzağındakilerden daha yakın bulurdum kendime," Arılıyorum" diye mırıldandı Esra. yüzbaşı

aniden Esra'ya döndü; yadırgayan gözlerle, sanki hiç

105

tanımadığı bir yabancıya bakar gibi baktı. Karanlıkta Yüzbaşı'nın gözlerindeki anlamı

çözemeyen Esra masumca gülümsedi. Yüzbaşı gülümsemeyi fark etmedi bile. "Gerçekten anlıyor musun?" diye sormak istiyordu Esra'ya, dilinin ucuna kadar geldi ama vazgeçti. İçinde, çok derinlerde yine o tanıdık üşümeyi hissetti. Birazdan elleri titremeye başlardı.

Görülmesinden korkarak ellerini gizlemeye çalıştı. Lojmana gitmeliydi.

"Artık kalksak mı?" dedi güçlükle denetlediği bir sesle. "Vakit geç oldu."

Olayları anlatırken Yüzbaşı'nın o anı yeniden yaşadığını, aynı acıyı, aynı korkuyu, aynı

tedirginliği, aynı pişmanlığı yeniden duyduğunu hissetmişti Esra. Yüzbaşı'ya karşı, şefkat, acıma, sevgi karışımı sıcacık bir duygu doğmuştu içinde. Becerebilse, üzerinde üniforması, belinde silahıyla yanında oturan bu askeri, sanki korku içinde uyanan bir erkek çocukmuş gibi bağrına basıp, "Geçti, her şey geçti" demek isterdi, ama "Olur, kalkalım" demekten başka bir şey gelmedi elinden. Çünkü Yüzbaşı, onu kaygılarına, korkularına, gerginliklerine ortak etmek istemiyordu.

Sekizinci tablet

Pisiris'in tahta oturduğu günlerde ben gençliğimin ilk kaygılarıyla uğraşıyor, uyanan bedenimin amansız gerginliğiyle baş etmeye çalışıyordum. Babam dizginlerimi sıkı sıkıya tutarak, eğitimden başka konularla ilgilenmememi sağlamaya çalışsa da, kısrakların kokusunu alan genç bir aygır gibi bütün ilgim kadınlara kaymaya başlamıştı bile. Büyükbabam Mitannuva'nın Maştigga'ya olan büyük tutkusunu gözlerimle

görmüştüm. Tanrılar beni affetsin, itiraf etmeliyim ki güzel Maştigga'nın pahalı giysilerin altından iyice ortaya çıkan diri bedeni, beni derinden etkiliyordu. Bunu yapmanın cezasız kalmayacak bir günah, büyük saygısızlık olduğunu bile bile yatağımda yalnız kaldığımda Maştigga'yı düşünmekten kendimi alamıyordum.

Bir gece rüyamda kendimi büyükbabam Mitannuva olarak gördüm. Tuhaf bir rüyaydı.

Bedenim hiç değişmemişti ama ben Mitannuva olmuştum. Onun iki katlı evinin alt katındaki serin yatak odasındaydım. Büyükbabamın öğle uykusunda yattığı geniş yatağa sırtüstü uzanmış

Aramca bir şarkı mırıldanıyordum. O anda birinin beni izlediğini gördüm. Başımı çevirince Maştigga'nın insana derin derin bakan sürmeli gözleriyle karşılaştım. Yüreğim deli gibi çarpmaya başlamıştı. Yine de o güzel kadına gülümsemeyi başardım. Maştigga ise gülümsemedi, usulca akan bir su gibi, ince bir rüzgâr gibi süzüldü yanıma. Yatağa oturup, ellerini üzerimde gezdirmeye başladı. Ellerinin sıcaklığı bedenime geçti, derimin altındaki kam tutuşturdu. Onu öpmek için doğrulmaya çalıştım ama eliyle gövdemi bastırarak buna engel oldu. Kendinden öyle emindi ki, sanki annem gibi, yüce tanrıça Kupaba'mın gücüne gitmesin, sanki yaratıcım gibiydi. Şaşırtıcı olan, bu durumun benim de hoşuma gitmesiydi. Bakışıyla, dokunuşuyla beni büyü-108

lemisti. Bana yaptıklarını, kendimden p geçmiş bir halde göz ucuyla izliyordum. Dikkatle giysilerimi çıkardı. Utançtan kendi bedenime bakamıyordum ama bacaklarımın arasındaki baskı

öylesine güçlüydü ki organınım saray muhafızlarının mızrakları kadar sert ve gergin olduğunu biliyordum. Bir arara Maştigga'nın bakışlarının bacaklarımın arasına kaydığını, Sürmeneli gözlerinde iştahla, oburlukla yanan tutkuyu gördüm. Ona sarılmak için doğrulmayı denedim ama buyurgan bir dokunuşla benini yeniden sırtüstü yatağa çiviledi. Sonra giysisini beline doğru çekerek, tıpkı bir ata biner gibi üzerime oturdu. O anda bacaklarımda bir sıvının aktığını fark ettim. Şaşkınlıkla gözlerimi açtığımda bunun bir rüya olduğunu anlayarak rahatladım. Ama bacaklarımdaki ıslaklık hâlâ sürüyordu. Hızla doğruldum, önüme baktım,

evet ıslaktı. Çok utandım. Hemen kalktım yıkandım, temizlendim. E Ertesi gün, bu kötü rüyadan ötürü beni affetmeleri için tapınağa giyittim, tanrılara yalvardım. O günden sonra da gerekmedikçe Maştigga'ya bakmamaya, onunla yalnız kalmamaya çaba gösterdim. Arima onu gördükçe yüzümün kızarmasına engel olamıyordum. Genç kadın da bunu fark etmişti. Birkaç kez sürmeli gözleriyle anlamlı anlamlı beni süzdüğünü gördüm. Bu, beni hem heyecanlandırdı, hem de korkuttu. Heyecanlandırdı, çünkü güzel bir kadın t bana beğeniyle bakıyordu; korkuttu, çünkü

o büyükbabamın kadınıydı.

Mastigga'nın kaçmasından sonra kadınlara, kızlara olan ilgim daha da artmıştı. Gözlerimi onlardan alamıyordum. Birlikte ava çıktığımız, benden üç yaş büyük olan, komşumuzun oğlu ve benim kan kardeşim Pirva bir gün Fırat't'ta yüzerken, "Senin organın da benimki gibi sertleşiyor mu?" diye sordu. Konuyu değiştirmeye çalıştım. Arkadaşını peşimi bırakmadı.

Bunun normal olduğunu, artık kendimize kadın bulmamız , gerektiğini söyledi. Ben de nasıl bulacağımızı sordum, o kendi kölelerinden birinin çeyrek şikel gümüş karşılığı bu işi yaptığını

söyledi. Kendisi de birkaç kez kadınla yatmıştı. Ben reddettim. Pirva kadının genç ve güzel olduğunu söyleyerek beni ikna etmeye çalıştı ama para karşılığı herkesle yatan, üstelik köle olan bir kadımla sevişmeyi kendime yediremezdim."O zaman Yeni Yıl Bayramı"nı bekleyeceksin"

dedi. "Yeni Yıl Bayramı mı?" diye sordum. Bumun üzerine Pirva, "Sen de hiçbir şey bilmiyorsun" diye beni küçümsedi. "Yeni Yıl Bayramı'nda tapınak fahişeleri, Tanrıça Kupaba için gönüllü olarak sevişirler. Tapmağa girmeye hakkı olan herkes onlarla sevişme hakkına da sahiptir. Ama sevişecekleri kişiyi onlar seçerler. Sen gençsin, güçlüsün, soylusun, seni seçmeyecekler de kimi seçecekler?"

fahişelerinin bayram günlerinde tanrıça için gönüllü olarak seviştiklerini ben de biliyordum ama bir gün gelip bu hizmetten yararlanacağımı hiç düşünmemiştim. Belki aldığım eğitini yüzünden; ben öğrendiklerimi

tanrıların ve onların yeryüzündeki özdeşi kralların çıkan için kullanmaya koşullandırılmışım. Öğrendiklerime göre törenler yalnızca tanrıları hoş

tutmak, onların Öfkelerini yatıştırmak için gerekliydi, bedenimin açlığım gidermek için değil.

Ama bunu tenimde uyanan isteğe anlatmak çok zordu. Kendi bedenine söz geçiremeyen bir adamın çaresizliği içinde Yeni Yıl Bayramı'nı beklemeye başladım.

Dokuzuncu bölüm

Çaresizlik içinde olayların akışım izliyordu Esra. Böyle edilgen bir rol üstlenmekten nefret ettiği halde, ne Hacı Settar cinayetinin soruşturmasına etki edebiliyor ne de ilgisini çeken bir erkeğin ona açılmasını sağlayabiliyordu. Oysa bu gece Yüzbaşı başından geçenleri anlatırken artık aralarındaki kalın duvarın ortadan kalktığını sanmıştı. Ama birden fark etmediği bir şey olmuş, adam o duvarı yine koymuştu aralarına. İşin kötüsü ona kızamıyordu da. Anlattıklarıyla, Esra'nın son savunma silahım, öfkesini de almıştı elinden. Bu kadar sert olaylar yaşamış birine kızmak değil yardım etmek gerekirdi. Ama adam izin vermiyordu ki. Yüzbaşı'yı tanımak, yakınlaşmak istemişti ama daha ilk öğrendikleri bile ona çözümsüzlükten başka bir sonuç

getirmemişti. Belki Esra'ya yeterince güvenmiyordu. Savaşa dışardan bakarak ahkâm kesenlerden biri olarak görüyordu. Çok da haksız sayılmazdı. Peki savaş hakkında konuşmak için ille de eline silah alıp dağa çıkmak mı gerekiyordu? Binlerce insanın canına mal olan, ülkedeki yaşamın üzerine kara bir gölge gibi çöken, bu Allahın belası çatışmadan Yüzbaşı kadar olmasa bile o da zarar görmüyor muydu? "Elbette görüyorum" diye mırıldandı kararlı bir sesle. Bu konuda konuşmak onun kadar benim de hakkım." Ama bunu normal birine anlatabilirdi, ruh hali saat başı değişen, sohbetin en koyu yerinde kaçıp giden bir adama değil.

Çardağın altında oturmuş bunları geçiriyordu kafasından. Yüzbaşı'yı götüren Halaf mutfağın ışığını açık bırakmıştı, başka zaman olsa hemen kapatırdı ama şimdi canı yerinden kıpırdamak istemiyordu. Arkadaşlarının hiçbiri ortalıkta görünmüyordu. Timothy tabletlerle uğraşıyordu, Kemal,

Elifin odasındaydı, ilişkilerini tartışıyorlardı, Murat ile Teoman çoktan uyumuştu,

"Bizim Barak köylerinde odalar vardır. Hali vakti yerinde olanlar oda açarlar. Odalar erkeklerin sohbet ve eğlence yeridir. Köye gelen misafirler de bu odalarda ağırlanır. Her gün yemek pişirilir. Köyün meseleleri, olup bitenler konuşulur."

"Bir tür meclis" diye mırıldandı Esra. "Roma kentlerinin agoraları gibi."

Halaf bir şey anlamadı, şöyle bir baktıktan sonra anlatmaya devam etti:

"Ergen çocuklar da odalara getirilir, adap, erkân öğretilir. Ben de odalarda yetiştim. Odada pişirilen kahveler çok koyudur, tadı bir başkadır. Bir yudum içtin mi tamam. Bu fıncandakiler gibi beş tane içmiş sayılırsın."

"İlginç. Bir ara sizin köye gidelim."

"Ne zaman isterseniz Esra Hanım" diye heveslendi Halaf. "Başımın üstünde yeriniz var. Ama bu benim anlattıklarım on sene önceydi. Odalar yine var ama eski havası yok. Evlere televizyon girdi. Köylü odaya gideceğine evinde oturup televizyon seyrediyor."

"Demek gitti bizim kahve" diye söylendi Esra şakayla karışık.

"Yok canım, acı kahveyi yapanlar hâlâ sağ. Kürt Reşit'e gideriz, o bu işin ustasıdır."

"Sahi Halaf, bu sabah Yüzbaşı'ya Kürt olduğunu söyledin. Benim bildiğim Baraklar Türkmen soyundan gelmedir."

Halaf birden ciddileşti:

"Haklısınız Esra Hanım. Baraklar Türkmen'dir. Ama burada kuş karışması olmuş. Kız alıp vermişler, akraba olmuşlar. Türkmenler, Araplara, Araplar Kürtlere karışmış. Ama Barak âdetleri yok olmamış."

"Binlerce yıl önce yaşayan Hititler gibi" diye düşündü Esra. Onlar da Aramlılarla, Luvilerle karışmamışlar mıydı ? Demek ki bu topraklarda bazı şeyler hiç değişmiyordu.

"Benim dedemin dedesi Şaban Ağa Urfalı'ymış" diye sürdürdü konuşmasını Halaf. "Şaban Ağa Kürt'müş. Siverek'te iki kişiyi öldürüp kaçınış, buraya gelmiş. O zaman Osmanlı devri.

Şaban Ağa babayiğitmiş, kıyıcıymış. Osmanlı'ya önce asker, sonra zabit olmuş. Zabit olmasa burada yaşayamazmış zaten. Herkes bir aşirete mensup, yabanı içlerine almazlarmış. Ama Osmanlı'ya zabit olunca işler değişmiş. Aşiretler ondan çekinmiş, saygı göstermişler. Şaban Ağa Baraklılardan dört kadınla evlenmiş. O dört kadından çocukları olmuş. Osmanlı'dan toprak satın almış, soyunu sürdürmüş. İşte bizim Alagöz köyü böyle ortaya çıkmış."

Yüzbaşının kuşkularını anımsayan Esra:

"Sizin köyde örgüte katılan kimse var mı?" diye sordu.

"Bu" kişi var Halaf sıkıntıyla. Bu konudan hiç hoşlanmadığı belliydi "Ayyuş'un oğlu Cemil.

İki yıl önce dağa çıkmış, bu itin Ölüsü geldi. Ama iki de asker vuruldu bizim köyden. Deli Döne'nin oğlu Ferit ile Haco'nun oğlu Mahmut." Dalgınlaşmıştı, başını kaldırıp sordu:

"Yoksa siz de Yüzbaşı gibi bu işin arkasında örgüt mü var sanıyorsunuz ?"

"Ben Öyle düşünmüyorum. Ama Yüzbaşı'yı da anlıyorum. Başından çok iş geçmiş."

"Başından çok iş geçmiş ama yanlış düşünüyor. Örgüt mörgüt yoktur burada. Olsaydı bile Hacı Settar'ı öldüreceklerine karakolu tarar, korucuları vururlardı. Hacı Settar gibi mübarek bir adama ilişmez onlar."

"Nereden biliyorsun ?"

"Gencelilerin küçük oğlu Mahmut dağdadır. Komutan olduğunu söylüyorlar. Bu Mahmut küçükken Hacı Settar'ın kucağından inmezdi. Liseye kadar dinine düşkün bir çocuktu, ne zaman ki Diyarbakır'a liseye gitti. Orada fikri değişti. Ama yine de Hacı Settar'a saygıda kusur etmedi.

Dağa çıkmadan önce ne zaman kasabaya gelse, önce yaşlı sofunun evine uğrar, elini öper, hayır duasını alırdı. Yani örgütün Hacı Settar'a düşman olması için hiçbir sebep yok."

"Bilemiyorum" dedi Esra kararsızlıkla iç geçirerek. "Peki, Fayat için ne diyorsun ?"

"Şu benini dövdüğüm Fayat mı ?"

"Belki o değil ama arkasındakiler, mesela Abid Hoca."

"Abid Hoca adam olsa, önce namusunu temizler" dedi Halaf. Sesi tiksinti yüklüydü. "Göven Köyü'nde yaşayan ablası Belkıs kaç yıldır Reşat Ağa'nın kapatması. Canı çekti mi, Reşat Ağa, kadının evinde." "Kocası yok mu bu Belkıs'ın?"

'Almanya'da. Ne arıyor, ne soruyor. Sizin anlayacağınız kadın sahipsiz. Abid Hoca adam olsa, Reşat Ağa'ya kaptırmazdı ablasını. ."

Abid Hoca'yla bir kez karşılaşmıştı Esra. Otuz yaşlarında, esmer, kısa boylu, köşeli yüzlü, ince bıyıklı bir adam. Kaş altından dost mu, düşman mı olduğunu kestiremediği bakışlarla süzüyordu insanı.

"Yok Esra Hanım" diye sürdürdü sözlerini Halaf, "bu işi onlar *116*

yapamaz. Onlar lahmacun sofusu. Nerede yemekli bir cenaze, nerede şerbetli bir mevlit varsa orada biterler. Adam öldürmek kini, onlar kim ?"

"Ama Fayat bizi tehdit etmek için ta buraya kadar gelmekten çekinmedi."

"Onu Çolak Memili ayartmıştır. Yoksa Fayat tek başına buraya gelecek adam değil."

"Peki o zaman kim öldürdü Hacı Settar'ı ?"

"Kim olacak, Şehmuz."

"Yüzbaşı'nın söylediklerini duydun."

"Duydum. Bence olay Kemal Bey'in söylediği gibi olmuştur. Önce tarihî eserleri bağ evine saklamışlardır. Sonra Şehmuz, Bekir'i yollayıp caminin yolunu tutmuştur."

"Bir gecede iki suç birden işlemek riskli değil mi?"

"Şehmuz öyle risk misk düşünmez. Tarihî eserleri çalarken, başına bir şey gelmeyince, 'Bu akşam Hacı Settar'ın da işini görelim' diye düşünmüştür."

"Peki kasabadakiler, bundan kimi sorumlu tutarlar sence?" diye sordu Esra.

"Bilmiyorum. Gündüz kasabaya gitseydik öğrenirdik."

"'Kara Kabir'i kazdılar, böyle oldu' diyenler varmış."

"Çolak Memili ile Fayat'ın takımıdır. Başka kimse böyle bir şey söylemez. Ama bizim millet buna inanmaz. Çünkü Çolak Memili'nin de, Kuran kursu çevresindekilerin de ne mal olduğunu herkes çok iyi bilir."

"Kazıyı durdurun diye baskı yapmazlar mı ?"

"Kim yapacak ? Buna cesaret edemezler. Hem siz Kara Kabir'i kazmıyorsunuz kî. Onun yirmi metre ötesini kazıyorsunuz. Kara Kabir'i kazsanız da kimse bir şey demez ya."

Esra şaşkınlıkla Halaf'a bakarak, "Bundan emin misin ?" diye sordu.

"Eminim tabiî. Kara Kabir'e saygı, öteki dünyadan korkmak filan eskidendi. Şimdi millet köşeyi dönmeye bakıyor. Burada toprak bereketli, tarlası olmayan çok az insan var. Bu yüzden kazıda çalıştıracak işçi bulmakta zorlandık ya. Kimse devletle başını belaya sokmak istemez."

"Biz devlet miyiz ?"

"Devletsiniz. Yüzbaşı Eşref yanınızda değil mi ? Hiç merak etmeyin kimse kazıya filan bulaşamaz."

"Yüzbaşı öyle söylemiyor ama..."

"Yüzbaşı tuhaf bir adam Esra Hanım. Laf aramızda kalsın, askerler 117

arasında adı Deli Eşrefe çıkmış zaten."

"Haksızlık ediyorsun" dedi Esra birden sertleşerek. "Eşref Bey bize çok yardımcı oldu."

gaitayı taşa vurduğunu anlayan Halaf geriledi:

"Kızmayın Esra Hanım, b<en askerlerin yalancısıyım."

«Ooo, burada kahve içiliyor ve bizim haberimiz yok!" diyen bir sesle bölündü konuşmaları.

Timothy birkaç adım gerilerinde yapmacık bir öfkeyle başını sallıyordu.

"Ben seni uyudu sanıyordum" dedi Halaf ayağa kalkarak. "Buyur hemen sana da yapayım.."

Amerikalı yaklaştı, kendisinden bir baş daha kısa olan Halaf'ın sırtına dostça vurdu:

"Şaka yapıyorum şaka. Türk kahvesi yemekten sonra güzel. Ama yatmadan önce içersen uyuyamazsın."

Halaf çekingen bakışlarımı Esra'ya çevirdi:

"Bana söyleyeceğiniz bir ş?ey yoksa bulaşıkları yıkayacağım."

Esra onun mahzun halini görünce biraz sert konuştuğunu anladı:

"Sağ ol Halafçığım. Kahve' nefisti. Sohbet için de teşekkür ederim."

Halaf m güneş yanığı yüzlünde beyaz dişleri neşeyle parıldadı. Boş fincanları toplayıp mutfağın yolunu tuttu.

Amerikalı, Esra'nın karşısıma oturmuştu. Düz kumral saçlarını kısacık kestirmişti, birkadınınki kadar biçimli olan kaşlarının altındaki kadifemsi iri kara gezler, insanı rahatsız etmeyen, boş vermiş alaycı bir ifadeyle bakıyordu çevresine. Şakaklarından çenesine uzanan yer yer kırçıllaşrnış, bakır renkli kısa sakalı, bakışlarındaki alaycı ifadeyi tamamlayarak keskin yüz hatlarına olgun bir hava veriyordu. "Yakışıklı adam" diye düşündü Esra. Elifi anlamak güç

değildi, tuhaf olanı kendisinin Timothy Ye değil de Yüzbaşı Eşrefe ilgi duymasıydı. - Sevginin ihtiyaçtan doğduğuna inanırdı Esra. Timothy'nin kimseye ihtiyacı olmadığını daha ilk kar-

şılaşmalarında sezinlemişti. Bu, doğru muydu? Bir insan ne kadar güçlü olursa olsun yine de bankalarına ihtiyaç duymaz mıydı ? Belki, ama Timothy'nin öyle bir l havası yoktu. Onunla hoşça vakit geçirilebilirdi ama derinliği olan bir ilişki yaşanamazdı. Ya Yüzbaşı Eşref... Evet Yüzbaşı

Eşref... Ondan neden hoşlandığını bilmiyordu. Bildiği, bu, savaşın çilesizini çekmiş, ruhu yorgun askerin, onu etkilediği, onu heyecanlandırdığıydı. Oysa aşka ayıracak hiç vakti yoktu.

Mesleğinde iyi bir fırsat yakalamış, sorumlusu olduğu ilk

kazıda önemli bir buluntuya ulaşmışlardı. Bu onun için her şeyden daha önemli olmalıydı

Önemliydi ama o yine de tutmuş, hiç olmayacak bir adama Yüzbaşı Eşrefe ilgi duymuştu.

"Kendini olayların merkezine koyma" diyen babasının sözleri yankılandı yine kulaklarında.

"Her sorunu sen çözemezsin, her şeye yetişemezsin." Belki de onun sorunu, bütün o kararlı

tavrına, güçlü görüntüsüne karşın kendine duyduğu derin güvensizlikti. Bu yüz den kendini göstermek, ne kadar dayanıklı, ne kadar iyi olduğunu herkese kabul ettirmek istiyordu.

"Aklını kurcalayan bir şey var galiba?" diyen Timothy'nin me rak yüklü sesiyle dağıldı

düşünceleri. "Bu saatte dışarıda oturmazdın sen."

"Bir şey yok, serinlik hoşuma gitti."

"Fazlası dokunur, Dikkat et de üşütme."

"Sanki buralı gibisin Amerikalı olmana karşın benden daha iyi tanıyorsun yöreyi."

"Yale'de Asurolog bir amcam vardı, Mr, Weiss. O arkeologların vatanının olmadığını

söylerdi. 'Nerede çalışıyorsan evin orasıdır” derdi. On yıl önce Irak'taydım. Orası vatanımdı.

Şimdi buradayım, burası vatanım."

"Yine de, ülkeni, evini özlediğin oluyordur."

"Tabiî oluyor. Bazı gecelerde New Haven aklıma gelir. Ailemle birlikte geçirdiğim yaz gecelerini özlerim. Bizim orada yazlar çok sıcak olur. Gece gündüz nemli bir sıcaklık boğar insanı. Bazen okyanustan esen serin rüzgar Long İsland Boğazı'nı geçip bizim iki katlı bahçeli evimize kadar ulaşır, babamın balkona astığı rüzgâr çanlarını tatlı tatlı Çınlatır. Burada bile bazı

geceler o tatlı çınlamayı duyarım."

"Ailen New Haven’li mi

Timothy kederle

"Ne yazık ki annem de babam da öldü."

"Üzüldüm."

"Ben de üzülmüştüm” dedi Timothy dalgın bir tavırla. "Ama düşününce üzülmemin yanlış

olduğunu anladım. Uzun ve mutlu bir yaşam sürdüler. Babam İkinci Dünya Savaşı'nda ölebilirdi, annem sayıları her geçen gün artan sokak serserilerinin saldırısına kurban gidebilirdi. Şükür hiçbiri olmadı. Annem yetmiş bir, babam ise yetmiş beşine kadar birbirlerini severek yaşadılar. Ölümleri de birlikte oldu, bir uçak kazasında yaşamlarını yitirdiler.

Gerçekleşmeyen tek dilekleri **torunlarını** kucaklarına almak oldu."

"Senin de çocuğun yokmu?

119

"Yok. Olmadı" dedi Timothy. Bir anlık bir suskunluktan sonra ü ciddileştirerek konuyu değiştirdi:

"Yüzbaşı Eşrefin getirdiği tabletleri gözden geçirdim."

"Zarar görmüşler mi ?"

"Görmemişler, yer yer kırıklar, çatlaklar, döküntüler var ama vazıl311 okunabiliyor. En azından tahmin edilebiliyor."

"Buna sevindim. Patasana'nın yazdıkları yanda kalacak diye ödüm kopuyor."

"Yarıda kalacağım sanmam. Devamı gelecektir."

"Beni kaygılandıran bir başka konu da, tabletlerin okulun bodrumunda yeteri kadar güvende olup olmadıkları."

"Çalacaklarından mı korkuyorsun ?"

"O da var ama asıl, tabletlerin bozulmalarından korkuyorum."

"Korkacak bir şey yok. Kapı sağlam ve kilitli. İki bin yedi yüz yıl dayanan tabletlerin birkaç

hafta içinde bozulacağını da sanmıyorum. Gerçi bu okulun bodrumu, bizim Beinecke Kütüphanesi gibi düzenlenmemiş ama yine de yeteri kadar karanlık ve serin."

"Beinecke Kütüphanesi mi?"

"Nasıl, hiç duymadın mı?" diye sordu Timothy en az Esra'nınki kadar şaşkın bir sesle.

"Duymadım" dedi. "Sanki duymak zorunda mıyım?" der gibi sert çıkmıştı sesi.

Timothy, genç kadının alındığını fark etmişti:

"Kusura bakma. Niyetim ukalalık yapmak değildi. Beinecke Kütüphanesi çok ünlüdür, duymuşsundur sandım."

"Neredeymiş bakalım bu ünlü Beinecke Kütüphanesi?"

"Bizim Yale'de. Yeryüzündeki birçok değerli kitap ve elyazmasını barındırıyor. Beinecke, okuldaki gotik tarzda yapılmış binaların arasında modern mimarînin bir harikası olarak göze çarpar. Pencerelerinde cam yerine ışığı geçiren, çok ince bir mermer kullanılmıştır. Böylece gün ışığının, kitaplara ve elyazmalarına zarar vermesi önlenmiştir. Ayrıca içinde ısıyı ve nemi koruyan özel paneller var."

"ilginçmiş" diye mırıldandı Esra hayranlıkla. "Bir gün Amerika'ya gelirsen seni gezdiririm."

"Çok isterim... Belki de Patasana'nın tabletleri büyük bir yankı uyandırır da senin davet etmene gerek kalmadan Yale bizi çağırır."

"Neden olmasın?" dedi Timothy düş kurar gibi hülyalı bir sesle. "Tabletlerin yankı

uyandıracağı kesin. Basın toplantısının tarihi ne zaman belli olacak?"

"Bilmiyorum. Alman Arkeoloji Enstitüsü belirleyecek. Bir iki güne kadar belli olur sanırım.

Ama bizim öncelikle tabletleri çevirmemiz gerekiyor."

Timothy mahcup bir tavırla boynunu büktü:

"Haklısın, çeviri işini biraz savsakladım. Ama sana söz, yarın bütün gün oturup tablet çözeceğim."

Dokuzuncu tablet

Ey bu tabletlerin inatçı okuru. Sana ilk gençliğimin en büyük utancını, en coşkulu sevincini anlatacağım. Sana kendi bedeninin oyununa gelen bir delikanlının düştüğü acımasız aşk tuzağını, sana ölümcül bir tutkunun nasıl filizlendiğini anlatacağım.

Güzel günlerin geleceğine dair hiçbir işaret yokken, karanlık kış gecelerim bitmez tükenmez sanırken, yeni yıl yağmur yüklü ılık bir rüzgârla ansızın çaldı kentimizin kapısını. Onun ışıktan adımı eşiğimize düşünce, kül rengi bulutlar gökyüzünü terk etti, güneş cö mertçe çıktı oltaya, Fırat bereketlendi, ekinler göverdi, ağaçlar çiçektendi. Kentimiz yağmurlarla şakır şakır yundu, arındı, taç giymeyi bekleyen bir prenses gibi tazelenen yaşama hazırlandı.

Yeni Yıl Bayramı kentimizde öteki törenlerin tersine büyük tapmakta değil, Kral Kapısı'nın çıkışında bereketli tarlaların içindeki tek katlı küçük tapmakta yapılırdı.

Yeni Yıl Bayramı gelip çattığında içim içime sığmıyordu. O gece gözüme uyku girmemişti.

Ertesi sabah hiç yaşamadığım bir ilişkiyi yasayacak, bir kadınla birlikte olacaktım. Yatakta bir sağa, bir sola dönerek günü zor ettim. Sabah erkenden kalkıp herkesi uyandırdığımı gören babam, tez canlılığımı Yeni Yıl Bayramı nedeniyle duyduğum heyecana yormuştu. Temizlendik, güzel giysilerimizi giydik. Son üç yıldır olduğu gibi bu törende de babamın yanında yer alacaktım.

Saraya vardığımızda bayram telaşının herkesi sarmış olduğunu gördük. Kral ve kraliçe çoktan uyanmışlardı. Tören için düzenlenmiş odalarında görkemli giysilerini giyerken aralarında babamla benim de bulunduğumuz

Panku Soylular Meclisi'nin üyeleri ve saray görevlileri onları bekliyordu. Ama efendilerimizin giyinmesi bir türlü bitmek bilmiyordu.

122

Nihayet kral ve kraliçemiz kendilerine yakışan giysilerini giyerek, *Adadan* çıktılar.

Önlerinde iki görevli ve bir muhafız olduğu ha1d e sarayın dışına yürüdüler. Biz de onları

izledik. Sarayın kapısına çıkınca kırmızı giysili çalgıcılarla ilahîciler, kral ve kraliçenin yanlarında yerlerini aldılar. Böylece tören alayı yola koyuldu. Yürüyüşle birlikte çalgıcılar müzik aletlerini çalmaya, ilahîcilerse , dualar söyleyerek dans etmeye başladılar. Kralımız Pisiris dudaklarında kendinden emin bir gülümseyişle hem dansçıları izliyor hemde ağır adımlarla ilerliyordu. Onun arkasından biz soylular

yürüyorduk. Bizden sonraysa tanrılara sunulacak sığırları, koçları, şarapları, yiyecekleri taşıyan saray görevlileri geliyordu.

En sondaysa halk yer alıyordu. Kentin içinden geçen renkli, neşeli tören alayımız Kral Kapısı'ndan çıkarak bereketli tarlaların Arasındaki küçük tapınağa kadar yürüdü.

Tapınakta kral ve kraliçeyi, Başrahip Valvaziti karşıladı. dualarından sonra basrahiple öteki rahipler, çalgıcılarla birlikte tapınağa girdiler. Bahçede kalanlar ise ilahîler söyleyerek kral ve kraliçenin önünde bir kez daha döndüler. Derken iki saray görevlisi ellerindeki ibriklerle kralımıza ve kraliçemize yaklaştı Kral ile kraliçemiz getirilen suyla ellerini yıkadıktan son tapınağa girdiler. Onları aralarında benimle babamın da bulunduğu az sayıda soylu izledi. Biz içeri girer girmez, Başrahip Valvaziti işaretiyle rahipler yeniden ilahîler okumaya başladılar. Kral ve kraliçe, tanrıların önünde diz kırdılar, saygıyla eğildiler.Ardından bizde onlar gibi diz kırdık, tanrıların önünde eğildik.

kraliçe tahta yerleşirken biz de başımız önde onların sol yanlarında yer aldık. İlahiler bitince, sarayın baş aşçısı güzelce pişirilmiş kurban eti ile

içeri girdi. Etleri tapınağın kutsal yerlerine, ocağa, pencere ve kapı sürgüsüne koydu. Sonra aslan biçimindeki kutsal kabı , içindeki şarabı krala sundu. Kralımız şaraba eliyle dokunda şarabı tanrılara sundu.

yeni bir aşaması başlamıştı. Kral ve kraliçe tahttan tanrıların önünde yeniden saygıyla eğildiler. Çalgıcılar ile ilahiciler dışarı çıkarıldı. Krallık simgesi ucu kıvrık asa ve altın mızrak içeri alındı. Kral asayı alınca, kraliçeyle birlikte yeniden , tahta oturdu. Tahta oturan kral ve kraliçenin elleri yeniden yıkandı, bu arada kutsal masa da içeri getirilmişti. Masanın üzeri yiyeceklerle donatıldı. Bir ekmek elden ele saray görevlilerinin başına ulaştırıldı. Baş

görevli ekmeği ikiye böldü. Bölünen ekmek elden ele geçerek dışarı gönderildi.

123

Ardından çalgıcılar müziğe başladılar ama artık İlahî ya da sarkı söylemiyorlardı. Yalnızca ezgiler çalıyorlardı. Yiyecekler, içecekler dağıtıldı. Kral ve kraliçemizin ayağa kalkarak tanrıların şerefine kadeh kaldırmasıyla dini yemeğe geçildi. Fırat kıyısında yetişen meyveler, koyun etleri, sığır etleri, av etleri, balıklar, en iyi şaraplar, biralar, ak ekmekler ve aklınıza ne gelirse birbirinden lezzetli yiyeceklerle dolup taşmıştı kutsal soframız. Herkes gönlünce yiyip içerek karnını doyurduktan sonra Başrahip Valvaziti’nin işaretiyle ayağa kalkıldı.

Kral Pisiris masanın önüne gelerek, elindeki kadehi havaya kaldırıp şunları söyledi:

"Bu bayramda Fırtına Tanrısı için yedik, içtik, doyduk, susuzluğumuzu giderdik. Onlara bin şükran olsun. Onlar koruyucu kanatlarını üzerimizden eksik etmesinler; bize sağlık bahşetsinler, düşmanlarımızı yenilgiye uğratsınlar. Onların yardımıyla Hatti ülkesi eski büyüklüğüne, eski görkemine kavuşsun. Hükmümüz her yanda geçerli olsun, topraklarımız genişlesin, Fırat kıyıları boyunca adımız her yanda anılsın, ünümüz her yere yayılsın..."

Dikkat ettim, Pisiris'in gözleri tutkuyla parlıyor, sesi hırsla titriyordu. Babam da aynı şeyi fark etmişti, bu genç kralın doymak bilmez hırsı karşısında derin derin iç geçirerek, çaresizlik içinde başını öne eğdi.

Kralın sözleri biter bitmez yeniden ilahîler okunmaya, çalgılar çalınmaya başlandı. Şarkılar bitince kalabalık, kral ve kraliçenin önünde eğilerek saygılarını sunduktan sonra dağıldı.

Tapınağı en son terk edenlerse kral ve kraliçe oldu. Ne yazık ki babam ve ben de onlarla birlikte dönecektik. Saray görevlilerinin tören sona erinceye kadar kral ile kraliçeyi eksiksiz olarak izlemesi eski bir gelenekti.

Onuncu bölüm

O sabah eksiksiz uyandı kazı ekibi. Gün daha doğmamıştı. Arkadaki köyden uzaktan uzağa gelen ezan sesi sabaha kederli, mistik bir hava katıyordu. Erkenden kalkan Halaf çayı demlemiş, yabancılar için kahve suyunu kaynatmış, masayı donatmaya koyulmuştu. İlk gelenler Bernd ile Timothy oldu. Kazı yerine gitmeyecek olan Timothy'nin üzerinde dünkü giysileri vardı, Bernd ise sabah tıraşını olmuş, haki renkli kolonyalı şapkasını yanına almıştı. Arkadaşlarının, "1906'da Boğazköy'de ilk Hitit kazısını gerçekleştiren Hugo Winckler de bunu giyiyormuş" diye alay etmelerine aldırmayan Bernd sıcağa karşı çok etkili olduğuna inandığı bu şapkayı başına geçirmeden kazıya başlamazdı. Timothy ile Bernd'ın ardından Esra geldi masaya, iki yabancı

nazikçe gülümseyerek selamladılar genç kadını. Onlar henüz sohbete bile başlamamışlardı ki Kemal, Murat ve Elif sökün ettiler. Teoman ortalıkta görünmüyordu.

"Teoman uyanamadı mı?" diye sordu Esra.

Kemal umursamadı, anlaşılan gece Elifle konuşmaları iyi geçmemişti.

"Tuvalette" diye Murat yanıtladı soruyu. "Yüzünü bile yıkamadan içeri attı kendini."

Alaycı bir gülümseme yayıldı Timothy'nin yüzüne:

"Hiç şaşırmadım. Akşam o kadar çok yedi ki."

Kemal ve Elif dışında masadaki herkes gülümsedi. Bu durum Esra'nın gözünden kaçmamıştı,

"işimiz var bunlarla" diye geçirdi aklından.

"Yumurta isteyen var mı ?"

Soruyu soran, elinde peynir tabağıyla masaya yaklaşan Halaf ti.

128

getirebilirdi. Ama Hacı Settar'ın ölümünden sonra bırakın kasabadan adam bulmayı, işçilerin hepsini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyaydı.

Minibüsü kullanan Murat'ın arkasındaki koltukta oturan Esra gözlerini toprak yola dikmiş, sigarasından derin soluklar çekerek, ahlatın altında işçileri bulup bulamayacaklarını

düşünüyordu. Son virajı dönüp ekip başı Maho'nun iri cüssesini görünceye kadar da kaygısından kurtulmadı,

"Gelmişler" diye mırıldandı. "Halaf haklıymış. Gelmişler."

"Gelmeyecekler miydi?" diye şaşkınlıkla sordu Elif. Uykulu gözlerinde aptalca bir ifade belirmişti. Onu yanıtlamak yerine, başıyla işçi topluluğunu göstererek, "Eksiksiz, hepsi orada"

dedi Esra.

Maho ayaktaydı, gözlerini yola dikmiş onları bekliyordu, öteki işçiler yere çömelmişlerdi; yalnızca Şıhlı sırtını ahlatın iri gövdesine dayamıştı. Hepsi de sigara içiyordu. Topluluktan yükselen duman, ahlatın koyu renk dallarından süzülerek ağacın geniş göğsünde kayboluyordu.

"Bir kaz sürüsü gibi görünüyorlar" dedi Murat. "Maho sürü şefi gibi bir adım önde, gözlerini çevreye dikmiş, nerede yiyecek bulabilir, anlamaya çalışıyor."

Elif sessizce güldü, Esra gülümsememişti bile:

"Kötü bir benzetme. Onlar kaz değil insan."

Murat kendini savunmaya kalkmadı, Elif gibi sessizce gülmekle yetindi.

Minibüsü gören işçiler hareketlenmişlerdi. Oturanlar ayağa kalktılar, köprüye yaklaştılar.

Minibüs yolun kenarına park edince, sigaralarından son bir nefes çekip izmaritlerini, iki yanında pembeli sanlı zakkumların sıralandığı kurumuş dere yatağına attılar. Biri esmer, öteki kumral iki genç işçi alev alev yanan gözlerindeki açlığı gizlemeye çalışarak baktılar minibüsün içindeki kadınlara. Minibüste görmeye alışkın olmadıkları Elif ve Esra'yla karşılaşmaktan kaynaklanan küçük meraklarını saymazsak, öteki işçilerin bakışları her zamanki gibi saygılı ve doğaldı. Minibüsün kapısının açılmasıyla birlikte önde Maho olduğu halde, minibüse doluşmaya başladılar.

"Selamünaleyküm" dedi Maho, iri cüssesini kapıdan sığdırmaya çalışırken.

"Aleykümselam Maho Usta" dedi Esra. Artık onların böyle selamlaşmasına alışmıştı. Maho, Esra'nın yanına otururken, Öteki işçiler de şakayla karışık birbirini iterek, arka koltuklara yerleştiler. Minibüs hareket ederken Maho, kazı başkanına döndü: 129

"Hayırdır Esra Hanım, bizi almaya siz gelmişsiniz."

Esra sakin görünmeye çalışıyordu:

"Hayır şer olacak bir şey yok Maho Usta. Her gün ciple gidiyordum, bugün de minibüsle gideyim, dedim. Sizde ne var ne yok ? Nasılsınız?"

"Ne olcak" diyen Maho'nun güneşten kösele gibi sertleşmiş yüzü kederle buruşmuştu "Hacı

Settar'ı duymuşuz, perişan olmuşuz."

Derinden bir iç geçirdi Esra:

"Yaa, biz de çok üzüldük. Çok iyi bir insandı."

"Evliya gibi adamdı" dedi işçilerden biri. "Fukara babasıydı."

"Aptesinde namazındaydı" diye atıldı bir başkası. "Kimseye surdan kalk, şuraya git dediği görülmemiştir."

"Sizce bu işi kim yapmış olabilir?" diye sorarak işçilerin ne düşündüğünü anlamaya çalıştı

Esra.

"Bu işi yapan bizim buradan değildir" dedi Maho kesin bir tavırla. "Bu toprağın insanı Hacı

Settar'ı öldüremez."

Kendilerini suçladıklarını sanan Esra, "Yabancı dediğin kim?" diye sormaya hazırlanıyordu ki, "Onu öldüren 'şeytanı lain'dir," diye atıldı Şıhlı. "İnsan olan böyle iş yapmaz."

"Hacı Emmi'yi öldüreni bulsam, onu kendi ellerimle boğarım" diye söylendi genç işçilerden biri.

"Onu katleden cennete gider" dedi bir başkası.

"Abid Hoca da öyle demişti dünkü vaazında. Hacı Settar'ın katilinin katli vacipmiş."

"Jandarmalar Şehmuz'u yakalamış" diyerek adamların ağzını yokladı Esra.

"Şehmuz iti böyle bir bok yiyemez" dedi Maho. "Yanlış adamı tutmuşlardır. Bu işi dışarıdan biri yapmıştır."

"Dışarıdan kim yapmış olabilir ki ?"

"Casim, demiştir ki, bu işin arkasında Suriye vardır."

"Casim mi ?"

"Kaçakçı Casim. Pazaryerindeki camlı kahvenin sahibidir. Sınıra mayın döşenmeden önce günde iki kez geçerdi karşıya. Mayın döşendikten sonra bırakmıştır bu işleri. Lakin karşı tarafı

iyi bilir. Halep'te tanımadığı kimse yoktur. Her iki tarafta da insanların sevgisini, saygısını

kazanmıştır."

"Namlı adamdır, gözü karadır, yiğittir" diye söylendi genç köylülerden biri hayranlıkla.

"Fukara babasıdır" dedi az önce Hacı Settar için de aynı tanımlamayı yapan işçi. "Kaçakçıyken beş kazanırsa üçünü fukaraya dağıtırdı."

130

"Gene de öyledir" dedi arka koltuğun köşesine büzülen zayıf işçi. "Ramazanda her gün iftar yemeği verir."

"Niye Suriyelilerden kuşkulanıyor Casim?"

"Niye olacak" diye söylendi Maho, "adamların sularını kestik. Baraj yapılmadan önce bunun on katı su akardı aşağıya. Adamların ha suyunu kesmişsin, ha şahdamarını."

"iyi de barajı yapan devlet, Hacı Settar'ın bu işle ilgisi ne?" diye söylendi Esra kaşlarını

çatarak.

"Suriye, devlet millet ayırmaz. 'Madem siz bana kötülük ettiniz, ben de ibreti âlem için sizin en has, en mübarek adamınızı minareden aşağı atarını' demiştir. Yani bir nevi gözdağı

vermek istemiştir devletimize."

Esra bu çocuksu düşüncelere bir anlam veremese de içinde bir rahatlama hissediyordu.

Demek ki kimse Kara Kabir'in lanetini filan düşünmüyordu. O da bu konuyu hiç açmamaya karar vermişti ki Şıhlı yanıldığını kanıtladı.

"Dünkü vaazda" dedi kaygılı bir tavırla, "Abid Hoca, 'Bu iş biraz da Kara Kabir'e kazma vurulmasıyla alakalıdır' demiştir. 'Ermişlerin mezarına dokunmak iyi değildir; demiştir."

Maho dönüp ters ters baktı. Şıhlı önce bakışlarını kaçırmamaya çalıştı ama sonunda dayanamadı başını önüne eğdi. Minibüsün içine bir sessizlik çökmüştü. Kimse konuşmuyordu.

Bir süre motorun gürültüsüyle, toprak yolda sarsılan eşyaların çıkardığı sesleri dinleyen Esra, işçilerin bu konuyu kendi aralarında tartışmış olduklarını anladı. Şıhlı'nın muhalefetine karşın kazıyı sürdürmeye karar vermiş olmalıydılar. Acaba işçilerin arasında Şıhlı gibi düşünen başkaları da var mıydı ? Varsa bile çoğunlukta olmadıkları anlaşılıyordu. Hatta Abid Hoca'nın etkisine giren Şıhlı'nın bile düşünceleri çok kararlı değildi. Baksana kazıya gelmemezlik bile edememişti. Bu durumda en iyi savunma saldırıdır diye düşünerek:

"Bakın arkadaşlar" dedi. "Abid Hoca ne düşünür bilmiyorum. Ama Hacı Settar'ın ölümünün lanetle ilgisi yok. Siz işin içindesiniz. Kara Kabir'in üzerinden bir taş bile almadık. Tersine çevresini temizledik, bakımını yaptık. Bunları gözlerinizle gördünüz."

Esra'yı onaylayan sesler yükseldi minibüsün içinden:

"He valla aynen öyle olmuştur. Gâvur dedikleri Timothy ile o insana soğuk soğuk bakan Alman bile kendi elleriyle boyadılar Kara Kabir'in dış duvarını."

"Kara Kabir hiç böyle bakım görmemiştir" diye atıldı bir başkası.

"Bu safsatalara boş verin Esra Hanım" dedi Maho. "Abid Hoca, *131*

sözüne bakarak öyle söylemiştir. Gelip Kara Kabir'i o da anlardı hakikati."

-Hocanın karşısında böyle konuşmadınız" diyecek oldu Şıhlı. Maho öfkeyle geriye döndü, iki sıra arkada oturan Şıhlı'ya bakarak; "Ne fitne çıkarıyorsun lo" dedi Kürtçe, "istemiyorsan gelme.

Bizim'6 gelesin diye ucu yanık mektup göndermedik sana. istemiyorsan durdurayım arabayı, in hemen."

Şıhlı bir şey söylemedi, başını öne eğdi ama Maho öfkesini alamamıştı:

"Geleceksen gel ama sus. Milletin huzurunu bozma. Burada hepimiz ekmek derdine düşmüşüz. Senin Abid Hoca'nın ekmek derdi yok, her ay dövletten maaşı geliyor, lojmanında yan gelip yatıyor. Biz çalışmazsak *açız.* 'Çalışmak en büyük ibadet demek.' Peygamberimiz efendimiz de, Kara Kabir'deki evliya da böyle demiştir. Lanet bunun neresinde?.."

Esra, ekip başının söylediklerinden yalnızca Kara Kabir'i anlamış olmasına karşın sözcüklerin söyleniş tarzından, içeriklerini tahmin edebiliyordu. Arada bir Esra'ya dönüp Türkçe olarak "Kusurumuza bakmayın, biz cahil insanlarız" diyen Maho kazı yerine kadar Kürtçe söylenmeyi sürdürdü.

Maho'nun konuşması Esra'yı rahatlatmıştı. Halaf in dün gece ayna gibi parlattığı minibüsün ön camından eski kentin yıkık duvarlarını görünce, tıpkı uzun yolculuklardan sonra İstanbul’daki evine döndüğündekine benzer tatlı bir heyecanla kıpırdandı yüreği.

Onuncu tablet

Tören sona erip de kral ve kraliçe saraya girince yüreğimi tat lı bir heyecan sarmıştı. Babamın huzuruna varıp, izin istedim. İzni koparır koparmaz da hızlı adımlarla tapınağın yolunu tuttum.

Kabartmalı uzun duvarın önünden geçerken bakışlarım bir an elleriyle göğüslerini tutan Çıplak Tanrıça yontusuna kaydı. Ayaklarım kendiliğinden yavaşladı. Aklıma utanç verici düşünceler üşüşmüştü, gözlerimin önünden edepsiz görüntüler geçiyordu. Yüzümü bir sıcaklığın kapladığını hissettim, Çıplak Tanrıça'ya kötü gözle baktığım için kendime kızarak, hızla oradan uzaklaştım, iki yanında çift başlı sfenksin bulunduğu tapınağın geniş merdivenlerini tırmanmadan önce de başımı öne eğerek, yüzümü yere

indirdim. Tapınağın görkemli kapısına ulaştığımda soluk soluğa kalmıştım. Ama beklemeye hiç niyetim yoktu, hemen içeri daldım.

Defalarca geldiğim tapınağa girince sanki hiç bilmediğim bir yerdeymişim, hiç tanımadığım insanların arasındaymışım gibi bir yabancılık duygusu sardı beni. Tapmak görevlileri beni bu halde görmesinler diye büyük sütunlardan birinin ardına saklanarak heyecanımın geçmesini bekledim. O anda Fırtına Tanrısı Teşup'un, karısı Güneş Tanrıçası Hepat'ın ve Tanrıça Kupaba'nın yontularının bana bakmakta olduklarını gördüm. Canlı gibiydiler, Pencereden süzülen gün ışığı

üçünün de yüzüne vuruyor ve yüce n sanki ışıkta yıkanan gözleriyle bana bir şeyler anlat-istiyorlardı. Belki de yaptığım işi onaylamıyorlardı. Yoksa Belerime, gündüzlerime büyük bir özlem katan bu yakıcı mera-gidermek, bedenimin bu dinmek bilmeyen isteğim doyurmak babanım bana hayırlı bir kısmet bulmasını mı beklemeliydim varlığımın gerçek sahipleri olan efendilerim, o donuk bakışla bana bunumu söylemek istiyorlardı ? Öyle ya, bütün genç

erkekler tapınak fahişeleriyle yatacak diye bir yasa yoktu bu kentte. Yaratıcılarımızın yüzlerine baktıkça cesaretim iyice kırılıyordu. "Eve dönsem iyi olacak" diye düşünmeye başlamışken bir elin omzuma dokunduğunu hissettim. Dönünce, hâlâ tören giysilerini çıkarmamış olan Başrahip Valvaziti'yle karşılaştım.

"Burada ne yapıyorsun genç Patasana?" diye sordu. Onu yanıtlamakta gecikince, yüzümün aldığı hale de bakarak durumumu anladı. Kaşlarını çatarak şöyle dedi:

"Sen buraya tapınak fahişeleriyle sevişmek için geldin değil mi?"

Ne diyeceğimi bilemedim. Öfkeli gözlerine daha fazla bakmamak için basımı öne eğdim.

Başrahip beni azarlamayı sürdürdü:

"Ve bu kutsal işten utanç duyuyorsun. Demek, bedenlerini sunarak tanrıçamıza ibadet eden bu özverili kadınların armağanlarını almak seni utandırıyor."

O konuştukça "Yer yarılsa da içine girsem" diye düşünüyordum.

"Bu yaptığın cahillik ama genç olduğun için seni bağışlıyorum. Bunda utanacak, ayıplanacak bir şey yok. Tanrıça Kupaba da senin o kutsal kadınlardan biriyle sevişmeni istiyor.

Yüzünden utancı, yüreğinden korkuyu at ve beni izle genç Patasana" diyerek yürümeye başladı.

Sessizce Valvaziti'yi izledim. Tanrılarımızın önünden geçerek, salonun ucundaki yüksek tavanlı, loş ışıklı koridora saptık. Koridor, odaların önüne asılmış kandillerle aydınlatılıyordu.

Nereden geldiğini bilmediğim hafiften bir müzik, tütsülerin hoş kokusu, insanı bir düş âlemine çağırıyordu. Ama benim tedirginliğim o kadar büyüktü ki bir türlü o düş âleminin kapısından içeri adımımı atamıyordum. Koridor boyunca karşılıklı sıralanan odalardan üçüncüsünün kapısına gelince Başrahip durdu. Eliyle odanın kapısını göstererek:

"Buraya gir ve bekle" dedi, "seçileceksin."

Tek söz etmeden, yüzüne bile bakmadan, önünde saygıyla eğildikten sonra odaya girdim.

İçeride kimse yoktu. Dışarıdaki müzik buradan da duyuluyordu, yakılan tütsülerin kokusu odanın havasım biraz ağırlaştırmıştı. Sağdaki duvara bitişik geniş bir yatak çarptı gözüme. Yatak nakışlı bir örtüyle kaplanmıştı. Örtüye Fırat kıyısındaki sazları, suyun üstünde uçan kuşları, suyun içinde yüzen balıklan büyük bir maharetle işlemişti nakışçılar. Odaya girince ne yapacağımı bilemeden ortalıkta dikilmeye başladım. Sonra dışarıdan gelen ayak sesleri duydum. Panikleyerek yatağın ucuna oturdum. Az sonra kapı açıldı, içeri iki kadın girdi.

Başlan açıktı ama bedenleri

tepeden tırnağa kar beyazı giysilerle örtülmüştü. Kadınlar saygıyla gülümseyerek, beni selamladılar. Davranışları o kadar rahattı ki aşk oyunlarını bilen usta tapınak fahişeleri oldukları hemen anlaşılıyordu. Kadınlar yaklaşınca arkalarında başka birinin daha olduğunu fark ettim. Kendini göstermekten çekinir gibi bir hali vardı. Öndeki iki kadın aralanınca onu daha iyi görebildim. Ama görmeden önce de, ürkekliğinde ki zarafetten mi, odaya yaydığı ışıktan mı, insanın içini ısıtan görüntüsünden mi bilinmez, o tanrıçalara özgü güzelliğini fark etmiştim.

Başını öne eğmişti. Siyah saçları, narin bedenini örten ak giysilerinin üzerine dökülüyordu. Ba-

şını usulca kaldırarak, koyu kahverengi gözlerim bir ceylan gibi ürkek, çekingen yüzüme dikti.

Onun insanın içine işleyen ılık gözlerini görünce, ilk aşkımla, yaşamımı değiştirecek kadınla karşılaştığımı anladım. Heyecanla, korkuyla, sevinçle doğruldum.

On birinci bölüm

Sevinçle ayağa kalkan iki er, Esra'ya yaklaştı. Karanlıkta, ürkütücü görüntülere dönüşen yıkıntıların arasında soğuktan titreyerek sabaha kadar korkuyla beklemişlerdi. Gece yansına doğru şiddetlenen rüzgâr Kara Kabir'in başındaki hoş kokulu iğde ağacının dallarında iniltiye benzeyen sesler çıkarınca, gerilere, saray yıkıntılarına kadar çekilmişler, komutanları Deli Eşrefe küfürler savurarak ortalığın bir an Önce ağarması için dualar etmeye başlamışlardı. Neyse ki sonunda rüzgâr dinmiş, karanlık açılmış, kül rengi bir aydınlığa bürünen dar yolda arkeologları taşıyan cip görünmüştü. Cipi gören askerler kurtulmamın yaklaştığını sanarak, hızlı adımlarla aşağıya inmiş, ama araçtan inen Kemal adındaki suratsız adamdan kazı başkanının başka araçta olduğunu öğrenince, içlerinden lanetler yağdırarak, yeniden beklemeye koyulmuşlardı. Onlara kalsa Esra Hanım'ı filan boş verip hemen şu dakika buradan ayrılırlardı. Fakat komutanın emri kesindi; Esra Hanım'la konuşulmadan kazı yeri terk edilmeyecekti. Onlarla birlikte bekleyen biri daha vardı; kazı bekçisi Selo,

Kazı yerine neredeyse ciple aynı dakikalarda gelen Selo görevini yapamamış olmanın verdiği eziklik içinde Esra'yı bekliyordu. Yarım saat sonra Esra'yı taşıyan minibüs gelince iki askerle birlikte Selo da aynı telaşla kazı başkanım aracın kapısında karşılamıştı. Askerler Selo'dan daha atik davranarak bir solukta, karakola dönmek istediklerini söylediler. Esra kahvaltı yapmalarım önerdi ama askerler istemeyince gitmelerine izin vererek, Murat'ı da onları karakola götürmekle görevlendirdi. Genç öğrenci bu durumdan pek hoşlanmasa da söyleneni yaptı, gerginlik ve uykusuzluktan peri-Şan olmuş iki askeri alarak karakolun yolunu tuttu.

Kazı başkanının askerlerle işinin bittiğini gören Selo:

"Kusura bakmayın Esra Hanım" diye yaklaştı.

Yaşlı adamı karşısında gören Esra ciddileşmişti:

"Bu olmadı Selo. Biz sana kazıyı koruman için bıraktık, sen hırsızlara teslim etmişsin."

"Vallahi benim hiçbir şeyden haberim yoktur" diye açıklamaya kalkıştı Selo. "Bütün puştluk bu Çolak namıssızındadır. Beni de kandırmıştır."

"Ya yine biri çıkıp seni kandırırsa?"

"Yok, bundan sonra böyle bir şey olmaz. Biz bu cahallığı bir kere yapmışız. Zinhar bir daha yapmayız."

Esra vakitsiz yaşlanmış adamın yalvarmalarına daha fazla dayanamadı.

"Yaptığın büyük yanlış" dedi sıkıntıyla. "Ama seni işten çıkarmayacağım..."

Sigaradan sararmış seyrek dişlerini göstererek, minnetle gülümsedi Selo:

"Allah razı olsun."

"Ama bir daha kazıyı bırakıp gidersen ya da birilerini buraya sokarsan..."

"Tövbe. Doğmuş bebenin başı için tövbe. Bundan sonra değil Çolak Memili'nin adanılan, sağır çobanın koyunları bile giremez buraya..."

Konuşmasını daha sürdürecekti ki, "Tamam Selo" diyerek kesti lafını Esra. "Bundan sonra daha dikkatli ol."

Selo dudaklarında minnettar bir gülümsemeyle sustu. Yeterince zaman kaybettiğini düşünen Esra, antik kütüphanenin yolunu tutmuştu bile. Bir an önce Şehmuz ile arkadaşının kazı

yerine verdiği zararın boyutlarını öğrenmek istiyordu. Arkasında kazı ekibi olduğu halde eğri büğrü toprakların üzerinden, yıkılmış duvarların arasından geçerek kütüphane yıkıntılarına ulaştılar. Çakıl taşı ve kerpiç parçalarından oluşan toprak zemine çöken Esra tahribatı

incelemeye başladı.

Şehmuz ile Bekir'in, onlarn açtığı 5D karesini kazdıkları anlaşılıyordu. İşleri bitince de hırsızlıklarını gizlemek için kazdıkları yeri ustalıkla örtmüşlerdi ama uzman bir gözü

aldatmaları çok zordu. Daha ilk bakışta nereyi kazdıkları anlaşılıyordu. Orada zemin daha koyu renkli ve daha yumuşaktı. Yine de büyük bir tahribat görünmüyordu. Tabletlerden başka bir şey bulamayan hırsızlar, anlaşılan, kütüphaneden ayrılıp başka bölgeleri kazmaya gitmişlerdi.

Kadın ile geyik heykelciklerim, gerdanlık ve kadehi de daha sonra kazdıkları yerden çıkarmış

olmalıydılar. Acaba nereyi

kazmışlardı? "Büyük olasılıkla tapınak..." diye düşündü Esra. Ama bu düşünce onu fazla etkilemedi; Patasana'nın tabletleri dünyanın keşfedilmemiş bütün tapınaklarından, el değmemiş

bütün antik hazinelerinden çok daha değerliydi onun için.

Başucunda dikilen Kemal hayretle söylendi:

"Adamlar bizden daha özenli çalışmışlar!"

"Aferin onlara" dedi Esra, "böylece kazıya az zarar vermişler."

"Anlayamadığım, adamların bizim gibi düzenli olarak kazmayı kimden Öğrendikleri?

"Kimden olacak, arkeologlardan" diyerek doğruldu Esra. "Halaf, Çolak Memili'nin adamlarını kazılarda işçi olarak çalıştırdığını söylemişti. Böylece toprağın nasıl açılacağım öğreniyorlarmış."

Kemal'in şaşkınlığı sürüyordu.

"Vay be, heriflere bak!" diye mırıldandı. "Amma akıllılarmış ha." Bunları söylerken Elife bakmıştı ama kız hiç oralı olmadı.

"Neyse artık işe başlayalım" dedi Esra. Bir an gözleri kızıllaşan gökyüzüne kaydı. "Az sonra ortalık cehenneme dönecek." Bernd'e bakarak sürdürdü:

"Siz kütüphaneyi kazmaya devam edin. Ben Teoman'la tapmağı kontrol edeceğim."

Bernd kendi ekibini başına topladı. Öteki işçiler Teoman, Esra ve Kemal'le birlikte tapınağa yöneldiler. Birkaç metre gittikten sonra Esra geriye bakarak, Bernd'in yanında kalan Elife seslendi:

"Sen gelmiyor musun ?"

Çantasından fotoğraf makinesini çıkarmaya çalışan genç kız, "Birkaç poz çekmek istiyorum" dedi. "Mahkeme için."

"Tamam ama fazla oyalanma, hırsızların açtığı öteki yerlerin fotoğrafları da lazım olacak."

Esra yanındakilerle uzaklaşırken Bernd'in ekibi işe koyulmuştu bile.

Antik kentin yıkıntıları yaklaşık birkaç kilometre çapında bir daireye yayılmıştı. Bu dairenin doğu ve güneyini Fırat çevreliyordu, kuzeyinde bir zamanlar tertemiz sulan nehre kadar ulaşan ama şimdi bataklığa dönüşmüş bir dere yatağı vardı, batısındaysa yapay bir sınır oluşturan asfalt yol bulunuyordu. Kentin yıkıntılarının bulunduğu alan çevredeki tarlalardan farklı olarak, kurumuş yabanî otlarla kaplanmıştı. Rüzgârla savrulan sarı otların arasında sütun basları, hiyeroglif kazılmış bazalt taşlar, çökmüş bir kemerin toprağa gömülmeyen parçalan, sayısız kerpiç, mermer kalıntısı kentin geçmiş yaşamının inatçı tanıkları olarak zamana 740

direnmeyi sürdürüyordu. Ama antik kentin varlığını, yadsınmaz bir şekilde ortaya koyan asıl kanıt, Fırat'ın kenarında bir tepenin üzerine kurulmuş olan kalenin içindeki saray, kütüphane ve tapmak yıkıntılarıydı.

Ekip kütüphane ve tapınağı kazarak başlamıştı işe. Kütüphanedeki "açma başı" Bernd'di, tapınaktakiyse Teoman. Kemal, alan yöneticiliği görevini sürdürüyordu. Murat ise her işe koşturuyor, Elif fotoğraf çekmediği zamanlar not tutuyor, Esra ise genel denetlemeyi yapıyor, eksikleri saptıyor, kazı çalışmalarının genel plana uyumunu sağlıyordu. Ama Patasana'nın tabletleri çıkmaya başladıktan sonra bütün dikkatini kütüphane kazısı üzerinde yoğunlaştırmıştı. Bu kentte önemli bir kütüphane olduğunu, gerek Hattuşaş'ta çıkan Hitit tabletlerinden, gerekse Ninova'da yapılan kazılarda elde edilen Asur kaynaklarından öğrenmişti. Ama Patasana'nın yazdıklarına benzer bir metinle karşılaşacaklarını doğrusu hiç tahmin etmiyordu. Eğer Patasana'nın yazdıklarının tümünü çıkarabilirlerse, yalnızca resmî olmayan ilk tarihî belgeyi bulmakla kalmayacak, MÖ 705 yılında Asurlulaştırılan ve Hitit metropolü diye bilinen bu kentin başına gelenleri de ayrıntılarıyla öğrenme olanağını yakalayarak hem tarihe hem de arkeolojiye önemli bir katkı yapmış olacaklardı. Bu yüzden tapınaktaki kaçak kazıyı

tespit etmeye giderken bile aklı kütüphanede, Patasana'nın çıkacak yeni tabletlerinde kalmıştı.

Esra ve ekiptekiler Hitit krallarının bayram törenlerinde kullandıkları, bir zamanlar kenarında görkemli kabartmalı uzun duvarın bulunduğu, şimdi üzerinde yeşil kertenkelelerin oynaştığı anayolun yıkıntılarının arasından geçerek sarayın yüz metre kadar aşağısındaki tapınağa ulaştılar. Hırsızların tapınakta kazdıkları yeri bulmak kütüphanedeki kadar kolay olmadı.

Yalnızca geniş merdivenleri sağlam kalmış, sütunları, kalın taş duvarları parçalanarak toprağa gömülmüş tapınağın her yanını karış karış aramak zorunda kaldılar. Ve yaklaşık bir saatlik yoğun bir aramanın sonunda hiç ummadıkları bir yerde buldular gömü avcılarının açtıkları yeri. Burası tapınağın bahçesinde, gövdesinin yalnızca arka kısmı kalmış olan sfenksin on metre berisindeki çökmüş bir duvarın dibiydi.

Şehnıuz ile Bekir, tıpkı kütüphanede olduğu gibi burada da iyi iş çıkarmış, alacaklarını

aldıktan sonra toprağı başarıyla örtmüşlerdi. Ekiptekiler hırsızlığı duymasalardı, orada bir kazı

yapıldığının farkına bile varmayabilir!erdi.

Esra ile Teoman, hırsızların açtığı zemine çökmüş, sanki altında *141*

neler olduğunu saptayacakmışçasına elleriyle toprağa dokunarak olanları anlamaya çalışıyorlardı. Kemal, beş işçi ve az önce onlara katılan Elif, ayakta durarak çevrelerini sarmış, sessizce neler olacağını bekliyorlardı. Avucundaki toprağı ufalayan Esra başını kaldırarak Teoman'a baktı:

"Sen de benim düşündüğümü mü düşünüyorsun?" "Sanırım, evet."

Konuşmalardan bir şey anlamayan Kemal homurdandı:

"Ne düşündüğünüzü açıklayın da biz de anlayalım neler olduğunu."

"Galiba sunakların kabul edildiği odanın üzerinde bulunuyoruz" dedi Esra neşeli bir tavırla.

Ama aklı hâlâ Elifte olan Kemal söylenenleri yeterli bulmamıştı:

"Buranın adakların kabul edildiği oda olduğunu nasıl anladığınızı sorabilir miyim?"

"Basit" dedi Esra. "Bir kazıda aynı yerden üç buluntu çıkarıyorsanız, bunun arkası var demektir."

Onun sözleri üzerine Elif fotoğraf makinesinin objektifini doğrultup deklanşöre basmaya başladı.

"Ama burası varlıklı birinin evi de olabilir?" diyerek karşı çıktı Kemal.

"Tapmağın merdivenlerinin dibinde mi?"

"Ben de Esra gibi düşünüyorum" dedi Teoman. "Sunakların kabul edildiği oda yukarıda olamaz. Çünkü geyik, domuz gibi taşıması zor hayvanlar, şarap, zeytinyağı küpleri, ağır yükler getiriliyordu. Oda sunakların kolayca kabul edilebileceği bir yerde olmalıydı."

Arkadaşının söyledikleri mantıklıydı ama Kemal direnmeyi sürdürdü:

"Kazmadan emin olamayız."

"Yani tapınağın içini bırakıp, burayı mı kazalım ?" diye söylendi Teoman.

"Acele etmeyelim" dedi elindeki toprağı silkeleyerek doğrulan Esra. "Bu akşam toplantıda durumu değerlendirip öyle karar verelim. Planı zırt pırt değiştirmek doğru değil."

Teoman rahat bir nefes aldı:

"Kesinlikle haklısın. Öyle her kafamız estiğinde kazacağımız yeri değiştirenleyiz."

Kemal itiraz etmedi buna.

"iyi o zaman" dedi Esra. "Haydi işbaşına. Bu sabah yeterince zaman kaybettik zaten."

Teoman işçileri toparlayıp tapınağa yollanırken, onların arkası sıra yürümeye hazırlanan Kemal dönüp Elife baktı. Esra onun bu hareketini fark etmişti. Kemal'in yüzünde öfke, kırgınlık karışımı bir ifade vardı. Esra onun Elifi çağıracağını düşündü ana genç adam hiçbir şey söylemeden kazı ekibini takip etti, Kemal'in duraksamasını Elif de görmüş ama aldırmamıştı.

Onun daralmışlarına içerleyen Esra sonunda dayanamayıp sordu:

"Bu iş daha ne zamana kadar sürecek?"

Elif, fotoğraf çekiminden söz ettiğini sanarak, "Şimdi bitiyor" dedi.

"Onu kastetmiyorum, Kemal'le dargınlığınızdan sez ediyorum."

Elif fotoğraf makinesini indirdi. Göz ucuyla epeyce ilerlemiş olan Kemal'e baktıktan sonra:

"Herif çıldırmış" dedi, "herkesten kıskanıyor beni."

"Kıskanması için sen de elinden geleni yapıyorsun ama."

Esra'dan böyle bir yaklaşım beklemeyen Elif şaşkınlıkla, hem arkadaşı hem sorumlusu olan genç kadına baktı.

"Olanları tam olarak bilmiyorsun" diyerek açıklamaya çalıştı.

"Dün gördüklerim bana yeter. Söz verdiğin halde gelmedin. Çocuk saatlerce seni bekledi."

"Tamam, dün hatalıydım" dedi Elif sıkıntıyla. "Özür de diledim. Ama o ucunu aldı gidiyor."

"Acaba onun yerinde olsan sen ne yapardın?"

Esra'nın Kemal'in tarafım tuttuğunu düşündü Elif. Oysa bu konuda kendisini destekleyeceğini sanmıştı:

"Adam beni tapulu malı gibi görüyor. Benim kendi hayatım var."

"Kemal'in tavrının doğru olduğunu söylemiyorum, ama senin de biraz dikkat etmen lazım."

"Dikkat ediyorum ama yetmiyor" dedi gergin, giderek yükselen bir ses tonuyla. "Nereye gitsem, nereye baksam, ne giysem suç. Daha ne yapabilirim ki?"

Elifin gerginleştiğini fark eden Esra sesini yumuşattı.

"Birbirinizi kırmamaksınız. Bu hem size hem de..." dedikten sonra, "çevrenizdekilere zarar verir" diyecekti ki, "Kazıya zarar verir, değil mi?" diye söylendi Elif.

iki kadın göz göze geldiler. Elif karşılaştıkları günden beri ilk kez meydan okur gibi bakıyordu Esra'ya:

"Senin kazıdan başka bir şey düşündüğün yok zaten. Varsa, yoksa kazı. Ya birlikte yaşadığın insanlar, arkadaşların? Onların

dertleri, sıkıntıları..."

Esra şaşkınlıktan donakalmış \ halde Elifin isyan yüklü yaylarını dinliyordu: *T*

"'Arkeolog aynı zamanda bir feikolog gibi olabilmeli' derdin ama bir gün gelip benimle yüz yüze konuşmadın bile. Lafa gelince "güya arkadaştık, güya dosttuk."

Genç kızın sözleri bıçak gibi kesildi, yaralayıcıydı. Daha . önemlisi doğruydu. Onunla hiç

dertleşmemişti Esra; eleştirmişti, *yol* göstermişti, kutlamıştı, ama bunların hepsi işle ilgili konulardı. Elif’le ilk tanışmalarını anımsadı Esra'nın üniversitedeki küçük odasında, gösterişsiz masasının önündeki eski koltukta oturmuş, fotoğrafçılık okuduğunu ama arkeolojiye meraki olduğunu anlatmıştı. Onlarla birlikte kazılara katılmak istiyordu Kolej bitirmişti, İngilizce'si iyiydi. Çoktandır şad; bir fotoğrafçıya ihtiyaç duyan Esra ilgiyle dinlemişti genç

kızı Esra'nın gülümsemesinden cesaret alan Elif, yeşil bir katalogun içinde yer alan fotoğrafları

heyecanla göstermeye başlamıştı. Hiç fena değildi fotoğrafları Böylece ekibe alınmıştı.

Birlikte çıktıkları ilk kazıdan sonra onu daha çok sevmişti Esra. Ama demek ki bu sevgisini fazla gösterememişti.

"Kemal'le çıkmaya başladığımda gelip sana akıl danışmıştım" diye sürdürüyordu yakınmamalarını elif "Hatırlıyor musun ? Onun nasıl biri olduğunu anlamak istiyordum iyidir iyidir...' diyerek geçiştirdin, însan olarak hiçbir değerim yok yanında,.." "Yanılıyorsun"

diye atıldı Esra "seni kardeşim gibi severim." "Hiç öyle bir yakınlık görmedim senden

"Herkese eşit davranmaya çalışıyordum .” "Eşitlik herkese ayni davranmak değil herkese aynı

özeni göstermektir.” Diye çıkıştı genç kız "sen kazıya gösterdiğin özenin onda birini bile bize göstermedin..." Elif'in haklı olduğunu düşündü Esra Ama o kadar çok sorun vardı ki, hangi birine yetişeceğini kendiside bilmiyordu. Üstelik buraya tatil için gelmemişlerdi, elbette onun için önemli olan şey işi, kazıydı, yok, yok Elif’in duyarlılığı kendiyle ilgili değildi. Geç olmuştu bu kız. Kemal'in baskısıda iyice germişti onu, “konuşmak için en uygunsuz zamanı seçmişim” diye düşündü Esra dan. "Böylece zıvanadan çıktı zavallıcık” ona karşı daha anlayışlı olmalıydı. Gülümseyerek yaklaştı

"Bak Elif dedi sağ eliyle genç kızın omzuna dokunarak. Elif ondan kaçarcasına hızla sırtını döndü "Belki seni ihmal etmişimdir. Bunun için özür dilerim. Ama çok zor günler yaşıyoruz.”

Genç kızın bedeninin sarsıldığını fark etti. Dün geceden beri gergin anlar yaşayan Elifin sinirleri boşalmış, ağlıyordu. Ona sarılması mı gerekiyordu, yoksa ağlamasının geçmesini mi beklemeliydi, bilemeden bir süre acemice yanında dikildi. Sonra karşısına geçerek elleriyle kızın gözyaşlarını kurulamaya çalıştı. Önce yüzünü kaçırmaya çatıştı Elif, sonra birden Esra'ya sarılıp, "Çok aptalım değil mi ?" diyerek hıçkırmaya başladı. Esra önce garipsedi bu davranışı

sonra hoşuna gitti, bir kız kardeşi kucaklar gibi sevgiyle sarıldı ona. Duygulanmıştı, bir şeyler söylemeye kalksa ağlayacağından korkuyordu. Elifin saçlarını şefkatle okşayarak:

"Birbirimize daha çok yardımcı olmalıyız" diyebildi yalnızca. Bir süre öylece kaldılar. Kızın ağlaması yatışınca:

"Hadi, artık toparlanalım" dedi. "Bizi böyle görenler halimize gülecekler."

"Tamam" dedi genç kız. Burnunu çekerek Esra'dan uzaklaştı.

"Her şey düzelecek merak etme."

Esra tapınağın merdivenlerini tırmanmaya başlayan genç kızı izlerken Orhan'ın da kendisine az çektirmediğini anımsadı. Özellikle evliliklerinin ilk döneminde tıpkı Elifin yakındığı gibi, "Yok bu çok dar, yok bu çok açık" diye her giydiğine karışır, üniversitede bir erkek arkadaşıyla birazcık konuşacak olsa surat asar, hemen kıskançlık numaralarına başlardı, insan neden yapar ki bunu? Sevdiklerini kaybetme korkusundan mı? İyi de, seni sevmiyorsa ne yapabilirsin ki ? Belki Elif de sevmiyordu Kemal'i. Bunun için kimse onu suçlayamazdı. Tek çözüm Kemal'in yüreğine taş basıp sevgilisini unutmasıydı. Kafasından bunlar geçerken saray yönünden gelen Murat'ı gördü. Telaş içindeydi, hızlı adımlarla adeta koşarcasına yürüyordu.

Merakla ona yöneldi Esra.

"Seni arıyordum" diye bağırdı yaklaşan delikanlı birkaç metre öteden.

"Hayrola?"

"Korucu başı öldürülmüş!"

"Ne?" dedi Esra. "Ne diyorsun sen?"

"Türkoğlu aşiretinin başı öldürülmüş!"

"Reşat Ağamı?"

"Ta kendisi. Göven köyünün çıkışında, kafası kesilerek öldürülmüş. Kesilen kafasını da kucağına oturtmuşlar."

"Aman Allah'ım!" diye söylendi Esra dehşetle. Orta boylu, çelimsiz bir adamdı Reşat Türkoğlu. Kırkında ya vardı ya yoktu ama daha yaşlı gösteriyordu, ince bir bıyığı vardı, hep takım elbiseyle

dolaşırdı, ince kaşlarının altında, yerinde duramayan çakır gözleri kurnazca bakardı. Yüreklere korku salan, acımasız ağalardan çok, işini bilen bir taşra esnafına benzetirdi Esra onu. Silah taşımadığını söylerlerdi ama onu ne zaman gördüyse yanında hep adamları vardı.

"Yanında adanılan yok muymuş?"

"Yokmuş. Göven köyüne çapkınlık için gitmiş. Bu yüzden yalnızmış."

"Olayı kimden duydun?"

"Önce askerler anlattı, sonra cesedi bulan çoban... ifade vermek için karakolda bulunuyordu. Onunla da konuştum. Gece yansı çıkmış evinden. Kendi köyünde kilerle beraber Güvenlilerin davarlarını da güdüyormuş. Göven köyüne yaklaşırken yolun ortasında bir karaltı

görmüş. Dolunay varmış ama ışık arkadan vurduğu için ne olduğunu anlayamıyormuş. Bu arada köpeklerin deliler gibi havlamaya başlamasından kötü bir şeyler olduğunu sezinliyormuş.

Yaklaşmış, bakmış ki başsız bir ceset, korkuyla geri çekilirken, kucağındaki başı fark etmiş..."

Bir an olayı görür gibi oldu Esra. Issız yolun ortasında bir ceset duruyordu, kucağında şaşkınlıktan gözleri dışarı fırlamış bir kafa, arkada tekerlek gibi bir dolunay. Birkaç metre önde korkudan aklını kaçırmak üzere olan çoban.

"Çoban çılgınlar gibi koşarak köye dönmüş" diye sürdürdü sözlerini Murat. "Kapılan çalıp bağırmaya çalışmış. Ama dili tutulduğu için sesi çıkmıyormuş. Uyanan köy halkı çobanı

sakinleştirinceye kadar akla karayı seçmişler. Benimle konuşurken bile heyecandan titriyordu."

"Peki cinayet bölgesinde kimseyi görmemiş mi?"

"Karanlıkta uçan bir adam gördüğünü söylüyor."

"Karanlıkta uçan adam da ne demek?"

"Çoban öyle söylüyor. 'Bir adam rüzgârın üzerine binmiş hızla uzaklaşıyordu oradan' diye anlatıyordu."

"Yani koşuyor muymuş?"

"'Koşuyor' demedi, 'uçuyordu' dedi. Yüzbaşı da senin gibi düşünüyor. 'Panikleyen çoban, karanlıkta kaçan bir adamı uçar gibi görmüştür' diyor."

"Katilin kim olduğu belli değil, tabiî."

"Yüzbaşı Eşrefe göre teröristler. 'Esra Hanım'a söyleyin, dikkatli olsun' diye de bir mesaj yolladı sana."

Esra, bu mesajın, "Bakın dediklerim nasıl da çıkıyor" anlamına geldiğini biliyordu, içinde belli belirsiz bir öfke kıpırdandı. Sonra

"Ona niye kızıyorum ki?" diye geçirdi içinden. Belki de Yüzbaşı haklıydı, gerçekten de cinayetlerin arkasında örgüt vardı.

"Neler oluyor ?" diye sordu Murat, Esra'nın gizemli suskunluğundan ürkerek. "Önce Hacı

Settar, ardından Korucu başı Reşat... İki cinayeti de aynı kişi mi işledi sence ?"

"Bilmiyorum" dedi Esra. Sabahın ilk saatleri olmasına karşın sesi yorgun ve ümitsizdi. "Umarım öyle değildir. Ya da halk öyle düşünmez. Yoksa yine şu Kara Kabir'in lanetine bağlarlar cinayetleri."

Murat'ın bakışları tuhaflaşmıştı, Esra'ya biraz daha yaklaştı.

"Belki de halk haklı" dedi. "Belki de gerçekten lanetlendik."

Murat'ın mistik dünyaya duyduğu ilgiye şu ana kadar ses çıkarmamıştı Esra arna işi kazıya getirince dayanamadı.

"Saçmalama!" diye bağırdı.

"Saçmalamıyorum. Patasana'nın tabletlerinde Fırat'ın ışıltılı kıyılarına karanlık duvar gibi çöken bir lanetten söz etmiyor muydu? Tanrıların gönlünü hoş tutmadan tabletlere dokunulmamasını, yoksa lanete uğrayacaklarını yazarak bizi uyarmıyor muydu?"

Patasana'nın tabletleriyle, cinayetler arasında Murat'ın kurduğu bağlantı anlamsızdı ama yine de tüylerinin diken diken olmasını önleyemedi Esra.

"Aptal mısın sen ?" diye gürledi, belki de ürperdiği için kendi kendisine bağırıyordu, "îki bin yedi yüz yıl önceki bir kültürün inançlarına göre mi değerlendiriyorsun olayları?.."

"Günümüzde de..." diyecek oldu Murat.

"Lütfen keser misin" diyerek lafı ağzına koydu çocuğun, "başımızda yeterince sorun var, bir de senin batıl inançlarınla uğraşamam şimdi."

"Ama. ."

"Aması maması yok. Bu saçmalıkları unutacaksın. Unutmayacaksan, kazıyı hemen terk et."

Duraksadı, kuşkulu gözlerle Murat'a bakarak sordu:

"Reşat Ağa'nın öldürüldüğünü kimseye söyledin mi?"

"Hayır" diye kekeledi delikanlı, "önce senin bilmenin doğru olacağını düşündüm."

"İyi düşünmüşsün. Onlara ben açıklarım. Ve şu lanetle ilgili düşüncelerini başkalarından, özellikle de işçilerin birinden duyarsam bir daha benimle kazıya gelemezsin."

Murat çaresizlik içinde öğretmenine bakarken Esra onu bırakıp yürümeye başladı. Sanki Murat'tan uzaklaşırsa sorunlardan da kurtulacakmış gibi hızlı adımlarla kaleye yöneldi.

Cinayetleri

kimlerin, neden işlediğini düşünmek istemiyordu, akıl yürütmek istemiyordu, kimseden kuşkulanmak istemiyordu, kendi kendine tartışmak istemiyordu ama zihni onu dinlemiyor en olmadık varsayımlar akimin içinde dönenip duruyordu. Bu kadar düşündüğüne göre bir sonuca ulaşabilmiş olsa yine iyiydi. Ama vardığı yer hep aynıydı; o karanlık, o kaygan belirsizlik. Belki de en doğrusu kazıyı durdurmaktı. Önce Hacı Settar, ardından Korucu başı Reşat... Ölüm çevrelerinde dolaşıyordu. Hacı Settar yörede onlara en yakın olan insandı, korucu başının Öldürüldüğü köy, kaldıkları yerden ancak birkaç kilometre uzaktaydı. Belki de sıra onlardan binlideydi. Bir kazı için insanların yaşamını tehlikeye atmaya değer iniydi ?

Kale yıkıntısına gelince durdu, gökyüzü kızıla boyanmıştı, güneş az sonra turuncu bulutların ardından görünürdü. Yıkık burçlardan en uçtakine, Fırat'ın mavi sularını görünceye kadar yürüdü. Nehir boz renkli ovada devasa bir yılan gibi kıvrılarak akıyordu.

Sırtını yıkık burca dayayarak yere çöktü. Bir sigara çıkarıp yaktı. Derinden bir soluk çekti.

"Israr etmenin bir anlamı yok" diye düşündü dumanı dışarı liflerken. Artık kazıyı durdurmanın zamanı gelmişti. Sigarasından bir soluk daha çekti. Yoksa abartıyor muydu ? Yok canım abartmıyordu. Gerçekten de başlarında bir uğursuzluk vardı. İki cinayet işlenmişti, ekiptekiler huzursuzdu, halk huzursuzdu, Yüzbaşı huzursuzdu ve kendisi çıldırmak üzereydi. Tersliklerin ardı arkası kesilmiyordu. Hayır, bundan sonrasını göze alamazdı.

Ekiptekilerden birine bir şey olsa ömür boyu vicdan azabı çekerdi. Patasana'nın tabletleri gün ışığına çıkmak için biraz daha beklese kıyamet kopmazdı ya!

On birinci tablet

Ben bilge Mitannuva'nın torunu, Yazman Araras'ın oğlu Patasana. Ben çocukluğun kabuğunu kırıp, gençliğin deli girdabında aklını boğan, yazgısı kara, umudu kara, aşkı kara toy Patasana.

Tapınakta, Tanrıça Kupaba'nın yatak odasında karşılaştığım, ak giysiler içindeki, siyah saçlı, ceren bakışlı kızın adı Aşraunikal'dı öğrenecektim.

ince belliydi, fidan boyluydu, fildişi tenliydi, bülbül sesliydi; öğrenecektim.

Uysaldı, sıcacıktı, yumuşacıktı; dudakları tatlı, gözleri ışıklıydı; öğrenecektim.

Beni utandıracak, beni mutlu kılacak, beni kedere boğacak, benim için ölecek, beni korkular, acılar içinde bırakıp gidecekti; öğrenecektim.

Beni alçak, beni korkak, beni hain, beni kurnaz, beni zalim yapacaktı; öğrenecektim.

Tanrılar benim lanetli yazgımı, Fırat kıyısındaki kızların en güzeli olan Aşmunikal'ın koyu kahverengi gözlerine gizlemişlerdi, bilmiyordum; arna öğrenecektim.

Tanrılar yazgımla yüzleşmemi istemişlerdi. Buyrukları kesindi; öğrenecektim.

Öğrenmeye Aşmunikal'la tapınakta karşılaştığım daha o ilk anda başladım. Bana doğru yaklaşan iki tapmak fahişesi gözlerimi Aşmunikal'dan alamadığımı görünce, dönüp ona baktılar. Aşmunikal'ın uzun kirpiklerinin ardından bana yönelen kaçamak bakışlarını fark edince, dudaklarında görmüş geçirmiş insanlara özgü içten gülümsemeyle odadan çıktılar. Böylece, sessizliği saymazsak, Aşmunikal'la aramızda boşluktan başka bir

engel kalmadı. Ama sessizlik bizi ayıran bir uçurum gibi giderek derinleşiyorduJ50

Benden daha cesur olduğunu o anda göstermişti. Sesi titrese de, "Ben, Tanrıça Kupaba'nın fahişesi Aşmunikal. Tanrıça Kupaba'mın huzurunda, ona ibadet için sem kendime eş seçtim"

diyebildi. Konuştukça kendine olan güveni de artıyordu. "Ben tapınak fahişelerinin en genci, hiç

dokunulmamış olanı, kendimi sana sunuyorum. Bu yatağı bedenlerimizle kutsamaya çağırıyorum seni" diyerek yaklaştı. İnce uzun parmaklarıyla önümde kavuşturduğum ellerime dokundu. Ürkekliğime, gördüğüm güzellik karşısında duyduğum hayranlık da eklenmiş, iyice aptallaşmıştım. Damarlarımdaki bütün kan çekilmiş gibiydi, tapınağın kapısındaki sfenks kadar hareketsizleşmiştim. Sanki karşımda etten kemikten bir dişi değil de bir tanrıça vardı.

Düşlerimde canlandırdığım o sevişme görüntülerinin en masum olanını bile amımsayamıyor-dum. Çok geçmeden Aşmunikal, benim de en az onun kadar ürkek olduğumu fark etti.

Ürkekliğimi fark edince iyice rahatladı. Belki o da canını acıtacak, toyluğundan ötürü onu aşağılayacak bir erkekle karşılaşmanın verdiği korkuyu taşıyordu. Ama karşısında onun kadar toy ve ondan daha çekingen birini görünce korkusundan kurtulmuştu. Kurtulması da gerekti, çünkü bu törenin sorumluluğu ona aitti. Töreni yöneten, Tanrıça Kupaba'ya hesap vermek zorunda olan oydu. Ne kadar korkarsa korksun, ne kadar heyecanlanırsa heyecanlansın görevini başarmalıydı. Ben istesem tapmaktan bile kaçabilirdim, o bunu yapamazdı. Ama kaçmaya da pek niyeti yoktu. Hele benim ürkekliğimi fark ettikten sonra kendine güveni iyice yerine gelmişti. Peşinden gelmemi söyleyerek, yatağa yürüdü. Bu davranışı beni daha çok korkuttu. Onun karşısında soyunacağımı düşündüm. Kendi zayıf bedenim gözümün önüne geldi. Bu güzel kıza layık olmayan çıkık omuzlarımı, cılız kollarımı düşündüm. Yine de onun peşi sıra yatağa gitmekten kendimi alamadım. Yatağa oturdu, beni de yanına çağırdı. Söylenileni yaptım. Yan yana oturduk. Elimi tuttu, yüzünü yüzüme çevirdi ama ben sanki karşımda bir cüzzamlı varmış gibi ona bakamıyor, gözlerimi

kaçırıyordum. Bakışlarım uzun boynundan aşağıya kaydı, ak giysilerin altından belli olan, açılmamış iki tomurcuğu andıran pembe göğüs uçlarını gördüm. Ağzımın kuruduğunu, avuçlarımın terlediğini hissettim. Onun avuçlarımın terlediğini fark etmemesini diledim. Sanki bu dileğimi duymuş gibi Aşmunikal ince uzun parmaklarını ellerimden göğsüme kaydırdı. Beni okşamaya çalışıyordu. Deneyimli biriymiş gibi davranıyordu ama hareketleri o kadar acemiceydi ki toy biri olmama karşın ben bile bunu anlıyordum. Yine de bana dokunabiliyordu.

Bense bırakın ona dokunmayı, minnettar bir bakışla bile karşılık veremiyordum. Sonra nasıl oldu bilmiyorum, bir an gözlerimiz karşılaştı. Gözlerimi kaçırmak istedim, beceremedim.

Karanlık bir kuyunun baş döndürücü uğultusuyla sarsıldım. O iki damla kahverengi karanlık aklımı, yüreğimi ve bedenimi ele geçirdi. Durumumdan habersiz olan Aşmunikal ise beni rahatlatmak için sıcacık gülümsüyordu karşımda. Bu gülüş beni birazcık olsun cesaretlendirdi.

Ona gülümsemeyi başardım. Aşmunikal yeniden ellerime uzandı; o uzanırken aceleyle avuçlarımın terini giysime sildim. Sağ elimi aldı, yüzüne doğru çekti, sol yanağına götürdü.

Yanağı ateş gibiydi. Nihayet parmaklarımı kıpırdatarak, usulcacık da olsa yüzünde gezdirebildim. Bunu hisseden Aşmunikal yüzünü iyice avucuma bastırdı. Gözlerini yüzüme dikmişti. Eski ürkekliğinden hiçbir iz kalmamıştı. Yüzünde ne istediğini bilen bir dişinin kararlılığı okunuyordu. Elimi bırakarak ayağa kalktı. Gözlerimin önünde üzerindeki giysiyi çıkarmaya başladı. O dünyanın en değerli hazinelerini bana sunarken, ben aptal, ben erkeklerin yüz karası, başımı öne eğdim, işte başıma gelecek asıl büyük felaketi ilk o zaman fark ettim. Bırakın Aşmunikal gibi güzel bir kızı, herhangi bir kadını düşündüğümde bile bir hançer gibi sertleşen cinsel organını, sanki bacaklarımın arasında erimiş, yok olmuş gibi kendini belli etmiyordu. Korkuyla, utançla iç geçirdim. Hemen kalkıp, oradan kaçmayı

düşündüm. Ama bunu kendime yediremedim. Beni buraya Başrahip Valvaziti getirmişti, hem güzel Aşmunikal'ı böyle bırakıp gidemezdim.

Sonuna kadar beklemeliydim. Üzerindeki giysiden kurtulan Aşmunikal yüzünde nazlı bir ifadeyle, sanki utanıyormuş gibi elleriyle göğüslerini kapatarak yatağa uzandı. Sonra benim de yanma uzanmamı istedi- Sessizce uydum çağrısına. Dudakları gibi bacakları da aralanmıştı. Fırat kıyılarının en güzel kızı, verimli tarlasını sürmem için bacaklarını aralamış bekliyor ama ben sabam kırılmış bir köylü gibi öylece çaresizlik içinde bakakalıyordum. Durumumu tam olarak anlayamayan Aşmunikal giysilerimi çıkarmaya çalıştı. Ben ağırdan aldım. O ısrar etti. Sonunda başardı, üstümdekilerden kurtardı beni. Şimdi benim cılız gövdem, onun tanrıların bahçelerinde yetişen meyvelerle bezenmiş eşsiz bedeninin yanındaydı. Daha çok utandım, son bir gayretle elbiseme uzanarak giymeye çalıştım ama Aşmunikal engel oldu. Şöyle dedi:

"Korkma, bana dokun yeter. Dudaklarımı ağzının içine al, tenini tenimle ısıt, elini bacaklarımın arasına koy."

Savaşı çoktan kaybetmiş bir komutanın utancı içinde dediklerini 152

yaptım. Onu öpmeye başladım, dudaklanndaki balı tattım, teninin sıcaklığını kanımda hissettim, parmaklarımı cinsel organındaki çiy damlacıklarıyla nemlendirdim. Onun derin derin iç geçirdiğini işittim, bedenini usulca bana sürtmeye başladığını, kasıldığını hissettim. Ben de bedenimi ona sürttüm ama hepsi boşunaydı, anlaşılan tanrılar bugün benim sevişmemi yasaklamışlardı.

Aşmunikal yeniden yanıma uzandı, sıkıntıdan terleyen alnımdaki damlacıkları eliyle sildikten sonra dudaklarıma bir öpücük kondurdu.

"Erkeğim" diye fısıldadı, "sen benim ilk erkeğimsin." O böyle söyleyince ben ağlamaya başladım. Önce sessizce, sonra hıçkıra hıçkıra ağladım. Aşmunikal beni sardı, beni bağrına bastı, elleriyle gözyaşlarımı sildi, gözyaşlarımı öptü. Sakinleşinceye kadar saçlarımı okşadı, beni sevdi, beni kucağında uyuttu. Benimle birlikte uyudu.

Ama uyandığımda yanımda yoktu. Beni çaresizliğimle, beni utancımla, beni korkumla baş

başa bırakıp gitmişti.

On ikinci bölüm

Korkusunu kendine saklıyordu Esra. Kuşluk vaktinde işçilerin kahvaltı etmesi için ara verilince de, öğleyin iş sona erince de kimseye bir şey söylemedi. Hiç değilse bugün kazı

kesintisiz olarak sürsün istiyordu. Bir de sabahki konuşmalardan sonra işçilerin bu haberi kendisinden duymasını istemiyordu. Ne Şıhh'ylane de öteki işçilerle yeni bir tartışmayı

yüreğinin kaldırmayacağını hissediyordu. Çalışma saatleri boyunca kütüphane ile tapınak arasında mekik dokuyarak iş yapıyormuş gibi göründü, ama aklı kazıyı durdurma düşüncesindeydi. Sanki bir daha hiç göremeyecekmiş gibi kederli gözlerle süzüyordu antik kentin her bir taşını, her bir kalıntısını. Kütüphaneden çıkarılan ikisi kırık, üç tablet bile neşelendirmedi onu. Oysa, elindeki fırçayla tabletlerin üzerindeki çivi yazılarının kumlarını

temizlerken, "Böyle giderse sevgili Patasana'nın bütün yazdıklarına kısa sürede ulaşırız" diye neşeyle söylenen Bernd'le aynı duygulan paylaşmak için neler vermezdi. Ama kara bulutlar gibi üzerlerine çöken olaylar yüreğini gölgeliyor, sevincini boğuyordu. Başkanlığını yürüttüğü ilk kazı yanda kalacaktı, son yılların en önemli buluntusu sayılabilecek Patasana'nın tabletleri, hem de bu kadar yaklaşmışken gün ışığına çıkamayacaktı. Bu, büyük bir haksızlıktı. Hayır şanssızlık... Basın toplantısını da iptal etmek gerekecekti. Almanlar küplere bineceklerdi.

Binerlerse binsinler, Patasana'nın tabletleri insanların canından daha önemli değildi ya. Ve Eşrefi de belki bir daha göremeyecekti. Sahi bunu hiç düşünmemişti. "Amaan, dert ettiğim şeye bak. Göremezsem göremeyeyim. Adam neyim oluyor sanki" diyerek Yüzbaşı'nın esmer yüzünü

gözlerinin önünden uzaklaştırmak istedi. Ama uzaklaştıramadı. Yüzbaşı'nın dün anlattığı olayı

anımsadı, sonra kaçarcasına ondan uzaklaşmasını. Sıkıntıyla

toparlandı, toprağı kazmakta olan genç işçiye, biraz yavaş ol" diye çıkıştı, "duymuyor musun sesler tok geliyor Toprağın altında bir şey olabilir."

İşçinin yüzü kıpkırmızı oldu. Bir kadının herkesin içinde böyle uluorta çıkışması canını

sıkmıştı göz ucuyla arkadaşlarına bakıp kimsenin onlarla ilgilenmediğini fark edince rahatladı.

Kazmayı daha dikkatli indirmye başladı. Zaten Esra da fazla kalmadı başında. Kütüphanenin alt yanında çalışan işçilere yöneldi.

Kazı yerinde onun gerginliğini anlayan tek kişi Murat'tı. Ama o da yediği fırçadan sonra göze batmamak için Bernd'in yanına çökmüş, sessizce tabletlerin temizlenmesine yardını ediyordu.

Güneş tam tepelerindeyken bıraktılar kazıyı Bu defa minibüse binmedi Esra, Bernd ve Teoman'la birlikte Kemal'in kullandığı cipe yöneldi; Elif de uysal bir kedi gibi onu izledi Murat ise yine işçilerle birlikte minibüse bindi iki yanı pamuk ve mısır tarlalarıy-la kaplanmış yolda ilerleyen cipte arkadaşlarda baş başa kaldığında da Reşat Ağa'nın ölüm haberini vermedi Esra.

"Okula varınca anlatırını" diye düşünüyordu. Acele etmemesinin nedeni işi durdurmanın gerekliliğine inanmış olmasına karşın yüreğinde hâlâ kazının süreceğine dair bir umut taşıyor olmasıydı. Okula yaklaşırken yeniden düşünce değiştirdi. Arkadaşlarıyla toplanmadan önce Tim'le konuşmaya karar verdi. Adamın onca yıllık deneyimi vardı, onunla konuşmalı kazıyı

duıdurmamalıydı.

Okula vardıklarında Halaf Çardakta bir köylü çocuğuyla sohbet ederken buldular. Onları

gören Halaf hemen ayaklandı. Cip gölgeliğe yanaşmadan seyirtip karşıladı. Araçtan inen Elifin doğrudan çardaktaki çocuğa yöneldiğini gören Esra şaşırmıştı.

"Merhaba Hanefi" dedi genç kız.

"Merhaba" dedi sürmeli *kara* gözleri neşeyle parlayan çocuk. "Fotoğraflar çıktı mı?"

Oğlanın kısa kesilmiş siyah saçlarını okşayan Elif:

"Bugün çıkacak" dedi. "Fotoğraflar için mi geldin?"

"Yok. Ninemi getirdim."

"Aaa ninen de mi burada?

"He yaburda."

"Nerede?"

"İçerde" dedi çocuk başıyla okul binasını göstererek.

"Gel gidip ona da bir merhaba diyelim."

Elifin çocukla birlikte okîite yöneldiğini gören Esra soru dolu bakışlarım elindeki çantayı

almak için yaklaşan Halaf a çevirdi.

Çantaya uzanan Halaf, "gavur Nadide'nin tonınu" diye açıkladı

155

"Nadide teyze, Tim'i görmeye gelmiş, bir satıl yoğurtla, bir sepet de kara tut getirmiş."

"Ne yapacakmış Tim'i?"

"Hiç, kadıncağız cahil. Amerika'yı bizim bura kadar küçük bir yer sanıyor. Bunun Ermeni göçü sırasında Amerika'ya kaçan abisi var ya?"

Esra anımsayamadı.

"Hani dün gece anlatıyorlardı ya" dedi Halaf. "Bu Papaz Kirkor'un kızıymış. Adamı

öldürmüşler. Abisi Dikran da annesini ve o zamanlar küçük bir kız olan Nadya'yı yanına alıp kaçmaya çalışmış. Ama kızcağız küçük olduğu için yürüyemiyormuş. Abisi de Nadya'yı

komşuları olan bir Türk'e bırakmış. Sonra onlar kaçıp Amerika'ya gitmişler."

"Tamam tamam, hatırladım."

"Nadide'ye yıllar sonra Amerika'daki abisinden bîr mektup gelmiş. Mektupta bir de adres varmış. Nadide de oğlunu dizinin dibine oturtup, abisine mektup yazmaya başlamış. Ama sonra Amerika'dan mektup gelmemeye başlamış. Dile kolay tam elli yıldır abisinden haber alamamış.

Bu garip de bizim Tirn'i buldu ya. 'Ona sorarsam kardeşimi bilir' diyerek, yardım istemeye gelmiş."

Esra gülerek başını salladı:

"Hay Allah, nasıl bulacakmış Tim onun abisini? Çoktan beri mi konuşuyorlar ?"

"Bir saat kadar oldu" dedi Halaf, sonra kaygılı gözlerle Esra'ya bakarak ekledi:

"Siz asıl haberi duymadınız."

Aşçının neden bahsedeceğini anlayan Esra, "Bir dakika" dedi. Tabletleri taşıyan Teoman'la Bernd'in konuştuklarını duymasını istemiyordu. İki erkek kucaklarında özenle taşıdıkları

tabletlerle yaklaştılar.

"Bunları bodruma mı yoksa Tim'in odasına mı koyacağız ?" diye sordu Bernd.

Aynı anda Kemal de yetişmişti.

"Bodruma" diyen Esra cebinden çıkardığı anahtarı elleri boş olan Kemal'e uzattı:

"Al anahtar burada işte."

Kemal anahtarı alarak tabletleri taşıyanların önüne geçti. Yüklerim bodruma yerleştirip, üzerlerindeki tozlardan arınmak için, kendilerini bir an önce duşun ılık sularına atmak isteyen üç erkeğin aceleyle ilerlediklerim gördükten sonra Halaf a döndü:

"Ee anlat bakalım ne olmuş?"

"Ne olacak, Abid Hoca namusunu temizledi sonunda" dedi Halaf. "Bu sabah Reşat Ağa'nm kafasını kesip eline vermiş."

"Korucubaşını, Abid Hoca'nın öldürdüğünü nereden biliyorsun?"

"Başka kim öldürebilir ki? İnsan canından bezmeden Türkoğlu aşiretine dokunamaz. İnsanı

canından bezdiren en önemli mesele de namustur burada. Reşat Ağa kimin namusuna dokunmuştur, Abid Hoca'nın. Hem eski husumetleri de var onların. Demek ki..."

"Hani 'Abid Hoca korkak' diyordun ?"

"Sadece ben değil bütün ahali 'Bu herifin gözü yassı' diyordu. Ama değilmiş. Zaten suyun yavaş akanından, adamın yere bakanından korkacaksın. Sifli sifli dolaşırken meğerse bu işi nasıl halledeceğini kurarmış. Helal olsun adama."

"Bir katili övdüğünün farkında mısın ?"

"Reşat Ağa daha büyük katildir" dedi Halaf kararlı bir tavırla. "Sayısız kişinin canını

yakmıştır, toprağına,' avradına el koymuştur. Öldürdükleri adanılan bir araya toplasanız bir mezarlık şenlenir. Beş yıl önce Örgüt üyesi diye on sekiz yaşında iki genci köpeklerine parçalattırdı bu deyyus. Bir yıl sonra da Allahm garibi bir Mardinli'yi patos makinesine attırarak kıyma gibi çektirdi. Ölenlerin hiçbir şeyle ilgisi yoktu. 'Ben terörist öldürdüm' diye-

bilmek, devletten koruculuk alabilmek için kesti masumları."

Esra duyduklanna inanmak istemiyordu, konuyu değiştirmek için, "Peki tutuklamışlar mı

Abid Hoca'yı ?" diye sordu.

"Bilmiyorum, ben olsam tutuklardım. İstersen söyleyelim Yüzbaşı'ya..."

"Bir kere söyledik, boş çıktı."

Halaf m tadı kaçtı.

"Niye öyle diyorsunuz Esra Hanım ?" dedi kırgın bir sesle. "Şehmuz ile Bekir tutuklanmadı

mı?"

"Tutuklandı ama cinayetten değil, tarihî eser çalmaktan."

"Hacı Settar'ı onlar öldürdü. Reşat Ağa'yı ise Abid Hoca" dedi Halaf inatla. "Göreceksiniz, söylediklerim bir bir çıkacak."

Yanından ayrılmadan onu şöyle bir süzdü Esra:

"Umarım haklı çıkarsın. Soran olursa ben Tim'in yanındayım. Bir şeyler konuşacağız."

"Yemek neredeyse hazır. Alinazik ile firik pilavı yaptım. Yanında sumak ekşili, sulu domates salatası var. Üstüne de Gâvur Na-dide'nin ballı tutları."

Gülümseyerek başını salladı Esra. Fırat'ın bu yakasında neler olup bitiyor, haberli olan bu işgüzar Barak genciyle her konuştuğunda

morali düzeliyor, neşesi yerine geliyordu. Aklı kazının geleceğiyle ügili belirsiz düşüncelerle doluyken bile ne yapıp etmiş Halaf onu güldürmeyi başarmıştı. Endişesi azalıp, yüreği yeğnileşerek Timothy'nin odasına yöneldi.

Odaya vardığında Gâvur Nadide'nin gitmek üzere olduğunu gördü. Timothy, Elif, Hanefi ve yaşlı kadın ayaktaydı. Kadın başına çiçekli, siyah bir yazma bağlamıştı. Yazmanın altından kınalı saçları görünüyordu. Üzerinde uçuk mavi, basmadan bir elbise vardı, îri ayakları, kaba siyah ayakkabısından taşacak gibiydi. Beli hafifçe bükülmüştü ama sağlıklı görünüyordu. Yüzü

Hattuç Ni-ne'ninkinden daha esmer, daha kırışıktı ama gözleri tıpkı Murat'ın söylediği gibi dipdiri bakıyordu insana. Esra'nın odaya girdiğini ilk o fark etti, ama göz göze gelince bakışlarını kaçırarak mahcupça gülümsedi.

"Hoş geldiniz" dedi Esra uzaktan.

"Hoş bulduk kızım" dedi. "İyicesin inşallah."

"Sağ olun, iyi olmaya çalışıyoruz işte."

"Allah iyilik versin" dedi sonra Amerikalı'ya dönerek ekledi. "Ben artık gideyim. Birkaç gün sonra 'Haber var mı ?' diye uğrarım."

Elif, yaşh kadınla torununu geçirirken Esra Timothy'nin çalışma masası olarak kullandığı

sıraya yaklaştı:

"Nasıl, bulabilecek misin kardeşini ?"

"Ağabeyini" diye düzeltti Timothy. Elinde eskilikten lime lime olmuş bir mektup tutuyordu.

"Bu mektup elli yıl önce New fork'tan atılmış. Adresteki ev belki çoktan yıkılmıştır. Ama kaçacağız çok istiyor. Orada yakın arkadaşlarım var.

Onlara ulaşıp, adresi araştırmalarını

söyleyeceğim. Sanmıyorum ama belki bir iz bulurlar."

Esra uzatılan mektuba baktı, dörde katlamaktan, kat yerleri yırtılmış, siyah mürekkeple yazılan yazılar soluklaşıp, kahverengine yakın bir renk almıştı. Parçalanmasından korkarak mektubu aldı.

“Elli yıllık ha..” dedi hayretini gizleyemeden. "Nasıl korumuş

“kuran'm arasında sakladım” diyor. Bana kalırsa incil'in aranda saklamıştır."

“Öyle olsaydı söylerdi canım Senin Hıristiyan olduğunu tahmin ediyordur” “sanmıyorum sizin yanınızda olduğum için kuşkulanıp söylememiş olabilir.” mektubu Amerikalı'ya uzatan Esra, "Irak'ta da böyle iyilikler

yapar mıydın ?" diye sordu kıskançlıkla hayranlık karışımı bir yüz ifadesiyle.

z

"Irak'ta yakını Amerika'da olan kimseyle karşılaşmadım" dedi Timothy. Mektubu kutsal bir emanetmiş gibi dikkatle alıp, sıranın üzerindeki defterin araşma yerleştirdi.

Özenim abartılı bulmuştu Esra ama üzerinde durmadı.

"Ben buraya kazıyı konuşmak için geldim" diyerek asıl konuya girdi. "Haberi duydun mu?"

"Korucubaşının öldürülmesini mi?"

"Evet... Bir gün arayla bu ikinci cinayet" dedi Esra. "Ne yapacağız Tim? Ben ciddi ciddi korkmaya başladım."

Amerikalı yüzünde dingin bir ifadeyle dinledi kazı başkanım, sonra boş iskemleyi göstererek:

"Gel" dedi, "şöyle otur da konuşalım."

Esra iskemleye yerleşirken kaygılarını dile getirmeyi sürdürüyordu:

"Gerçekten de ne yapacağımı bilemiyorum. Ekipten birinin zarar görmesinden korkuyorum.

Katil ya da katiller çevremizde dolanıp duruyor. Acaba kazıyı durdursak mı ?"

"Korkunç şeyler oluyor" dedi Timothy. Önemli bir konuda konuşmaya başladığı zamanlarda yaptığı gibi sağ eliyle bakır rengi sakallarını karıştırmaya başlamıştı. "Olayı duyunca ben de çok endişelendim. Ama sonra bu cinayetlerin bizimle ilgisi olmadığını düşündüm. Hatta iki cinayetin birbiriyle ilgisi olduğu bile belli değil. Halaf 'Namus meselesi' diyor, olabilir de, olmayabilir de."

Timothy'nin olayı önemsemez görünmesi Esra'nın yüreğine su serpmişti ama sormadan edemedi:

"Ya söylentiler? Halkın bu işten bizi sorumlu tutması."

"Bence bu söylenti işini biraz abartıyoruz. Bir iki softayla, bir iki eski mezar soyguncusunun dışında kimse lanetten söz etmiyor kasabada. Neden kazıyı durduralım ki?"

"Söyledim ya, ekiptekilere zarar gelir diye korkuyorum."

"Kimse bize saldırmaya cesaret edemez. Yüzbaşı'nın yanımızda olduğunu biliyorlar."

"Ama örgüt Yüzbaşı'yı takmaz" dedi Esra tedirginlik içinde. "Öğretmenleri öldürdüler, mühendisleri kaçırdılar."

"Bu bölgede örgütün faaliyetleri yok ki!"

"Yüzbaşı örgütün gizli çalıştığını, özellikle de Genceli aşiretinden destek gördüğünü söylüyor.

Gencelilerin küçük oğlu Mahmut da dağdaymış. Yüzbaşı, aşiretin başı Müslim'in de örgüte sempati beslediğini, en azından yataklık yapmaya hazır olduğunu söylüyor."

159

Timothy oturduğu iskemlede geriye yaslanarak, başını salladı: "Yüzbaşı olaylara otojektif bakamıyor. İnsan uzun yıllar sava

nca böyle olur. Onun görüşlerini fazla ciddiye almasan iyi olur." "Biraz haksızlık etmiâyor şl musun ?" dedi Esra alıngan bir tavırla.

«Yüzbaşı bize çok yardlım etti. Belki o olmasaydı şu anda kazıyı

sürdüremezdik bile."

"Yanlış anladın" diyee açmamaya başladı. "Yüzbaşı'yı ben de severim. Onun dürüst bir asker olduğundan kuşkum yok. Ama bir tür rahatsızlık geçiniyor. Bunun adı savaş sendronıu.

Bu duygu insanı çıldırtır, paraınojak yapar."

"Sanki savaşa katılrmış biri giti konuşuyorsun" dedi Esra. Manidar bir gülümseyiş

beelirinişti dudaklarında.

"Katıldım" dedi Amerikalı. "Vietnam'daki denizcileıüen biri de bendim."

Esra'nın gülümsemesi dudaklarında dondu:

"Şaka yapıyorsun ?"

"Neden? Savaşa katılacak birine benzemiyor muyum?"

Esra'nın bakışları omun kaslı, atletik bedenine kaydı.

"Yoo, yoo" dedi başımı sallayarak, "onu demek istemedim. Yani senin gibi birinin sawaşk, üstelik ülkesinden binlerce kilometre uzaktaki bir savaşta ne

si var ""

"Söylediğim doğru, bende Vietnam'daydım. Hem de savaşın tam ortasında. Birleşik Defletier /enilinceye kadar da orada kaldım."

Esra'nın bakışlarındaki şaşkınlığın yerini kuşku almıştı. Timothy'nin derin bilgisinin, mgin deneyimlerinin, olgun kişiliğinin ardında gizlenen eksik, yaıüş bir şeyler olduğunu düşünürdü

ara sıra. Bir insanın bu kadar ft olması, kusursuza yakın davranışlar sergilemesi pek olağan gehezdi. Ama ondan kuşkulanması için de bir neden yoktu. Oysa şhdi, en güvendiği meslektaşımı savaşa katıldığını öğreniyordu.

"CÎA ajanı değilsin, değilmi Tını?" dedi şakayla kanşık.

Kahkahalarla gülmeye başladı Amerikalı.

"Üzerine bastın" dedi giihesi durulunca, "CİA Ortadoğu uzmanı Timothy Hurley'le konuyorsunuz şu anda. Operatif faaliyetlerimiz için istihbarat çahşralan yapıyorum.

Arkeolojiyi de paravan olarak kullanıyorum."

"Söylediklerimi yabana ima" dedi Esra. Kuşkularını şakacı tavrıyla gizlemeye çalışıyoılu.

"Unutma ki bu bölgede ilk kazıyı yapanlardan biri ünlü Ingili casusu Lawrence'tı."

"Tabiî tabiî haklısın, bente Lavvrence'ı örnek aldım kendime"

diyerek işi iyice akya vurdu Timothy. "Onun hayranıyım. Halta CtA'daki kod adımda Lawrence.

Ama benimki Arabistanlı değil Baraklı Lawrence.'

Esra da gülmeye başlamıştı.

"Paranoya bulanıdır" dedi sakinleşen Timothy. "Yüzbaşı'yla geze geze bak sen ie kapmışsın hastalığı."

"Sahi, savaşa kaildin mı?"

"Katıldım dediniya."

"Neden katıldın'"

Artık gülmüyorcu, merakla meslektaşına bakıyordu.

"Yale'de ordu bu-suyla okudum. Babam bir televizyon fabrikasında ustabaşıydı. 3eni Yale de okutacak kadar parası yoktu anlayacağın. Bursu kazanınca okula başlayabildim. Ordu bursuyla okuyanlar, askerlik yaparak öderler borçlarını."

"İsteyerek gitmedin yani?"

Dalgınlaşmıştı Tmothy, bir süre düşündükten sonra yanıtladı:

"Aslına bakarsa* savaşa gitmeyi ben de istiyordum. Çok gençtim. Pek girişken bj- çocuk da değildim. Henüz bir amacım yoktu. Kendimi gösteimek istiyordum. O sıralar Vietnam Savaşı'na karşı protesto hareketleri yeni başlamıştı. Onların arasında yer almadım, belki çekingenliğim yüzünden, belki protestocuların başındaki çocukla^ sevmediğimden. Onların esrar çekip, toplu seks partilerine kanlan uzun saçlı, sorumsuz serseriler olduklarını düşünüyordum. Biraz da onlara tepki olsun diye Amerikan yurtseverliğini kanıtlamak için isteyerek gittim savaşa.

Cahilce, hatta aptalca geletih'r sana, kendine kimlik bulmaya çalışan ve seçenekleri fazla olmayan genç bir adamın arayışı diye düşünürsen, beni daha iyi Snlarsın. Sonuçları iyi olmadı

tabiî..."

Timothy'nin gözlerindeki dalgınlık derinleşmişti.

"Kimseyi öldürmek zorunda kalmadın, değil mi ?" diye sordu Esra. Timothy'nin talerle karşılaştığını, neler hissetiğini anlamaya çalışıyordu. Am^ hepsinden önemlisi meslektaşının dışarıdan ınükemmelmiş gibi görünen kişiliğinin altında gerçekte neler yattığını öğrenmek istiyordu.

Timothy sanki soruyu duymamış gibiydi; ne yüzündeki ağırlık kaybolmuş, ne gözlerindeki anlam değişmişti.

"Korkunç şeyler yaşamış olmalısın" diye üsteledi Esra. Timothy onu onaylarcasına başını

salladı: "Ama bir sürü şey de öğrendim. Savaş, bedeli çok ağır ödense de dünyanın en iyi okullardan biridir." "Keşke böyle bir okul hiç olmasaydı."

261

"Bu imkânsız" dedi dalgınlığından sıyrılan Hmothy. "Savaşsız bjj- tarih düşünebilir misin ?

Sosyoloji, ekonomi, psikoloji ? Tıbbın en çok ilerlediği evre bile Nazilerin Yahudi kobaylar üzerinde çalışmalar yaptığı dönem. Savaş insanoğlunun varoluş biçimlerinden biri. Hem toplumsal, hem de bireysel olarak böyle bu. Ruhu-mıizdaki kötülüğü en iyi biçimde açığa çıkaran başka bir oyun yok. İnsanoğlu bu oyundan hiç vazgeçmedi, bundan sonra da vazgeçer mi bilmiyorum."

Meslektaşını yadırgayan gözlerle süzdü Esra:

"Sanki savaşı savunur gibisin."

"Hayır! Kesinlikle hayır, ben savaşı savunmuyorum, insan denen yaratığı anlatmaya çalışıyorum."

"insan mı?" diye duraksadı Esra. "Ama savaşların nedeni, devletlerin, ülkelerin, sınıfların çıkarlarıdır. Bunun için sıradan insanı suçlamak ne kadar doğru ?"

"İlk söylediğinde haklısın. Savaşlar' sınıfların, devletlerin çıkarları için yapılmıştır ve yapılmaktadır. Ama sonuçta süngüyü saplayan, tetiği çeken,

bombayı atan, tankı kullanan sıradan insanlardır. Yani üniforma giymiş halktır. Bugüne kadar çok az asker buna karşı durmuştur. Savaşan iki ordunun askerlerinin birleşip, 'Artık yeter, biz savaşmak istemiyoruz' deyip silahlarını attıkları

kaç olay vardır tarihte ? Oysa öldürmekten zevk alan, bunu meslek haline getiren insanların yer aldığı binlerce örnek gösterebilirim sana."

"iyi de" diye itiraz etti Esra, "silahlarını bırakırlarsa suç işlemiş olurlar. Belki de vatan haini diye kurşuna dizilirler."

"Savaşta zaten ölmeyecekler mi? Daha doğru bir amaç uğruna, barış için ölmeleri daha anlamlı olmaz mıydı?"

"Bu bir bilinçlenme sorunu" dedi kaçacak yeri kalmayan Esra. "Güçlü bir barış kültürü

oluşursa..."

"Anlatmak istediğim de bu. Banş insanın içimden gelmiyor, insan, öldürmek için gösterdiği çabayı, özveriyi, öldürmemek için göstermiyor. Banşı sağlamak için dışarıdan bir bilinç akışı

gerek."

"Savaş için de öyle değil mi ?" diye atıldı Esra. "Hükümetler halkı hazırlamadan savaşa girmeyi göze alamazlar."

"Belki, ama savaşın kötü, korkunç bir şey olduğu defalarca kanıtlandı. Sonuçları bu kadar ağır olan bir yıkıma insan nasıl bu kadar kolay sürüklenebilir... Sürükleniyorsa bunun nedenlerini devletlerin katı politikalarında, açgözlü sınıfların çıkarında olduğu kadar insanın yapısında da aramak gerek."

Meslektaşının görüşlerine katılmasa da, "ilginç" demekten kendini alamadı Esra. Bunu laf olsun diye söylememişti, Timothy onu

^

gerçekten de şaşırtmıştı. Onun yaşama iyimser gözlerle bakan biri olduğunu düşünürdü.

Yalnızca Esra değil, kazıdaki herkes böyle düşünürdü. Çünkü davranışlan bunu gösteriyordu. Oysa şu anda söyledikleri bunun tam tersiydi. Emin olmak için sordu: "sen bu insanın iyi olduğuna inanmıyorsun." "Sen inanıyor musun ?" diye soruya soruyla karşılık verdi Ti-mothy- "Beş bin yıllık tarihe bir bak. Yıkımlar, katliamlar, savaşlarla dolu.'1

"Ama aynı zamanda görkemli kentler, bilimsel buluşlar, ölümsüz sanat yapıtlarıyla da dolu bu tarih. Evet, belki insan tümüyle iyi değil, ama tümüyle kötü de değil. İki duygudan da aynı oranda var bence."

"Bence kötülük biraz daha fazla. Kötülük her zaman iyilikten daha caziptir."

Tiraothy'nüı "Bunlar benim değişmez doğrularım" dercesine kesin bir ifadeyle söylediği bu sözler Esra'ya tartışmayı noktalama anının geldiğini hissetirdi.

"Her neyse" dedi. "Nerden başladık nereye geldik. Biz işimize bakalım. Ne diyorsun Yüzbaşı'yla konuşalım mı bu kazı meselesini?"

İç geçirdi Timothy, elleri yemden sakallarına gitmişti'.

"Bana sorarsan, kazı meselesini hiç açmayalım. Güvenliğimizi sağlamalarını

isteyelim, yeter."

"Yüzbaşı, 'Kazıyı durdurun, sizi koruyamam' derse?"

Timothy'nin kara gözlerinde çapkın bir parıltı belirdi:

"Bunu yapacağını sanmıyorum. O daha çok senin ne diyeceği ne bakıyor."

Esra'nın yüzü kızardı, demek yakınlaşmalarını o da sezinlemiştl

"Başımıza bir iş gelmesinden kaygı duyuyor" diyerek geçiştirdi. "Çok haksız da değil."

"Bence abartıyor. Eğer söyledikleri doğruysa bile, bizi koruması lazım."

Esra hâlâ emin değildi:

"Yani sen 'Ne olursa olsun kazıyı sürdürelim' diyorsun."

Tuhaf bir şey duymuş gibi baktı Amerikalı.

"Seni anlamıyorum" diye söylendi. Sesi isyankâr, adeta öfkeliydi. "Senin bu her an kaçacaknuş gibi hareket etmen beni cinayetlerden daha çok şaşırtıyor."

"Ama benim ekiptekilere karşı da sorumluluğum var."

"Ekiptekiler kazının durdurulmasını isteyecekler mi sanıyorsun?"

istiyor."

"O daha çocuk. Bernd, Kemal, Elif hatta Teoman böyle bir kazıda bulunmaktan gurur duyuyorlar. Her tablet çıktığında yüzle-rindeki heyecanı görmüyor musun?"

"Haklısın aslında. Bugün üç tablet daha bulduk. Kırık olanları da var ama okunmayacak durumda değiller."

"îşte duymak istediğim haber buydu. Şans yardım ederse, yakında Patasana'nın bütün yazdıklarına ulaşmış oluruz." Duraksa-dı, gülümseyerek Esra'ya baktı:

"Sen de tutmuş, bizi ilgilendirmeyen sorunlarla uğraşıyorsun. Bu sorunlar, biz buraya gelmeden önce de vardı, gittikten sonra da olacak. Oysa Patasana'nın tabletleri her yerde yok.

Onu gün ışığına çıkarırsak, bütün insanlık Patasana'yı tanıyacak, yeryüzünün resmî olmayan tarihinin ilk belgelerini okuma olanağını bulacak. Sen kazı başkanı olarak, bu olağanüstü

arkeolojik olayı dünyaya nasıl duyuracağını düşüneceğine, cinayetlerle ilgileniyor, jandarmanın sorumluluğundaki konulara kafa yoruyorsun. Aklını tümüyle işine vermenin vakti gelmedi mi artık?"

On ikinci tablet

Tapmaktaki odada Aşmunikal'ı gördüğümde vaktin geldiğini sanmıştım. Artık, ruhumu o deli ırmakta yıkayacak, tenimi, o tanrısal aşevinde doyuracak, susuzluğumu o kutsal şarapla giderecektim. Yanılmışım. Aşk; kamtmış, sırmış, nedenmiş. Tapmaktaki odada, tanrıçanın kutsal yatağında uyanıp yanımda Aşmunikal'ı göremeyince anladım bunu. Annesini yitiren ürkek bir kuzu gibi tedirgin gözlerle odada Aşmunikal'ı aradım; yoktu. Kalktım, cılız bedenime süslü giysilerimi giydim. Sanki buna hakkım varmış gibi, belki koridorda bulurum umuduyla dışarı çıktım, yoktu. Müzik susmuştu, uzun koridoru aydınlatan kandillerde yanan alevler titrekleşmiş, sönmek üzereydi. Utanmadan, koridora açılan kapıların önünde durup içerileri dinledim, hiçbir ses duyulmuyordu. Sanki herkes çekip gitmişti, sanki bu koca tapmakta ben ve utancımdan başka kimse kalmamıştı. Bir de tanrılar vardı kuşkusuz, her şeyi görüp bilen, bizi çekip çeviren. Korku içinde salona yöneldim. Koridorun ucuna yaklaştığımda fısıltılar çalındı kulağıma. Bu sesler beni biraz rahatlattı. Pencerelerinden süzülen yorgun akşamüstü

güneşiyle aydınlanan salona girince genç bir rahiple onu azarlayan Valvaziti'den başka kimseyi göremedim. "Aşmunikal'ı, Valvaziti'ye sorsam..." diye geçirdim aklımdan. Ama beni fark eden başrahibin bakışlarını üzerimde hissedince korktum. Onu selamlayarak çıkışa yürüdüm. Birkaç adım atmıştım ki, "Bekle genç Patasana" diyen Valvaziti'nin gür sesi beni durdurdu.

Olduğum yerde kaldım. Valvaziti yanıma geldi. Neler söyleyeceğini merakla, utançla, kafam karmakarışık bir halde bekliyordum. Yoksa Aşmunikal olanı biteni herkese anlatmış mıydı ?

Hayır, o böyle bir şey yapmayacak kadar soylu birine benziyordu. Ya yap-
On üçüncü bölüm

Günler ölüm haberleriyle kararmışken, insan kazanımlannm sevincini nasıl yaşayabilirdi ?

Yanı başında bir gün arayla iki insan öldürülürken bundan etkilenmemeyi nasıl başarabilirdi ?

Esra yemekten sonra çekildiği odasında, yatağına uzanmış bunları düşünüyordu. Pencereyi ardına kadar açmıştı, ılık bir yel güneşte kavrulan çiçeklerin, kuru otların baygın kokularını

odasına kadar taşıyordu. Ama Esra bu kokuyu duyacak halde değildi. Alnında biriken ter damlalarım elinin tersiyle silerek sıkıntıyla yan döndü. Bir parça uyuyabilse ne kadar iyi olurdu ama hayır, aklı yine cinayetlere takılıp kalmıştı. Oysa Timothy'yle yemekten önce yaptığı konuşma, Reşat Ağa'nın öldürüldüğünü duyan ekip üyelerinin buna aşırı bir tepki vermeyişi, Murat ile Kemal dışındakilerin bu olayı kazıyla ilgili olarak bile görmeyişi yüreğine su serpmiş, onu rahatlatmıştı. Hatta panikleyip kazıyı durdurmayı düşündüğü için utanarak, kendini suçlamaya başlamıştı. Ne var ki odasına çekilip yalnız başına kalınca, kuşku hastalığı

yeniden depreşmiş, "Peş peşe işlenen bu cinayetlerin bir anlamı olması gerek" diye düşünerek yeniden kendi kendini yemeye başlamıştı. Evet, belki cinayetlerin kazıyla ilgisi yoktu ama birbirleriyle ilişkileri olmalıydı. Aslına bakarsanız iki cinayetin ortak yönü neredeyse yok denecek kadar azdı. Hacı Settar ile Reşat Ağa'nın yollan hiçbir zaman kesişmemişti. Bu iki adam arasında en ufak bir benzerlik bile yoktu. Hacı Settar ne kadar barışçı, güvenilir, saygıdeğer bir insansa, Reşat Ağa da bir o kadar kıyıcı, güven vermeyen, nobran biriydi. Öldürülme biçimleri de birbirine hiç benzemiyordu. İki ölümün tek ortak yönü vardı, o da bu yörelerde işlenen cinayetlerde pek görülmeyen bir gizlilik içermeleriydi. Binlerce yıldır bu topraklarda işlenen cinayetlerin büyük çoğunluğu

kısasa kısas ya da öç mantığıyla herkesin gözleri önünde gerçekleştirilmişti. Cinayet bir tür namusunu temizleme ya da potansiyel düşmana verilen bir ders olarak değerlendirildiğinden, öldürülme olayını ne kadar çok insan öğrenirse, hatta ne kadar çok insan bizzat gözleriyle görürse o kadar iyiydi. Olay ne kadar yaygınlık kazanırsa cinayeti isleyen aşiret ya da aile bir o kadar saygınlık kazanıyor, bir o kadar korkulur hale geliyordu. Çünkü ayaklar altına alman onurlarını, yiğitlikle yeniden kazanmış oluyorlardı. Cinayeti işleyen kişinin ağır hapis cezalarına çarptırılması ya da düşmanı tarafından öldürülebilecek olması kazanılacak toplumsal saygının yanında Önemsiz kalıyordu. Oysa gerek Hacı Settar'ın, gerekse Reşat Ağa'nın ölümü

bir giz içeriyordu. Katil, "Onları şu nedenlerle öldürdüm" diyeceği yerde ortalıkta görünmüyordu. İşte Esra'nın kafasını kanştıran, cinayetlerin altında kazıyla ilgili bir nedenin bulunduğu kuşkusuna kapılmasına yol açan etken de buydu. "Belki de sorun bende" diye söylendi nemli yatağında sıkıntıyla yeniden dönerken, belki de bu cinayetlerin birbirleriyle ve kazıyla hiçbir ilgisi yoktu. Belki de boş yere evhamlanıp dunıyordu. Ama bu tedirginlik, durup dururken ortaya çıkmamıştı ki. Son zamanlarda arkası kesilse de Kara Ka-bir'den uzak durması

için tehdit telefonları almıştı, kazı yeri soyulmuştu, Yüzbaşı Eşref, örgütün saldırı için fırsat kolladığım söyleyip duruyordu; en önemlisi de iki insan öldürülmüştü. Kazının sorumlusu olarak, tedirgin olmasından, arkadaşlarının güvenliği için kaygı duymasından daha doğal ne olabilirdi? Bütün bunlar olmasaydı o da kafasını bu işlere yormaz, aklını tümüyle Patasana'nın tabletlerine verirdi herhalde. Öyle mi olurdu ? Bu soruyu sanki karşısında güvenmediği biri varmış gibi sormuştu kendi kendine. "Gerçekten hiç kaygı duymaz miydin?" diye mırıldandı

yeniden. Daha istanbul'dayken, kazı başkanı olacağı müjdesini aldığında duyduğu korkuyu anımsamıştı. Oysa yıllardır bunu bekliyordu. Çünkü daha önce katıldığı kazılarda sorumluluk altına girmekten çekinmez, herkesin yerine düşünmekten kendini alamazdı. İşte beklediği fırsatı sonunda elde etmişti. Ama korkuyordu. Başarısızlık olasılığı herhangi bir kazı

başkanından daha fazla değildi. Bilgiliydi, daha önemlisi yeteri kadar deneyimliydi ama yine de kendi başkanlığında yürütülecek bu ilk kazıdan

korkuyordu. Babasını da bu yüzden aramıştı.

Telefonda kızının çekingen sesini duyan Salim Bey, önce kötü bir şey olduğunu sanıp ürkmüş, güzel haberi öğrenince sevince boğulmuştu. "İşte benim kızım" diyordu Salim Bey. "Her zaman güçlü, her zaman ne

171

İstediğini bilen, her zaman kararlı. Beni hiçbir zaman utandırmayan. Bunu kutlamalıyız. Yarın yemeğe çıkıyoruz. Boğaz'a, balık yemeğe." Esra bu sözleri duymak için aramamıştı onu.

Korktuğunu, yardımına ihtiyacı olduğunu söylemek istiyordu. O kadar öv-öü dolu sözün üzerine sorununu anlatmaya utanmış, babasına teşekkür etmekle yetinmişti. Ama telefonu kapattıktan sonra ağlamaya başlamıştı. Aynı duyguyu babası, Nilgün'e âşık olduğunda da yaşamıştı. Salim Bey evden aynlmak istiyordu. Yıllardır birlikte yaşadığı adamdan ayrılmayı göze alamayan annesi, açıkça "Seni bırakmam" demcse de sorunlar çıkarıyor, işi uzatıyordu. Esra da en az annesi kadar, belki de daha fazla babasının gitmesini istememesine karşın, bu isteğini içine attı, belli etmemeye çalıştı. Hatta annesini eleştirerek, babasını destekledi. Çocukluğundan beri babasıyla arası çok iyiydi, hele genç kızlık çağına gelince arkadaş gibi olmuşlardı. Babası

yakışıklıydı, bilgiliydi, hoşgörülüydü, espriliydi. Annesinin kuruntularının, sıkıntılarının, dertlerinin kırıntısı yoktu babasında. Annesi zaman zaman sorumsuzlukla suçlasa da, Esra babasının yaşama daha yukarıdan baktığının farkındaydı. Onun gözünde babası bir yaşam ustasıydı. Saatlerce felsefe konuşurlardı, sonra san kırmızılı atkılarını takıp Galatasaray maçına giderlerdi ya da sinemaya. Hayır, ona bir erkek çocuk gibi davranmamıştı ama bir kız gibi de yaklaşmamıştı. Bir kız çocuğu gibi yetişmesini isteyen annesiydi. Esra babasıyla birlikteyken öteki insanlardan daha yetkin, daha gelişkin olduğunu hissediyor, bu farklılık onu mutlu kılıyordu. Bu nedenle de, babasının bir başkasına âşık olduğunu, evden ayrılacağını

duyduğunda çok üzülmüş olmasına karşın, onu desteklemeyi seçmişti. Çünkü o, öteki arkadaşlan gibi sıradan bir kız değildi, içinden babasına çok

kızdığı halde, annesine daha makul olmasını, güçlük çıkarmamasını söylemişti. Olgun davranmak adına, aslında babasını

aldığı için delice kıskandığı, kendinden topu topu yedi yaş büyük Nilgün'le tanışmış, ona iyi davranmıştı. Bu olgun davranışı karşısında, babası da her zamanki övgü dolu sözcükleri sıralamış, kızının bir tane olduğunu yinelemişti. "Esra bir başkaydı. Zekiydi, mantıklıydı, olgundu, becerikliydi, girişkendi, kendine güveni tanıdı."

"Kendime güvenim tam mıydı? Belki de başından beri güvensiz biriydim ben" diye söylendi.

"Babam istediği için öyle görünü-yordum. Öyle olmaya çalışıyordum. Sırf babam beni sevsin, beni beğensin, bana değer versin diye. Peki, babam bunu fark etmedi mi? 'Kendini dünyanın merkezine koyuyorsun' derken yoksa bu

eksikliğimi mi göstermek istiyordu? Sahiden öyle mi? Girişkenliğimin, olaylara müdahale etmemin altında, kendime duyduğum güvensizlik mi yatıyor ? Belki de dünyaya duyduğum güvensizlik... Öyle ya, en çok güvendiğim insan, beni başka bir kadın için bırakıp gitmedi mi ?

Belki de her şeye kuşkulu yaklaşmamın, olayları kontrol altına almaya çalışmamın altında babamın bizi terk etmesi vardır. Kendimi ancak böyle güvende hissedebiliyordum. Yok canım, o kadar da değil, kendime haksızlık ediyorum. Kazıda karşılaştığımız sorunlar kaygı

duyulmayacak gibi değil. Benim yerimde kim olsa tedirgin olur, kaygılanır... Belki Benıd kaygılanmazdı. Onun insanın kanını donduran çelik mavisi soğuk bakışlarını hiçbir olumsuzluk heyecanlandıramaz. Hadi canım, karısı Vartuhi kazıda olsaydı, görürdüm onun soğukkanlılığını..."

Sıkıntıyla yatakta doğruldu. Aklını böyle anlamsız düşüncelerle yormanın pek yaran yoktu.

Yapması gereken işler vardı, onlar-la ilgilenmeliydi. Bakışları yatağın başucunda sigara paketinin yamında duran cep telefonuna kaydı. Telefonu alıp jandarma karakolunun numarasını tuşladı. Telefonu açan asker, hemen tamdı sesini. Tanıyınca .da heyecanlandı. Yoksa onlar da aralarında bir şeyler olduğunu sezinliyorlar mıydı ? "Sezinlenıeseler bile bu kadınsız erkek topluluğu anında yakıştırmıştır bizi birbirimize" diye geçirdi aklından, utanarak. "Bana Yüzbaşı'yı bağlar mısın" dedi telefondaki ere.

"Hemen bağlıyorum komutanım."

Askerin yanlışlıkla komutanını demesi hoşuna gitmişti. Kısa bir bekleyişten sonra Yüzbaşı'nın sesi duyuldu:

"Alo Esra..."

"Merhaba Eşref. Nasılsın?"

"İyiyim" dedi Yüzbaşı. Sesi Esra'yı şaşırtacak kadar canlıydı. "Sen nasılsın?"

"Biraz kaygılıyım, Reşat Türkoğlu'nn öldürmüşler. Güvende olmadığımızı düşünüyorum."

"Merak etme, her şey yolunda."

Yüzbaşı o kadar kendinden emindi ki Esra'nın şaşkınlığı daha da arttı;

"Nasıl yolunda, bir gün arayla bu ikinci cinayet!"

"Bana inan, durum kontrolümüz altında."

Esra'nın şaşkınlığı meraka dönüştü.

"Anlaşılan yeni gelişmeler var" dedi, belki Yüzbaşı bir açıklama yapar umuduyla.

"Evet, biraz sabır."

"Sabretmek kolay ama başımıza bir iş gelmesin."

"Bana güven. Artık kimse size zarar veremeyecek.

"Yoksa katili yakaladınız mı ?"

"Ne olur bana soru sorma" dedi tedirginleşerek. "Arna sana söz, yann sıkıntılarından kurtulmuş olacaksın."

Yüzbaşının daha fazla konuşmayacağını anlamıştı.

"Umarım dediğin gibi olur" dedi inansa mı, inanmasa mı, karar verememiş bir sesle.

"öyle olacak. Hoşça kal, yann konuşuruz."

"Hoşça kal" dedi Esra, kapatmadan eklemeyi unutmadı:

"Kendine dikkat et."

"Merak etme, acı patlıcanı kırağı çalmaz."

"Ne demek istedi ?" diye düşündü Esra. "Kendine dikkat et" derken öylesine söylemişti. O

ise bunu ciddiye almıştı. Sanki bir çatışmaya gider gibi konuşmuştu. "Katili gerçekten de buldular galiba" diye geçirdi içinden sevinçle. Bu bütün sıkıntıların sonu olurdu. Haberi arkadaşlarına vermek için dayanılmaz bir istek duydu içinde. Ama biraz düşününce vazgeçti.

Ya yaralıyorsa, ya bu iş de Şehmuz'un yakalanması gibi bir sonuca ulaşmazsa. En iyisi kimseye bir şey söylememekti. Yüzbaşı haklıysa, yarın herkese açıklardı zaten, değilse kimseyi boşa umutlandırmamış olurdu.

O anda kapısı vuruldu. Hemen toparlanarak ayağa kalktı. Açılan kapıda uzun boyu, cılız bedeniyle Kemal göründü:

"Biraz vaktin var mı ?"

"Gel" dedi. Onu görür görmez ne için geldiğini anlamıştı. "İçeri girsene."

içeri girdi Kemal, omuzlan çökmüştü, ayaklarını sürükleyerek odanın ortasındaki masaya yöneldi. Boş iskemlelerden birine otururken, "Ben bu kızla ne yapacağım ?" dedi.

"Hangi kızla?"

Kınayan gözlerle baktı arkadaşına Kemal:

"Dinlemek istemiyorsan, gidebilirim."

"Özür dilerim" dedi arkadaşına yaklaşarak. "Seni incitmek istememiştim. Ama bu işi fazla önemsiyorsun."

"Fazla mı? Ben ona âşığım. O benim her şeyim..."

"Bunun gözü dönmüş" diye geçirdi içinden Esra, arkadaşının yanındaki iskemleye yerleşirken.

"O halde ona karşı daha anlayışlı olmalısın" dedi Esra biraz sertleşerek. "Onu boğarak elde edemezsin."

"Onu boğduğumu mu düşünüyorsun?"

J 76

armağan getirmeyi de unutmamışımdır."

Bunun Üzerine ben görevlilerden aldığım tabletleri, ona uzatarak dedim ki:

"Unutmadım yüce Başrahip."

Valvaziti, Önemsemez gibi görünerek, getirdiğim armağanların listesinin bulunduğu tabletlere göz attıktan sonra şöyle dedi:

"Tanrılar seni bağışlayacak Patasana. Ama sakın bir daha aynı yanlışı yapma, aynı günahı

işleme."

Ben de bunun üzerine şöyle dedim:

"Tanrılar yücedir, bağışlayıcıdır. Onlar bizim efendimizdir. Ben genç, toy, cahil bir adamım.

Bir daha günah işlemeyeceğime söz veriyorum yüce Valvaziti."

Konuşmam baş rahibi mutlu etmişti. Yaklaşıp eliyle başıma dokunarak dedi ki:

"Aferin genç Patasana. Tanrıların önünde böyle diz çökersen, böyle yakarırsan, onları

değerli armağanlarla sevindirirsen, onlar da seni korur, sevindirir."

Valvaziti'nin *bu* güzel sözleri beni cesaretlendirdi. Aşmunikal'ı sormak için daha uygun bir zaman olamazdı.

"Efendim" dedim, ayaklarına kapanarak, "yüce efendim ne olur bağışlayın beni, sizden bir ricam olacak. Efendim, ben dün bu tapınakta kutsal ibadet görevini yaparken yaşamımı

birleştireceğim kadım buldum. Onunla beni, tanrıların yeryüzündeki görevlisi olan siz yüce efendim karşılaştırdınız. Biz tanrılar için birleştik. Tanrıların ve sizin izniniz olursa ben o kadını tanımak ve kendime eş olarak almak istiyorum."

Valvaziti elimden tutarak beni kaldırdı, îste o zaman yaşlı rahibin yüzünün gölgelendiğini fark ettim:

"Ah zavallı evladım, sen bana bu soruyu hiç sormamış ol. Biz bu konuşmayı hiç yapmamış

olalım."

O böyle söyleyince ben ısrar ettim:

"Ne olur yüce efendim beni bu halde göndermeyin. Ne olur, olanı biteni bana anlatın."

Valvaziti yeniden yanıma yaklaştı, omzumdan tutarak beni kaldırdı:

"Ah genç Patasana, sen en olmayacak kıza sevdalanmışsın. O artık Kral Pisiris'e ait."

Valvaziti'nin bu sözleri üzerine, yüreğim geçen yıl Fırat'ın sularına kapılıp giden genç çobanınki gibi korkuyla çarpmaya başladı. O çoban nasıl çalıya çırpıya tutunarak akıntıya karşı koymaya hem de son bir çabayla, "Ama Pisiris'in kraliçesi var" di-177

ye söylendim.

Valvaziti umutsuzca başını salladı:

"Pişiriş, Aşmunikal'ı kraliçe olarak almadı. Onu her türlü hizmetinde kullanacak, haremine katacak."

Olanları anlamakta güçlük çekiyordum.

"îyi ama Aşmunikal dünkü törende neden tapmak fahişesi oldu ?" diye sordum.

"Çünkü Aşmunikal, Pisiris'i istemiyordu. Ama kral buyruğuna karşı gelemeyeceğini de iyi biliyordu. Bu yüzden zavallı kızcağız taunlara sığındı. Bekâretini istemediği bir krala değil de, tanrıların seçtiği birine sunmak istedi. İşte siz böyle karşılaştınız. Bu sabah saraya girdi. Artık kralın hareminden biri o."

Duyduğum her sözcük sanki yıkımımı hızlandıran ağır birer darbe gibiydi. Zavallı

Aşmunikal, benim gibi heyecanına gem vuramayan bir beceriksize düşerek, bekâretini tanrılara sunamamıştı. Ben bunları düşünürken, suskunluğumu fırsat bilen Valvaziti uyanlarını

sürdürdü:

"Bak Patasana, seni kendi evladım gibi severim. Büyükbaban Mitannuva delidoluydu ama en yakın dostumdu, baban Araras'a gelince şu yaşıma geldim onun kadar erdemli bir devlet adamı görmedim. Sen onların soyundan, onların kanındansın. Aşmunika'ın yaktığı ateşi söndürmeli, sana çizilen yazgıya boyun eğmelisin. Unutma ki kralımız tanrıların yeryüzündeki temsilcisi, gözdesidir. Krala karşı gelmek, tanrılara isyan etmek anlamına gelir..."

Valvaziti haklıydı. Mademki Aşmunikal'ı kralımız istemişti, bu benim için buyruk sayılırdı.

Buyruğa uymalı, ilk aşkımı, bir tanrıça kadar soylu, bir tanrıça kadar güzel, bir tanrıça kadar saf olan Aşmunikal'ı unutman, aşkımı kimseye söylemeden, bu acıyı tek başıma çekmeliydim.

On dördüncü bölüm

Yanında kimse yoktu. Bir an nerede olduğunu anımsayamadı Esra; kendini boşluğa düşmüş gibi hissetti. Orhan'dan ayrıldığı ilk günlerde de böyle olmuştu. Günlerce yatakta yalnız uyanmaya alışamamıştı. Oysa ayrılmayı isteyen kendisiydi. Ama boşanmasının ardından yıllar geçmişti, bunca zamandan sonra ona ne oluyordu böyle? Sıkıntıyla doğruldu yatakta. Kemal'le konuşmalarım, arkadaş gittikten sonra yeniden yatağa girdiğini anımsadı.

Pencereye baktı; ikindi güneşinin yumuşak ışığı, perdenin ucuz kumasından içeri süzülüyordu.

Uzun bir süre uyumuş olmalıydı. Kimse de gelip kaldırmamıştı onu. Canı sıkıldı, kazıda tutulan notlan gözden geçirmek istiyordu. Esneyerek kalktı yataktan. Duvara asılı küçük aynada yüzünü seyretti; yorgun görünüyordu, terden alnına yapışan bukleleri onu iyice dağınık gösteriyordu. Aynadaki görüntüsü hoşuna gitmedi. Ama dert etmedi, eliyle saçlarını

toparladıktan sonra dışarı çıktı.

Aksanı yemeğinin hazırlıklarına girişen Halaf m mutfak olarak kullandığı edadan pişen karnıyarığın nefis kokusu geliyordu. genel istek üzerine bu

gece yöre yemeği değil karnıyarık ve pilav yapıyordu Halaf. Yanında da bol nane serpiştirilmiş az sarımsaklı cacık.

Halaf 'a tutulmaktan korkan Esra genç aşçıya, "Kolay gelsin" demekle yetinerek Teomanların kaldığı dersliğe yöneldi Okulun kapısından girerken Bernd'le karşılaştı. Alman gülümseyerek,

"Ben de size geliyordum" dedi. "Az önce Herr Krencker aradı. Basın tarantısını önümüzdeki hafta çarşamba günü yapmak istiyorlamış. 'Sizce de uygun mu?' diye soruyor."

Esra telaşlanıştı:

"Çarşamban? Bu kadar çabuk mu?"

"Çarşambaya daha dört gün var" diyerek bu tarihi olumladığım belirtti Alman.

"Bilemiyorum" dedi Esra. Hazırlıksız yakalanmaktan korkuyordu. "Arkadaşlarla bir konuşalım."

"Tamam, konuşalım ama bilmeniz gereken bir şey var."

Esra "Yeni bir sorun mu?" diye kaygılanarak Bernd'in yüzüne baktı:

"Neymiş o?"

"Zamanınız varsa yürüyelim, biraz sohbet ederiz."

"Bilgisayar odasına bakacaktım. Öğleden sonra uğramadım."

"Onlar yüzmeye gittiler. Yalnızca Tim kaldı. Size söz vermiş. Odasında tablet çözüyor."

"Elif ile Kemal de onlarla birlikte miydi?"

"Evet evet, hepsi gitti."

Bu habere sevinmişti Esra, kendiliğinden bir gülümseme yayıldı dudaklarına.

"Yoksa siz de mi yüzmek isterdiniz ?" diye sordu Bernd kibarca.

Bir an, "Neden olmasın..." diye geçti aklından Esra'nın ama sonra vazgeçti:

"Boş verin, hiç suya girecek halin yok. Tim'e bir merhaba diyeyim, sonra çıkarız."

Amerikalı'nın odasına birlikte girdiler. Tim tablet çevirilerini temize çekiyordu. Onları

görünce ayağa kalktı, "Gelin gelin" dedi, sonra Esra'ya dönerek ekledi:

"Söz verdiğim gibi tabletleri yetiştirmeye çalışıyorum."

"Yeni bilgiler var mı?"

"Yeni bir şey yok ama bu tabletlerin resmî olmayan ilk tarih yazımı olduğu kesinlikle doğru.

Çözdüğüm her sözcük, her satır bunu kanıtlıyor."

"Mükemmel" diye mırıldandı Esra.

"Neden ötülmüyorsunuz ?"

"Seni meşgul etmeyelim. Öylesine uğradık. Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden Profesör Krencker aramış. 'Basın toplantısını çarşamba günü yapalım' diyorlar."

Bernd'in yüzü asılır gibi oldu. Söyleyeceklerini dinlemeden olayı Timothy'ye anlatmasına bozulmuştu.

"Bence uygun" dedi Timothy.

Amerikalı'nın tarihi erken bulacağını sanan Esra şaşırmıştı:

"Bana biraz erken gibi geldi."

"Önümüzde daha dört koca gün var" diyerek bu görüşe katılmadığını açıkça belirtti Timothy.

"Zaten 'önümüzdeki hafta yaparız'

181

diye konuşmamış mıydık?"

"Öyle konuşmuştuk" diyerek atıldı Bernd, duydukları onu mutlu etmişti. "Asıl yük enstitünün üzerinde, onlar da hazır olduklarını söylüyorlar."

"Neyse" dedi Esra kapıya yönelirken, "akşam toplantıda konuşuruz. Seni bırakalım da rahat rahat çalış."

"Tamam, yemekte görüşürüz" diyerek uğurladı onları Timothy.

Okuldan çıkınca çardağa gitmediler, kavak ağaçlarının yanı sıra ilerideki köye uzanan yolu izlediler. Sıcak kırılmaya, akşam hafiften de olsa kendini hissettirmeye başlamıştı.

"Biliyorsunuz" diye söze girdi Bernd. "Enstitünün İstanbul şubesi kazı için para bulmakta epeyce zorlandı. Almanya'dakiler birkaç kez kazılmış bu kentte önemli buluntular elde edilebileceğinden pek umutlu değillerdi. Bu yüzden daha önemli kazılara yönelmek eğilimindeydiler."

Konuşmanın seyrinden Alman'ın kendine pay çıkaracağını zanneden Esra, "Ama sonuçta yardım ettiler" diyerek sözünü kesti.

"Ettiler ama Herr Krencker'in sayesinde. Eğer onun ikna edici çabalan olmasaydı bir fenik bile alamazdık."

Esra başını sallayarak Alman'ı onayladı:

"Haklısınız. Profesör Krencker'e çok şey borçluyuz."

"O bize yardım etti. Biz de ona etmeliyiz."

Esra bir an duraksayarak kendisinden en az on beş santim daha uzun olan Alman meslektaşına baktı.

"Enstitünün merkezinde tartışmalar sürüyormuş" diye açıkladı Bernd. "Bize ayrılan fonu fazla bulanlar varmış. On beş gün sonraki toplantıda bu sorunu yeniden gündeme getirmeyi düşünüyorlarmış."

Konuşmanın sandığı gibi bir seyir izlememesi Esra'yı sevindirmişti:

"Anladım, profesör bu yüzden 'Basın toplantısını bir an önce yapalım' diyor. Böylece muhaliflerin ağzını kapatacak."

"Evet, söylemek istediğim buydu işte."

"Bu durumda basın toplantısını çarşamba günü yapmaktan başka çaremiz yok."

"Doğru, başka çaremiz yok."

"O halde anlaştık. Ödeneğimizin kesilmesini kimse istemez."

"Ama" diye çekingen bakışlarla Esra'ya baktı Bernd, "ekipteki arkadaşların enstitüdeki bu kamplaşmadan haberleri olmasa iyi olur."

"Hiç merak etmeyin" dedi Esra göz kırparak, "kimsenin haberi *182*

olmayacak. Ama basın toplantısı için çalışmalara hemen başlamak lazım."

"Bunların çok zaman alacağını sanmıyorum. Timothy bu işi çok iyi biliyor. Bize yol gösterecektir."

"Haklısınız, Tim'e çok iş düşecek. Akşam toplantıda bu konuyu da ele alalım."

Kavakların gölgelendirdiği yolda köyün camisi görünene kadar yürümüşlerdi. Köye yaklaştıklarım gören Esra:

"İsterseniz dönelim, belki çocuklar da gelmişlerdir" dedi.

Bernd karşı çıkmadı, döndüler. Yine bir suskunluk oluşmuştu aralarında. Alman aldırmaz görünüyordu, ayak parmaklarının ucunda yaylanarak sakince yürüyordu ama sessizlik Esra'yı

rahatsız etmişti.

"Size bir şey sormak istiyorum" dedi. Dün Bernd'in mektup yazdığını gördüğünden beri merak ediyordu bu konuyu. Aslında soruyu sormadan önce, "Özel yaşamına müdahale mi ediyorum?"

diye bir an duraksamış, ama Bernd'in karısıyla ilgili konuşmaktan hoşlandığını bildiğinden, böyle küskünmüş gibi sessizce yürümek yerine konuyu açmanın daha doğru olacağını

düşünmüştü.

"Karınızla telefonla konuşabilecekken neden mektup yazıyorsunuz ?"

Bernd'in yüzüne belli belirsiz bir kızıllık yayıldı. Bu, Esra'nın gözünden kaçmamıştı.

"Özür dilerim" dedi kibarca. "İsterseniz yanıtlamayabilirsiniz. Benimki yalnızca merak."

"Neden yanıtlamayayım ki" dedi Bernd. Yüzünde alındığını gösteren hiçbir belirti yoktu.

"Aslında telefonla da konuşuyoruz, ama anlatmak istediklerimi mektupla daha iyi anlatabiliyorum. Vartuhi de böylesini seviyor."

"O da size yazıyor mu ?"

"Ne yazık ki hayır. O yazı yazmaktan nefret eder. Bu yüzden mektubumu alınca beni telefonla arıyor."

Esra gülmeye başladı:

"Telefonla o zaman konuşuyorsunuz ?"

Bernd de gülmeye başlamıştı:

"Ya, o aradığı zaman telefonla konuşuyoruz. Ama telefondaki konuşma şey oluyor, nasıl derler..."

"Soğuk mu?"

"Evet, soğuk... İstediklerimi söyleyemiyorum... Belki de kusur bende, insanlar çok güzel konuşuyor telefonla."

"Bunun bir kusur olduğunu sanmıyorum. Ben de sevdiğim adamın 183

mektup yazmasını isterdim. Ama sizin gibi âşıklar çok az. Karınız şanslıymış."

Bernd'in yüzündeki kızıllık iyice belirginleşti: "Kanım da böyle söylüyor. Ama şanslı olan kişi benim." Dönüp meslektaşının yüzüne baktı, sanki inanmamasından içerliıyormuş gibi heyecanla konuşmayı sürdürdü:

"Onu Heidelberg Üniversitesi'nin bahçesinde ilk gördüğümde güzelliğiyle dikkatimi çekmişti.

Kıvırcık siyah saçları, esmer teni, ışıl ışıl kara gözleriyle gerçekten de çok güzeldi ama onun benim aradığım insan olduğunu bilmiyordum."
"Aradığınız insan mı ?"

"Hani, 'İnsan bir benzerini arar' derler ya. Yani birçok konuda anlaşabileceğiniz, yanında huzur bulabileceğiniz, sevginizin hiç eksilmeyeceği biri."

"Böyle biri var mı?" diye geçirdi içinden Esra. "İşte Vartuhi öyle biri" diye sürdürdü sözlerini Alman. "Yani benim öteki yarım."

"Karınız da arkeolog mu?"

"Evet, söyledim ya aynı okulda okuduk. O, Fransa'dan gelmişti. Dediğim gibi önce esmer güzeli bir kız olarak ilgimi çekti. Tanıyınca onsuz yaşayamayacağımı anladım." İnanmamış gözlerle Bernd'i süzen Esra:

"Kaç yıldır tanışıyorsunuz ?" diye sordu. Bunu laf olsun diye sormamıştı, gerçekten merak ediyordu.

"Yedi yıl" dedi Alman. Tatlı bir anıyı anımsamış gibi gözlerinin içi kanlanmıştı. "Üç yıldır da evliyiz."

"Cüretimi affedin ama yedi yıl uzun bir süre, ondan sıkıldığınızı hissetmediniz mi hiç ?"

"Hayır, kesinlikle hayır" diye başım salladı Bernd. "Onun yanında benim sıkılmam mümkün değil."

"Belki kazılar nedeniyle sık sık uzak kaldığınız içindir." "Yalnızca bu yıl uzak kaldık.

Kazılara birlikte gideriz." Esra meslektaşım hayranlıkla süzdü:

"Siz gerçekten de türü tükenmiş âşıkların soyandansınız. Ben evliliğimin ikinci yılında sıkılmaya başlamıştım." "Uygun kişiyi bulamamışsınız."

"Doğruyu söylemek gerekirse Öyle biri olduğunu da pek sanmıyorum. Orhan'a, yani eski kocama âşık olmuştum. Ama zaman, aşkın büyüsünü bozuyor."

Duraksadı, "Belki de ben evliliğe hazır biri değildim" diyecekti, vazgeçti. Boşanmak istediğinde Orhan, onu sorumsuzlukla,

yeterince olgun olmamakla suçlamıştı. Bunun nedeni de kendisine babasını örnek almasıydı.

Orhan, babasını suçlayınca yine sıkı bir kavga çıkmıştı aralarında. Günlerce konuşmamışlardı

ama iyi de olmuştu, böylece kocası boşanma fikrine alışmıştı. Orhan da Bernd gibiydi. "Senin yanında kendimi tamamlanmış gibi hissediyorum" derdi. "Sen olmadan yarım insan gibiyim."

Babasından bu düşüncenin kökenlerini öğrenmişti. Platon, *Şölen* adlı yapıtında, Aristophanes'in bir konuşmasına dayanarak, insanın bir türünün dört kollu, dört ayaklı, iki başlı Ândrogynos adlı varlık olarak yaratıldığını, ama bu mükemmel yaratığı kıskanan Zeus'un onları ayırdığını, bu yüzden insanın ömrü boyunca hep öteki yansını aradığını anlatıyormuş, îster Sokrates ve Platon gibi önemli düşünürlere e, isterse Orhan ve Bernd gibi sadık âşıklarca dile getirilsin Esra bunu anlıyordu. Bir insan nasıl olur da başka bîrinde kendini bulurdu? Ya da kendini bulmayı bir insanla sınırlardı. Peki yaşamın öteki etkinlik alanları, arkeoloji, arkadaşlar, aileler... Dünyanın ilişki olanakları, insanın kendini var etmesi için sunulan zengin çeşitlilik... Bütünleşmekten, kusursuz uyumdan söz ediyorlardı. Evet, kimi anlarda bu olabilirdi; sevişirken, düşünürken, tartışırken, iş yaparken, müzik dinlerken, sessizce otururken birlikte olduğun kişiyle bir an aynı duygulan hissedebilir, aynı sevinci, aynı kederi, aynı

heyecanı, aynı dinginliği yüreğinde duyabilirdi ama bunun süreklilik kazanması ancak bir mucizeyle gerçekleşebilirdi ya da her iki insanın da kendini başarılı bir biçimde kandırmasıyla. Sürekli uyum içinde olmak, uyumdaki güzelliği bozmak, içeriğini boşaltmaktan başka bir anlama gelmiyordu. Bernd'in ya da Orhan'ın "uzun süreli uyum"

dedikleri şey, Esra için birlikte yaşanan sıkıcı dakikalar, tekrarlanan olaylar, birbirinin aynı

davranış ve düşünce biçimleri demekti.

Orhan'ın sandığının tersine bu konuda babasıyla da aynı düşünceleri paylaşmıyordu.

Babası Nilgün'e âşık olduğunu söylüyordu ama bir zamanlar annesine de aynı duyguları

beslemişti. Annesine duyduğu tutku nasıl zamanla yok olduysa, Nilgün'e duyduğu aşk da yok olacaktı. Böyle geçici bir duygu için belki artık âşık olmadığı ama hâlâ saygısını yitirmediği, üstelik hâlâ anlaşabildiği karısından, çok sevdiğini söylediği kızından ayrılmasına gerek var mıydı ? Nitekim düşündüklerinin doğru çıktığını görmüştü Esra. Babası, tanıştığı

yıllarda yere göğe koyamadığı sevgilisini son yıllarda çekiştirip duruyordu. Bunun böyle sonuçla nacağını

bilmesine karşın o yıllarda babasına söylememişti. Şimdi de söylemiyordu.

J 85

"Dalgınlaştınız" dedi Bernd, "ne düşünüyorsunuz?"

"Eksik bir insan olduğumu" dedi Esra. Dudaklarına alaycı bir gülümseyiş yayılmıştı.

"Galiba bende uzun süreli sevme yeteneği yok. Birine bağlanamıyorum."

Bunu söylerken meslektaşının kibarlık göstermesini, "Yok canım öyle olur mu hiç?"

demesini bekliyordu ama Bernd ne düşünüyorsa sakınmadan söyleyiverdi:

"Eksik bir insan mısınız bilmiyorum ama gerçek aşkı bulamadığınız için şanssız olduğunuz kesin."

"Neden şanssız sayılırmışım ?" diye geçirdi içinden Esra. Belki de asıl şanssız olan onlardı.

Daraltılmış, bir tür kendi kendine koyulan yasaklamalarla dolu, gerçek mutluluktan uzak bir seçimdi onlarınki. Yaşamlarının merkezine bir sevgiliyi yerleştirmenin, o gidince günlerini zehretmenin, hatta Kemal'in Elife yaptığı gibi öteki insana da yaşamı zindan etmenin neresi güzeldi? Bu düşüncelerini Bernd'e söylemedi.

"Ne yapalım Allah bizi de böyle yaratmış" demekle yetindi.

"Uygun kişiyi bulduğunuzda siz de değişeceksiniz."

Herif bir de teselli ediyordu.

"Peki" dedi Esra konuşmayı bir oyuna döndürerek, "karınızı ne kadar seviyorsunuz ?"

"Çok, onun için her şeyi yapacak kadar."

Bernd'in bu çocuksu savındaki kararlılık Esra'yı güldürdü:

"Bu söylediğiniz içi boş, belirsiz bir şey. Mesela 'Mesleğinden vazgeç' dese."

"Öyle bir şey demez."

"Dediğini varsayalım."

"Demez ama istese vazgeçerim. Onun için yapmayacağını şey yoktur."

"Gerçekten mi?"

"Tabiî bir kere onun için Ermeni soykırımını protesto gösterisine katıldım. Benim polislerden ödüm kopar. Ama polisler Vaktin birinde kendininde de aralarında bulunduğu üç

kıza saldırınca üstlerine atıldım. Sıkı bir sopa yedim, karakola götürüldüm, az kalsın okuldan atılacaktım. Ama hiç pişman olmadım. Çünkü Vartuhi'nin gözünde bir kahraman olmuştum. O

gösteriden sonra daha çok sevmeye başladı beni."

Bunları anlatan Bernd'in mavi gözlerindeki kararlılığı gören Esra onun doğru söylediğim anlamıştı. Ama çekincesini dile getirmeden edemedi:

"Böyle sevilmek güzel bir şey, aynı zamanda da korkutucu."

"Neden korkutucu olsun?"

"Ya Vartuhi sizi bırakmaya kalkarsa?"

"Kalkmaz. Ben onu sevdiğim sürece o da beni sever."

"Yapmayın. Siyam ikizleri bile bu kadar senkronik değildir."

"Bunun biyolojik uyumla ilgisi yok, bu ruhla ilgili bir şey."

"Herhalde" dedi Esra boş gözlerle bakarak, "ama itiraf etmeliyim ki benim anlayamadığım bir şey."

Bernd merakla süzdü meslektaşını:

"Aslında bu çok şaşırtıcı. Kadınlar genellikle sizin gibi düşünmez. Onların yaşamlarındaki birkaç büyülü sözcükten biridir aşk

"Haklısınız, aşk kadınlar için çok önemlidir. Kimileri gerçekten inanır. Onun sefasını

sürmekten çok cefasını çeker, kimileriyse aşkı kullanarak erkekleri istedikleri gibi yönetir...

Neyse bu konu başka... Aslında ben de sizin davranışınıza şaşırdığımı söylemeliyim."

"Neden?"

Esra işi iyice şakaya vurdu:

"Almanlardan böyle gözü kara âşıkların çıkacağını pek sanmazdım. Büyükbabalarınızdan biri Fransız olmasın. Ya da Latin filan. Brezilya'ya giden Almanların arasında akrabanız yok değil mi ?"

Bernd de gülmeye başlamıştı.

"Goethe'nin Genç Werther'in Acdan'm okumadığınız anlaşılıyor" diye serzenişte bulundu.

"Goethe de onulmaz bir aşıktır. Onun için ruhun yıkanıp arındığı deli bir ırmaktır aşk."

On dördüncü tablet

ilk aşkımı, Aşmunika'yı bulduğum an yitirmiş, amaçsızca yürüyordum. Tapınak geride kalmıştı, Valvaziti'nin söyledikleri geride kalmıştı,

Aşmunikal da geride kalmalıydı. Onun görüntüsünü, kokusunu, tadını, sesini zihnimden silmeli, onu unutmalıydım.

Pazaryerine girdim, satıcıların, kölelerin, alışveriş yapanların arasından bir ruh gibi geçerek Haberciler Duvarı'na yürüdüm, oradan Su Kapısı'na indim. Kapıdan çıkıp Fırat'a ulaştım. Yaşlı

nehrin suyu çamurlaşmış, adeta kan renginde akıyordu. Nehir boyunca ilerledim. Sanki adımlarım kendiliğinden hareket ediyor, bedenimi, nehrin yanı sıra sürükleyip götürüyordu.

Büyükbabam Mitannuva'nın ilk kansı Tunnavi öldüğünde üç gün üç gece saklandığı adacığın karşısına gelinceye kadar böylece sürüklendim. Sonra adacığın karşısında yere diz çöküp ağlamaya başladım. Erkeklerin ağlamasının yakışık almayacağını öğretmişlerdi bana. Ama acım ve öfkem öyle büyüktü ki aldırmadan hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Tanrılara kızıyordum, krala kızıyordum, hiçbir suçu olmadığı halde Aşmunikal'a kızıyordum, hepsinden çok da kendime kızıyordum. İçim açılıncaya, öfkem boşalıncaya, yüreğimdeki koyu keder dağılıncaya kadar ağladım. Bir ara gözlerim karşıdaki adacığa takıldı. Nehrin ortasında öylece durmuş, Büyük Tufan'da bütün canlılar ölürken Sümerli Urnapişti'yi ailesi ve hayvanlarıyla birlikte boğulmaktan kurtaran büyük gemi gibi beni kendi yazgımdan uzaklaşmaya çağırıyordu. Belki ben de büyükbabam gibi adaya kaçıp birkaç gün orada yaşamalıydım. Ama bu, gizli aşkımın öğrenilmesine yol açardı. Acımasız kral Pişiriş, onun genç gözdesi Aşmunikal'a sevdalandığımı

öğrenince akıbetimin ne olacağını ancak Tanrı Teşup bilirdi. Bir yandan yitirdiğim sevgili için üzülürken, bir yandan kralın bu olayı öğrenip

benden intikam almaya kalkışacağından korkuyordum. O anda büyükbabam Mitannuva'ın yanımda olmasını ne kadar çok isterdim' Mutlaka ne yapmam gerektiğini söyler, beni cesarettendi oysa ben, toy, korkak, zavallı aşık Patasana, böyle sessizce ağlamaktan, yüreğimdeki fırtınayı göz yaşlarımla yatıştırmaktan başka elimden bir şey gelmiyordu. Bu tehlikeli aşk, baştabiple 'enim aramda bir sır olarak kalacaktı. Ona güvenirdim, bu

konuyu asla krala açmazdı. Törenlerde saygıda kusur etmiyordu ama dan hoşlandığını sanmıyordum.

Aşmunika'a gelince, benim gibi beceriksiz bir erkeği çoktan unuttuğuna emindim. Hava kararıncaya, kurtlar, kuşlar yuvalarına dönene kadar Fırat'ın kıyılarında oturdum, sonra gözyaşlarımı silerek kentin yolunu tuttum. kandillerin yetersiz ışığı ağlamaktan şişmiş gözlerimi gizliyordu, annem hiçbir şeyin farkına varmadı. Babama gelince, başında öyle bir kara bulut dolanıyordu ki, değil küçük oğlunun kederini burnunun ucunu bile görecek hali yoktu.

On beşinci bölüm

Hava çoktan kararmıştı, kazı ekibi cırcırböceklerinin tekdüze müziğinin eşliğinde akşam yemeğini yiyordu.

"îşte günlerdir beklediğim yemek" dedi Teoman. Bir yandan konuşuyor bir yandan kıymalı

patlıcanı iştahla çiğniyordu. "Bayılırım karnıyarığa."

Teoman'a ilk sataşma, sabah Esra'dan yediği sıkı fırçanın etkilerini unutmaya başlayan Murat'tan geldi:

"Yapma Teoman Abi geçen gün 'En sevdiğim yemek çılbır' diyordun."

"Onu karıştırma ülen" diye çıkıştı aslen İzmirli olan Teoman. Nerede duracağını bilemeyen Murat'ın takılmaları bazen sinirini bozuyordu. "Çılbırı da severim ama bunun yeri başka.

Hayatta en korktuğum şey nedir biliyor musun ? Yaşlanınca, doktorların bana patlıcan perhizi vermeleri."

"Amerika'da patlıcanları atlara veriyorlar" diyerek bu defa Timothy bulaştı obur arkeologa.

Teoman yerine elinde pilav tenceresiyle masaya yaklaşan Halaf yanıtladı Amerikalı'yı.

"Yapma Tim" dedi, "patlıcan sebzelerin kralıdır. Onu küçük görmeyi sana yakıştıramadım.

Bizde patlıcanın on beş çeşit yemeği yapılır."

Murat, aşçıya inanmamıştı:

"Amma attın be Halaf! On beş çeşit patlıcan yemeği mi olurmuş."

"Niye atayım..." diyerek pilav tenceresini masaya koydu. Ellerini beline dayayarak Murat'a baktı, "inanmıyorsan, ben adlarını söyleyeyim, sen de say: patlıcan kızartma, karnıyarık, patlıcan kebap, kazan kebabı, patlıcan dolması, patlıcan doğrama, Alinazik 190

baba hannuç, mıcırık aşı, türlü, imambayıldı, sakız kebabı, patlıcan turşusu, patlıcan reçeli ve Yahudi misafir. On beş etti mi?"

"Etti de, şu Yahudi misafiri pek anlayamadım."

"Anlayamayacak ne var. Bir yemek işte."

Teoman da inanmamış gözlerle baktı aşçıya.

"Danlrna Halaf ama" dedi. "Bu Yahudi misafiri bana da pek inandırıcı

gelmedi."

"Madem inanmıyorsunuz tarifini vereyim" diyerek başladı anlatmaya:

"Patlıcanları dört köşe doğrar bir tarafta tutarsın. Tencerede soğanı kıymayla kavurursun, salçasını da ekledikten sonra içine patlıcanları koyarsın. Biraz pişirdikten sonra bulgur ekler pilav gibi pişirirsin. İşte sana Yahudi misafir."

Murat söyleyecek söz bulamamıştı. Ama ağzındaki lokmayı keyifle yutan Teoman:

"Yahudi misafiri bilmem ama karnıyarık ilk tattığım günden beri vazgeçemediğim yemekler arasında yer almıştır. Annem de bir pişirir,

parmaklarını yersin" dedi.

"Ne yani" diye atıldı Halaf, "bizimki kötü mü?"

"Yok canım" dedi Teoman, çatalıyla kopardığı iri bir parçayı daha ağzına götürmeden önce, "öyle söyleyen mi var? Seninki de nefis olmuş."

"Gerçekten de güzel olmuş" diye atıldı yıldızı hiçbir zaman aşçıyla barışık olmayan Kemal. "Eline sağlık Halaf."

Kazı boyunca ondan ilk övücü sözü işiten Halaf, duyduklarına inanamamış gibi baktı genç adama. Ama, "Afiyet olsun" demeyi unutmadı.

Kemal'in davranışı Esra'nın gözünden de kaçmamıştı. Konuşması işe yaramış mıydı ne?

Böyle

düşünen

yalnızca

o

değildi,

Elif

de bu öğleden sonra Kemal'in artık kendisine ters davranmadığını fark etmişti. Oysa Fırat'a yüzmeye giderken tedirgindi. Yine

kınayan gözlerle "O mayoyu niye giydin ?" der gibi bakacağını düşünüyordu. Ama Kemal hiç

oralı

olmamış,

Murat

ve

Teoman'la

şakalaşmış, Elifle hiç ilgilenmemişti. "Umarım artık beni rahat bırakır" diye geçirdi içinden genç kız göz ucuyla Timothy'ye bakarak. Elifin Amerikalı'ya baktığım

fark

etmişti

Kemal

ama

bunu

da görmezden geldi.

"Su nasıldı?" diye sordu Timothy.

"Harikaydı" diye atıldı Murat. "Gerçi Teoman Abi 'çüt depik' yüzmeyi hâlâ

başaramadı ama."

Çüt depik dedikleri yöntemi onlara Halaf öğretmişti. Yöredeki köylü çocukları böyle yüzüyordu; suyu iki elleriyle karınlarının altına çekerken ayaklarını hızla indiriyorlardı ırmağın yüzeyine. Böylece arkalarında çarklı vapurların çıkardığına benzer köpükler oluşuyordu. Ama ekiptekiler Halaf'ın gayretlerine karşın çüt depik yüzmeyi öğrenememişlerdi.

"Siz kendinize bakın" dedi pilav tenceresine uzanan Teoman. "Ben birkaç metre gidiyorum yine. Kemal ve sen suyun yüzünde bile duramıyorsunuz."

"Sen denemedin mi?" diyerek Elife döndü Bernd.

"Yok" dedi genç kız, "zaten iyi yüzemiyorum. 'Çüt depik' filan derken boğulup giderim."

"Bence de denemeyin" diye onu destekledi ayakta dikilmekte olan Halaf, "kızlar 'çüt depik'

yüzemez."

Ekibin eski neşesine kavuşması Esra'yı sevindirmişti.

"Ben yüzüyorum ya" diye o da lafa karıştı.

"Kusura bakmayın arna sizin de Teoman Bey'den farkınız yok. Bir metre ya gidiyor ya gitmiyorsunuz, sonra bildiğiniz gibi yüzmeye devam ediyorsunuz."

"Siz işin şakasındasınız ama Hattunç Nine, Esra ile Elifin yüzdüğünü görmüş. Oğlum Teoman, günah değil mi bu kızlar çıplak suya giriyorlar' filan gibilerden serzenişte bulundu dün bana."

"Hadi ya" dedi Esra. Neşesi kaçmıştı. "Daha dikkatli olmalıyız."

Halaf her zamanki gibi onları rahatlatmaya çalıştı:

"O kadar da değil. Bence Hattuç Nine yoklamak için öyle söylemiştir. Evinde televizyonu var. Her gün Brezilya dizisi izliyor."

"Yine de yüzerken görünmemekte fayda var" diye yineledi Esra. O ciddileşince masadakiler de suskunlaşmıştı. Bir süre tabaklara çarpan çatal seslerinden başka ses duyulmadı. Halaf boşalan karnıyarık tenceresini mutfağa götürürken yeniden söze başladı Esra:

"Bu akşam konuşmamız gereken iki konu var."

Sesindeki ciddiyet sürüyordu. Bu, toplantının başladığım da gösteren bir işaretti. Tatil günleri dışındaki her akşam, yemek sırasında ya da daha sonra o günün değerlendirilmesi yapılır, bir gün sonraki çalışma üzerine kısaca konuşulurdu.

"ilki oldukça önemli bir konu" diyerek devanı etti, artık yemeklerini bitirmek üzere olan arkadaşlarını tek tek süzerek. "Bildiğiniz gibi Alman Arkeloji Enstitüsü'nün Patasana'nın tabletlerini uluslararası bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyurma talebi vardı. Bu talep gerek üniversite, gerekse bu kazıda görev alan

bizler tarafından olumlu karşılanmıştı. Basın toplantısı çarşamba günü yapılacak."

"Çok erken değil mi?"

itiraz Kemal'den gelmişti.

"Bence erken değil" dedi Bernd. "Nasıl olsa bulduğumuz bütün tabletleri anlatacak halimiz yok. Gazetecilere birkaç tablet gösterir, neden Önemli olduklarını anlatırız."

Esra da onu destekledi:

"Tarihi ertelemek mümkün değil. Çarşambaya kadar hazırlanmaktan başka çaremiz yok."

Masadaki suskunluk onay anlamına geliyordu.

"Basın toplantısında ben, Tim ve Bernd, üçümüz konuşacağız" diye sürdürdü sözlerini. "Tim ile Bernd'in katılmasını özellikle istiyorum. Çünkü uluslararası basın gelecek. Böylece hem kazımızın uluslararası niteliğini vurgulamış, hem de İngilizce ve Almanca konuşan gazetecilerin sorularını kendi dillerinde yanıtlamış oluruz."

"Yerinde bir karar" dedi Teoman, "basın toplantısını nerede yapacağız ?"

Her zamanki ivecenliğiyle atıldı Murat:

"Antik kentte yapalım, tapınağın ortasında."

Murat'a bakan Timothy anlayışla gülümsedi:

"Onları etkilemek istediğini biliyorum. Ama korkarım bunu yapamayız. Yaşadığım deneyimler açık havada yapılan basın toplantılarında gazetecilerin dikkatinin çabuk dağıldığını, konuşmacıyla değil kalıntılarla ilgilendiklerini gösterdi bana. Bu yüzden basın toplantısını kapalı bir yerde yapmalıyız."

"Toplantı yeri belli" dedi Bernd, "Antep'teki beş yıldızlı otelin salonu. Havalandırması filan var. Bu sıcakta gazetecileri salonda başka türlü tutamayız."

"Haklısın ama gazeteciler antik kenti gezmek istemeyecekler mi?"

"O da düşünüldü. Basın toplantısından sonra kiralanan otobüslerle buraya gelinecek. Antik kent gezilecek. Gazeteciler görüntü alacaklar, film çekecekler."

"Onları iyi ağırlamalıyız" dedi Esra düşünceli bir tavırla. "Belediye başkanı yardım eder mi acaba?"

"Eder" diye atıldı, mutfaktan dönen Halaf. "Siz isterseniz Belediye Başkanı Edip Bey memnuniyetle yardım eder."

"Emin misin? İlk geldiğimizde olanaklarının sınırlı olduğunu, bize yardım edemeyeceğini söylemişti."

"O bütün işleri belediyeye yıkarsınız diye korkmasından. Sizin böyle bir niyetiniz olmadığını

anlayınca rahatladı. Herkese "Atatürkçü, çağdaş Türk kadını" diye sizi örnek veriyor. Hem basın geliyor, kaçırır mı Edip Bey böyle fırsatı?"

Şaşkınlıkla başını salladı Esra:

"Allah Allah! İyi o zaman, ben Edip Bey'le konuşurum."

"Sahi bu Edip hangi partidendi yahu?" diye sordu Teoman sanki konuyla alakası varmış gibi.

Halaf'ın yayvan yüzüne hınzır bir gülümseme yayıldı.

"Onun partisi yoktur. Kim iktidara gelirse ondan yana görünür" dedi. "Yağmur nereye yağarsa cadın oraya kurar."

"Bize ne adamın hangi partiden olduğu" diyerek anlamsız bulduğu bu konuşmayı yanda kesti Esra. "Gelelim ikinci konuya. Bugün tapınakta sunak odası olduğunu tahmin ettiğimiz bir mekân bulduk. Hırsızlar heykelleri oradan çıkarmışlar. Kazıyı bir süreliğine oraya yönlendirmek istiyoruz."

"Çok mantıklı" dedi Bernd, "belki oradan ilginç buluntular çıkar."

Patasana'nın tabletleri çıktığından beri tapınak kazısına ilgi gösterilmediğini düşünen Teoman bu işe bozulmuştu.

"Bence tapınağın içini kazmayı sürdürmeliyiz" dedi- "Bir iki buluntu için kazı yerini değiştirmeyelim."

Arkadaşının ısrarını anlayamamıştı Kemal.

"Mademki hırsızlar önemli buluntular elde etmişler, oraya yönelmemizde ne sakınca olabilir ki ?" diye sordu.

"Sanki hiç kazıya katılmamış biri gibi konuşuyorsun" dedi Teoman. "Sunak evindeki kazıya başlarsak kaç gün süreceğini Allah bilir."

"Ama" dedi Murat son derece doğal bir tavırla, "tapınaktaki kazı da aylarca sürebilir."

Öğrencinin sözleri bardağı taşıran son damla oldu.

"Bir sen eksiktin" diye patladı Teoman, "daha dün kazıya katıldın şimdi başımıza uzman kesildin."

Bunları başka biri söylese Murat bu kadar bozulmazdı ama Teoman kazıda en iyi anlaştığı

kişilerden biriydi. Ne söyleyeceğini bilemeden dolu gözlerle önüne baktı, sonra aniden masadan kalktı, hızla uzaklaşmaya başladı.

"Ne yaptın Teoman?" diyen Elif'de Murat'ın peşi sıra yürüdü.

Masada buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Murat için en fazla üzülen Esra'ydı. Sabah çok sert konuşmuştu, daha bunun etkisi geçmeden şimdi de Teoman herkesin içinde gururunu kırmıştı

çocuğun.

Bir günde bu kadar azar işitmeyi kimse kaldıramazdı. Teoman'a dönerek Murat'a çok sert çıktığını söylemek üzereydi ki Elifin çığlığı duyuldu:

"Ay, ayağımı bir şey soktu."

Masadakiler henüz birkaç metre uzaklaşmış olan genç kıza şaşkınlıkla baktılar. Neler olduğunu tam olarak göremiyorlardı. ilk harekete geçen Kemal oldu.

"Ne oldu?" diyerek fırladı masadan. Elif sağ ayağını tutarak zıplıyordu. "Başparmağında bir yanma var, bir sıcaklık..." Kemal'in arkasından ötekiler de yetiştiler. "Ne soktuğunu gördün mü?" "Bilmiyorum" dedi genç kız, "bir şey göremedim." Arkadaşları etrafını sararken Elif, Kemal'e yaslanmış, "Ayağım yanıyor" diye inlemeye başlamıştı. Kalabalığa en son katılan Halaf oldu. Bir el feneriyle patikayı taramaya başlayınca Elifi sokan şey bulundu. Bu, yandaki çimenlerin arasına kaçmak için hızlı hızlı hareket eden san bir akrepti.

"işte!" diye bağırdı, "Eyvah sarı! Bu çok zehirlidir!" Meraklılar fenerin ışığında tedirginlik içinde geri çekilmeye çalışan akrebe yaklaşırken, Halaf m iri sağ ayağı hayvanın üzerine inmişti bile. Kundurasının altında akrebin iyice ezdiğinden emin olduktan sonra ayağını

kaldırdı. Akrebin gövdesi toprakta parçalanmış olarak yatıyordu.

"Bak bak kuyruğu hâlâ oynuyor" diyen Halaf yeniden ezmeye başladı akrebi. İnfaz işini başarıyla yerine getirdikten sonra el feneriyle Elife yaklaştı. Başparmaktaki kızarıklık fener ışığında bile seçilebiliyordu.

Sanki kırk yıllık hekimmîş gibi yapılması gerekeni hemen açıkladı Halaf:

"Akrebin soktuğu yeri bıçakla açıp, zehiri emmek lazım." "Saçmalama" diyerek onun bütün havasını bozdu Esra. "Hemen hastaneye yetiştirmemiz lazım."

"Halaf doğru söylüyor" diyecek oldu Tim. "Hayır, onu hastaneye götürüyoruz" diye tersledi Kemal. Eski düşmanlığı yeniden depreşmişti. "Cipi alıp hemen gidelim." Sonra genç kıza dönerek sordu:

"Yürüyebilecek misin, yoksa seni cipe kadar taşıyayım mı?" Başını sallayarak yürüyebileceğini belirtti Elif. Ama timothy'nin içi rahat değildi.

"Ben de sizinle geleyim mi?" diye sordu.

196

"Pencereden biraz çıkarın. Belki rahatlar."

"Tamam, gel bakalım, uzat ayağım şöyle. Ama çok çıkarmayalım, Allah göstermesin bir şeye takılır."

Genç kız sanki acısı sona erecekmiş gibi hevesle uzattı ayağını dışarı.

"Şimdi daha iyi" diye mırıldandı rüzgârı hissedince.

Esra ayağı acımasın diye altına yumuşak bir destek bulmaya çalışıyordu ki gecenin sessizliği ardı ardına patlayan silah sesleriyle bozuldu.

"Bu da ne?" diye söylendi Kemal.

"Silah atıyorlar" diye yanıtladı Esra, Elifin bacağına kendi kolunu destek vererek. "Düğün filan olmasın."

"Pek düğüne benzemiyor" dedi Kemal. "Sanki birileri çatışıyor."

Yüzbaşı'yla konuşmaları aklına geldi Esra'nın. "Merak etme acı patlıcanı kırağı çalmaz"

demişti Eşref, Yoksa katili mi kıstırmışlardı ?

"Haklısın, birileri çatışıyor" diye mırıldandı Esra. "Aralarına düşmeyelim!"

"Sanmam" dedi Kemal. "Öyle olsa bile yolu kesmişlerdir. Farkına varırız."

Böyle söylemesine karşın cipin hızını artırmaktan kendini alamadı. Yükselmekte olan dolunayın aydınlığında asfalt altlarından hızla akıyor, ağaçlar, boş tarlalar, arada bir görünüp kaybolan nehir yanlarından devrilip gidiyordu. Silah sesleri şimdi daha yakından geliyordu.

Anlaşılan çatışma, yanından geçmekte oldukları Göven köyünde çıkmıştı. "Reşat Ağa'nın öldürüldüğü köy" diye düşündü Esra. Asfalttan beş yüz metre kadar içerdeydi köy. Köyden uzaklaşırken silah sesleri de hafiflemeye başlamıştı.

Demek ki Yüzbaşı, "Yarın her şey açığa çıkacak" derken, bu akşamki baskından söz ediyordu.

Belli ki baskında katili yakalayacaklarını umuyordu. Belki katilin direneceğini bile düşünmemişti. Oysa silah sesleri hâlâ duyuluyordu, içini bir tedirginlik kapladı. Ya Eşref çatışmada vurulursa? Yok canım, deneyimli bir askerdi o.

Silah sesleri Elife de acılarını unutturmuştu sanki. Şoka uğramış bir insanın şaşkınlığı

içinde, dışarıda akmakta olan manzaraya bakıyor, neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Ama şaşkınlığın etkisi geçer geçmez ayağından başlayıp bedenine yayılan o kavurucu sıcaklığı

yemden hissetti. Esra bir yandan onu yatıştırmaya çalışırken, bir yandan da' "Ya Eşref Ölürse..." diye düşünü-

L. Niye olsundu canım, kim bilir kaç operasyona katılmıştır ? Hem adanılan kıstırmışlardı, önlem almadan saldırıya kalkacaklarını sanmıyordu. Böyle düşünmesine karşın bir türlü

rahatlayamıyor, gözleri inlemekte olan genç kızda, aklı Eşrefte silah seslerinin sona ermesini bekliyordu. Ama sesler sona ermiyor, içindeki kaygı onu terk etmiyordu.

On beşinci tablet

Kral Pişiriş, babamı kaygılandırıyordu. O kendinden önceki krallara hiç benzemiyordu. Ne Astarus gibi güvensiz ve korkak ne de Kamanas gibi cesur ve bilgeydi. Pişiriş hırslıydı, kurnazdı, kabaydı. Bu nitelikleriyle kısa sürede kentin tartışmasız tek hükümranı olmuştu.

Ama bu kent, bu küçük krallık Pisiris'e yetmiyordu. Kentte sayıları giderek artan ve tıpkı

Asurlular gibi Samî soyundan gelen Aramîler, onların, günlük yaşamdaki etkinlikleri Pisiris'i rahatsız ediyordu. Bir gün Asurlulann, bu kentin anahtarını Aramîlere vereceğini düşünerek için için kendini yiyordu. Onun düşlerinde büyük Hitit krallığını yeniden kurmak vardı.

Parçalanmış, küçük kentler halinde yaşayan Hitit krallıklarını bir araya toplamanın zorluğu bir yana, egemenliği altında yaşadığımız Asur İmparatorluğu'nun buna göz yumacağını sanmak aptallık olurdu. Ama gözünü hırs bürüyen Pişiriş, bu gerçekleri görmekten çok uzaktı. Kendini yeryüzündeki bütün bilgilerin sahibi olarak gördüğü için de babamın uyarılarını hiç dikkate almıyordu. Bu genç kralın hırsıyla başa çıkamayan zavallı babam, yaklaşmakta olan felaketi sezinliyor ama çaresizlik içinde kıvranmaktan başka elinden bir şey gelmiyordu.

Pişiriş, tarihi, atalarımızın Mısırlılardan öğrendiği dama oyunu kadar basit sanıyordu. Bu yüzden de küçük kurnazlıklarla büyük imparatorluğunu yeniden kuracağı yanılgısını taşıyordu.

Damada taşlar hareketsizdi, hangi kareye itersen oraya giderdi, oysa çevremizdeki krallar en az bizim genç Pişiriş kadar akıllı, kendi çıkarlarını

gözetecek kadar kararlı ve deneyimli kişilerdi.

Pişiriş, Gökyüzünün Fırtına Tanrısı Teşup'un, karısı Güneş Tanrıçası Hepat'ın, oğullan Şarruma'nın ve Tanrıça Kupaba'mın yanımızda olduğuna inanıyordu. Çünkü gördüğü düşler, baktırdığı

fallar böyle söylüyordu. Oysa Asurluların da Asur, Enlil, Şamaş ve Yerin Göğün Tanrıçası Iştar gibi güçlü tanrıları vardı. Ama kendi düşlerinin coşkusuyla sarhoş olan Pisiris bu gerçekleri unutuyor, kafasındakileri adım adım uyguluyordu.

Büyük bir gizlilik içinde mektuplar, antlaşma metinleri yazılıyordu. İlk mektuplar eski Hattina, yeni Amik Kralı Unki, Sania Kralı Panammu, Gurgum Kralı Tarhulara, Milidia Kralı

Allumari, Kummuh Kralı Kuştaşpi, Kue Kralı Urikki, Tabal Kralı Vaşşurme gibi küçük Hitit krallarına yollandı. Hemen tümü Asurlulann baskısı altında yasayan bu krallıkların tepkileri ölçülmeye çalışıldı. Ama gelen yanıtlar son derece temkinliydi. Savaşçıları Asurlular tarafından koyun gibi kesilen, yaşlı, genç demeden derileri yüzülen, kazıklara oturtulan, kentleri yakılan bu kralların, durup dururken kendilerini ateşin içine atmaya hiç niyetleri yoktu.

Pişiriş ise bu yanıtlardaki çekimserliği göremiyor, büyük düşünü gerçekleştirmek için gözü

kara bir inatla uğraşıyordu. Frigya Kralı Midas ile Urartu Kralı Sardun’a da mektuplar yazıldı.

Ancak bu mektuplar ulaklar aracılığıyla değil, bizzat babam Araras eliyle Asurlulann can düşmanı olan bu iki ülkenin kralına ulaştırıldı. Pisiris’in emriyle, yanında altından yapılma nakışlı iki altın kupa, altından bir güneş kursu, Fırtına Tanrısı'nı simgeleyen altından bir boğa, koruyucu tanrımızın simgesi olan gümüşten bir geyik, üzerinde Dağ Tanrısı'nın, iki başlı

aslanın, cinlerin bulunduğu tunçtan bir tören baltasıyla, değerli armağanlar götüren babam, bu iki kralın niyetlerini de sezinlemeye çalışacaktı.

Bu arada Asur İmparatorluğu da unutulmadı. Krallığımızda durumun sakin olduğu görüntüsünü vermek, acımasız Tiglatpileser'in kuşkuya kapılıp zamansız bir saldırıya kalkmasını önlemek için, vergiler düzenli olarak ödendi, değerli armağanlar gönderildi. Ama bunlar yeterli olmayacak, küçük kentimiz, genç kralımızın hırsı yüzünden, zalim Tiglatpileser'in hışmına uğramaktan kurtulamayacaktı.

O sıralar Aşmunikal'ın aşkıyla sersemlemiş olan ben, çok sonra öğrenecektim olanları.

On altıncı bölüm

Neler olup bittiğini öğrenemeyen Esra'nın aklı köyde, silah seslerinde kalmıştı. Telefon açıp karakola sorsa, oradakiler ne bilsin? Hem Elif böyle kıvranırken. Cip Antep'in gün görmüş, dar sokaklarından geçerek, bir tepenin üzerine kurulmuş olan Azariah Smith adım taşıyan Amerikan Hastanesi'nin taş binasına ulaştığında Elifin kasılmaları iyice artmıştı. Bereket Timothy akıl edip Başhekim David'i aramıştı. Onları kapıda karşılayıp hemen acile aldılar. Saat gecenin onu olmasına karşın başhekim üşenmemiş, kalkıp hastaneye kadar gelmişti. İlk müdahaleyi o yaptı.

Esra ile Kemal'in kirece kesmiş bembeyaz yüzlerini görünce, umut dolu bir gülümsemeyle yanlarına yaklaştı:

"Korkulacak bir şey yok. Türkiye'deki akreplerin zehirleri genellikle öldürücü değildir. Ancak hastanın bünyesi alerjikse tehlikeli olabilir. Senim bağlamadan önce antialerjik bir iğne yaptım.

Yani sizin anlayacağınız işler yolunda."

David'in yatıştırıcı konuşmasına karşın Elif:

"Kendimi kötü hissediyorum" diye inliyordu.

Arkadaşları çare bekleyen gözlerle David'e baktılar.

"Geç bir alerjik reaksiyon olabilir mi ?" diye söylendi doktor kendi kendine. Hasta yalanlarının gözlerindeki tedirginliği fark edince gülümsedi:

"Paniklemeyin hemen, hastanın hayatî tehlikesi yok. Arna biraz gözetim altında tutmakta fayda var. Geceyi burada geçirsin, belki yarın gece de onu burada tutarız."

"Ne gerekiyorsa yapın doktor" dedi Esra. "Hiçbir şeyden kaçınmayın."

"Meraklanmayın her şeyi yaptık. Zehrin etkisinin geçmesini beklememiz gerekiyor. Bu da birkaç saat, sürer. Siz de burada

kalacaksınız değil mi?"

"Evet, onu yalnız bırakamayız" dedi Kemal.

"O halde üç yataklı bir odaya alalım hastamızı, siz de ona refakat edin."

Minnettar bir ifade belirdi Esra'nın bakışlarında:

"Çok iyi olur. ilginize teşekkür ederiz."

"Rica ederim, bizim görevimiz."

David'in mavi gözleri Bernd'inkileri çağrıştırıyordu ama bakışlarında ondaki soğukluk yoktu.

Timothy'le aynı yaşta olmasına karşın saçları erken dökülmüş, geniş alnı iyice açığa çıkmıştı.

Kemikli yüzüne yakışan ince sakalı, altın çerçeveli gözlüğü ve aydınlık bakışlarıyla bütünleşerek adama entelektüel bir hava veriyordu.

"Kusura bakmayın telaştan kendimizi tanıtamadık" diyen Esra elini uzattı:

"Ben.. "

Sözünü doktor tamamladı:

"Esra olmalısınız. Ben de David. Tim sizden bahsetmişti. Ama ne yalan söyleyeyim bu kadar güzel bir hanımla karşılaşacağımı sanmıyordum."

Hafifçe kızarmıştı Esra:

"Teşekkür ederim. Bana da sizden bahsetmişti."

"Ben de Kemal" dedi genç arkeolog saygılı bir tavırla. Ama içinden "Tim'in arkadaşı değil mi, hayvan herif anında sulanmaya başladı Esra'ya" diye geçiriyordu.

"Memnun oldum" dedi David bütün içtenliğiyle. "Buyrun ofisime geçelim. Size bir şeyler ikram edeyim."

Bu öneri Kemal'in hiç hoşuna gitmemişti:

"Ben kalayım, Elifin belki bir şeye ihtiyacı olur."

Üstelemedi doktor, "Delikanlı hastamızdan ayrılmak istemiyor anlaşılan" demekle yetindi yalnızca. "O halde buyrun biz gidelim."

Koridor sakindi, iki hasta kapıda sohbet ediyordu, bir hemşire elinde ilaç tepsisiyle odaları

dolaşıyordu.

"Tim ne yapıyor ?" diye sordu doktor. "Doğru dürüst konuşamadık telefonda. Paniklemişti, hemen hastaneye gitmem için rica edip durdu... Ne zamandır görüşemiyoruz, o iyi değil mi?"

"iyi iyi" diye yanıtladı Esra. Aklından "Ekiptekileri aramam gerek" diye geçiriyordu. Ama doktora açıklama yapmaktan da gen durmadı. "Şu sıralar çok meşgul, çıkardığımız Hitit tabletlerini çözüyor."

"Öyle olmalı. Yoksa arayı açmazdı. Aslında size kızmalıyım, 203

arkadaşımı elimden aldınız."

"Çarşambadan sonra görüşebilirsiniz, işlerimiz hafifleyecek."

Taş merdivenlerden ikinci kata çıktılar. Merdivenin yanındaki gösterişsiz ama geniş odaydı

David'in ofisi.

Amerikalı masaya oturmadan önce, "Buyrun, şöyle geçin" dedi.

Esra, adamın gösterdiği koltuğa yerleşirken cep telefonu çalmaya başladı. Hemen açtı

telefonu Esra:

"Alo... Tim sen misin? Hastaneye geldik. Sağ olsun Mr. David çok yardımcı oldu. Elif mi ?

Şimdi daha iyi, ama bu gece hastanede yatacak, belki yarın da. Yok yok, korkacak bir şey yok.

Biz bu gece Elif in yanında kalacağız. Şey diyecektim, biz gelirken silah sesleri duyduk... Evet...

Neymiş, anlayabildim-; mi? Öyle mi? Ben de çok merak ettim. Biraz zaman geçsin de Yüzbaşı'yı arayayım bari. Belki o bize neler olduğunu anlatır... Rica etsem, yarın kazıya sen gider misin ? Herkes ne yapacağım biliyor aslında ama yanlarında sen olsan daha iyi olur.

Teşekkür ederim. Yarın yine telefonlaşırız. Hoşça kal, arkadaşlara selam. Olur söylerim."

Telefonu çantasına yerleştirirken, "Size çok selam söylüyor" dedi.

David'in yüzünde meraklı bir ifade belirmişti:

"Ne oldu, çalışma mı var?"

"Gelirken silah sesleri duyduk. Anlayamadık."

"Bir gün arayla iki cinayet işlenmiş. Haberlerde izledik. Kim işliyor bu cinayetleri ?"

"Biz de bilmiyoruz" dedi Esra.

"Babam benzer cinayetlerin yetmiş sekiz yıl önce de işlendiğini söyledi."

Esra'nın bıkkın gözbebekleri canlanmıştı:

"Nasıl?"

"Babam, yıllar önce aynı yörede aynı biçimde insanların öldürüldüğünü söyledi."

"Yetmiş sekiz yıl önceden bahsettiğine göre babanız çok yaşlı olmalı."

"Babam Nicholas doksan beş yaşındadır. Ama belleği yerindedir. Benden önce hastanenin başhekimi oydu."

"Peki yetmiş sekiz yıl önce kimmiş cinayetleri işleyen?"

"Ne yazık ki benim acilen hastaneye gelmem gerekiyordu, ayrıntıya giremedik."

"Ama bu çok önemli olabilir."

"Yani" dedi David anlamaya çalışarak, "yetmiş sekiz yıl önce işlenen cinayetlerle bir bağlantı

olabilir mi diyorsunuz?"

Belki, babanızla konuşabilir miyim?"

“tabii buna çok sevinir. Geçenlerde sizin ekipten Bernd" emin olamadı

“Bernd’di değil mi? Şu Alman..."

“Evet adı Bernd" dedi Esra. Gözlerini merakla doktora dikmişti

“işte o geldi Tim’den duymuş babamı. Yüzyılın başındaki Ermişti. Olaylarla ilgili sorular sordu..."

olaylarıyla bozmuş aklını" diye düşündü Esra. Odada konuşup duruyor. Bir gün başım belaya sokacak s^ali

Balkar: eklerini söyledi ona" diyerek anlatmayı sürdürdü Voıd. nafta gülümseyerek gezdi bizim ihtiyar. Yaşlılıkta işe y^ar;-görmek önemli bir moral kaynağı oluyor. Sorun Çıkaran olursa onu ikna ederim. Ama hiç sanmıyorum, sizin gibi bir tanımla sohbet etmek babamın çok hoşuna gidecek.

" dedi Esra. Bunu doktorun yaptığı iltifat için

buluşma olanağı yaratacağı için bunu söylediği belli

David çayları söyledikten sonra suçunun hoş bir çocuk gibi mırıldandı: afedersiniz ama sigara içebilir miyim?"

ama burada içebilirsiniz. Sıkmayın canını, sonra puro içiyorum. İnsan öyle kolay kolay

"Efsaneyi duymadınız mı?"diye sordu topraklarını alınca, onlar da bizi tütünle bugündür lanet sürüyor." yaktı Esra. Bir nefes çektikten sonra: siz içmiyormusunuz?" dediki. Ben burada doğdum. Beni yaşama bu çocuklar gibi sokaklarda topaç çevirirdim, babamdan gizli Alleben Deresi'nde çimdim, bostanlarda kuş avladım, antik kaletim 205

cesaretimi denedim, serüven peşinde koştum. Sonra büyüdüm, tıp eğitimi için Amerika'ya Houston'a gittim. Avrupa'da, Asya'da metropoller gördüm, küçük kentleri gezdim, farklı kültür-lerle tanıştım. Ama Antep'in yüreğimdeki yeri, ilk aşkın bir daha hiç yaşanmayacak o saf, o utangaç heyecanı gibi hiç doldurulmadan kaldı. Gördüğünüz gibi sonunda yine buraya döndüm."

David'in şairane konuşmasını komik bulmuştu Esra. Ama adamın yüzüne vurmadı:

"Ya babanız, o Amerika'yı hiç özlemiyor mu?"

"Babam da burada doğmuş. Benden önce hastanenin başhekimi babamdı, ondan önce de büyükbabam Christian. Tam üç kuşaktır ailemiz bu kentte yaşıyor. Babaannemin, annemin, kardeşimin mezarları burada."

Sigarasının külünü küçük sehpanın üzerindeki mermer tablaya silkeleyen Esra:

"Hastanenin bu kadar eski olduğunu bilmiyordum" dedi şaşkınlıkla

"Sizin uzmanlık alanınıza girecek kadar olmasa bile çok eskidir" diye açıkladı David. "1878

yılında kente gelen Amerikalı mis-yonerler tarafından kurulmuş."

"Hastanenin kapısındaki isim..."

"Azariah Srnith mi ? Yale'i bitirdikten sonra Antep'e, o günkü adıyla Aymtap'a ilk gelen doktorlardan."

"Yale'den mi? Yani bizim Tirn'in okulundan."

"Öyle ama Azariah Smith sanırım 1847'de gelmiş. Ne yazık ki kısa bir süre sonra tifo ya da zatürree gibi ağır bir hastalığa yakalanarak ölmüş. Onun anısını yaşatmak için hastanemize bu adı koymuşlar."

Esra yeni bir soru sormak üzereydi ki kapı vuruldu. Hastabakıcı buzlu çaylarla içeri girdi.

Son derece terbiyeli bir tavırla çayları verdikten sonra:

"Başka bir arzunuz var mı efendim?" diye sordu.

"Yedi numaralı odadaki hastaya refakat eden bir konuğumuz var. Bak bakalım, istediği bir şey var mıymış."

Hastabakıcı çıkınca:

"Cehaletimi bağışlayın ama Amerikalılar neden burada bir hastane açma gereğini duymuşlar?" diyerek konuya geri döndü Esra.

Buzlu çayından bir yudum alan David:

"Protestanlığı yaymak için" diye açıkladı. "Geçen yüzyılın başında Amerika'da kimi din adamları 'Büyük Uyanış' adı altında Protestanlık dinini dünya ölçüsünde yaygınlaştırmak için harekete

geçmişler. Amaçları gittikleri ülkelerde yardım kurumlan, eğitim ve sağlık merkezleri açarak halkla ilişki kurmak, böylece dinlerini yaymakmış. İşte bizim hastanenin kuruluş amacı da buy-muş."

"Hâlâ misyonerlik yapmıyorsunuz değil mi?"

"Hayır hayır" diyerek başını salladı doktor. "Şimdi yalnızca sağlık hizmeti veren bir kuruluşuz. Laf aramızda benim de dinle aram pek iyi değildir zaten. Tim gibi bir ateist olmasam da İncil' de bahsedilen türden bir tanrının varlığı konusunda ciddi kuşkularım var."

"Tim'in dinî inançları yok mu?"

"Yok tabiî. Size söylemedi mi ? Hititlerin tanrılarını tartışmaktan kendinizinkini konuşmaya fırsat bulamamışsınız anlaşılan."

Esra elindeki sigarayı mermer küllükte ezerken, "Öyle olmuş" dedi. Sonra başını sallayarak ekledi:

"Ama Tim'in ateist olduğuna şaşırdım doğrusu."

"Neden şaşırdınız, dindar biri gibi rni göründü size ?"

"Yoo, öyle de görünmedi ama ne bileyim yine de tuhaf geldi bana."

"Haklısınız, tuhaftır ama dünyanın en dürüst dinsizidir o. Dindarlar arasında da onun kadar dürüst, onun kadar iyi insanlar vardır belki. Benim büyükbabam Christian da öyleydi. Zaten Tim'i bir parça büyükbabama benzetirim. Ama büyükbabamın iyi olmasında, dürüstlüğünde öteki dünyayı hesaba katan çıkarcı bir taraf vardı. Arada bir de olsa Tanrı'nın cezalandırıcı

yanını söylemeden duramazdı. Kimseye itiraf etmese de Protestan olmayanlara karşı da içten içe bir kuşku duyardı. Tim'de böyle bir önyargı görmedim. Ne Tann'ya, ne de öteki dünyaya inanmadığı halde dürüstlüğü seçmiş olması onun davranışını daha değerli kılıyor"

"Babam da sizin gibi düşünürdü" dedi Esra buzlu çayından küçük bir yudum aldıktan sonra.

"İnsanlar cehennem azabından korkmadan, iyi olabildiklerinde daha üst düzeyde bir uygarlığın ilk adımı atılmış olacaktır' derdi."

"Ne güzel söylemiş. İşte Tim o uygarlığı yaratacak ilk insanlardan biri bence."

Söylediklerini abartılı bulsa da karşı çıkmadı:

"Anlaşılan çok seviyorsunuz onu" diye mırıldandı.

"Belki inanmayacaksınız ama onun gibi birini tanımadım. Oysa dünyayı az çok dolaştım.

Amerika'da yaşadım, Paris'te iki yıl kaldım. Bir ara Katmandu'ya bile gittim. Anlayacağınız çok insanla

düşüp kalktım. Ama Timoty’nin ayarında biriyle karşılaşmadım. Hem ıkı bir bilim adamı, hem de köy kahvesindeki ırgatla bile oturup aatlerce konuşabilecek kadar sosyal biri."

Gâvur Nadide'yi anımsadı Esra. Seksen küsur yaşındaki kadınla bile dostluk kurabilmişti adam.

"Onda hayret ettiğim yan budur zaten" diye sürdürdü sözlerini pavid. "Her konuda söyleyecek sözü var ama ukala değil."

"Her konuda söyleyecek sözü olmak o kadar da iyi bir şey değil" dedi Esra. Adamın Tim'!

övmesinden sıkılmıştı. Belki de kendi kendine itiraf etmemesine karşın meslektaşını içten içe kıskamyordu. "Her şeyi bilen insan hiçbir şeyi derinlemesine öğrenemez."

"işte şaşırtıcı olan da bu ya. Tim öyle değil. Çok gezmesinden midir, çok okumasından mıdır, bilmiyorum ama konuştuğu konular hakkında derin bilgisi vardır. Çok soyutmuş gibi görünen akademik konulan bile basitçe anlatabilir. Ama bu basitlik yüzeyselliğe düşürmez onu. Anlattıklarında hep derin bir yan bulmuşum-dur. Bütün bunların ötesinde gerçek bir dost. Son zamanlarda yokluğunu en çok hissetiğim, en çok aradığım dost."

Tmı'in yetenekli bir arkeolog, inatçı bir araştırmacı, iyi bir insan olduğunu Esra da biliyordu ama David'in onu yere göğe ko-yamamasını, onu adeta bir yeni zaman peygamberi gibi sunmasını, doktorun bu Güneydoğu kentindeki yalnızlığına bağladı. Konuşacak adam bulamadığı için Tîmothy onun gözüne olağanüstü bir insan gibi görünmüş olmalıydı.

"Belki de sizin dostluğunuz yüzünden takılıp kalmıştır buralara" dedi şaka yollu.

"Hiç sanmıyorum. Bir kitap üzerine çalışıyormuş. O yüzden burada. Ama buraları sevdi.

Sevmekten öte, buralara bağlandı. Geçen yıl Osmaniye'de teröristler yolu kesip bir asteğmenle birlikte Timothy'yi kaçırdılar."

Esra'nın gözleri iri iri açıldı:

"Ciddi misiniz? Hiç duymadım."

"Kötü olaylan anlatmayı sevmez Tim."

"Peki sonra?"

"Asteğmeni kurşuna dizmişler, Tim'i bıraktılar. Ama günlerce kendine gelemedi. Onu çocuk gibi ağlarken gördüm. Bir psikologa gitmesini önerdim, kabul etmedi."

Timothy'nin ağladığını gözlerinin önünde canlandıramadı Esra. David konuşmasını

sürdürüyordu:

"Bu ülkeyi, insanları öyle sevmişti ki, onların birbirlerini öldürmelerine belki de hepimizden fazla üzülüyordu."

"Yöredeki köylüler de onu çok seviyor" dedi şaşkınlığından kurtulan Esra. "Kazı

yaptığımız bölgede insanlar bizden çok tanıyor."

"Severler tabiî. Yalnızca araştırma yapmıyor mister, onlar iyi çalışıyor. İki yıl önce köylerde sağlık taraması yapılmasını sağladı. Bizim personel bir ay boyunca bu iş için seferber oldu."

"Sesiniz manidar çıktı, pek memnun olmamış gibisiniz bu faaliyetten."

"Bedava yapılan bir iş, üstelik köy köy dolaş, însan nasıl memnun olur" dedi David, sonra gülmeye başladı. "Bakmayın böyle konuştuğuma. Çok iyi oldu. Başkalarına yardım etmenin keyfini yaşadık."

"Üstelik onları Protestanlaştırmaya çalışmadan."

"Evet, yalnızca iyilik olsun diye."

Esra'nın bakışları saatine kaydı, Daviri fark etmişti:

"Uykunuz geldiyse sizi daha fazla tutmayayım."

"Elifin yanma gitsem iyi olacak."

Esra'nın asıl niyeti yalnız kalıp Eşrefe telefon etmekti. Konuşmaları boyunca Yüzbaşı için duyduğu kaygı, bir diş ağnsı gibi kafasının içinde zonkluyordu.

"Güzel sohbetiniz için teşekkür ederim" diyerek kalktı.

"Benim için zevkti."

Kapıya gitmeden önce:

"Babanızla konuşma işini unutmazsınız değil mi ?" diye anımsattı.

"Hiç merak etmeyin, eve gider gitmez ilk işim babama bunu söylemek olacak."

Koridora çıktıklarında:

"Odayı bulabilir misiniz?" diye sordu David, "sizinle geleyim mi?

"Lütfen zahmet etmeyin, bulurum. İyi akşamlar."

Doktordan ayrılıp merdivenlerden inen Esra, hızla koridorun sonundaki açık pencereye yürüdü, cep telefonunu çıkararak heyecanla karakolun numarasını tuşladı. Telefonu öğleden sonra konuştuğu asker açtı yine. Hemen tanıdı Esra'yı- Komutanı yoktu, ne zaman geleceği belli değildi. "Bilgi vermek istemiyor" diye düşündü Esra. Anıa peşini bırakmadı.

"Silah sesleri duyduk" dedi. "Neler oluyor?"

Bilmiyordu. O anda başka biri konuşmaya karıştı, asker biraz beklettikten sonra başçavuşuna bağlayacağını söyledi.

"Alo Esra ilanım buyrun, ben İhsan Başçavuş."

Adamın sesi tok ve neşeliydi. "Yaralı ya da ölü olsa böyle konuşamazdı" diye düşündü Esra.

"Merhaba îhsan Başçavuş. Silah seslerini merak ettik..."

"Korkacak bir durum yok" diye kestirip attı başçavuş.

"Sizden yaralanan filan yok değil mi ?"

"Allaha şükür yok" dedi İhsan Başçavuş. "Herkes sapasağlam-mış. Yüzbaşım yarın açıklama yapacak."

"Yüzbaşı nasıl ?"

"Çok iyi, çok iyi, hepsi çok iyi."

"Onunla konuşamaz mıyım ?"

"Karakol dışında, ne zaman geleceğim de bilmiyorum."

Başçavuşun söyledikleri inandırıcıydı. Uzatmanın anlamı yoktu:

"Peki, aradığımı söyler misiniz ?"

Telefon kapanınca içinde büyük bir rahatlama duydu. Demek Yüzbaşı'ya bir şey olmamıştı. Ama bu fazla sürmedi. Çatışmanın sona erip ermediğini sormamıştı. "Ya devam ediyorsa..." diye ge-

çirdi içinden kahrolarak. "Gerçi başçavuş bitmiş bir olaydan bahsediyor gibiydi. Yine de belli olmazdı. Futbol maçı değil ki bu, silahlı çatışma! Üstelik etraf karanlık. Ama bu onun ilk çatışması değil, aylarca dağlarda kalmış. Bütün bunlan benden daha iyi hesap eder, önlemini alır" diye avutmaya çalıştı kendini. Boşuna, çok iyi tanıdığı o tedirginlik, bir kez kemirmeye başlamıştı zihnini, artık ne yapsa onu durduramazdı. Bu ruh karmaşası içinde Elifin odasına girip, Kemal'le konuşmayı kaldıramazdı, loş koridor boyunca amaçsızca yürümeye başladı.

On altıncı **tablet**

Aşmunikal'a tutulduktan sonra değil saraya gitmek, onunla karşılaşmamak için geçebileceği yollarda bile yürümüyordum. Ama babam Araras'ın Frigyaile Irartu ülkesine yapacağı yolculuk, sarayda bulunmamı zorunlu hale getirdi Babam benden, kendisi burada yokken saraya gitmemi, yardımcısı Laimas'ın yanında olmamı istedi. Laimas iyi bir adamdı ama

biraz saftı. Babam benim gibi eline çabuk, becerikli bir gencin onu tamamlayacağına inanırdı. Fakat babamın Asnnıniteu"la olan ilişkimden haberi yoktu ve ben, babanım isteğini yerim getirmek zorundaydım.

Her gün karmakarışık duygularla gidiyordum saraya. Bir yandan Aşmumkal'ı görmek için yanıp tutuşuyor, öte yandan karanlıkta cinlerle karşılaşmaktan ödü kopan bir çocuk gibi onu görmekten korkuyordum, iyi yürekli, beceriksiz Laimas'a yardım ediyordum ama aklım garajın Pisiris'in kadınlarının bulunduğu özel bölümündeydi. Taş merdivenlerle çıkılan bu bölüm, sarayın en üst katında, Fırat'a bakan iki büyük odadan oluşmaktaydı. Bir kere bile o bölüme çıkan merdivenlere dönüp bakmasada da Asttuınika'ın orada olduğunu hissediyor, onunla karşılaşacağımız anı korkuyla, sabırsızlıkla, sevinçle bekliyordum.

Babamın Urartu topraklanna gittiğinin yedinci gününde, saray kütüphanesinde çalışırken Pisiris'in muhafızlarından biri yanıma geldi. Kralın beni görmek istediğini söyledi. Muhafızın sözlerini duyunca tedirgin oldum.acaba kral beni neden görmek istemişti? Yoksa AşmunikaTia tapmakla sevişen adamın ben olduğumu öğrenmiş miydi ? Bu imkânsızdı. Ya tapınakta casusları

varsa ? Hayır, tapınağa casus yerleştirmeye cesaret edtemezdi. O bir kraldı arna tanrılar için yapılan bir ibaddin mahremiyetini çiğneyemezdi. Kafamda bu sorularla çıktını kralımızın hatırına.

Pişiriş pencere kenarındaki dîvanın üzerinde oturuyordu. Yanında yüzü pencereye dönük bir kadın vardı. Saygıyla krala yaklaştım. Kral beni görmüştü, başım önde, yere diz çöktüm.

"Kalk genç Patasana" dedi Pişiriş, sesinde bugüne kadar hiç tanık olmadığım bir sevecenlik vardı. "Sana bir işimiz düştü. Duyduk ki baban Araras buyruğumuzla Urartu'ya gittiğinden bu yana kütüphaneye sen bakarmışşın."

Ayağa kalkmıştım ama bakışlarım hâlâ yerdeydi.

"Evet, yüce kralımız" dedim, "sayenizde saray kütüphanesine yazman yardımcısı Laimas'la ben bakıyoruz."

"Bana o beceriksiz Laimas'tan söz etme!" diye gürledi. "Hem benimle konuşurken yüzüme bak."

O böyle deyince ben de başımı kaldırdım ve Pisiris'in çirkin suratının yanında, kalbimin sevgilisi AşmunikaTın tanrıçalara özgü o ışıklı yüzünü gördüm. Hemen bakışlarımı kaçırarak, başımı yeniden öne eğdim.

"Anlaşılan Laimas'm yanında kala kala sen de sersem gibi olmuşsun" diye alaycı bir sesle söylendi Pişiriş. "Başını kaldırıp bana baksana."

Çaresiz başımı kaldırıp onlara baktım. Ama mümkün oldukça bakışlarımın Aşmunikal'a kaymasını önlemeye çalışıyordum. Bütün dikkatimi Pisiris'in üzerinde toplamıştım.

"Buyrun yüce efendimiz, buyruğunuzu bekliyorum" diye mırıldandım, titrek bir sesle.

Gülümsedi Pişiriş. Biçimsiz dudakları yayvanlaştı, seyrek, küçük dişleri ortaya çıktı.

"işte böyle" dedi kendinden emin bir ses tonuyla. "Baban gibi zeki, baban gibi bir dediğimizi iki etmeyen, anlayışlı ve becerikli bir yazman ol."

"Sağ olun yüce efendimiz, sayenizde, dilediğiniz gibi bir yazman olacağım" diyerek Pisiris'e bir güzel yaltaklandım. O anda ne kadar utanç duyduğumu anlatamam. Sevdiğim kadının önünde rezil olmuştum, hem de bunu kendi kendime yapmıştım. Ama bu utancımı hemen bastırdım. Ben kralın huzıırundaydım. Onun istekleri için ölüm dahil her türlü özveriyi göze almalıydım. O tanrıların yeryüzündeki temsilcisi, halkımızın koruyuçuşuydu. Bunların yanında henüz saray yazmanı bile olamamış genç bir adamın aşkının ne önemi olabilirdi. Kendimi toparlayarak yineledim:

"Buyrun elendim, isteğinizi yerine getirmek için hazırım."

Pisiris'in köşeli yüzünü, derin bir şefkat bürüdü. Kanlı gözlerini tatlı bir ifade kapladı. Kalın sesinin olabileceği en yumuşak

tonda benden istediği şeyi söyledi:

"Aşmunikal benim gözdemir. Ama bu saraydaki öteki kadınlara benzemez. Onun babası bir öğretmendi. O efsaneler, destanlar, şiirler, şarkılarla büyümüş. Yanımızda sıkılmasını istemeyiz.

Bu yüzden kütüphanede ne kadartfsane, destan, şiir, şarkı vaısa hepsinin listesini ona göstermelisin, istediği tableti, istediği gaman almasını sağlamalısın. Bu işleseni görevlendiriyorum. Sakın Laimas'ı bulaştırma."

Şaşkınlık, heyecan, sevinç, ikorkıı duygularıyla allak bullak olmuş kafamı güçlükle toparladıktan sonra:

"Emredersiniz Yüce Pişiriş" dedim boynumu bükerek. "Dileğiniz eksiksiz yerine getirilecektir. Saygıdeğer Aşmunikal, kütüphanemizdeki tabletlerden istediği gibi yararlanacaktır."

"Aferin genç Patasana" dedi Pişiriş. "Senin hakkında çok iyi şeyler duydum, eğer duyduklarım doğruysa, eğer söylenenleri kusursuz biçimde yaparsan, gelecekte çok iyi bir yerin olacak."

Böyle dedikten sonra aşktan mahmurlasmış gözlerini Aşmuıtikal'a çevirerek ekledi:

"Gelecekte hepimizin çok iyi bir yeri olacak. Gelecek bize eski çağlardaki bolluğu, mutluluğu, gücü geri verecek."

Pişiriş konuşurken, bir an onun yağlı, kütüz bedenini AşmunikaTın bacakları arasında görür gibi oldum. Yüzüm kendiliğinden buruştu, bereket Pişiriş bu durumun farkına varmadan yeniden kendimi toparlayarak, saygılı, uysal, yumuşak yüz ifademi talandım. Çekilmek için izin istemek üzereydim ki Asmunikal'ın sesi odayı şenlendirdi:

"Yarın erkenden kütüphaneye gelip, eserlere bakmak istiyorum, sabah orada olur musunuz ?"

"Yann sabah mı ?" diye şaşkınlıkla duraksadıktan sonra, "Elbette, siz ne zaman isterseniz saygıdeğer hanımım" diyerek toparladım.

"Duydun" dedi Pişiriş emreder bir tonda. "Yann sabahtan itibaren kütüphanede Aşmunikal'ı

bekle-"

"Bekleyeceğim efendim" diyerek başımı öne eğdim. Ama gelecekteki felaketi sezinleyen yüreğim korkuyla çarpmaya başlamıştı bile. Yüreğimdeki çarpıntının, bedenime geçmesinden önce izin isteyerek, kendimi odanın dışına zor attım. Merdivenlerden inerken yüreğime amansız bir sıkıntı gelip oturmuştu.

On yedinci bölüm

Sıkıntıyla uyandı Esra. Yarı uyur yan uyanık, kötü bir gece geçirmişti. Doğrulup yatağın üzerine oturdu. Gece boyunca inleyip duran Elif sonunda d alabilmişti, onunla birlikte gözlerini kırpmayan Kemal de sabaha karşı uykuya yenik düşmüştü. Arkadaşlarını uyandırmamak için sessizce kalktı, lavaboya girdi, yüzünü yıkadı, kuruladı, telefonunu alıp koridora yöneldi.

Koridor gece olduğu gibi sakin değildi, ortalığı kahvaltı telaşı sarmıştı. Hastabakıcılar yemek tepsileriylc ağır ağır ilerliyor, hastalar ya da refakatçiler kahvaltılarını alıyorlardı. Rahatça konuşabilmek için hastanenin bahçesine çıkması gerekti. Kapının arkasında kuytu bir köşe bularak karakolun numarasını tuşladı. Sant-raldaki erin sesi çınladı kulaklarında.

Karşısındakini tanıyınca, uzatmadı:

"Hemen bağlıyorum Yüzbaşım'ı" dedi.

Demek ki korkacak bir şey yoktu.

"Alo, Esra."

Eşrefin sesini duyunca içine bir rahatlama yayıldı:

"Evet benim. Nasılsın, iyi misin?"

"iyiyim iyim. Çok iyiyim" dedi Yüzbaşı. Sesi yorgun ama kendinden emindi. "Allaha şükür ne şehidimiz, ne de yaralımız var... Gece de aramışsın."

"Aradım ya. Sen niye aramadın?"

"Karakola döndüğümde gecenin üçüydü. Rahatsız etmek istemedim."

"Keşke arasaydın, aklım sende kaldı" diyecekti, vazgeçti:

"Silah seslerini duyunca merak ettim."

"Sabah kazıya uğrayıp anlatmayı düşünüyordum."

"Ben kazıda değilim ki, Antep'te hastanedeyim."

"Hastanede mi?"

Yüzbaşı'nın kaygılanmasından gizli bir sevinç duydu:

"Bende bir şey yok. Elifin ayağını akrep soktu."

"Umarım kötü değildir."

"Durumu iyiye gidiyor. Sen şu olanları anlatır mısın? Çok merak ediyorum."

"Telefonda zor. Şu kadarını söyleyeyim ki olay çözüldü. Artık güven içinde kazınızı

yapabileceksiniz."

"Yani katilleri yakaladınız mı ?" diye sordu.

"Evet, artık size zarar veremeyecekler."

"Suçlarını itiraf ettiler mi ?"

"Onları ölü ele geçirdik."

Bir an suskunluk oldu.

"Onların katil olduğundan emin misin?"

Yine suskunluk. Ardından Yüzbaşı'nın sıkıntılı sesi:

"Böyle konuşmak zor. Ne zaman döneceksin?"

"Bilmiyorum ama sanırım öğleden sonra."

"Geçerken bana uğra, ayrıntılı konuşuruz."

Her şeyi hemen şimdi öğrenmek isterdi Esra ama diretmenin anlamı yoktu:

"Tamam. Öğleden sonra görüşürüz."

Boş yere kaygılanmıştı. Yüzbaşı sağ salimdi işte. Ama içi rahat değildi. Duydukları onu ikna etmemişti. Cinayetleri örgütün işlediği varsayımı üzerinde defalarca düşünmüş ama pek mantıklı bulmamıştı. Hadi Korucubaşı Reşat neyse, ama örgütün Hacı Set-tar'ı öldürmesi için hiçbir neden yoktu. Hem cinayetleri örgüt işlemiş olsa kamuoyuna duyururdu, gizlemelerinin hiçbir anlamı yoktu. Gerçi Reşat daha dün öldürülmüştü ama önceki cinayeti çoktan medyaya duyurmuş olmaları gerekmez miydi ? Kafasında bu sorularla yeniden hastaneye girmişti ki, koridorda David'le burun buruna geldi.

"Günaydın" dedi doktor neşeyle. "Ben de sizi arıyordum. Kahvaltı yapmadınız değil mi?"

"Yapmadım, neden ?"

"Bize gidiyoruz. Babam sizi kahvaltıya davet etti."

"iyi ama arkadaşlarım uyuyor."

"Uyandıklarında onlara nerede olduğunuzu söylerler,"

Esra kararsızdı. David'in babasıyla konuşmayı çok istiyordu ama Elif tümüyle iyileşmemişti, onu bırakıp gitmeyi içine sindiremiyordu.

"Elif..." diyecek oldu.

217

"Korkacak bir şey yok. Her geçen dakika zehrin etkisi azalıyor." "iyi, o zaman gidelim" dedi Esra. "Arkadaşlarıma nerede olduğumu bildirirler değil mi?"

David güven veren gülümsemesini takındı yine: "Hiç merak etmeyin. Ben başhemşireye söyleyip geliyorum." Doktor uzaklaşırken Esra'nın cep telefonu çalmaya başladı. Arayan Teoman'dı. Elifi merak ediyorlardı. Anlattı Esra., Kazıda da işler yolundaydı. Tim de onlarla birlikte gelmişti. İşçilerin kahvaltı yapması için kuşluk vakti arası vermişlerdi de fırsattan yararlanarak aramıştı, işçiler de iyiydi. Şıhlı dışında hepsi gelmişti. Onun niye gelmediği bilinmiyordu ama ötekiler hevesle çalışıyorlardı. Yalnız bugün biraz erken bırakmak istiyorlardı, çünkü Hacı Settar'ın cenazesi vardı, işçileri kasabaya Teoman ile Murat götürecekti. Ekip adına cenazeye de ikisi katılacaklardı. Bu arada Muratla da barışmışlardı. Akşam kendisine neler olduğunu bilmiyordu. Özür diliyordu. Bu konuda konuşmak istemedi Esra. Herkese selam söyleyerek kapattı telefonu.

Teoman'ın biraz kaygılanmasında yarar vardı. Arkadaşlarına karşı daha dikkatli olmayı

öğrenmeliydi.

Aslında Teoman'ın dün geceki davranışı Esra'yı da şaşırtmıştı. Çünkü rahat bir insandı

Teoman. Öyle ince eleyip sık dokumazdı. Yaşamda olduğu gibi mesleğinde de büyük iddiaları

yoktu. Mimar olmak istemişti, ama lisede de şimdiki gibi rahatına düşkün olduğundan pek çalışmamış, bu yüzden de mimarlığı kazanamamıştı. Yeniden sınava girmeyi de gözünde büyüttüğünden arkeolojiyle yetinmişti. Yemekten, içkiden, uyumaktan, sohbetten hoşlanırdı.

Kalender bir insandı. Ama dün gece ne olduysa birden çıldırmıştı. Belki de Murat çok üstüne gitmişti. "Ne olursa olsun öyle davranmaya hakkı yoktu" diye düşünüyordu Esra. Bu nedenle telefonda onu bağışladığını gösterecek bir konuşma yapmayı erken bulmuştu.

David'in Golf Volkswagen'i, kentin eski dokusunu oluşturan, görkemli müstakil evlerin taş

duvarları ile çinko kaplı kapılan arasında uzanan, kara taşlarla döşeli dar sokakların arasından geçerek geniş bir caddeye çıktı. Yan yana sıralanan dükkânları, kaldırımda bir yerlere koşuşturan insanları, araçların motor, düdük sesleriyle istanbul'da ya da Türkiye'nin herhangi bir kentinde karşılaşabileceği çirkin caddelerden biriydi bu. Bereket fazla uzun sürmedi.

Volkswagen, iki yanı dut ağaçlarıyla kaplı geniş kaldırımlar boyunca uzanan başka bir caddeye girdi. Esra bu caddeyi, kente ilk geldiğinde gördüğünü anımsadı. Bu yüzden de Antep 218

hakkındaki ilk izlenimi olumlu olmuştu. Sonra bu cadde de bitti, ağaçsız kaldırımlar, sıkış tepiş

inşa edilmiş apartmanlar başladı. Neyse ki bu da uzun sürmedi. Yeniden yeşilliklere kavuştular.

Artık evler daha seyrekti, gümrah ağaçların arasında şöyle bir görünüp kayboluyorlar di.

Esra'nın içinde küçük bir endişe kıpırdandı:

"Şehir dışına mı çıkıyoruz?"

David masumca güldü:

"Merak etmeyin sizi kaçırmıyorum. Babam Sangüllük'teki yazlığımızda. Oraya gidiyoruz."

"Neredeymiş bakalım bu Sarıgüllük?" diyerek Esra da işi şakaya vurdu. "Beni kaçınnadığınızdan emin misiniz ?"

"Eminim" dedikten sonra eliyle ilerisini gösterdi, "İşte Sarıgüllük. Şurası da bizim ev."

Yeşillikler içindeki taş binayı gören Esra:

"Güzelmiş" dedi, "eskiye benziyor."

"Çok eskidir. Bu ev yapılırken kimsecikler yokmuş ama son yıllarda hızlı bir yapılaşma başladı."

İki katlı taş bina, çitlerle çevrili ağaçlıklı arazinin tam ortasına yapılmıştı. Kahvaltı masası

evin Önüne, rengârenk güllerin arasında gökyüzüne uzanan devasa bir ceviz ağacının altına kurulmuştu. Esra, masada oturmakta olan iki yaşlı adamla, elinde kahvaltı tepsisi taşıyan orta yaşlı bir kadının kendilerine bakmakta olduğunu gördü.

"Gözlüklü olan babam" diye açıkladı David.

"Yalnız mı yaşıyor burada?"

"Ayakta dikilen Gülsüm Bacı bakıyor ona. Eşim, çocuklarım da gelir zaman zaman."

Duraksadı, Esra'ya bakarak çapkınca gülümsedi. "Ama şimdi onlar tatilde. Anlayacağınız yaz bekârıyım."

"Öteki kim ?" diye sordu Esra bekârlığıyla ilgilenmediğini belirtmek için.

"Sakıp Amca. Babamın arkadaşı. Antep eşrafından, Kurtuluş Savaşı gazisi ve emekli öğretmen..."

Volkswagen eve yaklaşmıştı. Sol taraftaki akasya ağacının altındaki gölgelikte durdu. Motoru stop eden üavid, "Onun geleceğini bilmiyordum" diye sürdürdü sözlerini. "Keçi gibi inatlaşacak-lar yme."

"Geçinemiyorlar mı?"

"Geçinemezler, birinin ak dediğine, öteki kara der. Eskiden babam pek uymazdı Sakıp Amca'ya, yaşlandıkça daha çok takılmaya başladı. Ne zaman karşılaşsalar mutlaka bir tartışma çıkar aralarında

ama yine de birbirinden vazgeçmezler. Çok eski ahbaplar, Amerikan kolejinde birlikte okumuşlar'. Yaşayan başka arkadaşları da yok. Biri ölse öteki çok yalnız kalacak... Yine de Sakıp Amca bugün gelmese iyi olurdu."

"Belki de arkadaşının evde tek başına sıkıldığını düşünmüştür."

Karşılık yerine sessizce başını salladı David.

Bahçeden geçerek gül kokularının sindiği koyu gölgelikte, mükellef bir kahvaltıyla donatılmış masaya yaklaşınca iki yaşlı erkek saygıyla ayağa

kalktılar. Saçlan tümüyle dökülmüş, yüzü kı-nş kırış olmasına karşın mavi gözleri cin gibi parlayan Nicholas bir adım öne çıkarak, elini Esra'ya uzattı;

"Merhaba, ben emekli doktor Nicholas."

Esra yaşlı adamın mor damarları iyice belirginleşen elini sıkarken kendini tanıtmayı

unutmadı.

"Bu bey de yaşlı arkadaşım Sakıp" dedi düzgün takma dişlerini ortaya çıkaran muzip bir gülümsemeyle.

Sakıp'ın bir bastona dayanarak durduğunu ilk o zaman fark etti Esra. Yaşlı adam titreyen elini genç kadına uzatarak arkadaşının eksiğini tamamlarcasma:

"Emekli tarih öğretmeni Sakıp" dedi sözcüklerin üzerine basa basa.

Tümüyle beyazlamış saçları delikanlılık günlerindeki gibi sıktı ama yer yer küçük koyu lekelerle bezenmiş esmer yüzündeki kahverengi gözleri sanki önüne bir perde çekilmişçesine grileş-mişti. Yaşlı adamın kendisine fazla sokulduğunu hisseden Esra biraz geriledi.

"Bu kadar yaklaştığım için kusura bakmayın kızım" diye açıkladı yaşlı adam. Çökmüş

bedeninin tersine sesi hâlâ gür ve toktu. "Bizim torunun oğlu gözlüğümü kırdı. Yaklaşmadan göremiyorum, inşallah sizi rahatsız etmem." Başıyla Nicholas'ı işaret ederek ekledi: "Biz bu adamla pek geçinenleyiz ama telefonda Esra Hanım'la eskilerden konuşacağız deyince, dayanamadım, geldim."

"iyi yapmışsın Sakıp Amca" dedi araya giren David. "Babamın Unuttukları varsa sen tamamlarsın."

Nicholas titreyen elleriyle konuğuna karşısındaki iskemleyi gösterdi.

"Buyrun şöyle oturun."

Otururken Gülsüm Bacı'yla göz göze geldi Esra.

"Hoş geldiniz" dedi kadın utangaç bir tavırla.

220

Gülsüm'ün de ısrarlarıyla hemen kahvaltıya geçildi. Baldan ev yapımı kayısı reçeline, katı

Aııtep peynirinden tuluma, zeytin piyazından semizotu salatasına kadar birbirinden nefis yiyeceklerle süslenmişti masa. Tabaktakilere özlemle bakan ama pek bir şey yiyemeyen iki yaşlı kafadar çok geçmeden ahiret sorularına başladılar, istanbul'un hangi semtinde oturuyordu? Hangi okulu bitirmişti ? Kaç yıldır arkeologluk yapıyordu ? Fırat kenarındaki kazı

ne kadar sürecekti? Esra bir yandan kanımı doyururken bir yandan da sorulara kısa ama net yanıtlar yetiştirdi. Kahvaltı boyunca böyle sürdü bu.

Gülsüm Bacı'mın kahvaltı masasını toplamasından, yaşlılara birer bardak limonlu ıhlamur, konuk ile David'e ise birer fincan sade kahve getirmesinden sonra konuya geçilebildi.

"Son iki cinayetin benzerlerinin yetmiş sekiz yıl Önce işlendiğini söylemişsiniz Mr. David'e"

dedi Esra. Bakışları yaslı doktorun üzerinde kenetlenmişti. "Bundan emin misiniz?"

"Eminim tabiî" dedi Nicholas. "Olanları Sakıp da hatırlar, bundan yetmiş sekiz sene evveldi.

Aklım beni yanıltmıyorsa 1921 senesi olmalı,"

"1339 senesi mi?" diye sordu gözlerini kısarak arkadaşına bakan Sakıp.

"Yok canım hicrî takvime göre 1340."

"Hatırladım. Antep kuşatma altındaydı. Allah bir daha göstermesin. Ne günlerdi onlar!"

"Kuşatmadan sonrasını söylüyorum" diye uyardı arkadaşını.

"Tamam tamam. Direnişin kırıldığı, Antep Kuvvetler Komutanı Özdemir Bey'in Fransız çemberini yarıp kent dışına çıktığı günler..."

"Yok yok ondan da sonrasını" diyerek yeniden düzeltti NİcholaS. "Londra Konferansında Antep'ten Fransızların çekilme kararının alınmasından sonrasını söylüyorum."

Sakıp sinirlenmeye başlamıştı:

"Anladım canım. Ermenilerin kaçmaya başladığı dönemi anlatıyorsun."

"Şimdi bildin... İşte o günlerdi. Ermenilerin çoğu 1915'tekine benzer bir sürgünden korkup, malını mülkünü elden çıkarmış, Suriye'nin yolunu tutmuştu."

"Tutar tabiî" diye söylendi Sakıp. "Fransızlar Antep'e girerken millete nispet eder gibi onları

marşlarla, bayraklarla karşılarken, onların üniformalarım giyip çalım satarken düşüneceklerdi sonunu."

"Ne bilsinler, kurtarıcıların m geldiğini sanıyorlardı... Neyse neyse, geçelim bunları" dedi Nicholas boğazım temizleyerek. "Nerede kalmıştık. Evet, Ermeniler çekilmeye başlamışlardı, ancak sizin kazı yaptığınız kasaba ve çevresinde kaçmayanlar da vardı. 1915'teki tehcirde kendilerine dokunulmadığmı gören beş altı aile bu defa da başlarına bir şey gelmeyeceğini sanarak bölgeyi terk etmemişlerdi. Kilisenin papazı Kirkor, şimdiki Göven köyü civarında geniş topraklan olan Ohannes Ağa ile bakırcı ustası Garo da onlardandı, işte bu üç adam Fransızların çekilmesinden bir hafta sonra hunharca öldürüldü. Papaz Kirkor, şimdi cami olan kilisenin çan kulesinden aşağıya atıldı; Ohannes Ağa, Göven köyü yolunda öldürülerek, kesik başı kucağına bırakıldı; Garo Usta ise dükkânının içindeki kirişe asıldı."

"Çok tuhaf diye mırıldandı Esra. "İlk iki cinayet tıpkı Hacı Settar ile Reşat Ağanın ölümüne benziyor. Peki cinayeti işleyenler tutuklanmadı mı ?"

"Tutuklanmak mı ? O günler savaş günleri. Ermeniler düşman olarak görülüyor. Kimi tutuklayacaklar?"

"O hengâmede kim suçlu, kim suçsuz nereden bileceksin?" diye lafa karıştı Sakıp yine.

"Bırak şimdi Sakıp. Kimlerin suçlu olduğu belli. Galeyana gelen bir grubun herkesin gözleri önünde onları katlettiği halkın arasında söylenip duruyordu. Özellikle de dün Öldürülen Reşat Türkoğlu'nun dedesi Kürt îsfendiyar'ın başı çektiğini herkes görmüştü. Nitekim sonra da Kürt İsfendiyar, Ohannes Ağa'nın toprağına el koyup kendisi ağa olmadı mı ?"

"Ben onu bunu bilmem" diye çark etti yaşlı adam, "etme bulma dünyası. Çalma kapımı

çalarlar kapını. Ermeniler rahat dursaydı bunlar olmazdı."

Sakıp'ın söyledikleriyle fazla ilgilenmedi Esra.

"Öldürülen kişilerin ailelerine ne oldu?" diye sordu.

"Ohannes Ağa ile bakırcı ustası Garo'nun ailesini bilmiyorum ama Papaz Kirkor'un ailesi Beyrut'a kaçmış. Adamın genç bir oğlu varmış, bir de küçük kızları. Delikanlı, çocuğun kendilerine ayak bağı olacağını anlayınca kız kardeşini iyi bir komşusuna bırakıp annesiyle Beyrut'a kaçmış. Oradan da Fransa'ya geçmişler..." diye konuşmasını sürdürürken:

"Aileleri niye sordunuz?" diye atıldı David. "Cinayetleri onlardan birinin işlediğini mi düşünüyorsunuz?"

"Hiç kendinizi yormayın" dedi Sakıp, ona sorulmuş gibi, "bu işi yapan teröristlerdir. O

soysuzlar da memleketi bölmeye çalışıyorlar

Her gün pusu, her gün şehit. Alçak herifler, sanki Ermenilerden az çekti bu millet."

"Ermeniler de sizden az çekmedi ama" dedi altta kalmaya niyeti olmayan Nicholas. "Bir onlar, bir siz; karşılıklı boğazladınız birbirinizi."

Babasının bu sözleri David'i de rahatsız etmiş gibiydi, Esra'nın tepkisini anlamak için dönüp baktı. Ama genç kadının aklı yetmiş sekiz yıl Önce işlenen cinayetlerle bugünküler arasındaki benzerliğe takılmıştı,

"Duyan da söylediklerini gerçek sanacak" dedi bastonuna sımsıkı sarılan Sakıp. "Dostluğu, kardeşliği önce onlar bozdular. On-lan kabul etmiştik. Yan yana kardeşçe yaşıyorduk. Ne dinlerine karışırdık, ne dillerine. Antep'teki en büyük ibadet yeri onların Meryenıana Kilisesi'ydi. Yalan mı?"

"Ama sonra acımasızca sürdünüz onları."

"Sizin yüzünüzden" diye köpürdü Sakıp, "kışkırttınız, 'Kendi devletinizi kurun' dediniz. O

avanaklar da kamp bizim arkamızdan oyun çevirmeye kalktılar."

"Amerikalıları karıştırma" dedi Nicholas. Futbol maçında kendi takımını savunan bir taraftarın tatlı saldırganlığı vardı tavırlarında. "O işi yapan İngilizler, Ruslar bir de Fransızlar.

Biz kimseyi kışkırtmadık."

Sakıp öfkeyle bastonunu yere vurdu:

"Yalan! Siz de işin içindeydiniz."

Esra'ya dönerek devam etti:

"Yalan söylüyor kızım. Bunların Amerika'dan binlerce kilometre uzakta ne işleri var?"

Bunu Esra da merak ediyordu.

"Kusura bakma" dedi yaşlı adanı David'e. "Sözüm sana değil. Artık sen bizden sayılırsın, diyeceklerimi sakın üstüne alına." Yeniden Esra'ya döndü:

"Geçen asrın başında Protestanlar American Board dedikleri bir teşkilat kurdular."

"American Board of Commissioners For Foreign Missions" diye uzun ismini söyledi Nicholas, arkadaşını kızdırmanın keyfini çıkararak.

"Tamam tamam sözümü kesme" diye payladı Sakıp. "Senin anlayacağın, bunlar, bizim gibi yabancı ülkelerde kendi dinlerini yayacaklar. Sanki bize sormuşlar gibi Board'u kurar kurmaz da programlarına Antep'i almışlar."

"Kurulur kurulmaz değil" diye yine araya girdi Nicholas belleğinin 223

hâlâ sağlam olduğunu kanıtlamak istercesine, "Board 1810'da kuruldu, Antep ise 1819'da programa alındı."

"Anladık anladık, sus artık... Hor neyse kızım, senin anlayacağın adamlar ince hesap yapmışlar. Mehmet Akif in 'Tek dişi kalmış canavar' dediği müstemle keçilerin, o sağlam dişi işte bu Amerika. Hıyanet içinde olan bizim Osmanlı da Amerika'yı 'En ziyade müsaadeyi mazhar ülke' kabul edince bunlar istedikleri gibi at oynatmaya başladılar memleketimizde."

"At oynattık da ne kötülük ettik size. Okul açtık, hastane kurduk, hayır işleri yaptık."

"Doğru, ama niye açtınız? Ülkeyi bölmek, Osmanlı'nın topraklarına el koymak için."

"Sakıp, sen gerçekten de çok yaşlanmışsın" dedi Nicholas.

"Yavuz hırsız ev sahibini bastınrmış. Haydi haydi, çekinme, 'Bunamışsın' de. Ama yağma yok. Sizin foyanızı ortaya çıkarmamı engelleyemezsin."

Gerçekten de öfkelenmiş gibiydi Sakıp. İki arkadaş arasında böyle bir tartışmaya neden olduğu için kendini suçlamaya başlamıştı Esra. Nasıl olsa öğreneceklerini öğrenmişti, 'Bir fırsatını bulsak da kalksak" diye geçirdi aklından. Ama Sakıp Bey'in anlatacakları bitmemişti daha.

"Hanım kızım, sen hiç Müslümanların toplu halde Hıristiyan olduğunu duydun mu?" diye sordu.

"Bilmem, duymadım herhalde ?"

"Duymamışsındır, duyamazsın. Ama bir Katoliğin Protestan, Protestanın Katolik, Gregoryenin Protestan olduğu görülmemiş iş değildir. Birbirleriyle ne kadar didişseler de hepsi Hıristiyanlık bayrağı altında toplanırlar. Yani bunların niyeti Müslümanları Hıristiyan yapmak değil, Gregoryen mezhebindeki Ermenileri Protestan yapmak. Bunun için de Ermenilerin bağımsız devlet kurma davalarım destekliyorlar."

"Hadi hadi uydurma" diye söylendi Nicholas.

"Ne uyduracağım, Antep'te, Maraş'ta Ermenileri eğitmek için Amerikan kolejleri açmadınız mı ?"

"Ermenileri değil Esra Hanım, herkesi eğitmek için açılmıştı okullar" diye açıkladı Nicholas.

"Bu yaşlandığı için unutmuş. Kendisi de okumuştu o kolejde."

"Unutmadım, doğru, ben de okudum kolejde ama kaç Müslürnan çocuğu vardı okulda?

Çoğu Ernıeni'ydi."

"Müslümanlar çocuklarını kaydettirmezse okul yönetimi ne yapsın ?"

"Okul yönetimi ne yapacak, memnun oldu. Neden, çünkü Müslümanları kandırmanız daha zor. Ermenileri kandırmanız daha kolay. Ne de olsa Hıristiyanlar. Ama onu da beceremediniz.

Onca para harcamaya, onca eğitime karşın ancak Ermenilerin dörtte birini Protestan yapabildiniz. Yalan mı ? Bizim kolejde Masis adında Ermeni bir arkadaşımız vardı. Masis Gregoryendi, Protestan olur diye aldılar çocuğu

okula. Ama olmadı. Ermenilerin çoğu Masis gibi uyanık çıktı, mezhebini değiştirmedi. Masis..."

Yaşlı adam birden duraksadı, Esra "Bir şey anımsamaya çalışıyor" diye düşündü ama Sakıp sanki tartıştıklarım unutmuş gibi arkadaşına döndü:

"Yahu Nicholas, aradan onca sene geçti, bazı geceler hâlâ rüyalarıma giriyor Masis. Ne oldu bu çocuğa, sen de bir haber alamadın değil mi ?"

Masis adını duyan Nicholas'ın gözlerindeki neşeli pırıltılar anında sönüvermişti. Bunun farkında olmayan Sakıp konuğa çevirdi bakışlarım.

"Keşke Ermenilerin hepsi Masis gibi olsaydı" diye yazıklandı. "Gül gibi geçinir giderdik onlarla."

"Arkadaşınız mıydı Masis ?"

"Arkadaş da laf mı, kan kardeşiydik. Canciğer kuzu sarmasry-dık. İçtiğimiz su ayrı gitmezdi.

Bu, Masis ve ben kolejin üç silahşorları gibiydik. Bir Dartanyan'ımız yoktu sadece."

Sakıp, bu, diye başıyla Nicholas'ı gösterdiğinde Esra'nın bakışları karşısındaki adama kaymıştı. Nicholas'ın neşesinin kaçtığını ilk o zaman fark etti. Aynı derecede olmasa da David'in yüzünü de tatsız bir ifade kaplamıştı. Durumdan habersiz olan Sakıp anlatmayı

sürdürüyordu:

"Bizden birkaç yaş daha büyüktü Masis. Ahimiz gibiydi, bizi daha büyük çocuklardan korurdu. Ne yalan söyleyeyim, çok iyi dövüşürdü, çok da zekiydi."

"Öldü mü?"

"Kayboldu" dedi Sakıp. "Ne ölüsü bulundu ne dirisi? Antep işgal edilince ayrı kamplara düşmüştük. Masis Fransızların desteklediği Ermeni kuvvetlerine katılmıştı; Nicholas babasının hastanesine çekilmiş, savaşı

oradan izliyordu. Bense direniş kuvvetlerine katılmıştım. Ayağıma çabuk bir delikanlı olduğum için Antep Kuvvetler Komutanı Özdemir Bey'in özel postalığmı

yapıyordum. Kenti kuşatan Fransız kuvvetlerinin arasından sızarak II. Kolordu Komutam Selahattin Adil Bey'e şifreli mektuplar götürüp getiri-yordum. Düşman silah ve sayı

bakımından bizden çok üstündü,

kentte halk aylardır açtı. Halk kayısı çekirdeğinden ekmek, kuru ottan çorba yapıyor, at leşleri için birbirine giriyordu. Özdemir Bey ile Selahattin Bey sık sık mektuplaşıyorlardı. Beşinci kez kentten çıkarken Fransız ordusunda görev yapan Ermeniler beni yakaladılar. Üzerimde sivil giysiler var. Onlara asker olmadığımı anlatmaya çalıştım. Beni aradılar, şifreli mektubu bulamadılar. Ama yine de benden kuşkulandılar. Konuşmam için iki asker kasaturanın tersiyle dövmeye başladı beni. Acımasızca aşıkkemik-lerime, dizkapaklarıma, dirseğime vuruyorlardı.

Yere yığıldım. Artık sonumun geldiğini düşünüyordum ki birden 'Durun!' diye bir ses duydum.

Masis'ti. 'Bırakın onu!' dedi. 'Ben ona kefilim.' Halbuki benim direniş güçlerine katıldığımı

biliyordu ama arkadaşlık düşmanlıktan daha ağır basmıştı. Kalkıp ona sarıldım. 'Buralarda fazla dolaşma' diye beni uyardı. Bir süre yanında dinlendikten sonra II. Kolordu karargâhının yolunu tuttum. Masis hem canımı kurtarmış hem de vazifemi yerine getirmeme yardım etmişti."

Esra bir yandan Sakıp Amca'nın anlattıklarım dinlerken bir yandan da Nicholas'a bakıyordu.

Arkadaşı Masis'i öve öve bitiremezken yaşlı adamın yüzü biraz daha asılıyor, mavi gözleri donuklaşıyordu. Sakıp'ın ara vermesini fırsat bilen Esra:

"Kahvaltı ve bu güzel sohbet için teşekkür ederim" dedi. "ama artık gitmeliyim."

"Erken değil mi ?" dedi Nicholas ama fazla da ısrar etmedi.

Sakıp düş kırıklığına uğramış gibiydi:

"Daha anlatacaklarım vardı..."

"Başka zaman" dedi tatlı bir gülümsemeyle Esra.

"Konuğumuzu zorlamayalım Sakıp Amca" diye destekledi Da-vid. "Söz, daha sonra yine getiririm."

Esra giderken Sakıp'la birlikte Nicholas da saygıyla ayağa kalktı ama ilk geldiğinde onu neşeyle karşılayan, konuşmaya istekli adama hiç benzemiyordu.On yedinci tablet Hiç değişmemişti Aşmunikal. Onu Pisiris'in yanında gördüğümde ilk düşündüğüm bu oldu.

Tıpkı tapmakta gördüğüm gibiydi; insanı büyüleyecek kadar güzel, insanı ürkütecek kadar kendine güvenli.

Kadın dudağının lezzetini ilk onda tattığım, bir kadın bedenin güzelliğine ilk onda dokunduğum, adını kendime bile söylemekten korktuğum Aşmunikal'ı sabah saray kütüphanesinde bir tahta sıranın üzerinde beklemeye başladım. Korkum mu daha büyüktü, sevincim mi kestiremiyordum. Bildiğim, onu görmenin beni mutlu kıldığıydı; bildiğim, onu görmenin beni ürküttüğüydü. Ötesini bilmiyordum. Bilmek de istemiyordum. Dün yanlarından ayrılır ayrılmaz kütüphaneye inmiş, destanları gözden geçirmiş, sıraya dizmiş, bir tablete başlıklarını yazmıştım. Aşmunikal geldiğinde bu tablete bakarak elimizdeki edebî metinleri kolayca öğrenebilecekti.

Onu beklerken, "Acaba yalnız mı, yoksa bir görevliyle mi gelecek?" diye düşünmekten de kendimi alamıyordum. Umarım bir görevli ya da Pisiris'in gözdelerinden biriyle gelirdi.

Böylece onunla daha rahat konuşabilir, görevimi kralımın istediği gibi eksiksiz bir halde yerine getirebilirdim. Bu sorunun yanıtını fazla beklemeden öğrenecektim, çünkü Aşmunikal, sabah yıldızı gibi erkenden görünecekti kütüphanenin kapısında.

Kapıda onu gördüğümde, tıpkı tapınakta olduğu gibi aklımı ve yüreğimi amansız bir heyecan sardı. Üzerine çiçeklerle bezeli bal rengi bir elbise giymişti, uzun boynunu gümüşten bir gerdanlık süslüyordu. Buğday rengi tenini daha da koyu gösteren kahverengi gözleri tatlı bir ifadeyle bana bakıyordu. Onunla göz göze gelmemek için başımı Öne eğerek:

"Hoş geldiniz değerli hanımım, hoş geldiniz saygıdeğer Aşmunikal" dedim, soğuk, içten olmayan bir ses tonuyla.

O da bunun üzerine sıcak, içten, sevgi dolu bir sesle bana şöyle dedi:

"Hoş bulduk Patasana, aylar sonra yeniden baş başa kalmak ne güzel."

Boş bulunup başımı kaldırdım, işte o an kahverengi gözlerindeki ateşe yakalandım.

Tapınaktaki utangaç kız gitmiş, onun yerini gözlerinde farklı anlamlar taşıyan bir kadın almıştı, O anda karşı çıkmanın boşuna olduğunu anladım; Aşmunikal benim yaz-gımdı, ondan kaçmam imkânsızdı. Ama yine de direnmeyi sürdürdüm, hayranlığımı gizleyip, elimle dün yazdığım tableti göstererek şöyle dedim:

"Size bir liste çıkardım. Kütüphanemizde bulunan destanların, efsanelerin, şarkıların, şiirlerin tümünün başlıkları burada yazılı. Bu tabletten istediğinizi seçebilirsiniz."

Aşmunikal söylediklerimi duymamış gibi bana yaklaştı.

"Neden beni tanımıyormuş gibi davranıyorsun Patasana?" diye sordu.

Tapınakta uyanıp da yatakta bulamayınca deliye döndüğüm kız karşımdaydı; kim olduğunu, soyunu sopunu öğrenmek için Başrahip

Valvaziti'ye yalvardığını sevgili bana gelmiş, yanda bıraktığımız o kutsal sevişmeyi tamamlamamıza yol açacak yakınlaşmanın fırsatını

arıyordu. Bal rengi giysisinin altındaki çıplak bedeni canlandı gözlerimin önünde ama bu görüntüyü hemen kafamdan kovarak:

"Sizi tanıyorum" diye yanıtladım onu. "Siz, yüce kralımız Pisiris'in gözdelerinden saygıdeğer AşmunikaTsınız. Ben kralımızın ve sizin emirlerinizi yerine getirmekle görevli bir hizmetkârım."

"Sen benim hizmetkârım değilsin" dedi. "Sen, Pisiris'ten önce yatağına girdiğim ilk erkeksin benim için."

Göz ucuyla çevreye baktıktan, konuştuklarımızı duyan kimse olmadığını gördükten sonra:

"Lütfen böyle konuşmayın tanrıların gazabını üzerimize çekeceksiniz" dedim fısıldayarak.

"Hayır, tanrılar bizi birbirimize yazmışlar. Tanrıların buyruğunu çiğneyen Pisiris'in kendisi. O

doymak bilmez biri, yeryüzündeki her şeyin tek sahibi olmak istiyor. Bunu yaptığı için de asıl o tanrıların lanetine uğrayacak."

"Kralımız hakkında böyle konuşmamalısınız" diyerek onu uyardım. "O sizi seviyor."

«O, kendini seviyor. O, beıirn gibi on kadını daha seviyor" dedi Yakında benden daha gencini, daha güzelini bulunca onu haremine alıp, yeni gözdesi ya^cak. Hem o, beni sevse de, ben onu sevmiyorum O güçlü ama fkin, soylu ama kaba. Bakışları se ninki gibi hoş değil, senin $bi güzel gülümsemiyor, sesinde seninki gibi tatıı bir müzik yol"

AşmunikaTın söyledikleri^ renkten renge girerek dinlerken kapıda Lainıas göründü. Henen konuyu değiştirerek Laimas'm duyabileceği bir sesle söylemedim:

"Saygıdeğer Aşmunikal, Derseniz bu tableti size vereyim, yanınızda götürüp, rahatça düzerek bir seçim yapın."

Laimas'ı Aşmunikal da göımüştü.

"Sünıerli ozan Ludingirrahın annesi için yazdığı şiiri istiyorum" dedi.

"Olur" dedim, Ludingirra'sm şiirinin yazılı olduğu tableti koyduğumuz rafa uzanırken aklıca geldi, yeniden Aşmunikal'a dönerek şöyle söyledim:

"Affınıza sığınarak soruyorum. Bu şiir Akkadca'dır. Acaba siz bu dili biliyor musunuz?"

Gözlerinden tuhaf bir parıltı geçti, yüzünde yapmacık bir ifade belirdi.

"Biraz bilirim" dedi.

"O zaman ne yazık ki okuyamazsınız" dedim boynumu bükerek. "Lıdingirra'yı anlamak için Akkadca'yı iyi bilmek gerek."

Ben böyle söyleyince, yanımıza yaklaşmış bulunan Laimas sanki üzerine vazifeymiş gibi söze karıştı:

"Düşündüğün şeye bak Patasana, Saygıdeğer Aşmunikal için bu şiiri çevirirsin olur biter.

£aten şiiri ezbere bilmiyor musun ?"

"Yapamam" diye bağırdım, sanki elim ateşe değmiş gibi. "Başka işlerim var."

Aşmunikal güzel gözlerini kısarak şöyle dedi:

"Ben de kralımıza söylerini, ŞÜri çevirecek başka birini bulur."

Çeviriyi yapmamak Hsiris'in buyruğuna karşı gelmek demekti.

"Hayır hayır, buna gerek yok" diyerek durumu kurtarmaya çalıştım. "Birkaç gün içinde ben çeviririm."

Aşmunikal kendinden emin, gözlerini yüzüme dikerek:

"Çeviri sırasında ben de yanında olmak istiyorum" dedi. "Sayende Akkadca'mı da geliştirebilirim."

"Bu bizim için ne büyük onur" diyerek yine lafa karıştı işgüzar Laimas.

içimden, beceriksiz yazmana lanetler yağdırırken, Aşmunikala dönerek; *230*

"Kral Pisiris'in izin vermesi halinde size hizmet etmek benim için zevk olacaktır" dedim.

Yüzünü dünyanın en güzel gülümseyişiyle taçlandıran Aşmunikal şöyle dedi:

"Hiç merak etme Yazman Patasana, izni hemen alacağım. Çeviri için yarın hazır ol."

Sonra listenin yazılı olduğu tableti alarak kütüphaneden ayrıldı. O giderken arkasından bakakalan yaşlı Laimas:

"Bu benzersiz bir kız" dedi. "Kayayı delen filiz, buzu eriten ateş, suyu yönlendiren rüzgâr gibi. Ne mutlu kralımıza. Bu kıza bakan, Fırat'ın kıyılarından daha bereketli bahçeleri görür; bu kızın sesini duyan, tannsal bir müzik duymuş gibi huzuru içinde bulur; en sıkıcı zamanlar bile bu kızın yanında göz açıp kapayıncaya kadar geçen tatlı anlara dönüşür."

Laimas hayranlıkla Aşmunikal'ın çıktığı kapıya bakarken, ben, "Aramızda olanları öğrense yine böyle söyler miydi acaba?" diye düşünmekten kendimi alamadım.

On sekizinci bölüm

"Çok sonra öğrendim olanları" diye sürdürdü sözlerini David. Bahçeden ayrılan Volkswagen iki yanı dutlarla kaplı yolda ilerlemeyi sürdürüyordu. Hızları iyice düşmüştü. Onlan dışarıdan görenler gezinti yaptıklarını sanırdı. Oysa doktor, az önce babasının kederlenmesine yol açan, çok eskilerde yaşanmış o acı olayı anlatıyordu konuğuna.

Araçları bahçeden çıkar çıkmaz, Nicholas'ın neden neşesinin kaçtığını sormuştu Esra.

"Üzücü bir hikâye" demişti David. Yüzü babası gibi kederle ağırlaşmıştı. "Babam bunun ailemiz için utanç verici bir olay olduğunu düşünüyor, bu yüzden Sakıp Amca'dan hep gizledi."

Konunun nazik olduğunu fark eden Esra, merakı iyice artmasına karşın, 'isterseniz bunu sorduğumu unutalım" demek gereğini hissetmişti. Ama bir süre suskun kalan David:

"Dün gece Tim ile büyükbabam arasındaki farktan söz etmiştim" diye kendiliğinden anlatmaya başlamıştı. "Açıkça söyleyemesem de kafamdaki örnek Masis'in başından geçenlerdi. Sakıp Amca'nın da söylediği gibi savaş çıkmadan önce üçü çok iyi arkadaşlarmış. Sakıp ile Masis büyükbabamların evinden çıkmaz-larmış. Bunda büyükannemin yaptığı enfes üzümlü keklerin de payı varmış aına Amerika'dan gelen dergilerin, yeni dünyanın izlerini taşıyan eşyaların etkisi daha çökmüş. Masis ile Sakıp'ın aileleri de bu arkadaşlığa karşı

çıkmamışlar, çünkü onlar da her gün çarşıda, pazarda görüşüyor, dostça yan yana yapıyorlarmış. Ama Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasından sonra günlük yaşam zehirlenmiş, peş peşe yenilgiler alan İttihat ve Terakki Partisi'nin yöneticileri, Ruslarla işbirliğine giren, cephe gerisinde ayaklanmalar çıkaran, Müslüman halka saldıran, katliamlar düzenleyen 232

silahlı Taşnak gruplarım bahane ederek tehcir karan almışlar; Ermenileri bulundukları

bölgelerden toplu olarak sürgüne gönderilmeleri için emir vermişler. Bu ernir uygulanırken toplu katliamlar, infazlar gerçekleştirilmiş; erkek, kadın, çocuk yüz binlerce Ermeni yaşamını

yitirmiş; 600 yıldır kardeşçe bir arada yaşayan halkların arasına kan girmiş.

Masis ve ailesi, o günlerde Antep'in bağlı bulunduğu Halep'in valisi Celal'in yardımıyla kentte kalmayı başarmışlar. Ancak savaş Osmanlı'nın yenilgisiyle sonuçlanıp Antep yöresi önce İngilizler, ardından Fransızlar

tarafından işgal edilince, Halep'e ya da imparatorluğun değişik bölgelerine göç ettirilen Ermeniler geri dönmüşler; döner dönmez de intikam tutkusuyla, işgal kuvvetleriyle birlikte yerel halka zulüm uygulamaya koyulmuşlar. İşgal kuvvetlerini bir yere kadar kabul eden halk, Ermenilerin de onların yanında yer almalarını içine sindirememiş, silaha sarılarak direnmeye başlamış. Antep'te bu direniş tam on bir ay sürmüş; kuşatılan kent, halk açlıktan ölme noktasına gelinceye kadar teslim olmamış. Dışandan ciddi hiçbir yardım almadan süren bu direniş, Fransızların önemli kuvvetlerini kentte tutmalarını zorunlu kılmış; bu durum işgale karşı dövüşen ulusal kurtuluş ordusunu rahatlatmış. Fransız topçusuna değil ama açlığa yenilen halk sonunda kenti boşaltmak zorunda kalmış; buna en çok Ermeni nü fus sevinmiş, Rusların, İngilizlerin, Fransızların vaat ettikleri gibi artık kendi devletlerini kuracaklarını sanmışlar. Ama işler umdukları gibi gitmemiş. Antep'in düşmesinin üzerinden on ay geçmeden Londra Konferansı gereği Fransızlar işgale son vererek, kuvvetlerini çekmişler; onlara güvenen Ermeniler bir kez daha büyük bir düş kırıklığına uğramışlar; tıpkı 1915'te olduğu gibi yine çoluk çocuk yollara düşmüşler.

Masis de savaş sırasında Sakıp Amca'nın söylediği gibi Ermenilerin namlı savaşçılarından biri olmuş, kentin kuşatmasında büyük yararlılıklar göstermiş, Çınarlı Cami bölgesinde yaşanan zorlu çatışmalarda en ön saflarda yer almış, yenilgiden sonra da gitme şansı varken kaçmamış, göç işini düzenleyen komitede görev istemiş. Ancak göç eylemini düzenleyen komite planlarını uygulamada gecikince, Halep'e gidecekleri yol kapanmış, böylece Masis ve arkadaşları kentte gizlenmek zorunda kalmışlar. Arkadaşları tek tek yakalanan Masis'in kaçacak yeri kalmayınca bir gece çaresizlik içinde babanım kapısını çalmış, kendisini gizle-mesini istemiş. Babam da onu alıp evin altında kiler olarak kul landıkları büyük mağarada saklamış, akşam hastaneden dönen

büyükbabama durumu anlatmış. Büyükbabam önce arkadaşını ve aldığı için babama kızmış, e

bir süre düşündükten sonra Masis'le konuşmaya inmiş. Yarım saat kadar aşağıda kalan büyükbabam sinirli bir halde geri dönmüş.

'O adam hemen bu evden gidecek' demiş.

Babam, neler olduğunu sorunca, 'O yolunu şaşırmış bir gafil. Protestan ol, seni kurtaralım, dedim. Ölürüm daha iyi, diye cevap verdi bana' demiş.

Babam yalvarmaya başlamış, Masis'in zamanla doğru yolu bulacağını, Protestan olacağım söylemiş, babaannem de ricalar etmiş ama büyükbabam Nuh diyor, peygamber demiyormuş.

Onlar tartışırken aşağıdan bir silah sesi duyulmuş.

'Eyvah!' diyerek mağaraya koşturmuş babam. Masis'i şakağından vurulmuş olarak, kanlar içinde yatarken bulmuş. Yanında hâlâ namlusundan duman süzülen tabancası duruyormuş.

Babamın peşinden aşağıya inen büyükbabam, oğlunu paniklemiş bir halde ayakta dikilirken bulunca kendine gelmesi için ona sıkı iki tokat aşk etmiş.

'Hadi toparlan' demiş, 'onun ölüsünü burada bulurlarsa başımız belaya girer. Onu bizim mezarlığa gömelim.'

Gece yansına doğru Masis'in ölüsünü Amerikalıların yattığı mezarlığa götürüp gömmüşler.

Büyükbabam belli olmasın diye üzerine taş filan da koydurtmamış. Büyükbabamın ölümünden çok sonra babam mezarın üzerine mermer bir taş yerleştirmiş. Ama babasının neden olduğu bu trajik olaydan utanç duyduğu için taşın üzerine orada kimin yattığını

yazdırmamış. Bu sırrı en yakınlarından bile yıllarca saklamış. Ben büyümeye başlayınca mezarlıkta, üzerinde yazısız taş bulunan o mezar dikkatimi çekmeye başladı. Bir gün bu mezarda kimin yattığını sordum. 'Amcan' dedi babam. Bildiğim kadarıyla benim amcam yoktu.

Büyükanneme gittim, mezardan bahsettim, o da yarım yamalak laflarla geçiştirdi. Büyüyüp aklım ermeye başlayınca, yeniden o mezarı sordum. Bunun üzerine babam beni karşısına alıp olanları anlattı, işte Masis, o üzerinde yazı olmayan mezarda yatıyor."

"Çok acı" dedi Esra, "babanızın neden birdenbire kederlendiğini şimdi daha iyi anlıyorum."

"Bu olayda beni en çok düşündüren büyükbabamın tavrı olmuştur. O öldüğünde ben yedi yaşındaydım. Emekli olmuştu, evimizin bahçesinde zamanının bir bölümünü benimle geçirir, sanki küçük bir çocuk gibi benimle düşer kalkardı. Körebe oynardık, o bir zamanlar Masis'in kendini vurduğu mağaraya iner saklanırdı.

Onu bulmam için sesler çıkarırdı. Gider onu ebelerdim. Dünya tatlısı bir adam olarak hatırlıyorum büyükbabamı. Çevresindekiler de onu çok severmiş. Bugün bile bahsi açılsa tanıyan herkes ondan övgüyle söz eder. Ama oğlu sayılabilecek bir delikanlıyı, yalnızca inancı farklı diye ölüme itmekten çekinmemişti."

Derinden bir iç geçirdi David. iki su damlası gibi durulaşan mavi gözlerini konuğuna çevirerek sordu:

"Bu kadar iyi bir insan, böyle bir kötülüğü nasıl yapabilir, anlayamıyorum."

"İnanç" dedi Esra duygusal ama ne söylediğinden emin bir sesle, "bazen insanların gözlerini kör ediyor. Farklı olana hoşgörü gösterilmesini engelliyor. Kendinden olmayanların ölümünü, yok edilmesini doğal, hatta gerekli bir olaymış gibi gösteriyor."

Çaresizlik içinde başını sallayarak bakışlarını yeniden yola çevirdi David.

"Sanırım haklısınız" diyerek anlatmayı sürdürdü. "Bedeli ne olursa olsun insanoğlu öldürme, yok etme tutkusundan kendini kurtaramıyor. Masis'in ölümü de bizim aileye oldukça ağır bir bedele mal olmuş. Evdeki eski neşe kalmamış, babayla oğul arasında, nedenini ikisinin de bildiği ama üzerinde hiç konuşmadıkları bir gerginlik yaşanmaya başlamış. Bu durumdan en çok rahatsızlık duyan büyükannemdi. Zavallı kadın kocası

ile oğlu arasında kalmış, babama geçmişi unutmasını telkin edip durmuştu. Ama sizin de tanık olduğunuz gibi babam arkadaşının ölümünü unutamadı."

Adamın sesinin titrediğini fark etti Esra. Bahçeye giderlerken şakalar yapan, çapkınca gülümseyen adam gitmiş, yerine sorumluluğunun altında ezilen bir adam gelmişti sanki.

"Kusura bakmayın" dedi Esra, "böyle olduğunu bilseydim ne bu konuyu açardım, ne de size o soruyu sorardım."

"İçimden geldiği için anlattım" dedi David. Gözleri yolda ama aklı başka yerdeydi.

"Ailemizin dışında bunu ilk siz öğrendiniz. Neden anlattığımı bilmiyorum. Galiba sırların da bir ağırlığı var, insan o ağırlığı uzun süre taşıyamıyor."

Bakışlarını yeniden konuğuna çevirerek rica etti:

"Yine de kimseye anlatmazsanız sevinirim."

"İçiniz rahat olsun, kesinlikle başka biri öğrenmeyecek."

"Teşekkür ederim" diye mırıldandı David.

İkisi de susmuştu. Esra'nın aklından birçok düşünce geçiyordu. Bunların içinde en belirgini yetmiş sekiz yıl önce bölgede işlenen cinayetlerle, Hacı Settar ile Korucubaşı

Reşat'ın öldürülme

-

biçimlerinin benzerliğiydi. Sakıp Amca'nın söylediği gibi örgütün işi miydi ? Eğer böyleyse, yani cinayetleri örgüt işlediyse, sorun kalmamış demekti, çünkü Yüzbası'nın söylediğine göre katiller ölü olarak ele geçirilmişti. Ama ya Sakıp Amca yamlıyorsa, cinayeti örgüt değil de yetmiş sekiz yıl önceki olayların intikamım almak isteyen biri işlediyse ? İyi de kim ? O

cinayetlerde akrabası öldürülen biri ya da Bernd gibi onların yakını olan biri... Bir meslektaşı

hakkında böyle düşünmemeliydi. Ama daha David, "Babam olaylar hakkında Bernd'le konuştu" dediğinde düşünmeye başlamıştı Alman meslektaşını. Nicholas, kiliseden atılarak öldürülen Papaz Kirkor'un genç oğlundan, çocuğun annesini alarak Beyrut'a kaçtığından söz etmemiş miydi ? Bernd'in kayınpederi de Türkiye'den Fransa'ya kaçmamış mıydı ? Bu bir raslantı mıydı ? Düşüncelerinin ulaştığı sonuçtan korkan Esra, "Hayır hayır" diye geçirdi içinden. Bernd kimseyi öldüremezdi. Ama meslektaşıyla dün yaptıkları konuşmayı

anımsayınca, bu kanısından emin olamadı. "Karım için her şeyi yaparım, gerekirse mesleğimden bile vazgeçerim' dememiş miydi ? Mesleğinden vazgeçmek başka, iki suçsuz insanı öldürmek başka... Ama kendi meselesi olmadığı halde Vartuhi için polislerle kavga etmeyi bile göze almamış mıydı ? Alman'ın bazen insanın içine işleyen çelik mavisi gözlerini anımsadı.

"Yok yok" diyerek yeniden uzaklaştırmaya çalıştı bu varsayımı kafasından. Hem Bernd bunları

yapabilecek kadar gözü kara bir âşık olsa bile karısı Vartuhi bu işi onaylar mıydı bakalım ? Kocasının katil olmasını ister miydi ? Kuşkusuz istemezdi ama ya Bernd aşkının büyüklüğünü

kanıtlamak için karısının, haberi ol-rnadan işliyorsa cinayetleri? Almanya'ya dönünce de

"Büyükbaban Kirkor'un intikamını aldım" diyecekse... Böyle şey olur mu? Neden olmasın, aşkın bizim Kemal'i ne hale getirdiğini görmedik mi ? Zaten tuhaf bir adanı olan Bernd neden daha kaçıkça işler yapmasın ? Sahi, cinayetler işlenirken ne yapıyordu bu adam ? Ne yapacak, ekipteki herkes gibi yatağında uyuyordu. Uyuyor muydu? Cinayetlerin işlendiği gece olanları

anımsamaya çalıştı. Hacı Settar öldürüldüğü sabah Bernd odasında bulunamamıştı. Hatta onu bekledikleri için toplantıya geç başlamışlardı. Timothy'yle küçük bir tartışma bile geçmişti aralarında. Galiba Fırat kenarında yürüyüşe çıktığını söylemişti. Ya Korucubaşı Reşat'ın

öldürüldüğü gece? Zihnini zorladı, Bernd'in sabah Teoman'la yaptığı küçük konuşma canlandı

gözlerinin Önünde. Teoman, Alman'ın her zaman bindiği bisikletinin lastiklerinin inmiş

olduğunu söylüyordu. Bernd'in yüzünde tuhaf bir anlam belirmiş ve "Ben gece bisiklete 236

binmedim ki" diyerek hemen savunmaya geçmişti. Neden heyecanlanmıştı ki ? Yoksa gece bisikletine atlayıp Göven köyüne Korucubaşı Reşat'ı Öldürmeye mi gitmişti ? Cesedi bulan çobanın söylediklerim anımsayınca tüyleri diken diken oldu. Çoban, gökyüzünde uçan bir adam gördüğünü söylememiş miydi? Ay ışığında bisikleti fark edemeyen çoban, yalnızca sürücünün iri karaltısını seçerek, onu gökyüzünde uçan adanı sanmasındı...

"Neler saçmalıyorum ben..." diye düşünerek kendini toparlamaya çalıştı. Ortada somut hiçbir kanıt yokken, üstelik katiller ele geçirilmişken bir meslektaşını suçluyordu. Belki de bu, bilinçaltında ondan nefret ettiği içindi. Kazı başkanı olamadığı için az çektirmemişti Bernd ona.

Hayır hayır, böyle düşünmesi onunla ilgili değildi. Zaman zaman paranoyaya yaklaşan bu kuşkuculuk hep vardı onda. Bir keresinde Orhan'ı Berlin'deki bir sempozyuma birlikte gittiği Sevim'le yatmakla suçlamamış mıydı ? Oysa Sevim en yakın arkadaşıydı, üstelik Orhan'dan günahı kadar hoşlanmazdı. Ama nefretin insanları birbirine çektiğini de bilirdi Esra. Üstelik yabancı bir ülkede yedi gün boyunca birlikte kalmışlardı, hem de aynı otelde. Bir gece içki ve müziğin de etkisiyle, neden aynı odada sabahlamasınlardı ? Önceleri şaka olsun diye kendi kendine söylediği bu düşünceye inanmaya, daha da ileri giderek olayı kurgulamaya başlamıştı.

Yedinci günün sonunda artık kocasının Sevim'le yattığından emindi. Orhan dönünce burnundan getirmişti; sonunda iş büyümüş, olayı Sevim de duymuş, Esra'yı bir güzel azarlamıştı. Esra sevdiği iki insanın kalbini kırdıktan sonradır ki yanıldığını anlamış, kendini affetirmek için yapmadığı şey kalmamıştı. Ya Bernd konusunda da aynı yamlgıyı taşıyorsa ?

"Hayır hayır" diye korkuyla mırıldandı.

Onu David de duymuştu:

"Efendim, bir şey mi söylediniz?"

"Özür dilerim, galiba sesli düşünüyordum."

Hastaneye kadar başka bir şey konuşmadılar. Binaya girince David, konuğunu ofisinde çay içmeye davet etti ama Esra özür dileyerek, artık kazıya dönmesi gerektiğini söyledi. Eğer Elif iyileşmişse onu da götürmek istiyordu. Doktor, kızın bu geceyi de hastanede geçirmesinden yanaydı. Esra ısrar etmedi. Ayrılmadan önce dostça sıktı David'in elini.

"Her şey için teşekkür ederim. Bir gün kazıya gelin. Daha uzun boylu konuşuruz."

Zoraki de olsa neşeli bir tavır takınan doktor:

"Ben teşekkür ederim" dedi, "bu davetinizi kaçırmayacağım."

Esra, doktordan ayrılıp arkadaşlarının kaldığı odaya girdiğinde Kemal ile Antep Arkeoloji Müzesi Müdürü Rüstem'i fısır fısır konuşurken buldu. Elif yatağında hâlâ uyuyordu. Esra'yı

görünce ikisi de ayaklandılar. Rüstem'in elini sıktı Esra. Aslında adamdan pek hoşlanmazdı.

Rüstem de bunun farkındaydı. O yüzden fazla uzatmadı, kısa bir hoşbeşten sonra izin isteyip ayrıldı yanlarından. Ama Kemal'in iyi arkadaşıydı. Daha önce Yesemek Açık Hava Müzesi Projesfnde birlikte çalışmışlardı. Rüstem gidince Kemal yeniden Elifin başucıına oturdu, sanki bakmazsa göğsü inip kalkmayacakmış gibi kaygıyla kızın soluk alıp verişini izlemeye başladı.

"İyi görünmüyor" diye söylendi. "Onun için korkuyorum."

Yakından bakan Esra, kızın yüzündeki solgunluğun geçmiş olduğunu gördü.

"O iyi" dedi. "Bence sen kendine dikkat et. Senin rengin daha solgun."

"Bana bir şey olmaz. Önemli olan onun iyileşmesi."

"Doktor, 'Dinlenmesi gerek' diyor. Elifi bu gece de hastanede tutmak istiyor. Ama ben kazıya dönmeliyim. Sen ne yapacaksın?"

Kemal kendi durumundan memnun değilmiş gibi başını öne eğdi.

"Kazının en ilginç dönemleri..." diye söylendi kahredercesine. "Bir arkeolog yaşamı

boyunca kaç kez Patasana'nın tabletleri gibi olağanüstü buluntulara rastlayabilir. Belki bir kez, belki de hiçbir zaman. Ama Elifi bırakamam. O istemese bile yanında olmak beni mutlu ediyor."

On sekizinci tablet

Aşrnunikal beni mutlu kılıyordu. Bütün korkularıma, tedirginliklerime, çekincelerime karşın değişmeyen tek gerçek buydu, o, kimsenin yapamadığını yapıyordu bana. Yüreğimi nedensiz bir mutlulukla dolduruyordu. Karşılaştığımızda yeniden anlamıştım bu yadsınamaz gerçeği. Bir yangın, beklenmedik bir fırtına gibi yeniden girmişti yaşamıma Asmunikal. Ben uzak durmaya çalışırken, o zamanını benimle geçirmek için kafa yormuş, yollar bulmuş, sonunda istediğini elde etmişti. Bir kere daha kanıtlamıştı ki, yalnızca tanrıçaların güzelliğine değil aklına ve cesaretine de sahipti. Büyükbabam Mitannuva yaşıyor olsa, böyle bir kızı sevdiğim için beni kutlar, krala aldırmadan bu sevdayı yaşamamı isterdi. Ama baham Ara-ras, kralımızın kadınına göz diktiğim için herhalde beni ayıplar, uyarır, AşmumkaTı sevmeyi sürdürürsem lanetler yağdırmaktan bile çekinmez, belki de beni kendi elleriyle Pisiris'e teslim ederdi.

Bense ne yapacağımı bilemiyordum. Kanadı kırılmış bir serçe gibi Aşmunikal'ın avucuna düşüvermiştim. Kendime yasaklar koymam boşunaydı. O çoktan beni ele geçirmiş, damarlarımda dolaşan kan gibi bedenimin vazgeçilmez bir parçası olmuştu. Kral Pisiris'ten ne kadar korkarsarn korkayım, aldığım eğitim beni ne kadar sorumlu davranmaya zorlarsa zorlasın onsuz yapamayacağımı, ona direnenıeyeceğimi biliyordum. Artık her yerde, her zaman onu düşünüyordum. Yemek yerken, yürürken, durup Fırat'ı seyrederken, annemle konuşurken, şarkı söylerken,

tablet okurken, tablet yazarken, uyurken, düş görürken, uyanıkken, hayal kurarken kafamda hep o vardı.

Asmunikal, söylediği gibi ertesi sabah yine kütüphaneye geldi. Artık ona bakmaktan çekinmiyordum, daha doğrusu gözlerimi ondan alamıyordum. Bunu hemen fark etti. O fark edince bana

yine bir ürkeklik geldi, bakışlarımı kaçırdım. Kendinden emin bir gülümseyişle yaklaştı yanıma:

"Günün aydın olsun Yazman Patasana."

Yanıma yaklaşınca, baharda Fırat kıyısında açan yabanî çiçeklerin hoş kokusu çalındı burnuma.

Onun kokusunu içime doldurarak:

"Sizin de Saygıdeğer AşmunikaT dedim,

"Kralla konuştum, Ludingirra'nın annesi için yazdığı şiiri birlikte çevirebileceğimizi söyledi."

Biraz duraksadığımı görünce:

"Yoksa, izin verdiğini gösteren mühürlü bir tablet mi almalıydım?" diye sordu, alaycı bir tavırla.

Bunun üzerine ben de şöyle dedim:

"Böyle konuşmayın, sizin sözünüz benini için en büyük güvencedir."

Asmunikal güzel gözlerim kütüphanede gezdirerek konuyu değiştirdi:

"Nerede çalışacağız ?"

Hemen toparlandım. Ludingirra'nın şiirinin bulunduğu masayı göstererek:

"Buyrun Saygıdeğer Asmunikal, şöyle geçelim" dedim.

Birlikte masaya yürüdük. O benim birkaç adım önümdeydi. Korkmadan, çekinmeden ona doya doya baktım. Masaya karşılıklı oturunca Asmunikal tablete bakarak şöyle dedi:

"Laimas, senin bu şiiri ezbere bildiğini söyledi. Çeviriye başlamadan önce bana okur musun?"

Tapınaktaki yatakta yan yana duruşumuzdan sonra ilk kez bu kadar yakın olmuştuk birbirimize.

"Nasıl isterseniz Saygıdeğer Asmunikal" dedim.

"Dinliyorum o zaman Saygıdeğer Patasana" dedi "saygıdeğer" sözcüğünün üstüne basarak, tnce alayım anlamazlığa geldim. Sü-merlî üstadın benim de çok sevdiğim şiirim ezbere okumaya başladım:

"Sevgili Annem'e,

Yola çıkan kralın habercisi,

Seni Nippur'a göndereceğim, bu haberi götür.

Uzun bir yolculuk yaptım,

Annem üzüntüde, uyuyamıyor,

Odasına sıkıntılı bir tek söz bile giremeyen o

Bütün yolculara sağlığımı soruyor.

Benim selam mektubumu ver eline!

Eğer annemi bilmiyorsan, onu sana tanıtayım.

Onun adı Şatiştar'dır.

Pırıl pınl

Bir tanrıça hoşluğuyla, tatlı bir gelindir o.
Gençliğinden beri kutsanmıştır o.
Kaynatasının evini gayretle yöneten,
Kocasının tannsına hizmet eden,
Tanrıça İnanna'nın yerine bakmayı bilen,
Kralın sözünü yabana atmayan,
Sevilen, sevgiyle yasayan,
Kuzu, taze kaymak, tatlı bal,
kalpten akan tereyağıdır o.
Annemin ikinci tanımını vereyim sana.
Annem ufukta parlayan bir ışık, bir dağ maralı,
bir sabah yıldızıdır.
değerli bir akik, Marhasi'den bir topaz,
Görkemli bir prens mücevheri,
Neşe yaratan bir akik,
Kalaylanmış bir yüzük, demirden bilezik,
Bir altın çubuk, ışıldayan bir gümüş,
göz alan bir fildişi heykelcik,
Mavi tastan bir zemin üzerinde yükselen
atabastar bir melektir o.

Annemin üçüncü tanımını vereyim sana.

Annem mevsiminde yağmur,

ilk tohum için gereken su,

Bereketli bir bahçedir, lezzetli meyvelerle dolu,

Kozalaklarla süslü bir köknar ağacı,

yeni yılda ilk ayın ürünü,

Tarlalara bereket getiren bir su kanalı,

Aranan en tatlı Dilnuın hurmasıdır o.

Annemin dördüncü tanımını vereyim sana. Annem bir bayram, neşe dolu bir kurban, Prenseslerin olgusu, bir bolluk şarkısı, Neşesi tükenmeyen, seven, sevilen bir yürek, Annesine dönen bir esirin müjdesidir

241

242

Annemin beşinci tanımını vereyim sana. Annem çam

ağacından bir araba, şimşirden bir tahtırevan, Parfüm kokan,

güzel bir giysi, çiçekten bir taçtır o.

Sana verdiğim bu tariflere göre annemi

tanıyacaksın,

... o hoş kadın işte benim annemdir.

Benden haber için kulak kesilen

ona haberi neşeyle götür,

"Sevgili oğlun Ludingirra'dan selam" de ona Şiiri bitince Aşmunikal'ın yüzüne baktım.

Ağlıyordu. Onu ağlarken görmemiştim, yüreğim acıyla doldu.

"Ne oldu, neden ağlıyorsunuz?" diye sordum.

Soruma yanıt vermeden içini çeke çeke ağlamayı sürdürdü. Kral PİsirisPİsiris'i, kim olduğumu, bizi gördüklerinde başımıza neler gelebileceğini unutarak, eline dokunmak istedim. Elini çekti.

Bunu beklemiyordum, karşısında çaresizlik içinde kalakaldım. Aşmunikal biraz daha ağladıktan sonra sakinleşti. Ağlamanın bile güzelliğini lekeleyemediği sürmeli gözlerini yüzüme dikerek şöyle dedi:

"Kusura bakma annemi hatırladım."

"Anneniz nerede?" diye sordum.

"Uzakta, çok uzakta. Fırat kenarındaki verimli bir tarla ve üç köle karşılığı beni Pisiris'e vermekten çekinmeyen babamın yanında."

"Sizi Pisiris'e babanız mı sattı?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Onu kınamıyorum" dedi Aşmunikal. "Yaşlanmıştı, artık kimseye bir şey öğret emiyordu.

Son günlerini rahat bir hayat sürerek geçirmek istiyordu. Kralın sarayında benini de bolluk içinde yaşayacağımı düşündü. Ama annemi çok özlüyorum."

Uzanıp elimi tuttarak sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sen de şiiri çok güzel okudun. Duygulandım. Yoksa her zaman ağlamam."

Elimi tutunca içini bir tuhaf olmuştu.

"Her zaman ağlamayacağınızı biliyorum" dedim. "Siz çok cesur bir kızsınız."

I. Şiir, İlmiye Çığ'm *Siimerli Ludîngîrra* (Kaynak Yayınları, s. 95-97) adıl kitabından alın-243

Aşmurükal dikkatle yüzüme baktı.

"Bana sevdalısın değil mi Patasana?" diye sordu.

Korkuyla elimi çektim.

"Kraldan im korkuyorsun?" diye yemden sordu.

"Hem korkuyor, hem de saygı duyuyorum" dedim.

Aşmunikal yeniden ellerime uzandı, bu defa çekmedim. Gözlerini gözlerime dikerek:

"Kralına duyduğun saygı, bana duyduğun aşktan daha mı büyük ?" diye sordu.

Elimi yeniden çekmek istedim ama bırakmadı:

"Söyle bana Patasana, eğer öyleyse elini bırakacağım ve bir daha gelmemek üzere çekip gideceğim."

Hiçbir şey söyleyemedim, söyleyemeyeceğimi zaten biliyordu. Kalkıp yanıma geldi. Tıpkı

tapınaktaki gibi elleriyle saçlarıma usulcacık dokundu. Tedirginlik içinde kütüphanenin kapısına bakarak mırıldandım:

"Biri görecek..."

"O zaman babanın çalıştığı odaya gidelim" dedi.

Her şeyi biliyordu. Gerçekten de kütüphanenin arkasında babamın çalıştığı küçük bir oda vardı. Oraya girip kapıyı arkasından sürgülersek kimse içeri giremezdi.

"Ya Kral Pişiriş..." diye yecek oldum.

"O saygı duyulacak biri değil" dedi. U0 iyi bir adam değil, o iyi bir kral değil."

"Ya kütüphaneye gelirse..." dedim kaygıyla.

"Gelemez" dedi. "Bu sabah geyik avına çıktı."

Aşmunikal'ın beni heyecanlandıran büyülü görüntüsüne, sözlerindeki çekiciliğe daha fazla karşı koyamadım. Babamın gizli tabletlerini yazdığı küçük odaya yürüdük. Odada yan yana oturduk. Tapınaktaki başarısız sevişmeden sonra ona dokunmaya korkuyor, uzak durmaya çalışıyordum. Gerginliğimi anladı, îri, sürmeli gözlerini yüzüme dikerek şöyle dedi:

"Yalnızca konuşacağız. Birbirimizden korkmamayı öğrenene kadar, bıkıp usanmadan konuşacağız. Bedenimden korkmamanı Öğrenene kadar sana tabletlerden şiirler okuyacağım, hikâyeler, destanlar anlatacağım. Anlatmanın bir tür sevişmek olduğunu anlayana kadar, anlatmanın yetmediğini kanıtlayacak olan açlık teninde uyanana kadar, bıkıp usanmadan anlatacağım."

On dokuzuncu bölüm

Nicholas'ın anlattıkları Esra'nın zaten karışık olan kafasını *iyice* allak bulak etmiş, olayları

iyice içinden çıkılmaz bir hale misti Kırmızı topraklı fıstık bahçelerinin arasından geçen yolda ciple ilerlerken hâlâ ne yapacağını, neye karar vereceğini bilemiyordu. Bir yandan Bernd'den kuşkulanıyor, öte yandan bunu yaptığı için kendinden utanıyordu. Elinde arkadaşını

suçlayacak bir tek somut kanıt bile yoktu ama onu zanlı sayabilecek kadar çok olay vardı ki.

Olayların üst üste gelmesi yalnızca bir raslantı mıydı, yoksa gerçek katili ortaya çıkaracak işaretler bütünü müydü? Emin olamıyordu, emin olamadığı için de düşünceleri dönüp dolaşıp aynı yere geliyordu.

Kuşkularını Yüzbaşı'ya anlatsa... inanmazdı. Üstelik onagöre katiller yakalanmış, olay çözülmüştü. Ama Esra bu cinayetleri bir örgütün işlediği fikrini pek akla yakın bulmuyordu.

Belki de yanılıyordu, belki de Alman meslektaşından boş yere kuşku duyuyordu. Belki de Yüzbaşı'nın elinde, cinayetleri, örgüt üyelerinin işlediğini kanıtlayan belgeler vardı. "Keşke..."

diye mırıldandı ama buna hiç inanmıyordu. "Yine de acele etmemekte, olayın ayrınt^. larmı

öğrenmekte fayda var" diye geçirdi aklından. Ne de ols^ Yüzbaşı bu konuda ondan daha deneyimliydi, yıllarca dağlarda savaşmıştı, örgütü ondan daha iyi tanıyordu. Aynı zamanda önyargılıydı, bütün olumsuzlukların arkasında örgüt arıyordu. Sanki kendisi önyargılı değil miydi ? Daha ne olup bittiğini anlamadan, cinayetleri asıl dincilerin işlediğini söyleyip, Hacı

Settarın yeğeni Fayat'tan kuşkulanmamış mıydı ?

Cipten inip karakola yürürken hâlâ bunlar vardı kafasında- Kapıdaki iki erden Ankaralı olanı

yüzünde mahcup bir ifadeyle karşıladı Esra'yı. Daha bir şey sormadan, "Yüzbaşım sizi bekliyor”246

diyerek eliyle aşağıda, karakolla nehrin arasına inşa edilmiş lojman binasını gösterdi.

"Uyuyor mu yoksa, rahatsız etmeyeyim."

"Yüzbaşım uyumuyor. 'Esra Hanım gelince lojmana buyursun' dedi. Bahçesi daha serin oluyormuş."

Serin lalını duymak bile hoşuna gitti Esra'nın; bu cehennemi sıcakta serin bir köşe bulmak büyük ayrıcalıktı. Ankaralı er, Esra'nın önüne düşerek, Fırat kenarından toplanan iri taşlarla döşenmiş, el yapımı sevimli basamaklara yöneldi.

Lojmanın bahçesi de tıpkı karakolunki gibi düzenli ve bakımlıydı. Demir kapının girişinde karakolda olduğu gibi iki nöbetçi bekliyordu. Soldaki nöbetçi kulübesinin hemen arkasında, bütün bahçeyi gölgeye boğan devasa bir ıhlamur ağacı vardı, öteki ağaçlar; erik, nar, dut, akasya ve bir düzine kadar kavak onun gölgesinde kalıyordu. Ama bahçeyi bu sıcaklarda çekici kılan yalnızca ağaçlanıl gölgeleri değildi, yirmi metre kadar aşağıdan süzülerek akan Fırat'tan yayılan nemli serinlik de sıcağı kırıyor, burasını çöl ortasında bir vahaya çeviriyordu.

Yüzbaşı, erik ağacının altındaki masada, gözlerim Fırat'ın yeşil sularına dikmiş, sessizce oturuyordu. "Beni bekliyor" diye düşündü Esra. Bu düşünce bile bedeninin tatlı bir heyecanla ürpermesine neden oldu. Demir kapıdan içeri girerken, Esra'yı tanıyan nöbetçinin, "Hoş

geldiniz" demesi üzerine başını çeviren Yüzbaşı onları gördü. Görür gönnez de dudaklarında yorgun bir gülümsemeyle doğruldu:

"Merhaba."

Yüzbaşı'nın selamını alan Esra, uzattığı eli sıktı.

"Gel, şöyle otur" dedi Eşref.

Karşısındaki iskemleye oturan Esra'nın gözleri ağaçların arasındaki lojman binasına takılmıştı:

"Pek büyük değilmiş. Kaç aile kalıyor burada?"

Binayı şöyle bir süzen Eşref:

"Bizimkiler gelseydi onlar kalacaktı" diye ağzından kaçırdı. Sonra canı sıkılarak konuyu kapatmak istedi. "Şimdi benden başka kimse yok."

Ama Esra peşini bırakmadı:

"Karın gelmek istemedi mi buraya?"

Yüzbaşı gerginleşti, soruyu yanıtlamak yerine masanın önünde dikilen Ankaralı ere döndü:

"Tamam, sen gidebilirsin."

Asker selam çakıp, kapıya yöneldi.

247

"Ne içersin?" diye yeniden Esra'ya

"Kendinden bahsetmek çok mu zor?*1 dij^sordu Esra. "Ne zasenden söz edecek olsak konuyu l<apai^orsun."

Böyle bir çıkış beklemeyen Yüzbaşı ş^şıruştı. Kısa bir bocalamadan sonra, "Sanki sen kendinden çofc sösediyorsun da" diyerek üste çıkmaya çalıştı. Ama Esra kararlıya

"Sorduğun hangi soruyu yanıtsız bıraktım1"

Eşrefin bakışları Esra'nın cüretkâr gözlemle karşılaştı;

"Haklısın belki ben sormarmşmndır. inşaların özel hayatına karışmayı pek sevmem."

"insanlar mı?" dedi Esra. Ela gözleri sitente bakıyordu adama, 'ikimizin dost olduğunu sanıyordum."

Yüzbaşı sıkıntıyla başını salladı.

"Kusura bakma" dedi. "Saçmalıyorurn. Yö^cu bir gece geçirdim."

"Yorucu bir gece geçirdiğini biliyorum" <fedi Esra. "Ama sen dün geceden önce de böyleydin."

Yüzbaşı iç geçirerek, başını öne eğdi, ESTİ "Fazla mı ileri gittim ?" diye düşünmeye başlamıştı ki *Eşref* b«ını kaldırarak:

"Evet, bir kızım var" dedi. "Adı Gülin, ill^kula gidiyor, istanbul'da annesinin yanında kalıyor.1'

"Onu görmeye gitmiyor musun?"

"Pek sık gidemiyorum. Karımla ayrı gibivfc- Henüz boşanmadık ama nasıl derler, koptuk.

İstanbul'a gidip o eve girmek bana zor geliyor."

"Ama kızını ihmal etmemelisin" dedi Esra Sonra ne kadar anlamsız bir şey söylediğini fark ederek cam skıldı. Adamı zorlamış, konuşturmuştu. Karısıyla arasının **kötülüğünü** da öğrenmişti. Ne olacaktı şimdi? O da kocasından boşanmış olduğunu mu anımsatacaktı ?

Böylece iki özgür, yetişkin kişi olarak bir ilişkiye girebileceklerini ima mı etmiş olacakK?

Orhan gibi aynı meslekten gelme, yumuşak başlı bir insanî geçinememişken, Yüzbaşı Eşref gibi henüz yeterince tanımadığı ama tanıdığı kada-nyla da uyuşamayacaklanm çok iyi bildiği Eriyle nasıl geçinecekti?

"Telefonla konuşuyoruz" diye anlatmayı sürdürdü Eşref. "Her bayram bana kart atar. Kendi çizdiği resimlet Boğaz, Kız Kulesi, Galata Köprüsü, Sarayburnu, Kuleli Askerî Lisesi... Her kartta İstanbul'un ayrı bir köşesi."

Esra, karşısındaki erkeğin yorgunluktan süzgünleşen koyu renk gözlerine ilgiyle bakıyordu:

248

"Yetenekli desene."

"Yetenekli" dedi. Mahcup bir tavırla ekledi:

"Benim elini de yatkındı resme."

"Belki de asker olmasaydın iyi bir ressam olurdun."

"Belki ama ben asker olduğum için mutluyum."

Esra'nın ela gözleri iri iri açılmıştı:

"Gerçekten mi ?"

"Kesinlikle. Neden o kaöar şaşırdın?"

"Hüç" dedi Esra. Konuyu değiştirmek için sordu:

"Ne ikram ediyorsun bana?"

"Kola, soda, çay, zahter...'1

"Zahter mi? O da ne?"

"Duymadın mı, bu yörede herkes bilir. Kekik türünden hoş kokulu bir bitki."

"İlginç, madem öneriyorsun ondan içelim."

Yüzbaşı kapıdaki nöbetçi erlerden birini çağırarak, isteklerini bildirdi. Er uzaklaşırken:

"Eee artık şu akşam olanları anlatsan" dedi Esra.

"İhbarı dün sabah almıştık" diye başladı Yüzbaşı. "Telefonda adını vermek istemeyen biri, Genceli aşiretinin küçük oğlu Mahmut'un beş gündür bir arkadaşıyla Göveli köyünde, amca kızının evinde kaldığını söyledi. Dünden itibaren söylenen evi izlemeye başladık. Ama hiçbir şey anlaşılmıyordu. Baskından başka çare yoktu. Gece baskın yaptık. Silahla karşılık verdiler, çatışma çıktı. Mahmut ile arkadaşını ölü ele geçirdik. Önceden de söylediğim gibi bizde zayiat yok."

"Allah korumuş" dedi Esra, ama gözlerindeki soru yüklü anlam kaybolmamıştı. "Onlann Hacı

Settar ile Reşat cinayetlerinin failleri olduğunu nereden anladınız?"

"Evde bulduğumuz dokümanlardan" dedi Yüzbaşı. "Bunlar kitle çalışması yapmak için gelmişler yöreye. Bildiğiniz gibi dağda yenildikten sonra artık kentlere, yerleşim yerlerine kaydırdılar çalışmalarını. Öncelikle halkın dikkatini örgütün eylemlerine çekmek, devletin güçsüz olduğunu

kanıtlamak amacındalar. Bulduğumuz broşürlerde açıkça yazıyor bunlar. Hacı

Settar ile Koru-cubaşı Reşat'ı halkın dikkatini çekmek için öldürdüler."

"Bulduğunuz belgelerde 'Hacı Settar'ı ve Korucubaşı Reşat'ı bu yüzden öldürdük' diye mi yazıyor ?"

"Bu kadar açıkça yazmıyor tabiî" dedi Yüzbaşı. Yorgun gözlerinde gergin bir anlam belirdi.

"Ama bunu kestirmek için müneccim olmaya gerek yok."

249

"Tam düşündiiğiirm m gibi" diye geçirdi aklından Esra. Elinde somut hiçkir kanıt yolc. 7, Yine de yaıulmadığından emin olmak istedi-, "Hacı Settar ile Konorucubası Reşat'ın üzerinden çıkan parmak izleriyle, teröristleri!^ /aparmak izleri birbirini tutuyor mu?"

"Ne Ügisi var ?" derecesine tuhaf tuhaf baktı Yüzbaşı ama yanıtlamaktan da geri durnmadı:

"Hacı Settar'ın cesedinden parmak izi çıkmadı. Otopsi raporunda gırtlağında moiörartılar bulunduğu yazıyor ama ölüm nedeni kafatasının parçalarufc ası. Bunun da m

minareden düşme sonucu gerçekleştiği sanılısrojor. Reşat'a bugün otopsi yapılacak."

Yüzbaşı'nın sesi geiferginleşıneye başlamıştı, ama Esra çok önemsemedi'.

"Bilemiyorum, ele . geçirdiğiniz kişiler başka amaçla da gelmiş olabilirler buraya"

"Nasıl?"

"Yörede örgütsel t çalışma yapmak için geldiklerini söyledin. Örgütsel çalışma içinn Ula da Hacı Settar ile Reşat'ı öldürmeleri gerekmiyor."

"Sen niye savcı olmadın" dedi Yüzbaşı. "Eminim karanlıkta hiçbir olay bırakmaz.

hepsini çözerdin. Böylece bizim gibi salaklar da katilleri nasıl yakalayacaklarını öğrenmiş

olurdu."

Eşrefin koyu resnBk gözlerindeki kıvılcımları fark edince, ileri gittiğini anladı Esra.

"Özür dilerim" deodi yumuşak bir sesle, "yaptığın işi küçümsemek aklımın ucunda^ bile geçmez. Dün gece senin ve askerlerinin ölümle burun bu^mna geldiğini biliyorum."

Yüzbaşı yatışacak gibi değildi:

"Bunların ne önereni var. Önemli olan senin güvenli odanda oturup bizim eksiklerindi çıkarman."

"Biraz haksızlık ediyorsun. Tamam, belki çatışma yerinde değildim ama dün gece senin için çok kaygılandım. Saatlerce senden gelecek telefonu bekledim..."

Yüzbaşı'nın gözlerindeki kıvılcımlar gölgelendi. 'Ama ne yapayım" diye gülümseyerek sürdürdü sözlerini Esra. Ben böyleyim işte. Kafamda sürekli sorular soran biri var. Yanıt bnlana kadar susmuyor."

Boş kuruntularla hiçbir yere varamazsın" diye söylendi Eşref. Ders veren bir öğrenen gibi kendinden emindi. "Olanlar senin kafanda kurguladıklarından daha basit."

"Haklı olabilirsin'* diyerek gülümsedi, "ama bu sabah öyle bir şey öğrendim ki duysan senin de kafan karışır."

"Ne öğrenmişsin bakalım?"

"Amerikan Hastanesi'nin eski başhekimi Nicholas, Hacı Settar ve Reşat cinayetlerinin benzerlerinin yetmiş sekiz yıl önce de işlenmiş olduğunu söyledi. O zamanlar bir de bakırcı

ustası öldürülmüş."

İşittiklerini tam olarak anlayamamıştı Yüzbaşı:

"Kim, kimi, neden öldürmüş?"

"Yetmiş sekiz yıl önce tam bu yörede Papaz Kirkor, tıpkı Hacı Settar gibi, o zamanlar kilise olan şimdiki caminin çan kulesinden aşağı atılmış ve Göven köyündeki toprakların büyük bölümünün sahibi olan Ohannes Ağa, tıpkı Korucubaşı Reşat gibi kafası kesilerek kucağına konulmuş bir halde bulunmuş. Tek fazlalık o zamanlar bakırcı ustası Garo'nun da öldürülmesi."

"Kim anlattı sana bunları?"

"Söyledim ya Amerikan Hastanesi'nin eski başhekimi Nicholas. Bu cinayetler işlenirken Antep'teymiş."

"Kaç yaşında bu adam?"

"Doksanın üzerinde."

"Bunamış olmasın ?"

"Yok canım, cin gibi. Yetmiş yıl öııce olanları tarihleriyle birlikte dün olmuş gibi hatırlıyor."

Biraz düşündü Yüzbaşı. Esra yanıldığını anladı galiba diye tahmin yürütmek üzereydi ki:

"Nicholas'ın söyledikleri de benim görüşlerimi destekliyor" diye başladı yeniden kendi tezini savunmaya. "Biliyorsun, örgüt bu yörede hiçbir zaman güçlü olamadı. Tutunmak için elinden gelen her fırsatı değerlendirmeye çalışıyor. Gencelilerin oğlu Mahmut da bu politikanın bir gereği olarak örgüte kazandırıldı. Amaç Genceli aşiretine sızmak, onlar aracılığıyla yörede yuvalanmaktı. Ama başaramadılar. Nicholas'ın anlattığı bilgiler

örgütün bu defa yeni bir strateji denediğini gösteriyor. Reşat'ın öldürüldüğü Göven ile Mucur, Ermeni köyleri. Onlar kendilerini Ermeni saymıyorlar ama kökenleri öyle. 1915 yılında toplu halde Müslümanlığı seçip eski inançlarını reddetmişler. Kimse de onlara karışmamış. Onlar da bu ülkenin saygın vatandaşları olarak yaşamışlar. Örgüt o iki köydeki vatandaşları kışkırtmak için yetmiş sekiz yıl önce işlenen cinayetlerin aynılarını gerçekleştire rek, unutulmuş bir olayın intikamım aldığım göstermek istiyor. Böylece o vatandaşlarımızın arasından yandaş

bulmak, onlar aracılığıyla da yeni alanlar kazanmak istiyor."

Yüzbaşı sözünü bitirirken az Önceki asker elinde bir tepsiyle 251

çıkageldi. Tepsinin üstünde küçük bir şeker kavanozu ve dumanı tütmekte olan açık sarı renkte bir sıvının konulduğu iki çay bardağı duruyordu.

Askerin yaklaştığım görmesine karşın devam etti Yüzbaşı:

"Adamlardaki kurnazlığı düşünebiliyor musun? Bölgeye yerleşebilmek için yetmiş sekiz yıl önceki olaydan bile yararlanmaktan çekinmiyorlar..."

Asker masaya yaklaşınca durdu. Komutanının konuşmasını kesmeye cesaret edemeyerek beklemeye başladı. Esra'nın gözleri de beklemekte olan askere kaymıştı, sonunda Yüzbaşı:

"Getirdin mi, koysana masaya" diyebildi.

Asker terbiyeli bir tavırla yaklaştı, bardaklardan birini alarak konuğun önüne koyacakken ayağı kaydı, dengesini kaybederek elindeki sıcak zahteri olduğu gibi Esra'nın üzerine döktü.

Genç kadın can havliyle:

"Ay!.." diye bağırarak ayağa fırladı. Açık yeşil gömleğinin bir bölümü, bej renkli keten pantolonunun sağ üst, kısmı koyu bir lekeyle kaplanmıştı. Esra'yla birlikte fırlayan Yüzbaşı:

"Ne yaptın, dikkat etsene!" diye çıkıştı ere.

Genç asker hazır ol vaziyeti almıştı, çıt çıkarmadan dinledi komutanının azarlamasını.

Yüzbaşı konuğuna yaklaşarak:

"Canın çok yandı mı ?" diye kaygıyla sordu.

Esra gömleğini ve pantolonunu parmaklarıyla çekiştirerek tenine değmesine engellemeye çalışıyordu. Yeniden ere döndü Yüzbaşı:

"Su yetiştir" diye bağırdı, "çabuk ol." Esra'ya baktı, birden kararını değiştirdi:

"En iyisi eve gidelim."

"Bir şeyim yok, ben iyiyim" dedi Esra, ama acıyla kasılan yüzü öyle olmadığım söylüyordu.

"Eve gidelim, soğuk suya tutarsın. Acın azalır."

Direnmedi Esra, lojmanın girişine yürüdüler. Ne yapacağını bilemeyen asker korkuyla arkalarından bakakalmıştı.

Yüzbaşı'mın dairesi giriş kalındaydı. İçerisi oldukça düzenliydi ama canı yanan Esra'nın bunu fark edecek hali yoktu.

Eliyle yan aralık kapıyı gösteren Eşref:

"Banyo orada" dedi aceleyle, "sen gir, ben temiz havlu getireyim."

Banyoya girer girmez pantolonunu, gömleğini çıkardı Esra. Duş bölmesine geçerek suyu açtı.

Karnının sağ tarafına ve bacağının üzerindeki kızarıklığa doğru akıtmaya başladı suları.

Öncelri252

ılık olan su giderek serinlemeye başladı. Su serinledikçe Esra'nın acısı azaldı. Birden banyonun kapısını aralık bıraktığını anımsadı, suyu kapatıp hızla geriye döndü. Yüzbaşı

ortalarda yoktu. Üzerinden suları aka aka kapıya yaklaştı. Kapıyı iterken Yüzbaşı'nın sesi duyuldu:

"Havluyla birlikte, giyecek bir şeyler getirdim. Kapının yanına bırakıyorum. Alırsın."

Dışarıdaki seslerden Yüzbaşı'nın elindekileri kapının kulpuna astığını anladı. Bir süre bekledi, sonra kapıyı aralayarak havluyu ve giysileri içeri aldı. Çamaşırlarını da çıkararak yeniden duşun altına girdi, saçlannı ıslatmamaya özen göstererek, acısı hafifle-yinceye kadar orada kaldı.

Duştan çıktığında yanan yerleri hâlâ sızlıyordu ama acısı biraz hafiflemişti. Havluyu alıp lavabonun önünde kurulanmaya başladı, iyice kurulandıktan sonra sağ bacağıyla karnını

yeniden gözden geçirdi, kızarmışlardı ama kabarma yoktu. "Ucuz atlattık" diye düşündü.

Çamaşır makinesinin üzerine attığı pantolonu ile gömleğine baktı. Yıkasa mıydı? Zahterin döküldüğü yerleri suyla ıslattı. Balkona asar asmaz kururdu. Çamaşırlarını giydi, Eşrefin getirdiği ince pamuklu pijamayı ayağına, gülkurusu rengindeki tişörtü de sırtına geçirdi. Belli belirsiz, tanıdık, hoş bir koku çalındı burnuna, tişörtten mi geliyordu, belki de pijamadan. Hayır deterjan kokusu değildi, tıraş losyonu gibi. Birden anımsadı, bu, Orhan'ın kullandığı parfümdü.

Demek Eşref de aynı kokuyu kullanıyordu. Aynada yüzüne bakarken kendini bir tuhaf hissetti.

Hoşlandığı erkeğin banyosundaydı, onun giysilerinin içindeydi. Sevişme sonraları Orhan'ın pijamasının üstünü giydiğini anımsadı. Kocasının, düğmeleri açık pijamanın arasından görünen göğüslerine, bacaklarına hayran gözlerle bakmasını, gururla izlerdi. Sahi bir erkekle sevişmeyen' ne kadar olmuştu ? Bakışları yeniden aynadaki yüzüne kaydı. Yanaklarındaki

kızarıklığı, gözlerindeki tuhaf ışıltıyı sevmemiş olacak ki, "Saçmalama Esra" diye söylendi.

İşleri daha da karıştıracak davranışlara girmemeliydi. Ama içinde, derinlerde uyanan o gizli istekten kurtulması kolay değildi. Üzerine bol gelen tişörtün yumuşak kumaşına dokundu.

Yüzbaşı'nın uzun parmaklı, esmer ellerini düşündü. Yanaklarındaki sıcaklık bütün bedenine yayılmaya başlamıştı. Birden kendini toparladı. Neler düşünüyordu. Böyle bir şey yapmamalıydı. "Hayır hayır" diye çıkıştı kendi kendine. Daha Eşrefi doğru dürüst tanımıyordu bile. Üstelik başlarında bu kadar sorun varken... Sanki içinde uyanan isteği alıp götürecekmiş

gibi musluğu açarak yüzünü

2.53

yıkamaya başladı. Kurulandıktan sonra hiçbir şey düşünmemeye çalışarak ıslak giysilerini alıp dışarı çıktı. Salona ilerledi, tam köşeyi dönerken Yüzbaşı'yla burun buruna geldi. O kadar yalanlardı ki, birbirlerinin soluklarını hissedebiliyorlardı. O koyu renkli gözlerle defalarca karşılaşmış olmasına karşın, ilk kez Eşrefin bakışlarında hiç tanımadığı bir ifade gördü.

Elindekilerini bırakarak adama sarıldı. Kısa bir duraksamadan sonra Yüzbaşı da onu kucakladı. Sanki bedenlerini birbirine yaslanarak tanıya-caklarmış gibi bir süre öylece kaldılar.

Yüzbaşı'nın hafif terle karışık parfümünü yeniden duydu Esra. Kalbi genç bir kız gibi heyecanla çarpmaya başlamıştı. Yüzbaşı bunu hissetmiş gibi usulca kıpırdandı, genç kadının yüzünü

görünceye kadar geri çekildi sonra omuzlarından yakalayarak, dudaklarına uzandı.

On dokuzuncu tablet

Elini şefkatle okşadım, yüzüne, gözlerine sevgiyle boktun ama bedenimi ondan uzak tutmaya çalıştım. Çünkü onu Öpmekten, giysilerimi

çıkarmaktan, onunla sevişmekten, yenider başarısız olmaktan korkuyordum. Bütün bunları biliyordu Aşmunikal. Tatlı sözlerle, cesaret verici bakışlarla, küçük dokunuşlarla beni rahatlatmaya çalışıyordu. Ama bu hiç de kolay değildi, tturmadan konuşuyorduk, birbirimize masallarla, destanlarla, şiirlerle dokunuyorduk. Bedenlerimizle değil sözcüklerle sevişiyorduk. Ş anda tabletleri yazdığım u

kütüphanedeki bu küçük oda tuhaf aşkımızın tek tanığıydı.

Bu odaya ilk kez büyükbabam Mitannuva götürmüştü beni. O zaman saray başyazmanı olan Mitannuva ilk kez orada göstermişti bana kil karmayı, tabletlere çivi yazısı yazmayı.

Mitafrm a'nrn yazmanlıktan uzaklaştırılmasından sonra babam Araras'la girmiştim oraya. Kaç

UV

kez güneş batana kadar tablet yazarak babama yardım etmiştim. Bu küçük odada krallara gizli metinler yazılmış, antlaşmalar düzenlenmişti ama gizli bir aşka mekân olabileceğini ne büyükbabam Mitannuva, ne babam Araras ne de ben Patasana düşünmüştük, însan tanrı değil ki her şeyi düşünsün, önceden bilinsin. Düşünmediğimiz, önceden bilemediğimiz olmuş, küçük oda Aşmunikal ile benim aşk odamıza dönüşmüştü.

Aşmunikal hemen her gün kütüphaneye geliyordu, Laurnas'tan kurtulduğumuz her fırsatta küçük odaya atıyorduk kendimizi Böyle sürseydi çok geçmeden Kral Pişiriş aşkımızı

öğrenirdi Ama bir gün dinsel bir metin almak için kütüphaneye gelen Bas-rahıp Valvaziti bizi gördü.

Geçmişimizi bilen Valvaziti bizi görür görmez durumu anladı. Ve o gece üşenmeyerek bizim eve kadar geldi. Aşmunikan aramızda256

bir ilişki olup olmadığını sordu. Olmadığını söyledim, inanmadı ama yüzüme de vurmadı.

Yalnızca beni şu sözlerle uyardı:

"Araras'ın oğlu, kralımızın ailesinden olan o kızla ilişkim yok diyorsun bana, oysa gördüklerim tam tersini söylüyor. Yine de sana inanmak istiyorum. Çünkü sen gelecekte bu ülkenin yazgısını

belirleyecek kişilerden biri olacaksın. Aklın, görgün, bilgin, kralın emrinde olacak, halkın mutluluğu için kullanılacak. Aşkın nasıl yakıcı, nasıl vazgeçilmez, insanı mutluluktan çıldırtan bir duygu olduğunu bilmez değilim. Ama aşk kışın açan bir güneşe benzer ya da yazın sıcağında ansızın dökülüveren tatlı sağanağa. Ne kadar delice bir güzelliğe, yaşamı soluk soluğa yaşatan bir tutkuya sahip olsa da geçicidir. Nasıl ki kışın açan güneşin ömrü kısacıksa, nasıl ki yazın yağan sağanak toprağı bile doğru dürüst ıslatmadan kesiliverirse, aşk da birdenbire bitiverir. Böylesine geçici bir duygu için tanrılarını, kralını gücendirmenin anlamı yoktur. Sen sen ol, bu hastalıklı

duygudan uzak dur. Genç bir kadının seni kışkırtmasına izin verme. Güzel bir kısrak gördüğünde azgınlaşan vahşi bir aygırdan farklı olduğunu göster. Soyuna, baban Araras'ın onuruna gölge düşürme."

Valvaziti'nm sözleri bir an için yüreğime korku saldı ama Aşmunikal'ı düşününce tedirginliklerim kırağı gibi uçup gitti. Yaşlı rahibin gözlerine bakarak yalan söylemeyi sürdürdüm. Böylece onu atlattığımı düşünüyordum. Ama deneyimli Valvaziti bana inanmamıştı. Bir ay sonra babam Araras seyahatten dönünce olanı biteni ona anlatmış. Zaten devlet işleri nedeniyle yeterince sıkıntılı olan zavallı babam yaralı bir domuz gibi burnundan soluyarak, beni karşısına alıp, sorguya çekti. Ne sorarsa yalan söyledim, Aşmunikal'a duyduğum aşkı, yaşadıklarımızı inkâr ettim. Babanı inansın mı, inanmasın mı bilemedi. Ama ülkenin bu zor durumunda bir de benim gönül işlerimin başına bela olmaması için işi şansa bırakmadı, Benim saraya girişimi yasakladı. Bundan sonra Aşmunikal'a bizzat kendisi Akkadca öğretecekti. Böylece biricik aşkım, kalbimin sevgilisi, bu toprakların en güzel ve en akıllı

kızını görmek benim için imkânsız hale geldi. Öz babama lanetler okuyarak Aşmunikal'a ulaşmanın yollarını düşündüm, yeniden görüşmemiz için çareler aramaya başladım. Ama bulamadım. Babam aşkımızı hoyratça

yolup atmıştı. Kralının onuruna gölge düşürecek en ufak bir söylentiye bile dayanacak hali yoktu. Üstelik ülke, komşu krallarla tehlikeli bir oyuna girmişken...

Ama babam Araras'ın çabası boşunaydı, sonsuza kadar ayrılmamamız için tanrılar bedenlerimizi kütüphanedeki küçük odada yemden buluşturacaklardı.

Yirminci bölüm

Eşrefin ne zamandır yalnız yattığı iki kişilik yatağında çıplak bedenleri yan yana uzanmıştı.

Hızlı solumalar, derin iç çekişler, bedenlerini sarsan kasılmalar sona ermiş, tenlerindeki ter tanecikleri, perdenin arasından süzülen ılık rüzgârın yumuşak dokunuşuyla kurumaya başlamıştı.

Tuhaftır, hiç yabancılık hissetmiyordu Esra. Oysa bir erkekle ilk yattığında rahatsız edici bir duyguyla kalkardı yataktan; bir tür kirlenmişlik, bir tür yabancılık. Şimdi yaranda çırılçıplak bir erkek varken, tedirginlik ya da utanç değil, gevşeme, rahatlık ve mutluluk duyuyordu. Sevim'in söylediği bu olsa gerek, diye düşündü: "Bir kadına doyurucu bir sevişme kadar iyi gelen bir şey yoktur." Başını çevirince Eşrefin uzun kirpiklerinin arasından kendisini izlediğini gördü. Uzanıp kısa saçlarını sevgiyle okşadı.

"Ne kadar rahatsın?" dedi Eşref. "Sanki kırk yıllık sevgilim gibisin."

Esra hızla geriye çekildi. Gözlerinde öfke kıvılcımları belirmişti:

"Ne demek istiyorsun?"

Yüzbaşı uzanıp onu belinden yakaladı:

"Dur hemen kızma. Rahat olman hoşuma gidiyor."

"Kızmadım" dedi yemden uysallaşan Esra. "Ama beni yanlış değerlendirmeni istemem."

Yüzbaşı hiçbir şey söylemeden onu kendine çekti. Öpmeye başladı. Esra yeniden sevişmeye başlayacaklarım sandı ama Yüzbaşı kollarını gevşeterek gözlerine baktı:

"Neden ben ?"

Esra, gevşeyen kolların arasından sıyrıldı:

"Ne biçim soru şimdi bu böyle ?"

"Merak ediyorum işte" dedi. Başını genç kadının karnına 258

yaslamıştı. "Ne var bunda?"

Esra'nın dudaklarında muzır bir gülümseme belirdi.

"Belki Memduh Abi'nin etkisidir" diye uydurdu.

"Memduh Abi de kim?" diye söylendi Eşref.

"Memduh Abi benim çocukluk aşkım" diye yalanını sürdürdü. "Yedi sekiz yaşlanndaydım, o yirmi bir filan. Heybeliada'daki Deniz Harp Okulu'nda okuyordu. Yan komşumuzun oğlu.

Üniformasına hayrandım."

"Ama onlarınki beyaz."

"Biliyorum. Ne fark eder, beyaz ya da hakî hepsi üniforma değil mi?"

Eşref bozulur gibi olmuştu:

"Yani başka birini anımsattığım için mi ?"

"Şaka şaka..." diyerek dudaklarına şefkatli bir öpücük kondurdu. "Neden sen, bilmiyorum.

Sende beni çeken bir şey var ama, nedir anlayamadım."

Yanıt hoşuna gitmişti Eşrefin, uzanıp göğüslerini öpmeye çalıştı. Esra eliyle göğüslerini kapatarak engel oldu:

"Yapma!"

Yüzbaşı uysalca geri çekildi ama bakışları üzerindeydi.

"Farkında mısın" dedi, "sen de kendinle ilgili hiçbir şey anlatmadın bana."

"Neyi merak ediyorsun?"

"Kocanı? Ondan neden ayrıldın?"

"Samimi değildi" dedi Esra. Adeta hiç düşünmeden söylemişti bunu. "Durmadan beni sevdiğini söylüyordu. Güya üzerime titreyip duruyordu." Sustu. Gözleri karşıdaki duvarda sabitlenip kalmıştı.

"Ama" dedi Yüzbaşı, sözlerini sürdürmesi için eliyle Esra'nın omzuna dokunarak.

"Ama aslında beni sevmiyordu" dedi dalgınlığından sıyrılan Esra. "Sever gibi yapıyordu."

"Bunu nasıl anladın ?"

"Hamile kalmıştım" dedi Esra. Eşref onun gözlerinin dolduğunu gördü. Ama Esra'nın ses tonu hiç değişmemişti, "ikimiz de istiyorduk çocuğu. Orhan her zaman olduğu gibi benden daha hevesliydi, sanki çocuğu benden daha çok istiyor gibiydi. Üzerime titriyordu. Birazcık ağır bir şey kaldıracak olsam, 'Yapma yapma!' diye atılıyordu. Beslenmeme dikkat ediyor, yiyeceklerimi kendi eliyle hazırlıyor, sigara içmemem için bana yalvanyordu. Onun bu tavrından zaman zaman bunalsam da ne yalan söyleyeyim genellikle hoşuma gidiyordu.

Bazen onun duygularından kuşkulandığım, davranışlarım yapmacık bulduğum olurdu. Ama kuşkum uzun sürmezdi. Orhan böyleydi, benimle ilgilenmekten, beni şımartmaktan büyük mutluluk duyardı. Daha doğrusu

ben öyle sanıyordum. Hamileliğimin beşinci ayında Orhan'ın uluslararası bir konferans için Ankara'ya gitmesi gerekti. Onun kariyeri için önemli bir adımdı

bu. Dünyanın tanınmış arkeologları katılacaktı toplantıya. Aylardır bu konferansta yapacağı

konuşmaya hazırlanıyordu. Konferans üç gün sürecekti. Orhan'ın konuşması ilk gündü. Ben de onun kadar heyecanlanıyor, konuşmasının alacağı tepkiyi merakla bekliyordum. O gün akşamüzeri aradı. Sevinç içindeydi. Konuşması büyük alkış almış, ilgi toplamıştı. Onun adına çok sevindim. Yerimde duramıyordum, bu güzel haberi vermek için bir alt sokağımız da oturan Behice Hoca'ya gitmeye karar verdim. O coşkuyla apartmanın merdivenlerini hızla inerken ayağım kaydı. Alttaki sahanlığa kadar yuvarlandım. Gözlerimi açtığımda hastanedeydim.

Başucumda annem vardı. Ne olduğunu sordum. İyi olduğumu söyledi. Ama gözleri yaş

içindeydi. Hemen bebek geldi aklıma. Bebeğimi düşürmüştüm, içimde bir boşluk hissettim.

Sanki benden bir parça koparılmış, içimden bir şeyler çalınmıştı. Ağlamak istiyordum ama kendimi tuttum. Orhan'ı sordum.

'Ona haber verdik' dedi annem. Bizzat kendi konuşmuştu damadıyla. O da çok üzülmüştü. 'Ne zaman geliyor?' diye sordum.

'Konferansı çok önemliymiş' dedi annem. 'Senin iyi olduğunu duyunca, sonuna kadar kalmaya karar verdi. İki gün sonra dönecekmiş.'

Gülmeye başladım. Kahkahalarla gülüyordum. Aklımı kaçırdığımı zanneden annem hemen doktorlara koşturdu. Ama ben normaldim. Yalnızca sinirlerim boşanmıştı. Annem doktorlarla birlikte geri döndüğünde ağlamaya başlamıştım. Doktorlar yatıştırıcı bir iğne yaptılar, anneme de tepkimin normal olduğunu söylediler. Çocuğunu yitiren anne adaylarında bu tür depresyonlar olurmuş. Akşam telefonla aradı Orhan. Anneme uyuduğumu söylemesini rica ettim. Ankara'dan dönünceye kadar onunla hiç

konuşmadım. Bozulduğumu anlamıştı. Döner dönmez, 'hayatım'lı, 'canım'h cümleleriyle af dilemeye başladı. O ne kadar gönlümü almaya çalışırsa ben o kadar uzaklaşıyordum ondan. Her sözcüğü, her davranışı batar olmuştu. O

hastanede çocuğumla birlikte ona duyduğum sevgiyi de yitirmiştim. Altı ay sonra da ayrıldım zaten,"

Bir süre suskun kaldıktan sonra başını kaldırıp Yüzbaşı'ya baktı.

"İşte böyle" dedi dudaklarında acı bir gülümsemeyle.

"Ona bir şans daha vermeyi düşünmedin mi hiç ?" diye *sordu* Yüzbaşı.

"Düşünmedim. Yaşadıklarımız çok sahteydi, îşin kötü yanı Orhan'ın kendini de kandırıyor olmasıydı. Adam beni sevmiyordu ama nedense bunu kabul etmek istemiyordu. Sanki bunu kabul ederse dünyanın sonu gelecekti."

"Belki de seni gerçekten de seviyordu. Ama o an mesleği, görevi ağır basmıştı."

"Çok sevdiği karısı hastanedeyken mi? Daha doğmadan üzerine titremeye başladığı

çocuğunu yitirmişken mi?"

Yüzbaşı yanıtlamadı. Bir süre ikisi de sustular.

"Belki de" dedi Esra, "üzerime o kadar düşmemiş olsaydı, onu affedebilirdim, însan bazen büyük yanlışlar yapabilir. Ama Orhan samimi değildi. Ne bana, ne de kendisine gerçek duygularını itiraf etmiyordu. Bunun yerine iyi koca rolünü oynamayı benimsemişti. Onun için hiçbir şey yapamazdım. Ayrılarak hem ona hem de kendime iyilik yaptım."

"Anlıyorum" dedi Yüzbaşı, "sanırım doğrusunu yapmışsın."

"Doğrusunu yaptığımı biliyorum."

Yüzbaşı hayranlıkla bakıyordu ona:

"Kendinden bu kadar emin olman ne güzel."

"Bu doğru değil" dedi Esra. Yanağını Yüzbaşı'nın avucuna bastırmıştı. "Ben aslında..."

"Hayır" diye sözünü kesti Yüzbaşı. "Sen tanıdığım kadınların en güçlüsü, en kendine güvenenisin."

Esra yutkundu, gözyaşlarını daha fazla tutamadı. Yüzbaşı'ya sarılarak ağlamaya başladı.

Esra'nın ağlaması geçene kadar Eşref onun asi kumral saçlarını sevgiyle okşadı. Sonra başını

kendine çevirip, gözlerinin ucuna küçük öpücükler kondurmaya başladı. Dudakları Esra'nın ateş gibi yanan yüzünden aşağıya inerek genç kadının hafifçe aralanmış ağzım buldu. Tutkuyla kenetlendiler.

Kendilerine geldiklerinde hava iyice kararmıştı. Bakışları pencereye kayan Esra:

"Ooo vakit geç olmuş" dedi uykulu bir sesle, "artık gitmeliyim."

Eşref düş kırıklığına uğramış gibiydi:

"Gidecek misin? Yemeği birlikte yiyeceğimizi sanıyordum."

"Gitsem iyi olur" dedi Esra. Aslında gitmeyi istemiyordu.

"Kazıdakiler seni mi bekliyor ?"

"Beklemiyorlar ama..."

"Aması ?"

"Bütün gün ortalıkta yoktum."

"Birkaç saat geç gitsen..."

Birkaç saat geç gitse kıyamet kopmazdı ama nedenini kendi de bilmeden çıktı yataktan.

Yüzbaşı'ya "Beni anla" dercesine bakarak, giysilerini aramaya başladı. Bahçedeki lambaların ışığı içeri vuruyor, Esra'nın dik omuzlarını, küçük ama biçimli memelerini, gergin karnını, kadınlık organının üzerindeki tüyleri, uzun bacaklarını aydınlatıyordu. Yüzbaşı ona dokunmak için dayanılmaz bir istek duydu. Ama kendini tuttu, yüzünü asarak yatakta oturmayı sürdürdü.

Esra odadan çıktı, salonda bıraktığı giysilerini aldı. Neredeyse kurumuşlar, daha önemlisi zahterin lekesi çıkmıştı. Giyinerek yeniden yatak odasına döndü. Yüzbaşı'yı bıraktığı gibi yatakta somurtarak oturur görünce gidemeyeceğim anladı. Ama kararını açıklamak için acele etmedi. Gülümseyerek yaklaştı. Yatağa oturarak yüzüne dokundu:

"Ne oldu?"

"Ne olacak" dedi Eşref, "çekip gidiyorsun."

"Bunun için mi kızdın ?"

"Evet, sen olsan kızmaz miydin?"

"Kızardım" dedi Esra. Uzanıp Yüzbaşı'mın altdudağma kocaman bir öpücük kondurdu.

"Tamam kalıyorum. Ama odandaki genç kadını, kapıdaki nöbetçilere nasıl açıklayacaksın ?"

Hevesle Esra'ya sarılmaya çalıştı Yüzbaşı:

"Onlar çoktan nöbet değiştirdiler. Şimdi yenileri gelmiş olmalı."

Esra ustalıkla sıyrıldı erkeğin kollarından:

"Kalıyorum, ama bu zamanı yatakta geçirmeye hiç niyetim yok. Açlıktan ölüyorum, sabahtan beri bir şey yemedim."

Hemen toparlandı Yüzbaşı:

"Kasabadan yiyecek bir şeyler getirteyim."

"Hayır hayır, istemem. Asker karavanası çok mu kötüdür ?"

"Kötü değildir ama daha iyi bir şey..."

"Tamam, o zaman karavana yiyoruz" diyerek kesti sözünü Esra. "Ne zaman gelir?"

Yüzbaşı saatine baktı; beşi yirmi geçiyordu:

"Yemeği hazırlamışlardır. Telefon edip isleyelim."

Yarım saat sonra ıhlamur ağacının yapraklanyla gölgelenen Eşref'in balkonuna kurulan masada dalyan köftesi, salata ve erik hoşafından oluşan karavanayı yiyorlardı. Ev sahibinin tüm ısrarlarına karşın Esra içki içmek istememişti.

"Bayılırım dalyan köftesine" dedi. "Ne zamandır yemiyordum."

262

Eşref yüzünde mutlu ama dalgın bir ifadeyle onu izliyordu. Esra'nın bakışlarıyla karşılaşınca, durdu, gülümsedi. Uzanıp eline dokundu Esra'nın.

"Senin burada olmana inanamıyorum" dedi. "Belki sana komik gelecek ama içimde nedenini bilmediğim bir tedirginlik var."

Yüzbaşı'nın tavrı Esra'yı yadırgatmıştı:

"Ne tedirginliği?"

Nasıl anlatacağını bilemedi, hastanede yattığı günlerde duyduğu, ruhunu altüst eden o korkuya benzer bir duyguydu bu. Psikologuna nasıl

açıklayamamışsa çok istemesine karşın Esra'ya da açıklayamıyordu. Yine de anlatmak için çaba göstermekten geri durmadı:

"Sanki bir çatışma olacak, bir haber gelecek, birbirimize yabancılaşacağız..."

Ama açıklamaları Esra'nın aklını karıştırmaktan başka bir işe yaramadı.

"Bu yüzden gitmeni istemedim" diye sürdürdü Yüzbaşı. "Belki bir daha görüşemeyiz, diye."

"Niye görüşmeyelim ki? ikimiz de buradayız."

Yüzbaşı elini bıraktı:

"Bilmiyorum, hayat tuzaklarla dolu, insanın başına her gün bir şey geliyor, her gün bir olay oluyor."

Gözlerini kaçırmıştı. Bir süre dalgın dalgın masadaki ekmeği seyretti. Esra da yemeyi bırakmıştı. Kafası karışmıştı. Yoksa Yüzbaşı cinayetlerle ilgili gelişmeleri ondan saklıyor muydu ? Bahçede sinirlenerek, adeta azarlar gibi konuşması da açığını kapatmak için yaptığı

planlı bir davranış mıydı?

"Gerçekten de çok kötü günler yaşıyoruz. Ama işin sonuna geldik değil mi?" diye sordu.

Aslında, "Yoksa benden gizlediğin bir şeyler mi var?" demek istiyordu.

"Haklısın" dedi Yüzbaşı. Sanki uzun bir uykudan uyanmış gibiydi. "İşin sonuna geldik."

Esra hiçbir şey söylemeden dikkatle baktı ona.

"Yesene" dedi Eşref, "hani çok seviyordun dalyan köftesini?"

"Yiyorum" dedi Esra, ama Yüzbaşı'nın konuyu geçiştirmeye çalıştığını düşünüyordu.

Sonunda gerilime dayanamayarak açıkça sordu:

"Benden bir şey gizlemiyorsun değil mi ?"

"Yoo, senden niye bir şey gizleyeyim M."

"Birden tuhaflastırı."

"Haklısın, biraz durgunlastım ama sandığın gibi değil. Bunun son olaylarla ilgisi yok."

inanmadı Esra, ama karşı da çıkmadı, sessizce yemeyi sürdürdü. Eşref de susuyordu.

Suskunluğunu suçlu olmasına yordu Esra. Birden çatalını bırakarak:

"Sana bir şey itiraf edeyim mi..." dedi. Gözlerim öfkeyle kısmış, yüzü kavgaya hazırım dercesine gerilmişti. "Ben, cinayetleri örgütün işlediğine inanmıyorum."

Eşref hiçbir şey söylemedi, dudaklarında acı bir gülümsemeyle baktı yalnızca.

Her davranıştan, her mimikten alınmaya başlamıştı Esra. "Ne gülüyorsun?" diye çıkıştı.

"Korktuğum buydu iste! Bak, o lanet olası cinayetler yine aramıza girdi."

"Konu ilişkimizden daha önemli" dedi Esra. "İnsanların hayatı söz konusu. Eğer katil ya da katiller yakalanmadıysa hepimizin canı tehlikede demektir."

"Ama katiller yakalandı" diyerek onu inandırmaya çalıştı Yüzbaşı. "Artık kimseye zarar veremezler." "Bu söylediklerine inanıyor musun ?" "İnanıyorum" dedi. "Çünkü gerçek bu."

"Bence değil, örgüt bu türden cinayetler işlemez." "Örgütü tanısaydın işleyeceğine inanırdın."

"Bunun örgütü tanımakla ne ilgisi var ?"

"Çok ilgisi var" dedi Yüzbaşı. "Sen örgütü küçümsüyörsün. Onlar, senin için yenilmeye mahkûm bir davanın aldatılmış, yan cahil insanları. Ve bu insanlar, benim söylediğim gibi Ermeni köylerini yanına almak için böyle inceden inceye tasarlayarak bir dizi cinayet işleyecek kadar zeki değildir."

Esra'nın güvensiz gözlerle kendisine bakmaya devam ettiğini görünce, "Onların arkasında büyük ülkeler var" diye sürdürdü sözlerini. "Almanlar, İngilizler, Yunanlılar, Suriyeliler, İranlılar var. Dostumuz görünen Amerika bile alttan alta onlan destekliyor. Çok iyi yetiştirilmiş kadroları var."

"Nasıl kadroları var bilmiyorum ama onların bu tür cinayetler işlemediklerim düşünüyorum" dedi Esra hiç çekinmeden. "Ben de gazete okuyorum, haberleri izliyorum.

Örgütün bu türden cinayetler işlediğini de hiç duymadım."

Çaresizlikle baktı Yüzbaşı. Tartışmak istemiyordu, buna gücü yoktu ama artık bu konuyu konuşmaktan kaçamayacağını da biliyordu. Boğazının kuruduğunu hissetti. Önündeki bardağa uzandı. Gözleri titreyen ellerine kaydı. Engel olmak için sımsıkı sarıldı bardağa. Sudan kocaman bir yudum aldıktan sonra:

"Gazete haberlerine fazla inanma" dedi içten bir tavırla. "Sana bir olay anlatacağım. Haber değil, gerçek bir olay. Hani geçen ge-ce anlatmaktan kaçındığım olay."

"O gece neden anlatmadın?"

"Bende çok kötü anılan var. Onları yeniden yaşamak istemiyordum."

"Şimdi yaşamayacak mısın?"

"Ne yapayım, seni ikna etmenin başka yolu yok,"

Eşrefin boynunu bükerek söylediği bu sözler Esra'yı etkiledi, öfkesi geçer gibi oldu ama belli etmedi. "Seni dinliyorum" dercesine bakmakla yetindi. Çok farklı olduklarını, olaya zıt açılardan baktıklarını, birlikte yaşayamayacaklarını biliyordu. Yine de bu adamın varlığı alışık olmadığı

bir rahatlık veriyor, onu mutlu kılıyordu.

Yirminci tablet

Babam, Pisiris'i mutlu edecek haberlerle dönmüştü gezisinden. Urartu Kralı Sardur ile Frigya Kralı Midas, ezeli düşmanları Asurlulara karşı Pisiris'e yardım etmeye hazır olduklarını

bildiriyorlardı. Babam, iki kralın "Bu desteğini açıklarken yine dikkatli olmayı seçmiş, "Bu kralların söylediklerini temkinli karşılamak gerekir" demişti. Ama Pişiriş aldığı bu haberle sevinçten çılgına dönmüş, babamın, yaşlı soyluların uyanlarına aldırmadan küçük Hitit krallıklarına ulaklar göndererek, Asur zulmünden kurtuluş gününün yakın olduğunu müjdelemeye başlamıştı.

Oysa Asurlann zalim kralı Tiglatpileser, ağabeyini sarayda öldürerek iç karışıklıkları

bastırmış, ülke içinde düzeni sağlayarak, Asur tarihinin en güçlü, en acımasız ordusunu kurmuş, rüzgâr yeleli Üç atın çektiği savaş arabasına binerek kendisine baş kaldıran krallıkları yola getirmek için sefere çıkmıştı bile,

Tiglatpileser'in sefere çıktığı haberi bile Pisiris'i korkutamadı. Pişiriş, Frigya Kralı Midas ile Urartu Kralı Sardur'a güveniyordu. Asur kralının savaşa başladığını öğrenen öteki krallıklar, aslanın kokusunu alan geyik sürüsü gibi bir araya toplanmaya başladılar. Küçük krallıklar Urartu Kralı Sardur'un çevresinde toplandılar. Böylece Tiglatpileser'i durduracaklarını

sanıyorlardı. Bu kralların başında da Pişiriş geliyor, Urartu Kralı Sardur'u carda başla destekliyordu.

Sonunda kaçınılmaz an geldi; Urartu ordusuyla Asur ordusu savaşa tutuştular. Asur aslanı

Urartulan perişan etti. Sardur, ordusundan kalanları da yanına alarak kaçmaya başladı.

Böylece Pisiris'in güvendiği dağlardan biri çökmüş oldu. Frigya Kralı Midas ise "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" diyerek bu savaşı uzaktan izlemeyi seçmişti.

266

Pişiriş ilk kez yaptığı yanlışın farkına varmıştı. Asur Kralı Tig-latpileser, ülkemizin Urartu'yla dayanışma içinde olduğunu öğrenmişti. Pişiriş, geniş suratında kapkara bir korkuyla sarayına kapanıp, ne yapacağını düşünmeye başlamıştı.

Urartu ordusunun yenilgi haberi, uğursuz bir felaket gibi çökmüştü kentin üzerine. Arpad'a yürüyen Tiglatpileser'in geçtiği bölgelerden, Fırat kıyılarından ölüm haberleri geliyordu. Asur ordusu ele geçirdiği bölgeleri yakıyor, yıkıyor, yağmalıyor; insanların gözlerini oyup, ellerini kesiyor; evlerinden, köylerinden, kentlerinden sürüyordu. Asur ordusunun kentimizin kapısına dayanması gün meselesiydi. Halk korku içinde titreyerek, Kral Pisi- ris'in ortaya çıkıp, rahatlatıcı sözler söylemesini bekliyordu. Ama günler geçiyor, kra} sarayından dışarı

çıkmıyordu.

Bu durumu garipseyenlerin başında babam Araras geliyordu. Gerçi Pişiriş tahta oturduğu andan beri yalnız başına iş yapmayı bir gelenek haline getirmişti ama halkın, kentin yazgısını

ilgilendiren böyle zor bir durumda Soylular Mecüsi'ıü toplaması, bunu yapmıyorsa bile en yakınındaki adama, yani danışmanına, başyazmanına başvurması gerekmez miydi ? Ama Pişiriş bunu yapmadı. Kendi başına düşündü, kendi başına karar verdi.

Günler sonra babamı yanına çağırdı. Tiglatpileser'e ulaştırılmak üzere gizli bir antlaşma metni yazdırdığım söyledi. Eskisinden iki kat daha fazla vergi vermeyi önerdiğini açıkladı.

Ancak bu antlaşmayı Tiglatpileser'e en güvendiği adamının, yani babamın götürmesi gerekiyordu.

İki gün sonra babam, yanında on iki saray muhafızıyla birlikte Arpad'daki kuşatmayı

sürdüren Asur ordusunun başındaki Tiglatpileser'e antlaşma metninin yazıldığı iki tableti ve değerli armağanları vermek üzere yola çıktı. Nedendir bilinmez, Pişiriş, babama tableti okumamasını söylemişti. Zaten bunu yapmasına da irnkân yoktu; çünkü tabletler Pisiris'e bağlı

on iki saray muhafızının koruması altındaydı.

Babanı yola çıkmadan önce bir daha karşüaşamayacakmışız gibi bizimle vedalaştı. Onun bu hali beni ürküttü. Neler olduğunu sordum. Babamın gözleri yaşla doldu. Şöyle dedi:

"Fırat topraklara bereket akıtır, başaklar buğday verir, kayısı ağacında kayısı yetişir; koyunlar bize et, süt sağlar; kral bu ülkeyi yönetir; askerler savaşır; yazmanlar antlaşmalar yazar, krala akıl verir. Herkesin bir görevi vardır. Ama zaman olur Fırat taşar, bereket yerine ölüm akıtır; kuraklık olur başaklar buğday vermez, kayısı ağacında kayısı yetişmez; hastalık olur koyunlar ölür,

267

sütleri içilmez, etleri yenilmez; zaman olur bir kral ülkeyi yönetemez; askerler savaşamaz.

Bunlar olur, fakat ülkesine bağlı bir yazman bunları bahane ederek görevine yüz çeviremez.

Çünkü yazman tanrıların kalemidir. Ona bu görevi kral değil, Gökyüzünün Fırtına Tannsı Teşup vermiştir. Ucunda ölüm de olsa, ihanet de olsa

gerekeni yapmalıdır. Bu onun taunlara olan borcudur. Borcunu gerektiği gibi ödemelidir."

Babam Araras'ın neden bahsettiğini o gün anlayamamıştım. Anlamam için uzun bir zamanın geçmesi, vicdan azabı içinde kıvranan Laimas'ın ölüm döşeğinde gerçeği bana anlatması

gerekecekti.

Tiglatpileser'e antlaşma metinlerini götüren babam kendinden emin bir tavırla kafileye katıldı. Başı her zamankinden daha dikti, bakışları her zamankinden daha vakur.

Bir ay sonra Pişiriş beni sarayına çağırdı. Geniş yüzünde kederli bir ifade vardı. Beni dostça karşıladı. Elimi avucunun içine alarak şöyle dedi:

"Genç Patasana, sana acı bir haberim var. Ne yazık ki Asurla-nn zalim kralı Tiglatpileser, benim danışmanımı, başyazmanımı, senin baban Araras'ı hunharca Öldürdü. Onun canını

kentimize dokunmamanın bedeli olarak aldığını söyleyen bir de mesaj yolladı bana. En yakın adamımın canını alarak, bana gözdağı vermek istedi. Babanın ölümü büyük kayıp, ancak canını verirken bile krallığımıza yaran dokundu. Ölürken bile ülkemizi Asurlu barbarlann yağma ve acımasızlığından korudu. Tanrıların huzurunda, bu soylu adamın anısına büyük saygı duyuyor, senin de ona layık bir evlat olarak babanın bıraktığı yazmanlık görevim devralmanı emrediyorum."

Babamın bu beklenmedik ölüm haberi beni sarsmıştı. Aklım şaşkın, yüreğim acı doluydu, bedenim tepeden tırnağa öfkeyle titriyordu. Babamın yanımızdan aynlırken yüzündeki ifade geliyordu gözlerimin önüne, söylediği sözler kulaklanmda çınlıyordu ama olayları nasıl yonımlayacağınıı bilemiyordum. Gözyaşlarımı tutarak dinledim Pişirişi Sonra izin isteyip eve koştum, haberi anneme ben vermeliydim. Yine gözyaşlarımı tutarak olanları anneme anlattım.

Annem yere yığıldı, bir ağıt tutturarak, yüzünü gözünü tırmalamaya başladı. Onu durdurdum, bu ölümü olgunlukla karşılaması gerektiğini söyledim.

Çünkü o soylu devlet adamı, büyük kral Pisiris'in danışmam, başyazmanı Araras'ın karısıydı. Bunları söylerken gözyaşlarımı hep tuttum; çünkü ben, artık büyük kral Pisiris'in danışmanı ve yazmanıydım. Bu onurlu unvana layık olmak için sakin ve güçlü olmalıydım.

Yirmi birinci bölüm

Yüzbaşı'nın yüzünde sakin bir ifade vardı ama sesi, sanki anlattıklarını dün yaşamış gibi gergindi:

"Güneydoğu'da görevimin ikinci yılını tamamlarken doğruluğundan emin olduğum tek şey vardı: teröristlerle başa çıkmak için, onlar gibi olmam gerektiği. Yani düzerdi ordu içinde yaşayarak, saldın olduğunda yanıt vererek ya da ihbar olduğunda baskın yaparak değil. Tıpkı

onlar gibi hareket halinde bir savaşçı grubu oluşturup dağlarda yaşayarak. Bana bunu öğreten de Seyithan olmuştu. Onun başarısının altındaki sır, bir terörist gibi dağlarda, zor koşullarda yaşamayı, savaşmayı öğrenmesinde gizliydi. Şunu da itiraf etmeliyim ki bunu yalnızca basan için değil ahlakî nedenlerle de istiyordum. Birkaç kez şehit erlerin cenazesine katılmıştım.

Cenazede şehit erlerin yalanlan, çocuklarının öne sürüldüğü, komutanlara bir şey olmadığı

türünden serzenişlerde bulundular. Tümüyle gerçekten uzak olmayan bu yakınmalar beni etkiledi. Bana Silahlı Kuvvetler'in en üst subayından en alttaki erine kadar bir bütün olduğu, komutanının da, erinin de aynı Özveriyi göstermesi, hatta komutanların daha özverili olması

gerektiği öğretilmişti. Eğer bu gerçekleşmezse Mustafa Kemal'in kurduğu ordu yozlaşırdı.

Ben görev süremin her anında buna inandım, bunu uyguladım. Bunu askerlik onurumun en önemli ilkesi saydım..."

Duraksadı. Esra'nın inanmamasından korkar gibi gözlerinin içine bakarak ekledi:

"Belki bu uğurda ailemi, akıl sağlığımı yitirdim ama kendime saygımı korudum..."

Yine sustu. Sanki zorla soluk alıyormuş gibi derinden bir iç geçirdi:

"Neyse, konuyu dağıtmayayım. Her ne kadar başlarda anlaşamasak da Seyithan benim öğretmenim olmuştu. Askerî lisede, harp okulunda, akademide, tatbikatlarda edinemeyeceğim bilgileri o Kürt delikanlısı Öğretmişti bana. Askerlerimi, kendimi korumak ve düşmanı yenmek için onun yöntemini kullanmalıydım. Bir farkla, o yalnız başınaydı, ben ekibimle savaşmayı öğrenmeliydim. Bu düşüncemi, daha sonra bir çatışmada yaşamım yitirecek olan rahmetli Rıdvan Albay'a açtım. Önerimi kabul etti. Yıllardır süren savaş, komuta kademesini esnekleştirmiş, tıpkı teröristler gibi hareketli birimler kurulmasının doğru bir karar olduğunu göstermişti.

Rıdvan Albay'dan ayrılır ayrılmaz da takımımda kimler yer alabilir diye düşünmeye başladım.

En önemlisi psikolojik birlikti, bu yüzden cesaretli, uyanık, savaşmaya yetenekli olduğu kadar benimle uyum içinde çalışabilecek kişilerden kurmalıydım takımı. Kısa sürede hazırlamıştım listemi; komutam altındaki en iyi askerlerden yirmi kişilik bir ekip oluşturmuştum. Ekibimde yer alacak insanlarla önce teker teker görüştüm. Koşullan anlattım. Ekibe katılmanın gönüllü

olduğunu, istemeyenin karargâhta kalabileceğini söyledim, tki kişi katılmak istemedi.

Kararlarını saygıyla karşıladım. Ön sekiz kişilik ekibimi bir araya getirerek ilk toplantıyı

yaptım. Kısa bir eğitimin ardından Cudi Dağı'nın yolunu tuttuk.

îlk günler biraz zor gelse de giderek yeni yaşam koşullarına alışmaya başladık. Bir hafta sonra on kişilik bir terörist grubunu tespit ettik. Onlar bizi görmüyorlardı, bizse yuvalandığımız kayaların ardından onların en küçük hareketlerini bile rahatça izleyebiliyorduk. Bu üstünlük duygusunun

nasıl keyifli bir şey olduğunu anlatamam. Çünkü genellikle tersi olurdu. Onlar gizlenerek bizi izlerler, kendileri için en uygun anda da basarlardı kurşunu. Biz de yüzümüzü

toprağa gömer, kaçacak delik arar, o şaşkınlıkla ne yapacağımızı bilemediğimizden düşmana hedef olurduk. Ama artık rolleri değiştirmiştik. Üstelik termal kameralarımız ve gece dürbünlerimizle, onlan karanlıkta da izleme olanağına sahiptik-Kaçamayacakları açık bir araziye çıktıklarında, teslim ol çağrısı yaptık. Hiç duraksamadan, ateşle karşılık verdiler.

Çatışma alanı silahlarımızın kontrolünde olduğu için altısını ölü, dördünü yaralı olarak ele geçirdik. Bizden yalnızca bir kişi omzundan yaralandı. Bu bizim ilk büyük basan mızdı.

Teröristlerin çoğu çatışmalarda pişmiştir, uçan sineği vuracak kadar keskin nişancıdır, bir keçi gibi dayanaklı ve peygamber as

keri kadar inançlıdır. Haber karargâhta büyük sevinç yarattı. O yıllarda örgüt henüz dağlarda yenilmemişti, aramızda bir denge durumu söz konusuydu. Dağ bir onların eline geçiyordu bir bizim. O koşullarda en küçük basan bile büyük önem taşıyordu. Karargâha indiğimizde Rıdvan Albay bir kahraman gibi karşıladı beni. Böylece ekibimin hakkındaki önyargılardan kurtulmuş, daha rahat hareket edebilme fırsatı yakalamış oldum. Geçen aylar haklılığımı defalarca kanıtladı. Sayısız kere çatışmaya girdik, bunların çoğunda teröristlerden ölü aldık, îlk altı ayın sonunda askerlerimden yaralananlar olsa da yalnızca bir şehit vermiştik, o da mayına basa rak Ölmüştü. Teröristler bir zamanlar egemenlikleri altında tuttukları Cudi'de artık rahatça dolaşamıyorlardı. Çok daha dikkatli olmaları gerektiğini öğrenmişlerdi. Bu süre boyunca teröristlere ağır darbeler indirmemize karşın bölgede sıkça eylemlere girişen, adım bir masal kahramanı olan Demirci Kava'dan alan grubu bir türlü ele geçiremiyorduk. Onlar hakkında birkaç kez ihbar almamıza, bir kez de pusu kurmamıza karşın son anda çemberimize girmeyerek, kaçıp kurtulmuşlardı. Kurduğumuz pusuyu nasıl sezdiklerini anlayamıyorduk. Bir gün telsizim cızırdamaya başladı. Karargâhla temas kurduğumuz frekanstı. Alışkanlıkla mandalı

açtım, karşımda hiç tanımadığım bir ses vardı...

'Merhaba Yüzbaşı' dedi, pürüzsüz bir İstanbul Türkçesi'yle. 'Ben Cernşid, Demirci Kava grubunun komutanıyım.'

Ne yalan söyleyeyim, şaşırıp kalmıştım. Kendimi çabuk toparladım.

'Merhaba Cemşid' dedim. 'Ne o, teslim olmaya mı karar verdin ?'

nüyü, sana noş geıuıı, ueıııeK ıçıı aıauıı. mumu ı uu uagıaı •izim dağlarımız.'

Kendinden emin can sıkıcı bir sesle güldü:

'Hayır, sana hoş geldin, demek için aradım. Malum bu dağlar bizim dağlarımız.'

ğımı biliyorsun. Bu dağlara gelince onlar siımmızın parçası. Ve sana bir sır vereyim mi

'Teslim olmayacağımı biliyorsun. Bu dağlara gelince onlar ; n değil, bizim vatanımızın parçası.

Ve sana bir sır vereyim n abancılara da rıpk ivi davranmazlar. O vüzdpn dolaşırken teı

'Bu dağlar vatanın parçası. Sen de kendini bu vatanın çocuğu sayıyorsan teslim olmalısın'

dedim.

'Teslim olmayacağımı biliyorsun. Bu dağlara gelince onlar sizin değil, bizim vatanımızın parçası. Ve sana bir sır vereyim mi, yabancılara da pek iyi davranmazlar. O yüzden dolaşırken temkinli ol.'

Niyeti belli olmuştu.

'Ben de sana aynı şeyi söyleyecektim' dedim alaycı bir tavırla. 'Bu dağlar, Suriye'den, Irak'tan beslenenlere hoşgörü göstermezler. Bence asıl sen temkinli ol.'

Hiç kızmadı.

'Sen bilirsin' dedi sakin bir tonda, 'ben seni uyarmış olayım da.'

272

'Bir dakika' dedim telsizi kapatacağım düşünerek, Türkçen çok düzgün, sen Kürt değilsin.'

'Kürt'um ama Kürtçe bilmem,' dedi, TC tarafından asimile edilmişim. Tıpkı senin gibi.'

Beni bir kez daha şaşırtmayı başarmıştı.

'Saçmalama' diye söylendim, 'ben Kürt asıllı değilim.'

'Baban Van doğumlu değil mi Eşref Yüzbaşı ?' dedi. 'Sen de benim gibi asimile edilmiş bir Kürt'sün.'

'Babam Van doğumlu ama biz Kürt değiliz. Dedem subaydı, bir ara görevini Van'da yaptığı için babam orada doğdu. Yanlış bilgiler alıyorsun' diyerek çevirdim telsizin mandalını. Ama içime bir kurt düşmüştü. Adıma, babamın doğum yerine kadar biliyordu. Bu kadar bilgiyi nasıl elde etmiş

olabilirdi ? Önce kendi takımımdan kuşkulandım ama onların babamın doğum yerini bilmesi olanaksızdı. Karargâhta adanılan olmalıydı. Ya da ben boş bulunup bir yerlerde konuşmuştum. Artık çok daha dikkatli olmamız gerektiğini biliyordum. Bundan sonra kuracağımız pusuları, hareket hattımızı karargâha bildirmemeye karar verdim. Bu olasılığa çok inanmasam da kendi takımımdakilere karşı da kuşkuyla yaklaşmalı, uyurken bile gözlerimi tümüyle kapatmamalıydım.

Açıklığa kavuşturmam gereken bir başka noktaysa Cemşid'in gerçek kimliğiydi. Son derece düzgün Türkçe konuşan bu ukala herifin kim olduğunu öğrenmeliydim.

Karargâha iner inmez istihbarat subaylarından arkadaşım Ce-vat'a gittim. Cemşid'i anlattım. Onu tanıyordu. Örgütün itirafçıları hakkında ayrıntılı bilgiler vermişlerdi. Asıl adı Mehmet Serikan.

Dedesi 1925 yılının şubat-nisan aylannda gerçekleşen ayaklanmanın önderi Şeyh Said'in komutanlarından biriymiş. Ayaklanma bastırılınca Şeyh Said'le birlikte idam edilmiş. Ailesi de Konya'ya sürgüne gönderilmiş. Mehmet Konya'da dünyaya gelmiş. İlk ve ortaöğrenimini orada tamamlamış. Son derece başarılı bir öğrenciy-miş. Liseyi okul birincisi olarak bitirmiş. Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'ne girmiş ama üçüncü sınıfta okulu bırakıp dağlara çıkmış. Zeki, cesur ve davaya inançla bağlı biriymiş.

Yeniden Cudi'ye döndüğümüzde telsiz frekanslarını yakalayıp Cemşid'le iletişim kurdum. Sesimi duyunca, 'Ooo Yüzbaşı Eşref dedi aynı ukala, aynı alaycı tavırla.

'Bravo Mehmet' dedim, ' beni tanıdın.'

Kısa bir sessizlik oldu.

'Anladığım kadarıyla sen de beni tanımışsın' dedi bozuntuya vermeden.

273

'Buna tanışma denmez. Yüz yüze görüşmek için sabırsızlanıyorum.

Eski alaycı tavrına bürünmüştü:

'Merak etme Yüzbaşı, o da olacak. Ama umarım karşılaştığımızda üzülmezsin.'

'O gün geldiğinde göreceğiz' dedim.

Böyle defalarca telsizle konuştuğumuz oldu ama bir türlü karşılaşamadık. Birkaç kez daha pusu kurdum ona ama beklediğim yere gelmedi. Sanki kilometrelerce öteden pusunun kokusunu alıyor, hileyi seziyordu. Dört ay kadar böyle sürdü bu. Dört ay sonra nisan ayının son haftası karargâha inmiştik. Mayıs başına kadar karargâhta kaldıktan sonra yeniden Cudi Dağı'nın yolunu tuttuk. Dağın eteklerinde bir korucu köyü var. ikmalimizi de o köyden yapıyoruz. Ön dişleri tümüyle altın kaplama, hoşsohbet, dört karısı olan Hamit adında bir ağası vardı köyün. Ne zaman köye uğrasak çifter çifter koyun keserdi. Karargâhta herkesle arası iyidir ama bizim

takımı bir başka sever. Hepimizle dosttur. Hatta beni bir torununun kirvesi bile yapmıştı. Hamit Ağa tespihlere meraklıdır. Ne zaman bizim takımdan birisi izne gidecek olsa, 'Dönerken bana tespih getirin' diye tutturur. Reşit Çavuş Erzurumlu, izne gittiğinde Oltu taşından güzel bir tespih getirdi ona. Koca ağa, çocuk gibi sevindi. Resifi yere göğe sığdıramadı.

Neyse karargâhtan çıktıktan sonra köye uğrayıp, Hamit Ağa'nın bir gün konuğu olduk.

Ertesi gece yola koyulduk. Geceleri insanın yüzünde parlayan kısımları, yani alınlarımızı, elmacıkkemiklerimizi, çenelerimizin ucunu siyah boyayla kapladık. Kayalıklarla dolu bir yamaçtan sessizce tırmanıyoruz. Benim aklım Cemşid'de; 'Ne yapar ederim de şu adamı

kıstırırım' diye düşünüyorum. Ilık bir bahar gecesi, dolunay gökyüzünde gümüşten bir çiçek gibi açmış. Dağdan hoş kokularla yüklü bir yel esiyor. Dolunayın aydınlığında birer metre mesafeyle temkinli bir biçimde yürüyoruz. En önde Büyükadalı Yorgo ile izmitli Oruç yürüyor, onlara aramızdaki mesafe yirmi metre kadar var.

Yorgo, adından da anlaşılacağı gibi bir Rum genci. Acemi birliğinde öteki askerler onu Rum diye küçümsemişler, bu da Yorgo'yu kamçılamış, çatışmalarda en ön saflarda yer almaya, kendini göstermeye başlamış. Bu, benim de dikkatimi çekmişti. Hiç duraksamadan almıştım onu takıma. Yorgo çok güzel gitar çalıyor ama daha önemlisi inanılmaz bir kulak var çocukta.

Doğadaki pek çok sesi ayırt edebiliyor, izmitli Oruç da uyanık bir asker.

274

O yüzden geceleri hep onlar Önde.

Gece yansına doğru Boynuz Geçidi'ne yaklaştık. Sağdaki küçük tepeyi aşınca geçit çıkacaktı

karşımıza. Ama tepeye yüz metre kala birinin yaklaştığını fark ettim. Gelen Oruç'tu.

'Yorgo bir terslik olduğunu söylüyor komutanım' diye fısıldadı yanıma gelince. Takımı

durdurdum. Askerlerim sessizce kayaların arkasına sindiler. Ben de usulca Yorgo'ya yaklaştım.

Kendini bir kayanın arkasına atmış, Boynuz Geçidi dediğimiz kayalığa bakıyor.

'Ne var Yorgo?' diye fısıldadım.

'Orada bir hareket var komutanım' dedi gözlerini geçitten almadan. 'Sesler duydum.'

'Nasıl sesler?' dedim ben de kulak kesilerek.

'Fısıltı gibi, kumaşın kayaya sürtünmesi gibi.1

'Emin misin?' diye sordum.

'Önce emin olamadım' dedi sonra başıyla on metre ilerideki küt kayayı göstererek ekledi:

'Sürünerek kayaya kadar gittim. Aynı sesleri yine duydum. Eminim, orada birileri var.'

Boynuz Geçidi pusu kurmak için ideal yerlerden biriydi. Tepeleri tuttun mu, geçide giren sağ

çıkamazdı. Üstelik dolunayın olduğu bu gecede hedefler gün ışığındaki gibi net görülürdü.

Ama geçitle aramızda en az kırk metre vardı. O kadar mesafeden sesi nasıl duymuştu. Geçide baktım, ay sığında parıldayan hareketsiz kayalardan başka bir şey göremedim.

'Termalle bakalım' dedim. Termal beden ısısını saptayıp, canlıları gösterebiliyor. Baktık, gerçekten de hareket var.

'Belki de yabanî hayvandır.'

'Ben fısıltı duydum komutanım' diye ısrar etti.

Riske girmenin anlamı yoktu.

'Peki diyelim ki orada teröristler var, seni görmüş olabilirler mi?' diye sordum.

'Sanmıyorum' dedi, 'çok dikkatli davrandım.'

Yorgo'yla kayaların arasından süzülerek geriye döndük. Durumdan işkillenen Reşit Çavuş da yanımıza gelmişti. Kuşkularımızı öğrenince:

'Bazukayla yoklayalım, durumu anlarız' dedi.

Ben aynı düşüncede değildim. Eğer bize pusu kurulduysa bu büyük olasılıkla Cemşid'in işiydi. Karargâhtan ayrıldığımız haberim almış, hevesle bizim yolumuzu bekliyordu. Daha sarp bir yamaç olan sol yana kayarak, on-beş on altı saat tırmandıktan sonra Boynuz Geçidi'ne hâkim olan ağaçlıklı tepeye ulaşarak onlara

kötü bir sürpriz hazırlayabilirdik. Böylece bizim için hazırladıkları tuzağa onlan düşürebilirdik. Tabiî bu arada CeJnşid'in sıkılıp gitme ihtimali de vardı ama onun gibi kararlı

bir savaşçının sabırsızlanacağını sanmıyordum. Ayrıca bunu göze almaya değerdi. 'Ya yaralıyorsak ?' dedi Reşit Çavuş.

Kaygısında haklıydı, h birimizin sırtında en az yirmi beşer kiloluk yük vardı, bazukalar da er

cabası.

Tanılıyorsak, biraz yorulmuş oluruz' dedim gülümseyerek. 'Kaç gündür karargâhta hamladık zaten.' 'O zaman karargâha haber verelim.'

İşte bunu yapamazdım. Ama karargâhta muhbir ^düğünü söyleyerek onların moralini de bozamazdım.

'Emin olduktan sonra haber veririz' dedim. 'Milletin bizim takımla alay etmesini istemem'

Takım lafı geçince akan sular dururdu. Aramızdan kimse takıma laf getirmeyi istemezdi.

Böylece geri çekilerek dik yamaçtan zorlu tırmanışımıza başladık.bir süre sonra iki bazukayla bu işi yapamayacağımız ortaya daha elli metre tırmanmamıştıkki bazukaları

taşıyan askerler kan ter içinde kaldılar kaldılar. Bekaları çalı-hklann arasına saklayarak tırmanmayı sürdürdük. Artık G3'ler ile Gl'lere güvenmekten başka çaremiz yoktu. Birer saat arayla dinlenme molaları Veriyordum başka türlü yola Devam etmek imkânsızdı. Buna karşın güneş doğarken bütün takatimiz tükenmişti. Gecenin serinliğinden sonra gündüzün günesi altında tırmanmak çok daha zordu. Ana Cemsid'i yakalama, Demirci Kava grubunu dağıtma düşüne^ cağı da, yorgunluğu da unutturuyordu bana.

S1

Ancak hava kararırken.irjii ufaklı kayalarla kaplı ftepeye ulaşabildik. Adamlarım bitkin düşmüştü. Kayaların ardında yığılıp kaldılar. Benim merakım, Bunluğumdan daha balkın çıktı. Soluğumu tutarak tepenin uema geldim. Boynuz Geç?idi on metre kadar aşağımdaydı.

Ama onahkta kimse görünmüyordu. Tam yanıldığımızı düşünüyordum K, kayaların arasından yansıyan bir parıltı gördüm. Dikkatle hedefe bunun bir kalaşnikov namlusu olduğunu anladım. Aşağıda kovuklarda saklanıyor olmalılardı. denetım uçuşu yapan helikopterlere yakalanmamak için gün ışığında ortalıkta dolaşmıyorlar gece karanlığını

bekliyorlardıdı. Sessizce geri döndüm. İşaretle teröristlerin aşağıda olduğunu, karanlığı

beklememiz gerektiğini söyledim Askerlerimin yorgun yüzleri canlandı. Sessizce toparlanmaya başladık- Aşağıda kaç kişi olduğunu bilmiyorduk. Demirci takriben 276

yirmi beş ile kırk kişi arasında bir sayıdan oluştuğunu duymuştuk. Bizim sayımız on yediydi.

İlk atışta on yedisini vurmayı amaçlıyorduk. İkinci atışlarımızda ise hiç beklemedikleri anda bizimle karşılaşmanın verdiği şaşkınlıklarından yararlanarak, onları tümüyle imha etmeyi umuyordum. Gergin bir bekleyişle iki saatin sonunda, ortalık önce kül rengine, ardından alacakaranlığa bürününce tepenin ucuna geldik. Dağın öteki yamacında kalan dolunay henüz bizi aydınlatmıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse bu işimize de yanyor, düşmana karşı bize görme üstünlüğü sağlıyordu. Gece görüş dürbünlerimizle aşağıya baktık, gördüğümüz manzara hepimizi heyecanlandıracak kadar etkiliydi. Bizi öldürmek isteyen avcılarımız -sayabildiğimiz kadarıyla yirmi dört kişiydiler-, Boynuz Geçidi'ne mevzilenmiş, sabırla alttaki yolu gözlüyorlardı. Adamlarıma hedeflerini seçmelerini, aynı kişiye ateş etmemelerini, benim işaretimi beklemelerini söyledim. Amacım Cemşid'i tespit etmek, ilk atışta onu yaralayıp, kaçmasını önlemekti. Ama kendi aralarında fazlaca konuşmayan aşağıdaki grubun içinde bunu yapmam oldukça zordu. Geçidin en ucunda ayakta dikilen biri vardı. Birkaç kişi gidip ona bir şeyler sorduktan sonra yerlerine döndüler. Cemşid olmasını umarak tüfeğimi diz kapağına doğrulttum. Adamlarım da hedeflerini saptamışlardı ve ilk atışın çok önemli olduğunu hepsi de iyi biliyordu. Son bir kez bakıştıktan sonra benim işaretimle birlikte büyük bir cayırtı koptu.

Aşağıdakilerin kıvranarak yere düştüklerini görüyordum. Ben de Cemşid sandığım kişiyi vurmuştum, silahımı başka birine doğrulturken, beklemediğim bir şey oldu, yanımdaki Kemahlı Hüseyin, vurularak yere yıkıldı. Başımı kaldırınca yandaki tepeden bir tüfeğin üzerimize kurşun yağdırdığını gördüm. Demek önlem olarak yukarıya birini göndermişlerdi.

'Dikkat yandaki tepede' diye bağırarak, kendimi yere attım. Ama erlerin olayı fark etmesi biraz zaman aldı. Vurulan bir kişinin daha sesini duydum. Bizim silahlar susunca, tepedeki de ateşi kesti. Önce anlayamadım ama sonra adamın bizi göremediğini, silahımızdan çıkan sese ateş ettiğini fark ettim. Gece görüş dürbünümle tepeyi taramaya başladım. Bu arada aşağıda acı dolu çığlıklar yükseliyordu. Silahlarımız susunca geçittekilerden biri tepedekine Kürtçe seslendi. Sanırını kaç kişi olduğumuzu filan soruyordu.

Bunun üzerine bize ateş açan kişi yerinde kıpırdayarak, bana sol omzunu gösterdi. Nişan alarak, şimdi bizi görmeye çalışacak, diye geçirdim içimden. Yanılmamıştım, temkinli bir tavırla yüzünün yansını çıkardı, ama zavallım bir şey göremiyor

277

olacak ki biraz daha uzandı, hedefteydi, tetiğe bastını. Adamın düştüğünü gördüm. Artık yaralılarımızla ilgilenebilirdik. İlk müdahaleyi yapan Reşit Çavuş, Sinoplu Abdülkadir ile Kemahlı Hüseyin'in yaralandığını, Kemahlı'nın durumunun ağır olduğunu söyledi.

Karargâhtan yardım istemelerini emrettim. Kemahlı'nın dayanmasını dileyerek, gece görüş

dürbününü gözüme yerleştirdim. Aşağıya baktığımda on beş kişinin vurulmuş olduğunu gördüm. Ama ötekiler kayıptı.

Reşit Çavuş karargâhtan gelecek kuvvetleri, hiç değilse Korucubaşı Hamit'in adamlarını

beklemekten yanaydı, bense yakaladığını bu fırsatı kaçırmak istemiyordum. Demirci Kava grubunun artık yeniden toparlanmasına izin veremezdim. Üstelik Cemşid'i vurduğumu sanıyordum. Parçalanmış bir dizkapağıyla fazla uzağa gidemezdi. Reşit Çavuş'un komutasında iki kişiyi yaralılarla ilgilenmesi için bırakarak, adamlarımla önümüzdeki kayalıklı yamaçtan sessizce Boynuz Geçidi'ne süzüldük. Bizim en büyük avantajımız gece görüş dürbünlerimizdi ama biraz fazla gözünüzde tuttunuz mu, farklı şeyler görüyordunuz. Yani uzun süre onlardan yararlanamıyorduk. İki taraf için de karanlıkta yapılması gereken tek şey, sessiz, uyanık, tetikte olmaktı. Bu yüzden yağmur sularının yumuşattığı toprağın üzerinde arsızca büyüyen çalıların yüzümüzü, avuçlarımızı hoyratça çizmesine aldırmadan, acımızı içimize atarak dikkatlice iniyorduk. İnince ölülerin yanına hiç yaklaşmadık, rüzgârın, yağmurun aşmdırmasıyla parçalanarak alttaki yola inen doğal bir merdivene dönüşmüş yekpare kayaya yöneldik. O

kadar ağır ilerliyorduk ki, birkaç metrelik mesafeyi on dakikada geçebilmiştik. Birden aşağıdan sesler geldi, biri acıyla küfretti. Yorgo'nun

sesin geldiği yöne ateş ettiğini gördüm. Acı bir haykırış yükseldi, aynı anda üzerimize kurşun yağmaya başladı. Herkes kendini yere attı.

Birkaç dakika süren ateş, sonunda kesildi. Şükür, bizden kimse vurulmamıştı. Geçide en yakın iki askere işaretlerle az önce ateş açılan yöne el bombaları atmalannı söyledim. Emrimin yerine getirildiğini ardı ardına patlayan bombaların kulakları sağır eden gürültüsünden anladım. Patlamadan sonra ateş açacaklarını düşünüyordum, ses çıkmadı. Bir numara mı

çeviriyorlardı, yoksa kaçıyorlar mıydı? Biraz bekledikten sonra bombalan atan askerlere ateş

açmalarını bildirdim. Onlar ateş açarken Yorgo ve Oruç'la kayaların arasından iri üç kertenkele gibi süzülerek ilerledik. Askerler şarjörlerinde ki kurşun tükenene kadar ateşi sürdürdüler.

Sonra yine sessizlik. Bu defa üçümüz ateşe başladık. Bunu fırsat bilen adamlarım hızla yanımıza yaklaştılar

Ateşi kestiğimizde yine sessizlik kapladı her yanı.

'Kaçmışlar galiba komutanım' dedi Yorgo.

'Acele etmeyelim' dedim. Sabırsız davranıp, aptalca bir pusuya düşmek istemiyordum. Yarım saat kadar orada öylece kaldık. Çalılarda gezinen rüzgârın iniltisinden başka ses duyulmuyordu.

Bu arada sanki olanları merak eden dolunay da aceleyle çıkıvermişti dağın tepesinden, şimdi ortalık gümüşten bir aydınlığa bürünmüştü. Artık daha dikkatli olmalıydık. Adamlarıma kayaların arasından süzülerek ilerleme emri verdim. Az sonra yolu görebiliyorduk, Etraf bomboştu. Birden kayalıkların arasında bir ayak gördüm, işaretle takımı durdurdum. Ayak kıpırdamıyordu. Keskin nişancılarımızdan Oflu Osman'a ayağı göstererek bir el ateş etmesini söyledim. Osman adamı tabanından vurdu, ayak

zıplayıp düştü, o kadar. Ayağın sahibi hiçbir tepki göstermedi. Bu, az Önce Yorgo'nun ateş ettiği kişi olmalıydı, demek ki ölmüştü.

Temkinliliği elden bırakmadan yaklaştık. Adam bir kayaya sırtım vermişti, gözleri sabitlenmiş, öylece oturuyordu. Gözlerim dizkapağma kaydı, sağlamdı. Hayır, bu benim vurduğum adam değildi. Demek ki onu da yanlarına alıp kaçmışlardı, bu iyiye işaretti. Çünkü pek hızlı hareket edemezlerdi. Ölüye hiç dokunmadık, altında bubi tuzağı olabilirdi. Birer metre arayla üç kişiyi aşağı yola indirdim. Biz de onların korumasını üstlenmiştik ama tehlikeli bir durum yoktu.

Sonra bütün takım aşağıya indik. Yine de tedbiri elden bırakmıyorduk. Geçidin sağ ve sol yanlarındaki kayalara yapışarak yerdeki ayak izlerine baktık. Ayak izlerinden bir şey anlamak zordu ama ay ışığında koyu birer çamur gibi duran kan lekeleri çok şey anlatıyordu. Bu kan izleri dizkapağından vurduğum adama aitti. Kan izleri aşağıya, yani köyden çıktıktan sonra izlediğimiz yöne gidiyordu. Yanlarında yaralı bir adamla çok uzağa gidemeyecekleri açıktı.

Elimizi çabuk tutarsak onları yakalayabilirdik. Ama bu aydınlıkta pusuya düşme ihtimalimiz de yüksekti. Çok dikkatli olmalıydık, bu da hızımızın kesilmesi demekti. Allahtan hiç değilse yerdeki kan izleri, yeryüzünün en şaşmaz pusulası gibi bize yol göstermeyi sürdürüyordu. Ama bir saat kadar ilerledikten sonra birden kan izleri kayboldu. Sağa sola baktık, kaya diplerini, kovukları, ağaç altlarım, çalılıkları araştırdık; ne kan izi var, ne de yaralı. Adam öldü de gömdüler desek, bu kadar kısa sürede bunu yapamazlar, hem yapsalar bile bir tümsek, kazılmış

toprak olması gerekir. Sinirlerim bozulmaya başlamıştı. Askerlerime, yayılıp her tarafı

aramalarını söyledim. Ben de en son kan izini gördüğümüz yerden küçük daireler çizerek etrafı

27.9

araştınyordum. Araştırmamız sürerken aşağıdan sesler duyduk, lıemen mevzilendik. Az sonra karanlığın içinden Hamit Ağa ile adamları çıkıverdi.

Bizi görünce sevindiler, şehit, yaralı var mı, diye ilgilendiler. Ben de onlara kimseyle karşılaşıp karşılaşmadıklarını sordum.

'Valla kimseyi **görmemişiz'** dedi Hamit Ağa boynunu bükerek. O zaman hâlâ burada bir yerlerdeydiler. Koruculan da aramaya kattık. Bir saat sonra da karargâhtakiler yetişti.

Yaralılarımızı Reşit Çavuş'la takımdan bir adamı daha yanlarına katarak hastaneye yolladım.

Biz aramayı sürdürdük. Gün doğdu, öğle oldu, ikindi oldu; yüze yakın insan dağı taşı kanş

karış aradık ama ne bir ize, ne bir işarete rastlayabildik. Sanki yer yarıldı da Demirci Kava çetesi içine girdi. Gece çökerken telsizim cızırdamaya başladı. Açtım, Rıdvan Albay.

'Artık aramayı bırakın Eşref diyor. 'Belli ki adamlar kaçmış. Bırakın kaçsınlar, zaten on altı

ölü almışsınız. Bundan sonra bellerini zor doğrulturlar.'

Söyledikleri doğru ama sen bir de bana sor. Cemşid denen herifi tam yakalayacakken avucumdan kaçırmışım.

'Komutanım' dedim adeta yalvaran bir sesle, 'sizden dileğim, bana bir gün izin verin. Onları

yakalayacağım. Burada bir yerdeler, hissediyorum.'

'Üzgünüm Eşref dedi. Taş mevkiindeki karakola baskın ihban aldık. Gönderdiğim askerleri ve korucuları çekmek zorundayım.'

'Onları alın, benim adamlarım takip için yeter. Ama dün geceden beri uyumadık. Biz uyurken nöbet tutacak dört er bırakırsanız...'

'Ancak acemilerden bırakabiliriz ama seni uyarıyorum; hiç çatışmaya girmediler, izli mermiyi görünce gökte yıldız kaydı sanıyorlar.'

'Altı üstü bir nöbet' dedim. 'Bize dinlenecek fırsatı versinler yeter.'

Albay ikna oldu. Karargâhtan gelen askerler ve korucular çekildiler. Ayrılmadan önce Hamit yanıma geldi.

'Dikkat edesin' dedi elini omzuma koyarak, 'namerdin kurşununa yenik düşmeyesin.'

'Merak etme. Onu bu defa yakalayacağım.'

On iki adamını ve dört acemi erle birlikte teröristlerin bize pusu kurduğu Boynuz Geçidfne çekildik. Yorgunluktan, uykusuzluktan gözlerimiz kapanıyordu. Acemi erleri karşıma alıp, teker teker uyardım:

280

'Biz geçidin üstünde uyuyacağız, ikiniz aşağıda duracaksınız; biriniz solda, biriniz sağda, ikinizse yukarıda merdiven görevi gören kayanın başında. İyice kayanın gölgesine sinin. Bir ses duyduğunuzda gece görüşü dürbünlerinizle ne olduğuna bakın. Kuşkulanırsanız, basın kurşunu. Biz hemen yardımınıza yetişiriz.'

'Baş üstüne komutanım' diye hevesle bağırdı acemiler.

'Bu kadar yüksek sesle de bağırmayın' dedim. 'Artık konuşmak yok.'

Ben ve on iki adamım bir gece önce teröristleri avladığımız kayalıkta, kuytu birer köşe bularak kıvrıldık. O kadar bitkiniz ki, uzanır uzanmaz dalmışız- Birinin dürtüklemesiyle uyandım. Gözlerimi açtım, karşımda ince uzun biri duruyor.

Nöbetçilerden biri sandım.

'Vakit geldi nü?' diye gözlerimi ovuşturdum.

'Sonunda vakit geldi' dedi tanıdık, alaycı bir ses. 'Nihayet karşılaştık Yüzbaşı.'

Onun Cenışid olduğunu kavramam için birkaç saniye yetti. Demek ki vurduğum kişi o değildi! Panik içinde çevreme baktım. Yedi kişi, ellerindeki tüfekleri üzerimize doğrultmuş, keyifli keyifli dikiliyorlardı başucumuzda. Yanıma bıraktığım tüfeğime uzandım. Yerinde yoktu.

Elimi belime attım, tabancamı da almışlardı. Tekmelerle vurarak askerlerimi teker teker uyandırıyorlardı. Uyanan çocuklar az önce benim kapıldığım şaşkınlığı yaşayarak, iri iri açılmış

gözlerle etrafa bakınıp neler olduğunu anlamaya çalışıyorlardı.

'Nöbetçiler?' diye söylendim.

'Onlara dağda walkman dinlenemeyeceğini öğretrnemişsiniz' dedi Cenışid başını sallayarak.

'Müzik dinleme merakları çok pahalıya mal oldu.'

'Alçak herif onlan öldürdün mü?' diye tısladım.

'Evet' dedi, 'tıpkı dün gece senin on altı yoldaşımı öldürdüğün gibi. Ama geçelim bunları.

Savaşta ölümlerin doğal sayıldığını bilecek kadar çok çatışmaya katıldın sen. Merak ettiğim senin şu anda neler hissettiğin.'

İlk o zaman korkmam gerektiğini düşündüm. Ama tuhaftır korkmuyordum. Cemşid'le aramızda bir tür rekabet, bir tür yarış başlamıştı. Savaş, kendi cesaretimizi, yeteneğimizi, uyanıklığımızı, zekâmızı gösterdiğiniz kişisel bir mücadeleye dönüşmüştü. Ve tam rakibimi yendim dediğim anda o beni alt etmişti. Bıçak gibi yüreğimi parçalayan, bana ölümü

unutturacak kadar güçlü olan duygu buydu.

'Merak ediyorsan söyleyeyim' dedim gözlerinin içine bakarak. 'Seni gebellemediğim için kendi kendimi yiyorum.'

Yaklaştı, vuracağım düşünerek, kendimi hazırladım ama yapmadı. Gelip karşıma çömeldi.

'Neden beni bu kadar çok yakalamak istiyorsun ?' diye sordu. O anda elindeki tespihi fark ettim.

'Sanki sen beni yakalamak istemiyor muydun?' dedim, bakışlarım elindeki tespihe kenetlenmişti. Ama Cemşid'in gölgesinde kaldığı için tam olarak göremiyordum Gülmeye başladı, sonra tespih tuttuğu elini çenesine götürdü. İşte o zaman elindekinin bizini Reşit Çavuş'un, Hamit Ağa'ya Erzurum'den getirdiği teşbih olduğunu gördüm. Bu benim için tam bir yıkımdı. Hamit'in yanımdan ayrılırken söylediklerini anımsayarak acı acı gülümsedim.

'Haklısın Yüzbaşı' dedi gülümsememi konuştuğumuz konuyla ilgili sanmıştı. 'Ben de seni ele geçirmek için yanıp tutuşuyordum. Galiba bu bir tür varoluş, bir tür kendini kanıtlama meselesi.

Tıpkı küçükken oynadığımız 'bu kale benim' oyunu gibi. ilginç bir oyundur, inşaatlara gelen kum tepelerinin üzerine çıkılır. 'Bu kale benim' diye bağırılır. Öteki çocuklar kumun üzerindekini aşağı itip, kendileri tepeye çıkarlar. En güçlü olan tepede kalır ve yendiği arkadaşı gibi bağırır:

'bu kale benim.' Biz de 'Bu dağ benim' oyunu oynuyoruz. Ama daha kanlısı, daha acımasızı...'

'Ben oyun oynamıyorum' diye karşı çıktım, 'senin gibi eli kanlı devlet düşmanlarına engel olmaya çalışıyorum.'

'Yapma Yüzbaşı' dedi. Canı sıkılmış gibiydi. 'Senin gibi ilginç bir adam böyle beylik laflarla konuşmamalı.'

Beni ilginç bulması tuhafıma gitmişti. Bana saygı duyduğunu ilk o zaman anladım. Daha tuhafı içten içe ben de ona saygı duyduğumu hissettim. Ama belli etmemeye çalıştım.

'Bunlar beylik laflar değil' dedim inançlı bir ses tonuyla, 'bunlar, uğruna ölümü göze alacağım değerler.'

'Öyle olsun,' dedi. Biraz daha yaklaşmıştı. 'Yine de sana inanmıyorum. Neyse... Batıl inançların var mıdır Yüzbaşı ?'

'Yoktur' dedim.

'Benim var' dedi. 'Mesela takımın seninle birlikte on üç kişi. Ama hepinizi öldürürsem, biliyorum ki iflah olmam. Çünkü on üç uğursuzdur. O sayıdan kaçmak gerekir.'

Onun batıl inançları olmadığını adım gibi biliyordum. Merakla lafı nereye getireceğini bekledim.

'Bu durumda on iki kişi öldürmem gerek.'

284

Umurumda bile değildi. Aklım Cemşid'deydi. Görevden almsanı bile onu bulup, askerlerimin intikamını alacaktım. O yaşadığı sürece benim huzur duymam imkânsızdı... Ama olmadı, ben hastaneden çıkmadan önce, Cemşid, Cudi Dağı'nda altı adamıyla birlikte Kobra helikopterlerinin ateşi sonucu Ölü ele geçirilmişti. Onun ölümünü öğrendiğimde içimde bir boşluk hissettim. Sanki amacımı, yaşama isteğimi kaybetmiştim. Kulaklarımda sesi yankılandı:

'Biz de, 'bu dağ benim' oyunu oynuyoruz. Ama daha kanlısı, daha acımasızı...'

O zaman içimde neden bir boşluk hissettiğimi anladım, çünkü oyun arkadaşımı

kaybetmiştim. O da beni, oyun arkadaşını kaybetmemek için öldürmemişti. Hastaneden çıkıncaya kadar onu düşündüm...

Mahkeme beni suçsuz buldu. Ama davranışlarım tuhaflaşnıştı. Uyuyamıyordum. Günlerce gözü açık dolaştıktan sonra bitkin düşüp dalınca, Boynuz Geçidi'nde olanları yeniden yaşamaya başlıyordum. Beni yeniden hastaneye ama bu defa psikiyatri bölümüne sevk ettiler.

Uyuyabilmem için haplar filan verdiler. Ve sık sık konuşturmaya başladılar. Konuşmak iyi geliyordu. Hastanede bir ay kadar kaldım. Doktorlar normale döndüğümü söylüyorlardı. Ama komutanlarım artık ön saflarda yararlı olmayacağıma inanmışlardı. Tayinimi İstanbul'a çıkarmayı önerdiler. Kabul etmedim. Böylece biraz cephe gerisi de olsa buraya geldim."

"Peki kann, o ne yaptı?" diye konuşmanın başından beri ilk kez sordu Esra.

Uzanıp bir sigara aldı Eşref. Dudaklarına yerleştirdiği sigarayı yaktı, îçine çektiği dumanı

üflerken:

"Benim evliliğini de seninki gibi büyük bir talihsizlikti" dedi. "Gülin'in doğmasıysa daha büyük bir talihsizlik... Şırnak'a tayinim çıktığında karım yıkılmıştı. Benimle gelmesini söyledim. 'Kendimi ve çocuğumu tehlikeyle atamam' dedi. Ona hak vermiştim. Ben yalnız başıma geldim Şırnak'a. Fırsat buldukça onları görmeye gidiyordum. Ama çatışmalar hızlanınca, gitmeye fırsat bulamadım. Kanm telefonda ağlıyor, araya torpil koyup istanbul'a tayinimin yapılmasını istiyordu. Anıa ben üstlerime çıkıp bunu söyleyemezdim. Dedem şerefli bir askerdi, ben onu örnek alarak Silahlı Kuvvetler'e katılmıştım. Binlerce vatan evladı şehit olurken bencilce davranamazdım, istesem bile bunu yapamazdım. Ama karım anlamadı.

Yaralandığımda Şırnak'a, hastaneye geldi. Gelir gelmez de, 'Ben sana söylemiştim, bak ölüp gidecektin

hastaneden çıkar çıkmaz istanbul'a tayinini yaptır' diyerek basımın etini yemeye başladı. O

böyle söyleyince şehit olan erlerimin takımı kurduğumuz sırada şafak defterlerini yırtmalarını

anımsadım. Şafak, askerlerde terhis günüdür. Her askerin bir şafak defteri vardır, geçen her gün için bir işaret koyarlar. Herkes kendi şafak gününü çok iyi bilir. Takımı kurduğumuz günlerde askerlerim:

'Biz şafak defterlerimizi yırtma karan aldık komutanım,' demişlerdi.

'Neden?' diye sormuştum.

'Aklımızı karıştırıyor komutanım' demişlerdi.

Askerlerimin şafak defterlerini yırtmalarını anımsayınca, karımın söyledikleri iyice canımı

sıkmaya başladı. Doktorumdan rica ederek, benimle görüşmemesini sağladım. Yani kibarca onu hastaneden kovdurdum. O da anladı tabiî; o gün bugündür aramız bozuk. Her ay para yolluyorum, İstanbul'a da kızımı görmek için gidiyorum yalnızca. Bizimki fiilen bitmiş bir evlilik. Bazen ona hak vermiyor da değilim. Kadıncağızın bütün derdi; dizinin dibinde bir koca, mutlu bir yaşam. Ama ne yapayım, koşullar benim öyle bir adam olmamı engelledi..."

Sustu Eşref. Sigarasından ardı ardma derin nefesler çekerek karanlığa bakmaya başladı.

Esra uzanıp elini tuttu:

"Korkunç şeyler yaşamışsın... Gene iyi dayanmışsın, başka biri olsa çıldırırdı."

Eşref bakışlarını karanlıkta pek de iyi göremediği Esra'nın gözlerine dikti:

"Neler yaşadığımı bilmen için anlatmadım bu olayları. Örgütün ne kadar kurnaz, ne kadar tehlikeli olduğunu anlaman için anlattım. Onların halk arasında hiç de küçümsenmeyecek bağlantıları var. Amaçlarına ulaşmak için her türlü kurnazlığı yapabilecek, ölmeyi, öldürmeyi göze almış, yetenekli kadroları var. Eğer eski Ermeni köylerinde güçlü destek bulabileceklerine inanırlarsa yetmiş sekiz yıl önceki cinayetlerin intikamım almaktan bile çekinmezler."

Esra ne diyeceğini bilemiyordu. Duydukları çarpıcıydı ama kafasındaki kuşkulan gidermemişti. İşin kötüsü, o acı olaylan yaşayan Eşrefe "Bu

anlattıkların hiçbir şey kanıtlamıyor" da diyemezdi. Onun acısını içinde hissederek, ruhu yaralanmış bu askerin güçlü

elini şefkatle okşayıp duruyordu.

Yirmi birinci tablet

Kentteki herkes acımı paylaşıyordu. Babanım ölümü beni saray yazmanı yapmakla kalmamış, soylular ve halk arasında hak etmediğim bir ün de bağışlamıştı. Sokakta karşılaştığım insanlar beni, canıyla kenti koruyan Araras'ın oğlu olarak tanıyorlar, her gördükleri yerde yanıma geliyor, babama övgü dolu sözler sunuyor, benim de babam gibi cesur ve bilge bir kişi olmamı öğütlüyorlardı. Yazmanlık görevime babamdan miras kalan bu onur ve coşkuyla başladım.

Göreve başladığım ilk gün Kral Pişiriş beni yanına çağırdı. Kraliçe de huzurdayken şunlan söyledi:

"Seni saraya yazman olarak atamamızın nedeni, yalnızca babana olan saygımız değildir.

Soyunuzun, atalarının kaç kuşaktır yazmanlık görevinde bulunması da değildir. Seni her zaman sarayımızda, yanımızda görmek istememizin nedeni, şu anda bu ülkenin en iyi yetişmiş

gençlerinden birisi olmandır. Gençleri övmek onları şımartır, yoldan çıkarır. Ama biz seni biliyoruz, tanıyoruz. Sen bilgi sahibi olduğun kadar, ahlak sahibisin de. Seni büyütenler iyi eğitmiş, doğru yetiştirmiş. Bilgi kadar bunları nasıl kullanacağını da Öğretmiş. Seni yanımızda görmek bizi mutlu edecektir."

Bu konuşmadan sonra, çocukluğumdan beri önce büyükbabam Mitannuva'nın, sonra babam Araras'ın verdiği eğitimle hazırlandığım yazmanlık görevine başlamış oldum. Babam,

"Yazmanlık özveri ister" derdi. "Görevin için sana ayakbağı olan her şeyden, herkesten kurtulmalısın." Yazmanlığa başlarken içimde iki büyük korku vardı: ilki babamın yardımcısı

Laimas'ın kıskançlığa kapılıp, ayağımı kaydırmaya çalışması, ikincisiyse Aşmunikal'la olan ilişkimiz.

îlk kaygım kendiliğinden çözüldü. Laimas hiç büyüklük taslamadan *288*

alınganlık göstermeden geri çekilerek, benim bilgimi, görgümü, yeteneklerimi göstermeme izin verdi. Bana destek oldu. Hatta gerektiğinden fazla kibar ve saygılı davrandı. Kuşkusuz bu davranışının sağlam bir nedeni vardı ama ben toy Patasana bunu Laimas'ın babama duyduğu sevgiye yordum.

İkinci korkuma, vazgeçemediğim tutkum, ilk aşkım, ilk kadınım, ilk göz ağrım Aşmunikal'a gelince... Saraya geldiğim Aşmunikal'ın kulağına ulaşmakta gecikmemişti. Bir sabah kütüphanede onu tahta sıralardan birine oturmuş Tanrı Teüpinu efsanesini okurken buldum, insanın içine işleyen o koyu renk gözleriyle baktı bana. Kınayan bir bakış değildi bu; evet, kınama da vardı ama daha çok özlem vardı, şefkat vardı. Onun bakışları bir an bana kim olduğumu, görevimi, nerede bulunduğumu unutturdu. Hemen yanına oturdum. Sabahtı, kütüphanede kimse yoktu. Elleriyle saçlarıma dokundu, sanki bir daha göremeyecekmişçesine, sanki yüzümdeki her bir çizgiyi, her kıvrımı, her rengi aklına yazmak istercesine ilgiyle, sevgiyle, dikkatle bana baktı. Sonra birden uzaklaşarak, korku yüklü bir sesle şöyle dedi:

"Değişmişsin."

Aşmunikal niyetimi anlamıştı, ona "Artık bu ilişkiyi bitirmeliyiz, ben kralıma ihanet edemem, babamın bana bahşettiği onuru bir paçavra gibi yerlerde süründüremem" diyeceğimi anlamıştı. Ama ben, onu anlamazlıktan geldim.

"Çok şey oldu" dedim.

İri kahverengi gözleri, durgun sular gibi dalgınlaştı.

"Babanın ölümüne çok üzüldüm" dedi.

"Tanrılar öyle istedi, elden ne gelir ki" dedim.

Sanki şimdiden söyleyeceklerimi kabullenmiş, yazgısına boyun eğmiş gibiydi. Yine de özlem, sevgi dolu gözlerini yüzümden alamıyordu. Usta bir avcının okuyla vurulan bir ceylan ölmeden önce son bir gayretle doğrulmak ister ya, işte tıpkı onun gibi bir den başını usulca sallayarak, iç çeker gibi derinden söylendi:

"Çok değişmişsin Patasana. Yüzündeki masumiyet kaybolmuş, gözlerindeki parıltılar gitmiş, ölü bu" koyun gibi bakıyorsun yüzüme, içindeki ateş söndü mü, yoksa beceriksiz bir yontucunun elinden çıkmışa benzeyen bu bembeyaz yüz onları gizliyor mu?

Yaşlanmışsın Patasana. Yüzündeki çizgiler derinleşmeye başlamış, her an gülümsemeye hazır dudakların, sevinç duymaktan utanır olmuş, üzerine bir ağırlık çökmüş. Tatlı ürkekliğin, vakitsiz bir uyuşukluğa dönüşmüş. Yağız bir tay gibi yerinde duramayan bedenin, yaşlı bir kaplumbağa gibi yavaşlamış.

Sen, beni unutmuşsun Patasana, varlığını artık seni heyecanlandırmıyor. Bana bir tablete bakar gibi bakıyorsun. Sesim, bu saraydaki herhangi bir kadınınkinden farksız senin için. Bir köylü nasıl istemediği bir fidanı köküyle birlikte söküp atarsa sen de öylece koparmışsın beni yüreğinden."

"Hayır" demek istedim karşımda ağlayan Aşmunikal'a. "Seni hâlâ çılgınlar gibi, deliler gibi, umutsuzca, kederler içinde kıvranarak seviyorum" demek istedim. Ona babamın şu sözleriyle seslenmek istedim: "Ama Fırat topraklara nasıl bereket akıtır, başaklar nasıl buğday verir, kayısı ağacında nasıl kayısı yetişir, koyunlar nasıl et, süt sağlar, kral bu ülkeyi nasıl yönetir, askerler nasıl savaşırsa benim de yapmam gereken kutsal bir görevim var. Ben Mitannuva'nın torunu, ben Araras'ın oğlu, ben tanrıların kutsal kalemi Patasana, aşkım için bu görevi bırakamam. Ama seni hiç iyileşmeyecek bir yara gibi, seni bir türlü evine ulaşamayan bir yolcunun giderek acı veren hasreti gibi, seni Özgürlük düşü kuran bir idam mahkûmunun kararmayan umudu gibi hep yüreğimde taşıyacağım" demek istedim, diyemedim.

Aşrnunikal'ın üzüntüsünden daha derin bir acının yüreğimi parçalamasına razı olarak, sessizce onu dinlemekle yetindim.

Elimi uzatsam yakalayabileceğim, o eşi benzeri olmayan, tanrılara özgü mutluluğu, soyumun yıllardır sürdürdüğü bu meslek adına, Kral Pisiris'in onurunu koruma adına, ülkem ve tanrılar adına reddettim. Kendime ihanet ettim. Gençliğimin bir daha ele geçmeyecek körpe anılarına ihanet ettim. Yapılmayacak olanı yaptım, kapatılmayacak olanı kapattım, bahçeme hoş kokular taşıyan rüzgârı karanlık bir odaya hapsettim. O harika sevinci çıkardım yüreğimden, boş

kalmış bir kadeh gibi ıssız bıraktım bedenimi. İhanetimi biliyordum, bu yüzden Aşmunikal'ın üzgün gözlerine bakarken titrek dudaklarımdan iki sözcük dökülebildi yalnızca:

"Beni bağışla."

Söyleyebildiğim bu iki sözcükten ibaretti:

"Beni bağışla."

Aşmunikal tek bir söz bile söylemedi. Beni çaresizliğimle, beni kutsal görevimle, beni ciddiyetimle, beni kendi kendime ettiğim ihanetle baş başa bırakıp sessizce ayrıldı yanımdan, iki yıl sonra, kütüphanedeki bu küçük odada ben ayaklarına kapanıp yalvanncaya kadar da bir daha yoluma çıkmadı.

Yirmi ikinci bölüm

Kütüphanedeki küçük odada toplanmışlardı. Eliyle toprağın içinde dağılmaya yüz tutmuş

taş parçalarına sevgiyle dokundu Bernd. "Hiç kuşku yok ki" dedi, "bunlar odadaki gizli bölmeyi saklayan duvarın parçalan."

Kazı planında beş metreye beş metre ayırdıkları plan karelerinden D5'te, yani Patasana'nın tabletleri yazdığı küçük odanın sağ köşesinde iki duvarın varlığını tespit etmişlerdi.

"Patasana'nın tabletlerini orada sakladığını mı söylemek istiyorsun *T* dedi Murat alnındaki teri silerken.

Genç öğrenciyi Timothy yanıtladı:

"Kesinlikle öyle. îlk tabletlerde Patasana'nın çok korktuğunu görüyoruz. Yazdıkları o günün koşullarında oldukça tehlikeli bilgiler içeriyor. Patasana tabletlerin bulunmasından korkarak, bu gizli bölmeyi yaptırmış olmalı... Bu gizli bölme neden tabletleri toplu olarak bulduğumuzu da açıklıyor."

"Ve neden tabletlerin bozulmamış olduğunu da" diye ekledi Esra. "Patasana'nın gizli bölmesi sadece insanlardan değil, yangından, depremden de korumuş onları."

Başında şapkası, elinde gözlüğü üç erkeğin yanında yere çö-melmiş, ince duvarlardan arta kalanlara bakıyordu. Dün gece geç vakitte dönmüştü. Halaf dışında herkes uyumuştu okulda.

Aslında buna memnun olmuş, kinayeli bakışlarla karşılaşmaktan, meraklı somlara yalan yanlış

yanıtlar yetiştirme zorunluluğundan kurtulmuştu. Yetmiş sekiz yıl önce işlenen cinayetler hakkında bilgisi var mı, yok mu çok merak etmesine karşın, o kadar bitkindi ki, Halaf'a soramamıştı bile. Dün gece hastanede doğru dürüst uyuyamamıştı, üstüne sevişmenin yorgunluğu da eklenince yatağa girer girmez, gözleri kapanıvermişti. Her zaman, herkesten önce 292

uyanan Esra, bu sabah zorla uyanmış, canı yataktan çıkmak istememişti. Ama kapısı ardı ardına çalındıktan, Halaf m gür sesi "Kahvaltı hazır Esra Hanırn" diye iki kez tekrarladıktan sonra kalkması gerektiğini anlamış, sürünerek de olsa çıkmayı başarmıştı yataktan. Yüzünü

yıkayıp, kendine çekidüzen verdikten sonra bile henüz tümüyle ayılamamış olarak gittiği kahvaltı masasında bütün ekibin kendisini beklediğini görünce, utanmayla özlem arası tuhaf bir duygu kaplamıştı yüreğini. Aralarındaki bütün o anlamsız tartışmalara, küçük çekişmelere karşın günlerdir birlikte yaşadığı bu insanlara karşı içinde bir tür bağlılık oluştuğunu fark etmişti.

Masaya oturunca önce çatışmayı sormuşlardı Esra'ya. Yüzbaşı neler söylemişti, hepsi çok merak ediyordu. Kısaca anlatmıştı olanları. Tuhaftır

kimse yorumda bulunmamış, yalnızca Teoman isyan edercesine söylenmişti:

"Umarım Yüzbaşı haklı çıkar. Her gün her gün cinayet, yeter artık."

Bernd, Elifi sorunca konu değişmişti. Hastanede olanları da anlatmıştı Esra. Kemal'le son olarak dün gece telefonla konuşmuştu. Elif daha iyiymiş. David bu sabah hastaneden çıkabileceğini söylemiş. Elif hakkında konuşurken gözleri Timothy'ye kaymıştı, Amerikalı

ilgilenmiyor gibiydi. Bunu rol gereği mi yapıyordu, yoksa ekip içinde bir tatsızlığa yol açmamak için artık Elife yakın olmamaya mı karar vermişti, belli olmuyordu. İkincisi olmasını

dileyerek dün kazıda neler olduğunu sormuştu Esra. Tlmothy verimsiz bir gün geçirdiklerini söylemişti. Yalnızca bir tablet çıkarmışlardı ama bu ötekilerden farklıydı. Tabletin arkasındaki kolophonda Patasana'nın yazdıklarının özeti verilerek, bunun sonuncu olduğu belirtiliyordu. Şu ana kadar buldukları tablet sayısı yirmiye ulaşmıştı. Demek ki bulmaları gereken sekiz tablet kalmıştı. Kendini tutamayan Bernd de lafa karışmıştı. Sonuncuyu bulmuş olmaları çok önemliydi, arada sekiz tablet eksik olmasına karşın Patasana'nın yazdıklarının tümünü bulma olasılıkları çok fazlaydı. Alman meslektaşını ilk kez bu kadar tutkulu görmüştü Esra. Dinlerken onun hakkında yanıldığını bile düşünmeye başlamıştı. Mesleğine böylesine bağlı bir insan cinayet işleyebilir miydi ? Arna dün Nicholas'tan öğrendikleri... Aslında öğrendikleri Bernd'in suçlu olduğunu göstermezdi. Ermeni kınmı konusunda hassas diye onu katil saymak ne kadar doğru olurdu ? Aklından bunlar geçerken Bernd iyi haberleri vermeyi sürdürmüştü. Profesör Krencker dün birkaç kez aramış, aralarında CNN, BBC, Reuter gibi önemli basın 293

kurumlarının temsilcilerinin de yer aldığı otuz kişilik bir gazeteci grubunun basın toplantısına katılmasının kesinleştiğini söylemişti. Toplantının ön hazırlıkları için Krencker'in yardımcısı

Joachim başkanlığında üç kişilik bir ekip bugün akşam uçağıyla Antep'e gelecekti. Aslında bu üç kişilik ekibin içinde Esra'nın hocası, Profesör Benice Hanını'ın da yer alması gerekiyordu, ancak yaşlı kadın bir mide

kanaması geçirerek hastaneye kaldırılmıştı. Üniversiteyi tek başına Esra temsil edecekti. Benice Hanım için üzülmüştü Esra ama işlerin hızlandığına da seviniyordu. Fazla zamanlan kalmamıştı. Ellerini çabuk tutmaları gerekiyordu. İlk fırsatta Bernd ve Timothy'yle oturup basın toplantısı için görev bölümü yapmalıydılar. Sonra Belediye Başkanı Edip Bey'le konuşmalı, antik kenti gezmeye gelen gazetecilerin en iyi şekilde ağırlanmasını sağlamalıydı. Yine de dün Hacı Settar'ın cenazesinde neler olduğunu sormadan edememişti. Teoman ile Murat katılmışlardı cenazeye. Oldukça kalabalık bir tören olmuştu, kaymakamdan belediye başkanına, aşiret reislerinden köy muhtarlarına kadar bu yörede ne kadar seveni varsa, hepsi gelmişti Hacı Settar'ı son yolculuğuna uğurlamaya. Hatta kendi cenazeleri olmasına karşın Türkoğlu aşiretiyle, Genceliler de katılmışlardı. Tören boyunca birbirinden uzak durmaya çalışsalar da mezarlığa kadar eşlik etmişlerdi tabuta. Esra'nın asıl merak ettiği konu cenazeye gelenlerin Teoman ile Murat'a nasıl davrandığıydı. Ama korkacak bir şey olmamıştı. Başta kaymakam olmak üzere herkes onlara ilgi göstermiş, Hacı Settar'ın iki oğlu ellerini sıkarak, törene katıldıkları için onlara teşekkür etmişlerdi. Yalnızca Abid Hoca ile onun kuyruğundan ayrılmayan Fayat uzaktan kötü kötü bakmışlardı, ama ne sözle, ne de davranışla bir sataşmada bulunmamışlardı.

Bu iyi haberler, cinayetlerin kafasında oluşturduğu kuşkuyu geri plana itmişti, îşler düzeliyordu. Belki de olaylar başından beri sandığı kadar kötü değildi ama o kafasını takmıştı

bir kere. Belki de başından beri Eşref haklıydı, belki de cinayeti işleyenler öldürülen Mahmut ile arkadaşıydı. Belki de... Kazıya giderken böyle düşünerek rahatlamaya çalışıyordu.

Kütüphanede yapılan birkaç saatlik çalışma, küçük odanın sağ köşesinde bir değil, iki ince duvarın varlığını ortaya çıkarmış, gizli bir bölmenin bulunduğunu kanıtlamıştı. Patasana'mın tabletleri çöken kütüphanenin yıkıntıları altında kalan bu gizli bölümden çıkıyordu. Ancak ekip, ince duvarlar ortaya çıkıncaya kadar anlayamamıştı bunu. Gizli bölümün ortaya çıkmasıyla, günlerdir kafalarını kurcalayan sorulardan biri yanıtlanmış oluyordu. Antik 294

kentin MÖ 719 yılında tümüyle Asurluların eline geçtiği sanılıyordu. Yeni hükümranlar, yüzlerce yıldır orada yaşayan Hitit halkım sürgüne göndererek kenti Asıırlaştırmışlardı. Demek ki tabletlerin yazılmasından bugüne en azından iki bin yedi yüz yıl geçmişti. Ekiptekilerin yanıtını bulamadıkları soru, Patasana tabletlerinin bu süre boyunca neden ortaya çıkmadığıydı? Bu kent Hititlerden sonra Asurlulardan Romalılara kadar çeşitli uygarlıklara mekân olmuştu. Onlar neden Patasana'nın yazdıklarını bulamamışlardı ? iki duvarın gizlediği bölme, işte bu sorunun yanıtını veriyordu. Heyecanla söylendi Murat:

"Vay be! Patasana'dan sonra ilk biz dokunuyoruz desene bu tabletlere."

"Bu doğru" dedi Esra. Yüzüne övünç dolu bir gülümseme yayılmıştı. "Ama Patasana yazdıklarının okurla bu kadar geç buluşacağım bilseydi tabletleri yazar mıydı, bilmem."

Kara gözleri dalgın dalgın kıpırdanan Timothy:

"Yazardı" dedi, "adam büyük bir trajedi yaşamış. İçindeki şair yaşadıklarım öteki insanlarla paylaşmaya zorlamış onu. Böylece bir anlamda yaşadıklarını aşmış, çektiklerine yabancılaşmış

oluyordu. Buna bir tür yüzleşme de diyebiliriz. Kendisiyle, yani korkaklığıyla, alçaklığıyla, yanlışlarıyla yüzleşme. Ama aynı zamanda bir tür hesaplaşma; kendisinden çok daha güçlü

olan zalim krallar ve acımasız tanrılarla hesaplaşma. Onu ancak böylesi çıplak bir yüzleşme, böylesi cesur bir hesaplaşma rahatlatabilirdi... Bence, kimsenin okumayacağını bilse de Patasana bu tabletleri yazardı. Yaşam ona başka seçenek bırakmamıştı."

Murat sanki acayip bir şey görmüş gibi gözlerini Timothy'ye dikmişti.

"Onu ne kadar iyi anlıyorsun?" diye hayretle mırıldandı.

Amerikalı arkeolog dayanamayıp sordu:

"Ne oldu Murat, niye Öyle şeytan görmüş gibi bakıyorsun ?"

Uykudan uyanıyormuş gibi irkildi delikanlı.

"Hiiç" dedi masum bir gülümseme takınarak, "bir an Patasana geldi gözlerimin önüne."

Timothy'nin yüzüne muzip bir ifade yayılmıştı:

"Hadi hadi, itiraf et. Ruhumun Patasana tarafından ele geçirildiğini düşündün."

"Nereden çıkarıyorsun bunları Allah aşkına Tim?" dedi Murat. Göz ucuyla Esra'ya bakıyor, kazı başkanının kızmasından korkuyordu. "Öyle bir şey düşünmüyorum."

Esra gülümsernekle yetindi. Bundan cesaret alan delikanlı

şansını denemek istedi:

"Yaa, aslına bakarsanız Patasana'nın ruhunun senin bedenini ele geçirmesi değil de reankarnasyon diye bir şey..."

"Bu çocuk adam olmayacak" dedi Esra. "Çekinmese Tim'e Pa-tasana diyecek."

Tim yapmacık bir ağırbaşlılığa bürünmüştü.

"Onur duyarım" dedi. "Baksana adamın tabletleri iki bin yedi yüz yıl sonra bile ilgi çekiyor.

Bizse öldüğümüzde unutulacağız."

Dördü de kahkahalarla gülmeye başladılar.

"Bu kadar aylaklık yeter" diyen Esra dostça Murat'ın omzuna vurdu. Başıyla, ilerideki yaşlı

incir ağacının gölgesinde sigara tüttüren işçileri göstererek ekledi:

"Hadi onlara işbaşı vaktinin geldiğim söyle."

Murat incir ağacına yollanırken:

"Bazen çekilmez oluyor" diye dert yandı Esra.

Timothy sevecen gözlerle bakıyordu Murat'ın ardından:

"Daha çok genç, bir gün dünyayı daha iyi anlayacak."

"Ben pek sanmıyorum" dedi Bernd. Başından beri konuşmaları sessizce izlemişti. "Murat sonuna kadar böyle gideceğe benziyor. Ama sadece Murat değil, Almanya'da da ruhlara, dördüncü boyut adını verdikleri bilinmeze ilgi duyan çok genç var."

"Pek de haksız sayılmazlar" diye söylendi Timothy. "Dünyanın bugünkü gerçekliği heyecan vermiyorsa kabahat onların mı ?"

"Kimin kabahatli olduğu umurumda bile değil" dedi Esra. "Ama kazımda biri ruhlar, hayaletler, mezarların laneti gibi abuk sabuk laflarla kafaları karıştırmaya kalkarsa, kendini kapının önünde bulur."

Timothy gülmeye başladı.

"işte bu kadar" dedi Bernd'e dönerek. "Yeryüzünde hiçbir şey kazıdan daha önemli değildir."

Amerikalı'nm yüzünde öyle tatlı bir ifade vardı ki Esra da gülümsedi;

"Nasıl isterseniz yorumlayın beyler, ama basın toplantısına iki gün var ve bizim ruhlar dünyasıyla kaybedecek bir dakikamız bile yok."

Esra'nın konuşmasına gülüp geçseler de herkes işine dört elle sarılmıştı. Paydos zamanı

geldiğinde üçü çeşitli yerlerinden kırık da olsa beş tablet daha çıkararak Hititli başyazmanın gizemini çözmeye epeyce yaklaşmışlardı. Üç tablet daha bulununca metin tamamlanacaktı.

Okula yorgun ama neşe içinde döndüler. Ortalıkta öğle

296

yemeğinin hazırlıklarını yapan Halaf tan başka kimse yoktu. Kemal il Elif henüz e

gelmemişlerdi. Yemekle ilgili sözlü raporunu vermek üzere her günkü gibi kendisini bekleyen aşçıya yöneldi Esra.

"Merhaba Halaf. Nasıl gidiyor?"

Yine güleçliği üstündeydi Baraklı'nın:

"iyidir. Bakla tavası yaptım size, sarımsaklı yoğurtla enfes olur. Yanında da bulgur pilavı ve çoban salatası. Üstüne bal kavunu."

"Güzel" dedi karnında açlığın boşluğunu hisseden Esra, "ne zaman hazır olur ?"

"Bir saate kalmaz kurarım masayı."

Vakit olmasına sevindi Esra. Belediye başkanını arayabilirdi. Duşa girmeden önce çevirdi belediyenin telefonunu. Ne kadar kibar konuşmaya çalışsa da bir türlü beceremeyen ürkek sesli bir kız, başkanın dışarıda olduğunu, öğleden sonra geleceğini söyledi. Esra havlusunu alıp çıkmak üzereydi ki telefonu çaldı. Eşrefin sesini duyunca yine bir tuhaf oldu. "Âşık olmayalım herife..." diye geçirdi içinden, "iyi misin?" diye soruyordu. Sabah işine engel olmamak için aramamış. Kendisi iyiymiş. Şu anda Antep'teymiş. İki gün önceki olayla ilgili raporunu veriyormuş. Ne zaman görüşebilirlermiş. Esra da çok istiyordu ama şu sıra çok yoğundu ama akşam yemeğine okula gelebilirdi. Hemen kabul etti Yüzbaşı. Basın toplantısını

anlattı Esra. Bu arada belediye başkanını aradığını da söyledi. Eşrefin başkanla arası çok iyiymiş. İsterse onu arayabilirmiş. Bu habere çok sevindi Esra.

Öğlen yemeği kısa sürdü. Halaf'a çaylan bilgisayar odasına getirmesini söyleyerek, toplantıya geçtiler. İlk gündem Esra, Tinıothy ve Bernd'in basın toplantısında yapacakları

konuşmaydı. Antik kentin tarihi hakkında bilgiler içeren ama özellikle de Pa tasana'nın yaşadığı dönemi ayrıntılı anlatan iki sayfalık bir metin yazmayı kararlaştırdılar. Metni Esra kaleme alacak, Timothy ingilizce'ye çevirecekti. Belediyenin fotokopi makinesinde çoğaltılacak metin, gazetecilere dağıtılacaktı. Bernd, MÖ 700 yıllarında bölgedeki Geç Hitit, Urartu, Frigya ve Asur ilişkilerini genel hatlarıyla anlatacaktı. Timothy ise tabletleri çeviren kişi olarak Patasana'nın yazdığı metinlerin arkeolojik ve tarihî önemi üzerinde duracaktı.

Gazetecilere antik kentin gezdirilmesi sırasında ekiptekilerin tümü görevli olacak, konuklara bilgi verecek, aynı zamanda plan karelerin bozulmamasına, kazılacak birimlerin çiğnenmemesine dikkat edecekti.

Murat kazı yerinde çekilen fotoğrafların büyütülerek toplantının yapılacağı salona asılmasını

önerdi. Bernd, Alman Arkeoloji

Enstitüsü'nün fotoğrafları büyüttürdüğünü, Joachim başkanlığındaki ekibin yanında getireceğini söyledi. Toplantı saat on bir de yapılacaktı. Gazeteciler istanbul'dan 7.15'te kalkan uçakla geleceklerdi. Toplantının yapılacağı sabah, tıpkı kazıya gidilir gibi erkenden kalkılacak, hazırlıklar tamamlanacak, kontroller yapılacak, sonra Antep'in yolu tutulacaktı. Belki de bir iki kişi akşamdan gitmeliydi. Bunu Joachim'le konuştuktan sonra kesinleştirebilirlerdi.

Toplantı sürerken kapı vuruldu. Bakışlar merakla kapıya çevrildi. Kapıda Kemal'in nemrut suratı göründü. Hemen arkasından Elif geliyordu. Onun da yüzü gülmüyordu, gözleri kızarmış

gibiydi. "Ağlamış" diye düşündü Esra. Kemal herkesi başıyla soğukça selamladıktan sonra, toplantının yapıldığı sıralara değil de kendi yatağına

yöneldi. Arkadaşlarını görür görmez keyfi yerine gelen Elif ise herkesle sarılıp kucaklaşmaya başlamıştı bile. Yanına yaklaşan Amerikalı'yı fark ettiğinde yeşil gözleri mutlulukla ışıldadı. Ama Timothy bir şeylerin ters gittiğini sezinlemişti. Elife sarılmak yerine elini sıkmakla yetindi. Bu soğuk davranışa bozulmuştu Elif, belli etmemeye çalıştı. Kemal yatağının köşesine oturmuş, buz gibi bakışlarla onları süzüyordu. Esra sanki olanların farkında değilmiş gibi yaklaştı yanına:

"Hoş geldin, ne var ne yok?"

"Bombok" dedi Kemal.

"Ne oldu ki?"

"Daha ne olsun" dedi, "baksana şuna, herifi görünce aklı başından gidiyor."

"Biraz abartmıyor musun?"

"Hiç abartmıyorum. Hastanede konuştuk. O kart zamparadan hoşlandığını itiraf etti bana."

Kısa bir suskunluktan sonra:

"Boş ver, canım sıkmaya değmez" dedi Esra.

Kemal sıkıntıyla iç geçirdi:

"Olmuyor, boş veremiyorum. Belki buradan gitsem..."

"Bunun iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum" dedi Esra. "Sorun senin kafanın içinde. Gittiğin her yere taşırsın. Burada kalarak üstesinden gelmelisin."

"Dayanamıyorum" dedi Kemal. Sesi o kadar yüksek çıkmıştı ki Elifin çevresini sarmış olan arkadaşlan dönüp şaşkınlıkla baktılar. Sesini kısarak yineledi:

"Elifin o adamın etrafında pervane olmasına dayanamıyorum."

Arkadaşının gözlerindeki öfke kıvılcımları Esra'yı korkuttu.

"Kalk biraz yürüyelim" dedi. Buradan uzaklaşırsa sakinleşir diye düşünüyordu.

"Hayır, ben böyle iyiyim" dedi Kemal.

"Emin misin?"

"Eminim. Onların beni zavallı biri olarak görmelerini istemiyorum."

"O zaman toparla kendini" dedi, uyaran bir sesle. "Böyle tek başına oturacağına arkadaşlarının arasına kanş."

"Tamam tamam, sen merak etme."

Teoman ve Murat yanlarına yaklaşmışlardı.

"Ne bağırıyorsun lan?" diye takıldı Teoman. "Hastanede yedin doktorlardan fırçayı.

Acısını bizden çıkarıyorsun değil mi?"

Kemal zoraki gülümsedi.

"Sen beni bırak da kendine bak oğlum" dedi. Bunları söylerken eliyle Teoman'ın iri göbeğine usulca vurdu. "Yakında fıçıya döneceksin."

Pişkin pişkin sırıttı Teoman:

"Arkeologun göbeklisi makbuldür oğlum. Enerjiyi depolayacaksın ki zorda kaldığında kullanabüesin."

"Sen de ne kullanırsın ya enerjiyi? Eminim tapınağın sütunlarından en koyu gölgelisinin altına yatarak bütün gün kestirmişsindir kazıda..."

Esra rahatladı; Kemal normale dönüyordu.

"Biz de basın toplantısında neler yapacağımız üzerine konuşuyorduk" diyerek herkesi yeniden sıralara oturmaya çağırdı. Kemal herkesten, özellikle de Amerikalı ile Eliften uzak bir köşeye yerleşti. Elif ise ona nispet edercesine Tim'in karşısına geçip oturmuştu.

Timothy pek rahat değildi ama çaresiz oturduğu yerde kaldı. Yeni bir gerilime fırsat vermemek için hemen konuştuklarının kısa bir özetini yaptı Esra. Ardından gündeme devam edildi. Elinde çay tepsisiyle Halaf içeri girdiğinde toplantı sona ermek üzereydi. Dumanı

tüten çayları deneyimli bir kahveci çırağı gibi hızla dağıtmaya başladı.

Halaf m önüne koyduğu bardağı fark etmemişti bile Elif. Bakışları Timothy'nin üzerindeydi:

"Sağ olsun David, bize çok yardımcı oldu. Seni de çok seviyor."

"1yi adamdır" dedi Timothy. "Bana da çok yardımı dokunmuştu."

Onlar konuşurken Kemal ters ters bakmaya başlamıştı.

"Eyvah" diye düşündü Esra, "şimdi tartışma çıkacak."

Ama Elif çıkacak fırtınadan habersizdi ya da bunu umursanılyordu.

"Yakında bizi ziyaret edeceğini söyledi" dedi. "Onu Esra davet etmiş."

Oturduğu sırada sıkıntıyla kıpırdanan Timothy:

"Çok iyi olur" dedi, "onu ne zamandır görmedim."

"Artık dörtlü olarak gezersiniz" diye mırıldandı Kemal oturduğu köşeden. Sesi kin doluydu.

Başını sallayarak kendi kendine söylendi:

"Bu herifler de bizim kızlara taktılar."

Buz gibi bir hava esti masada. Ne Tirnothy ne de Esra bir şey söylemedi ama Elif sanki eski erkek arkadaşını duymamış gibi inadına sürdürdü konuşmayı:

"Çoktan beri mi tanıyorsun David'i?"

Durumundan hoşnut olmayan Timothy:

"Epeyce oldu" dedi.

"Onu çok etkilemişsin. Öve öve bitiremiyor seni."

"Timothy'den kim etkilenmiyor ki ?" diyerek yeniden lafa karıştı Kemal. "Hepimiz ona hayranız."

Timothy, adı verilerek yapılan bu sataşmayı duymazlıktan gelemezdi.

"Teşekkür ederim Kemal, ama biraz abartıyorsun."

"Hiç de abartmıyorum" dedi. Elindeki çay bardağını sıranın üzerine koyarak, bütün bedeniyle Amerikalı'ya doğru dönmüştü. "Kısa sürede hepimizi etkiledin, aramızdan bazıları

sana âşık bile oldular."

"Saçmalama" diye bağırdı Elif.

"Niye, öyle söylemedin mi ? Tim'den hoşlanıyorum demedin mi?"

İçinden Kemal'e lanetler okuyan Esra:

"Çocuklar lütfen" diye araya girecek oldu.

Öfkeyle solumaya başlayan Kemal:

"Esra sen karışma lütfen" dedi. "Bu ikisi gözümün içine baka baka beni aldattılar..."

Tinıothy'nin yüzü bir an için çarpıldı ama kendini çabuk toparladı.

"Yanlış düşünüyorsun" dedi. "Benim Elifle ilişkim yok. Onun benden hoşlandığını da şimdi duydum." Elife dönerek, mahcup bir tavırla sürdürdü sözlerini:

"Eğer bu gerçekse onur duyarım ama ben bu tür bir ilişki düşünmüyorum."

Genç kızın yüzü kıpkırmızı olmuş, dudakları titremeye başlamıştı.

300

"Bu... Bu uyduruyor..." diye kekeledi. Arkasını getiremedi, gözyaşları ardı ardına dökülürken, eliyle yüzünü kapatarak, kaçarca-sına sınıftan uzaklaştı.

"Bütün bunlar çok anlamsız" dedi Timothy, "neden birbirinizi kırıyorsunuz ki ?"

"Bir de konuşuyorsun" dedi Kemal, "bütün bunlara sen neden oldun."

Timothy soğukkanlılığını inatla koruyordu:

"Yanılıyorsun, herkese nasıl davrandıysam Elife de öyle davrandım."

"Hayır, onu etkileyip kendine âşık ettin."

Timothy yanlış anlaşılmış bir insanın burukluğuyla başını salladı:

"Beni hiç tanımıyorsun. Pek matah bir herif sayılmam ama birine âşık olsam bunu inkâr edecek kadar da adi biri değilim." Duraksadı. "Ama kimseye âşık değilim, iyi ki de değilim, çünkü aşk pis bir iştir. Senin gibi nazik birini bile kabalaştıracak kadar kötü bir duygudur. *Az* önce de söylediğim gibi artık gönül işleri pek ilgilendirmiyor beni."

Kemal'in gözlerinde sinsi bir ışık yanıp söndü:

"Tavladığın genç kızlar bıkkınlık verdiği için mi ?"

Acı acı gülümsedi Timothy.

"Hayır" dedi. Sesi ironi yüklüydü. "Karım, Belçikalı genç bir arkeologla kaçtığı için..."

Esra'nın yüreği hızla çarpmaya başlamıştı. İş buraya vardıktan sonra Tını'in öfkesini kontrol edemeyeceğini, bir yerde patlayacağını düşünüyordu. Ama Amerikalı, bir dostuyla dertleşiyormuş gibi içten bir ses tonuyla sürdürdü sözlerini:

"Bu yüzden seni çok iyi anlıyorum. Ben de çok acı çektim; kolay değil; sevdiğiniz, inandığınız kişi, başka birisi için sizi bırakıp gidiyor. Ama sonra alışıyor insan. Bolca gözyaşı

döktükten, bolca sarhoş olduktan, bolca kendine acıdıktan sonra sakinleşip konu üzerine akıl yürütmeye koyuluyorsun."

Birden gülmeye başladı:

"Ve ulaştığım sonuç, aşk konusunda bu toprakların suçlu olduğuydu."

Aldırmaz görttren Kemal dışında herkes bu sözler üzerine daha dikkatli dinlemeye başlamıştı onu:

"İnanın uydurmuyorum. Her şey bundan dokuz bin yıl önce bu topraklarda başlamıştı... Ana Tanrıça'yı bilirsiniz. İki yanında birer pars, bacaklarının arasında bir çocuk olan şişman ilk kadın

tanrı, insanlığın ilk tanrısı. Anadolu'nun eski insanlarının onu neden tann olarak seçtiklerini biliyor musunuz ? Çünkü erkekler kendi dölleyici rollerinin farkında değillerdi. Kadınları

dölleyen şeyin rüzgâr, yağmur, ırmak yani doğa olduğunu sanıyorlardı. Bu düşünce o zamanlar için hiç de yadırgatıcı değil, insanlar kendilerini doğanın bir parçası olarak görüyorlardı.

Doğumu bir büyü, bir mucize sanıyorlardı. Kuşkusuz bunda o dönem anaerkil sistemin yaşanıyor olmasının da payı vardı. Ama asıl etkili olan konu üremenin bilinmemesiydi- İşte bu bilinmezlik, insanlığın ilk

tanrılarından birini Ana Tanrıça'yı yarattı. Bu düşünce öylesine etkiliydi ki, ataerkil düzene geçildikten sonra da Anadolu'da tanrıça kültü sürdü. Örneğin bizim ataerkil Hititler, Fırtına Tanrısı Teşup gibi erkek bir tanrıya sahip olsalar bile, Güneş Tanrıçası

He-pat'tan ve Tanrıça Kupaba'dan asla vazgeçmediler.

Aşk da tıpkı tanrıça gibidir; yani muhteşem bir yanılsamadır. Öncelikle erkeklerin icadıdır.

Erkeğin açmazı da budur işte. Bir yandan kadın kendine ait olsun diye aileyi kurar, öte yandan gözü komşunun karısında Kalır- /h/ada'daki Paris'in Helen'i kaçırmasını anımsayın, Ortaçağdaki şövalye aşklarını anımsayın. Ama kadınlar için durum daha vahimdir. Çünkü

anaerkil dönemde pek çok sevgilisi olan kadın, ataerkil dönemde bir erkeğin malı olarak evine hapsedilmiştir Onun gözünün de komşunun kocasında, oğlunda kalmasından daha doğal ne olabilir? Ama bu istek yasaktır, günahtır, ayıptır, işte aşk bu ulaşılmazlıktan doğar. Aşk ulaşamayacağın birini abartarak, onun katandaki ideal kişi olduğunu sanarak, tutkuyla bağlanmaktır. Aradaki engeller ne kadar artarsa bu yanılsama o kadar tutkulu olacaktır. Nasıl Tarihöncesi atalarımız doğum olayım çözemediği için kadınlardan tann yaratmışsa, biz de yolumuzun kesiştiği birini yaşamımızın vazgeçilmez kişisi sanarak, neredeyse ona tapınmaya kadar varan bir bağlılık yaratmışız. Kanımca aşk, o ilkel abartma duygusunun günümüze kadar gelmiş halidir."

Esra konuşmanın başında Timothy'nin ne yapmaya çalıştığını anlamamıştı. Ama masadakilerin onu ilgiyle dinlediğini görünce, usta arkeologun kinci tartışmayı böylece tatlıya bağlamaya çalıştığını fark etti. İçinden onu takdir ederken:

"Ama bu söylediklerin olayı erkek açısından açıklıyor" dedi. Niyeti Timothy'ye sataşmaktan çok konuyu başka bir noktaya çekmekti:

"Yani kadın hiç âşık olmaz mı ?"

"Kuşkusuz olur. Zaten Ana Tanrıça kültünü yalnızca erkekler 302

değil, bütün insanların imgelemi yaratmıştır. Sonuçta kadın, erkek ya da eşcinsel aşkı hiç fark etmez, bence hepsi aynı ilkel yanılsamanın devamıdır."

Aşktan söz edilmeye başlandığından beri kulaklarını dört açan Bernd daha fazla dayanamayarak:

"Haklı olabilirsin ama" dedi, "binlerce yıllık ilkel bir düşünüş biçiminin yarattığı bir alışkanlık olsa da, saçma sapan bir yanılsama sayılsa da, insana mutluluktan çok acı verse de aşksız geçmiş bir ömür bence fakir bir yaşamdır."

"Doğru" dedi Timothy. "Aşkı tatmadan ölen bir insan bence de eksik bir yaşam sürmüştür ama bu benim için geçerli değil. Hani sizin o ünlü atasözünüz gibi, 'Ne Şam'ın şekeri, ne Arap'ın yüzü' diyorum artık ben."

Tam öfkeler yatıştı, tartışma olumlandı derken:

"Sana inanmıyorum" diye atıldı Kemal yeniden, "bütün bunları kendini kurtarmak için söylüyorsun. Ama yalanını ortaya çıkaracağım."

Sözünü bitirdikten sonra kimsenin bir şey söylemesine fırsat vermeden kalktı. Kapıyı

çarparak derslikten çıktı. Timothy çaresiz gözlerle bakakalmıştı arkasından.

Yirmi ikinci tablet

Sonunda başarmıştım, saray yazmanı olmuştum ama Aşmuni-kal'ın çaresizlik içinde bakan gözlerini unutamıyordum. Biraz da bu yüzden, Aşmunikal'ın yokluğunu daha az hissetmek, daha da çok mesleğimde ne kadar iyi olduğumu göstermek için hırsla sarıldım yazmanlığa.

O günlerde Asur belasından henüz kurtulmamıştık. Asur ordusu dev bir yangın gibi bütün bölgeyi yakıp kavuruyordu. Samal'dan sonra Gurgum ve Kaşka krallıklarını da yendi. Onlarla işi bitince muhafız birlikleri, dört kişilik savaş arabaları, süvari ve pıyadele-riyle yine kapımıza dayandı.

Vergi yükümüzü iyice artırmışlardı. Karşı çıkmadan kabul ettik ama Tiglatpileser bununla yetinmedi. Artık ordularını alıp kendi ülkesine dönmekten vazgeçmişti. Krallığımızı, Dış

Bölgeler Yönetimi adı altında bir komutaya bağladı. Savaş zamanında isterlerse bu komutanlığa asker de vermek zorundaydık.

Onursuz bir antlaşmayla barışı yeniden sağlamıştık. "Onursuz" diyorum ama antlaşmadan utanç duyanlar yalnızca soylulardı. Halk ve kölelerse barışı üç gün üç gece süren şenliklerle kutladı. Çünkü savaşta ölenler, evleri yakılanlar, aç kalanlar, sürülenler onlardı. Fırat kıyısındaki tarlalarda çalışmak, taş yontarak binalar kurmak, ev işlerine bakmak ne kadar zor olursa olsun yine de savaştan iyiydi. Bu yüzden halk ve köleler Pisiris'e "Merhametli Kral"

unvanını taktılar.

Topladığımız ürünün önemli bir bölümü, sığırlarımızın, domuzlarımızın, koyunlarımızın en besili olanları, şaraplarımızın, biralarımızın en iyileri Asur'a akmaktaydı ama olsun artık barış

vardı. Halk mutluydu, köleler mutluydu, kadınlar mutluydu. Ya ben, Saray Yazmanı Patasana, ya ben mutlu muydum?

Aylarca bu soruyu kendime sormaktan kaçındım. Aşmunikal'ın yokluğuna alışamasam da görevimi en iyi biçimde yerine getirmeye çalıştım. Çabalarım boşa da gitmiyordu; Soylular Meclisi'nin en genç ama sözü en çok dinlenilen Üyesi olmuştum. Kral Pişiriş, tıpkı babam gibi beni başdanışmanı yapmıştı. Bana Önem verdiği, bana güvendiği her tavrından belli oluyordu.

Ben de ona güveniyor, ona inanıyor, ona hayranlık duyuyor, bize böyle akıllı, böyle cesur bir kral verdikleri için tanrılara dua ediyordum. Ta ki babamın ve benim yardımcım Laimas ölüm döşeğine düşünceye kadar.

Laimas günlerdir saraya gelemiyordu. Kendini iyi hissetmiyormuş, biraz dinlenmek istiyordu. Ama dinlenmek Laimas'ı iyileş-tirmedi, durumu giderek kötüleşti. Ölmeden önceki gün beni evine çağırdı. Hemen kabul ettim davetini. Küçük bahçesinden geçerek içeri girdim.

Kapıda beni karşılayan oğlu şöyle dedi:

"Babam seni bekliyordu. Seni görmeden, seninle konuşmadan ölmekten korkuyordu."

Şaşırmıştım, Laimas'ın benimle konuşacak bu kadar önemli ne meselesi olabilirdi ki ? Merakla içeri girdim. Yaşlı Laimas'ın iri bedeni küçülmüş, geniş yatakta kaybolmuş gibiydi. Benzi sapsarıydı. Oğlu yanında diz çöküp kulağına eğilerek, benim geldiğimi söyledi. Laimas kısık gözlerini bana çevirdi, sonra bütün gücünü toplayarak eliyle beni yanına çağırdı. Ben de yanına diz çöktüm. Yine eliyle işaret ederek, akrabalarının odayı boşaltmasını söyledi. Odada baş başa kalmıştık. Nefesini toplayıp, yavaş yavaş konuşmaya başladı:

"Ben günahkârım Patasana."

Sesini güçlükle duyuyordum. Kulağımı, dudaklanna yaklaştırdım.

"Ben, baban Araras'a büyük kötülük ettim. Her zaman bana yardım eden, uzun ömrümdeki en iyi dostuma, senin babana ihanet ettim. Sana, ailene büyük kötülük ettim."

Ona karşı çıkmak istedim.

"Sözümü kesme, fazla zamanım yok" diyerek beni susturdu. "Baban Araras'ın Tiglatpileser'e götürdüğü antlaşmayı hatırlıyor musun ? Onu ben yazmıştım. Neden ben yazmıştım, biliyor musun ? Çünkü o tablette, Pişiriş, Asur kralına bağlılığın: dile getiriyor, bunun kanıtı olarak da Frigya ve Urartulara casusluk yaptığını öğrendiği başyazmanının kellesini yolladığını söylüyordu. Babanı Tiglatpileser öldürmedi, onu yolda Pisiris'in muhafızları öldürdü. Babanın kesik başı, Pisiris'i kurtarmak için Asur kralına diyet olarak Ödendi."

Duyduklarım beni çılgına çevirmişti. Laimas'ın ölmekte olmasına aldırmadan "Yalan söylüyorsun" diye bağırarak, onu sarsmaya başladım. Laimas üzüntüyle başını salladı:

"Keşke yalan olsaydı. Kaç zamandır bu vicdan azabıyla yaşıyorum. Pişiriş, olanları anlatırsam dilimi kesmekle tehdit etti. Korktum, bugüne kadar, gerçeği herkesten gizledim. Ama artık ölüyorum. Tanrıların huzuruna bu günahla çıkamam."

Babamın bize veda ederken söylediği sözleri anımsadım, böylece Laimas'ın doğruyu söylediğini anladım. Babamın ölüm haberini aldığımda sakladığım gözyaşlarını acıyla, aldatılmışlığın verdiği öfkeyle yanaklarımdan süzülmeye başladı. Ben ağlarken yaşlı Laimas son sözlerini söyledi:

"Sakın bunu bildiğini Pisiris'e belli etme. Seni o anda öldürtür. Bir kralı düşman seçmek senin gibi akıllı bir adamın yapacağı iş değil Yaşamım eskisi gibi Pisiris'Ie uyum içinde sürdürmelisin."

Laimas'ın evinden ayrılınca, alışkanlıkla ahıra yönelen koyunlar gibi ayaklarım kendiliğinden beni saraya yönlendirdi. Sarayın önüne gelince, başımı kaldırıp baktım. Ben, büyükbabamın sürülmesine, sevdiğim kadından ayn düşmeme, babamın ölümüne neden olan bu saraya, bu sarayın sahiplerine mi aittim ? Aldığım eğitim, öğrendiklerim bu soruya, "Evet" diyordu. "Sen taunlara ve onların yeryüzündeki temsilcisi olan Kral Pisiris'e aitsin." Ama yüreğimdeki acı, bedenimi geren öfke, gözlerimi yakan ateş "Hayır" diyordu. "Sen büyükbaban Mitannuva'ya, baban Araras'a ve sevgilin Aşmunikal'a aitsin."

Ben Patasana, ben sarayın kusursuz başyazmanı, bir kez daha aklım ile yüreğimin arasında sıkışıp kalmıştım.

Yirmi üçüncü bölüm

Kusursuz bir metin yazmak istiyordu Esra, ama nasıl başlayacağını bilemiyordu. Derslikte ondan başka kimse kalmamıştı. Bemd ile Timothy kendi odalarında çalışmayı seçmişler, Elif kimseyle konuşmak istemeyerek,

tek başına dolaşmaya çıkmış, Teoman, Kemal ve Murat ise Fenerbahçe ile Real Madrid dostluk maçını izlemek için kasabadaki televizyonla kahvehaneye gitmişlerdi. Futbol maçlarından hiç hoşlanmazdı Esra .ama Kemal'in sakinleşmesini sağlar diye bu defa gitmelerini yürekten desteklemişti.

Bilgisayarın karşısına oturmuş, kullanacağı sözcükleri bulmaya çalışıyordu. Her yıl düzenlenen Kültür Bakanlığı Kazı Araştırma Arkeometre Sonuçlan Toplantıları'mın ikisinde metinler hazırlamıştı ama bunun hepsinden farklı, hepsinden çarpıcı, hepsinden daha kapsamlı olmasını istiyordu. Bu yüzden titizleniyor, düşüncelerini yansıtacağı sözcükleri kılı

kırk yararcasma seçmeye çalışıyordu. Böyle olunca da yazıya bir türlü başlayamıyordu.

Kolejde okurken de kompozisyon yazmak sorun olurdu. Babası, metnin içeriğini kapsayacak bir cümle bulmasını önerirdi. O cümleyi bulduktan sonra yazı akıp giderdi, önce inanmamıştı

bu yönteme ama bir kez denemiş ve işe yaradığını görünce fikrini değiştirmişti. Ama mesele o giriş cümlesini bulmaktaydı. Aklına Timothy'nin tablet çevirileri geldi, hepsi bilgisayarda kayıtlıydı. Çevirilerin bulunduğu dosyayı açtı, bir süre metinleri okuduktan sonra aradığım buldu. Yazısına ikinci tabletin sonundaki paragrafla başlayacaktı. Şöyle diyordu Patasana:

"Büyükbabam Fırat'a baktığında, suların ışıltısında, içimizdeki sevincin sımnı görürdü, babamsa Fırat'ta bizi düşmanlarımızdan daha üstün kılan gücü görürdü; zeytini, nohudu, buğdayı, kayısı ve üzümü görürdü. Büyükbabama 'Fırat nedir?' diye sorduğunuzda 308

.

'Gündüzleri sevgilinin gözlerine yansıyan ışıktır' derdi, 'geceleriyse sevgilinin çözülmüş siyah saçları'. Babama sorsanız alacağınız yanıt belliydi: 'Düşmana kaptırılmarnası gereken bereketli bir sudur Fırat.'"

Evet, bu paragrafla başlamalıydı, bu topraklarda yaşamış gelmiş geçmiş bütün uygarlıkların kaynağı, binlerce yıldır sessizce Basra Körfezi'ne akan, akarken de insanlara bolluk bereket taşıyan, Hititlerin Mala dedikleri bu görkemli nehirdi. Yazacağı metin de bu nehrin çevresinde büyümeliydi.

Hevesle klavyenin tuşlarına dokundu. Babası yine haklı çıkmıştı, ilk paragraftan sonrası

kendiliğinden gelmeye başladı. Yazdıklarını yüksek sesle okuyarak, kimi paragrafları

beğenmeyip yenileyerek, uygun sözcüğü bulmak için düşünerek geçen birkaç saatin ardından metin tamamlanmıştı. Son düzeltmeleri yapıp yazıcıdan çıkışı alırken kapı açıldı, içeri odanın gerçek sahipleri Teoman, Murat ve Kemal girdiler. Onları neşeyle karşıladı Esra:

"Ooo futbol canavarları, demek döndünüz."

Ama arkadaşlarında neşenin kırıntısı bile yoktu.

"Döndük" dedi Teoman. Adımlarını sürükleyerek yatağına yönelmişti. Murat'ın da yüzünden düşen bin parçaydı.

"Ne bu haliniz böyle?" diye sordu Esra.

"Kansızlar" dedi Murat. Sesi inler gibi çıkmıştı. "Takımı yatırdılar."

Esra gülmeye başladı:

"Hay Allah maçı kaybettiniz ha."

"Gülme be Esra" dedi Teoman.

"Ne olacak canım altı üstü bir dostluk maçı."

"Orası öyle de, insana en çok eski oyuncumuzun attığı gol koyuyor" dedi Murat. Acı çeker gibi kasılmıştı yüzü. "O atmamış olsaydı, iki iki berabere bitecekti maç."

"Aşağılık herif diye tısladı Teoman. "Beni hasta etti."

"Sakın ha, basın toplantısı bitene kadar hasta olmak yok."

Teoman aldırmadı, kendim yatağa bıraktı. Murat da onu izledi.

"1yi be" diye mızırdadı Esra, "yazdıklarımın tashihini kim yapacak?"

"Ben yaparım" dedi Kemal. Öfkesi geçmiş gibiydi, arkadaşları gibi üzgün de görünmüyordu.

Yazıcıdan çıkmakta olan kâğıtlara yöneldi:

"Basın toplantısında yapacağın konuşma mı ?"

"Evet" dedi Esra. Arkadaşının yazdıklanyla ilgilenmesine sevinmişti: 309

"içeriği hakkında da eleştirilerini bekliyorum."

Kemal kâğıtları alıp sıralardan birine çöktü. Okumaya başlamadan önce:

"Olanlar için özür dilerim" dedi mahcup bir tavırla. "Senin kazında bunları yapmak istemezdim. Umarım beni affedersin."

"Ben seni düşünüyorum" dedi Esra. "Kendini yıpratıyorsun... Buna değer mi?"

"Bu konuyu tartışmak istemiyorum" dedi gerginleşen Kemal. "Biz işimize bakalım."

îşlerin yoluna girdiğim gören Esra üstelemedi:

"Tamam. Sen onları okurken ben de çıkıp biraz hava alayım. Bütün öğleden sonrayı bu odada geçirdim."

Arka bahçede güneş batmak üzereydi. Çardağın altındaki masada, kuşbaşı doğranmış etler, dilimlenmiş domatesler ve yeşil biberler tencerelerin içinde yan yana sıralanıyordu.

Horasan'dan göçen Türkmen aşiretlerinin acıklı türkülerinden birini tutturan Halaf, kendini kaptırmış, beceriyle ince uzun şişlere iri etleri geçirip duruyordu. İşini öyle büyük bir keyifle yapıyordu ki, Esra dakikalarca onu izlemekten kendini alamadı. Üzerinde bir bakışın ağırlığını

hisseden Halaf, basını kaldırıp onu görmese daha sürdürecekti bu izleme işini.

"Aşk olsun Esra Hanım" diye söylendi Halaf, "insan geldiğini haber vermez mi ?"

"Bozmaya kıyamadım" dedi Esra. Basıyla masanın üzerindekiler! işaret ederek sordu:

"Akşam yemeğimiz mi?"

Alınmadığını gösteren kalender bir gülümseme belirdi aşçının kalın dudaklarında:

"Evet. Mademki bu akşam Yüzbaşı geliyor, 'Ona altı domates ezmeli kuşbaşı yapalım'

dedim."

Esra şaşırmış gibiydi.

"Öyle mi?" dedi. "Yüzbaşı'dan hoşlanmadığını sanıyordum. Adı deliye çıkmış filan diyordun..."

"'Deli adam' dediysek, 'kötü adam' demedik. Asıl akıllıdan korkmak lazım. Deli dedikleri kişi, hırsızların, uğursuzların kuşatmasında bunalmış kişidir. Zavallının aklını kaçırmaktan başka çaresi kalmamıştır. Onun öfkesi adama zarar vermez. Verse verse kendine verir... Mesela Kemal Bey öyle değil, O herkese zarar verebilir."

"Sevdalanmış" dedi Esra masaya otururken. Arkadaşını mazur göstermek istiyordu: 310

"Sevda da bir tür deliliktir."

"Onunki delilik değil, densizlik. Adam osuruğuna çifte atıyor."

Esra benzetmeye gülerken aşçı anlatmaya devam etti:

"Deli olsaydı, yarasını kapatır, kimseye göstermezdi. Hem kendini, hem kızcağızı, hem de öteki adamı rezil etmezdi. Ben şahsen Tim'i çok takdir ettim. Gâvur mavur ama helal olsun, yiğit adammış. O cüsseyle Kemal'e bi tane çaksa yansı boşa giderdi. Ama adam gün görmüş, alttan aldı, işi tatlıya bağladı..."

Yeterince et sapladığı şişi, domateslerin durduğu küçük tencerenin kenarına dayadı. Yeni bir şiş alıp devam etti:

"Kemal'i boş ver Esra Hanını. Zaten pek tutmazdım, iyice gözümden düştü. Kız 'İstemem'

diyor. Var mı bunun ötesi? Ne kadar gücüne giderse gitsin, ne kadar ağır olursa olsun, 'Eyvallah'

diyeceksin. Delikanlılık, yiğitlik bunu gerektirir. Bizim burada bile artık kızı istediğine veriyorlar..."

Lafın uzamasından korkan Esra, şişlere uzandı:

"Ben de yardım edeyim."

"Elinizi yaralamayın."

"O kadar da değil" dedi Esra. Bakışlarında manidar bir ifade belirmişti. "Az buçuk biz de anlarız bu işten."

Çocukça bir gülümseme süsledi Halaf'ın dudaklarını:

"Tamam o zaman. Şu domatesleri şişlere geçirin."

Esra kırk yıllık kebapçıymış gibi aldı eline şişi, domatesleri peş peşe geçirmeye başladı.

Halaf m içi rahatlamıştı. Yeniden Kemal'e dönmesinden çekmen Esra konuyu değiştirmek için:

"Bu yörede Ermeni köyleri varmış öyle mi ?" diye sordu.

Halaf m bitişik kaşlarının altındaki gözleri kuşkuyla kıpırdandı. Esra'yı yanıtlamak yerine:

"Mahmut ve arkadaşı masum çıktı değil mi?" dedi. Sonra olumlu yanıt alacağından eminmiş gibi söylendi:

"Ben size demiştim..."

Onun bilmiş tavrı Esra'yı sinirlendirdi:

"Mahmut ve arkadaşının masum olduğunu nereden çıkarıyorsun? Sana yalnızca bir soru sordum."

Halaf anlamak istercesine baktı, Esra'nın kızgınlığı bile kuşkularını giderememişti.

"Doğru söyleyin Esra Hanım" dedi. "Hacı Settar ile Reşat Ağa'yı gerçekten onlar mı

öldürmüş?"

"Yüzbaşı öyle olduğunu düşünüyor. Neyse, sen tahminde bulunmayı bırak da benim soruma yanıt ver."

içi rahatlamamışü Halaf'ın ama sonunda soruyu yanıtladı:

"İki Ermeni köyü var. Abid Hoca'nın köyü Göven de onlardan biri."

"Dur... Dur bir dakika" dedi Esra. Yanlış mı duydum diye dikkat kesilmişti. "Abid Hoca da Ermem kökenli mi?"

"Tabiî canım. O köydeki herkes gibi o da eski Ermeni."

Esra'nın kafası iyice karışmıştı:

"Peki adam nasıl hoca olmuş?"

"Niye olmasın" dedi Halaf. "Adamların hepsi şimdi Müslüman. Kimse ben Ermeni'yim, Hıristiyanım demiyor ki. Biraz da çekiniyorlar. Abid Hoca'nın babası, oğlunu bu sebepten imamhatip lisesine yollamış."

Esra'nın yüzünde anlamım bulamamış bir ifade geziniyordu.

"Çok ilginç!" diye söylendi. "Peki Ermeni köylerinin öteki köylerle aralan nasıldır ?"

"Gayet iyidir. Hiçbir mesele yoktur. Haklannda iyi konuşmayanlar da vardır, ama ben bir kötülüklerini görmedim. Ne diyeyim, alacaklarında vereceklerinde çok sağlamlar."

Esra'nın aklı Abid Hoca'ya takılmıştı. Demek adam Ermeni kökenliydi. İlk cinayet onun görev yaptığı camide işlenmişti, ikincisiyse onun köyünde... Yoksa katil o muydu? Kendisini inanmış bir Müslüman gibi göstererek atalarının intikamını mı almaya çalışıyordu. Konuyu deşmeye başladı:

"Yetmiş sekiz yıl önce tıpkı Hacı Settar ile Reşat Türkoğlu'nun Öldürülmesine benzer cinayetler işlenmiş burada."

Halaf m gözleri panldadı. Şiş saplamayı bırakıp, merakla baktı Esra'ya.

"Hiç duymadım" dedi. "Ama öğrenebilirim. Kimmiş bu adamlar?"

"Papaz Kirkor, şimdi cami olan kilisenin çan kulesinden aşağıya atılmış; Ohannes Ağa'nın Göven köyü yolunda kafası kesilerek kucağına oturtulmuş, bakırcı ustası Garo ise dükkânının içindeki kirişe asılmış."

"Allah Allah" dedi ürkmüş bir sesle. "Hakikaten iki cinayet birbirine çok benziyor."

"Öldürülen kişilerin adını duydun mu?"

"Papaz Kirkor'u siz de tanıyorsunuz" dedi Halaf.

"Tanıyor muyum ?"

"Hatıriasanıza şu Gâvur Nadide geldiğinde..."

"Gâvur Nadide'nin bu konuya ilgisi ne?"

"İlgisi ne olur mu ? Nadide, yani namı diğer Nadya, Papaz Kirkor'un kızı."

312

"Haklısın" dedi Esra, "şimdi hatırladım. Peki Ohannes ile Garo?"

"Ohannes Ağa'yı duymuştum. Reşat Ağa'nın dedesi Kürt îsfendiyar o zamanlar eşkıyaymış.

Fransızların Antep'ten çekileceği belli olunca, sıkı bir Kuvayı Milliyeci olup Ermenilere soluk aldır-mamaya başlamış. Ohannes Ağa'yı da Öldürüp topraklarına el koymuş. Ama Garo'yu duymadım."

"Merak ettiğim başka bir şey daha var. Abid Hoca ile Papaz Kirkor arasında bir akrabalık var mı?"

"Onu bilmiyorum ama Abİd Hoca'nın soyunun Ohannes Ağa'ya kadar gittiğini duydum."

Esra'nın gözleri ışıldamaya başlamıştı.

"Yani Abid Hoca'nın Reşat'a düşman olması için iki esaslı nedeni var" dedi. Halaf a bakarak konuşuyordu ama aslında kendini ikna etmeye çalışıyordu. "Adam hem atasının mallarına el koymuş, hem de kız kardeşini metres tutmuş."

Halaf haklı çıkmış olmanın verdiği gururla gülümsedi:

"Sonunda dediğime geldiniz. Başka türlü olmaz zaten. Yüzbaşı yanılıyor. Mahmut filan öldüremez Reşat Ağa'yı. Bu işi Abid'den başkası yapmış olamaz."

Ama Esra'nın içi rahat değildi:

"Peki Abid Hoca'nın Hacı Settar'ı öldürmesi için bir neden var mı?"

Halaf'ın da kaşları çatıldı.

"Yok" dedi, "o işi Abid yapmış olamaz. Hacı Settar'ın katili Şehmuz'dur..."

Birden sustu. Timothy ile Bernd'in yaklaştığını görmüştü. İki yabancı arkeolog, Asurluların devamı olan topluluklardan Süryanîler ile eski geleneklere bağlı kalan Harranlılar arasındaki farkları konuşuyorlardı. Yemek hazırlığını görünce tarihi bir yana bırakıp bugüne döndüler.

"Ooo şişkebap" dedi Timothy, ağzını iştahla şapırdatarak. Öğ-lenki tartışmanın etkilerinden

?

kurtulmuş gibiydi:

"Yaşa Halaf, sonunda istediğim yemeği yaptın."

"Bu kadar sevdiğini bilseydim daha önce yapardım."

Etlerin şişe geçirilişini ilgiyle izleyen Bernd:

"Çok acı yapmazsın değil mi ?" diye atıldı. "Bir kez Adana'da yemiştik, yandım kavruldum."

"Bu Adana kebabı değil Herr Bernd" dedi Halaf. "Bir kere o kıymadan yapılır. Bu kuşbaşmdan yapılıyor."

Alman'ın yüzü krzanr gibi oldu.

"Kıyma kebabı olmadığını görüyorum" dedi. "Ben sana acı

yapmazsan iyi olur diyorum."

"Ben de onu diyorum, bu kebap fazla acı olmaz."

Yanlarına geldiklerinden beri Esra gizliden gizliye Bernd'i süzüyordu. Abid Hoca'nın katil adayları arasına katmış olması onu rahatlatmış, ama Bernd'den kuşkulanmaktan da tümüyle vazgeçmemişti. Bernd'in kayınpederinin bu yörede oturup oturmadığını merak ediyordu.

Fırsatın geldiğini görünce kaçırmadı.

"Sahi Bernd" dedi, "eşinin ailesi Türkiye'deyken hangi yörede oturuyormuş."

Bernd kuşkulanmaınıştı, safça yanıtladı:

"Kilikya'da, daha doğrusu Hatay'da oturuyorlarmış."

Demek bu yörede oturmuyorlardı. Esra sevindi bunu öğrendiğine.

"Kayınpeder de mangalda et pişirmeye düşkündür" diye sürdürdü Alman. "Güneylilerin hepsinin eli yatkın olurmuş bu işe."

"Yalnızca güneyliler mi" diye atıldı Timothy, "baksana Esra'ya, o istanbullu ama değme kebapçıya taş çıkartacak kadar ustaca saplıyor şişleri... Nasıl da nefis görünüyorlar. Daha şimdiden ağzım sulandı." Sonra eliyle mutfağın önünde duran mangalı göstererek aşçıya sordu:

"Ateşi yakalım mı ?"

"Daha erken" dedi Halaf, "ateş göz açıp kapayıncaya kadar olur. Millet toparlansın da öyle yakarız."

Milletin toparlanması iki saati buldu. Elif dışında ekiptekilerin hepsi masadaki yerlerini almışlardı. Kemal öğle vakti oturduğu yere çökmüş sessizce konuşmaları dinliyor ama kimseye bulaşmıyordu. En son Yüzbaşı geldi. Elinde bir paket taşıyordu, üni formasını

çıkarmıştı, beyaz bir gömlek, bej rengi keten bir pantolon giymişti. Onu Esra karşıladı.

Aralarında tatlı bir gerginlik oluşmuştu. Başkaları olmasa belki de çoktan sarılmışlardı

birbirlerine. Ama şimdi yalnızca Özlem yüklü bakışmalar ve ellerinin bir anlık dokunuşuyla yetinmek zorundaydılar. Paketi Esra'ya verirken:

"Fıstıklı dondurma" dedi Yüzbaşı. "Antep'ten buraya kadar dayandı. Ama hemen buzluğa koymazsak eriyebilir."

Konuşmalara kulak misafiri olan Halaf daha fazla kayıtsız kalamadı.

"Çok iyi düşünmüşsün Yüzbaşım" diye atıldı, "kebabın üzerine ne güzel gider."

Esra paketi buzdolabına götürürken Eşref masaya yaklaşmış, herkesle teker teker tokalaşmaya başlamıştı.

"Çok şıksınız Yüzbaşım" diye takıldı Murat. "Sizi ilk kez böyle görüyorum."

Delikanlı serzenişte bulunmak için söylememişti ama Yüzbaşı'nın esmer yüzü kızarır gibi oldu.

"Her zaman üniformayla dolaşmıyorum. Mesai saatleri dışında sivil giyinmeyi severim."

Yüzbaşıyı savunmak Timothy'ye düştü:

"Aslında üniforma çok rahat bir giysidir. Her sabah kalktığında ne giyeceğim diye düşünmek derdinden kurtarır insanı."

"Yapma be Tim!" dedi Teoman. "Siz üzerinize alınmayın Yüzbaşım ama bence üniforma insanı

sıradanlaştırıyor. Hiçbir özelliğin kalmıyor."

Ortanı birden ciddileşti. Herkes Yüzbaşı'nın söyleyeceğim merak ediyordu ama Murat atıldı:

"Ne var ki bazı özellikleri değiştirmeye üniformanın bile gücü yetmiyor."

Teoman, genç öğrenciye döndü.

"Ne gibi?" diye sordu.

"Yemek yemek gibi. Mesela seni ele alalım. Üzerinde üniforma olsaydı, kazının en çok yemek yiyen adamı olmayacak miydin sanki?"

Masadaki herkes Murat'la birlikte gülmeye başlamıştı.

"Keh keh" diye onu taklit etti Teoman. "Oğlum bıkmadın mı artık bu yemek esprilerinden?

Kafayı çalıştırıp yeni bir şeyler bul da biz de gülelim."

Masada şakalaşma sürerken Halaf domates şişlerini nar gibi kızarmış ateşin üzerine dizmişti bile. Mangaldan yükselen cızırtılar masadakilerin ilgisini kebaba yöneltti.

Yüzbaşı bir ara Esra'nın kulağına eğilip Elifin neden masada olmadığını sordu.

"Bilmiyorum" dedi Esra. Biraz tedirginleşmişti. "Daha kendini tam toparlayamadı, belki uyuyakalmıştır. Murat'ı yollayalım da onu çağırsın."

Ama Murat eli boş döndü Elifin odasından. Kendini iyi hisset-miyormuş, yemeğe gelrneyecekmiş. Kemal de Timothy de renk vermediler. Esra önce bozuldu; gidip kızı

azarlamayı düşündü, sonra vazgeçti. Belki böylesi daha iyiydi. Bir geceliğine de olsa birbirlerini görmemeleri belki onları biraz sakinleştirirdi.

Eşref, belediye başkanıyla konuştuğunu anlatmaya başlamıştı. Yabancı ve yerli basının geleceğini duyan Edip Bey yardım etmekten büyük mutluluk duyacaklarım söylemiş, belediyenin bu-315

tün araç gereç ve personeliyle, kazı ekibinin emrinde olduğunu belirtmişti.

Bu arada domatesler pişmiş, Halaf et şişlerim mangalın üzerine yerleştirmeye başlamıştı

bile. Birkaç dakika sonra ortalığı mis gibi bir koku kapladı. Duyduğu kokuyla sanki acı

çekiyormuş gibi yerinde kıpırdanıp duran Teoman:

"Hiç değilse bu akşam birer kadeh bir şeyler içseydik" diye inledi. "Bu et, içkisiz gitmez."

Esra'nın hemen "Olmaz" diye kestirip atmamasından cesaret alarak, Eşrefe döndü:

"içeriz değil mi Yüzbaşını?"

Tartışmalardan haberi olmayan Eşref:

"İçeriz tabiî" dedi, "bilseydim boğma rakı getirirdim size. Benim buzdolabında iki şişe var."

Teoman iş bilen bir adamın çevikliğiyle doğruldu:

"Önemli değil Yüzbaşım. Bizde de var." Masadakilere bakarak sordu:

"Rakı içiyoruz, değil mi ?"

"Ben kırmızı şarabı tercih ederim" dedi Bernd.

"Tamam Bernd'e kırmızı şarap" dedikten sonra Murat'a döndü:

"Hadi bakalım koç, düş peşime. İçkileri getirelim."

İki kafadar mutfağın yolunu tutarken Esra arkalarından başını sallamakla yetindi. Aslında onun da canı içki çekiyordu, ne zamandır içmemişlerdi. Hem belki içkinin de yardımıyla Kemal ile Timothy arasındaki soğukluk da giderilmiş olurdu. Birkaç dakika içinde bardaklar masanın üzerine sıralanmış, rakılar doldurulmuş, bir anlığına da olsa anason kokusu et kokusunu bastırmıştı. Kadehine uzanan Esra:

"Babam yemeğe başlamadan önce içilen ilk yudumun uğurlu olduğuna inanırdı" dedi. "Ne dersiniz içelim mi?"

Kadehler kalkarken Timothy durdurdu:

"Madem bu akşam içki içilmesine Teoman önayak oldu, kadeh konuşmasını o yapsın."

"Tamam" dedi tombul arkeolog. Kadehi elinde, nazlanmadan ayağa kalktı. "Tek derdiniz konuşma olsun."

Nasıl başlayacağını düşünüyordu ki Murat gömleğinden çekiştirmeye başladı:

"Hadi hadi, rakılar ısınıyor."

"Patlama ulan, başlıyoruz işte. Ben kadehimi bize bu geceyi armağan eden iki kişiye kaldırmak istiyorum. Aralarında iki bin yedi yüz yıl zaman farkı olsa da bu topraklarda yaşayan iki ustaya

Bunlardan biri, onca yalaka saray yazmanının arasından gerçekleri, en azından kendince doğru bulduğu gerçekleri tabletlere döken Patasana, ikincisiyse bizi doyurmak için günlerdir ince bir maharetle değişik yemekler yapan büyük usta Halaf. Ben kadehimi işte bu iki büyük ustanın şerefine kaldırıyorum."

O sırada elinin tersiyle alnındaki teri silen Halaf kendisinden bahsedildiğini duyunca bembeyaz dişlerini göstererek gülümsedi. Esra onun mahcup olacağını sanmıştı ama Baraklı

aşçı:

"Kuru sözle ben de adam överim" dedi. Alttan almaya hiç niyetli değildi: "'Al kardeşim, şunu da sen iç' diyen yok."

"Ne?" diye bağıran Teoman, yapmacık bir öfkeyle Murat'a döndü: "Halaf a içki vermedin mi lan?"

"'Ver'demedinki?"

"Her şeyi söylemem mi lazım? Hemen rakı yetiştir büyük ustaya."

Kahkahalar atıldı, kadehler tokuşturuldu, içkiler neşeyle yudumlandı. Halaf'm "altı ezmeli tike kebabı" dediği yemek enfes olmuştu. Yalnızca Teoman değil, acı mı diye önceleri korka korka yiyen Bernd de ağzının içinde eriyen soslu yumuşak etin tadına vardıktan sonra lokmaları oburca yutmaya başlamıştı. Göz ucuyla masadakileri izleyen Esra arkadaşlarının keyfinin yerinde olduğunu görerek, öğlenki tartışmanın çok gerilerde kalmış olduğunu düşünüyordu.

Dalgınlığından tümüyle sıynlarnasa da Kemal bile arkadaşlarına uymuştu, onları dinliyor, şakalarına gülüyordu. Timothy'ye kötü kötü bakmayı bile bırakmıştı. Böyle gitseydi güzel bir gece olacaktı ama ansızın başlayan bir tartışma her şeyi bozdu. Dört şişkebapla birlikte bir şişe kırmızı şarabı da mideye indiren Alman, bir italyan gibi sağ elinin başparmağıyla işaret parmağını birleştirerek:

"Mükemmel olmuş" dedi. "Hayatımda yediğim en nefis kebaptı. Peki sen bize niye çiğköfte yapmıyorsun ?"

"Yaparız be Bernd" dedi Halaf. Aldığı Övgüyle iyice gevşemiş, Alman arkeologla senlibenli konuşmaya başlamıştı. "Mademki kebaptan anlamaya başladın, yeter ki iste, çiğköfte de yaparız."

Halaf'ın içtenliğini yanlış anladı Bernd. Aşçının alay ettiğini sandı.

"Ben ilk kez kebap yemiyorum" dedi. "Adana'da, Diyarbakır'da da kebap yedini."

"Çok iyi yapmışsın" dedi Halaf öğüt verir gibi. "Bu arada Türkiye'ye gele gide çiğköfteyi de öğrenmişsin."

Bernd'in sesi sertleşmeye başladı:

"Çiğköfteyi sizden öğrenmedim. Bana çiğköfteyi Ermeniler öğretti."

Halaf dudak büktü.

"Yapma Bernd" dedi. "Ermeniler pek anlamaz çiğköfteden."

"Neden anlamasınlar ?" dedi Bernd. Gözlerindeki çakırkeyif pırıltılar kaybolmuştu. "Çiğköfte sizin malınız mı?"

"Tabiî ki bizim malımız değil" diyerek Esra girdi araya. Ermeni lafının geçmesiyle birlikte bu tartışmanın kötü bir yerlere gideceğim sezinlemişti. "Beceren herkes yapabilir."

"Herkes yapamaz" diye üsteledi Halaf, "çiğköfte deyip geçme, onun da kendine göre usulü, kaidesi var."

"Uzatma işte Halaf' dedi Esra. Aşçıya dik dik bakmaya başlamıştı. "Ben çiğköfte yapan İngilizler bile gördüm."

Ama aşçı Esra'nın ne sert bakışlarını ne de söylediklerini anlayacak halde değildi.

"Yanılıyorsunuz Esra Hanım" dedi. "Çiğköfteyi bizini atalarımız bulmuş, onu en iyi biz yaparız."

"Öyle değil işte" diye patladı Bernd. "Çiğköftenin tarihi binlerce yıl önceye uzanır, ilk çiğköfteyi Karatepe'de bulunan kabartma resimlerinde görürüz. MÖ VIII. yüzyılda yapılmıştır bu kabartmalar. Türklerin Anadolu'ya gelmesinden tam bin sekiz yüz yıl önce. Anladın mı ?"

"Bu dediklerine aklım yetmez Bernd Gardaş" dedi Halaf. içkinin etkisiyle kibar konuşmayı

bırakmıştı. "Benim bildiğim Ermeniler iyi çiğköfte yapamaz."

Bernd ters ters baktı Halaf a. Alman meslektaşının bakışlarında öfke kıvılcımlarım görünce çok geç kaldığını anladı Esra. Ama daha kötüsü Halaf in ne kadar nazik bir konuyu tartışmakta olduklarının farkında olmamasıydı.

"Niye yapamasınlar?" dedi Alman. "Daha siz bu topraklara gelmeden onlar burada yaşıyorlardı. Siz ülkeleri ele geçirir, insanları vatanından yurdundan

ederken onlar uygarlıklar kurup, büyük kentler inşa ediyorlardı. Bir çiğköfteyi mi yapamayacaklar?"

"Çık" diyen Halaf başım kaldırdı, "yapamazlar."

İçi içini yiyen Esra, "Halaf yeter artık!" diyecek oldu ama sarhoş olmaya başlayan aşçı:

"Niye öyle diyorsunuz Esra Hanım" dedi. "Şurada güzel güzel konuşuyoruz Bernd Gardaş'îa." Sağ elini göğsünün üstüne koyarak Alman'a döndü. "Tamam, haklısın, Ermeniler de bu topraklarda yaşadılar. Onların da kendilerine göre çok güzel yemekleri, mezeleri var ama iyi çiğköfte yapamazlar."

3J8

Bernd tiksindirici bir şey görmüş gibi yüzünü buruşturdu:

"Yemek konusunda bile onları küçük görüyorsunuz. Ayrımcılık ruhunuza işlemiş."

"Öyle deme Bernd Gardaş, biz Ermenilerle iç içe yaşıyoruz. Burada köyleri bile var."

"Köyleri bile varmış. O köylerdekiler artık kendilerine Ermeni H emiyorlar. Çünkü yıllar önce atalarının başına gelen katliamın ^ımdi kendi başlarına gelmesinden korkuyorlar."

Masanın huzuru bozulmuştu, herkes onları dinliyordu. Ama Bernd'in umurunda değildi, bağınr gibi konuşuyor, aşçıyı düpedüz azarlıyordu. Halaf belaya çattığını sonunda anladı ama iş işten geçmişti. Adam neredeyse onunla kavga edecekti. Kavga etmeye ederdi de sarhoş

kafayla yanlış bir iş yapmaktan korkuyordu. "Bernd'den özür dilesem..." diye düşünürken, Yüzbaşı karıştı tartışmaya:

"Sanırım bazı tarihî olayları yanlış biliyorsunuz."

Sesi gergin ama kontrollüydü.

Bernd'in kısılmış gözleri Halaftan Yüzbaşı'ya kaydı.

"Asıl siz yanlış biliyorsunuz" dedi hiç düşünmeden. Eşrefin konuklan olması, onlara defalarca yardım etmiş olması ses tonunu düşürmesine yol açmamıştı. "Yöneticileriniz yıllardır sizleri uyutuyor. Yeryüzünün ilk toplu kırımını gerçekleştirdiklerini gizlemeye çalışıyorlar."

Eşrefin esmer yüzüne belli belirsiz bir kızıllık yayıldı.

"Şarap sizin belleğinizi köreltmiş" dedi. Sözcüklerin üzerine basa basa söylemişti bunu. "Siz Almanlar ile Türkleri karıştırıyorsunuz."

Böyle bir yanıt beklemeyen Bernd daha da öfkelendi, tam ağzını açıp bir şeyler söyleyecekti ki:

"Bernd lütfen sakin ol" diyerek Timothy araya girdi. "Şimdi sırası değil, bu konulan başka zaman tartışırız."

"Neden sırası değilmiş?" dedi Alman arkeolog. Yüzü öfkeden kıpkırmızı olmuştu. "Ben özgür bir insanım ne zaman nerede istersem orada konuşurum." Eşrefe dönerek sürdürdü

tartışmayı. "Almanlarla kanştırmıyorum efendim. Evet, biz Almanlar utanılacak işler yaptık, insanlık bizim yaptığımız katliamlan unutmayacak ama bunları kabul ettik. Siz neden kabul etmiyorsunuz?"

Yüzbaşı çileden çıkmak üzereydi, masanın altından, ayağına vurup duran Esra'nın uyarılarıyla kendini tutuyordu:

"Bakın Bay Bernd, 'Siz siz...1 deyip dunıyorsunuz ama ben Türkiye Cumhuriyeti'nin bir subayıyım. Sözünü ettiğiniz olaylarsa

Osmanlı hükümeti döneminde geçmiş. Yani Türkiye Cumhuriyeti olaylara neden olan o hükümeti de, devlet yapısını da yıkmış, yerine yenisini kurmuş."

"Biliyorum," dedi Bernd soluklanarak, "yeni hükümetin eskisini yıktığım ben de biliyorum.

Ama yeni hükümetler de katliamı kabul etmedi ki."

"Etmez" diye parladı Yüzbaşı, "çünkü sizin ikinci Dünya Savaşı'nda yaptığınız gibi insanlar bilerek, isteyerek toplu halde imha edilmedi. Tehcire tabi tutuldu."

Alaycı bir tavırla kafasını salladı Bernd:

"O yüzden mi binlerce insan öldü?"

"Sayı kalabalık, zorunlu göç sırasında birtakım istenmeyen olaylar olmuş..."

"Bunların hepsi palavra" diye kesti sözünü Bernd. "Katliam bizzat İttihat ve Terakki Partisi'nin yöneticileri tarafından planlandı ve Teşkilatı Mahsusa'nın öncülüğünde uygulandı.

Çünkü uluslaşmasını sağlayamamış İttihat ve Terakki yöneticilerinin Anadolu'da bütünlüğü

bozacak bir Hıristiyan ulusa tahammülleri yoktu. Bu yüzden..."

"Yanlış" dedi Yüzbaşı. Artık masanın altından ayağına vurup duran Esra'ya da aldırmıyordu.

"Her şeyi yanlış biliyorsunuz. O dönemde Osmanlı, doğuda Ruslarla savaşıyordu. Ermeniler rahat durmadılar. Osmanlı'nın savaştığı Rusları desteklemeye başladılar. Yani cephe gerisinde gedik açtılar. Cephe gerisinde gedik açılması bir ordu için ölüm demektir. Nitekim Sarıkamış'ta donarak ölen 90 000 askerin vebali, onları Ruslara ihbar eden Ermenilere aittir. Osmanlı'nın bu durumda cephe gerisini sağlamlaştırmaya çalışmasından daha doğal ne olabilir?"

"Yüz binlerce Ermeni'yi bu yüzden mi öldürdünüz ?"

"Neden anlamak istemiyorsunuz?" diye parladı Yüzbaşı. "Bunlar istenen olaylar değildi.

Bazı taşkınlıklar sonucu olmuştu. O dönem yaşanan olayların gerçek sorumluları, Osmanlı

topraklarını parçalamak için Ermenileri bağımsız devlet kurun diye kışkırtan Ruslar, İngilizler, Fransızlar ve Amerikalılardır. Onların kışkırtmaları olmasaydı altı yüz yıl birlikte yaşamış bu halklar banş içinde geçinip giderlerdi."

Bernd'in mavi gözleri öfkeyle açılmıştı:

"Hiç sanmıyorum Yüzbaşı. Zavallı Ermeniler en küçük bir hak istediklerinde onları kanla, ateşle boğardınız."

"Çok önyargılısınız" diye Alman'ı açıkça suçladı Eşref. "Ben sizi daha aklı başında bir insan sanırdım."

Tartışma kişiselleşmeye başlamıştı. Panikleyen Esra bunu nasıl durduracağını düşünüyordu ki yardımına Bernd'in cep telefonu yetişti. Kısa bir şaşkınlıktan sonra telefonu açan Bernd, karşıdakiyle Almanca konuşmaya başladı. Önce Vartuhi arıyor sanarak daha da korktu Esra.

Şimdi karısıyla da konuştuğuna göre iyice ateşlenecek, diye kaygılandı. Korktuğu gibi çıkmadı.

Arayan Alman Arkeoloji Enstitisü'nden Joachim'di. Antep'e gelmişlerdi ama otelde sorun çıkmıştı. Yardım için Bernd'i çağırıyordu, içinden Joachim'e teşekkürler yağdıran Esra:

"Bu kafayla yalnız gidemezsin, Murat da seninle gelsin" dedi Bernd'e.

Alman umursamadı.

"Bir şeyim yok" diyerek kalktı. "Ben iyiyim. Bu kadar sinirlenmemin nedeni şarap değil, toplu katliam yapan uluslar."

Eşref durur mu, anında yapıştırdı lafı:

"O zaman kendinize bakmaktan vazgeçin. Yoksa akıl hastası olursunuz."

"Bense, size kendi tarihinize iyi bakmanızı önerecektim" dedi Bernd. Ayağa kalkmıştı ama her an yıkılacakmış gibi sallanıyordu. "Eğer tarihinize iyi bakarsanız Kürt meselesini de çözersiniz. Yoksa daha çok başınız ağrır." **Yüzbaşının** konuşmasına fırsat vermeden elini uzattı:

"Hoşça kalın. Tartışmaya başka zaman devam ederiz."

Uzatılan eli sıktı Eşref ama içindekileri söyleyememenin sıkıntısını yaşıyordu. Bernd sallanarak uzaklaşırken Timothy de kalktı:

"Ben de gideyim. Bu halde araba kullanamaz."

tki yabancı uzaklaşırken:

"Adam Ermenilerle bozmuş," diye mırıldandı Yüzbaşı. "Arkeolog değil sanki Ermeni teröristi."

"Hepsi manyak bunların" diye söylendi Kemal. "Bir daha bunlarla asla kazıya katılmam."

Yatıştıncılık görevi yine Esra'ya düştü:

"Türklerden oluşan ekiplerde sorun yaşanmıyor mu sanki ?"

"Yaşanıyor ama hiç değilse ulusumuza hakaret edilmiyor."

"Dönünce ben Bernd'le konuşurum" dedi Esra. "Bu konuyu kapatalım artık."

Bardağındaki rakıdan bir yudum içen Teoman:

"Yerinde olsam onu beklemezdim," diye homurdandı. "Ne zaman döneceğim Tann bilir."

Yirmi üçüncü tablet

Tanrılar, bilmem gerekeni, kendileri için en uygun zamanda söyletrnişlerdi Laimas'a.

İşittiklerimden sonra saraya dönmeyi, Pisiris'in yüzünü görmeyi içim kaldırmadı. Yürüyerek Fırat'ın kenarına indim. Yaz sıcağında ekin toplayan kölelerin yanından geçerek nehre yaklaştım. Yaşlı bir incir ağacının altına oturarak, geçirdiğim yıllan düşünmeye başladım.

Öfkem geçmişti ama acı, yemyeşil otları kurutan güneş gibi yüreğimi yakıyordu.

Pisiris'in söyledikleri doğruydu, ben bu ülkenin en iyi yetiştirilmiş adamıydım. Bilgiliydim, sadıktım, çalışkandım, uysaldım ama bunların ne yarannı görmüştüm ? Büyükbabam da öyleydi, babam da, onlar ne yararını görmüşlerdi ? Babam yazmanların, tanrıların kalemi olduğunu söylemişti, oysa biz, akıllı ya da aptal, korkak ya da cesur, bilgili ya da cahil kralların kendi aralarında oynadıkları kanlı oyunlarda birer dama taşı olmaktan başka bir işe yaramamıştık. Ama krallar da tanrıların elinde birer oyuncak değil miydi ? Tanrılar da kralları

istedikleri yazgıyla ödüllendirip cezalandırmıyorlar mıydı ? Kimin savaşı kazanacağına, kimin yenileceğine onlar karar vermiyor muydu?

O zaman suçlu olan krallar değil, tanrılardı. Evet, başta Fırtına Tanrısı Teşup, onun kansı

Güneş Tanrıçası Hepat, oğullan Tann Samıma ve Tanrıça Kupaba olmak üzere, suçlu olan Hattfnin bin tanrısıydı. Onlar bizini gerçek efendilerimiz değiller miydi ? Yaptığımız her kötülüğü, her iyiliği onlar bilmiyorlar mıydı? Hepsinden önemlisi bu kanlı savaşlan çıkaran krallar onlann yeryüzündeki temsilcileri değiller miydi ? Rahipler böyle söylemiyorlar mıydı?

Tabletler böyle yazmıyor muydu? "Taunların gazabından korkun" diye bizi uyarmıyorlar mıydı ? Bizim tanrılarımız korkunçtu, acımasızdı, tıpkı Asurlularınki gibi, tıpkı Urartularınki, 322

tıpkı FrigyaMarınki, tıpkı tanıdığım bütün ülkelerinki gibi... Onlar üzerimize yıldırımlar yağdırabilir, bizi hiç sönmeyen ateşlerinde yakabilirler, bizi hastalıklarla kırabilir, açlıkla terbiye edebilirlerdi. Onlar güçlüydü, onların gazaplarından korkmak gerekirdi... Ama savaşlardan daha büyük gazap olur muydu ? Tanrıların öfkesi, iki ırmak arasındaki toprakları

boydan boya al kana boyayan bu savaştan daha yıkıcı olabilir miydi ? Hunharca boğazlanmış

genç savaşçılar; ırzına geçilen kadınlar; evlerinden sürülen yaşlılar, çocuklar; farklı dillerde feryatları göklere çıkan halklar... Bundan daha büyük bir gazap, bundan daha büyük bir ceza olabilir miydi ?

Peki tanrıların ne çıkan vardı insanların bu kadar acı çekmesinden, ölmesinden, sakatlanmasından, evinden yurdundan olmasından ? Kullan ölürse onlara kim görkemli tapınaklar yapacak, kim değerli hediyeler sunacak, kim tören düzenleyecek, kim yakaracak, kim dua edecekti?

Yoksa bu vahşetin nedeni tanrılar değil de insanlar mıydı ? Öldürme, ele geçirme, yok etme buyruğunu tanrıların temsilcisi krallar vermişti ama katliamı yapanlar, el ayak kesenler, göz çıkaranlar, ev yakanlar halktı, kölelerdi. Güçlü bir öldürme güdüsü, yıkma dürtüsü, yok etme duygusu olmasa bu vahşeti gerçekleştiremezlerdi. Yoksa kralıyla, soylusuyla, halkıyla, kölesiyle vahşet biz insanların içinde miydi ?

Fırat'ın kıyısındaki incir ağacının altında oturmuş, hiçbir yanıt bulamadan, beni günaha sokan bu soruları sorup duruyordum kendime. Her soru kafamı biraz daha karıştırıyor, aklıma gelen her yanıt beni biraz daha korkutuyordu. Kafamın içi bu karmaşayla çalkalanırken, yaralı bir kurt yavrusunun iniltisini andıran bir ses duydum.

Başımı kaldırınca elindeki testiyi bana uzatan, köle bir çocuk gördüm. Sansın başakların arasında bir zeytin tanesi gibi simsiyah duruyordu. Çıplak ayaklan çatlamış, daha bu yaşta nasır bağlamıştı. Yırtık giysilerinin gizleyemediği cılız bedeninde kemikleri sayılıyordu. Bütün gün çalışmaktan halsiz düşmüş sesini bana duyurmaya çalışarak tekrarlıyordu:

"Su içer misiniz saygıdeğer efendi?"

Yorgunluğun yıkamadığı bu küçük köleye gülümsedim. Uzattığı testiyi alıp başıma diktim.

Suyun tatlı serinliği kurumuş dudaklanmı ıslatarak, ağzıma yayıldı. Bir anlığına da olsa günün san sıcağı, yüreğimin kara kederi gerilerde kaldı. Gökyüzünün kutsal sıvısı damarlarımdan bütün bedenime yayıldı, ruhumu yıkadı,

arındırdı. Tanrıların, kralların, insanların zalimliklerine, alçaklıklarına karşın soluk almanın, dokunmanın, tatmanın, koklamanın, görmenin, düşünmenin ne kadar güzel bir şey olduğunu hissettirdi. Köle çocuğun uzattığı testiden içtiğim su bana yeniden yaşama sevinci, direnme gücü verdi. Derinden bir bakış, şefkatli bir dokunuş, içten bir fısıltı, tatlı bir gülümseyiş, ham bir meyvenin ağzımızda bıraktığı tat, çorak topraklarda açan narin çiçekler gibi yaşamamız gerektiğini kanıtlayan o kadar çok işaret vardı ki yeryüzünde. Zalimliklere, kötülüklere bakıp küsmek kendi kendimize haksızlık etmek olurdu. "Aşmunikal" diye mırıldandı dudaklarım kendiliğinden. "Aşmunikal..." Birden onu ne kadar özlediğimi anladım. Küçük köleye teşekkür ederek testiyi uzattım. Çocuk testiyi alıp hiçbir şey söylemeden uzaklaştı. Ardından ben de kalktım. Fırat'a indim. Suyun kıyısına gelince dizlerimin üzerine çökerek yüzümü yıkadım.

Babam için döktüğüm gözyaşlarının izlerini yok ettim. Serin suyun yüzümden akışını hissettim.

Fırat'ın durulan suyunda kendi aksimi gördüm. Sudaki aksime bakarak "Yazman Patasana..."

diye mırıldandım. Sonra başımı sallayarak ekledim: "Artık Yazman Patasana yok. Artık âşık Patasana var." Herkes beni yine "Yazman Patasana" olarak çağıracaktı ama âşık Patasana olacaktım. Halkımın, ülkemin izlediği yolu değiştirememiştim ama kendi yürüdüğüm yolu değiştirecektim.

Yirmi dördüncü bölüm

Yolun üzerinde duruyordu. Sırtı dönük olmasına karşın kısa kesilmiş san saçlarından, geniş omuzlarından, uzun boyundan Bernd olduğunu anladı Esra. Seslenmeyi düşündü. Ama meslektaşı yoldan çıkıp kavakların arasına dalmıştı bile. Nereye gidiyordu bu adam ? Onu izlemeye başladı. Köye uzanan toprak yoldan çıkıp o da kavakların arasına girdi. Birden kendini gölgeler arasında buldu. Gün ışığı, sütunlar halinde gökyüzüne uzanan ağaçlann gövdelerini, küçük ama sık yapraklarını aşıp bir türlü yere ulaşamıyordu. Esra, bu koyu gölgelikte Alman arkeologu yitirmemek için büyük bir dikkatle ilerliyordu. Bernd'in durduğunu fark edince o da durdu. Aralarındaki mesafe iyice kısalmıştı. Birden Bernd'in başını çevirdiğini gördü. Kendini hızla yandaki ağacın arkasına attı. Bir süre öyle kaldıktan sonra, usulca başını uzatarak, meslektaşına baktı. Ama Bernd yoktu. Ağacın arkasından çıktı, gözleriyle çevreyi taramaya başladı. Hayır, Bernd yoktu. Fazla uzaklaşmış olamazdı.

Ağaçların yan yana sıralandığı, bu engebeli toprakta hızlı hareket etmesi çok zordu.

Etrafına dikkatle bakınarak ilerlemeye koyuldu. Elli metre kadar ilerledi ama meslektaşını

hâlâ göremiyordu. Korunun içlerine yürüdükçe gölgeler iyice koyulaşmaya, ortalık gece gibi karanlık olmaya başlamıştı. Yoksa kayıp mı olmuştu? Bu imkânsızdı. Küçük bir koruydu burası. Beş yüz metre sağa ya da sola yürüse açık araziye çıkardı. Böyle düşünerek bir süre daha ilerledi. Ama koru bir türlü bitmek bilmiyordu. Ortalık iyice kararmış, çürümüş otların kokusuyla hava ağırlaşmıştı. Önünü iyi göremediği için artık daha yavaş ilerliyordu. Birden tökezledi, ayağı bir ağaç gövdesine takılmış olmalıydı. Dikkatle bakınca takıldığı şeyin ağaç

gövdesi değil, bir insanın bedeni olduğunu

gördü. "Aman Allahım!.. Yoksa Bernd mi?.." Kaygıyla yerdeki karaltının yanma çöktü.

"Bernd... Ne oldu sana Bernd?.." diyerek, yüzükoyun yatan adamın ağır bedenini çevirmeye çalıştı. Eline bir şeylerin bulaştığını hissetti. Baktı, koyu renkli bir sıvı:

"Yoksa yaralandın mı?"

Adam mezar kadar sessizdi. Korulukta yankılanan kendi sesinden başka bir şey duymadı.

Sonunda adanu çevirmeyi başardı. Yüzünü görünce, "Aman Allahım!.. Bu Eşref!.." diye bağırdı.

"Evet Eşref dedi tanıdığı bir ses, "Bernd ile Timin cesedi de az ilerde."

Esra dehşet içinde sesin geldiği yöne döndü. Birkaç metre kadar ilerisinde bir adam dikiliyordu. Karanlıkta kim olduğunu çıkaramıyordu:

"Sen de kimsin?"

"Aşkolsun Esra Hanım" diyerek yaklaştı adam, "size nefis yemekler yapan, her gün dertleştiğiniz aşçınızı tanımadınız mı ?"

"Halaf... Sen... Sen misin?"

Halaf m sesi küçük korulukta arsızca çınladı:

"Benim, başka kim olabilirdi ki?"

"Ama neden?"

"Eski bir hemşerinün anısına."

"Eski bir hemşeri mi?"

"Hadi ama, anlamadığınızı söylemeyin, Patasana'dan söz ediyorum. Adamın mahremiyetini bozdunuz."

Ortalık aydınlanmaya başladı. Kavaklar sanki birinden emir almışçasına açılarak gün ışığının onlara ulaşmasını sağladı. Böylece konuştuğu kişinin

yüzünü görebildi Esra. Ama bu Halaf değildi. Başında tuhaf beresi, üzerinde etekleri nakışlı uzun giysisi ve elinde enli kılıcıyla tarihin derinliklerinden kaçıp gelmiş biriydi.

"Patasana..." diye söylendi Esra. Sesi korkudan kısılmıştı. "Sen Patasana'sm..."

"Sizi uyarmıştım" dedi Patasana. Halaf m aksardı Türkçe'siyle konuşuyordu. "Tabletlerde yazdıklarıma uymadınız. Bunun cezasını çekeceksiniz."

Esra, adamın elindeki kılıcın havaya kalktığını gördü. Ama o kadar şaşırmış, o kadar korkmuştu ki, ne bir şey söyleyebildi, ne de kaçmaya çalıştı. Yazgısına teslim olmuş gibi sessizce olanları izlemeye başladı. Adam kılıcını havaya kaldırdı. Esra havaya kalkan kılıcın gün ışığını kestiğini gördü. Kesilen gün ışığı yere düşerken gözlerini kamaştırdı, sonra toprağın karanlığında sönüp

gitti. Gün ışığının ardından kılıç da indi. O kadar hızlıydı ki, Esra yalnızca gözlerini kapayabilmişti.

Gözlerini açtığında pencereden süzülen kül rengi aydınlığı gördü. Yatağında kan ter içinde doğruldu. Başı çatlarcasına ağrıyor, yüreği deli gibi çarpıyordu. Sırtını duvara yaslayarak derin derin soluk aldı.

Yaşadıklarının yalnızca bir düş olduğunu anlayınca, "Halaf m kebabından fazla yersen böyle olur işte" diye gülmeye başladı. Gülünce başının ağnsı daha da arttı. Yataktan çıkmaya çalıştı ama ayaklarının titrediğini fark etti. "Alt tarafı bir rüya" diye söylendi. Çıplak ayaklarıyla inadına bastı odanın tabanına. "Ama ne rüya!" Dün gece yaşadığı tatsızlıklar yetmezmiş gibi bir de bu kâbus bela olmuştu başına.

Dün gece Bernd ile Timothy'nin gitmesinden sonra tuhaf bir beraberlik duygusu oluşmuştu Türklerin arasında. Oysa askerlik yapmamak için her yolu deneyen Teoman'ın Eşrefle aynı

düşünceleri paylaşabileceği, aklının ucundan bile geçmezdi Esra'nın. Kemal için de durum pek farklı değildi. Ya Kürt olduğu için alttan alta Yüzbaşı'dan çekinen Halaf'a ne demeli ? O

bile yabancılar hakkında atıp tutmaya başlamıştı. Haklı olduklarından o kadar eminlerdi ki, kazı başkanı olarak, ekipte böyle bir gruplaşmanın ne kadar tehlikeli olduğunu bilmese, belki kendisi de aynı duygulan paylaşabilirdi. Ama görevi onu daha sorumlu davranmaya itmiş, arkadaşlarına gereksiz alınganlık gösterdiklerini söylemişti. Bernd'den kendisi de kuşku duymasına karşın onu mazur göstermeye çalıştı. Bunu yaparken de hiç istemediği halde Eşrefi kızdırmış, aralarına soğukluk girmesine neden olmuştu.

"Adam yabancı diye hakaretlerine bile tahammül ediyorsun ama biz üniforma giydiğimiz için söylediğimizden kuşku duyuyorsun" diye herkesin içinde açıkça sitem etmekten çekinmemişti Yüzbaşı.

Esra, onun gönlünü almaya çalışırken, "Bu Timothy denen herif de onlardan" diye suçlamaya başlamıştı Kemal. "Baksana şu Ermeni kadının kardeşini bulmak için elinden gelen her yardımı yapıyor."

Bu kadarı da fazlaydı.

"iyice saçmalıyorsun" diye bağırmıştı Esra, "zavallı bir kadına yardım etti diye adamı

Ermeni yanlısı ilan edeceksin neredeyse."

Bu tartışmadan sonra masanın tadı iyice kaçmış, uzun süren bir suskunluk başlamıştı.

Teoman suskunluğu kırar umuduyla Halaf a türkü söylemesini rica etmiş, genç aşçı ardı ardına iki

328

barak türküsü söylemişti. Teoman ile Esra türküye katılmaya çalışmışlar, olmamış, türkülerin arkası gelmemişti. Gecenin sonuna doğru Eşref

yumuşamaya başlamış, bir ara Esra'nın kulağına eğilip, Fırat kenarında gezinti yapmayı bile önermişti. Gündüz onu yemeğe çağınrken Esra da gece Fırat'a ineceklerini, birkaç gün önce oturdukları kayadan ırmağı izleyeceklerini düşünmüştü.

Ama olanlardan sonra ne ırmağın ışıltılı sularıyla ne ayın güzelliğiyle ilgilenebileceğini sanmıyordu. Sarhoş olduklarını bahane ederek, Yüzbaşı'nın teklifini kabul etmemişti. Adamın asılan suratını görünce üzülmüştü ama yapmak istemediği şeylere "Hayır" demeyi öğrenecek kadar büyümüştü.

Esra konuğunu yollayıp, yatağına uzandığında, Eşrefe haksızlık ettiğini düşünmüştü. Ruhsuz, katı

bir insan mıydı ? Öyle değildi aslında. Ama bunca işin gücün arasında, hem de ekip arkadaşlarının gözünün önünde Eşrefle birlikte gece gezintisine çıkmayı da kendine yedirenıemişti.

Ekipte aşk yeterince soruna yol açmıştı zaten. Bir de kendisi sorun olmak istemiyordu. Üstelik şu cinayetler aklını kurcalayıp dururken... Kendine hak veriyordu. Yine de rahatlamamıştı. Eşrefle gitmemesinin altında yatan asıl neden bunlar değildi. Canı onunla gitmeyi istememişti. İsteseydi bir yolunu bulup giderdi ama içinden gelmemişti. Gerçek buydu. Yoksa ondan bıkmış mıydı? Bu kadar çabuk mu? Yok canım... Ama bu ilişkinin geleceği olmadığım da çok iyi biliyordu. Ne kadar farklı iki insan oldukları her karşılaşmalarında bir kez daha açığa çıkıyordu. Yine de onunla yatmaktan çekinmemişti. Üstelik mutlu da olmuştu. "Amaan" diye söylendi sıkıntıyla, "bu işler fazla düşünmeye gelmez. Gittiği yere kadar gider."

Bir gün önce olduğu gibi bu sabah da kahvaltıya geç kalmıştı. Masaya yaklaşırken Halaf çayları

koymaya başlamıştı bile. Herkese "Günaydın" derken gözleri hâlâ yarı kapalıydı. Bernd'le Timothy karşısında oturuyorlardı. Masanın öteki ucuna oturan Elif bu defa Amerikalıdan uzak durmayı seçmişti.

Tinıothy kaygılı gözlerle süzdü Esra'yı:

"Pek iyi görünmüyorsun. Bizden sonra içmeye devam ettiniz anlaşılan."

"Fazla kaçırmışız" dedi Esra yüzünü buruşturarak. "İnsan bir kere başlayınca nerede duracağını

bilemiyor."

"Çay yerine kahve iç" dedi Bernd. İçtendi, akşamki tartışmayı tümüyle unutmuş görünüyordu.

"Kahvaltıdan sonra da iki aspirin al, bir şeyin kalmaz."

Bernd'e hâlâ kızgındı Esra ama şimdi tartışacak hali yoktu.

"Haklısın" dedi. Eliyle önündeki çay bardağını işaret ederek Halaf a döndü:

"Bunu alır mısın? Bana şöyle koyu, kallavi bir kahve ver."

Canı bir şey yemek istemiyordu ama yine de önündeki tabağa biraz peynirle, iki dilim domates aldı.

"Biraz da zeytin piyazından yiyin" dedi Halaf, "ekşi ekşi midenizi bastırır."

Esra zeytin piyazına uzanırken, "Ne diyor Joachim?" diye sordu Bernd'e.

"Önemli bir şey yok. Otelde sonın çıkmış, JoachmVin Türkçe'si pek iyi değil. Bir yanlış anlaşılma sonucu küçük salonu vermeye kalkmışlar. Konuşup hallettik. İşler yolunda. Bu sabah hazırlıklara başlayacaklar."

"'Hazırlık' dedin de, ben gazetecilere dağıtacağımız metni yazdım. Kemal tashihini yaptı. Çeviri için hazır."

"Çok iyi" dedi Bernd, "döner dönmez Almanca'ya çeviririm."

"Metin Kemal'de mi?" diye sordu Timothy.

"Evet" dedi Esra. Amerikalı'nın onunla konuşmak istemediğini *anlamıştı,* "merak etme senin için alırım."

"Bulursan alırsın" dedi Murat. "Sabah uyandığımızda Kemal yatağında yoktu."

Esra'nın yan kapalı gözleri şaşkınlıkla açıldı. Neden bahsediyordu bu çocuk?

"Gerçekten Kemal ortalıkta yok."

Konuşan Teoman'dı.

"Bir yere mi gönderdin?"

"Yoo..." dedi Esra. "Hiçbir yere göndermedim. Buralarda bir yerdedir."

"Buralarda bir yerlerde yok. Yürüyüşe çıkmıştır diye Hattuç Nine'nin bahçesine kadar gittim.

Orada da yok."

Esra'nın başı çatlayacak gibiydi. Şimdi Kemal'i düşünmek istemiyordu.

"Fırat'ın kenarına inmiştir" dedi. Konuşmak ona ölüm gibi geliyordu. "Merak etme gelir birazdan."

Ama gelmedi Kemal. Ne kahvaltı sırasında, ne de ekip kazıya gitmek için araçlara binerken göründü ortalıkta, işçileri almaları için Elif ile Murat'ı minibüsle yollayan Esra, Kemal'e bakması

için Teoman'ı Fırat'ın kenanna göndermişti. Kendisi de Bernd'le birlikte Kemal'in yattığı odayı

kontrol etti. Yatak dağınıktı. Dernek ki akşam yatağında yatmıştı. Ama Kemal gibi hastalık derecesinde düzenli olan bir adamın yatağını böyle bırakarak kalktığı330

görülmüş iş değildi- tik kez kaygı duydu arkadaşı için. İçtiği aspirinin ardından hafifleyen baş

ağasının yeniden şiddetlendiğini

hissetti.

"Kazıdan ayrılmış olmasın?" dedi Bernd, "Elifle aralarında geçenlerden sonra aramızda kalmak istemeyebilir."

Böyle habersizce çekip gider miydi ? Habersizce mi ? Gitmek istediğini söylemişti ya.

"gitmemiş!" dedi. Sanki Kemal'i bulmuş gibi sevinçle çıkmıştı

"O da bizim gibi içkiyi fazla kaçırmıştı. Açılmak için nehrin kenarına inmiş olmalı."

Çardağa geldiklerinde Teoman'ın eli boş döndüğünü öğrendiler. Ne yazık ki Fırat kenarında da yoktu. Endişe yeniden başladı.

"Nereye gider bu çocuk?" diye söylendi Esra. "Başına bir şey gelmesin?"

"Basına ne gelebilir ki ?" dedi Teoman.

Yanıt vermek yerine tasalı bir yüzle baktı Esra.

"Belki" dedi, sabahtan beri bu konuda görüş belirtmekten kanan Timothy, "Elifi üzmek, dikkatleri üzerine çekmek için bilerek kaybolmuştur."

Esra inanmak isteyen gözlerle baktı Amerikalı'ya. Söyledikleri haklıydı Kemal kazıyı terk etmezdi ama böyle bir çocukluk nahilirdi Eğer bir yere saklandıysa, ortaya çıkana kadar beklemekten başka çareleri yoktu. Bakışları gökyüzüne kaydı, neredeyse güneş doğacaktı.

"O halde kazıya gidelim" dedi Esra. "Yarın da çalışamayacağız, bari bu günü boşa geçirmeyelim."

Cine binerken Amerikalı ile Halaf'ı uyarmadan edemedi:

"F2er gelecek olursa, ne olur beni arayın. Cep telefonum açık olacak."

Yolda hep Kemal'i düşündü. Onun başına kötü bir iş gelmeyecekmi kendi kendine kanıtlamaya çalıştı. Timothy'nin varsayımı akla en yatkın olanıydı. Kemal'in amacı bir süre ortalıktan yok olarak belki de hâlâ kendisini sevdiğini sandığı Elifin ilgisini yetiden kazanmaktı. Böyle düşünüp rahatlamaya çalışmasına karsın zihninin derinliklerindeki o kuşkucu şeytan bir türlü susmuvor tekinsiz sesiyle en olumsuz olasılıkları fısıldayıp duruyordu. Birden kendini, Kemal'in öldürülmüş olabileceğini düşünürken buldu Ama bu ^

saçmaydı. İster Eşrefin sandığı gibi bu cinayetleri örgüt işlesin, ister Esra'nın tahmin ettiği gibi biri intikam

almaya kalkışmış olsun, Kemal'i öldürmeleri için hiçbir neden yoktu. Eğer yeni bir cinayet işlenecekse, Esra'ya göre bu bir bakırcı ustası olmalıydı... Ya katil taktik değiştirdiyse ? Taktik değiştirdiyse bile neden Kemal'i öldürsün ki ?

Beyninde dinmek bilmeyen bir zonklama, içinde bastırmaya çalıştığı derin bir tedirginlikle başladı kazıya. Başta Elif olmak üzere işçilerin başı Maho'dan tutun da Murat'a kadar herkes ondan uzak durmaya çalışıyordu. Sorulara kısa yanıtlar veriyor, asık bir suratla dolaşıp duruyordu ortalıkta. Kuşluk vakti verilen arada, işçiler kahvaltı için yaşlı incirin altına yollanırken, Timothy'yi aradı. Hayır, Kemal gelmemişti. Merak etmesindi, gelirse mutlaka bildireceklerdi. Söylemesi kolaydı. Aradan tam üç saat geçmişti. Neredeydi bu çocuk ?

Kahvaltıdan sonra ekip işbaşı yaparken, canı çalışmak istemedi, ağacın gölgesinde oturup kaldı. Bu kadarı fazlaydı. Onlar birer bilim insanıydı. Onlardan ne istiyorlardı? Şu salak Bernd de Ermeniler diye tuturmuştu. Bize ne Ermenilerden, Kürtlerden... Bir bardak koyu kahveyle, bir aspirin daha içtikten sonra kendini daha iyi hissetti. Yine de kütüphaneye gitmedi. Bu baş

ağrısıyla güneşin altına çıkmayı gözü yemiyor-du. Kendini Fırat'tan esen serin yelin okşamalarına bırakarak, sırtı yaşlı incirin gövdesine dayalı, yan uyur yarı uyanık bir halde, çalışanları izledi. Sonra Kemal geldi aklına yeniden. Saatine baktı, vakit öğleye geliyordu.

Arkadaşı hâlâ ortalıkta yoktu. Elifi yanına çağırdı. Çekine çekine geldi genç kız. Esra söze başlamadan;

"Böyle olduğu için çok üzgünüm" dedi. Bir suçlu gibi boynunu bükmüştü, "istersen kazıdan hemen aynlabilirim."

Kaşlan çatıldı Esra'nın.

"Kimsenin kazıdan ayrılmasını istemiyorum" dedi. "Bıktım bu kazıdan ayrılma lafından.

Yüze yüze kuyruğuna geldik. Herkes kazıdan ayrılmaktan söz ediyor... Şimdi söyle bakalım.

Kemal'in yalnız kalmak istediğinde gidebileceği bir yer var mı?"

"Nasıl bir yer?" diye kekeledi Elif.

Konuştukça daha çok başı ağnyordu Esra'nın, başı ağndıkça da Elifin ne kadar salak bir kız olduğunu düşünüyordu.

"Ne bileyim" diye çıkıştı, "ikinizin gittiği özel bir yer... Fırat'ın gözden ırak bir kıyısı, kuytu bir bahçe, bir mağara..."

"Yok" dedi Elif. "Öyle bir yer yok. Fırat'ın kenarına inerdik. Teoman oraya bakmış."

"Peki Kemal kızdığında küsüp gittiği olur muydu?"

"Olurdu" dedi genç kız. "Tartıştığımızda çekip giderdi. Ne arar, 332

ne sorar, ben aradığımda da telefonlara yanıt vermezdi. Nereye gittiğini sorardım. 'Hiiç, orada burada dolaştım' derdi."

"Umarım yine orada burada dolaşıyordur" diye söylendi Esra. "Gerçi bunu yapıyorsa çok pişman olacak ya..." Birden Murat'ın onlara elini salladığını gördü. "Bizi mi çağırıyorlar?"

Gözlerini kısarak kütüphaneye baktı Elif.

"Evet" dedi, "bir şey buldular galiba."

Esra acele etmedi. Toprak testideki sudan bir bardak içti. Suyun tatlı serinliği kurumuş

dudaklarını ıslatarak, ağzına yayıldı. Sanki sudan aldığı güçle doğruldu, şapkasını başına geçirerek:

"Hadi gidelim" dedi genç kıza, "bakalım ne çıkarmışlar?"

Daha kütüphaneye ulaşmadan Murat yolda yakaladı onları. Kendini kaybetmiş gibiydi, sevinçle zıplayıp duruyordu:

"Kalan üç tableti de bulduk. Hem de sapasağlam. Patasana sanki dün bırakmış gibi."

Demek Patasana'nın yirmi sekiz tabletlik kişisel tarihinin tüm metni tamamlanmıştı.

Günlerdir yaptıkları çalışma, sonunda meyvesini vermişti. Hem de eksiksiz olarak. Bu, büyük bu- başarıydı. Elif sevinçle genç öğrenciye sarılırken, Esra, "Keşke Kemal de burada olsaydı..."

demekten kendini alamadı. Bu başarıda onun da payı vardı.

Yirmi dördüncü tablet

Bu, benim ilk günahım değildi ama ilk başkaldırım olacaktı. İlk günahı Aşmunikal'la işlemiştim, ilk başkaldırımı da onunla birlikte yapacaktım. Tanrıların, yasaların bana yasak kıldığı bir kadına dokunarak ilk günahımı işlemiştim. O zamanlar yüreği saf, dünyaya hayran gözlerle bakan bir çocuktum, yaptığımın yanlış olduğunu biliyordum. Ama artık yaptığımın

yanlış olduğundan emin değildim. Günahımı önceden düşünerek, tasarlayarak, tadını

çıkararak işleyecektim. Çünkü tanrılara olan güvenimi yitirmiştim. Onlara saygı

duymuyordum. Kaygılarım artık tanrılardan ya da Ksiris'ten kaynaklanmıyordu. Beni düşündüren Aşmunikal'ın, biricik sevgilisini ucuz bir saray payesi için bırakan, bu aptal, bu vefasız, bu ün düşkünü âşığı bağışlayıp bağışlamayacağıydı.

O bana sevgi göstermiş, günlerime hiç bilmediğim bir heyecan katmıştı; yüreğini ve tenini sunmuştu; cesareti ve günah işlemeyi öğretmiş, yaşamın tadına varmamı sağlamıştı. Ama şimdi ona dönmeyi düşünürken "Ya beni bağışlamazsa..." diye korkuyordum. Bu korkuyla, yeni yardımcım Eriya'yı hareme Aşmunikal'a yolladım. Kütüphanemize Ludingirra'nın şiirlerinin olduğu yeni tabletlerin geldiğini, ozanla ilgilenen saygıdeğer hanımın isterse gelip tabletleri okuyabileceği haberini gönderdim. Sonra içim içimi yiyerek kütüphanede beklemeye başladım. Yardımcım Eriya, hanımın yann kütüphaneyi ziyaret edeceği müjdesiyle geri dönünce sevinçten ne yapacağımı bilemedim.

Ertesi gün yardımcımı, kil getirmek için iki köleyle kent dışına yolladım. Sabahın erken vakitlerinde kütüphanede beklemeye başladım. Aşmunikal her zaman olduğu gibi fazla bekletmedi beni. Onu kütüphanenin kapısında karşıladım. Ceren gözleriyle neler oluyor dercesine süzdü beni. Ve sanırım o anda neler olduğunu

anladı. Benden uzaklaşıp raflarda sıralanan tabletlere bakarak şöyle dedi:

"Ludingirra'nm tabletleri gelmiş, onları görmek isterim."

Soğuktu, uzaktı, hiç tanımadığım biri gibiydi. Onu kaybediyordum, belki de çoktan kaybetmiştim. Bu düşünce beni çılgına çevirdi; içeri birinin girip bizi görmesine aldırmadan, elini yakalayarak önünde diz çöktüm. Ve ona şu sözlerle yalvarmaya başladım:

"Beni bağışla. Soylu bir aileden gelmekle, becerikli öğretmenlerden ders almakla övünen bu sonradan görmeyi bağışla. İyi ile kötüyü, güzel ile çirkini, sevgili ile düşmanı ayırt edemeyen bu cahili bağışla. Bulduğu altını değersiz bir taş parçası gibi savurup atan bu aptalı bağışla.

Sensiz yaşamının çorak bir çöle döndüğünü fark edemeyen bu aymazı bağışla.

Bağışlanmayacak kadar açgözlü, hırslı, vefasız olan bu kaba adamı bağışla.

Eğer bağışlamazsan, bir uçurumun kıyısında gezinen bu zavallının ayağının altındaki son kaya parçası da kopacak. Eğer bağışlamazsan onun cılız bedeni Fırat'ın derin sularında kaybolacak. Eğer bağışlamazsan, iyilik adına, güzellik adına, saflık adına ne varsa hepsini yitirecek, cinlerin karanlık dünyasına hapsolacak. Eğer bağışlamazsan..."

Aşnumikal'ın avucumda hareketsizmiş gibi duran elinin kıpırdadığını fark ettim.

"Kalk" dedi titrek bir sesle. Başımı kaldırdım, onun gözyaşlarıyla yıkanan yüzüyle karşılaştım. Beni unutmadığını, hâlâ sevdiğini o anda anladım. Ayağa kalktım, iç çekişlerle sarsılan narin bedenini kollarımın arasına aldım. Bedeninin sıcaklığını bedenimde hissettim.

Gözyaşlarının tuzuna bulanmış dudaklarındaki o eşsiz lezzeti yeniden tattım. Buluşmanın sarhoşluğu geçince kaygı ağır bastı. Kütüphaneden küçük odaya girip, kendimizi sürgülü

kapının güvenli bekçiliğine teslim ettik.

Küçük korunağımızda onu öperken, bir yandan da beni bağışladığı için teşekkürlerimi sunuyordum. O eliyle ağzımı kapatarak şöyle dedi:

"Bana teşekkür etme. Çünkü ben sana iyilik etmiyorum. Kızmıştım, doğru; ama senden vazgeçebileceğimi nasıl düşünürsün? Yağmur yağmadığı için, toprak buluttan vazgeçebilir mi?

Ona gülümsemiyor diye, anne yavrusundan vazgeçer mi ? Tarla tohumdan, başak güneşten, böcek çiçekten vazgeçer mi ? Benim senden vazgeçeceğimi nasıl düşünürsün ?"

Böyle söyledikçe yüreğimdeki tutkunun bir aleve dönüştüğünü, damarlarımı ateşlediğini hissetim. Bu ateş bacaklarımın

335

arasına yürümüş erkeklik organımı kabartmıştı. Bütün korkulardan arınarak, yeryüzünde yalnızca onun ve benim kaldığımı düşündüm. Sımsıkı sarıldım Aşmunikal'a. O da narin bedeninin kapısını ardına kadar açtı bana. Hiç tanımadığım bir tapınağa girer gibi merakla, istekle onun bedenine girdim; ilk kez geldiğim bir ülke-deymişim gibi gönlümce gezindim; kutsal meyvelerini kokladım, tattım. Dokunuşlarımın Aşmunikal'm yüzünü vahşi bir cennet çi-

çeğine dönüştürdüğünü gördüm. Ona her dokunduğumda gözlerinde yanan alevler güzelliğine tanrısal bir anlam katıyor, teni bahar mevsimindeki topraklar gibi tazeleşiyordu.

Dokunuşlarla yapılan bu büyü, öpüşlerle kutsanan bu tören olmadan aşkı tadamayacağımı

öğretti Aşmunikal bana. Onun benzersiz güzelliğinden etkilenmemle başlayan, sonra erkekliğimi ispata dönüşen bu yakıcı tutkunun aşk haline gelmesini bir delikanlının hoş şaşkınlığı içinde yaşadım. Onun yaralı sevdasını hissettikçe, ona dokundukça, onu öptükçe, onu kokladıkça Aşmunikal'sız günlere nasıl katlandığıma kendim de şaştım. Ve büyükbabam Mittannuva'yı

ölüme yaklaşırken âşık eden duygunun ne olduğunu daha iyi anladım. Hiç unutmamak üzere belleğime kazıdım.

Ama belleğime kazımam gereken bir gerçek daha vardı: Aşmunikal kralın malıydı. Pişiriş

artık onunla ilgilenmese bile bu böyleydi. Ve Pisiris'in kadınıyla birlikte olanlar ülkedeki en büyük cezaya çarptırılırdı. Bunu düşünmek bile yüzümü karartıyor, yüreğimi korkuyla titretiyordu.

Yirmi beşinci bölüm

"Kemal'i bulmalıyız" dedi Esra korkuyla.

Masadaki herkes gözlerini dikmiş dikkatle onu dinliyordu.

"Onu bulmalıyız" diye yineledi. "Bunca saattir kayıp. Ben artık ciddi olarak kaygılanıyorum."

Kazıdan döndüklerinde Kemal'den hâlâ haber olmadığım öğrenince artık bir şeyler yapmanın zamanı geldiğini anlamıştı. Ekiptekilerle konuşmadan önce iki kez Eşrefi aramış, ikisinde de aynı cevabı almıştı: "Yüzbaşı karakol dışında." Ne bir açıklama yapmışlar, ne de karakola ne zaman döneceğini söylemişlerdi. Topu topu bu üç sözcük... Yoksa Yüzbaşı ona kırılmış mıydı, telefonlarına bu yüzden mi çıkmıyordu? "Onunla ilişkiye girmemeliydim" diye düşündü. Onunla yattığı için ilk kez pişmanlık duyuyordu. Neden aramıştı ki onu ? Neden olacak, Kemal'in kaybolduğunu bildirmek, yardım istemek için. Öyle mi, yoksa, kendim çaresiz hissettiği şu anlarda özel birinin güven verici sözlerine sığınmak için mi ? "Hayır" diye karşı çıktı kafasının içinde konuşup duran sese: "Yüzbaşı'ya sığınmayı filan düşünmüyorum. Çözmem gereken daha önemli bir konu var." Yüzbaşı'yı kafasından kovmaya çalışarak arkadaşlarını başına topladı.

Ekiptekiler tabletleri tamamlamanın sevincini yaşıyordu. Bu yüzden sözleri can sıkıcıydı. Esra da farkındaydı bunun ama çaresi yoktu, tki cinayetin ardından bir arkadaşları kaybolmuştu.

"İşi gücü bırakıp, onu aramalıyız" diye sürdürdü sözlerini. "O kadar büyük bir yer değil burası. Ekipler kuralım, bir kısmımız kasabaya inelim, bir kısmımız Fırat kenarını

tarayalım..."

Fazlaca düşünmeden, adeta soluk bile almadan söylenen bu sözleri masanın başında toplanmış

arkadaşları kaygıyla dinliyordu. Herkesin kafasında bir gün sonraki basın toplantısı için yapı

338

yapılacak hazırlıklar vardı. Esra'nın yazdığı metni bilgisayar odasında bulan Timothy ingilizce'ye çevirmişti ama henüz çoğaltılmamıştı. Gazetecilere dağıtacaktan fotoğraflar da tabedilmemişti. Elifin vakit yitirmeden karanlık odada çalışması gerekiyordu. Böyle sıkışık bir durumda, değerli zamanlarını, belki de gönül kırgınlığı nedeniyle bir yerlere çekip gitmiş olan Kemal'i aramakla geçirmeleri doğru değildi. Esra dışında herkes böyle düşünüyordu ama kimse cesaret edip de bunu dile getiremiyordu. Görev Bernd'e düştü.

"Böyle aceleyle, telaşla hiçbir sonuç elde edemeyiz" dedi Alman arkeolog. Sesi yumuşak ama kararlıydı. "Kemal kendi kendine mi gitti, yoksa başına kötü bir iş mi geldi bilmiyoruz.

Bence korkuya kapılmak için erken. Üstelik yapılması gereken bu kadar çok iş varken..."

Esra'nın kaşları çatıldı, karşı çıkmaya hazırlanıyordu ki, Timothy fırsat vermedi.

"Bernd kesinlikle haklı" dedi. "Kemal'in çok gergin olduğunu hepimiz biliyoruz. Dün neredeyse benimle kavga edecekti. Böyle bir ruh hali olan insanın, bize haber vermeden bir yerlere çekip gitmesi doğal."

"Onun bu kadar sorumsuz davranacağım sanmıyorum" dedi Esra umutsuzca başını

sallayarak. "Şimdiye kadar en azından bir telefon etmesi gerekirdi."

Yanında oturan Teoman, eliyle omzuna dokundu Esra'nın.

"Senin kadar ben de kaygılanıyorum" dedi. "Ama dün maçtan dönerken, 'Bu kazının tadı

kaçtı, ben gideceğim' deyip duruyordu. Belki de gerçekten gitmiştir."

"Ama bavulu, eşyaları odasında duruyor. Gittiyse onlan niye bıraksın ?"

Bütün iyi niyetiyle atıldı Murat:

"Antep'teki müze müdürü Rüstem'in arkadaşı olduğunu söylüyordu. Belki de onun yanına gitmiştir."

Bu olasılığı Esra da düşünmüştü. Ama sabahın erken saatinde nasıl gidecekti Antep'e ?

"Hangi araçla ?" diye sordu.

"Kamyonetle" diye yanıtladı Halaf. Aşağı köylerden, Antep'e sebze götüren kamyonetler geçer. Onlara binmiştir."

"O kadar erken mi ?"

"Erken. Sebzelerin güneşi yiyip solmaması için çok erken çıkarlar yola."

Olabilir miydi ?

"Neden olmasın" diye umut verdi Murat, "geçen gün kasabadan dönerken otostop çekmiştim, adamlar hiç nazlanmadan aldılar beni. Okulun önüne kadar da getirdiler."

"Müzeyi arayalım" diye atıldı Elif, "böylece orada olup olmadığını anlarız."

Doğru söylüyordu kız. Hemen cep telefonuna sarıldı Esra. Tuşlara bastı. Masadaki herkes susmuş, merakla, onu izliyordu.

"Alo... Rüstem Bey'le görüşebilir raiyim? Yok mu? Nerede olduğunu biliyor musunuz?

istanbul'dan konuğu mu var? Konuğun ismini biliyor musunuz? Demek öyle. Cep telefonunun numarasını söyler misiniz? Ben arkeolog Esra. Yazıyorum, Evet... Evet... Çok teşekkür ederim."

"Rüstem yokmuş" dedi arkadaşlarına dönerek. "Bir konuğuyla birlikte Yesemek Açık Hava Müzesi'ne gitmişler. Gece orada ka-lacaklarmış."

Haklı çıkmanın gururuyla gülümsedi Murat:

"Tamam işte, Kemal onun yanında."

Esra temkinliydi.

"Şimdi anlarız" diyerek Rüstem'in numarasını tuşlamaya başladı. Telefonu kulağına dayayıp bekledi, beklemesi uzadı da uzadı... Bunalmış bir tavırla indirdi telefonu:

"Ulaşılamıyor."

"Canını boş yere sıkıyorsun" dedi Teoman. "Bence de Kemal onun yanında. Biliyorsun iki yıl önce Yesemek'teM çevre düzenlemesine katılmıştı."

Rüstern'i hastanede Kemal'le fısır fısır konuşurken gördüğünü anımsayan Esra ikna olmasa bile biraz yatışmıştı. Kemal onun yanında olabilirdi.

Hızla yenilen bir yemekten sonra herkes işe koyuldu. Elif ile Murat karanlık odaya çekilmiş, tabletlerin siyah beyaz fotoğraflarını basıyor, Timothy 28 numaralı tableti çözüyor, Bernd basın toplantısında okuyacağı metni gözden geçiriyor, Teoman ile Esra ise bilgisayarın başına geçmiş. Patasana tabletleri dışında buluntuların listesini çıkarıyorlardı. Az sonra bu iş

tamamlandı. Esra Murat'ı da yanına alarak, gazetecilere dağıtılacak metni çoğaltmak için kasabanın yolunu tuttu.

Cipi Murat kullanıyordu. Önlerinde akıp giden asfalt yoldan yükselen sıcaklık gözle görülecek kadar yoğundu. Gökyüzünde uçan bir tek kuş bile yoktu, insanlar, hayvanlar börtü böcek serin bir yer bulup, oraya atmışlardı kendilerini. Her zaman zevkle seyrettiği Fırat bile, erimiş kurşun gibi hantal ve sıcak görünüyordu Esra'nın

gözüne. Cipin bütün pencereleri açıktı, ama içeri dolan rüzgâr en ufak bir serinlik bile vermiyordu.

Baş ağrısının geçmiş olduğunu fark etti. Hâlâ bir ağırlık vardı ama o Allahın belası zonklamadan kurtulmuştu. Ayaklarının yanında duran, buz tutmuş su şişesini aldı. Aradan daha yarım saat bile geçmemişken buzun yansı erimiş, suya kesmişti. Şişeyi başına dikti. Su, dudaklarının kenarından taşarak çenesine, oradan da göğsüne akü. Hiç sakınmadı, gözlerini kapayarak soğuk suyun teninde uyandırdığı serinliği hissetmeye çalıştı.

"Bu Yüzbaşı değil mi?" diyen Murat'ın sesiyle açtı gözlerini. Karşıdan bir cip geliyordu.

Gözlerini kısarak, dikkatle baktı. Evet, aracı kullanan askerin yanındaki Eşrefti. Onları

görünce hareketlenmişti. Murat hızını düşürdü. Karşıdaki cip sağda durdu. Yüzbaşı eliyle onların da durmalarını işaret ediyordu. Yolun dışındaki iri ceviz ağacının gölgesine çekti Murat. Onlar cipten inerken Yüzbaşı yanlarında bitivermişti bile.

"Ben de size geliyordum."

Dudaklarında manidar bir gülümseyiş belirdi Esra'nın.

"Hayrola" dedi, "bu sıcakta ne işiniz var bizimle?"

Yüzbaşı gülümsemedi, yorgun yüzü insanı kaygıya düşürecek kadar ciddiydi.

"Haberler kötü" diye açıkladı Yüzbaşı, "bir kişi daha öldürüldü."

Dünya başına yıkılır gibi oldu Esra'nın.

"Kemal" diye kekeledi.

Eşrefin yüzünde şaşkın bir ifade belirmişti.

"Kemal'e ne oldu?" diye sordu.

"Kemal değil mi?"

"Değil canım, Tirnil köyünden Nahsen. Kemal de nereden çıktı ?"

"Sabahtan beri kayıp" dedi Esra üzüntüyle.

"Nasıl kayıp?"

"Bilmiyoruz" dedi Esra. Arkadaşı için üzülüyordu ama merakı daha ağır basmıştı. "Bunu sonra konuşuruz, sen şu öldürülen adamı anlat."

"Elli yaşlarında bir köylü. Geceleri hırsızlık olmasın diye bahçesindeki çardakta uyuyormuş. Sabah gittiklerinde çardaktaki kalaslardan birine asılı bulmuşlar."

Heyecanla sordu Esra:

"Adam bakırcı mıymış ?"

"Hayır, babası bakırcıymış" dedi Eşref. Bir an göz göze geldiler, ikisinin de aklından lojmanda konuştukları geçiyordu. "Hem de Garo Usta'nın çıraklığını yapmış. Ama babası beş

yıl önce sizlere Ömür."

341

"Babası yerine oğlunu öldürdüler."

"Öyle. Adamın boynuna bir de bakır tel geçirmişler."

"Bakır telle mi asmışlar ?"

"Yok, adamı beygirini bağladığı yularla asmışlar. Ama boynuna da bakır bir tel geçirmişler."

Tuhaf bir parıltı geçti Esra'nın gözlerinden.

"Bu bir mesaj" diye mırıldandı, "katil cinayetleri neden işlediğini bilmemizi istiyor. Öteki cinayetlerde de mesajlar vardı. Hacı Settar'ı siyahlar giymiş bir keşiş itmişti; yani katil, bize Papaz Kirkor'u anımsatmak istiyordu. Korucubaşı Reşat ise tıpkı Ohannes Ağa gibi öldürüldü..."

"Yetmiş sekiz yıl önceki cinayetlerin tekrarlandığı konusunda haklı olduğun ortaya çıktı"

dedi Yüzbaşı. Duraksadı, eliyle alnında biriken teri silerken ekledi:

"Ama ben bu işin arkasında hâlâ örgütün olduğunu düşünüyorum."

Yüzbaşı'nın çocuksu inatçılığı bu kez hoşuna gitti Esra'nın. Sevgiyle baktı ona. Somurtan Yüzbaşı'nın etli dudakları hafifçe dışarı sarkmıştı. Bu dudakların ensesinde gezindiğini düşündü

Esra. Geçen günkü sevişmelerini anımsadı. Yüzbaşı'nın kaslı bedenini üzerinde, içinde hissetti.

Bütün bedeni ürpermeye başlamıştı. Hemen toparladı kendini.

"Su içer misin ?" diye sordu.

"îçerim" dedi Yüzbaşı, "sabahtan beri güneşin altında öldük."

Murat su şişesini alarak uzattı. Şişeye dokunan Eşref:

"Buz gibi" diye keyifle mırıldandı. Sonra şişeyi başına dikti, gözlerini kısarak, kana kana içti.

"Yavaş" dedi, onu izleyen Esra, "hasta olacaksın."

Suya doyan Eşref, cipte oturan askere seslendi:

"Erol, bak buz gibi su var."

"Ver, ben götüreyim" dedi Murat. Genç öğrenci şişeyi alıp uzaklaşınca:

"Aslında şu örgüt meselesinde ben de sana katılıyorum" dedi Esra. "Üç cinayeti bir tek kişinin işlemesi bana da çok zormuş gibi geliyor. Bence de bu bir örgütün işi, ama senin sandığın gibi Kürtlerin değil, radikal dincilerin örgütü."

Yüzbaşı'nın bakışları Esra'nın yüzünde kenetlenmişti:

"Bildiğin bir şey mi var?"

"Abid Hoca'nın Ermeni olduğunu duydum."

"Sen ne söylediğinin farkında mısın?" der gibi baktı Yüzbaşı.

"Öyle balana. Adam Ermeni kökenli. Daha önemlisi Ohannes 342

Ağa'nın akrabası. Üstelik Korucubaşı Reşat kız kardeşini metres tutmuş."

Yüzbaşı'nın şaşkınlığı kuşkuya dönüştü:

"Bunları kimden öğrendin Allah aşkına?"

"Şundan bundan. Eğer sen de küçük bir araştırma yaparsan aynı bilgilere ulaşırsın."

"Araştırma yapmam için bu söylediklerinin doğru olması lazım. Bu bilgiler güvenilir yerden mi? Yoksa yine şu işgüzar aşçın mı söyledi?"

"Herkes biliyor. Git kasabanın yaşlılarına sor."

Duyduklarına inanmakta güçlük çekiyordu Yüzbaşı. Bakışları Esra'nın yüzünde, bir süre düşündükten sonra:

"Yani" dedi. "Reşat'ı Abid Hoca mı öldürdü diyorsun?"

Yanlarına dönen Murat da Abid Hoca adını duyunca ilgiyle dinlemeye başlamıştı konuşmayı.

"Yalnızca Reşat'ı değil" dedi Esra sözcüklerin üzerine basa basa, "üçünü de o öldürdü."

"Bu büyük bir iddia" dedi Yüzbaşı. "Diyelim ki Abid Hoca'nın Reşat'ı öldürmek içki nedenleri var ama ötekiler..."

"Yetmiş sekiz yıl önceki cinayetlerin intikamını almak istemiştir. Ailesi içten içe ona bu nefreti aşılamış olamaz mı? însan zorla ne kadar Müslüman olabilir?"

"Bir nefreti diri tutmak için yetmiş sekiz yıl çok uzun bir zaman" dedi Yüzbaşı.

Yanıtı hazırdı Esra'nın:

"İnançlar da uzun ömürlüdür. Yüzyıllarca sürerler. Gâvur Nadide diye bir kadın var. O bile tümüyle inancından vazgeçmemiş. Hem Kuran'a hem de incil'e inanıyor"

"Bilemiyorum" dedi Yüzbaşı alnını kırıştırarak, "o sıradan biri değil, bir cami hocası."

"Aslında ben de Abid'den kuşkulanıyorum" diyerek Murat da karıştı söze, "Hacı Settar cinayeti konuşulurken Halaf minarenin anahtarının yalnızca Abid Hoca'da olduğunu söylemişti.

Yani Hacı Settar öldürülürken hoca da oradaydı."

Cinayetler üzerine Murat'ın da fikir yürütmesi canını sıkmıştı Yüzbaşı'nın.

"Orada olduğunu gizlemedi M" diye söylendi. "Onunla bizzat ben konuştum. Her cuma sabahı olduğu gibi, Hacı Settar yukarı çıksın diye minarenin kapısını açmış, sonra camiye girmiş. Camideyken minarede olanları görmesi ya da duyması mümkün değil. Hacı Settar yere düştükten sonra bile olaydan haberi olmamış.

343

Namaza gelenler ona olayı anlatmış."

"Ya yalan söylüyorsa" dedi Esra, "ya Hacı Settar'ı aşağıya atıp, sonra camiye girdiyse ?"

"Bunun için nedeni yok. Hadi yaptı diyelim. Görgü tanıkları siyahlar giymiş bir adamın kaçtığını görmüşler..."

"Abid Hoca kendini gizlemek için keşiş gibi siyahlar giyinmiş, kaçarak camiye girmiştir.

Ezan okunmadığı için içeride henüz kimse yoktur. Cüppesini çıkarıp, bir yere saklamış, cemaati beklemeye başlamıştır."

"Bilemiyorum" dedi Yüzbaşı. Koyu renk gözlerinde çaresizlik okunuyordu. "Nedense bu ihtimal pek inandırıcı gelmiyor bana."

Yeniden kısa bir sessizlik oldu. Ceviz ağacının dallarında gezinen ılık rüzgârın hışırtılarından başka ses duyulmadı. Sessizliği Esra bozdu:

"Ama elinde de başka şüpheli yok. Abid Hoca yapmadıysa kim yaptı?"

Yüzbaşı gözlerini kısarak dinlemişti Esra'yı. Yanıtlamak için çok beklemedi:

"Bernd'e ne dersin? Adam dün gece tam bir Ermeni hayranı gibi konuştu. Bana nasü öfkeyle baktığını gördün mü ? Ya adam gizli bir manyaksa ? Cinayet saatlerinde onun nerede olduğunu biliyor muyuz ?"

Esra ne söyleyeceğini bilemedi. Bernd hakkında düşündüklerini anlatsa, Eşref onu anında baş zanlı ilan ederdi. Pek haksız da sayılmazdı. Abid Hoca'nm Ermeni kökenli olduğunu öğrenmese kendisi de Bernd'i katil saymayacak mıydı? Ama Abid Hoca hakkında öğrendiklerinden sonra durum değişmişti. Cinayet işlemek için onun daha iyi nedenleri vardı.

"Hiçbir katil kendini ele verecek tartışmalara girmez" dedi. "Cinayetleri Bernd işleseydi, Ermenileri fanatikçe savunmazdı. Kendini gizlemeye çalışırdı."

Bunların doğru olduğunu Yüzbaşı da biliyordu.

"Bence bu Abid'i sorgulamalısın" diye sürdürdü Esra. "Cemaatin tepkisinden çekmiyorsan, gizlice araştırmalısın. Cinayetler işlenirken neredeymiş, kimin yanındaymış, en azından bunları öğrenmelisin. Çünkü

adamın olanakları çok fazla. Fayat gibi ona gözü kapalı itaat edecek insanlar var. Onlarla bir tür örgüt kurmadığım nereden biliyoruz."

Bu kadarı da fazlaydı.

"Yapma Esra!" diye bağırdı Yüzbaşı. "Islamî bir örgüte Ermeni davası için cinayetler mi işletti diyorsun ?"

344

Esra varsayımından zerre kadar kuşku duymuyordu:

"Adam çok zeki, çevresindekilere cinayetleri Ermeni davası için işlediklerini söylememiştir. Bunun büyük tslamî uyanışla ilgili olduğunu filan anlatmıştır."

Sıkıntıyla iç geçirdi Yüzbaşı.

"Farkında mısın ?" dedi. "Yine başa döndük. Hacı Settar öldürüldüğünde ben bu işi ayrılıkçıların yaptığını söylüyordum, sen de dinci fanatiklerin..."

"Bence başta değiliz, epeyce de yol aldık üstelik. Eğer akıllı davranırsak yakında katil yakalanır."

Söyleyip söylememe konusunda kararsızlık geçirdikten sonra:

"Bir işe yarar mı bilmiyorum ama aslında bir ipucu daha var elimizde" dedi Yüzbaşı.

"Galiba katil yaralanmış."

"Nereden biliyorsun ?"

"Çardağın yakınlarında kan izleri bulduk. Maktulden hiç kan akmadığına göre, katilden başkasına ait olamaz. Ve üzerinde kan izleri olan bir orak ele geçirdik. Sanırız maktul katile direndi. Boğuşma sırasında orakla onu yaraladı. Aynı kan izlerini maktulün çalınan at arabasında da bulduk. Sanınz katil yaralanınca oradan at arabasıyla ayrıldı."

"At arabasını nerede buldunuz ?"

"Köyün altındaki çayırda."

"Bu müthiş bir haber" dedi Esra. Gözleri heyecanla parıldamaya başlamıştı. "Demek ki katil yaralı. Yapılması gereken Abid Hoca ve adamlarının yaralanıp yaralanmadığını kontrol etmek."

"Bunu yapanz ama doğrusunu söylemek gerekirse bir şey bulacağımızı sanmıyorum."

"Bulacaksın" dedi Esra. Eşrefin eline dokunarak güvenle gülümsedi. "İnan bana bu defa sonuç alacağız."

Umarım haklı çıkarsın der gibi baktı Yüzbaşı, sonra genç kadının elini usulca sıkarak:

"Neyse ben sizi tutmayayım" dedi. "Kasabaya gidiyorsunuz galiba?"

"Belediye'ye" dedi Murat, "fotokopide çoğaltacağımız metinler var."

Esra cipe binmeden önce Yüzbaşı'ya döndü:

"Akşam uğra istersen."

Manidar bir ifade belirdi Eşrefin yüzünde.

"Çok yorgun oluyorsunuz" dedi, "sizi rahatsız etmek istemem."

Esra'nın yanakları hafifçe kızardı:

"Dün akşam için özür dilerim. Bu akşam yorgun olmayacağız."

345

Yüzbaşı cipine binene kadar hareket etmediler. Askerî cip, neredeyse buharlaşacak olan asfalt yolda kaybolurken, onlar da kasabanın yolunu tuttular.

"Az önce konuşurken seni izledim" dedi Murat beğenisini gizlemeden, "bir arkeologtan çok dedektife benziyordun."

"Eee?"

"Takdir ettim. Olaylara bakış açın, çözümleme yeteneğin, hepsinden önemlisi kararlılığın.

Annemden sonra hiçbir kadından bir şey öğrenemeyeceğimi düşünüyordum. Sen bu düşüncemi değiştirdin. Kazıda bana en çok bağıran kişi sensin, ama en fazla şey öğreten kişi de sensin."

Duydukları hoşuna gitmişti Esra'nın.

"Böyle düşünmene memnun oldum" dedi. "Seni sevdiğimi bilirsin. İyi bir arkeolog olarak yetişmeni isterim. Arna şu abuk sabuk takıntılarından kurtulman lazım. Ne demek istediğimi anlıyor musun ?"

Genç öğrenci başını salladı:

"Anlıyorum anlıyorum." Önünde uzanan yola baktıktan sonra çekingen bir tavırla yeniden başladı konuşmaya:

"Kızmazsan sana bir şey söyleyeceğim."

Esra merakla baktı delikanlıya.

"Yüzbaşı'yla konuşmanı, davranışlarını çok beğendim ama fazla müdahale ediyorsun gibi geldi. Onu yönlendirmeye kalkman doğrumu?"

"Yönlendirmeye kalkmadım" diye itiraz etti Esra, "sadece düşüncelerimi söyledim. Sen de söyledin."

"Ben de söyledim tamam. Ama adamcağızın kafası karıştı."

Başka zaman olsa arkadaşına hak verirdi. Çünkü içinde öne çıkma hastalığı, insanları

yönetme dürtüsü olduğunu çok iyi biliyordu ama şimdi tartışma sıcakken bunu kabul etmesi çok zordu.

"Karışmasında fayda var. Katili yanlış yerde arıyor. Baksana Abid Hoca'ya toz kondurmamaya çalıştı" diye sürdürdü konuşmasını Esra.

"Belki günaha girmekten korkuyor" diye bir tahminde bulundu genç öğrenci.

"İyi ya, onu yönlendirerek ben girmiş oldum günaha."

Yirmi beşinci tablet

Pişiriş günahları gibi AşmunikaTı da unutmuş görünüyordu. Barış yıllan boyunca kendini çok sevdiği avcılığa kaptırmıştı. Günlerce iri bir geyik, azgın bir aslan, yaralı bir domuzun peşi sıra dağlarda gezip duruyordu. Onun bu tutkusu, AşmunikaTla buluşmamız için sayısız fırsat verdi. Ve biz bu fırsatları, kimseye sezdirmeden ya da sezenlerin aklını karıştırarak uzun mutluluk anlarına çevirmeyi bildik. Ama tanrılar onlara ihanet ettiğim günden beri benden intikam almayı akıllarına koymuştu. Belki de Aşmunikalla o mutlu ardan tatmama daha çok acı

çekmem için razı olmuşlardı. Her zaman olduğu gibi yine son sözü onlar söyleyeceklerdi.

Kendi çiçeğiyle zehirlenen bir ağaç gibi aşkımız da kendi nıeyvesiyle sona erecekti.

Pisiris'in çocuğu olmuyordu. Ama hırslı kral bundan kendini sorumlu tutmuyor, kraliçeyi ve haremindeki kadınları suçluyordu. Ne var ki hareme ne kadar kadın alınırsa alınsın sonuç

değişmiyor, kralın çocuğu olmuyordu. Pişiriş yılmadan, kâhinlerin bir gün gelip sana bir veliaht verecek dediği kadını bekliyordu. Ama bu bir yalandı. Gerçek, Pisiris'in bir kaya kadar kısır olduğuydu. Ne yazık ki muzır tanrılar bu gerçeği kanıtlamayı bana kısmet etmişlerdi. Belki bu düşmanınızdan intikam almak için en acımasız yollardan biridir. Pisiris'ten nefret etsem de

ben böyle bir intikam istemiyordum. Çünkü başımıza ne büyük bu-
felaketin geleceğini biliyordum.

Kem gözlerden, dedikoducu kadınlardan, dalkavuklardan, saray görevlilerinden sakladığımız aşkımızı, Aşmunikal'ın bereketli toprağına düşen benim dölüm ele verecekti.

Pişiriş yine uzun bir av partisine çıkmışken, Aşmunikal kütüphaneye geldi. Şaşırmıştım.

Buluşma günümüz değildi. Güzel

yüzünü keder bürümüştü. Aceleyle şöyle dedi:

"Gebe kaldım."

Olanları tam anlamamıştım. Ona sordum:

"Pisiris'ten mi?"

Gözlerinde derin bir kaygıyla başını salladı:

"Hayır, senden. Pişiriş aylardır birlikte olmadı benimle."

Tuhaftır önce gurura benzer bir duygu uyandı içimde ama hemen sonra başımıza gelen belanın büyüklüğünü kavradım.

"Ne yapacağız?" diye fısıltıyla sordum.

"Bilmiyorum" dedi. Bir süre başını öne eğip düşündükten sonra ekledi:

"Pisiris'e yakın olmalıyım. Onun yatağına girmeliyim."

Söyledikleri doğruydu, tek çare buydu ama yine de yüreğimin burkulmasına, içimi koyu bir kıskançlığın kaplamasına engel olamadım. Kıskançlık içinde kıvranarak, acıyla, umutla Pisiris'in avdan dönmesini bekledik. Ne yazık ki beklentilerimiz boşunaydı. Pişiriş avdan dönmeden

önce ona yeni bir gözde gelmişti. Bir veliaht bekletil isiyle tutuşan Pişiriş, yatağında yeni genç bir kız varken AşmunikaTa dönüp bakmayacaktı, öyle de oldu. Başka çaresi olmadığını bilen Aşmunikal yeni gözdenin unutulmasını beklemeye karar vermişti. Ama karnı giderek büyüyor, haremdeki kadınların gebeliğini fark etmesinden korkuyordu. Korktuğu başına gelmekte gecikmeyecekti. Hareme alman ilk kadın olan Puduha, Aşmunikal'daki tedirginliği anlayarak onu gözetlemeye başlamıştı. Aşmunikal'ın karnının büyüdüğünü fark edince, müjde vermek için Pisiris'e koşmuştu.

Aşmunikal'ın hamile kaldığını duyan Pişiriş, önce şaşırmış, sonra öfkeden kudurmuş bir halde hareme dalmıştı. Benim öpmeye kıyamadığım Aşmunikal'ı bir tokatla yere sererek, bu işi kimin yaptığını söylemezse, cinsel organını dağlatarak, onu öldüreceğini söylemişti. Yediği ikinci tokatla bayılan narin Aşmunikal, sarayın en üst katındaki haremde Fırat'a bakan bir odaya hapsedilmişti.

Beklemediği bu ihanetten büyük utanç duyan Pişiriş olayı herkesten gizlemeye çalışıyordu.

Bu yüzden olayın haremin dışına çıkmaması için kesin emirler vermiş, kadınları tehdit etmişti.

Aşmunikal uyandığında kendisine haber verilmesini söyleyen Pişiriş oradan ayrılarak bu işi kimin yaptığını soruşturmaya başlamıştı. Pişiriş, Aşmunikal'ın kimlerle görüştüğünü

sorgularken benim hâlâ hiçbir şeyden haberim yoktu. Saraydan bazı görevliler bu günahkâr kadının arada bir kütüphaneye gittiğini de s

söylemislerdi ama benden kuşkulanmayan Pişiriş, dikkatim Aşmuni-kal'ın üç ay önce anne babasına yaptığı ziyarete çevirmişti. Ne olduysa orada olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden Aşmunikal'ın anne babasının saraya getirilmesini emretmişti.

O sırada Aşmunikal kendine gelmiş, bunu fark eden Puduha, kralın anne babasını saraya getirteceğini, onlara işkence yapacağını, bunu engellemek için âşığını açıklamasını istemişti.

Bir süre düşünen Aşmunikal, Puduha'ya "Âşığımı açıklayacağım, git kralı çağır" diyerek onu aşağıya yollamıştı. Puduha odadan çıkınca, Aşmunikal, haremin açık penceresinden kanadı

kınlan dişi bir kartal gibi aşağıdaki kayalıkların üzerine bırakmıştı kendini.

Puduha'nın haberiyle yeniden hareme gelen Pişiriş, Aşmunikal'ı göremeyince öfkeden deliye dönerek, yanındaki kadına vurmaya başlamıştı. Ama pencereden bakan muhafızlar ak kayaların üzerinde Aşmunikal'ın al kanını görünce, Rsiris de aşağıya inmiş, AşmunikaTın o güzelim bedenini cansız olarak bulmuştu. Ölümüyle bile ona meydan okuyan bu genç kadının gösterdiği cesaret Pişirişi çileden çıkarmış, Aşmunikal'ın sevgilisinin bulunması için en yakın adamlarını görevlendirmişti.

Acı haberi yardımcım Eriya getirdi. O sırada ben kütüphaneye kapanmış, Asurluların yeni kralı Salmanasar'ı kutlayan ve bağlılığımızı bildiren bir tablet yazıyordum. Eriya içeri girdi.

"Efendim" dedi, "Ludingirra'yı seven, Saygıdeğer Aşmunikal kendini saraydan aşağıya atmış. Ölüsünü kayalıkların üzerinde bulmuşlar."

Evet, Eriya kütüphanenin kapısında durdu ve aynen bunları söyledi. O söyler söylemez kavradım gerçeği. Hiç şaşırmadım, kendi kendime itiraf etmemiş olsam da bekliyordum bu sonucu. Benim gösteremediğim cesareti o göstermişti. Bu acımasız, bu yalancı, bu hilebaz dünyayı bırakıp gitmişti.

Yatağımın zevki, gecelerimin tatlı özlemi, günlerimin tedirgin heyecanı, yalnızlığımı kuşatan güzellik, gölgemi saran sıcaklık, aklımı zorlayan çılgınlık artık yoktu. Damarlarımda hüküm süren, ıtır kokulu, gece gözlü, yağmur saçlı sevgili, beni korkularımla, beni alçaklığımla baş

başa bırakıp hiç dönmemek üzere gitmişti.

Ve ben bunu öğrenmiş olmama karşın çıldırmadım, saçımı başımı yolmadım. Felaketimi haber veren yardımcım Eriya'ya, "Hayır, o Ludingirra'yı değil beni seviyordu" diye bağıramadım. Sivri uçlu hançerimi giysilerimin altına gizleyip, Pisiris'in zalim yüreğini deşmeye de kalkışmadım. Kütüphanenin ortasında öylece

350

donup kaldım Sonra alçaklığım su yüzüne çıktı; korku, şaşkınlığımı ve kederimi bastırdı.

Pisiris'in beni yakalayacağım, bana işkence edeceğini düşünmeye başladım. Üzüntümü

gizledim, gözyaşınu tuttum, öfkemi belli etmedim. Sefil canımı kurtarmak için sevdiğim kadının parçalanmış gövdesine bakmayı bile göze alamadım. Ama korkum boşurıaydı.

Aşmunikal beni korumak için ölmüştü. Bunu ancak ertesi gün anladım. Yine de tedirginliğimden tümüyle sıyrılabilmiş değildim. Pisiris'in bu işin peşini bırakmayacağım düşünüyordum. Aşmunikal'la ilişkimi bilen tek kişi başra-hip Valvaziti'ydi, o da geçen yıl ölmüştü. Aşmunikal'ın karnındaki çocuğun babasının ben olduğumu tespit etmesi oldukça zordu.

Olaylar düşündüğüm gibi gelişti. O dizlerimin bağını kesen korkudan kurtulmaya başladım ama artık bu dünyada bana huzur

yoktu.

Tanrıların yeryüzündeki temsilcisi Kral Pişiriş, babamın başım kestirmişti, sevdiğim kadının, çocuğumun ölümüne neden olmuştu ve ben ödlek Patasana, onun karşısına çıkmamış, yüzüne tükürmemiştim. Korku, ışığı boğan karanlık bir gece gibi aklıma, yüreğime çökmüş, bütün bedenimi sarmıştı. Evet, ben bir korkaktım, ama korkaklar da intikam alırdı. Belki de en iyi intikamı korkaklar alırdı, îlan etmeden, sinsice bekleyerek, hiç kimsenin ummadığı bir anda...

Yirmi altıncı bölüm

ilan etmeden, sinsice bekleyerek, hiç kimsenin ummadığı bir anda cinayetleri işlemeye başlamıştı. Yetmiş sekiz yıllık kin, yetmiş sekiz yıllık öfke ancak böyle ustaca düzenlenmiş

cinayetlerle yatıştırılabilirdi. Evet evet, katil Abid Hoca'dan başkası olamazdı. Belediye'ye gidinceye kadar bunları düşünmüştü Esra.

Belediye'ye vardıklarında, kapıda bir görevli yerlere kadar eğilerek karşılamıştı onlan. Bir kanal yapımı işine gitmeseymiş Edip Başkan da burada olacakmış. Neylersin ki vazife her şeyden önemliymiş. Yarın gazeteciler geldiğinde burada olacakmış. Ama merak etmesinlermiş, Belediye onların hizmetindeymiş, istekleri emirmiş. Başkanla karşılaşmadığına sevinmişti Esra. Böylece sahte nezaket konuşmalarından kurtulmuştu. Görevliye fazla vakitleri olmadığını, hemen fotokopi makinesinin yanma gitmek istediklerini söyledi. Dudaklarından gülümseme eksik olmayan görevli anında uydu Esra'nın isteğine. Onlan alt katta fotokopi makinesinin bulunduğu odaya indirdi. Ne içeceklerini sorduktan sonra onlan fotokopi makinesiyle baş başa bırakıp gitti. Murat makineyi çalıştmrken Esra da cep telefonunun tuşlanna basmaya başladı. Ama Rüstem'in cep telefonuna hâlâ ulaşılamıyordu. Yoksa Kemal bilerek mi kapattırmıştı telefonu. Daha neler... Bu kadarını da yapamazdı artık.

Belediye'de işleri uzun sürmedi. Esra, soğuk sodasını bitirinceye kadar Murat fotokopileri çekmişti bile. Belediye'den çıkarken, camiye girmekte olan Abid Hoca'yı gördüler. Murat cipe binerken, Esra durup, dikkatle adamı izledi. Bedeninde bir yara izi var mı, anlamak istiyordu.

Ama Abid Hoca son derece sağlıklı görünüyordu. "Belki büyük bir yara değildir, gömleği gizliyordur" diye geçirdi kafasından.

Abid Hoca, insanlarla göz göze gelirse sırrının açığa çıkmasından çekiniyormuş gibi başını

öne eğerek yürüyordu. Esra işleri karıştırmaktan korkrnasa, gidip durdurur, adamı daha yakından kontrol eder, ağzını arardı. Ama Yüzbaşı'mın bu işe

çok bozulacağını biliyordu. Abid Hoca'nın camiye girmesini çaresiz gözlerle izledikten sonra cipte onu bekleyen Murat'a katıldı.

Abid Hoca'yı böyle yere bakarak yürürken görünce daha çok inandı katil olabileceğine. Beden diline çok inanırdı, insanların gizlemeye çalıştıkları duygularını, zaaflarını, yalanlarım çoğu kez beden dili ele verirdi. Abid Hoca'yla karşılaştıklarında da adamın bakışlarında kaypak bir ifade gördüğünü anımsıyordu. Evet, bu defa yamlnııyordu katil bu herif olmalıydı. Taşıdığı büyük yükü kaldıramadığı için böyle kamburunu çıkarıp, yüzünü saklayarak sinsi sinsi yürüyordu. Ama hâlâ çözemediği bir nokta vardı. Hadi yaşlı Hacı Settar neyse de, Reşat gibi temkinli bir adamı

nasıl öldürebilmişti. Dün gece öldürülen zavallı son anda farkına varmış olmalıydı; kendini korumaya çalışmış, hatta katilini yaralamış ama kurtulmayı başaramamıştı. Onlan önce bayıltmış, sonra öldürmüş olmalıydı. Adam hoca olduğu için kurbanlar kuşkulanmamıştır ondan.

Rahatça sokulmuştur yanlarına. Kimin aklından geçer hocanın katil olacağı?

Okula gelip, çardağın altındaki küçük topluluğu görünce, Kemal döndü sanarak, Murat'ın park etmesini bile beklemeden sevinçle atladı cipten. Ama sevinci boşunaydı. Toplulukta Kemal yoktu. Önce Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün İstanbul şubesinden Joachim'i tanıdı, Bernd'in konuştuğu iki Almam da daha önce gördüğünü anımsıyordu. Bunlar dün İstanbul'dan gelen ekip olmalıydı. Joachim, Esra'yı görünce gülümseyerek ayağa kalktı:

"Frau Esra, nasılsınız?"

Esra'nın dudaklarında zoraki bir gülümseme belirdi:

"Teşekkür ederim. Siz nasılsınız?"

Konukların ellerini teker teker sıkarak "Hoş geldiniz" dedi. Timothy, Teoman ve Elif ortalıkta görünmüyordu. Odalarında çalışıyor olmalıydılar. "Bu iş yoğunluğunda tam da konuk ağırlayacak zaman" diye düşündü.

"Sizi kutlarım" dedi Joachim. ingilizce konuşmaya başlamıştı. İngilizce'si aksanlı olsa da, bozuk Türkçe'sinden daha iyi anlaşılıyordu. "Olağanüstü bir iş başardınız. Yıllardır kazılan bu yerde, böyle bir buluntuyu çıkarmak gerçek anlamda bir mucize. Arkeoloji çevreleri büyük ilgi gösterdiler, internet adresimize dünyanın her yanından e-mail yağıyor. Amerika'dan, ingiltere'den, Almanya'dan Türkiye'ye gelmek, tabletleri, kazı yerini görmek 553

isteyen bir düzine akademisyen var. Gerçekten büyük olay."

Esra engin gönüllü davranmaya çalıştı:

"Hepimizin başarısı, sizin de az katkınız olmadı. Sahi Antep'teki hazırlıklar nasıl gidiyor?"

Esra'nın hızlı İngilizce'sini anlamak için dikkat kesilmişti Joachim.

"Her şey hazır" diye yanıtladı sonunda. "Dün küçük bir sorun çıktı. Bernd ve Tim'in sayesinde hallettik. Bir saat önce Herr Krencker'le görüştüm, istanbul'da her şey hazırmış.

Yarın sabah geliyorlar."

Daha fazla suskun kalamayan Bernd, "Biz de hazırız" diye atıldı. Sonra Esra'ya dönerek ekledi:

"Birazdan arkadaştan kazı yerine götüreceğim. Gazetecilerden önce görmelerinde yarar var."

"iyi fikir" dedi Esra. Bunu söylerken bile bakışları Joachim'in üzerindeydi. "Akşam yemeğine kalırsınız artık."

"Ne yazık ki akşam otelde olmak zorundayız. Ankara'dan gelecek olan gazeteciler bizi arayabilir."

Esra için bundan daha güzel bir haber olamazdı. Ama ısrar etti:

"Canım birazcık geç gitseniz ne olur."

Bu kadar ısrarı alaturka bulan Joachim'in gözlerinden bir küçümseme parıltısı geçti:

"Teşekkür ederim ama mümkün değil."

Üzülerek de olsa kabul etmiş gibi göründü Esra. Fotokopileri düzenlemek için izin istedi.

Erkeklerin hepsi ayağa kalktılar. Ertesi gün otelde görüşmek üzere vedalaştılar.

Okul binasında Timothy'nin odasının önünden geçerken kapının açık olduğunu fark etti.

Yaklaştı, aralık kapıdan içerde Gâvur Nadide ile torunun oturduğunu görünce geri çekildi.

Şimdi onlara takılıp zaman kaybedemezdi. Bilgisayarın bulunduğu dersliğe yöneldi.

Teoman'ı bilgisayarın başında bıraktığı gibi oturur buldu, içeri girer girmez sordu:

"Kemal'den bir haber var mı?"

Teoman'ın gözleri ekrana bakmaktan yorulmuştu.

"Yok" dedi gözlerini kırpıştırarak, "ne aradı, ne sordu. Sen Rüstem'le konuşabildin mi ?"

"Hayır."

Esra elindeki dosyalan sıranın üzerine bıraktıktan sonra yeniden cep telefonuna sarıldı.

Sonuç aynıydı. Aradığı numaraya ulaşılamıyordu.

"Telefonu yok muymuş bu açık hava müzesinin diye söylendi Teoman.

"Yokmuş, varsa bile benim konuştuğum kişi bilmiyor." Esra'nın gözleri ekrana kaydı.

Tabletlerle ilgili yazılan gördü:

"Sen ne yapıyorsun?"

"Tim tabletlerin arkalarındaki kolophonlarmı çevirmiş. Yani Patasana tabletlerinin özetini çıkarmış. Onları bilgisayara kaydediyorum. Basın toplantısında gerekebilirmiş."

"iyi düşünmüş. Tabletlerde anlatılanlar hakkında mutlaka soru gelecektir."

Kapıya yöneldi.

"Ben duş almaya gidiyorum" dedi. "Bütün vücudum terden yapış yapış oldu."

Birkaç adım atmıştı ki durdu, dönüp cep telefonunu Teoman'ın yanına bıraktı:

"Bu sende kalsın, belki Kemal arar."

Kendini soğuk suyun altına bırakan Esra, dakikalarca orada kaldı. Sanki alnına çarpan sular, beynini kemirip duran düşüncelerle birlikte akıp gidiyor, ruhuna derin bir dinginlik aşılıyordu. Duştan çıktığında üzerinde bir yorgunluk hissetti. Kimseye yakalanmamak için hızlı

adamlarla odasına yöneldi. Şanslıydı, odasına gidinceye kadar ne Halaf la ne de Timothy'yle karşılaşmıştı. Yatağına uzanarak bir saat kadar uyudu. Uyandığında yine ter içinde kalmıştı.

Kalktı, odasından çıktı.

Timothy çardağın altında oturuyordu, Halaf ise akşam yemeği için mutfağın önünde kuru soğan, taze sarımsak soyuyordu. Timothy'ye yöneldi Esra:

"Merhaba, konukların gitmiş galiba."

"Merhaba" diyerek toparlandı Timothy. "Gittiler."

"Keyfin yok gibi."

"Ne yazık ki iyi haber veremedim kadıncağıza" dedi Timothy. O kadar üzgün görünüyordu ki onu tammasa ağlamış diyecekti Esra.

"Nasıl, abisi hakkında bir şeyler öğrenebildin mi?"

Timothy iç geçirdi:

"Evet, New York'ta oturan bir öğrencim olduğundan söz etmiştim. Ona mektuptaki adresi bildirerek, Dikran Papazyan'ı araştırması için bir e-mail çekmiştim. Dün bana araştırmasının sonuçlarını bildirdi."

"Bu kadar çabuk mu ?"

"Şanslıymışım, öğrencimin boş zamanını yakalamışını. Aynı

gün gitmiş adrese. Bina olduğu gibi duruyormuş. Ama adamı tanıyan kimse yokmuş. Yıllardır köşedeki barda çalışan Bili adında bir adam varmış. Bilse bilse o bilir diyerek, benim öğrenciyi köşedeki bara yollamışlar. Gerçekten de yaşlı Bili, Dikran Papaz yan'ı hemen tanımış. Dikran Papazyan arkadaşıymış. Onu bu mahalleye geldiğinden beri tanıyormuş.

Dikran, kız kardeşi Nadya'yı Türkiye'de bıraktıktan sonra annesiyle birlikte önce Halep'e, oradan da Beyrut'a geçmeyi başarmış. Ancak zaten hasta olan annesi Beyrut'ta ölmüş. Bir süre Beyrut'ta kalan Dikran, daha önceden Amerika'ya kaçan akrabalarının ısrarıyla Yenidünya'nın yolunu tutmuş. Akrabaları ona ev ve iş bulmuşlar, îşte Bili o günlerden tanıyormuş Dikran'ı.

Dikran çok efendi, sessiz bir adammış. Hatta fazla sessiz bir adammış. Ama içince sapıtırmış; önce ağlar, sonra herkese saldırırmış. Güçlü kuvvetli bir adam olduğundan kolay kolay da zapt edilemezmiş. Bu yüzden Bili ona içki

vermemeye başlamış. Çok yakışıklı bir adam olmasına karşın rahatsızlığının farkında olduğundan öteki insanlardan, özellikle de kadınlardan uzak durmaya çalışıyormuş. Ama kadınlar onu rahat bırakmamışlar. Sonunda Nancy Wilkinson adında bir kadın onun aklını çelmiş. Dikran, Nancy'nin ısrarlarına dayanamayarak evlenmeye razı olmuş. Evliliklerinin ilk yılında her şey yolundaymış. Bir oğullan olmuş, ikisi de çok mutluymuş. Dikran çocuğa Armenak adını vermiş. Ama çocuk büyürken Dikran'ın korkulan da artmaya başlamış. Gece yanlan kâbuslar içinde uyanıp, "Oğlumu öldürecekler..."

diyerek çocuğun yatağına koşuyormuş. Bu korkusu giderek paranoyaya dönüşmüş. Rastladığı

herkese bebeği elinden alacaklarını söylüyor, çocuk en küçük bir rahatsızlık geçirse, "Oğlumu zehirledin!" diye karısını feci şekilde dövüyormuş. Kötü muamele ve dayağa ancak birkaç ay dayanan kadıncağız, kocasının kendini öldüreceğinden korkarak, bir gece apar topar evi terk etmiş. Karısının kaçmasından sonra oğluyla baş başa kalan Dikran iyice aklını kaçırmış. Onu muayene eden doktorlar tanıyı koymakta zorlanmamışlar: paranoyak şizofren. Ve hemen akıl hastanesine kapatılmış. İşte o günden sonra da Nadide'ye gelen mektupların arkası kesilmiş.

Yirmi yıl önce de adanı hastanede ölmüş."

Etkilenmişti Esra:

"Peki küçük Armenak'a ne olmuş?" diye sordu.

"Akrabalarının tüm aramalarına karşın annesi bulunamamış. Zavallı çocuğu orta halli bir Amerikan ailesi evlat edinmiş. Ama Amerika'da bu işler bir tür gizlilik içinde yapıldığından artık onu

356

bulmamız imkânsız. Zaten Nadide Teyze'nin de çocuğu bulmak için çok uğraşacağını sanmıyorum."

"Nadide Teyze abisinin başına gelenleri öğrenince ne yaptı ?"

"Ne yapacak, önce içini çekerek ağladı, sakinleşince de 'Mukadderat' diyerek eliyle gökyüzünü gösterdi, 'O nasıl isterse öyle olur.' Senin anlayacağın, Anadolu insanının binlerce yıldır kullandığı bir savunma sistemini kullanarak kendini avutmaya çalıştı. Çalıştı ama bu defa din işe yaramadı. Ne İsa, ne Muhammed, ne İncil ne de Kuran'ın söyledikleri onu yatıştırabildi. Dikkatle baktım, kara gözlerindeki keder hiç azalmamıştı. Onu böyle görünce, 'Salak Timothy' dedim,

'gerçeği neden anlattın ki?'"

"Senin ne suçun var?" dedi Esra. "Kendine haksızlık etme. Sen kadına yardım ettin."

"Yardım ettiğimi sanmıyorum" dedi Timothy. Esra onu hiç böyle umutsuz görmemişti. "Ona yapılacak en iyi yardım yalan söylemekti. Böylece uzaklarda vefasız da olsa bir abisinin olduğunu düşünerek yaşayacaktı. Ben gerçeği söyleyerek onun umudunu elinden aldım. Çok mu gerekliydi gerçek?"

"Yapma Tim, böyle düşünmenin yanlış olduğunu biliyorsun. Eğer gerçek olmazsa hiçbir şey olmaz. Bizi gerçeğe biraz daha yaklaştıracağı için Patasana'nın tabletlerini bulduk diye sevinip duruyoruz."

"Haklısın ama bunlar boş işler."

Esra anlayamamış gibi Timothy'e baktı. Aslında Timothy'nin olanlan fazla önemsemediğini, yaşananlara belli belirsiz bir aldırmazlık duygusuyla baktığını

zaman zaman düşündüğü olmuştu Esra'nın. Şimdi bu düşüncesinde haklı olduğunu görüyor, yine de şaşırmaktan kendini alamıyordu.

"Söyler misin Esracığım ?" diye sürdürdü sözlerini Amerikalı, Tartışmaktan çok, dert yanar gibiydi. "Patasana tabletleri bize bilmediğimiz hangi gerçeği öğretecek?"

"Geç Hititlerin sonu..." diyecek oldu Esra.

"Hayır hayır, daha temel, daha evrensel olan hangi gerçeği Öğretecek?"

Esra ne demek istediğini anlayamamıştı. Timothy kendi sorusunu kendi yanıtlamak zorunda kaldı:

"İnsanoğlunun acımasızlığını değil mi ? Patasana tabletleri bu gerçeği anlatıyor.

Bu bilmediğimiz bir şey mi ?"

Sesini yükselterek tekrarladı:

"Söyler misin, bu bilmediğimiz bir şey mi?"

Gözlerim Esra'ya dikmiş, ısrarla bakıyordu. Kısa bir süre

357

sustuktan sonra sürdürdü sözlerini;

"insanlık tarihi başlangıcından itibaren bunu anlatıyor zaten. Kimi aptalların, insan iyidir, insan güzeldir, insan yücedir' diye saçmalamaları bu gerçeği değiştirmez..."

Sustu, konuşmakta zorlamyormuş gibi derin derin nefes aldı:

"Uzun süredir kazılara neden katılmadığımı biliyor musun ?"

Bilmiyorum dercesine boynunu büktü Esra.

"Şu sözünü ettiğimiz gerçek yüzünden" dedi. "Vietnam'da yaşadıklarım beni hasta etmişti.

Bir klinikte aylarca psikolojik tedavi görmüştüm."

Timothy'nin önemsiz bir ayrıntıymış gibi söylediği bu sözler Esra'yı şaşırtmıştı. Demek Amerikalı psikolojik tedavi görmüştü. Eşrefin savaş sendromu yaşadığından söz ederken kendinden emin tavrı demek bu yüzdendi. Aynı duyguyu kendisi de yaşamıştı, bu yüzden Yüzbaşı'yı

anlıyordu. Peki bugüne kadar niye anlatmadı acaba? Kim anlatırdı ki? "Ben psikolojik tedavi gördüm" demek o kadar kolay değildi. Yine de Timothy gibi kendisiyle banşık bir adamın bunu söylemekten çekinmeyeceğini sanıyordu, işte söylemişti ya. Ama neden sonra.

"Gerçek adını bilmediğim ama Jerry diye çağırdığım, dik kızıl saçlı, iri yapılı bir psikolog vardı" diye anlatmayı sürdürdü Timothy. "Ötekilerden çok farklıydı. O bana savaşın doğal bu-olay olduğunu anlatırdı. 'Yeryüzünde insan öldüren tek kişi sen değilsin' derdi. 'Senden Önce milyonlarca insan başkalarını öldürdü. Yani davranışın normaldi. Kendini suçlama.' Ben, onun telkinleriyle kendime geldim. Bu vahşet duygusunun, bu öldürme güdüsünün yalnızca çağımıza özgü bir hastalık olmadığını ilk ondan öğrendim. Yanımda ölen, kolu bacağı kopan, acıyla inleyen, korkuyla titreyen arkadaşlarımı, yaktığımız köylerdeki kömürleşmiş cesetleri, erkek kadın demeden kurşuna dizdiğimiz Vietkong savaşçılarının çığlıklarını böyle unuttum.

Savaştan sonra mesleğime Jerry'nin rehabilite seansları sayesinde dönebildim.

Yaşadığım korkunç olayları unutmak için döner dönmez mesleğime dört elle sarıldım. Artık öldürme zamanı sona ermiş, yaratma zamanı başlamıştı. Ben bir bilim adamıydım, insanların daha güzel, daha gelişmiş bir gelecek kurmaları için yitik zamanlan açığa çıkarmalıydım.

Bilinmeyen uygarlıkların bize öğretecekleri çok şey olmalıydı. Bunları öğrenmek için Yale'deki mastırdan sonra hiç beklemeden Mezopotamya'ya geldim. Umutla, inançla, kararlılıkla kazdım toprağı. Ama kazdığım her höyük, her tümülüs, her antik kent, her tapınak, her kütüphane, her mezar ne yazık ki bana

Jeny'nin söylediklerinden farklı bir şey göstermedi; insanoğlu yalnızca çağımızda değil, varoluşundan beri kan dökmekten, ötekine acı çektirmekten zevk alan, iflah olmaz bir zalimdi.

Yine de yılmadım, belki tersini gösteren bir tablet, bir yazıt, bir kabartma, bir işaret bulurum diye yeniden yeniden toprağı kazdım. Ama zan altındaki babasının suçsuzluğunu ispatlamaya çalışan ama bulduğu her ipucunun, her kanıtın, her tanığın babasının bir canavar olduğunu ispatlamasıyla yıkılan bir dedektif gibi her defasında acı ve utanç içinde kıvrandım. Bu yüzden beş yıl önce kaçıp buralara geldim. Buradaki görece geri yaşamda yeni dostluklar, beni yaşama bağlayacak basit güzellikler bulmaya çalıştım. Bunu kısmen başardım da; Antep'te, kasabada, köylerde dostlarım oldu, onlar yaşamlarında cömertçe yer verdiler bana. Nar çiçeğinin kırmızısının ne kadar göz alıcı olduğunu, eriğin tatlı mayhoşluğunu, üzümün lezzetini, bir türkünün ezgisindeki mucizeyi keşfettim. Ama bütün bunların, o peşimi bırakmayan gerçekle yan yana yaşandığını da keşfettim. Amerika'daki, Vietnam'daki vahşetin aynısı burada da vardı.

Ölümleri duymamak için haberleri dinlememeye, gazeteleri okumamaya başladım.

İnsanoğlundan, yani kendimden kaçmaya çalıştım. Ama olmadı, kendinden kaçamıyorsun...

Kazıda çalışmayı teklif ettiğinde, kabul etmeden önceki duraksamam bu yüzdendi. Bir kez daha o lanet olası sonuca ulaşmaktan korkuyordum. Korktuğum da başıma geldi. Yalnızca Patasana'nm tabletlerinde değil, şu yaşlı kadının göçlerle, etnik düşmanlıklarla, din bağnazlıklanyla zedelenmiş yaşamında da aynı korkunç gerçek dikildi karşıma."

Timothy konuşurken Eşrefin anlattığı olayı anımsadı Esra. Artık duymayı kanıksadığımız çatışma haberlerini getirdi aklına. Kayaların kovuklarında parçalanmış yatan Kürt, gençlerinin Ölüleri, bayrağa sarih tabutlarda gözyaşları ve feryatlarla uğurlanan asker cenazeleri bir bir geçti gözlerinin önünden. Tnnothy'yi anlıyordu, onun duygularını paylaşıyor, aynı acıyı

yüreğinde hissediyordu. Ama mesleğinde bu kadar iyi olan bir adamın, arkeolojiye küsmesine, işinden soğumasına gönlü razı olmuyordu.

"Haklısın ama yine de biz görevimizi yapmalıyız" dedi. Sesi yeterince kararlı çıkmamıştı ama sürdürmeye çalıştı: "Hiç değilse insanlara bu gerçeği göstermiş oluruz..."

"Patasana'nm tabletleri gibi binlerce belge bulup çıkarsak yine yaran olmaz Esracığım.

insanoğlu çok aptal bir yaratık."

"Peki ne yapacağız o zaman ?" diye söylendi Esra. Her zaman ona umut aşılayan, destek veren meslektaşının karamsarlığına sinirlenmeye başlamıştı:

359

"insanoğlu acımasız diye, doğasında katillik var diye hiçbir şey yapmayacak mıyız?"

"Kuşkusuz yapacağız" dedi Timothy. Konuşmasını sürdürecekti ki, elinde Esra'nın cep telefonuyla Teoman koşarak yanlarına yaklaştı.

"Seni arıyorlar" dedi soluk soluğa, "Antep'teki müzeden."

Esra heyecanla aldı telefonu. Arayanın Rüstem olduğunu sanıyordu. Sonunda Kemal'den haber alacaktı. Ama umduğu gibi çıkmadı. Arayan sabah konuştuğu sekreter kızdı. Rüstem Bey'le iletişim kurmuş, Esra'nın aradığını bildirmişti. Rüstem Bey de cep telefonunda bir arıza olduğunu, yarın basın toplantısında Esra Hanım'la görüşebileceklerini söylemişti. Hepsi bu kadardı.

"Bu hıyar, kesinlikle Rüstem'in yanında" dedi Teoman, "yoksa Rüstem nereden bilecek basın toplantısını ? Biz haber vermedik ki."

Esra'nın yüzü de umutla ışıldamıştı.

"Doğru" dedi, "adama haber vermeyi unuttuk. Basın toplantısını Kemal'den duymuştur. Demek ki yarın sabaha kadar ortalığa çıkmayı düşünmüyor beyefendi. Basın toplantısı filan demeyip canına okuyacağım onun."

Timothy karamsarlığını sürdürüyordu. Hiçbir şey söylemeden, başını öne eğerek öylece durdu.

Konuşmalardan Kemal'le ilgili bir gelişme olduğunu sezinleyen Halaf soğanı sarımsağı bırakıp, yanlarına gelmişti. Onun meraklı bakışlarıyla karşılaşan Esra:

"Yeni bir gelişme yok" dedi, "kendi kendimize tahminde bulunuyoruz."

"inşallah sağ salim çıkıp gelir" diye mırıldandı Halaf.

"inşallah."

Halaf'ın hâlâ karşısında dikildiğini gören Esra:

"Soracağın bir şey mi var?" dedi.

"Benim değil ama senin soracağın bir şey olmalı..." dedi. Dudaklarında alıngan bir gülümseyiş

belirmişti.

"Öyle mi ? Ne sormam gerekiyormuş ?"

"Akşama ne pişirdiğimizi ? Her öğlen sorardın ?"

Esra gülmeye başladı:

"Allah iyiliğim versin, ben de önemli bir şey sandım."

"Önemsiz olur mu ?" diye atıldı Teoman, "Yemekten daha önemli ne var şu dünyada?"

"Tamam tamam... Ne yiyormuşuz bu akşam?"

"Şiveydiz" dedi Halaf.

Esra da, Teoman da bu adı ilk kez duyuyorlardı, birbirlerine

baktıktan sonra aynı anda sordular:

"O da ne ?"

"Çok güzel bir yemek."

Esra yadırgamıştı, güvensiz gözlerle aşçıya baktı.

"Tim'e sorun" dedi Halaf. Yemeğinden kuşku duyulmasına gücenmişti. "Nasıl bir yemek olduğunu o iyi bilir."

Dalgınlığından sıyrılan Timothy:

"Ne ?" diye sordu.

"Şiveydiz" dedi Halaf.

Amerikalı gülümsemeye çalıştı.

"Enfes bir yemek" dedi, "çok farklı, çok değişik..."

Halaf, gördünüz mü dercesine baktı.

"Bakalım biz beğenecek miyiz ?" dedi Esra. "Bu arada yemeği biraz fazla yap. Belki Yüzbaşı

uğrar."

Çapkın bir gülümseme yayıldı Teoman'ın geniş yüzüne.

"Büyük adamsın Halaf' dedi, "yemeğini bir yiyen bir daha unutamıyor. Yüzbaşı dün buradaydı, bak bu gece yine geliyor."

Esra, arkadaşının kendisine laf vurduğunu anlamıştı ama aldırmadı.

"Zaten kazıdan sonra bir lokanta açacağım kasabada" dedi mutfağa yönelmeden önce Halaf.

"İyi fikir, adını da Hitit Aşevi koy. ilk müşterin de hazır: Yüzbaşı Eşref."

Teoman ileri gitmeye başlamıştı. Bir punduna getirip kulağını çekmeliydi. "Akşam Yüzbaşı'nın yanında da bu densizliğini sürdürmese bari" diye düşündü Esra. Teoman densizliğini sürdüremedi çünkü Yüzbaşı yemekten bir saat önce telefon edip gelemeyeceğini bildirdi. Önemli gelişmeler vardı. Sesindeki heyecandan da anlaşılıyordu bu. Telefonda anlatamazdı ama şu kadarını söyleyebilirdi ki Hacı Abid'i karakola çağırmıştı. Birazdan onunla konuşacaktı.

Abid'in sorgulanacağına çok sevindi Esra. "Gelmeyeceğine çok üzüldüm" demesine karşın aslında Yüzbaşı'nın yemeğe katılamayışına da memnun olmuştu. Bunu iki nedeni vardı; ilki çok sık görüşmeye başlamışlardı, bu da ekiptekilerin dikkatini çeki yordu; İkincisiyse dünkü

Ermeni tartışmasının bu gece yemden alevlenebileceğinden korkmasıydı. Gerçi Bernd bütün gün konunun kapağını kaldırmamıştı ama ona nasıl güvenebilirdi ki ?

Halaf m tuhaf isimli yemeği gerçekten de nefisti. Yalnızca obur Teoman değil yemeklerle arası pek iyi olmayan Elif bile şiveydizin tarifini vermesi için rica etti Halaf a. Barakh aşçı da hiç üşenmeden

keyifle anlatmaya başladı:

"Önce parça etleri tencereye koyacaksın, yanlarına nohut da ekledikten sonra pişmeye bırakacaksın. Başparmağın ikinci boğumu büyüklüğünde kesilen taze soğan ve sarımsakları

daha sonra tencereye atacaksın. Başka bir kapta süzülmüş yoğurda bir yumurta kırıp kaynatacak, kaynamış yoğurdu öteki tencereye aktararak karıştıracaksın, pişince de üzerine, nane, haspir ve karabiber serperek tabaklara koyacaksın."

Tarifi can kulağıyla dinleyen Teoman:

"Haspir de neyin nesi ?" diye sordu.

"Şu yemeğin üzerindeki kırmızı otlar var ya. İşte onlar haspir. Bedene güç, yemeğe lezzet verir."

Çaylar içilirken yapılan hazırlıkları son bir kez gözden geçirdiler. Gazetecilere dağıtılacak Türkçe ve İngilizce metinler hazırdı, Timothy ile Bernd konuşmalarını tamamlamışlardı, Elif fotoğrafları tabetmeye başlamıştı, Teoman tabletlerin özetini bilgisayara yazmış, iki nüsha olarak çıkışlarını almıştı. Eksik yok gibi görünüyordu. Esra içinde tatlı bir dinginlik hissetti.

Kemal'in ortadan kaybolmasıyla bir kâbus gibi üzerine çöken tedirginlik onu terk etmeye başlamıştı anlaşılan. Arkadaşlarını sevecen gözlerle tek tek süzdü.

"O halde bu gece iyi bir uykuyu hak ettik" dedi. Sesi yorgun ama kedersizdi. "Unutmayın yann erken kalkılacak."

Bu uyarıya karşın kimse yatağa gitmedi. Teoman bulaşıkların yıkanmasına yardım ederek, bir süre daha yemekler üzerine çene çaldı. Bernd yann yapacağı konuşmayı yeniden gözden geçirdi, sonunu beğenmedi, iki kez düzeltti. Fırat kenarında yürüyüşe çıkan Tinıothy ile Murat, Azteklerde insan kurban etme geleneği üzerine bir sohbete tutuştular. Elif ise Esra'yı

odasına çağırarak yarın giyeceği elbiseyi seçerken yardımcı olmasını istedi. Ama genç kız o kadar ince eleyip sık dokuyordu ki, Halaf gelip Yüzbaşı'mın çardakta onu beklediğini söyleyene kadar odadan çıkamadı Esra.

Yüzbaşı mı gelmişti ? Bakışları saatine kaydı; on birdi. Bu vakitte geldiğine göre önemli bu-gelişme olmalıydı. Elifin, "Krem rengi bluz yakıştı mı ?" diye sormasına aldırmadan aceleyle çıktı odadan.

Yüzbaşı çardağın altında tek başına ayakta duruyordu, onu getiren cip ön farları açık olarak, ilerideki yolun üstünde bekliyordu. Yüzbaşı gergin görünüyordu ama Esra'yı fark edince gülümsemeye çalışarak:

"İyi akşamlar" dedi.

"Hayrola?" diye sordu Esra. "Kötü bir şey yok ya?"

"Korkacak bir şey yok." Bunu söylerken bakışlarını kaçırmıştı. "Avcılar terk edilmiş bir sığınak bulmuşlar. Sığmakta bir de ölü terörist varmış. Oraya gidiyorduk. Yolumuzun üstünde olduğun için uğrayayım dedim."

"Tehlikeli bir durum yoktur, değil mi?"

"Sanmıyorum. Mahmut ile arkadaşlarının sığınağı olmalı. Köye inmediği zamanlar orada kalıyorlardır."

"Ya ölü terörist ?"

"Belki geçen günkü çatışmada yaralanmıştır, sığınağa kadar kaçmayı başarıp, orada ölmüştür."

Yüzbaşı yalnızca bunları söylemek için gelmiş olamazdı. Yüzündeki bu ezik ifade, göz göze gelmekten korkan bu bakışlar, sinirli sinirli hareket eden kollar... Birden anladı Esra.

"Abid Hoca ne oldu?" diye sordu, manidar bir sesle.

"O suçsuz" dedi Yüzbaşı. İki sözcük hızla dökülmüştü ağzından.

"Benden bir şey gizliyor" diye düşündü Esra.

"O suçsuz" diye yineledi Yüzbaşı. Bu kez daha yavaş çıkmıştı sözcükler ağzından. Ürkek bakışlarını genç kadına çevirerek açıkladı:

"Cinayet işlenirken başka yerdeymiş. Tanıkları var."

"Son cinayet işlenirken mi?"

"Evet."

"Ya Reşat öldürülürken?"

"Bak Esra" dedi Eşref. "Abid Hoca suçsuz. Tanıklarla konuştum. Suçlu olduğunu gösteren hiçbir kanıt yok."

"O halde neden sorgulama gereği duydun?"

"Emin olmak istedim."

"'Suçsuzum' deyince de emin oldun, öyle mi?"

"O kadar basit değil. Sana onun suçsuz olduğunu söylüyorsam, suçsuzdur. Bana güven."

Esra buz gibi bakışlarla süzdü Eşrefi. Bir şey gizlediğinden emindi ama onun bir katili saklayacak kadar aşağılık biri olmadığını da biliyordu. Açıkça sordu:

"Onu korumuyorsun değil mi ?"

"Ne demek istiyorsun?"

Yüzbaşı'mın öfkeyle yanan gözlerine bakan Esra iyice emin oldu; hayır, Eşref, Abid Hoca'yı

korumuyordu.

"Benden bir şeyler gizliyorsun" dedi. Sesi yumuşamıştı. "Bu da 363

beni kuşkucu yapıyor."

Haklıydı. Eşref, Abid Hoca'nın istihbarat birimleri için çalıştığını saklıyordu. Reşat Ağa'mın öldürüldüğü gece Abid Hoca kız kardeşinin köyünde görülmüştü. İşte bu nedenle Yüzbaşı onu karakolda sorgulama gereğini duymuştu. Abid Hoca'ya Reşat'ın Öldürüldüğü saatlerde nerede olduğunu sormuştu.

"Evimdeydim" demişti Abid Hoca. "Köyden geç saatlerde döndüm."

Ama yalnız kalıyordu, onu onaylayacak kimse yoktu.

"Ya dün gece neredeydin?11 deyince, Antep'te olduğunu söylemişti. Bir arkadaşının yanına gitmişti.

Arkadaşının adını, adresini istemişti Yüzbaşı. Hoca vermeye yanaşmayınca, "Üç cinayetin zanlısı olarak burada bulunuyorsun" diye onu uyarmıştı Yüzbaşı.

Cinayet lafım duyan Abid Hoca telaşlanmış, telefon etmek istediğini söylemişti. Bu isteğini kabul etmemişti Yüzbaşı.

"Ya Antep'te görüştüm dediğin kişinin ad ve adresini verirsin ya da seninle başka türlü

konuşuruz" demişti.

Endişelenmeye başlayan Abid Hoca, işbirliği yapmaya karar vererek, yalnız konuşmak istediğini söylemişti. Yüzbaşı askerlerini dışarı çıkarınca Abid Hoca Antep'te görüştüğü kişinin Terörle Mücadele Şubesfnden Başkomiser Yılmaz olduğunu söylemişti. Onu ararsa gerçeği öğrenirdi. Yüzbaşı inanmayan gözlerle Abid Hoca'ya bakmış ama Terörle Mücadele Şubesi'ni aramaktan da geri durmamıştı. Telefona çıkan başkomiser önce Eşrefin kendisini aramasına bir anlam verememiş, ama durumu öğrenince:

"Evet" demişti, "Abid Hoca, dün gece beniroleydi. Ona güvenebilirsiniz, devletine bağlı bir yurttaştır."

Yine de emin olamamıştı Yüzbaşı. Jandarma istihbarattan Albay Nedim'i aramış, Başkomiser Yılmaz'ı sormuştu. Kesinlikle güvenilir biriydi. Bunun üzerine Abid Hoca'dan özür dilemiş, gidebileceğini söylemişti.

"Umarım bu aramızda kalır" demişti hoca yanından ayrılırken.

Kesinlikle aralarında kalacaktı, çünkü bu, bir devlet sırrıydı. Bu yüzden Esra'ya da söylememişti. Kendisinden bir şeyler sakladığını bilmesine karşın inandı Esra ona. Bu inanç, ne somut bir kanıtın, ne birlikte yaşanmış yılların kazandırdığı güvenin, ne de sağlam bir sözün üzerinde yükseliyordu; sonu belirsiz, sürekli değişkenlik gösteren, adına sevgi dedikleri bir ilişkiye dayanıyordu yalnızca. Üstelik Esra'nın Yüzbaşı'ya

inanması hiçbir sorunu çözmediği gibi Hacı Settar'ın ölümünden bu yana yanıtlanması beklenen

asıl soruyu kaygı verici bir biçimde yeniden gündeme getiriyordu: Abid masumsa, katil kimdi?

Bunu Yüzbaşı da bilmiyordu. Şu anda düşünmek de istemiyordu. Yanıtı belirsiz sorulan Esra'ya bırakarak ayrıldı okuldan; kafasında yalnızca kovuktaki ceset vardı.

Yirmi altıncı tablet

Aşmunikal'ın cesedi kayboldu. Pişiriş, onun parçalanmış bedenini ailesine vermedi, ölen gözdelerine yaptığı gibi bir küpün içine koyup gömdürtmedi, ne yaptığını kimseye söylemedi.

AşmunikaTm tanrıçaları kıskandıracak kadar güzel olan bedenini kayıplara karıştırdı, yok etti.

Pişiriş, Aşmunikal'ın kendisini aldatmasından çok, kısır olduğunun anlaşılmasına kızıyordu.

Kendisinin yıllardır bildiği gerçeği artık saraydakiler de öğrenmişlerdi. Bu utanç verici olayın sarayın dışına da sızmasından korkan kral soruşturmayı uzatmadı. Halka, Aşmunikal'ın bir kaza sonucu haremin penceresinden düştüğü yalanı yayıldı. Aşmunikal'ın annesi ile babasıysa, sıkı bir gözdağı verildikten sonra serbest bırakıldı. Aşmunikal hakkında benimle bir kere konuştu. Onu en son ne zaman gördüğümü sordu, hangi tableti okuduğunu sordu, üzgün olup olmadığını sordu. Sorularını soğukkanlılıkla yanıtladım. Başım ağır ağır sallayarak beni dinledi.

Sonra başka bir konuya geçti.

Pişiriş ömrünün en kötü yıllarını geçiriyordu. Büyük Hitit Krallığı'nı yeniden kurma hayalleri Asurlular saldırısıyla yanda kalmıştı, kısır bir erkek olduğu ortaya çıkmış, geriye soyunu sürdürecek kimsenin

kalmayacağını anlamıştı. Onun gibi hırslı birinin bunları kabul etmesi çok zordu. Pişiriş kendini, çocukluğundan beri çok sevdiği ava verdi. Her fırsatta kendini kentin kalın surlarının dışına atıyor, günlerce dönmüyordu. O, keyifli av partilerinde, başarısız yıllarını unutmaya, yaralanmış onurunu iyileştirmeye çalışırken, ben içimde, onu mezara sokacak öfkeyi büyütüyordum.

Evde, sarayda, kütüphanede, Fırat kıyılarında hep ondan nasıl intikam alacağımı

düşünüyordum. Kısa süreli bir intikam

366

olmamalıydı; ona kuracağım tuzağı ağır ağır, kusursuz biçimde hazırlamalıydım. Pişiriş ne yaptığımı anlamamalıydı, tuzağa düştüğünü fark ettiğindeyse çok geç olmalıydı. Bu güzel intikam için bana gereken en önemli şey sabırdı. Kör bir yılan gibi hareketsiz durarak avımı ele geçirmek için uygun fırsatı beklemeye başladım.

Bu arada artık dedikodusu yapılmaya başlanan bekârlığıma son vererek, dikkatleri üzerimden uzaklaştırdım. Soylulardan birinin kızı olan Pişşuvatti'yle evlendim. Annem mutluydu, evlendiğim kız mutluydu, onun ailesi mutluydu, Pişiriş mutluydu, benim mutlu olmamaysa daha zaman vardı.

Barış yıllarıydı. Asurlular kendi dertlerine düşmüşlerdi. Salmanasar kısa ömürlü bir kral oldu.

Onun yerine tahta geçen Sargorı karışıklıklarla sarsılan bir imparatorluk devralmıştı.

Krallıkta kanla egemenliğini kanıtladıktan sonra gözlerini dışarıya çevirdi.

Urartulann yeni kralı Rusa, Asurlulardan eski yenilgilerinin acısını çıkarmak için yanıp tutuşuyordu. Bu amacını da gizlemiyor, bize yazılan tabletlerde, görüşmelerde dile getirmekten çekinmiyordu. Rusa'dan gelen tabletleri Pisiris'e okurken, yaşlanmaya başlamış

gözlerinde eski günlerdekine benzer parıltıların canlandığını görüyordum, intikamımı almak için bu parıltıların ardında yatan cesur ama akıldan yoksun düşüncelere ihtiyacım vardı.

Fakat geçmiş yenilgilerin derslerini unutmayan Pişiriş temkinliydi. Urartularla arayı iyi tutmak isterken, onlara açık destek vermekten de kaçınıyordu.

Beklemeliydim. Zaman, Pisiris'in belleğini bulandırıncaya kadar, geçmişte yaşananlar unutuluncaya kadar, vahşetin izleri belirsizleşinceye kadar beklemeliydim. Bekledim.

Günlerce, aylarca, yıllarca bekledim. Kanın hamile kaldı, ilk oğlum oldu, bekledim, saçlanma kır düştü, alnımda kırışıklıklar belirdi, bekledim. Annem öldü, ikinci oğlum oldu, bekledim.

Urartular iyi niyet mektupları yollamayı, Asurlular vergileri artırmayı sürdürdüler, bekledim.

Pişiriş herkesin içinde Asurlulardan öfkeyle bahsetmeye başlayınca bekleme süremin sona erdiğini anladım. Ustaca girdim Pisiris'in aklına. Asurlulara çok kızmasına karşın Urartularla aynı safta yer almaktan hâlâ korkuyordu. Bunu fark edince, onu mahvedecek başka bir yol önerdim. Asurlularla açıkça savaşa girnıeseler de, onlan yenmek için fırsat kollayan Frigyalılarla ilişkimizi geliştirmekten söz ettim. Yakın bir gelecekte Asur Kralı Sargon ile Urartu Kralı Rusa'nm savaşması kaçınılmazdı. Savaşı kim kazanırsa kazansın her iki kral da yorgun düşecekti. Böyle

bir durumda orduları yıpranmamış Frigyalılarla birlikte davranarak Asurlulardan kurtulabilirdik. Önerim, Pisiris'in ilgisini çekti. Yapacaklarımdan habersiz olan hırslı ama aptal Pişiriş hiçbir tehlikesi yokmuş gibi görünen bu öneriyi kabul etti. Hemen Frig ya'nın bilge kralı

Midas'a iyi niyetlerini bildiren bir tablet yazdırdı. Tableti alan Midas çok sevindi. Onun yerinde hangi kral olsa sevinirdi. Çünkü can düşmanı olan Asurlularm yönetimindeki bir krallık ona yakınlaşmaya çalışıyordu. Hemen

memnuniyetlerini bildiren tablet geldi. Benim de kışkırtmalanmla iyice cesaretlenen Pişiriş bu kez niyetini açıkça dile getiren bir başka tablet yazdırdı. Asurlularm barbarlığını, Hitit krallıklarını kene gibi sömürdüklerini anlattı; Midas'ı

bir kurtarıcı olarak nitelendirdi. Midas'ın yanıtı daha cömertti. Pisiris'e her türlü yardıma hazır olduğunu bildiriyordu.

Bu yazışmalar sürerken, Pisiris'in en güvendiği adam, ben Patasana, Asurlulann Dış Bölgeler Yönetimi'ndeki komutanla ilişkiye geçmiştim bile. Asurlu komutana, Pisiris'in ülkemizi kanlı

bir serüvene sürüklemekte olduğunu söyleyerek, Kral Sargon'a iletilmek üzere Midas'a yolladığımız tabletlerin birer Örneğini vermeye başlamıştım.

O sıralar Suriye ve Mısır'la işini bitiren Sargon, ordularının yönünü yukarı Fırat'a çevirdi.

Önce Tabal'a gelen Sargon, bu ülkeye kendisine bağlı bir kral atadıktan sonra, Urartularla savaşa girmeden önce bizim kapımıza dayandı. Artık Pişirişle hesaplaşacaktım. Sonunda babamın, Aşmunikal'm, doğmamış çocuğumun intikamını alacaktım.

Yirmi yedinci bölüm

Sonunda o an gelip çatmıştı. Mesleğe başladığından beri, her arkeolog gibi Esra da geçmişin karanlık sayfalarını aydınlatacak kanıtlara, belgelere, izlere ulaşmak için yanıp tutuşuyordu. Acımasız zamanın depremler, savaşlar, yangınlar, göçler, salgın hastalıklarla, izlerini silmeye çalıştığı yitik uygarlıkların gerçek resmini gösterebilecek önemli bulguları

çıkaran o efsanevî insanlardan biri olmak meslekteki herkes gibi onun da hayallerini süslüyordu. Sonunda istediğine kavuşmuştu işte; yüzlerce arkeologun bütün ömürlerim adamalarına karşın yanına bile yaklaşamadıkları bir düşü, o, hem de genç yaşta gerçekleştirmişti.

O sabah yüreğindeki heyecanı hiçbir olayın gölgelemesine izin vermeyerek, sevinçle çıktı

yataktan. Oysa gecenin geç saatlerine kadar tedirginlik içinde kıvranıp durmuştu. Yüzbaşı, Abid Hoca'nın katil olmadığım söyleyince Bernd'i düşünmeye başlamıştı yeniden, iyi de katilin yaralanmış olması gerekmiyor muydu? Bernd sapasağlamdı. Ya da en azından öyle görünüyordu. Öyle görünüyordusu var mıydı canım, sağlamdı işte. Yarasını üzerindeki ince tişörtle gizleyecek hali yoktu ya adamın. Bu da cinayetleri onun işlemediğim gösteriyordu.

Bakalım Yüzbaşı inanacak mıydı buna? Geçen geceki tartışmadan sonra Bernd'i potansiyel düşman olarak görmeye başlamıştı. Bir de onu gözaltına alıyor muydu ? Böyle bir durum olursa, zaten Kemal'in yokluğu nedeniyle huzursuz olan ekibin iyice tadı kaçardı. Fırsatını

bulur bulmaz Yüzbaşı'yla konuşup, Bernd'in suçlu olamayacağını anlatmalıydı. Ama ya gerçekten Bernd suçluysa ? Bernd'in söylediği gibi karısının ailesi Hatay'dan değil de bu bölgeden göçtüyse ? Ve hâlâ burada akrabaları varsa? Bernd bu cinayetleri onlardan birinin yardımıyla işlediyse ? Ardı ardına sökün eden sorular uykusunu 370

iyice kaçırmıştı. Neler saçmalıyordu böyle! Bernd'in bölge halkından bir kişiyle bile sohbet ettiğini görmemişti. Anlaşılan yine abartmaya başlamış, o iflah olmaz paranoyası depreşmişti.

Bu konulan aklından çıkarmalıydı artık. Günlerdir harcadıkları çaba, sonunda meyvesini vermiş, başarmışlardı. Bundan daha önemli ne olabilirdi ? Ama o, başarının tadını çıkannak dururken, amatör bir polis gibi aklım çözülmeyen cinayetlere, kuşkulu kişilere takmıştı. "Doğru düşünce" diyen babasını anımsadı yine. Gerçekten de artık aklını disipline etme zamanı

gelmişti. Kemal'in yokluğu onu tedirgin etse de, cinayetleri işleyen kişi henüz bulunamasa da bütün ilgisini basın toplantısı üzerinde yoğunlaştırmalı, başka hiçbir konuyu düşünmemeliydi.

Bu önemli sınavı başarıyla verdikten sonra yeniden cinayetlere dönebilirdi. Aldığı bu kararla kendinden hoşnut, gözlerini sımsıkı yummuş, iradesinin güçlü olduğundan mı, yoksa yorgun düştüğünden mi bilinmez kısa sürede uykuya dalmıştı. Uyandığında kaygılarından kurtulmuş

gibiydi. Kalkıp duş aldı, giyindi. İsyankâr, dalgalı saçlarını düzene soktu. Aynada kendine bakarak, basın toplantısında nasıl görüneceğini kestirmeye çalıştı. Gözlerinin önünde canlanan görüntüden memnun kalarak çıktı odadan.

Kahvaltı masasında toplanan arkadaşları da benzer bir ruh hali içindeydi. İlk kez bu sabah, yatağından kalkamayan, geç kalan, masaya uykulu gözlerle gelen kimse yoktu. Yüzlerinde tatlı bir gerginlik, gözlerinde başarmış olmanın verdiği gurur okunuyordu. Çalışmalar sırasında giyilen yırtık blucinler, lekeli kotlar, güneşte rengi solmuş tişörtler çıkarılmış, ütülü pantolonlar, etekler, bluzlar, gömlekler giyinilmişti.

Elifin tabettiği bazı fotoğrafların kötü çıkması dışında bütün hazırlıklar plana uygun olarak, kusursuz bir biçimde tamamlanmıştı. Kazı ekibi gazeteci ordusunun karşısına çıkmaya hazırdı.

Onlan böyle bayram çocukları gibi güzel giysiler giyinmiş, *tatlı* bir telaş içinde gören Halaf olaya kendini kaptırarak:

"Basın toplantısına ben de gelebilir miyim?" diye sordu.

"Ne yazık ki olmaz" dedi Esra, "burada birinin kalması gerek. Gazeteciler buraya da gelecekler. Ortalıkta en ufak bir dağınıklık olmamalı. Arkadaşlar odalarını topladılar ama biz gittikten sonra bir de sen kontrol edersen iyi olur."

Israrcı olmadı Halaf. Askerliğini komando olarak yapmıştı; disiplinin önemini bilirdi. O da ekibin bir parçasıydı. Burada kal diyorlarsa, burada kalacaktı.

Bernd'in ünlü soğukkanlılığı bu sabah kaybolmuş gibiydi.

kahvaltısını herkesten önce bitirerek, geç kalmamaları gerektiğini tekrarlayıp duruyordu.

"Biraz sakin ol Bernd" dedi keyifle yemeğini yiyen Teoman, "daha saat sabahın beşi."

"Ama yolumuz uzun" dedi Alman, "Antep'te yapılacak işler var."

"yetişiriz yetişiriz, merak etme."

Acele eden yalnızca Bernd değildi,

"Ne kadar erken gidersek o kadar iyi" diyerek onu destekledi Timothy. Bu sabah o da biraz sinirli görünüyordu. "Basın toplantılarım bilirim. Her dakika bir problem çıkar."

Bu küçük tartışmaya son noktayı Esra koydu:

"Bence de Bernd haklı. Joachim'i yalnız bırakmayalım."

Teoman mınn kırın etti ama arkadaşlarının uyanlarını dikkate almamazlık edemedi.

Yemeğini daha hızlı yemeye başladı. Aceleyle ağzındaki lokmaları yutmaya çalışan obur arkadaşını gülümseyerek izleyen Esra, onu zorladığı için üzüldü. Keşke biraz daha erken kalksalardı. Sanki erken kalksalar aynı şey olmayacak mıydı ? Toplantı psikolojisine girilmişti bir kere. Salona gitmeden, gazetecilerin karşısına çıkmadan bundan kurtuluş yoktu. En iyisi acele edip, bir an Önce yola koyulmaktı. Ama yola koyulamadılar. Kahvaltı masasından kalkmak üzereyken Yüzbaşı'nın cipi kül rengi aydınlığın içinden çıkarak, az ileride durdu.

Motor sesini duyunca hepsi gözlerini cipe çevirdiler.

"Yüzbaşı akşam yemeğini, kahvaltı olarak anlamış galiba" diye espri yapmaya çalıştı Teoman ama kimse gülmedi. Sanki kötü bir haber vereceğini hissetmişçesine kaygıyla beklemeye başladılar.

Sessiz bekleyişi bozmak için:

"Belki o da bizimle gelecek" dedi Teoman. "Adamla o kadar içlidışlı olduk ki. Artık ekipten sayılır."

Biraz da kendisim iğnelemek amacıyla söylenen bu sözlere hiç aldırmadı Esra. Gözlerini yola dikmiş, cipten inerek masaya yaklaşmakta olan Eşrefi izliyordu.

Ekibin ortak ruh halini Halaf dile getirdi:

"Yüzbaşı'nın bu saatte gelmesi pek hayra alamet değil, inşallah kötü bir şey olmamıştır."

Eşref masaya yaklaşırken, geçen cuma günü Hacı Settar'ın ölüm haberini vermeye geldiğindeki gibi omuzlanmn çökmüş olduğunu, ayağını sürükleyerek yürüdüğünü fark etti Esra. Kötü bir şey olmuş, diye **düşündü,** Yüzbaşı'nın yüzündeki karamsarlığı, kaçırmaya çalıştığı

yorgun gözlerini de görünce, "Çok kötü bir şey

372

olmuş" diye mırıldandı. Yamanıyordu. Ne bir günaydın, ne de bir merhaba çıktı Yüzbaşı'nın ağzından. Vereceği kötü haberin sorumlusu kendisiymiş gibi suçlu bir ifadeyle bir süre masanın önünde öylece kaldı. Bütün gözler kendisine çevrilmişti, bu onu daha da sıkıntılı

kılıyor, söyleyeceğini bir türlü dile getiremiyordu. Başını kaldırıp Esra'yla göz göze gelince,

"Kovuktaki ceset teröriste ait değilmiş" diye açıkladı bir solukta. Esra dışında kimse neden bahsettiğini anlamamıştı. Genç kadın dikkat kesilmiş dinliyordu. "Avcılar yanılmışlar" diye sürdürdü Yüzbaşı. Esra'nın gözbebeklerinde büyüyen acıyı görünce sustu. Yüzbaşı'nın ne söyleyeceğini anlamıştı Esra ama belki de yanılıyorum diye kendim kandırarak onun açıklamasını bekliyordu. Yüzbaşı'nın tutukluğu sürünce dayanamayıp sordu:

"Kemal mi?"

"Evet" dedi Yüzbaşı, "ne yazık ki kovuktaki ceset Kemal'e ait."

"Aman Allahım! Kemal ha!" diye inledi Esra. Bedeni sarsılmaya, gözyaşları yanaklarından süzülmeye başladı. Aynı anda bir çığlık yükseldi masadan. Bağıran Elifti.

"Hayır, olamaz!" diye çırpınmaya başlamıştı genç kız.

Esra kendi üzüntüsünü unutup Elife sarıldı, tki genç kadın ağlamaya başladılar. Masadaki erkekler dehşet ve kaygı içinde Yüzbaşı'ya bakıyorlardı. Daha önce üç kişi cinayete kurban gitmişti ama ölenler ekip dışındaki insanlardı. Bu kez onlardan biri Öldürülmüştü.

Yumruklarını sıkan Teoman:

"Neden?" diye söylendi öfkeyle. "Kemal'i neden öldürsünler ki?"

"Neden olacak" diye bağırdı Murat, "cinayeti görmüştür. Katil, kimliğinin açığa çıkmasından korktuğu için onu da öldürmüştür."

Timothy ile Halaf m ağzını bıçak açmıyordu. Üzgün bakışlarını yere indirmişlerdi, yaşadıkları

korkunç olayı kavramaya çalışıyor gibiydiler.

Ürkmüş mavi gözlerini Yüzbaşı'ya çeviren Bernd'in de bir varsayımı vardı.

"Birileri kazıyı engellemeye çalışıyor" dedi. "Korkutmak için ekip dışında üç kişiyi Öldürdüler, olmayınca bize yöneldiler. Basın toplantısından bir gün önce Kemal'i öldürmelerinin başka bir anlamı olamaz."

"Korkarım, durum bundan biraz daha karışık" dedi Yüzbaşı. Davranışları hâlâ rahat değildi.

Asıl söylemesi gerekeni söylememiş gibiydi. Bakışları ağlamakta olan Esra'ya kaydı. "Biraz toparlanırsanız kuşkularımı sizlere anlatabilirim" diye ekledi. Esra'nın 373

duyması için sesini özellikle yükseltmişti. Sözlerine tepki Esra'dan değil Bernd'den geldi:

"Bunları öğrenmeyi, size yardımcı olmayı çok isteriz. Ama şu anda yetişmek zorunda olduğumuz bir basın toplantısı var."

Ürkekliğinden sıyrılan gözleri, o çelik mavisi soğukluğunu yeniden kazanmıştı. Kısa bir kararsızlık rüzgârı esti masada.

"Hayır" diye gürledi Esra, genç kızın bedeninden sıyrılarak. Yanaklarından süzülen gözyaşlarına aldırmayıp sürdürdü sözlerini:

"Basın toplantısının cam cehenneme. Arkadaşıma ne olduğunu öğrenmeden şuradan şuraya adını atmam."

Kızarmış gözleri sözünden dönmeyeceğinin kanıtıymışçasına sabah alacasında inatla parlıyordu.

"Ama..." diye itiraz edecek oldu Bernd.

"Aması maması yok" dedi Esra. "Kemal'e ne olduğunu öğrenmeden basın toplantısına gidemem."

Bernd'in san kaşları çatıldı:

"O zaman ben giderim."

"Sen de gidemezsin" dedi Esra. Sesi buyurgandı. "Burada kalacaksın ve Yüzbaşı'nın anlatacaklarını dinleyeceksin."

"Nedenmişo?"

"Nedeni var mı" diye patladı Esra, "çevremizde dört kişi öldürüldü. Bunlardan biri de bizim arkadaşımız. Belki de katil aramızdan biridir."

Esra'nın son sözleri ekiptekiler! ürkütmüş, şaşkınlığa sürüklemişti. Yine de ilk tepki Bernd'den geldi:

"Yani sen katil aramızdan biri mi diyorsun?"

"Olabilir diyorum. Bugüne kadar katili hep dışarıda aradık. Neden içimizden biri olmasın ?"

Bunları söyledikten sonra masadaki kâğıt peçetelerden birini alıp gözyaşlarını kuruladı.

Küçük burnunu silerken:

"Esra sen iyi misin?" diye sordu Teoman.

Arkadaşının kendilerini suçlamasını aklı almıyordu.

"iyi değilim" diye bağırdı Esra. "Üzüntülüyüm, öfkeliyim, kuşku içindeyim, tedirginim, korkuyorum. Ama aklım başımda. Yüzbaşının söyleyeceklerini dinlemeden buradan kimsenin ayrılmasına izm vermiyorum."

Başka itirazlara meydan vermemek için:

"O halde hemen konuya girelim" dedi Yüzbaşı. "Durum gerçekten karışık. Benden duyacaklarınız belki de sizi daha çok üzecek. Benim de aklımın yerinde olmadığını

düşüneceksiniz." Sustu, Esra'ya dönerek ekledi: "Belki de en çok sen saçmaladığımı d 374

düşüneceksin. Ama soruşturmanın sağlıklı yürümesi için bunları söylemek, sizin görüşlerinizi almak zorundayım."

Belirsizlik kokan bu sözler Esra'nın aklını karıştırmıştı. Ne demek istiyordu bu adam? Onu fazla bekletmedi Yüzbaşı:

"Dün gece buradan ayrıldıktan sonra avcıların ihbarda bulunduğu kovuğa gittim. Buradan yaklaşık üç kilometre uzaklıkta, Fırat kenarında suların oyduğu küçük bir mağara. Girişini kocaman bir kaya parçası gizlediği için yeri kolay tespit edilemeyecek bir barınak. Bu yüzden avcıların da uzun süre dikkatini çekmemiş zaten. Kan kokusunu alan av köpekleri, onlan kovuğa yöneltince bulmuşlar, içeri girdiklerinde yerde yatan cesedi görmüşler, kovukta malzemeleri de görünce buranın teröristlere ait olduğunu sanarak bize haber vermişler. Kovuğa ulaştığımda el fenerimi önce yerde yatan cesede çevirdim. İlk dikkatimi çeken giysileri oldu. Bu

giysileri bir yerden tanıyordum. Ama şaşkınlıktan mı, heyecandan mı onun Kemal olduğunu anlayamadım.

Yüzünü görünce yaşadığım şaşkınlığı tahmin edersiniz. Başından yaralanmıştı, sağ şakağında iki buçuk santim genişliğinde, derin bir yara izi vardı ama yerde fazla kan yoktu, tik şoku atlattıktan sonra kovuğun içini araştırmaya başladım. Üzerinde kan izleri olan giysiler, bir çift bot, iki komando bıçağı, ucu keskin bir el baltası, altı çift ince eldiven, üç adet değişik boyutlarda el feneri, iki adet bayıltma spreyi, 9 mm'lik Beretta marka bir tabanca, ilkyardım malzemeleri ve siyah keşiş giysileri..."

"Yani; kovuğu katil mi kullanıyormuş?" diye sordu Esra.

"Aynen öyle. Katilin cinayetleri işledikten sonra ortalıkta neden silah, parmak izi ya da bir kanıt bırakmadığı böylece açığa çıktı. Cinayetlerden sonra bu kovuğa gelip silahlarım saklıyor, üstünü değişiyor, halkın arasına kanşıyonnuş."

"Zavallı Kemal Abi" diye söylendi Murat, "katilin inini buldu ve bu yüzden öldürüldü."

Yüzbaşı temkinliydi.

"Önce ben de böyle düşündüm" dedi, "ama Kemal'i yaralayan aleti kovukta bulamadık."

"Bir baltadan söz ettin?" diye fikir yürüttü Esra.

"Baltanın üzerinde hiç kan izi yoktu. Aynca balta iki santimden daha geniş bir yara açardı.

Kemal'i orak gibi ucu sivri ama bıçak olmayan bu- aletle yaralamışlar." Gözlerini Esra'ya dikerek ekledi: "Dikkatini çekerim, bir orak."

Neden "Dikkatini çekerim" dediğini anlamayan Esra'nın soru dolu gözlerle baktığını fark eden Yüzbaşı açıkladı:

"Son cinayet işlendiğinde üzerinde kan izleri olan bir orak 375

bulduğumuzdan söz etmiştim."

"Evet" dedi Esra anımsayarak, "maktulün katili bu orakla yaralamış olduğunu söylemiştin..."

Birden sustu. Yüzbaşı'nın neden duraksadığını şimdi anlamıştı. "Bir dakika... Bir dakika..." diye sinirli bir şekilde söylendi. "Katilin Kemal olduğunu mu düşünüyorsun yoksa?"

Anlayış bekleyen bir çocuk gibi baktı Yüzbaşı, ama Esra'nın kan çanağına dönmüş gözlerindeki öfke parıltılarını görünce geriledi.

"Kesin bir sonuca ulaşmak için giysilerdeki saç teli, kıl ve parmak izlerini incelememiz gerekiyor. Ancak kovukta bulduğumuz bot, Kemal'in ayak ölçülerine uygun..."

"Bu çok saçma" dedi Esra. "Kemal katil olamaz."

"Onun katil olduğundan emin değiliz. Ama bu ihtimali de gözden uzak tutmamamız gerektiğini düşünüyoruz."

Yüzbaşı'nın yatıştırıcı tavrının hiçbir yaran olmadı. Esra artık onu dinlemiyordu.

"Yanlış düşünüyorsunuz" diye parladı. "Kemal katil olamaz! Ne derseniz deyin, hangi kanıtı

bulursanız bulun. Beni buna inandıramazsınız,"

"Kuşkuların Kemal'de toplanması benim için de beklenmedik bîr olay, ama ipuçları, kanıtlar bizi kime götürürse ondan kuşkulanmak zorundayız. Bu, benim en yakın arkadaşım olsa bile değişmez. Değişmemeli."

"İyi, güzel de" diyerek Teoman karıştı lafa, "Kemal'in o üç kişiyi öldürmesi için hiçbir neden yok ki?"

"Buldu klarımızı Antep'e yolladık. Şu anda teknik incelemeler sürüyor. Umarım Kemal temiz çıkar ama beni anlamalısınız. Duygularla bu işi çözemeyiz."

"Ben duygulardan söz etmiyorum" dedi Teoman. En az Yüzbaşı kadar sakin görünüyordu.

"Cinayet nedeninden söz ediyorum. Eğer katil sapık ya da manyak değilse, cinayet işlemesi için bir nedeni olmalı. Kemal, ne Korucubaşı Reşat'ı tanır, ne de son öldürülen zavallıyı. Hacı

Settar'a gelince, aramızda belki de onu en çok seven kişi Kemal'di. Onu neden öldürsün?"

"Benim de sizden öğrenmek istediğim bunlar" dedi Yüzbaşı. "Kemal'in kuşkulu bir davranışını gördünüz mü ? Tuhafınıza giden bir tavrı oldu mu ?"

"Yanlış yerde bilgi arıyorsun Yüzbaşı" dedi Esra soğuk, adeta düşmanca bir tavırla. "Biz arkadaşımıza iftira edecek kadar alçak insanlar değiliz."

Yüzbaşı'nın koyu renk gözlerinde kırılgan bir ifade belirdi:

376

"Bu kadar sert olmana gerek yok. Ben, Kemal'in ya da sizlerin düşmanı değilim. Sizi de tehdit eden bir katili bulmaya çalışıyorum. Yamlıyorsam yardımcı olun, beni düzeltin, ama alınganlık göstermenize gerek yok."

Başından beri tuhaf bir suskunluk içinde olan TİMothy:

"Yüzbaşı haklı çocuklar" dedi, "söyledikleri hoşumuza gitmese de ona yardımcı olmalıyız.

Bırakın onun bir güvenlik görevlisi olmasını, yalnızca bize yaptığı yardımları göz önüne alsak bile buna zorunluyuz. Evet, öldürülen kişi bizim aramızdan biriydi. Arkadaşımızdı ama soruşturmanın sağlıklı yürümesi açısından Yüzbaşı'mın sorularını yanıtlamak zorundayız."

Ağlamaktan gözleri kan çanağına dönen Elif, öğretmeninden söz ister gibi sağ elini kaldırarak:

"Ben bir şeyler söylemek istiyorum" dedi. Sesi hâlâ titriyor, konuşurken burnunu çekiyordu.

"Kemal kimseyi öldüremez." Yeni bir ağlama krizine tutulmaktan korkup sustu, kendini toparlayınca sürdürdü sözlerini: "Kıskançtır, çabuk öfkelenir, kindardır ama kimseyi öldüremez." Daha fazla devam edemedi. Başım öne eğerek ağlamaya başladı.

Timothy yeniden söz almıştı:

"Kendi adıma ben, Kemal'in kuşku uyandıracak hiçbir davranışını, tavrını görmedim. Evet, biraz kıskanç bir insandı. İnsanları kırdığı olurdu. Ancak onun cinayetlerle ilişkili olacak bir davranışına tanık olmadım. Cesedinin o kovukta ne işi var, şakağındaki o yara ne anlama geliyor, bilemeyeceğim ama arkadaşlarımın da belirttiği gibi Kemal'in o cinayetleri işleyebileceğini sanmıyorum. Belki onu katil öldürmüştür. Bulunmasını istemediği için de cesedini kovuğa taşımıştır."

Timothy'nin varsayımı tartışmayı canlandırdı.

"Ben de bunu düşünüyordum" dedi Murat, "Kemal'in yaralandıktan sonra kovuğa gitmesinden daha güçlü bir ihtimal bu. Katil cinayetini işlerken, Kemal onu gördü. Ona engel olmaya çalıştı.

Dövüştüler. Katil orakla Kemal'e vurdu. Kemal orada yaşamını yitirdi. Cesedin bulunmasını

istemeyen katil de onu kovuğuna götürdü."

Anlatılanları sessizce dinleyen Yüzbaşı:

"Peki katil neden cesedin bulunmasını istemesin?" diye sordu. "Neden riske girerek, cesedi, at arabasına yükleyip birkaç kilometre ötedeki kovuğa taşısın? Bu riske girmesi için iyi bir nedeni olması gerekir. Gece boyunca bunu düşündüm ve bir neden bulamadım. Aranızda bu soruyu yanıtlayacak biri çıkarsa inanın çok memnun olurum."

Soruyu yanıtlayacak kimse çıkmadı. Çeşitli varsayımlar ileri sürüldü ama hiçbiri inandırıcı

değildi.

"Sizi çok iyi anlıyorum" diye sürdürdü Yüzbaşı, "öldürülen arkadaşınızın suçlu ilan edilmesini kabul edemiyorsunuz. Haklısınız ama merak etmeyin, katil o değilse parmak izi araştırmasında hemen ortaya çıkar. Bizimse vakit yitirmemek için bu soruşturmayı

sürdürmemiz lazım."

Derinden bir soluk aldı. Dik dik kendisine bakan Esra'yla göz göze gelmemeye çalışarak ortaya sordu:

"Kemal'in Ermeniler hakkında konuştuğunu duyan, onunla bu konuda sohbet eden kimse var mı ?"

Bakışları Timothy'nin üzerinde durmuştu.

"Yoo" dedi kendine sorulduğunu zanneden Amerikalı, "hiç konuşmadık."

Bernd mavi gözlerini kuşkuyla kırparak sordu:

"Ermenilerle ne ilgisi var bu olayın ?"

Onun bu hali Esra'nın gözünden kaçmamıştı.

"Yalnızca soruyorum" dedi Yüzbaşı. Önemsemez görünüyordu. "Sizinle bu konuda hiç

konuşmuş muydu?"

"Daha çok arkadaşlarla birlikteyken tartışmalarımız olmuştu" dedi Bernd. "Yalnızca bir kez baş başa konuşmuştuk. Ben Türk devletinin tavrını eleştirdim. O da bana hak verdi. Ermeni kırımını kabul etti."

"Yalan söylüyorsun" diye bağırdı Esra. "Kemal hiçbir zaman böyle bir şeyi savunmadı."

Bakışlar korkuyla Esra'ya çevrildi. Onu ilk kez bu kadar öfkeli görüyorlardı.

"Esra lütfen sakin ol" dedi Teoman. Ama ok yaydan çıkmıştı bir kere:

"Sen kanşma Teoman. Bu adam yalan söylüyor."

"Yalan söylemiyorum" dedi Bernd. Esra'nın tepkisi onu şaşırtmış, dahası utandırmıştı.

"Yalan söylemiyorum" diye tekrarladı kıpkırmızı olmuş bir yüzle.

"Hayır, yalan söylüyorsun." Esra'nın gözleri çakmak çakmak olmuştu. Eliyle masaya vurarak bağırdı:

"Şimdi, neden yalan söylediğini açıklayacaksın bize... Neyi saklıyorsun? Yoksa cinayetleri işleyen sen misin?"

"Esra ne yapıyorsun ?" diyerek bu kez Timothy araya girmeye çalıştı. "Sakin ol biraz."

"Tim doğru söylüyor" diyerek Yüzbaşı da Esra'yı yatıştırmaya çalıştı. "Birbirimizi suçlayarak hiçbir yere varamayız."

Esra'nın öfkesinden Yüzbaşı da payına düşeni almakta gecikmedi:

"Ama zavallı Kemal'i suçlayarak bir yere varabiliriz öyle mi ? Çünkü o öldü, çünkü kendini savunamaz değil mi?"

Bakıştan masadakilere kaydı. "Arkadaşlar" diye sürdürdü sözlerini:

"Yüzbaşı'nın bildiği ama sizin bilmediğiniz bir gerçeği açıklamak istiyorum: bu cinayetlerin hepsi yetmiş sekiz yıl önce işlenmiş üç cinayetin tekrarı. Bir ya da birkaç deli, yetmiş sekiz yıl önce burada öldürülen üç Ermeni'nin intikamını almak için bu cinayetleri işliyor. Ama sizin de bildiğiniz gibi Kemal'in bunu yapması için hiçbir neden yoktu."

Bakışlarını yeniden Alman meslektaşına çevirdi:

"Ama sizin Bay Bernd, sizin böyle bir nedeniniz olabilir. Geldiğinizden beri Ermeni kırımından söz edip duruyorsunuz. Bu konuyu açarak defalarca huzursuzluk çıkardınız.

Cinayetleri pekâlâ siz işlemiş, sonra da Kemal'i öldürüp, suçu onun üzerine yıkmaya kalkmış

olabilirsiniz..."

Güçlü görünmeye çalışan Bernd'in dudaklarında sinirli bir gülümseyiş belirdi.

"Siz delirmişsiniz" dedi. "Tarihî bir gerçekliği savundum diye beni katil mi ilan ediyorsunuz ?"

"Sadece onları söylediğiniz için değil. Karınızı ne kadar çok sevdiğinizi biliyorum, "Onun için her şeyi göze alınm" demediniz mi ? Yetmiş sekiz yıl Önce öldürülen o üç kişiden biri karınızın bir yakınıysa, örneğin büyükbabasıysa..."

"Ama kanmın ailesi bu bölgeden değil ki."

"Siz öyle söylüyorsunuz."

"İnanmıyorsanız kayınpederimin adını, soyadını vereyim araştırın. Böylece yalan söylemediğimi anlarsınız."

İnsanı sinirlendirecek kadar kendinden emin bir tavırla söylemişti bu sözleri. Esra ne yanıt vereceğini düşünürken Yüzbaşı girdi araya:

"Çok iyi olur. Bir kâğıda adını, soyadını ya da unvanını, lakabını, kimlerden olduğunu, hangi kent veya kasabada oturduğunu yazarsanız memnun olurum."

Bozulur gibi olmuştu Bernd.

"Kemal'den kuşkulandığınızı sanıyordum" dedi alınmış bir sesle.

"Ne yazık ki herkesten kuşkulanmak zorundayım. Lütfen söylediklerinizi yazıp bana verir misiniz ?"

Bernd bu istekten hiç hoşlanmamıştı ama cebinden çıkardığı

küçük bloknota istenilenleri yazmaktan da geri durmadı.

Ortalık aydınlanırken, yüzler giderek daha çok geriliyor, bakışlar sertleşiyor, hiçbir sonuca ulaşmayan konuşmalar uzayıp gidiyordu. Bu kısırdöngüye Timothy müdahale etti.

"Eşref Bey" dedi yumuşak bir tavırla, "dikkat ederseniz aynı konulan konuşup duruyoruz.

Konuştukça da birbirimizi kırıp, yaralıyoruz. Bir arada yaşayan insanlar için hiç de hoş bir durum değil bu. Üstelik birkaç saat sonra yapılacak bir basın toplantımız varken. Sizden ricam bugünlük soruşturmaya son vermeniz. Basın toplantısından sonra çok vaktimiz olacak.

O zamana kadar belki katile ilişkin ipuçları da belirginleşir. Ama şimdi lütfen izin verin de işimize dönelim." Eliyle kızıllaşmakta olan gökyüzünü göstererek ekledi: "Güneş doğmak üzere. Daha fazla gecikmeden Antep'e gitmek zorundayız."

"Tamam" dedi Yüzbaşı. Yüzünde mahcup bir ifade belirmişti. "Sizi üzdüysem özür dilerim.

Ama bunu yapmak zorundaydım. Zaman ayırdığınız için herkese teşekkürler."

Yüzbaşı'nın bakışları Esra'ya kaydı, genç kadının oralı olmadığını görünce, mutsuz adımlarla cipine yürümeye başladı.

Timothy rahatlamıştı, gülümsemeye çalışarak arkadaşlarına döndü.

"Kazı başkanımız izin verirse bir öneride bulunmak istiyorum" dedi. "Bu sabahki tatsız konuşmayı, basın toplantısı sonuna kadar unutalım. Kimse

kimseyi suçlamadı, kimse kimseyi kırmadı, Yüzbaşı gelmedi ve biz güzel bir kahvaltıdan sonra önemli buluşlarını dünyaya anlatmak için araçlarına binmeye hazırlanan o neşeli bilim adamlarıyız hâlâ..."

Gözlüklerinin üstünden masadakileri süzen Bernd:

"Ben her şeyi unutmaya hazırım" dedi. "Böyle önemli bir günün küçük öfkelerle gölgelenmesine razı olamam."

"Ben hiçbir şeyi unutmuyorum" dedi Esra. Hâlâ öfkeyle titriyordu. "Ama basın toplantısının sonuna kadar erteleme fikrine katılıyorum." Bakışlarını Bernd'e çevirerek devam etti sözlerine: "Kemal katil değil, bunu biliyorum. Gerçek katil de şunu bilsin: hayatını

pahasına da olsa onu yakalatacağım."

Yüzüne bakarak söylenmiş bu sözlere karşın Bernd sesini çıkarmadı. Timothy'yle birlikte kalkarak cipe yöneldi. Onların ardından ötekiler de ayaklandılar. Güneş bulutların ardından görünürken hep birlikte yola koyuldular. Dünyaya basanlarım ilan etmeye gidiyorlardı ama hepsinin yüreğinde aynı uğursuz tedirginlik vardı.

Yirmi yedinci tablet

Kral Pişiriş, Panku Meclisi, halk, köleler, kentteki herkes tedirgindi ama ben dahil olmak üzere hiç kimse başımıza gelecek felaketi tam olarak tahmin edemiyordu. Sargon'un birlikleri surlarımızın önüne dayandığında, Asur ordusunun ikmal yapmak için geldiği sanılıyordu. Kral Pişiriş rahattı, soylular rahattı, halk rahattı, köleler rahattı. Babam Araras'ın canı pahasına Tiglatpileser'in kırımından kurtulanların hepsi rahattı. Bir benim içim içime sığmıyordu. Kral Pisiris'ten intikam alacağım gün gelip çatmıştı. Bir köşede durmuş, kurban edileceğinden habersiz, sahibinin ardından koşan bir koyun gibi Sargon'a yaltaklanmaya hazırlanan Pisiris'i izliyordum. Bundan ne kadar büyük bir zevk aldığımı anlatamam, insanların yazgılarını

ellerinde tutan tanrıların neler hissetiklerini ilk o zaman anladım. Pisiris'e bu acı sonu ben hazırlamıştım, yazgısını ben belirlemiştim. O ise uzun barış günlerinde semiren gövdesiyle konuklarını iyi ağırlamaları için buyruklar

yağdırıyor, çırpınıp duruyordu. Sığırlar, domuzlar, koyunlar kesiliyor, mahzenlerdeki en iyi şaraplar çıkarılıyor, has buğdaydan ak ekmekler pişiriliyordu.

Sonunda o an geldi. Sargon'un savaş arabaları surlarımıza yanaştı, Asurlular sanki kendi evleriymiş gibi rahatça girdiler kentimize. Sarayın kapılan da ardına kadar açılmıştı. Başta kral ve kraliçe olmak üzere Meclis'in tüm üyeleri bayrama hazırlanır gibi giyinmiş kuşanmıştı.

Sargon'un heybetli bedeni, kara yüzü, salayın içinde görünmekte gecikmedi. Pişiriş yanında kraliçesiyle Sargon'a yürüdü. Ama Sargon'un ardından bir yağmacı ordusu gibi saraya dalan muhafızları görünce korktu, şaşırdı. Kraliçe ağlamaya başlamıştı. Yine de Pişiriş kendini çabuk toparladı, saraydaki değme dalkavuğa bile taş çıkartacak bir yetenekle, ağzını

kulaklarına kadar yayarak Asıır kralının önünde saygıyla eğildi:

"Kudretli hükümdar, kahraman kral Sargon, seni sarayımızda görmek bizim için büyük onurdur."

Sargon onunla ilgilenmedi bile, Pisiris'in hemen arkasında ayakta dikilen bizlere dönerek sordu:

"Yazman Patasana hanginiz ?"

Salonda herkes durmuş, her şey susmuştu. Yüzü kaygıyla çarpılan Pisiris'in, MechVte yan yana çalıştığım soyluların, saray muhafızlarının şaşkınlık, korku ve nefret dolu bakışlarını

üzerimde hissediyordum.

Hiçbirine aldırmadım, yıllardır bastırdığım intikamımı sonunda alacaktım.

"Benim, kudretli efendimiz" diyerek bir adım öne çıktım.

Sargon yanıma yaklaştı, eliui omzuma koydu:

"Demek Patasana sensin. Bize büyük iyiliğin dokundu. Sağ ol, yaptıklarının karşılığını

göreceksin."

Sonra Pisiris'e döndü:

"Ve sana gelince kral, sen de yaptıklarının cezasını göreceksin."

Pişiriş şaşkınlıkla bir bana, bir Sargon'a baktı, sonra panik içinde Sargon'un ayağına yapışarak bir köle gibi onursuzca yalvarmaya başladı. Ölüme giderken bile onurunu korumayı

bilen babam Araras'ın vakur yüzü geldi gözlerimin önüne, Aşmunikal'ın kayalarda parçalanan cesur bedeni... Bir kez daha nefret ettim Pişiriş'ten.

Sargon, Pisiris'in yalvarmalarına aldırmadı, muhafızları onun çirkin kafasını yağlı

bedeninden ayırmak için sarayın bahçesine sürüklerken dönüp bakmadı bile. Pişiriş salondan çıkarılınca Sargon hâlâ korkuyla beklemekte olan saraylılara şöyle bir baktıktan sonra muhafızlarına yeni emrini verdi:

"Kraliçe ve haremdeki kadınları ayırın, Ötekilerin kafasını kesin."

Muhafızlar kılıçlarını çekerek saraydakilerin üzerine atıldılar. Her gün birlikte olduğum insanlar çığlıklar atarak kaçmaya başladı. Bunu yapacaklarını hiç beklemiyordum. Ben Tabal'da olduğu gibi Sargon'un yalnızca Pisiris'i cezanladıracağını sanıyordum ama onun niyeti Hititleri tümüyle temizlemek, burayı Asur kenti haline getirmekmiş. Arkadaşlarım, hemşerilerini canlarını kurtarmak için kaçarken, ben Sargon'un ayaklarına kapanarak şöyle dedim:

"Yapmayın yüce Sargon. Onların hiçbir suçu yok."

Sargon kan kokusuyla sarhoş olmuş yırtıcı bir hayvanınkini

andıran çılgın gözlerini yüzüme dikerek:

"Merak etme" dedi. "Sen ve ailen güvence altındasınız."

Yalvarmalarım boşunaydı, Sargon bu kenti Asurlaştırmakta kararlıydı. Sarayda süren kırımın daha kanlısı dışarıda da sürmekteydi. Evler ateşe veriliyor, insanlar boğazlanıyor, kadınlara, kızlara tecavüz ediliyor, tapınaklar yağmalanıyordu. Direnenlerin derisi yüzülüyor, ateşe atılıyor, gözleri çıkarılıyordu. Tanrılarla başa çıkabileceğini sanan ben zavallı, cahil Patasana, sindiğim köşeden korkuyla izliyordum halkımın yok edilişini.

Tanrılar kibirimin bedelini bana ağır ödettiler. Asurluların katliamı tam yedi gün yedi gece sürdü. Yedi gün yedi gece halkımın ağıtlarını, iniltilerim, çığlıklarını dinledim. Yedinci gün sağ

kalanlar, Kral Kapısı'nın önüne dikilen mızrakların ucuna saplanmış Pişirişin ve saray ileri gelenlerinin kesik başlarının önünden geçerek, surların dibinde toplandılar.

Yaşlısı, genci, kadını, çocuğu, yaralısı, hastası sıraya sokuldu; önlerinde, arkalarında, yanlarında yırtıcı köpeklere benzeyen muhafızların eşliğinde Asur'a yürütülmeye başlandı.

Bakışlarına, acı sözlerine dayanabileceğimi bilseydim, bu iniltiler içinde, gözyaşları dökerek ilerleyen zavallı kafilenin içinde ben de yer almak istBrdim. Ama beni bir bilge, bir soylu, becerikli bir devlet adamı olarak tanıyan bu insanların arasına girmeyi göze alamadım. Beni öldürmelerinden korktuğumdan değil, utancımdan.

O günden sonra benim için gün ışığı kayboldu, o günden sonra kanma dokunamaz, çocuklarımın yüzüne bakanıaz oldum. Soluduğum hava, içtiğim su, yediğim yemek bana zehir oldu. Kıyısında yürüyerek sakinleştiğim Fırat bana düşman kesildi. Üzüntümü almaz, sıkıntımı

gidermez oldu. Gün ışığına çıkamaz oldum, düşüncelerimi yatıştıran tatlı uykular beni bırakıp gitti. Kâbuslarla, sayıklamalarla, kötü anılarla dolu geceler yakamı bırakmaz oldu. Ellerim dokunmayı, sesim çınlamayı, dudaklarım gülümsemeyi, gözlerim görmeyi unuttu.

Damarlarımda akan yaşam ırmağı ağır ağır kurudu. Ama direndim; ayakta kalmaya, Fırtına Tannsı'nın dev ağaçlan bir vuruşta yere seren yıldırımlarına yakalanmamaya çalıştım. Çünkü

pek de uzun süreceğini sanmadığım alçaklıklarla, ihanetlerle, korkaklıklarla dolu ömrümü hiç

değilse anlamlı bir sonla noktalamak, neden olduğum cinayetleri, yaptıklarımı herkese duyurmak istiyordum.

Yirmi sekizinci bölüm

"Artık kazıyı durdurmamız gerekir" dedi Teoman; başka kimsenin duymaması için adeta fısıldarcasına konuşmuştu.

Toplantının yapılacağı otelin ağaçsız bahçesinde Esra'yla yan yana ilerliyorlardı. Ekipte kilerden iki metre kadar gerideydiler.

"Hiçbirimizin can güvenliği yok" diye yineledi Teoman, "Artık kimsenin öldürülmesini göze alamayız."

Antep'e gelirken onları yolda yakalayan parlak güneşin ışıkları giderek hoyratlaşıyordu.

"Peki, Kemal'in katili ne olacak ?" dedi Esra. Yüzünde gergin. adeta arkadaşını suçlayan bir ifade vardı. "İşlediği cinayetler yanına kâr mı kalacak ?"

"Kâr kalmayacak ama bu bizim işimiz değil! Biz polis değiliz. biz bilim adamıyız."

Duraksadı Esra, Teoman'ın gözlerinin içine bakarak: "Ama öldürülen bizim arkadaşımızdı"

dedi. "Belki öldüren de bizden biri."

"Bunu bilemeyiz" dedi Teoman, ü da durmuştu. "Olayı çözmeye çalışsak, eminim elimize yüzümüze bulaştırırız. Belki içimizden birkaçı daha ölür. Bence işi bırakmalıyız. Kazıyı

erteleyelim olsun bitsin."

"Yapamam, daha değil."

Yeniden yürümeye başlamıştı. Peşi sıra sürüklenen Teoman sıkıntıyla iç geçirerek sordu:

"Peki ne zaman?"

"Bilmiyorum" dedi sertçe. Yüzünde bıkkın bir ifade belirmişti. "Bilmiyorum. Artık bu konuyu konuşmak da istemiyorum."

"Ama konuşmalıyız. Sen bu işi kişisel bir mesele olarak görüyorsun. Sorumluluk duygunu saygıyla karşılıyorum ama bu

cinayetler senin kazına yöneltilmiş bir saldırı değil. Katilin asıl hedefi biz değiliz. Kemal de olmaması gereken bir yerde bulunduğu için öldürüldü."

"Kişisel mesele olarak almıyorum, ben buradaki herkesi düşünüyorum" diye karşı çıktı Esra ama sesi yumuşamıştı. Teoman'ın doğru söylediğini biliyordu. Kimseyi tehlikeye atmaya hakkı

yoktu. Patasana'nm tabletleri tamamlanmıştı. Bu, kazıya ara vermek için bulunmaz bir fırsattı.

Hititlerin antik kenti onlara gerektiğinden cömert davranmış, istediklerinden çok daha fazlasını

vermişti. Artık durma zamanı gelmişti. Onun yerinde kim olsa kazıya ara verirdi. Teoman'ın da belirttiği gibi, onların işi suçluları yakalamak değil, geçmişi aydınlatmaktı. Katili yakalamayı

Eşrefe bırakmalıydı. Bunların hepsi doğruydu ama içindeki o dinmek bilmeyen hırsa, o inatçı

öfkeye söz geçiremiyordu. Katil onlara meydan okumuştu, aralarından bir can almıştı, bütün yaşamlarını altüst etmişti. Onun yakalanmamış olmasını, belki de arkalarından cinayetlerini sürdürecek olmasını içine sindiremiyordu. Kazıyı burada kesip, başarılı bir bilim insanı gibi üniversiteye gitmeyi bir tür kaçış, bir tür korkaklık olarak görüyordu.

"Herkesi düşünüyorsan kazıyı durdurmalısın" diye ısrar etti Teoman. "En doğrusu bu."

Otelin kapısına yaklaşmışlardı. Kapıda Joachim ile iki arkadaşı onları bekliyordu.

Teoman'ın sorularından kurtulma fırsatını yakalayan Esra:

"Toplantıdan sonra konuşuruz" diyerek kapıya yöneldi. Joachim girişteki küçük topluluğun arasında kızıl saçlarıyla hemen seçiliyordu. Esra'nın ağlamaktan şişmiş gözlerini görünce:

"Uykusuz musunuz?" diye sordu o aksanlı İngilizce'siyle.

"Öyle sayılır" diye geçiştirdi Esra, "gece biraz çalıştım da..."

"Bunu yapmamalıydınız. Böyle bir günde güzelliğinize gölge düşürecek şeylerden kaçınmalıydınız."

Esra bu sohbetten sıkılmıştı.

"Gazeteciler geldi mi?" diye sorarak konuyu değiştirdi.

"Hayır, daha çok erken. Uçak ancak havalanmıştır."

Sabahın kuru sıcağından kurtulup otelin insanı ferahlatan serin binasına girdiler. Otel görevlilerinin meraklı bakışları altında devasa plastik çiçeklerin arasından geçip, kırmızı bir halıyı izleyerek alt kattaki salona ulaştılar. Antep'in simgelerinden biri olan, iki yanında yaşlı

çınar ağaçlarının sıralandığı Alleben Deresi'ne bakan küçük ama sevimli bir yerdi burası.

Konuşmacıların oturacağı ince uzun masa pencerenin yanma konulmuştu. Gazeteci 387

konuklarım bekleyen elliye yakın boş iskemle düzenli sıralar halinde arkaya doğru uzanıyordu.

Masanın üzerinde iri puntolarla unvan ve isimlerin yer aldığı dört karton levha vardı. Esra'nın isminin yazılı olduğu levha sağdan ikinci sıradaydı. Bir yanında Prof. Krencker, öte yanındaysa Timothy yer alacaktı, Bernd ise masanın öteki ucunda, duvara yakın bir yerde oturacaktı. Masadaki mikrofonların son kontrollerini yapan otel görevlilerine ba karken,

"Umarını konuşurken kendimi kaybedip ağlamaya başlamam" diye düşündü. Gerçi kendini şimdi daha iyi hissediyordu; göğsünün derinliklerinden yükselip, boğazını tıkayan o amansız düğüm çözülmüş gibiydi. Murat ile Teoman'ın işe koyulmuş olduğunu görünce daha da rahatladı. Çoğalttıkları metinleri ve Elifin tabettiği fotoğrafları büyükçe bir zarfın içinde, gazetecilerin oturacağı iskemlelere bırakmaya başlamışlardı. Bernd salonun girişinde, yapacağı konuşma metnini göstererek, Joachim'e bir şeyler soruyordu. Kemal'in ölümünü, sabahki tatsızlığı unutmuş gibiydi. O sert tartışmadan sonra bir insan nasıl bu kadar rahat olabilirdi ? Bu durum Bernd'e duyduğu kuşkulann artmasına yol açtı. Timothy pencerenin önünde durmuş, ilerideki yaşlı çınar ağaçlarına bakıyordu. Onu görünce içinin ısındığını, yüreğinin güven duygusuyla dolduğunu hissetti. Adımlan kendiliğinden pencereye yönelmişti ki Elif gözüne çarptı. Arkadaki iskemlelerden birine ilişmiş, çenesi avucunda kara kara düşünüyordu. O her yanından sağlık fışkıran, neşeli kız birkaç saat içinde çökmüş, yeryüzünün en umutsuz insanı haline gelivermişti. Esra'nın içi ezildi. Timothy'yle konuşmaktan vazgeçerek Elifin yanına gitti. Elini uzatarak, "Gel hadi" dedi içten bir gülümsemeyle.

Genç kızın acıyla gölgelenmiş yüzü hareketlendi:

"Nereye ?"

"Gel" diye yineledi Esra, elini yakalayıp. Genç kızı adeta peşi sıra sürükleyerek çıkardı

salondan. Kapıda duran görevliye tuvaleti sordu. Adam koridorun sonunu işaret etti. Tuvalette kimse yoktu. Elifin yüzünü ellerinin arasına alarak, kızın gözlerinin içine sevgiyle baktı:

"Şimdi seni yeryüzünün en güzel fotoğrafçısı yapacağız. Seni gören gazeteciler Patasana'nın tabletlerini unutacaklar."

Kızın yeşil gözleri sulandı, bedeni sarsılmaya başladı.

"Benim yüzümden öldü" dedi kısılmış bir sesle, "onu bırakmasaydım şu anda sağ olacaktı."

"Hayır" dedi Esra. Genç kızın yanaklarından akmaya başlayan gözyaşlarını eliyle siliyordu.

"Senin yüzünden ölmedi."

388

"Hep o sitem dolu bakışları geliyor gözümün önüne... Kaşlarının altından, insanı

suçlarcasma bakan gözleri..."

"Bu olayda senin hiçbir suçun yok."

"Ama o beni suçluyordu. Bana karşı öfke doluyken öldü. Rüyalarıma girecek. Beni hiç rahat bırakmayacak."

"Geçecek Elifçiğİm, geçecek bir tanem, hepsi geçecek. O senin kötülüğünü istemezdi. Sen de onunkini istemezdin."

"İstemezdim, böyle olacağını bilseydim ondan ayrılmazdım."

"Biliyorum" dedi Esra. Kendi gözyaşlarını gizlemek için Elife sarılmıştı. Onu teselli ederken, aslında kendisini yatıştırmaya çalışıyor, böylece birazcık olsun kaygılarından, kuşkularından, tedirginliklerinden kurtulmuş oluyordu.

Yirmi beş kişilik gazeteci grubu otele indiğinde salondaki bütün hazırlıklar tamamlanmıştı.

Esra'nın yaptığı makyaj sayesinde Elif dünyanın en güzel fotoğrafçısı olmasa da, karamsar havasından kurtulmuş, ağırbaşlı bir genç kız görüntüsü kazanmıştı. Gazetecilerle birlikte otele gelen Alman Arkeoloji Enstitüsü İstanbul Şııbesi'nin top sakallı, güleç yüzlü başkanı Profesör Krencker kazı

ekibini teker teker kutladı. Bernd'in kıskanç bakışlarına aldıntıadan Esra'ya övgüler yağdırdı. Yanındaki gazetecilere "Kazının gerçek kahramanı bu genç hanımdır" diye açıklama yapmaktan bile çekinmedi. Kemal'i ortalıkta göremeyince, nerede olduğunu sordu.

Bir anlık sıkıntılı bir suskunluğun ardından, Timothy, onun hasta olduğunu söyledi. Ne tepki vereceğini bilemediği yaşlı arkeologa gerçeği açıklayarak az sonra başlayacak basın toplantısını tehlikeye atmak istememişti. Bir saat kadar süren çay kahve ikramından sonra konuşmacılarla gazeteciler salondaki yerlerini aldılar ve basın toplantısı başladı.

Üç erkeğin arasında oturan Esra patlayan flaşlardan, televizyon kameralarının ışıklarından rahatsız olmuştu. Çevresini saran gazetecilere gözlerini kısarak bakabiliyordu. Teoman, Murat ve Elif masanın sağ yanında, yüzlerinde sevinçlerini gölgeleyen ince bir kederle dikiliyorlardı.

Joachim ile iki adamıysa kapıya yakın durmuşlardı.

Konuşmaya ilk olarak Profesör Krencker başladı. Gazetecilere buraya kadar geldikleri için teşekkür ettikten sonra, Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün dünyanın belli başlı merkezlerinde kurulmuş on şubesinden, yetmiş yıldır Türkiye'de süren başarılı çalışmalarından söz etti.

Çalışmalar sırasında elde edilen arkeolojik keşifleri açıkladı. Patasana tabletlerinin çıkarılmasıyla önemli bir arkeolojik buluntunun daha gerçekleştiğini söyleyerek kısa konuşmasını tamamladı.

Ardından Esra söz aldı. Biraz heyecanlı görünüyordu, ilk sözcükler ağzından bölük pörçük çıkmıştı, sesi titriyordu. Ama bunlar konuşmasına içtenlik katıyor, duyduğu heyecan gazetecilere de bulaşıyordu. Antik kentin tarihi hakkında bilgiler verdi. Önünde yazılı metin olduğu halde, kafam karışır korkusuyla ona bakmamaya çalışıyordu. Patasana'nın yaşadığı

Geç Hitit dönemini basit ama ayrıntılı bir konuşmayla anlattı. Sözleri sona ererken gazetecilerin gözlerinin içine bakacak kadar sakinleşmişti. Yüzbaşı'yı o anda gördü.

Üniformasıyla sivillerin içinde hemen seçiliyordu. "Niye geldi ki basın toplantısına ?" diye düşündü Esra. Güya gönlünü alacaktı. Bu sabah ona çok kızmıştı Esra ama bakışları

karşılaşınca hafifçe gülümsemekten kendini alamadı.

Şimdi konuşan Bernd'di. MÖ 700 yıllarında bölgedeki devletlerin durumunu anlatıyordu. Geç

Hititlerin kent krallıkları, Urartu, Frigya ve Asur ilişkilerini yer yer sıkıcı olan ama en küçük bir noktayı bile atlamayan akademik bir dille aktardı. O yıllarda halkların birbirine katıştığını, Anadolulu yerel bir kavim olan Hattiler ile Hint-Avrupa kökenli olan Hititlerin ilişkilerini, Sami kavimlerinden Aramîlerin bölgedeki etkinliklerini, sık sık burnunun üzerine düşen gözlüklerini eliyle geri iterek, örneklerle açıkladı.

En son Timothy söz aldı. Bernd gibi akademik bir dille başladı konuşmaya. Tabletlerin yaklaşık iki bin yedi yüz yıl önce, çivi yazısıyla, kil levhalara Akkadca olarak yazıldığını, yirmi sekiz adet olduklarını, dayanıklı olmaları için pişirildiğini açıkladı. Yanında getirdiği bir numaralı tableti gazetecilere gösterdi. Onların görüntü ve fotoğraf almasından sonra Patasana tabletlerinin önemini anlatmaya başladı.

İşte o anda Amerikalı'nın sesinin yükseldiğini, sözcüklerin kendi içlerinde armoni kazanarak bir şiir gibi, bir ağıt gibi ağzından dökülmeye başladığını fark etti Esra. Sanki tabletleri yazan Patasana değil de kendisiymiş gibi, iki bin yedi yüz yıl önce yaşanılan toplu kıyımı kendi gözleriyle görmüş, askerlerin kılıçlan altında can çekişen halkın çığlıklarını kendi kulaklarıyla işitmiş, kentin taş sokaklanna yayılan kan kokusunu duymuş gibi öfkeyle, korkuyla, tutkuyla, canı yana yana anlatıyordu. Yaralı bir hayvanın öfkeli çığlıklarını andıran bu konuşma salondaki herkes gibi Esra'yı da etkilemişti. Göz ucuyla meslektaşına baktı.

Timothy'nin kızıl bir sakalla örtülü güçlü çenesinin heyecanla titrediğini görünce, "Ne oluyor bu adama ?" diye düşündü merakla.

"Belki kimi arkeologlar bu tabletleri bir destan, bir masal sayarak gerçekliği konusunda tartışma açmaya çalışabilir" divordu

Amerikalı. "Ama tabletleri çeviren kişi olarak şuna yemin edebilirim ki, Patasana bu yazılan aklının ve ruhunun ışığıyla yazmıştır. Aklının ve ruhunun kavradığı gerçekliği bütün içtenliğiyle bu kil tabletlere yansıtmaya çalışmıştır. Size göstermiş olduğumuz bir numaralı

tablette şunlar yazıyor:

'Yazdıklarım arasında gerçeği yansıtmayan bir tek sözcük bile yoktur. Gerçek olmayan sözcüklerimi Su Kapısı'ndaki duvara Kral Pisiris'i övmek için kazıdım, Frigya Kralı Midas'ı

kandırmak için mektuplara döşedim, Urartu Kralı Rusa'nın kafasını karıştırmak için sıraladım, Asur Kralı Sargon'u kışkırtmak için harcadım. Abartılı, süslü, yalan sözcükleri, pohpohlandıkça koltukları kabaran, bu adlan büyük, kendileri küçük kralları birbirine düşürmek için kullandım. Senin okuyacağın tabletlere o yalan sözcüklerden bir tanesi bile girmemiştir.'

Ben ona inanıyorum. Patasana günümüz aydınının Öncülerinden biriydi. Çağının sorunlarını

en acı biçimde yaşamış olan bu devlet görevlisi kraldan bağımsız düşünebilmeyi başarmış, katliamlar, toplu kıyımlar, zalimlikler bir daha yaşanmasın diye başından geçenleri gelecek kuşaklara aktarmak istemişti; hem de en çok kendisini eleştirerek, hem de tanrılara karşı

gelerek. Patasana insanoğlunun içindeki canavan ilk keşfeden yazarlardan biliydi. Tabletler, bizi kendimize karşı uyaran cümlelerle doludur. Bu yüzden Patasana tabletleri çok önemli bir arkeolojik buluntudur. Ama yalnızca arkeoloji için değil, tarih için de, sosyoloji için de, politika için de, etik için de önemlidir, yani insanlık için önemlidir."

Timothy sustu, çakmak çakmak yanan kadifemsi kara gözleri salondakilerin üzerinde dolaştıktan sonra ellerini yana açarak:

"Önemlidir" diye ekledi, "ama ne yazık ki hiçbir işe yaramayacaktır."

Salondan bir uğultu yükseldi, gazeteciler "Yanlış mı duyduk?" diye birbirlerine baktılar.

Ekiptekilerse deneyimli arkeologun konuşmasını etkili kılmak için bir söz oyunu yapmaya çalıştığını sandılar.

"Yanlış duymadınız" diye gürledi Timothy. "Nasıl ki Honıeros'un *llyada'sı,* Musa'nın Tevrat'ı, İsa'nın İncil'i, Muhammed'in Kuran'ı ve yüzlerce filozofun yazdığı binlerce sayfalık metinler işe yararnadıysa, Patasana'mın tabletleri de insanoğlunun yüreğindeki vahşeti durdurmaya yetmeyecektir."

Esra'nın merakı, kaygı verici bir şaşkınlığa dönüşmüştü. Gözlerini ondan alamıyordu.

Meslektaşında bir olağanüstülük vardı. Boyun damarları şişmiş, yüzü heyecanla gerilmiş, çenesindeki titreme

daha da artmıştı, sanki kavga eder gibi konuşuyordu. Hayır, bu onun tanıdığı Timothy değildi. O

sağduyulu, ağırbaşlı, görmüş geçirmiş arkeolog gitmiş, yerine tutkusuna yenilmiş, öfke dolu duygusal bir adam gelmişti. Krencker ile Bernd de neler olduğunu anlamaya çalışarak Amerikalı arkeologa bakıyorlardı. Timothy ise ne arkadaşlarının yadırgayan bakışlarına, ne ardı ardına çakan flaşlara, ne de kendisine çevrilmiş kameralara aldırmadan anlatmayı

sürdürüyordu:

"Bütün bu metinler yazıldıktan sonra insanoğlu vahşetini katlayarak sürdürdü. XX. yüzyıl, tarihe vahşet çağı olarak geçecektir, insanoğlu tarihin hiçbir döneminde Nazilerin yaptığı

soykırımı yaşamamış, Hiroşima'da olduğu gibi bir anda yüz bin kişiyi yok etmemiştir..."

Konuşmanın içeriğinin değişmesinden rahatsız olan Krencker, önündeki kâğıda, "Konuyu dağıtıyorsunuz, lütfen toparlayın" diye yazıp Amerikalı

arkeologun önüne itti. Yazıyı okuyan Timothy, ne yaptığını bilen bir adamın kararlılığıyla, Krencker'e döndü.

"Dağıtmıyorum" dedi, "Tersine tam da konunun özünü anlatıyorum. Patasana, insanın düzeleceğine ilişkin umut taşımasaydı bu tabletleri yazmazdı. İnsanlar dilleri, dinleri, ırkları

farklı oldukları için birbirlerini öldürmesinler diye yazdı bunları. Öteki büyük metinler de bunun için yazıldı."

Birden salona döndü, sanki karşısında tek bir insan varmış gibi gazeteci topluluğuna sordu:

"Ama söyler misiniz ne işe yaradı ? Şu anda dünyanın pek çok bölgesinde insanlar toprak için, kâr için, pazarları ele geçirmek için, dillerin, dinlerin, ırkların ayrılığım bahane ederek birbirlerini boğazlamıyorlar mı ? Dikkat edin aradan tam iki bin yedi yüz yıl geçmiş, insanoğlu toprağın, denizin, gökyüzünün gizini çözmüş ama birbirini öldürmekten vazgeçmemiş. Milyonlarca insanı etkileyen kutsal kitapların yapamadığını Patasana'nın tabletleri mi yapacak? Buna inanacak kadar saf mısınız?"

Salonda bir dalgalanma yaşandı, fısıldaşmalar, gülüşmeler oldu.

"O halde bizi neden buraya çağırdınız ?" diye sordu gazeteci bir kız. "Mademki Patasana'nın tabletleri hiçbir işe yaramayacaktı. Bu kadar insanı İstanbul'dan buraya getirmenin ne anlamı

var?"

Profesör Krencker açıklamak istedi ama Timothy izin vermedi:

"Lütfen Profesör, şu anda konuşma hakkı benim. Ben susunca istediğiniz kadar konuşma fırsatına kavuşacaksınız."

Sesi öyle buyurgandı ki, yaşlı adam daha fazla ısrar etmedi. Timothy, gazeteci kıza döndü: 592

"Buraya geldiğiniz için pişman olmayacaksınız küçük hanım" dedi. Yüzünde gizemli bir ifade belirmişti. "Burada bulunan hiçbir gazeteci

pişman olmayacak. İstanbul'a sıkı bir haberle döneceksiniz. Ama biraz sabırlı olmalısınız."

iki gazeteci daha soru sormak istedi, Timothy, "Sabır, biraz sabır" diye onları susturduktan sonra konuşmasını kaldığı yerden sürdürdü:

"Patasana, insanın yüreğindeki karanlık bölgeyi hissetmişti. Ama bunu nasıl tanımlayacağını bilmiyordu. Gelecek kuşakların daha iyi olacağı umuduna sarılarak, suçu tanrıların üzerine atarak işin içinden çıkmaya çalıştı. Patasana bir aydındı, birçok saf aydın gibi yazdıklarının insanları etkileyeceği, onları değiştireceği yanılgısına kapılmıştı. Oysa insanın dinden, bilimden, sanattan, felsefeden etkilenerek olumlu yönde değişmesi içi boş, pembe bîr düşten başka bir şey değildir. İnsanı asıl etkileyen ne din, ne sanat, ne bilimdir. İnsanı asıl etkileyen olgu, Ölümdür."

Yine sustu. Salondaki fısıldaşrnalar, gülüşmeler kesilmişti. Herkes dikkatle ona bakıyordu.

"İnsanoğlu bencil yaratıkların en zekisidir" diye çınladı sesi küçük salonda. "Varlığını

korumayı her türlü değerin üstünde tutar- Yalnızca bugün için değil her zaman böyle olmuştur bu. Varlığın karşıtıysa ölümdür. Ve ölüm ne kadar etkileyici, çarpıcı ve sıradışı bir şekilde gerçekleşmişse insanoğlu bundan o kadar çok korkar, o kadar çok etkilenir ama aynı zamanda o kadar çok heyecan duyar. Ölümü hissetmek, ona yakın olmak, ona dokunmak, onu izlemek; insan için bundan daha heyecan verici bir şey yoktur. O yüzden ölüm, yeryüzündeki bütün dillerde en etkili sözcüklerden biridir. Ondan söz edildiğinde, az önce bu salonda olduğu gibi herkes korkuyla, saygıyla, tedirginlikle susar. Ölüm, yaşlı genç demeden bütün insanların dikkatini üzerinde toplar. Bu yüzden insanları Öldürmemeye ikna etmenin en iyi yolu ne yazık ki öldürmekten geçer. Bir Türk atasözünün de dediği gibi, çivi çiviyi söker."

Salondaki kalabalık dalgalandı. Gazetecilerin arasından homurtular yükseldi. Esra'nın yüzündeki kan çekilmişti, duyduklarına inanamamanın yarattığı şoktan çok duyacaklarından endişe ederek, korkulu bir telaşla Timothy'ye bakıyordu.

"Yani siz öldürmenin iyi bir yöntem olduğunu mu söylüyorsunuz?" diye sordu az önceki genç kız.

"Evet" dedi Tirnothy doğal bir tavırla, "mesajınızı vermek için Ölümden daha etkili bir yöntem yoktur."

593

"Ama" dedi gazeteci kız elindeki kalemi havaya kaldırarak, "sizin de söylediğiniz gibi bugüne dek yüzlerce kez savaş oldu, milyonlarca kişi öldü, insanlık bundan hiçbir ders çıkarmadı. Yani öldürmek bir işe yaramadı."

Arkadaşlarının görmeye alışık olmadığı buz gibi bir gülümseme yayıldı Timothy'nin alev alev yanan yüzüne:

"Sadizmin kurucusu olan büyük Fransız felsefecisi Marquis de Sade, 'İşlenilen tek bir cinayet vicdanımızı sızlatabilir. Ama cinayetler artmaya başlayınca, onlarca, yüzlerce kez tekrarlanınca, vicdan susar' diyor. Bu yüzden savaşlar ölümü sıradanlaştırır. Oysa zekice düşünülen cinayetler, ölümü sıradanlıktan kurtardığı gibi insanların ilgisini de üzerinde toplar.

Size vermek istediğim haber de buydu zaten. Zekice tasarlanmış, ustaca uygulanmış üç cinayeti anlatacağım size. Patasana gibi pernbe düşlerle kendini oyalamayı reddeden, gerçekçi bir aydının insanlığa sunduğu büyük mesajı ileteceğim."

Ölümün ardından konunun cinayete gelmesi gazetecilerin iyice dikkat kesilmesine yol açtı.

"Ne cinayeti, siz neden bahsediyorsunuz" diye atıldı Profesör Krencker. Bıı saçmalığa dayanamayan yaşlı arkeologun sağ gözü sinirden seğirmeye başlamıştı:

"Lütfen bitirin artık konuşmanızı."

Yüzünde dünyayı umursamayan bir ifade, dudaklarında aynı soğuk gülümsemeyle:

"Onlara soralım" dedi Timothy, "eğer bölgede işlenilen cinayetler hakkında açıklamalar yapmamı istemiyorlarsa hemen susarım."

Gazetecilerden yoğun bir uğultu yükseldi. Hepsi anlatmasını istiyordu.

"Gördünüz" dedi yaşlı meslektaşım küçümseyen gözlerle süzen Timothy. "Onlar cinayetleri öğrenmek istiyorlar."

Gazetecilere döndü. Soğuk ama minnettar bakışlarla topluluğu süzerek başladı konuşmaya:

"Cinayet haberlerine Patasana'dan daha çok ilgi göstereceğinizden emindim. Yine de beni yanıltmadığınız için hepinize ayrı ayn teşekkür ederim. Evet arkadaşlar, siz de duymuşsunuzdur, geçen cuma gününden bu yana bölgede üç önemli cinayet işlendi. Köyün ileri gelenlerinden Hacı Settar minareden atıldı, Korucubaşı Reşat'ın başı kesildi, son olarak da bir bakırcının oğlu bahçesinde asılarak öldürüldü. Yaklaşık bir yıldır tasarlanan cinayetler, bu basın toplantısına yetiştirilmek için beş güne sığdırıldı. Bu cinayetler yetmiş sekiz yıl önce aynı

biçimde öldürülen üç

394

kişiye dikkat çekmek için tasarlandı ve uygulamaya konuldu. Yetmiş sekiz yıl önce aynı bölgede, Papaz Kirkor o zamanlar kilise olan şimdiki caminin çan kulesinden atılmıştı, Ohannes Ağa'nın başı kesilmiş, kucağına verilmişti ve Bakırcı Garo, dükkânının kirişine asılmıştı. Adlarından anlayacağınız gibi bu kişiler Ermeni'ydi ama cinayetler onların intikamını almak için işlenmedi."

"Bunu nereden biliyorsunuz ?" diye soran uzun boylu televizyon muhabirinin tiz sesiyle bölündü konuşması.

"Çünkü onları ben öldürdüm" dedi Timothy dudaklarındaki gülümsemeyi yitirmeden.

Salon derin bir uğultuyla çalkalandı. Esra'nın bakışları bir an Eşrefe kaydı. O da kendisi gibi büyük bir şaşkınlık içindeydi. Kaşlan çatılmış, olanları anlamak için aklını zorluyordu.

Ekipteki öteki insanlar da ondan farklı değildi. Timothy'nin rahatça söylediği bu sözler günlerdir kafalarını kurcalayan, yüreklerini kemirip duran o lanet olası bilinmezliği açıklıyordu. Ama inanmak istemiyorlardı, zihinleri hiç beklemedikleri bir anda karşılarına çıkan bu gerçeği kavramak için hazır değildi. Ne söyleyeceklerini bilemeden bakışlarım Timothy'ye kilitl emişlerdi. Bakışlarında hâlâ bir parça umut vardı. Ondan gelebilecek bir yalanlama, ne den böyle konuştuğuna dair bir açıklama bekliyorlardı. Ama Timothy sözlerinin yarattığı etkinin tadını çıkarmak istercesine susuyordu. Kendini ilk toparlayan Esra oldu.

"Neler söylüyorsun Timothy ?" dedi gergin, derinlerden gelen bir sesle.

"Timothy değil" dedi Amerikalı, "Benim adım Armenak Papazyan. Öldürülen Papaz Kirkor'un torunu, aklını kaçıran Dikran Papazyan'ın kimsesizler yurduna bıraktığı, Huriey ailesinin evlat edindiği küçük çocuk. Evet, ben bir zamanların küçük Nadya'sı, şimdinin Gâvur Nadide'si olan o yaşlı kadının yeğeni Armenak Papazyan'ım."

Gazeteciler ardı ardına deklanşörlerine basarken Yüzbaşı Eşref dahil kazı ekibindekiler ikinci şokun sarsıntısını yaşıyorlardı. Bu defa soru, mavi gözleri hayretten iri iri açılmış Bernd'den geldi:

"Yani bu cinayetleri sen mi işledin ?"

"Ben işledim" dedi. Bakışlarında kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık bir ifade vardı.

"Hepsini ben işledim."

Ekipteki herkes gibi Bernd de anlamakta güçlük çekiyordu.

"Yani" dedi, "bölgeye bu insanları öldürmek için mi geldin?"

"Hayır. Beş yıl önce bu bölgeye geldiğimde cinayet işleyebileceğini aklımın ucundan bile geçmezdi. Oysa Vietnam Savaşı'nda

bana insan öldürmenin inceliklerini çok iyi öğretmişlerdi. Ve hep ileri saflarda yer alan ben, bu konuda ne kadar yetenekli olduğumu göstermiştim. Ölüme dokunup dokunup çekilmiştim, geceler boyu siperlerde onunla yan yana yatmıştım, aynı havayı solumuş, aynı toprağı

çiğnemiştim. Aramızdaki mesafe neredeyse kalkıyordu. Bir gün beni ele geçireceğinden o kadar emindim ki, ondan korkmaktan vazgeçmiştim. Ama ölüm sürprizleri seviyordu, beni değil ailemi aldı. Beni evlat edinen Hurleyler bir uçak kazasında öldüler. Savaştan sonra ruhsal tedavi görmeme biraz da anne baba bildiğim o iyi insanların ölümü neden oldu. Sanki savaşta yaptıklarımdan dolayı bir güç beni cczanlandırmıştı.

Klinikten çıktığımda tıpkı kimsesizler yurdundaki gibi yapayalnız kalmıştım. Kafamda Yale'de mastır yapmak, iyi bir arkeolog olmak vardı, ama param yoktu. Küçük bir maaşla bir müzede çalışmaya başlamıştım. Birinci yılın sonunda beni tekrar mesleğime döndürecek mucize gerçekleşti. Bir zamanlar babamın delirmesiyle, evi bırakıp kaçan annem sonunda beni buldu.

Babamı anlattı. Onun Türkiye'den, Fırat kenarındaki bu kasabadan geldiğini söyledi. O andan itibaren Türkiye'yi ziyaret etmeyi kafama koydum. Ama bu yirmi yıl kadar önceydi ve ben mesleğimi yapmak için yanıp tutuşan genç bir arkeologdum. Annemin sağladığı olanaklarla eğitimimi tamamladım. On beş yıl boyunca çok sevdiğim mesleğimle uğraştım. Bu arada kazılar yaptığım Irak'tan birkaç kez Türkiye'ye geçtim. Babamın yaşadığı yerleri yakından görme fırsatını buldum. Gördüklerim ilgimi çekmişti. Bölgenin bütün geriliğine karşın insanların sıcaklığı, eski kültürün henüz tümüyle bozulmamış yapısı beni etkiledi. Buraya gelip bir ay kadar kaldım. Amerikan Hastanesi'nin başhekimi David ve babası Nicholas'la tanıştım.

Kendi adımı gizleyerek babamın ailesi hakkında bilgi almaya çalıştım. Öğrendiklerim korkunçtu.

Ama buradaki halka kin duymadım, kimseyi öldürmeyi düşünmedim. Tarihi çok iyi biliyordum.

Halkların birbirlerine nasıl acımasızca davrandıklarını kazılarda gözlerimle görmüştüm.

Olanları unutup, babamın ülkesinde, yaşadığı o eski kültürün izlerini aramaya karar verdim.

Bunda beni terk eden karımın da payı olduğunu söylemeliyim. O gittikten sonra beni Amerika'ya bağlayan hiçbir şey kalmamıştı. Ve babamın toprakları bana yeni bir yaşam seçeneği sunuyordu.

Buraya geçici olarak yerleştim. Tanıyınca insanları daha çok sevdim, onlara ısındım. Bu arada halam Nadide'nin izini de bulmuştum. Kimliğimi gizleyerek onunla görüşmeye başladım.

Onun

kınş kırış olmuş yüz çizgilerine bakarak, hiç görmediğim babamı kafamda canlandırmaya çalıştım, inanırı içimde en küçük bir intikam duygusu yoktu. Ta ki bir gün Antep'e gelirken Osmaniye'de otobüsümüz Kürt gerillalar tarafından çevirilinceye kadar. Yanımda Ömer adında gencecik bir asteğmen oturuyordu. Karısı ve beş yaşındaki kızıyla birlikte yolculuk yapıyordu.

Antep'e yeni atanmıştı, neşeli bir çocuktu, biraz İngilizce biliyordu. Amerikalı olduğumu öğrenince yol boyunca ingilizce konuşup durdu. Gerillalar otobüsümüzü çevirdiğinde uyuyordu. Sesleri duyunca korkuyla uyandı. Otobüse çıkan bir gerilla, herkesi süzdükten sonra kimliklerimize bakıp ikimizi indirdi. Karısı ağlayarak gerillalara yalvarırken, ben de Amerikan vatandaşı olduğumu söyleyerek serbest bırakmalarını rica ettim. Ne onu, ne de beni dinlediler. Gecenin karanlığında hareket etmeye hazırlanan otobüse baktığımda gördüğüm son şey, buğulanmış pencereyi eliyle silerek, babasını görmeye çalışan o küçük kızın ürkmüş

iri gözleri oldu.

Ellerimizi bağlayarak bizi dağlara sürüklediler. Bütün gece yürüdükten sonra bir mağaraya soktular. Ellerimizi çözdüler, başımıza silahlı bir nöbetçi diktiler. Kötü davranmıyorlardı, kendileri ne yerse, ne içerse aynısından bize de veriyorlardı. Neyi, kimi, neden beklediğimizi bilmeden iki gün orada kaldık. Ömer yıkılmış gibiydi, korkudan yaprak gibi titreyerek, bizi öldüreceklerini tekrarlayıp duruyordu. Onu yatıştırmak için, buna izin vermeyeceğimi söyledim.

Gerillaların lideri olan kişiyle konuşmak istedim, benim bir ajan olduğumu söyleyerek bunu reddettiler. Akşama doğru üç kişilik bir ekip yanımıza geldi ve hiçbir açıklama yapmadan Ömer'i götürmeye kalktılar. Ömer korkuyla bana sarıldı. Ben de onu ayaklarından yakalayarak, bırakmamaya çalıştım. Ama kollanma dipçiklerle vurarak onu benden kopardılar. Sürükleyerek götürdüler.

Vietnam'da da buna benzer çok olay görmüş, yaşamıştım, înfazlara katıldığım bile olmuştu.

O zamanlar kendimi 'Bu bir savaş' diye avutuyordum. Sivil yaşama dönünce her şey normalleşecekti. Peki bu yaşadıklarım neydi?

Bir gün sonra yine hiçbir açıklama yapmadan aşağıdaki karayoluna indirerek beni serbest bıraktılar. Anıa artık öldürseler de fark etmezdi. Bir ay boyunca bütün hislerimi yitirmiş gibi dolaştım. Sonra düşünmeye başladım. Kiliseden atılan büyükbabanı, aklını kaçıran babam, yanımda öldürülen o genç asteğmen, onun iri gözlü, küçük kızı ve kendim hakkında düşündüm. Savaşta öldürdüğüm insanlar geldi gözümün Önüne, yaptığım kazılarda bulduğumuz 397

vahşet izlerini anımsadım, bildiğim ne varsa hepsini teker teker gözden geçirdim. Ulaştığım sonuç klinikte tedavi görürken doktorum Jerry'nin bana söylediklerinden farklı değildi: insanoğlu vahşetten hoşlanan acımasız bir yaratıktır.

Kendimi onların dışında tutmuyordum. Ben de demokrasiyi savunmak gibi, komünizmi yenmek gibi birtakım ülküler adına savaşa katılmıştım, insan

öldürmüştüm. Herkes kadar ben de sorumluydum, işte beni cinayet projesine iten ilk adım bu düşünce oldu. İnsanların dikkatini kendilerine, sürekli saldırganlık ve vahşet üreten yüreklerinde ki o karanlık bölgeye çekmeliydim. Çünkü kimse bu karanlık bölgeden söz etmeyi sevmiyordu. İyi, güzel, yararlı, mükemmel yaratıklar olduğumuzu duymak hoşumuza gidiyordu. Caniliğimize, acımasızlığımıza, bencilliğimize, dar kafalılığımıza, ölüm severliğimize kimse işaret etmiyordu.

Sanki bu kadar katliam olmamış, savaşlar, vahşetler yaşanmamış gibi ne kadar yüce yaratıklar olduğumuz yalanı tekrarlanıp duruyordu.

Evet Patasana gibi bu vahşeti anlatmaya çalışanlar da oldu ama onlar yanlış yöntemi kullandılar. Bu yüzden yazdıkları hiçbir işe yaramadı. Oysa ben yapacağım uyarının işe yaramasını istiyordum. Bu yüzden, insanları en çok etkileyen yöntemi, yani ölümü seçtim. Ama zekice, hayret, uyandıracak, geçmişi anımsatacak ölümler olmalıydı bunlar. Bu yüzden büyükbabamın da öldürüldüğü yetmiş sekiz yıl önceki o üç cinayeti model aldım kendime.

Kesinlikle intikam almak gibi bir niyetim yoktu. Ermenilerin toplu olarak katledildiği doğrudur, ama Türklerin durumunda Ermeniler ya da Kürtler ya da Araplar olsaydı eminim aynı kıyımı

gerçekleştirmekten kaçınmazlardı. Ben etnik bir öç alıcı değilim. Ben cinayetlerimle insanlara ayna tutmaya çalışan biriyim. İnsanların o aynada kendi korkunç yüzlerini görmelerini, bu iğrenç görüntüden kurtulmak için çaba göstermelerini isteyen biriyim..."

Sözünün burasında Timothy'nin yüzünde mahcup bir ifade belirdi. Utangaç bakışlarını

Esra'ya çevirdi:

"Kendisinden defalarca özür dilesem de, beni affetmeyeceğini bildiğim Esra Hanım, o günlerde bana kazılarına katılmayı teklif etti. Tasarladığım cinayetlerin bulunduğu bölgeyi kazıyorlardı, artık arkeologluk yapmamaya karar vermiş olmama karşın bu fırsatı

kaçıramazdım, biraz nazlanır gibi göründükten sonra önerisini kabul ettim. Çalışmaya başladıktan sonra inanılmaz bir şey oldu, antik kentin kütüphanesinden Patasana'nın tabletleri gibi önemli bir arkeolojik buluntu çıktı. Basın toplantısı gündeme gelir gelmez, benim tarihî

misyonumu gerçekleştirme zamanımın

geldiğini de anladım. Ve o üç kişiyi, haberleri basın toplantısına yetişsin diye tıpkı yetmiş

sekiz yıl önceki cinayetlerdekine benzer şekilde öldürdüm..."

Öldürdüm, sözcüğünü söylerken Patasana'nın tabletlerim çevirdim der gibi huzurluydu.

Onu izleyen Esra'nınsa yüzü kireç gibi beyazlaşmış, bedeni sarsılmaya başlamıştı. Masanın üstünde tam önünde kavuşturduğu elleri zangır zangır titriyordu ama o bunun farkında değildi. Kafasında uçuşan sözcükleri sonunda bir araya getirmeyi başararak:

"Nasıl bu kadar sakin olabiliyorsun?" dedi. Sesi nefret yüklüydü. "O kadar insanı

öldürdükten sonra karşımıza geçip nasıl böyle sakin sakin anlatabiliyorsun?"

Timothy, genç kadına döndü, gözlerinde ezik, gerçekten pişman olmuş bir ifade vardı.

"Kemal için çok üzgünüm" dedi. "Onu öldürmeyi istemezdim. Ama kıskançlık krizine tutulmuştu. Elifle birlikte olduğumu sanarak beni izlemiş. Cinayeti görünce, saldırdı. Kendimi korumak zorunda kaldım. Ölünce de basın toplantısı ertelenmesin diye onu mağaraya taşıdım."

"Sorun sadece Kemal değil" diye haykırdı Esra. Duraksadı. Ne yapacağını bilemeden Anıerikalı'ya bakarak dövünmeyi sürdürdü. "Aman Allahım, ne yaptığının farkında değil misin Timothy?"

Amerikalı arkeologun kadifemsi kara gözleri üzüntüyle kısıldı.

"Söylediklerimi duymadın mı ?" dedi şaşkınlıkla. "Bu benim görevimdi, insanlar o eski, o korkunç yanlışı tekrar edip dururken, kollarımı rahatça kavuşturarak daha fazla bekleyemezdim.

Anlamıyor musun, bunu yapmak zorundaydım." Düş kırıklığı içinde başını salladı: "Yazık, beni en çok senin anlayacağını sanırdım, yanılmışım."

"Neyi anlayacaktım" diye bağırdı Esra eskisinden daha yüksek bir sesle, "insanlara tuzak kurup, birer birer sinsice öldürmeni mi?.." Hem öfke duyarak hem de acıyarak söylendi: "Ne yaptın Timothy? Sen ne yaptın?.."

"Ben doğru olanı yaptım" dedi Timothy. Kara gözlerinde o inatçı ışık yemden panldamaya başlamıştı. "Sen bunu anlamasan da ben doğru olanı yaptım."

Esra soluk almakta güçlük çekiyordu, sözcükler boğazına takılmış gibiydi ama kesik kesik de olsa konuşmayı sürdürdü:

"ölenlerin ne suçu vardı? Hacı Settar'ın ne suçu vardı? Ke mal'in, o zavallı köylünün ne suçu vardı?"

Yine duraksadı, şaşkınlığını, düş kırıklığını, kızgınlığını dışa vuracak sözcüğü bulamıyordu: *399*

"Parkında değil misin sen bir katilsin!" diyebildi ancak.

Timothy sarsılır gibi oldu ama hemen toparladı kendini.

"Evet ben bir katilim" dedi. Duruşu, bakışı, sesi ironi yüklüydü. "Ama ben cinayetleri Önlemek için cinayet işleyen bir katilim."

Esra'nın bakışlarındaki acıma duygusu kayboldu; ne durmadan akan gözyaşlarına, ne de gazetecilerin fısıldaşmalanna aldırmadan sözcüklerin üzerine basa basa:

"Bu senin katil olduğun gerçeğini değiştirmez!" dedi. Sesi hiddetle titriyordu: "Anlıyor musun Timothy, sen bir katilsin... Ama yalnızca bir

katil değilsin, aynı zamanda bir canisin... Bir... Bir..."

Yine duraksadı. Öfkesi konuşmasına engel oluyordu. "Sen" dedi, "sen amacına ulaşmak için arkadaşlarını kandırmaktan bile çekinmeyen bir alçaksın!"

Tiınothy derin bir kederle uzun uzun baktı genç kadma:

"Haklısın" dedi başını Öne eğerek, "ben zalimler çağında yaşayan bir alçağım."

Yirmi sekizinci tablet

Ey, alçaklığımı bilen, korkaklığımı tanıyan, düşüncesizliğimin korkunç sonuçlarını gören, sabırlı okurum. Ben, tanrılara karşı geldim. Benim için tasarladıkları yazgıyı değiştirmek istedim. Onların yeryüzündeki temsilcisi bir kralın ölümüne neden oldum. Onlar da bana cezaların en korkuncunu verdiler. Beni vicdan azabımın ateşinde yanmaya mahkûm ettiler.

Hatti ülkesinin bin tanrısını, Gökyüzünün Fırtına Tanrısı Teşup ile karısı Güneş Tanrıçası

Hepat'ı, oğullan Şarruma ve Ana Tanrıçamız Kupaba... Evet onlar, senin, benim, yeryüzünün, gökyüzünün, Fırat'ın sahibidirler ama onlar iyi değiller. Onlar insanlarla oynamaktan zevk alan, acıma duygusunu yitirmiş, korkunç yaratıklar.

Evet kötülük bizdeydi, ama o karanlık duyguyu içimize tanrılar koydu. Bütün bu felaketleri başımıza onlar açtı, krallar onların buyruğuyla savaş ilan etti, insanlar onların buyruğuyla öldürdü, eziyet etti, yağmaladı.

Ben bu" korkağım, bunu biliyorum, ölümümden sonra tanrıların beni affetmeyeceklerini de biliyorum. Ben onlara karşı geldim ve yenildim. Artık onlardan af dilemeyeceğim.

Yazacaklanmı bu tablete aktardıktan sonra gidip kendimi Aşmunikal'ın attığı pencereden kayalıklara da atmayacağım. Benim gibi rezil bir adam için bu, çok kahramanca bir davranış

olur. Ben kahraman değilim. Ben ne büyükbabam Mitannuva gibi sevdiği kadın için her şeyi göze alabilen bir âşık, ne de babam Araras gibi ülkesini koruyabilmek için ölüme gitmekten çekinmeyen soylu bir devlet adamıyım; ben halkına en büyük kötülüğü yapan bir alçak, Hitit ülkesinin gelmiş geçmiş en sinsi hainiyim. Tanrıların bana layık gördüğü cezayı çekeceğim, dünyanın bu en ağır yükünü, vicdan

azabımı sırtımda taşıyarak son ana kadar yaşayacağım.

Ama bu tabletleri insanlar okusun istiyorum. Tanrılara karşı gelsinler, diye değil. Kimsenin benini gibi acı çekmesini istemem ama insanların tanrıları, kralları, kendilerini tanımalarını

isterim. Bu yüzden tabletleri yazıyorum. Belki böylece yazgılanyla daha kolay başa çıkarlar.

Belki böylece tanrılar, krallar, onları istedikleri gibi güdemezler. Belki böylece, iki ırmak arasındaki bu verimli topraklan kardeşlerinin kanıyla sulamak yerine sevgiyle eker biçerler.

Belki akıllanır, ömürlerini bir düğüne dönüştürerek mutluluk içinde yaşarlar. Belki gelecek kuşaklara acıyı değil sevinci, gözyaşını değil gülümsemeyi, kini değil sevgiyi, ölümü değil, yaşamı kalıt bırakırlar. Belki...